

I TI MOŽEŠ RAZUMETI SVETO PISMO!

***Razdoblje praotaca:
Postanje 12-50***

BOB ATLI
PENZIONISANI PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJA SVETOG PISMA)

*SERIJAL KOMENTARA S VODIČEM ZA PROUČAVANJE,
STARI ZAVET, TOM 1B*

*BIBLE LESSONS INTERNATIONAL, MARŠAL U TEKSASU
2012.*

SADRŽAJ

Kratko objašnjenje upotrebljenih tehničkih izvora	i
Kratke definicije hebrejskih glagolskih oblika koji utiču na egzegezu	iii
Skraćenice	ix
Stari zavet kao istorija	xii
Starozavetna historiografija u svetlu onovremenih kultura Bliskog istoka	xvi
Književna vrsta i tumačenje: Starozavetna naracija	xvii
Reč pisca: Kako ovaj komentar može da vam pomogne?	xix
Vodič za dobro čitanje Svetog pisma: Lična potraga za proverljivom istinom	xxi
Komentar:	
Uvod u Postanje 11:24-13:18	1
Postanje 12	3
Postanje 13	13
Postanje 14	18
Postanje 15	25
Postanje 16	36
Postanje 17	43
Postanje 18	51
Postanje 19	60
Postanje 20	70
Postanje 21	76
Postanje 22	83
Postanje 23	91
Postanje 24	95
Postanje 25	106

Postanje 26	114
Postanje 27	122
Postanje 28	132
Postanje 29	138
Postanje 30	145
Postanje 31	152
Postanje 32	162
Postanje 33	170
Postanje 34	175
Postanje 35	183
Postanje 36	193
Postanje 37	202
Postanje 38	212
Postanje 39	220
Postanje 40	226
Postanje 41	231
Postanje 42	242
Postanje 43	250
Postanje 44	257
Postanje 45	263
Postanje 46	271
Postanje 47	278
Postanje 48	285
Postanje 49	291
Postanje 50	307

Dodatak 1: Vremenska osa Starog zaveta 314

Dodatak 2 : Bobovo veroispovedanje 317

KRATKO OBJAŠNENJE TEHNIČKIH IZVORA UPOTREBLJENIH U SERIJALU STAROZAVETNIH KOMENTARA „I TI MOŽEŠ RAZUMETI SVETO PISMO“

I. Rečnici

Na engleskom jeziku postoji nekoliko izvanrednih rečnika starohebrejskog jezika:

- A. *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*¹, Fransis Braun (Francis Brown), Samjuel Drajver (S. R. Driver) i Čarls Brigs (Charles A. Briggs). Zasnovan je na nemačkom rečniku Vilhelma Gezeniusa (Wilhelm Gesenius). **Poznat je pod skraćenicom BDB.**
- B. *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*², Ludvig Keler (Ludwig Koehler) i Valter Baumgartner (Walter Baumgartner). Prevod na engleski: Mervin Ričardson (M. E. J. Richardson). **Poznat je pod skraćenicom KB.**
- C. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*³, Vilijam Holadej (William L. Holladay), zasnovan na prethodno navedenom nemačkom rečniku.
- D. Novi rečnik u pet tomova, teološka studija starozavetnih reči pod naslovom *The New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*⁴, urednik Vilem Van Gemeren (Willem A. Van Gemeren). **Poznat je pod skraćenicom NIDOTTE.**

Tamo gde se prevodi Biblije značajno razlikuju u izboru reči naveo sam nekoliko engleskih prevoda (*NASB*⁵, *NKJV*⁶, *NRSV*⁷, *TEV*⁸, *NJB*⁹), kako od onih koji prevode po načelu „reč za reč“, tako i od onih koji prevode po načelu „dinamičkog ekvivalenta“ – vidite: Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart), *Kako tumačiti Bibliju*¹⁰, str. 30-47.

II. Gramatike

Gramatička analiza obično je zasnovana na četvorotomnoj gramatici Džona Džozefa Ovensa (John Joseph Owens) *Analytical Key to the Old Testament*¹¹, a provera je vršena poređenjem s rečnikom Bendžamina Dejvidsona (Benjamin Davidson) *Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon of the Old Testament*¹².

U većini starozavetnih tomova serijala „I ti možeš razumeti Sveto pismo“ upotrebljen je još jedan koristan izvor za gramatičku i sintaktičku analizu. To je serijal po imenu *The Helps for Translators Series*¹³ u izdanju udruženja *United Bible Societies*¹⁴. Svaki deo nosi naziv *A Handbook on* _____¹⁵.

- 1 Hebrejsko-engleski rečnik Starog zaveta, prim. prev.
- 2 Rečnik hebrejskih i aramejskih reči Starog zaveta, prim. prev.
- 3 Sažeti rečnik hebrejskih i aramejskih reči Starog zaveta, prim. prev.
- 4 Novi međunarodni rečnik starozavetne teologije i egzegeze, prim. prev.
- 5 *New American Standard Bible* (nova američka standardna Biblija, prim. prev.)
- 6 *New King James Version* (nova verzija kralja Džejmsa, prim. prev.)
- 7 *New Revised Standard Version* (nova ispravljena standardna verzija, prim. prev.)
- 8 *Today's English Version* (savremena engleska verzija, prim. prev.)
- 9 *New Jerusalem Bible* (nova jerusalimska Biblija, prim. prev.)
- 10 Izvori, Osijek, 1999. Izvornik: *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 28-44
- 11 Ključ za analizu Starog zaveta, prim. prev.
- 12 Analitički rečnik hebrejskog i aramejskog jezika Starog zaveta, prim. prev.
- 13 Pomoć za prevodioce, prim. prev.
- 14 Ujedinjena biblijska društva, prim. prev.
- 15 Priručnik za (prevođenje) _____, prim. prev.

III. Tekstualni izvori

Verujem u bogonadahnutost suglasnika hebrejskog teksta Starog zaveta, ali ne i tačkastih samoglasnika i napomena koje su dodali Masoreti. Kao i kod svih drugih drevnih tekstova, koji su umnožavani ručno, i u Svetom pismu ima odlomaka koji su pod znakom pitanja. To je obično iz sledećih razloga:

- A. *Hapax legomena*, reči koje su u hebrejskom Starom zavetu upotrebljene samo jednom
- B. Idiomi, reči i fraze svojstvene hebrejskom čije doslovno značenje je izgubljeno
- C. Istorijske nedoumice zbog nedostatka podataka o drevnom svetu
- D. Zbog toga što hebrejski jezik Starog zaveta ima ograničen vokabular, a pripada semantičkom polju koje se sastoji iz mnogih semitskih jezika
- E. Zbog problema vezanih za kasnije prepisivače koji su ručno prepisivali drevni hebrejski tekst
- F. Zbog jevrejskih prepisivača koji su obučeni u Egiptu i koji su uzimali slobodu da osavremene tekst koji su prepisivali, da ga upotpune i učine razumljivijim za svoje savremenike (*NIDOTTE*, str. 52-54)

Postoji nekoliko izvora hebrejskih reči i tekstova van masoretskog tekstualnog predanja:

- A. Samarijsko Petoknjižje
- B. Svici s Mrtvog mora
- C. Kovani novac kasnijeg porekla, pisma i ostrake (ulomci nepečene grnčarije koji su služili da se na njima piše).

Starozavetni rukopisi uglavnom se ne razvrstavaju u porodice kao što je to slučaj kod novozavetnih rukopisa. O pouzdanosti masoretskog teksta iz X veka n.e. napisan je dobar i kratak članak pod naslovom *The Reliability of the Old Testament Text*¹⁶, Brus Valtke (Bruce K. Waltke), iz rečnika *NIDOTTE*, tom 1, str. 51-67.

U ovom komentaru upotrebljen je hebrejski tekst iz izdanja *Biblia Hebraica Stuttgartensia* koji je 1997. godine objavilo *Nemačko biblijsko društvo* i koji je zasnovan na *Lenjingradskom kodeksu* iz 1009. godine n.e. Povremeno, tamo gde je hebrejski tekst dvosmislen ili očigledno nejasan, upotrebljeni su drevni prevodi – grčka *Septuaginta*, aramejski *Targumi*, sirijska *Pešita* i latinska *Vulgata*.

16 Pouzdanost starozavetnog teksta, prim. prev.

KRATKE DEFINICIJE HEBREJSKIH GLAGOLSKIH OBLIKA KOJI UTIČU NA EGZEGEZU

I. Kratak pregled istorijskog razvoja hebrejskog jezika

Hebrejski pripada semitskoj porodici jezika jugozapadne Azije. Ovo ime, koje su skovali savremeni stručnjaci, potiče od imena Nojevog sina Sima (vidite: Postanje 5:32 i 6:10). Simovi potomci nabrojani su u Postanju 10:21-31 kao Arapi, Jevreji, Sirijci, Aramejci i Asirci, ali neke semitske jezike koriste i narodi koji su nabrojani u Hamovoj lozi (vidite: Postanje 10:6-14) – Hanaanci, Feničani i Etiopljani.

Hebrejski pripada severozapadnoj grupi semitskih jezika. Savremeni stručnjaci imaju tragove sledećih jezika iz ove drevne skupine:

- A. Amorejskog (*Tablice iz Marija* iz XVIII veka p.n.e. – pisane akadskim jezikom)
- B. Hanaanskog (*Tablice iz Ras Šamre* iz XV veka p.n.e. – pisane ugaritskim jezikom)
- C. Haananskog (*Pisma iz Amarne* iz XIV veka p.n.e. – pisane haananskim akadskim jezikom)
- D. Feničanskog (hebrejski jezik koristi feničansko pismo)
- E. Moavskog (Mešin kamen iz 840. godine p.n.e.)
- F. Aramejskog (to je bio zvanični jezik Persijskog carstva; upotrebljen je u Postanju 31:47 – dve reči, u Jeremiji 10:11, u Danilu 2:4b-6 i 7:28 i u Ezri 4:8–6:18 i 7:12-26, a govorili su ga Jevreji u Palestini u I veku n.e.)

Hebrejski jezik je u Isaiji 19:18 nazvan „hanaanskim jezikom“. Prvi put je nazvan hebrejskim u uvodu u Knjigu Sirahovu oko 180. godine p.n.e. i u još nekim ranim izvorima (vidite: *Anchor Bible Dictionary*¹⁷, tom 4, od 205. str.). Najrodniji je moavskom i ugaritskom. Ovo su neki primeri starohebrejskog koji je pronađen van Svetog pisma:

- 1. Kalendar iz Gezera iz 925. godine p.n.e. (zapis jednog školarca)
- 2. Siloamski natpis iz 705. godine p.n.e. (natpis iz tunela)
- 3. Samarijske ostrake iz 770. godine p.n.e. (poreski podaci na ulomcima grnčarije)
- 4. Pisma iz Lahiša iz 587. godine p.n.e. (vojna komunikacija)
- 5. Makavejski kovani novac i pečati
- 6. Neki tekstovi među svicima s Mrtvog mora
- 7. Brojni natpisi (vidite: *Languages [Hebrew]*¹⁸, ABD, od str. 4:203)

Poput svih semitskih jezika, i hebrejskom su svojstvene reči koje se sastoje od tri suglasnika (trosuglasnički koren). To je jezik čije reči menjaju oblik. Tri korenska suglasnika nose osnovno značenje reči, a prefiksi, sufiksi i dodaci unutar same reči pokazuju njenu sintaktičku ulogu. Samoglasnici su dodati kasnije, vidite: Su Grum (Sue Groom), *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*¹⁹, str. 46-49.

Postoji razlika između vokabulara u hebrejskoj prozi i poeziji. Značenje reči povezano je s narodskom etimologijom, a ne s lingvističkim korenom. Igre reči i jednakozvučnosti veoma su česte (*paronomazija*).

II. Predikat

A. GLAGOLI

Uobičajeni red reči u rečenici je GLAGOL, ZAMENICA, SUBJEKAT (s dodacima), OBJEKAT (s dodacima). Osnovni oblik GLAGOLA je PERFEKAT *kala* u JEDNINI MUŠKOG RODA. U tom obliku se mogu naći u rečnicima hebrejskog i aramejskog jezika. GLAGOLI se menjaju po

17 Biblijski rečnik *Anchor* (sidro), prim. prev.

18 Jezici [hebrejski], prim. prev.

19 Lingvistička analiza biblijskog hebrejskog jezika, prim. prev.

1. Broju – jednina, množina i dvojina
2. Rodu – muški i ženski (nema srednjeg)
3. Načinu – indikativ, konjunktiv, imperativ (na osnovu poređenja sa savremenim zapadnim jezicima zaključujemo da je to odnos radnje prema stvarnosti)
4. Vremenu
 - a. PERFEKAT označava svršenu radnju u smislu početka, trajanja i svršetka. Ovaj oblik obično se koristio za prošlu radnju, radnju koja se već dogodila. Džejms Vots (J. Wash Watts) ovako kaže u knjizi *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*²⁰:

„Celina opisana perfektom smatra se sigurnom. Imperfekat može da opiše stanje kao moguće, priželjkivano ili očekivano, ali perfektat ga vidi kao stvarno, istinko i izvesno“ (str. 36).

Samjuel Drajver (S. R. Driver) u knjizi *A Treatise on the Use of the Tenses in Hebrew*²¹ opisuje perfektat na sledeći način:

„Perfekat se koristi da ukaže na radnju koja će se sigurno dogoditi u budućnosti, za koju se smatra da zavisi od tako nepromenjive voljne odluke da se o njoj može govoriti kao da se već dogodila. Stoga se odluke, obećanja i proglašeni – pogotovo Božiji – često objavljuju u perfektu“ (str. 17, tzv. „proročki perfekt“).

Robert Čizom mlađi (Robert B. Chisholm, Jr.) ovako definiše ovaj glagolski oblik u knjizi *From Exegesis to Exposition*²²:

“...vidi situaciju spolja, kao celinu. Kao takav, on izražava jednostavnu činjenicu, bila to radnja ili stanje (stanje stvari ili svesti). Kad se koristi za radnju, često je s retoričke tačke gledišta govornika ili naratora opisuje kao svršenu (bez obzira na to da li je stvarno svršena ili ne). Perfekat može da se odnosi na radnju ili stanje u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti. Kao što je gore već rečeno, vremenski okvir utiče na to kako se perfektat prevodi u jezike poput engleskog u kojima je gramatičko vreme važno i taj okvir se mora odrediti iz konteksta“ (str. 86).
 - b. IMPERFEKAT označava radnju koja traje (nesvršenu, učestalu, trajnu, ili uslovljenu) i često označava razvoj ka određenom cilju. Ovaj glagolski oblik obično se upotrebljavao za sadašnje i buduće radnje. Džejms Vots (J. Wash Watts) ovako kaže u knjizi *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*²³:

„Svaki IMPERFEKAT predstavlja neko nepotpuno stanje, stanje koje se ponavlja, razvija ili je nečim uslovljeno. Drugim rečima, ono je delimično razvijeno ili delimično sigurno i uvek je na neki način nepotpuno, tj. nije celovito“ (str. 55).

Robert Čizom mlađi (Robert B. Chisholm, Jr.) ovako kaže u knjizi *From Exegesis to Exposition*²⁴:

„Teško je suštinu imperfekta svesti na jedan pojam, jer on obuhvata i glagolsko vreme i glagolski vid. Imperfekat se ponekad koristi kao indikativ, da bi se izrazio objektivni iskaz, a u drugim slučajevima gleda

20 Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu, prim. prev.

21 Rasprava o upotrebi gramatičkih vremena u hebrejskom jeziku, prim. prev.

22 Od egzegeze do izlaganja, prim. prev.

23 Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu, prim. prev.

24 Od egzegeze do izlaganja, prim. prev.

na radnju subjektivnije, kao da je moguća, uslovljena, verovatna i tako dalje“ (str. 89).

- c. Dodato slovo *vav* povezuje GLAGOL s radnjom prethodnog (ili prethodnih) GLAGOLA.
- d. IMPERATIV je zasnovan na volji govornika i mogućoj radnji slušaoca.
- e. Vremenski okviri koje je pisac imao na umu mogu se u starohebrejskom odrediti jedino iz šireg konteksta.

B. Sedam glavnih oblika osnove za promenu glagola i njihova osnovna značenja. Ovi oblici rade u međusobnoj sprezi i ne smeju se odvajati kad su zajedno u istom kontekstu.

1. *Kal* je najčešći i najosnovniji oblik glagola. On označava prostu radnju ili stanje. Ne podrazumeva ni uzročno-posledičnu vezu, ni tačnu određenost.
2. *Nifal* je drugi najčešći oblik. Obično se koristi kao PASIV, ali može da posluži i kao uzajamno-povratni ili povratni oblik. Ni on ne podrazumeva ni uzročno-posledičnu vezu, ni tačnu određenost.
3. *Piel* je aktivni oblik kojim se izražava da je radnja ostvarena. Osnovno značenje *kala* se razvija ili proširuje u stanje ostvarenosti.
4. *Pual* je *pielov* PASIVNI parnjak. Često se izražava PARTICIPOM.
5. *Hitpael* je povratna ili uzajamno-povratna osnova. Izražava učestale ili trajne radnje *pielove* osnove. Retki PASIVNI oblik zove se *hotpael*.
6. *Hifil* je aktivni oblik uzročne osnove, suprotan *pielu*. Njime može da se izrazi dozvola, ali najčešće se odnosi na uzrok događaja. Ernst Jeni (Ernst Jenni), nemački gramatičar hebrejskog jezika, smatrao je da *piel* označava činjenicu da se nešto dogodilo, dok *hifil* pokazuje kako se dogodilo.
7. *Hofal* je *hifilov* PASIVNI parnjak. Ove poslednje dve osnove se najređe upotrebljavaju od svih sedam.

Veliki deo ovih podataka potiče iz knjige *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*²⁵, Brus Valtke (Bruce K. Waltke) i M. O'Konor (M. O'Connor), str. 343-452.

Tabela o vršiocu i uzročniku. Jedan ključ za razumevanje sistema hebrejskih GLAGOLA je da se na njega gleda kao na obrazac međudnosa glagolskih STANJA. Neke od ovih osnova su u međusobnoj suprotnosti (tj. *Kal* i *Nifal*; *Piel* i *Hifil*).

Tabela koja sledi je pokušaj da se vizuelno predstave osnovne funkcije GLAGOLSKIH osnova po pitanju uzročnika.

STANJE ili subjekat	Nema drugog vršioća	Drugi vršilac aktivan	Drugi vršilac pasivan
AKTIV	<i>Kal</i>	<i>Hifil</i>	<i>Piel</i>
MEDIJALNI PASIV	<i>Nifal</i>	<i>Hofal</i>	<i>Pual</i>
POVRATNI ili UZAJAMNO- POVRATNI	<i>Nifal</i>	<i>Hofal</i>	<i>Hitpael</i>

25 Uvod u sintaksu biblijskog hebrejskog jezika, prim. prev.

Ovaj pregled je preuzet iz izvanredne rasprave o hebrejskom GLAGOLSKOM sistemu u svetlu novih istraživanja akademskog jezika, vidite: Brus Waltke (Bruce K. Waltke) i M. O'Konor (M. O'Connor), *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*²⁶, str. 354-359.

Potrebno upoređenje nalazimo u knjizi R. H. Keneta (R. H. Kennett), *A Short Account of the Hebrew Tenses*²⁷:

„Primetio sam tokom svojih predavanja da je studentima najteže da značenje hebrejskih glagola shvate onako kako su ih shvatali sami Jevreji; drugim rečima, postoji sklonost da se svakom od hebrejskih glagolskih vremena pripíše nekoliko latinskih ili engleskih glagolskih oblika kojima bi se taj hebrejski oblik mogao uopšteno prevesti. Zbog toga ne uspeavaju da uoče mnoge od tih finih nijansi značenja koje jeziku Starog zaveta daju toliko života i snage.

Ova teškoća u upotrebi hebrejskih glagola potiče isključivo od stanovišta sa kog su Jevreji gledali radnju, a koje je u potpunosti drugačije od našeg. *Vreme* – koje mi kod glagola gledamo prvo, kao što i sam izraz „glagolska vremena“ govori – njima je bilo tek na drugom mestu. Zato nije najvažnije da studenti shvate latinske ili engleske oblike koji bi mogli da se upotrebe za prevod nekog hebrejskog vremena, nego da shvate vid svake radnje onako kako ga je shvatao jevrejski um.

Kad su u pitanju hebrejski glagoli, naziv „vremena“ navodi nas na pogrešan zaključak. Takozvana hebrejska „vremena“ ne izražavaju *vreme* nego *stanje* radnje. U stvari, da nije zabune koja bi nastala kad bi se izraz „stanje“ primenio i na imenice i na glagole, „stanja“ bi bio mnogo bolji naziv nego „vremena“. Uvek treba imati na umu da je hebrejski glagol nemoguće prevesti na engleski bez vremenskog okvira koga u hebrejskom jednostavno nema. Stari Jevreji nikad nisu razmišljali o radnji kao o prošloj, sadašnjoj ili budućoj, nego prosto kao o *perfektu*, to jest svršenoj radnji, ili *imperfektu*, to jest radnji koja se razvija. Kada kažemo da neko hebrejsko vreme odgovara perfektu, pluskvamperfektu ili futuru, pri tome ne mislimo da su Jevreji o njemu razmišljali kao o perfektu, pluskvamperfektu ili futuru, nego samo da se tako mora prevesti na engleski²⁸. A *vreme* radnje Jevreji nisu pokušavali da izraze nijednim glagolskim oblikom.“ (Predgovor i str. 1)

Drugo dobro upozorenje nalazimo u knjizi *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*²⁹, gde nas Su Grum (Sue Groom) podseća na sledeće:

„Nemoguće je znati da li su savremeni stručnjaci rekonstruisali semantička polja nekog mrtvog jezika i odnose među značenjima njegovih reči prema sopstvenoj intuiciji ili na osnovu svog maternjeg jezika, niti da li su ta polja uopšte postojala u klasičnom hebrejskom“ (str. 128).

C. Glagolski način (koji je samo analogija sa savremenim zapadnim jezicima)

1. Dogodilo se, upravo se događa (INDIKATIV), obično se upotrebljava PERFEKAT ili PARTICIP (svi PARTICIPI su INDIKATIVI).
2. Dogodiće se, moglo bi da se dogodi (KONJUKTIV)
 - a. koristi se izmenjeni IMPERFEKAT
 - (1) KOHORTATIV (dodato h), oblik prvog lica IMPERFEKTA kojim se obično izražavaju želja, zahtev ili samoohrabrivanje (drugim rečima, radnje koje govornik priželjkuje)

26 Uvod u sintaksu biblijskog hebrejskog jezika, prim. prev.

27 Kratak opis hebrejskih gramatičkih vremena, prim. prev.

28 Isto važi i za odnos hebrejskog i srpskog, prim. prev.

29 Lingvistička analiza biblijskog hebrejskog jezika, prim. prev.

(2) JUSIV (unutrašnje promene), treće lice IMPERFEKTA (može da bude drugo lice u odričnim rečenicama) koje obično izražava zahtev, dozvolu, upozorenje ili savet

b. koristi se PERFEKAT sa *lu* ili *lule*

Ove konstrukcije su slične DRUGOM KONDICIONALU u *kini* dijalektu grčkog jezika. Neistinita izjava (protaza) za ishod ima neistiniti zaključak (apodoza).

c. koristi se IMPERFEKAT sa *lu*

Kontekst i *lu*, kao i usmerenost ka budućnosti, obeležja su KONJUKTIVNE upotrebe ovog oblika.

Evo nekih primera iz knjige Džejmisa Votsa (J. Wash Watts), *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*³⁰: Postanje 13:16, Ponovljeni zakoni 1:12, Prva o carevima 13:8, Psalam 24:3, Isaija 1:18 (vidite: str. 76-77).

D. *Vav* – pretvarač (*conversivum*), uzastopnik (*consekutivum*) i odnosni (*relativum*). Ovaj sintaktički element, svojstven jedino hebrejskom (hanaanskom), godinama je izazivao velike zabune. Koristi se na razne načine, što često zavisi od književne vrste. Do zabune je došlo zbog toga što su prvi stručnjaci bili Evropljani koji su hebrejski tumačili u svetlu svojih maternjih jezika. Kad se pokazalo da to stvara teškoće, oni su ih pripisali tome što je hebrejski tobože drevni, zastareli jezik. U evropskim jezicima kod GLAGOLA je najvažnije VREME. Neke nijanse i gramatičke konotacije izražavane su dodavanjem slova VAV na PERFEKATSKU ili IMPERFEKATSKU glagolsku osnovu, što je menjalo shvatanje glagola.

1. U istorijskoj naraciji postoji ustaljeni obrazac za međusobno povezivanje GLAGOLA u niz.
2. Prefiks *vav* je pokazivao određenu vezu s prethodnim GLAGOLIMA.
3. Ključ za razumevanje GLAGOLSKOG niza uvek je širi kontekst. Semitski glagoli ne mogu se analizirati samostojno.

Džejmis Vots (J. Wash Watts), u knjizi *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*³¹, beleži da je hebrejski poseban po tome što koristi *vav* pre PERFEKTA i IMPERFEKTA (str. 52-53). Pošto je prošlost osnovna ideja koja je vezana za PERFEKAT, dodavanje slova *vav* često ga pretvara u oblik koji opisuje budućnost. Isto je i kod IMPERFEKTA, čija osnovna ideja je vezana za sadašnjost ili budućnost: dodavanje slova *vav* ga smešta u prošlost. Upravo ta neobična promena vremena objašnjava dodavanje slova *vav*, a ne promena u osnovnom značenju samog gramatičkog oblika. PERFEKAT kome je dodat *vav* podoban je za proroštva, a IMPERFEKAT kome je dodat *vav* za naraciju (str. 54 i 68).

Vots nastavlja svoju definiciju:

„Osnovna razlika između slova *vav* kao veznika i kao uzastopnika može se protumačiti na sledeći način:

1. Kao veznik, *vav* se uvek pojavljuje da izrazi paralelu.
2. Kao uzastopnik, *vav* se uvek pojavljuje da označi niz. To je jedini oblik gde se *vav* koristi s uzastopnim imperfektima. Veza među tako povezanim imperfektima može da bude vremenski sled, logična posledica, logični uzrok ili logična suprotnost. U svim ovim slučajevima u pitanju je nekakav sled“ (str. 103).

E. INFINITIV – u hebrejskom postoje dve vrste INFINITIVA

1. APSOLUTNI INFINITIV, koji je „jak, nezavisan, upečatljiv izraz koji se koristi kao subjekat da bi se izazvalo uzbuđenje... često ga u pisanju ne prati glagol, nego se

30 Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu, prim. prev.

31 Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu, prim. prev.

glagol „biti“ podrazumeva, dok on stoji dramatično usamljen“, Džejms Vots (J. Wash Watts), *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*³² str. 92).

2. KONSTRUKTNI INFINITIV, koji je „s rečenicom gramatički povezan predlozima, prisvojnim zamenicama, i konstruktivnim odnosom“ (str. 91).

Džekob Vajngrin (J. Weingreen) opisuje konstruktivno stanje u knjizi *A Practical Grammar for Classical Hebrew*³³:

„Kad su dve (ili više) reči tako tesno povezane da zajedno čine jednu složenu ideju, onda za zavisnu reč ili reči kažemo da su u konstruktivnom stanju“ (str. 44).

F. UPITNE REČI

1. Uvek se pojavljuju na prvom mestu u rečenici.
2. Značaj za tumačenje
 - a. *ha* – ne očekuje se odgovor
 - b. *halo'* – autor očekuje potvrđan odgovor

G. ODRIČNE REČI

1. Uvek se pojavljuju ispred reči koju negiraju.
2. Najčešća reč za negaciju je reč *lo*.
3. Reč *'al* ima zavisnu konotaciju i upotrebljava se sa KOHORTATIVOM i JUSIVOM.
4. Izraz *lebhilti* se koristi sa INFINITIVOM, a znači „zato da... ne bi“.
5. Reč *'en* se upotrebljava sa PARTICIPOM.

H. USLOVNE REČENICE

1. U hebrejskom jeziku postoje četiri vrste uslovnih rečenica i za svaku od njih postoji uporedni oblik u *kini* dijalektu grčkog jezika:
 - a. Pretpostavlja se da se nešto upravo događa ili da se već ispunilo (PRVI KONDICIONAL u grčkom)
 - b. Nešto protivno činjenicama, čije ispunjenje je nemoguće (DRUGI KONDICIONAL)
 - c. Nešto što je moguće, pa čak i izvesno (TREĆI KONDICIONAL)
 - d. Nešto što je manje izvesno i čije ispunjenje je stoga nesigurno (ČETVRTI KONDICIONAL)
2. GRAMATIČKA OBELEŽJA
 - a. Kada su uslovi stvarni ili se pretpostavlja da su istiniti uvek se koristi INDIKATIV PERFEKTA ili PARTICIP, a protaza obično počinje na jedan od sledećih načina:
 - (1) *'im*
 - (2) *ki* (ili *'asher*)
 - (3) *hin* ili *hinneh*
 - b. Kada je uslov protivan činjenicama uvek se koristi GLAGOL u nekom PERFEKATSKOM vidu, a uvodna REČCA je obično *lu* ili *lule*.
 - c. Za uslov veće verovatnoće uvek se u protazi koristio GLAGOL u IMPERFEKTU ili PARTICIP, a uvodne REČCE obično su bile reči *'im* ili *ki*.
 - d. Za uslov manje verovatnoće u protazi se koristio KONJUKTIV IMPERFEKTA, a reč *'im* se uvek upotrebljavala kao uvodna REČCA.

32 Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu, prim. prev.

33 Praktična gramatika klasičnog hebrejskog jezika, prim. prev.

SKRAĆENICE UPOTREBLJENE U OVOM KOMENTARU

AB	<i>Anchor Bible Commentaries</i> ³⁴ , urednici: Vilijam Foksvell Olbrajt (William Foxwell Albright) i Dejvid Noel Fridman (David Noel Freedman)
ABD	<i>Anchor Bible Dictionary</i> ³⁵ (6 tomova), urednik: Dejvid Noel Fridman (David Noel Freedman)
ABPS	<i>American Baptist Publication Society</i> ³⁶
AKOT	<i>Analytical Key to the Old Testament</i> ³⁷ , Džon Džozef Ovens (John Joseph Owens)
ANET	<i>Ancient Near Eastern Texts</i> ³⁸ , Džejms Pričard (James B. Pritchard)
ASV	<i>American Standard Version</i> ³⁹
AV	<i>Authorized Version</i> ⁴⁰
BAGD	<i>A Greek-English Lexicon of the New Testament and Early Christian Literature</i> ⁴¹ , Valter Bauer (Walter Bauer), drugo izdanje, urednici Gingrič (F. W. Gingrich) i Frederik Danker (Fredrick Danker)
BDB	<i>A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament</i> ⁴² , Fransis Braun (F. Brown), Samjuel Drajver (S. R. Driver) i Čarls Brigs (C. A. Briggs).
BHS	<i>Biblia Hebraica Stuttgartensia</i> ⁴³ , GBS, 1997
EJ	<i>Encyclopedia Judaica</i> ⁴⁴
IDB	<i>The Interpreter's Dictionary of the Bible</i> ⁴⁵ (4 toma), urednik Džordž Batrik (George A. Buttrick)
ISBE	<i>International Standard Bible Encyclopedia</i> ⁴⁶ (5 tomova), urednik: Džejms Or (James Orr)
JB	<i>Jerusalem Bible</i> ⁴⁷

34 Biblijski komentari *Anchor* (sidro), prim. prev.

35 Biblijski rečnik *Anchor* (sidro), prim. prev.

36 Izdavačko društvo američkih baptista, prim. prev.

37 Ključ za analizu Starog zaveta, prim. prev.

38 Tekstovi sa Starog bliskog istoka, prim. prev.

39 Američka standardna verzija, prim. prev.

40 Odobrena verzija, prim. prev.

41 Grčko-engleski leksikon Novog zaveta i rane hrišćanske književnosti, prim. prev.

42 Hebrejsko-engleski rečnik Starog zaveta, prim. prev.

43 Študgartska hebrejska Biblija, prim. prev.

44 Enciklopedija jevrejskog naroda, prim. prev.

45 Tumačev biblijski rečnik, prim. prev.

46 Standardna međunarodna enciklopedija Biblije, prim. prev.

47 Jerusalimska Biblija, prim. prev.

JPSOA	<i>The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation (The Jewish Publication Society of America)</i> ⁴⁸
KB	<i>The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament</i> ⁴⁹ , Ludvig Keler (Ludwig Koehler) i Valter Baumgartner (Walter Baumgartner).
KJV	<i>King James Version</i> ⁵⁰
LAM	<i>The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts</i> ⁵¹ (Pešita), Džordž Lamza (George M. Lamsa)
LXX	<i>Septuaginta</i> (grčko-engleska), izdavač: Zondervan, 1970.
MOF	<i>A New Translation of the Bible</i> ⁵² , Džejms Mofat (James Moffatt)
MT	Masoretski hebrejski tekst
NAB	<i>New American Bible Text</i> ⁵³
NASB	<i>New American Standard Bible</i> ⁵⁴
NEB	<i>New English Bible</i> ⁵⁵
NET	<i>NET Bible: New English Translation</i> ⁵⁶ , drugo probno izdanje
NIDNTT	<i>New International Dictionary of New Testament Theology</i> ⁵⁷ (4 toma), Kolin Braun (Colin Brown)
NIDOTTE	<i>New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis</i> ⁵⁸ (5 tomova), urednik Vilem Van Gemeren (Willem A. Van Gemeren)
NIV	<i>New International Version</i> ⁵⁹
NJB	<i>New Jerusalem Bible</i> ⁶⁰
NKJV	<i>New King James Version</i> ⁶¹

48 Sveta pisma prema masoretskom tekstu: novi prevod (jevrejsko izdavačko društvo Amerike), prim. prev.

49 Rečnik hebrejskih i aramejskih reči Starog zaveta, prim. prev.

50 Verzija kralja Džejmsa, prim. prev.

51 Sveto pismo zasnovano na drevnim Istočnim rukopisima, prim. prev.

52 Novi prevod Biblije, prim. prev.

53 Tekst nove američke Biblije, prim. prev.

54 Nova američka standardna Biblija, prim. prev.

55 Nova engleska Biblija, prim. prev.

56 Biblija *NET*: novi engleski prevod, prim. prev.

57 Novi međunarodni rečnik novozavetne teologije, prim. prev.

58 Novi međunarodni rečnik starozavetne teologije i egzegeze, prim. prev.

59 Nova međunarodna verzija, prim. prev.

60 Nova jerusalimska Biblija, prim. prev.

61 Nova verzija kralja Džejmsa, prim. prev.

<i>NRSV</i>	<i>New Revised Standard Bible</i> ⁶²
<i>OTPG</i>	<i>Old Testament Parsing Guide</i> ⁶³ , Tod Bil (Todd S. Beall), Vilijam Benks (William A. Banks) i Kolin Smit (Colin Smith)
<i>REB</i>	<i>Revised English Bible</i> ⁶⁴
<i>RSV</i>	<i>Revised Standard Version</i> ⁶⁵
<i>SEPT</i>	<i>Septuaginta</i> (grčko-engleska), izdavač: <i>Zondervan</i> , 1970.
<i>SSP</i>	Savremeni srpski prevod Biblije ⁶⁶
<i>TCNT</i>	<i>The Twentieth Century New Testament</i> ⁶⁷
<i>TEV</i>	<i>Today's English Version</i> ⁶⁸ , udruženje <i>United Bible Societies</i> ⁶⁹
<i>UBS⁴</i>	<i>United Bible Societies' The Greek New Testament</i> ⁷⁰ , četvrto popravljeno izdanje
<i>YLT</i>	<i>Young's Literal Translation of the Holy Bible</i> ⁷¹ , Robert Jang (Robert Young)
<i>ZPEB</i>	<i>Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible</i> ⁷² (5 tomova), urednik Meril Teni (Merrill C. Tenney)

62 Nova ispravljena standardna Biblija, prim. prev.

63 Vodič za gramatičko raščlanjivanje Starog zaveta, prim. prev.

64 Ispravljena engleska Biblija, prim. prev.

65 Ispravljena standardna verzija, prim. prev.

66 Ukoliko nije drugačije naznačeno, svi delovi Svetog pisma navedeni u ovom komentaru preuzeti su iz Savremenog srpskog prevoda (SSP™), iz izdanja Biblija: Savremeni srpski prevod © 2015 *Bible League International*. Preuzeto s odobrenjem. (prim. prev.)

67 Novi zavet za dvadeseti vek, prim. prev.

68 Savremena engleska verzija, prim. prev.

69 Ujedinjena biblijska društva, prim. prev.

70 Grčki Novi zavet u izdanju udruženja *United Bibles Societies* (ujedinjena biblijska društava), prim. prev.

71 Jangov doslovni prevod svete Biblije, prim. prev.

72 Zondervanova biblijska enciklopedija u slikama, prim. prev.

STARI ZAVET KAO ISTORIJA (iz Postanja i Knjige Isusa Navina)

Hrišćanstvo i judaizam su istorijske religije i svoju veru temelje na istorijskim događajima (kojima pridodaju svoja tumačenja). Problem nastaje kad pokušamo da definišemo šta je „istorija“ ili „istorijsko proučavanje“. Mnogi problemi u savremenim teološkim tumačenjima potiču od savremenih književnih ili istorijskih pretpostavki koje prenosimo u prošlost i primenjujemo ih na bliskoistočnjačku književnost Biblije. Ne samo da se pri tome ne poštuju postojeće vremenske i kulturne razlike, nego ni one književne. Kao savremeni zapadnjaci mi prosto ne razumemo književne vrste i izražajna sredstva spisa sa Starog bliskog istoka, i stoga ih tumačimo u svetlu zapadnjačkih književnih vrsta.

Pristup proučavanju Biblije koji je preovladavao u XIX veku razdrobio je starozavetne knjige, ne poštujući ih kao istorijske i zaokružene dokumente. Istorijski skepticizam uticao je na hermeneutiku i na istorijsko istraživanje Starog zaveta. Današnji pravac „kanonske hermeneutike“ (Brevard Čajlds – eng. Brevard Childs) pomogao je ponovnom usredsređivanju na sadašnji oblik starozavetnog teksta. Po mom mišljenju, to predstavlja dobar most preko ambisa nemačkog višeg kriticizma iz XIX veka. Treba da se bavimo kanonskim tekstom koji je do nas dospelo nepoznatim istorijskim postupkom za koji pretpostavljamo da je bio bogonadahnut.

Mnogi stručnjaci se vraćaju pretpostavci da je Stari zavet istoričan. Time se svakako ne poriču očigledna uređivanja i osavremenjivanja Starog zaveta koja su vršili kasniji jevrejski pisari, ali u pitanju je temeljni povratak Starom zavetu kao punovažnoj istoriji i zapisu stvarnih događaja (s njihovim teološkim tumačenjima).

Evo jednog dobrog navoda iz Harisonovog (R. K. Harrison) članka *Historical and Literary Criticism of the Old Testament*⁷³ iz I toma komentara *The Expositor's Bible Commentary*⁷⁴:

„Usporedna historiografska proučavanja su pokazala da su, zajedno s Hetitima, drevni Jevreji bili najprecizniji, najobjektivniji i najodgovorniji zapisivači istorije Bliskog istoka. Proučavanje knjiga poput Postanja i Ponovljenih zakona u oblasti kritike oblika, zasnovana na određenim tipovima tablica koje su pronađene na nalazištima kao što su Mari, Nuzu i Bogazkoj, pokazalo je da kanonske knjige imaju određene ne-književne parnjake u kulturama nekih naroda s Bliskog istoka. Zbog toga možemo s novom dozom pouzdanja i poštovanja da gledamo na rana jevrejska predanja koja sama sebe predstavljaju kao historiografska.“ (str. 232)

Posebno cenim Harisonov (R. K. Harrison) rad, jer on Stari zavet uvek tumači pre svega u svetlu onovremenih događaja, kultura i književnih vrsta.

Ja se na svojim predavanjima o ranoj jevrejskoj književnosti (knjige od Postanja do Ponovljenih zakona i Isus Navin) trudim da uspostavam uverljivu vezu s drugim književnošću i artefaktima sa Starog bliskog istoka.

A. Književna dela sa Starog bliskog istoka koja su podudarna Postanju

1. Najstarija poznata književna paralela kulture opisane u Postanju 1–11 nalazi se na tablicma iz Eble ispisanim klinastim pismom. One su iz severne Sirije i potiču iz približno 2500. godine p.n.e. Pisane su akademskim jezikom.
2. Stvaranje
 - a. Najstariji mesopotamijski tekst koji opisuje stvaranje, *Enuma Eliš*, potiče iz razdoblja između 1900. i 1700. godine p.n.e. Pronađen je u Asurbanipalovoj biblioteci u Ninivi i na još nekoliko drugih mesta. Sedam tablica ovog akademskog teksta ispisanog klinastim pismom opisuje kakao je Marduk stvarao.
 - (1) bogovi *Apsu* (muški bog, slatka voda) i *Tiamat* (boginja, slana voda) imali su neposlušnu i bučnu decu. Ovo dvoje bogova pokušalo je da učitka mlađe bogove.

73 Istorijski i književni kriticizam Starog zaveta, prim. prev.

74 Biblijski komentar za učitelje, prim. prev.

- (2) jedno od božije dece, *Marduk*, pomogao je da se *Tiamat* pobedi. Od njenog tela je načinio zemlju.
- (3) *Marduk* je stvorio ljude od drugog poraženog boga, *Kingu*, koji je bio muž boginje *Tiamat* nakon *Apsuove* smrti. Ljudski rod je nastao od *Kinguove* krvi.
- (4) *Marduk* je učinjen poglavarom vavilonskog panteona.
- b. „Pečat stvaranja“ je tablica ispisana klinastim pismom na kojoj je slika golog muškarca i gole žene kraj drveta neke voćke oko čijeg debla je obmotana zmija iznad ženinog ramena, tako da izgleda kao da razgovara s njom.
3. Stvaranje i Potop – *Ep o Atrahasisu* beleži pobunu nižih bogova zbog previše rada i stvaranje sedam ljudskih parova kako bi ljudi vršili dužnosti umesto nižih bogova. Zbog (1) prenaseljenosti i (2) buke, broj ljudi je smanjen pomoću bolesti, dve velike gladi i konačno Potopa, koji je isplanirao *Enlil*. Ovi glavni događaji su u istom redosledu kao u Postanju 1–8. Ovaj klinasti tekst potiče iz sličnog vremena kao *Enuma Eliš* i *Ep o Gilgamešu*, približno iz razdoblja između 1900. i 1700. godine p.n.e. Sva ova dela su na akadskom jeziku.
4. Nojev potop
 - a. Sumerska tablica iz Nipura, zvana *Postanje iz Eridua*, koja potiče iz približno 1600. godine p.n.e. priča o *Ziusudri* i dolazećem potopu.
 - (1) *Enka*, bog vode, upozorio je na dolazeći potop
 - (2) *Ziusudra*, car-sveštenik, spasao se u velikoj lađi
 - (3) Potop je trajao sedam dana
 - (4) *Ziusudra* je otvorio prozor na lađi i pustio nekoliko ptica da vidi da li se pojavilo kopno
 - (5) Kad je izašao iz lađe prineo je na žrtvu jednog junca i ovce
 - b. Mešoviti vavilonski izveštaj o potopu, nastao iz četiri sumerske priče i poznat kao *Ep o Gilgamešu*, izvorno potiče iz razdoblja približno između 2500. i 2400. godine p.n.e., mada pisani mešoviti oblik pisan akadskim jezikom i klinastim pismom potiče iz mnogo kasnijeg razdoblja. U njemu se priča o *Utnapištimu*, koji je preživeo potop i koji priča *Gilgamešu*, caru *Uruka*, kako je preživeo veliki potop i kako mu je dat večni život.
 - (1) *Ea*, bog vode, upozorio je *Utnapištima* (vavilonski oblik imena *Ziusudra*) na dolazeći potop i rekao mu da izgradi lađu
 - (2) *Utnapištim* i njegova porodica preživeli su potop, a s njima i izabrane lekovite biljke
 - (3) Potop je trajao sedam dana
 - (4) Lađa se zaustavila u severoistočnoj Persiji, na gori Nisir
 - (5) Pustio je tri različite ptice da vidi da li se već pojavilo kopno
5. Mesopotamijska književna dela koja opisuju drevni potop koristila su isti izvor. Imena se često razlikuju, ali tok priče je isti. Na primer, *Ziusudra*, *Atrahasis* i *Utnapištim* su različita imena istog ljudskog cara.
6. Istorijske podudarnosti s ranim događajima iz Postanja mogu se objasniti u svetlu čovekovog znanja i iskustva o Bogu koji su stečeni pre rasejanja (Postanje 10–11). Srž ovih istinitih istorijskih sećanja je obrazložena i mitologizovana i tako su nastali postojeći izveštaji o potopu koji su slični u celom svetu. Isto se može reći i za stvaranje (Postanje 1–2) i za ukrštanje ljudi i anđela (Postanje 6).
7. Vreme praotaca (srednje bronzano doba)
 - a. Tablice iz Marija – pravni tekstovi (amonska kultura) i lični tekstovi napisani akadskim jezikom i klinastim pismom, otprilike 1700. godine p.n.e.

- b. Tablice iz Nuzija – arhive nekih porodica (horijska ili hurijska kultura), napisane akademskim jezikom i klinastim pismom, oko stotinu milja jugozapadno od Ninive, približno između 1500. i 1300. godine p.n.e. U njima su zapisani postupci porodičnog poslovanja. Za više konkretnih primera vidite: Volton (Walton), str. 52-58.
 - c. Tablice iz Alalaka – tekstovi iz severne Sirije ispisani klinastim pismom, oko 2000. godine p.n.e.
 - d. Neka imena iz Postanja se pojavljuju kao imena mesta u tablicama iz Marija: Seruh, Falek (Peleg), Tara, Nahor. I druga biblijska imena su bila česta: Avraam, Isak, Jakov, Lavan i Josif.
8. „Uporedna historiografska proučavanja su pokazala da su, zajedno s Hetitima, drevni Jevreji bili najprecizniji, najobjektivniji i najodgovorniji zapisivači istorije Bliskog istoka.“ – Harison (R. K Harrison), *Biblical Criticism*⁷⁵, str. 5.
9. Arheologija je značajno doprinela utvrđivanju istoričnosti Biblije. Ipak, potrebna je reč opomene. Arheologija nije potpuno pouzdan vodič iz sledećih razloga:
- a. zbog loše tehnike ranih iskopavanja
 - b. zbog raznovrsnih, veoma subjektivnih tumačenja pronađenih artefakata
 - c. zbog nedostatka hronologije Starog bliskog istoka oko koje bi se svi složili (mada se na njoj radi na osnovu godova drveća)
- B. Egipatski izveštaji o stvaranju se mogu naći kod Džona Voltona (John W. Walton), *Ancient Israelite Literature in Its Cultural Context*⁷⁶, izdavač: Zondervan, Grand Rapids, MI, 1990. godine, str. 23-34, 32-34.
- 1. U egipatskoj književnosti stvaranje je počelo neustrojenim, haotičnim, pradavnim vodama. Stvaranje je predstavljeno kao ustrojstvo koje se razvija iz vodenog rasula.
 - 2. U egipatskoj književnosti iz Memfisa stvaranje se dogodilo Ptahovom izgovorenim rečju.
- C. Podudarnosti između Knjige Isusa Navina i književnosti sa Starog bliskog istoka
- 1. Arheologija je pokazala da je većina velikih gradova opasanih zidinama u Hanaanu uništena i brzo ponovo izgrađena oko 1250. godine p.n.e.
 - a. Hacor
 - b. Lahiš
 - c. Betel
 - d. Devir (prethodno se zvao Kirjat Sefer, 15:15)
 - 2. Arheologija nije uspela da potvrdi ili ospori biblijski izveštaj o padu Jerihona (vidite: Isus Navin 6). To je zbog toga što je to mesto u lošem stanju:
 - a. vremenske prilike, položaj
 - b. kasnija izgradnja na starom mestu pomoću starijih materijala
 - c. nesigurno datiranje slojeva
 - 3. Arheologija je pronašla žrtvenik na gori Eval koji je možda povezan s Isusom Navinom 8:30-31 (Ponovljeni zakoni 27:2-9). Veoma je sličan opisu koji je pronađen u Mišni (u Talmudu).
 - 4. Tekstovi iz Ras Šamre pronađeni u Ugaritu pokazuju kakvi su bili život i religija oko 1400. godine p.n.e.
 - a. mnogobožačko obožavanje prirode (kult plodnosti)
 - b. *El* je bio najvažnije božanstvo
 - c. *Elova* žena se zvala *Ašera* (kasnije *Va'alova* žena), koju su slavili u obliku rezbarene motke ili živog drveta, što je simbolizovalo „drvo života“

75 Biblijski kriticizam, prim. prev.

76 Drevna izraelska književnost u svom kulturnom kontekstu, prim. prev.

- d. *Va'al (Haddad)*, bog oluje, bio je njihov sin
 - e. *Va'al* je postao „najviši bog“ hanaanskog panteona. Njegova žena se zvala *Anat*
 - f. obredi su bili slični kao *Izidini* i *Ozirisovi* u Egiptu
 - g. poklonstvo *Va'alu* odvijalo se pretežno na uzvišicama ili kamenim platformama (obredna prostitucija)
 - h. *Va'al* je simbolizovan podizanjem kamenog stuba (falusa)
5. Precizan spisak imena drevnih gradova ukazuje na pisca iz tog drevnog vremena, a ne na kasnije urednike.
- a. Jerusalim je nazvan Jevus u Isusu Navinu 15:8 i 18:16,28 (u 15:63 stoji da su Jevusejci još bili u delu Jerusalima)
 - b. Hevron je nazvan Kirjat-Arba u Isusu Navinu 14:15; 15:13,54; 20:7; 21:11
 - c. Kirjat-Jearim je nazvan Vaala u 15:9,10
 - d. Sidon se spominje kao najveći feničanski grad, a ne Tir, koji je kasnije postao glavni grad (Isus Navin 11:8, 13:6, i 19:28).

STAROZAVETNA ISTORIOGRAFIJA U SVETLU ONOVREMENIH KULTURA BLISKOG ISTOKA

Mesopotamijski izvori

1. Kao i u većini drevne književnosti, glavni junak je obično car ili neki narodni junak.
2. Događaji su često ulepšani iz propagandnih razloga.
3. Obično se ne beleži ništa negativno.
4. Cilj je bio da se podrže postojeće ustanove ili da se objasni nastanak novog poretka.
5. Iskrivljivali su istoriju na sledeće načine:
 - a. kitnjastim izveštajima o velikim pobedama
 - b. predstavljanjem prošlih postignuća kao da su sadašnja
 - c. beleženjem samo pozitivnih strana
6. Književnost nije služila samo kao propaganda, nego i kao sredstvo poučavanja

Egipatski izvori

1. Podržavaju veoma statičan pogled na život, život na koji vreme ne utiče.
2. Car i njegova porodica su tema većeg dela književnosti.
3. Poput mesopotamijske književnosti, cilj joj je bio propaganda
 - a. bez negativnih strana
 - b. ulepšane dobre strane

Rabinski izvori (kasniji)

1. Pokušaj da se Sveto pismo učini primenjivim kroz Midraš, koji polazi od tumačeve vere i kreće se ka biblijskom tekstu, a ne usredsređuje se na piščevu nameru, ni na istorijske okolnosti teksta:
 - a. *Halaka* se bavi istinama ili pravilima za život
 - b. *Hagada* se bavi primenom i ohrabrenjem za život
2. *Pešer* – kasniji razvoj koji se vidi u svicima s Mrtvog mora. Koristio je tipološki pristup kako bi u sadašnjim okolnostima video ispunjenje proroštava iz prošlosti. Trenutne okolnosti shvatane su kao predskazani *eshaton* (novo doba koje dolazi).

Očigledno je da su književne vrste sa Starog bliskog istoka i kasnija jevrejska književnost drugačije od Svetog pisma starog zaveta. Iako često imaju zajedničke odlike s onovremenom književnošću, starozavetne književne vrste jedinstvene su na mnogo načina, pogotovo u svojim opisima istorijskih događaja. Jevrejskoj istoriografiji je najbliža hetitska književnost.

Treba naglasiti koliko je drevna istoriografija različita od savremene zapadnjačke istoriografije. U toj razlici leži problem za tumačenje. Savremena istoriografija se trudi da bude objektivna (po mogućstvu bez propagande) i da hronološkim redom zabeleži šta se „stvarno dogodilo“! Pokušava da zabeleži „uzroke i posledice“ istorijskih događaja. Obiluje pojedinostima!

Istorija koja je zapisana na Bliskom istoku nije poput savremene istorije, ali to ne znači da je pogrešna, lošija ili nepouzdana. Savremena zapadnjačka istorijska dela odražavaju predrasude svojih pisaca. Biblijska istorija je drugačija po svojoj samoj prirodi (jer je bogonadahnutu). U izvesnom smislu, biblijska istorija se gleda očima vere bogonadahnutog pisca i pisana je s teološkim ciljevima na umu, ali ipak je u pitanju valjan istorijski izveštaj.

Istoričnost Starog zaveta mi je važna kad nekome obrazlažem svoju veru. Ako se može pokazati da je Biblija istorična, onda su i oni njeni iskazi koji se moraju prihvatiti verom jači u očima neverujućih. Moja vera se ne temelji na istorijskim potvrđenjima koja pružaju arheologija ili antropologija, ali one mi pomažu da počnem nekome da saopštavam poruku Biblije i pružaju joj verodostojnost koju inače ne bi imala.

Da sažeto zaključimo, istoričnost ne funkcioniše u oblasti bogonadahnutosti, nego u oblastima apologetike i evangelizacije.

KNJIŽEVNA VRSTA I TUMAČENJE: STAROZAVETNA NARACIJA

I. Uvodne napomene

- A. Odnos Starog zaveta i drugih načina da se zabeleže događaji
 - 1. Ostala književnost sa Starog bliskog istoka je mitološka
 - a. Mnogobožačka (obično s bogovima koji su slični ljudima i odražavaju sile prirode, uz upotrebu motiva međusobnog sukoba)
 - b. Zasnovana na prirodnim ciklusima (bogovi koji umiru, bogovi koji nastaju)
 - 2. Grčko-rimska mitologija je više služila za zabavu i ohrabrenje nego za beleženje samih istorijskih događaja (Homer na mnogo načina odražava mesopotamijske motive)
- B. Upotreba tri nemačke reči verovatno oslikava razliku među vrstama ili definicijama istorije:
 - 1. *Historie* (histori) – beleženje događaja (suvih činjenica)
 - 2. *Geschichte* (gešihthe) – tumačenje događaja i njihovog značaja za čovečanstvo
 - 3. *Heilsgeschichte* (hajlsgešihthe) – odnosi se prvenstveno na Božiji naum o otkupljenju i na njegova dela u tom istorijskom poduhvatu
- C. Starozavetna i novozavetna naracija su *Geschichte* koja vodi do razumevanja *Heilsgeschichte*. Ona beleži izabrane i teološki usmerene istorijske događaje.
 - 1. samo izabrane događaje
 - 2. hronologija nije toliko važna kao teologija
 - 3. događaji su zabeleženi da otkriju istinu
- D. Naracija je najčešća književna vrsta Starog zaveta. Procenjeno je da naracija čini oko 40% Starog zaveta. To znači da je ova književna vrsta korisna Svetom Duhu za saopštavanje Božije poruke i Božije naravi palom ljudskom rodu. Ali u naraciji se to ne saopštava neposrednim iskazima (kao u novozavetnim poslanicama), nego je saopšteno posredno, ili u sažetku, ili kroz izabrani razgovor ili monolog. Čitalac neprestano mora da postavlja sledeća pitanja: Zašto je ovo zabeleženo? Šta je naglašeno? Koji je teološki cilj zapisa?

Time nimalo ne omalovažavamo istoriju, ali prepoznamo da je istorija ovde sluga i kanal otkrivenja.

II. Biblijska naracija

- A. Bog je aktivno uključen u svet koji je stvorio. Bogonadahnuti pisci Biblije izabrali su određene događaje koji otkrivaju Boga. Bog je glavna ličnost Starog zaveta.
- B. Svaka naracija vrši nekoliko uloga:
 - 1. Ko je Bog i šta radi u svetu koji je stvorio?
 - 2. Bog se bavio pojedncima i narodima i zapisi o tome otkrivaju istinu o ljudskom rodu
 - 3. Na primer, zapazite kako je vojna pobeda Isusa Navina bila neodvojivo vezana za vernost Savezu (vidite 1:7-8; 8:30-35).
- C. Često je nekoliko odlomaka naracije povezano u veću celinu koja otkriva jednu teološku istinu.

III. Načela za tumačenje starozavetne naracije

- A. Najbolju raspravu o tumačenju starozavetne naracije koju sam do sada video napisao je Daglas Stjuart (Douglas Stuart) u knjizi *Kako tumačiti Bibliju*⁷⁷, str. 89-90.
 - 1. Starozavetna naracija obično ne izlaže doktrinu neposredno.
 - 2. Starozavetna naracija obično oslikava neku doktrinu ili doktrine o kojima na drugom mestu u Bibliji postoji izričita pouka.
 - 3. Naracija beleži šta se dogodilo, a ne nužno šta je trebalo da se dogodi ili šta treba da se dogodi svaki put. Stoga svaki narativni odlomak nema jednu prepoznatljivu pouku.
 - 4. Postupci ljudi u narativnim odlomcima ne moraju nužno da budu dobar primer za nas. Često je u pitanju upravo suprotno.

77 Izvori, Osijek, 1999. Izvornik: *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 83-84

5. Većina starozavetnih likova je daleko od savršenstva, a takva su i njihova dela.
 6. Na kraju narativnog odlomka ne saznajemo uvek da li je to što se dogodilo bilo dobro ili loše. Od nas se očekuje da to sami prosudimo na osnovu Božijih neposrednih i izričitih pouka u drugim delovima Svetog pisma.
 7. Svi narativni odlomci su selektivni i nepotpuni. Nisu uvek navedene sve potrebne pojedinosti (vidite: Jovan 21:25). To što nalazimo u nekom narativnom odlomku je sve za šta je bogonadahnuti pisac smatrao da je važno da znamo.
 8. Narativni odlomci nisu napisani da odgovore na sva naša teološka pitanja. Njihova svrha je tačno određena, sprecifična i ograničena, i tiče se samo određenih pitanja, dok ostavlja da na druga pitanja bude odgovoreno na drugi način i na drugom mestu.
 9. Narativni odlomci nas mogu poučavati neposredno (nekim jasnim iskazom) ili posredno (jasno podrazumevajući nešto bez izričitog iskaza).
 10. Sve u svemu, Bog je glavni junak svih narativnih odlomaka Svetog pisma.
- B. Još jedna dobra rasprava o tumačenju naracije nalazi se u knjizi Voltera Kajzera (Walter Kaiser) *Toward Exegetical Theology*⁷⁸:
- „Jedinstveno svojstvo narativnih odlomaka Svetog pisma je to što pisac obično dozvoljava da reči i dela ljudi iz njegove naracije saopšte srž njegove poruke. Stoga, umesto da nam se obraća izričitim iskazima, poput onih koje nalazimo u doktrinalnim ili propisujućim odlomcima Svetog pisma, pisac teži da ostane donekle u pozadini po pitanju izričitog poučavanja ili prosuđivanja. Zbog toga je neophodno prepoznati širi kontekst kome određeni narativni odlomak pripada i postaviti pitanje zašto je pisac izabrao baš te događaje i zašto ih je poređao baš tim redosledom. Dva ključa za tumačenje su *redosled* epizoda i *izbor* pojedinosti iz gomile mogućih govora, osoba i epizoda. Osim toga, na pitanja kako je Bog reagovao na te ljude i šta misli o njima često se mora odgovoriti na osnovu načina na koji pisac dozvoljava nekoj osobi ili grupi ljudi da reaguju na vrhuncu izabranog sleda događaja. To važi u slučajevima kad pisac nije prekinuo naraciju da dâ svoje (u tom slučaju Božije) mišljenje o tome što se dogodilo.“ (str. 205).
- C. Istina se u narativnim odlomcima nalazi na nivou prirodne tekstualne celine, a ne u pojedinostima. Čuvajte se izdvajanja pojedinosti iz konteksta i upotrebe starozavetne naracije kao primera za svoj život.
- IV. Dva nivoa tumačenja
- A. Jahveova otkupiteljska dela kao otkrivenje za Avraamove potomke
 - B. Jahveova volja za život svakog vernika (u svim razdobljima)
 - C. Prvi se usredsređuje na poznavanje Boga (spasenje), a drugi na služenje Bogu (hrišćanski život vere, vidite: Rimljanima 15:4, Prva Korinćanima 10:6,11).

78 Prema egzegetskoj teologiji, prim. prev.

REČ PISCA: KAKO OVAJ KOMENTAR MOŽE DA VAM POMOGNE?

Tumačenje Svetog pisma je umni i duhovni postupak u kom se trudimo da shvatimo drevnog bogonadahnutog pisca kako bismo shvatili Božiju poruku i zatim je primenili u vremenu u kom živimo.

Duhovna strana ovog postupka je od ključnog značaja, ali ga je teško definisati. On zahteva naše predanje i otvorenost prema Bogu. Treba da budemo gladni (1) Boga i (2) bogopoznanja, i (3) voljni da mu služimo. Ovaj deo postupka se sastoji iz molitve, ispovedanja greha i spremnosti na da se promeni način života. Sveti Duh ima ključnu ulogu u postupku tumačenja, ali i dalje je zagonetka zašto iskreni i pobožni hrišćani različito shvataju Sveto pismo.

Umni deo postupka je lakše opisati. Treba da budemo dosledni i pošteni u svom postupanju s biblijskim tekstom, a ne pod uticajem ličnih ili denominacijskih sklonosti. Svi smo pod uticajem istorijskog razdoblja u kom živimo i niko među nama nije nepristrasan i neopredeljen tumač. Zato vam ovaj komentar predstavlja pažljiv umni postupak koji sadrži tri načela tumačenja i ustrojen je tako da nam pomogne da se odupremo sopstvenim sklonostima.

Prvo načelo

Prvo načelo glasi da treba uzeti u obzir istorijske okolnosti u kojima je dotična biblijska knjiga napisana i specifičan istorijski povod za njeno pisanje. Svaki biblijski pisac je pisao s određenom svrhom na umu i želeo je da saopšti određenu poruku. Biblijski tekst danas ne može imati značenje koje izvorni, drevni i bogonadahnuti pisac nije imao na umu. Piščeva namera je ključ za tumačenje – a ne naše istorijske, emotivne, kulturne, lične i denominacijske potrebe. Primena je neodvojiva od tumačenja, ali ispravno tumačenje uvek treba da prethodi primeni. Mora se ponovo naglasiti da svaki biblijski tekst ima samo jedno jedino značenje. Upravo to značenje je biblijski pisac, vođen Svetim Duhom, nameravao da saopšti svojim savremenikima. Ovo jedno značenje može imati višestruku primenu u različitim kulturama i okolnostima, ali svaka primena mora biti povezana s glavnom istinom biblijskog pisca. Zato ovaj serijal komentara s vodičem za proučavanje uvek sadrži uvod u biblijsku knjigu koja se obrađuje.

Drugo načelo

Drugo načelo glasi da treba uočiti delove iz kojih se knjiga sastoji. Svaka biblijska knjiga je zaokruženo delo. Nijedan tumač nema pravo da deo istine izdvoji, a da ostale delove zanemari. Zato treba da se trudimo da shvatimo svrhu cele biblijske knjige pre nego što pristupimo tumačenju njenih delova. Ni manji komadi teksta – poglavlja, pasusi i stihovi – ne mogu imati značenje koje čitav deo knjige nema. Tumačenje treba da počne deduktivnim pristupom, od celine, i da onda pređe na induktivni pristup, na delove. Zato je ovaj biblijski komentar osmišljen tako da pomogne proučavaocima da prouče strukturu svakog dela knjige do nivoa pasusa. Podela na pasuse i poglavlja nije bogonadahnuti, ali nam pomaže kod uočavanja misaonih celina.

Tumačenje na nivou pasusa – a ne na nivou rečenice, dela rečenice, fraze ili reči – jeste ključ za uočavanje značenja koje je biblijski pisac imao na umu. Pasus se određuje na osnovu objedinjujuće teme, koja se često naziva i predmet ili tematska rečenica. Svaka reč, fraza, deo rečenice i svaka cela rečenica pasusa nekako su povezani s tom objedinjujućom temom. Oni je ograničavaju, proširuju, objašnjavaju ili je dovode u pitanje. Pravi ključ za ispravno tumačenje je praćenje piščeve misli pasus po pasus, i to treba učiniti sa svakim delom knjige. Ovaj komentar pomaže proučavaocima da to učine poredeći podele u savremenim engleskim prevodima. Ovi prevodi su izabrani jer primenjuju različite pristupe prevodenju:

1. *The United Bible Societies' Greek text*⁷⁹ – popravljeno četvrto izdanje (UBS⁴). Podelu na pasuse su izvršili savremeni stručnjaci za biblijski tekst.
2. *The New King James Version*⁸⁰ (NKJV) je doslovan prevod, urađen po načelu „reč za reč“. Zasnovan je na grčkim rukopisima iz tradicije poznate pod imenom *Textus Receptus*. Njegovi pasusi su duži nego kod ostalih prevoda, a takve duže celine pomažu proučavaocima da uoče objedinjujuću temu.
3. *The New Revised Standard Version*⁸¹ (NRSV) je prevod urađen po izmenjenom načelu „reč za reč“. On predstavlja prelaznu tačku prema sledeća dva savremena prevoda. Njegova podela na pasuse veoma pomaže u prepoznavanju tema.
4. *The Today's English Version*⁸² (TEV) je prevod urađen po načelu „dinamičkog ekvivalenta“. Objavilo ga je udruženje *United Bible Societies*⁸³. Ovaj prevod nastoji da Bibliju prevede tako da savremeni čitaoci s engleskog govornog područja mogu da shvate značenje grčkog teksta. Njegova podela na pasuse, posebno u evanđeljima, često je izvršena prema govorniku, a ne tematski, isto kao i engleski prevod *NIV*, što nije korisno u postupku tumačenja. Zanimljivo je da i *UBS*⁴ i *TEV* imaju istog izdavača, ali različitu podelu na pasuse.
5. *The Jerusalem Bible*⁸⁴ (*JB*) je prevod urađen po načelu „dinamičkog ekvivalenta“. Urađen je na osnovu rimokatoličkog prevoda na francuski. Korisno je izvršiti poređenje s ovom podelom na pasuse koja je izvršena s evropskog stanovišta.
6. U ovom komentaru je naveden tekst iz prevoda *Updated New American Standard Bible*⁸⁵ (*NASB*) koji je objavljen 1995. godine. Urađen je po načelu „reč za reč“. Deo komentara koji obrađuje tekst stih po stih prati podelu iz ovog prevoda.

Treće načelo

Treće načelo glasi da treba čitati razne prevode Svetog pisma kako bi se stekao uvid u što širi opseg mogućih značenja (u semantičko polje) biblijskih reči i fraza. Neka grčka fraza često može da se shvati na nekoliko načina. Različiti prevodi ističu te različite mogućnosti i pomažu nam da prepoznamo i objasnimo razlike među grčkim rukopisima Svetog pisma. Te razlike ne utiču na doktrinu, ali nam pomažu da pokušamo da dođemo do izvornog teksta koji je proizašao iz pera drevnog pisca.

Ovaj komentar pruža proučavaocima brz način da provere svoja tumačenja, ali ne s namerom da pruži konačne odgovore, nego da pruži potrebne podatke i izazove na razmišljanje. Druga moguća tumačenja često nam pomognu da ne budemo malograđanski nastrojeni, dogmatični i zarobljeni okvirima svoje denominacije. Tumači treba da imaju na raspolaganju širi opseg mogućih tumačenja da bi shvatili koliko drevni tekst može da bude dvosmislen. Zapanjujuće je koliko se hrišćani koji tvrde da im je Biblija izvor istine malo slažu oko njenog značenja.

Ova načela su mi pomogla da se u velikoj meri oduprem uticaju istorijskog razdoblja u kom živim jer su me primorala da se uhvatim u koštac sa drevnim tekstom. Nadam se da će i vama biti na blagoslov.

Bob Atli (Bob Utley)

27. jun 1996.

79 Grčki tekst u izdanju udruženja *United Bible Societies* (ujedinjena biblijska društava), prim. prev.

80 Nova verzija kralja Džejmsa, prim. prev.

81 Nova ispravljena standardna verzija, prim. prev.

82 Savremena engleska verzija, prim. prev.

83 Ujedinjena biblijska društva, prim. prev.

84 Jerusalimska Biblija, prim. prev.

85 Ažurirana nova američka standardna Biblija (prim. prev.) Ona je upotrebljena u izvornom, engleskom izdanju ovog komentara. Što se tiče ovog prevoda komentara, ukoliko nije drugačije naznačeno, svuda je upotrebljen Savremeni srpski prevod Svetog pisma (SSPTM), prim. prev.

VODIČ ZA DOBRO ČITANJE SVETOG PISMA: LIČNO TRAGANJE ZA PROVERLJIVOM ISTINOM

Sledi kratko objašnjenje hermeneutičke filozofije dr Boba Atlija (Dr. Bob Utley) i metoda koji su upotrebljeni u njegovim komentarima.

Možemo li znati šta je istina? Gde se može naći? Možemo li da je proverimo upotrebom logike? Postoji li neki vrhovni autoritet? Postoje li apsolutne istine koje bi vodile naš život i naš svet? Da li život ima smisla? Zašto smo ovde? Gde idemo? Ova pitanja – o kojima razmišljaju svi razumni ljudi – zaokupljaju ljudski um od početka sveta (Propovednik 1:13-18; 3:9-11). Sećam se svoje potrage za osnovnim životnim osloncem. Bio sam mlad kada sam poverovao u Hrista, prvenstveno na osnovu svedočanstva dragih članova moje porodice. Ali, kako sam rastao, rasla su i moja pitanja o sebi i svetu u kom živim. Jednostavni i izlizani kulturni i religijski odgovori nisu mogli da objasne iskustva o kojima sam čitao i s kojima sam se susretao. Bilo je to vreme zbunjenosti, traganja i čežnje, tokom kog sam često osećao beznađe suočen sa bezosečajnim i grubim svetom u kom sam živeo.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova najdublja pitanja, ali nakon istraživanja i razmišljanja bih uviđao da se oni zasnivaju (1) na ličnoj filozofiji, (2) na drevnim mitovima, (3) na ličnim iskustvima ili (4) na psihičkim projekcijama. Ali meni je bio potreban određeni nivo proverljivosti, nekakav dokaz, nešto razumno na čemu bih temeljio svoj pogled na svet, životni oslonac, razlog da živim.

Sve to pronašao sam proučavajući Sveto pismo. Počeo sam da tražim dokaze za pouzdanost Svetog pisma i pronašao sam ih u sledećim oblastima: (1) u arheologiji, koja potvrđuje istorijsku pouzdanost Svetog pisma, (2) u tačnosti i preciznosti starozavetnih proroštava, (3) u jedinstvu biblijske poruke usprkos tome što je njeno zapisivanje trajalo šesnaest vekova, (4) i u ličnim svedočanstvima ljudi čiji životi su se trajno promenili zbog dodira sa Svetim pismom. Hrišćanstvo je zaokružen sistem verovanja i stoga može da se uhvati u koštac sa složenim pitanjima ljudskog života. To mi pružilo razumnu okosnicu života, a iskustvena strana biblijske vere mi je pružila radost i postojanost.

Mislio sam da sam pronašao oslonac svog života – Hrista koji je predstavljen u Svetom pismu. Bio je to uzbudljiv doživljaj koji mi je doneo emotivno olakšanje. Ali i dalje se sećam preneraženosti i bola koje sam doživeo kad sam počeo da uviđam koliko različitih tumačenja Biblije zastupaju čak i ljudi koji pripadaju istim crkvama ili školama mišljenja. Potvrđivanje bogonadahnutosti i pouzdanosti Svetog pisma nije bio kraj, nego tek početak. Kako da proverim ili odbacim različita i protivrečna tumačenja mnogih teških odlomaka Svetog pisma koja zastupaju ljudi koji veruju u njegov autoritet i pouzdanost? (Evandeoski hrišćani veruju u pouzdanost Biblije, ali ne mogu da se slože oko njenog značenja!)

Ovo pitanje je postalo moj životni cilj i versko hodočašće. Znao sam da mi je vera u Hrista pružila veliki mir i radost. Moj um je usred relativizma kulture u kojoj živim i oholog dogmatizma suprotstavljenih religija i denominacija čeznuo za apsolutnim istinama. Tokom potrage za ispravnim pristupom drevnoj književnosti iznenadile su me sopstvene predrasude, nastale zbog istorijskog razdoblja, kulture i denominacije kojoj pripadam i zbog mog ličnog životnog iskustva. Često sam čitao Bibliju samo da bih pronašao potvrđenje za svoje stavove. Koristio sam je kao izvor dogme, kako bih napao druge i istovremeno učvrstio sebe ublažujući svoju nesigurnost i nedostatke. Ovo spoznanje mi je bilo tako bolno!

Iako nikad neću biti potpuno objektivni, ipak mogu da postanem bolji čitalac Svetog pisma. Mogu ograničiti svoje predrasude tako što ću ih prepoznati i priznati da ih imam. Tako i dalje neću biti slobodan od njih, ali ću se suočiti sa sopstvenim slabostima. Sam tumač često je najveći neprijatelj dobrog čitanja Biblije!

Navešću neke pretpostavke s kojima pristupam proučavanju Biblije kako biste mogli da ih ispitajte zajedno sa mnom:

I. Pretpostavke

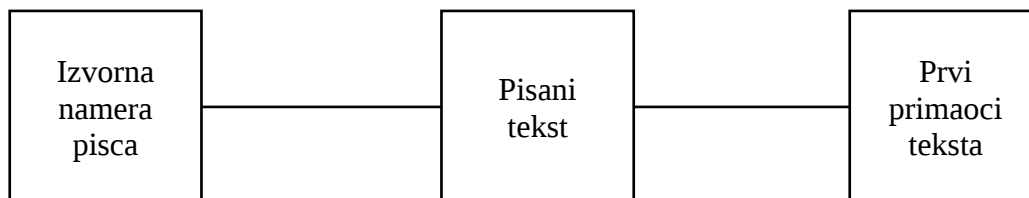
- (1) Verujem da je Sveto pismo jedino bogonadahnutu samootkrivenje jedinog istinitog Boga. Ono stoga treba da se tumači u svetlu namere njegovog božanskog pisca koja je izražena kroz ljudskog pisca u tačno određenim istorijskim okolnostima.
- (2) Verujem da je Sveto pismo pisano za ljude iz naroda – za svakog čoveka! Bog se prilagodio ljudima i jasno nam progovorio u određenim istorijskim i kulturnim okolnostima. Nije nam sakrio istinu, nego želi da je razumemo! Zato Biblija treba da se tumači u svetlu ondašnjeg, a ne našeg vremena. Ona danas ne može imati značenje koje njeni prvi čitaoci ili slušaoci nikako ne bi tako razumeli. Biblija je shvatljiva ljudima prosečne umnosti i koristi normalne obrasce i tehnike ljudske komunikacije.
- (3) Verujem da celo Sveto pismo ima jednu poruku i svrhu. Ono samo sebi ne protivreči, iako sadrži teške i paradoksalne odlomke. Stoga je Sveto pismo svoj najbolji tumač.
- (4) Verujem da svaki odlomak Svetog pisma (isključujući proroštva) ima jedno jedino značenje, koje se zasniva na nameri njegovog bogonadahnutog pisca. Iako nikad ne možemo biti sasvim sigurni koja je bila piščeva namera, postoje mnogi pokazatelji koji nam na nju ukazuju:
 - (a) Književna vrsta (žanr) koja je izabrana za saopštavanje poruke
 - (b) Istorijske okolnosti i naročit povod koji su bili okidač za pisanje
 - (c) Književni kontekst, kako cele biblijske knjige, tako i svakog njenog dela
 - (d) Poredak delova knjige (struktura knjige) i njihov odnos prema poruci cele knjige
 - (e) Gramatičke posebnosti koja su upotrebljene da se saopšti određena poruka
 - (f) Reči koje su izabrane da se ta poruka izloži

Prilikom proučavanja nekog biblijskog odlomka cilj nam je da proučimo svaku od ovih oblasti. Ali pre nego što objasnim svoj metod za dobro čitanje Svetog pisma, dozvolite mi da izložim neke od neprikladnih metoda koji se danas koriste. Upravo oni su stvorili tako velik broj raznovrsnih tumačenja i stoga ih treba izbegavati.

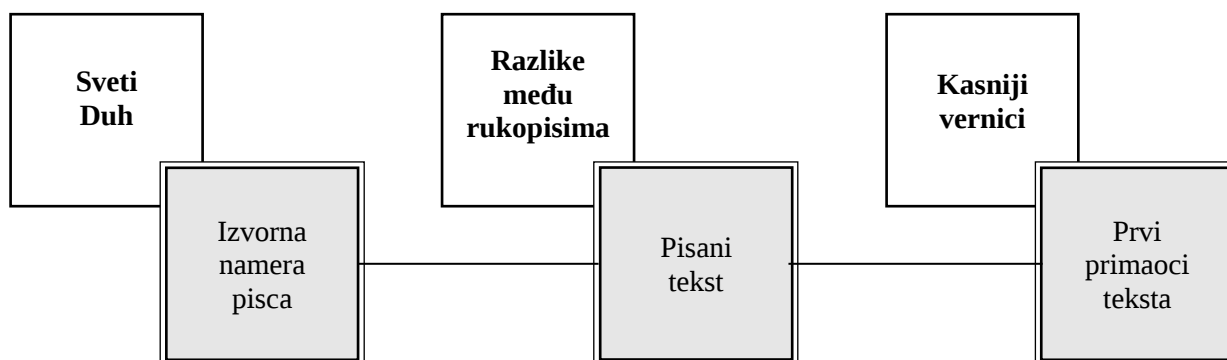
II. Pogrešni metodi tumačenja

- (1) Zanemarivanje književnog konteksta biblijskih knjiga i upotreba svake rečenice, fraze ili čak pojedinačnih reči kao istinosnih iskaza, nepovezano s piščevom namerom i širim kontekstom. Ovo se često naziva „čupanje iz konteksta“.
- (2) Zanemarivanje istorijskih okolnosti biblijske knjige i njihova zamena nekakvim tobože istorijskim okolnostima za koje postoji malo ili nimalo podrške u biblijskom tekstu.
- (3) Zanemarivanje istorijskih okolnosti teksta i čitanje biblijskog teksta kao da su u pitanju jutrošnje mesne novine napisane prvenstveno za današnje pojedinačne hrišćane.
- (4) Zanemarivanje istorijskih okolnosti teksta alegorizacijom iz koje nastaje filozofska ili teološka poruka koja je potpuno nepovezana s prvim primaocima i namerom bogonadahnutog pisca.
- (5) Zanemarivanje izvorne poruke teksta zamenjujući je sopstvenim teološkim sistemom, omiljenom doktrinom ili savremenim pitanjem koje uopšte nije povezano s namerom

bogonadahnutog pisca i porukom koju je zapisao. Ova pojava najčešće sledi nakon čitanja biblijskog teksta s ciljem da se uspostavi autoritet govornika. Ovaj pristup se često naziva „tumačenje reakcijom čitaoca“ („Šta ovaj tekst znači za mene?“). Sva pisana ljudska komunikacija sastoji se iz najmanje tri međusobno povezana sastojka:

U prošlosti su se svi pristupi čitanju Biblije usredsređivali na jedan od ova tri sastojka. Ali, da bi se bolje izrazila jedinstvena bogonadahnutost Biblije, potrebno je da se gornji nacrt dopuni:

Neophodno je da sva tri sastojka budu uključena u postupak tumačenja. Da bi provera bila moguća, moje tumačenje se usredsređuje na prva dva sastojka: na pisca i na tekst. Pri tome verovatno reagujem na zloupotrebe teksta koje sam naveo: (1) na alegorizaciju ili produhovljavanje teksta i (2) na tumačenje reakcijom čitaoca („Šta ovaj tekst znači za mene?“). Zloupotreba teksta se može pojaviti u svakom koraku tumačenja. Zato uvek treba proveravati svoje motive, predrasude, pristup tekstu i primenu. Ali kako da ih proverimo ako za tumačenje nema granica, ako u tumačenju ne postoje pravila i merila? Zato nam piščeva namera i struktura njegovog teksta pružaju merila pomoću kojih možemo da ograničimo opseg mogućih ispravnih tumačenja.

Stoga se u svetlu ovih neispravnih pristupa čitanju teksta nameće pitanje koje glasi: Koji to pristupi čitanju i tumačenju Biblije pružaju neku meru proverljivosti i doslednosti?

III. Dobri načini da se pristupi čitanju Svetog pisma

Ovde neću raspravljati o posebnim pristupima za tumačenje pojedinačnih književnih vrsta, nego o opštim načelima hermeneutike koja su dobra za sve svrste biblijskog teksta. Dobra knjiga o posebnim pristupima svakoj književnoj vrsti zove se *Kako tumačiti Bibliju*⁸⁶, a napisali su je Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart).

Moj metod se prvo usredsređuje na to da čitalac, pomoću četiri kruga ličnog čitanja, dozvoli Svetom Duhu da baci svetlo na Bibliju. Tako Sveti Duh, biblijski tekst i čitalac dolaze na prvo, a ne na drugo mesto. Čitalac je time istovremeno zaštićen od potpadanja pod prekomerni uticaj biblijskih komentatora.

86 Izvori, Osijek, 1999. Izvornik: *How to Read the Bible For All Its Worth* (izdavač: Zondervan)

Čuo sam jednu izreku koja glasi: „Biblija baca mnogo svetla na komentare.“ Ne navodim je da bih omalovažilo priručnike za proučavanje, nego da vas podstaknem da ih upotrebite u pravo vreme.

Moramo biti u stanju da obrazložimo svoja tumačenja iz samog biblijskog teksta. U ovih šest oblasti moguća je bar delimična proverljivost:

- (1) Istorijske okolnosti
- (2) Književni kontekst
- (3) Gramatička struktura teksta (sintaksa)
- (4) Onovremena upotreba pojedinih reči
- (5) Odgovarajući uporedni tekstovi
- (6) Književna vrsta

Moramo biti u stanju da objasnimo razloge i logiku na kojima zasnivamo svoja tumačenja. Biblija je naš jedini izvor vere i dela. Na žalost, hrišćani se često ne slažu oko pitanja čemu nas ona uči i šta podržava.

Četiri kruga čitanja osmišljena su tako da se iz njih mogu steći sledeći uvidi koji su važni za tumačenje:

- (1) Prvi krug čitanja
 - (a) Pročitajte celu biblijsku knjigu odjednom. Zatim je ponovo pročitajte iz drugog prevoda, najbolje iz nekog sa drugačijim prevodilačkim pristupom:
 - (i) iz prevoda po načelu „reč za reč“ (*NKJV, NASB, NRSV*)
 - (ii) iz prevoda po načelu „dinamičkog ekvivalenta“ (*TEV, NJB*)
 - (iii) iz opisnog prevoda (parafraze) (*LB⁸⁷, AB⁸⁸*)
 - (b) Uočite glavnu svrhu pisanja cele knjige. Prepoznajte njenu temu.
 - (c) Ako je moguće, prepoznajte deo knjige ili poglavlje ili pasus ili rečenicu koji jasno iskazuju ovu glavnu svrhu ili temu cele knjige.
 - (d) Prepoznajte koja književna vrsta preovladava
 - (i) U Starom zavetu
 - 1) Hebrejska naracija
 - 2) Hebrejska poezija (mudrosna književnost, psalmi)
 - 3) Hebrejska proroštva (proza i poezija)
 - 4) Zakoni
 - (ii) U Novom zavetu
 - 1) Naracija (evanđelja, Dela apostolska)
 - 2) Parabole (u evanđeljima)
 - 3) Pisma i poslanice
 - 4) Apokaliptična književnost
- (2) Drugi krug čitanja
 - (a) Ponovo pročitajte celu knjigu, ovaj put da biste prepoznali njene najvažnije teme.
 - (b) Zapišite pregled najvažnijih tema knjige i sažeto zabeležite sadržaj svake od njih po jednim jednostavnim iskazom.
 - (c) Uporedite svoj iskaz o svrsi knjige i svoj opšti pregled najvažnijih tema s priručnicima za proučavanje Biblije.
- (3) Treći krug čitanja
 - (a) Još jednom pročitajte celu biblijsku knjigu, ovaj put da biste iz nje saznali istorijske okolnosti i konkretan povod za njeno pisanje.

87 *Living Bible* (živa Biblija, prim. prev.)

88 *Amplified Bible* (obrazložena Biblija, prim. prev.)

- (b) Popišite sledeće istorijske stavke koje se spominju u toj biblijskoj knjizi:
 - (i) Pisca
 - (ii) Datum pisanja
 - (iii) Primaoce
 - (iv) Konkretno razloge za pisanje
 - (v) One kulturne činioce koji su povezani sa svrhom pisanja
 - (vi) Spomenute istorijske ličnosti i događaje
 - (c) Proširite svoj pregled tog dela knjige koji proučavate dodajući mu podelu sve do nivoa pasusa. Uvek prepoznajte gde vaš deo knjige počinje i završava i zapišite njegov pregled. Deo knjige se može prostirati na nekoliko poglavlja ili na nekoliko pasusa. Ovo će vam omogućiti da pratite logiku bogonadahnutog pisca i da uočite kako je ustrojio tekst.
 - (d) Proverite svoja zapažanja o istorijskim okolnostima pomoću odgovarajućih priručnika.
- (4) Četvrti krug čitanja
- (a) Ponovo pročitajte deo knjige koji proučavate iz nekoliko prevoda:
 - (i) iz prevoda po načelu „reč za reč“ (*NKJV, NASB, NRSV*)
 - (ii) iz prevoda po načelu „dinamičkog ekvivalenta“ (*TEV, NJB*)
 - (iii) iz opisnog prevoda (parafraze) (*LB⁸⁹, AB⁹⁰*)
 - (b) Prepoznajte stilske i gramatičke strukture:
 - (i) fraze koji se ponavljaju (Efescima 1:6,12,13)
 - (ii) gramatičke strukture koji se ponavljaju (Rimljanima 8:31)
 - (iii) suprotstavljene pojmove
 - (c) Popišite sledeće:
 - (i) Važne izraze
 - (ii) Neobične izraze
 - (iii) Važne gramatičke strukture
 - (iv) Posebno teške reči, delove rečenice i cele rečenice
 - (d) Potražite odgovarajuće uporedne odlomke
 - (i) Pronađite biblijski odlomak koji najjasnije obrazlaže temu koju proučavate koristeći sledeće priručnike:
 - 1) Knjige iz oblasti sistematske teologije
 - 2) Izdanja Biblije s adresama uporednih odlomaka
 - 3) Biblijske konkordance
 - (ii) Istražite da li postoji biblijski tekst koji u paru s odlomkom koji proučavate stvara paradoks o datoj temi. Mnoge biblijske istine su izražene u dijalektičkim parovima. Mnoge netrpeljivosti među denominacijama nastaju jer se kao dokaz koriste stihovi koji predstavljaju samo jednu stranu te biblijske dijalektičke napetosti. Sve Pismo je bogonadahnuto i stoga moramo istražiti njegovu celokupnu poruku kako bi naše tumačenje odražavalo celobiblijsku ravnotežu.
 - (iii) Potražite uporedne odlomke u samoj biblijskoj knjizi, zatim u drugim knjigama istog biblijskog pisca, a onda u biblijskim knjigama iste književne vrste. Biblija je svoj najbolji tumač jer ima jednog pisca, Svetog Duha.
 - (e) Upotrebite sledeće priručnike da proverite svoja zapažanja o istorijskim okolnostima i povodu za pisanje:

89 *Living Bible* (živa Biblija, prim. prev.)

90 *Amplified Bible* (obrazložena Biblija, prim. prev.)

- (i) Biblije za proučavanje
- (ii) Biblijske enciklopedije, priručnike i rečnike
- (iii) Uvode u Bibliju
- (iv) Biblijske komentare (u ovom koraku proučavanja dozvolite široj zajednici vernika, iz prošlosti i sadašnjosti, da pomogne i ispravi zaključke vašeg ličnog proučavanja).

IV. Primena tumačenja Svetog pisma

U ovom koraku prelazimo na primenu. Odvojili ste vreme da razumete tekst u svetlu njegovih izvornih okolnosti i sada treba da ga primenite u svom životu i u svojoj kulturi. Biblijski autoritet definišem kao „shvatanje poruke koju je bogonadahnuti biblijski pisac saopštio svojim savremenici i njenu primenu u današnje vreme.“

Primena treba da sledi nakon tumačenja namere bogonadahnutog pisca i po ugledu na njegovu logiku. Nijedan biblijski odlomak se ne može primeniti u današnje vreme dok prvo ne saznamo šta je taj odlomak saopštavao u svoje vreme! Biblijski odlomak ne može poprimiti značenje koje nikad nije imao!

Podrobni pregled do nivoa pasusa (iz trećeg kruga čitanja) sada će biti vaš vodič. Tekst treba primeniti na nivou pasusa, a ne na nivou pojedinačnih reči. Reči imaju značenje samo u kontekstu; delovi rečenice imaju značenje samo u kontekstu; cele rečenice imaju značenje samo u kontekstu. Biblijski pisac je jedina bogonadahnuta osoba u celom postupku tumačenja. Mi samo idemo kuda nas on vodi u skladu s prosvetljenjem koje smo primili od Svetog Duha. Ali prosvetljenje nije bogonadahnutost. Da bismo mogli da kažemo „ovako govori Gospod“ moramo se držati namere bogonadahnutog pisca. Primena treba da bude izričito povezana s opštom svrhom celog spisa, dela knjige kom pasus pripada i s razvojem misli iz pasusa u pasus.

Ne dozvolite da današnji problemi tumače Bibliju – pustite Bibliju da govori! To će možda zahtevati od nas da iz teksta izdvajamo načela. To je ispravno ako tekst podržava ta načela. Nažalost, naša načela često su upravo to – „naša“ načela, a ne načela iz biblijskog teksta.

U primenjivanju Biblije je važno da ne zaboravimo da svaki biblijski tekst (osim proroštava) ima jedno jedino značenje. To značenje je povezano s ciljevima zbog kojih je bogonadahnuti pisac pisao raspravljajući o rešenju za neku krizu ili potrebu u vreme kad je živeo. Iz ovog jednog i jedinog značenja mogu proizaći mnoge i raznovrsne primene. Svaka primena će biti zasnovana na potrebama primalaca, ali mora biti povezana sa značenjem koje je bogonadahnuti pisac imao na umu.

V. Duhovna strana tumačenja

Sve do sada obrazlagao sam logički postupak tumačenja i primene, a sada ću ukratko izložiti duhovnu stranu tumačenja. Meni je u tome pomoglo ravnanje po sledećem spisku koraka:

- (a) Molite se za pomoć Svetog Duha (Prva Korinćanima 1:26–2:16).
- (b) Molite se za oprost i očišćenje od greha kojih ste svesni (Prva Jovanova 1:9).
- (c) Molite se da imate veću želju za poznavanjem Boga (Psalam 19:7-14 i 42:1).
- (d) Odmah primenite sve što otkrijete tokom proučavanja.
- (e) Ostanite ponizni i poučljivi.

Veoma je teško održati ravnotežu između logičkog postupka i duhovnog vodstva Svetog Duha. Sledeći odlomci su mi pomogli da je uspostavim:

- (a) Iz knjige Džejmisa Sajera (James W. Sire), *Scripture Twisting*⁹¹, str. 17-18:

„Prosvetljenje uma pripada svim pripadnicima Božijeg naroda, a ne samo duhovnoj eliti. U biblijskom hrišćanstvu nema gurua, nema posebno prosvetljenih ni onih preko kojih stiže jedino pravo tumačenje. Stoga, iako Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i duhovnog razlučivanja, on hrišćane kojima je dao te darove ne postavlja da budu

91 Izvrtanje Pisma, prim. prev.

jedini autoriteti za tumačenje njegove reči. Svaki pripadnik njegovog naroda treba da uči, prosuđuje i razlučuje na osnovu Svetog pisma, koje ima autoritet čak i nad onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Dakle, kroz celu knjigu polazim od pretpostavke da je Biblija Božije istinito otkrivenje čitavom ljudskom rodu, da je ona naš vrhovni autoritet u svim pitanjima o kojima govori, da nije obavijena velom misterije nego da obični ljudi iz svake kulture mogu ispravno da je razumeju.“

- (b) O Kjerkegoru (Kierkegaard) iz knjige Bernarda Rema (Bernard Ramm) *Principi tumačenja Biblije*⁹², str. 64:

„Po Keirkegaardu [Kierkegaardu] je gramatičko, leksičko i istorijsko proučavanje Biblije potrebno, ali samo priprema za istinsko čitanje Biblije. Da bi neko čitao Bibliju kao Božju reč, čovek je morao čitati sa srcem u ustima, mora da se popne na vrhove prstiju u iščekivanju, iskrenim očekivanjem u razgovoru sa Bogom. Čitati Bibliju bez razmišljanja i lakomisleno ili akademski ili profesionalno ne znači čitati Bibliju kao Božju reč. Samo ako je čovek čita kao ljubavno pismo, on ga čita kao Božju reč.“

- (c) Rouli (H. H. Rowley) piše na 19. stranci knjige *The Relevance of the Bible*⁹³:

„Nijedno razumevanje Biblije koje je samo umno, koliko god da je potpuno, ne može da usvoji sva njena blaga. Umno razumevanje nije za prezir, jer je ključno za potpuno razumevanje, ali ono treba da vodi duhovnom razumevanju duhovnih blaga ove knjige. Tek to je potpuno razumevanje Biblije. Za duhovno razumevanje je potrebno više od umne usredsređenosti. O duhovnim pitanjima se rasuđuje duhovno i svakom proučavaocu Biblije je potreban stav duhovne prijemčivosti, žudnja da nađe Boga kako bi mogao da mu se preda. Jedino tako može da prevaziđe naučno istraživanje i pristupi bogatijem nasleđu ove najveće od svih knjiga.“

VI. Metodi tumačenja u ovom komentaru

Predviđeno je da vam ovaj *komentar s vodičem za proučavanje* pomogne na sledeći način:

- (1) Svaka biblijska knjiga ima uvodni istorijski pregled. Pročitajte taj deo štiva kad završite Treći krug čitanja.
- (2) Na početku svakog poglavlja pronaći ćete uvid iz konteksta. To će vam pomoći da uočite strukturu tog dela knjige.
- (3) Na početku svakog poglavlja ili većeg dela knjige navedena je podela na pasuse s podnaslovima iz nekoliko savremenih engleskih prevoda:
 - (a) *New American Standard Bible*⁹⁴ (NASB), ažuriran 1995. godine
 - (b) *New King James Version*⁹⁵ (NKJV)
 - (c) *New Revised Standard Version*⁹⁶ (NRSV)
 - (d) *Today's English Version*⁹⁷ (TEV)
 - (e) *Jerusalem Bible*⁹⁸ (JB).

Podela na pasuse nije bogonadahnuta i zato treba da je otkrijemo iz konteksta. Poređenjem nekoliko savremenih prevoda koji koriste različite pristupe prevođenju i različita teološka stanovišta možemo da analiziramo sutukturu misli bogonadahnutog pisca. Svaki pasus sadrži jednu glavnu istinu, takozvanu „tematsku rečenicu“ ili

92 Izdavač: Baptistička teološka škola, Novi Sad, 1977. Izvornik: *Protestant Biblical Interpretation*, str. 75

93 Značaj Biblije, prim. prev.

94 Nova američka standardna Biblija, prim. prev.

95 Nova verzija kralja Džejmsa, prim. prev.

96 Nova ispravljena standardna verzija, prim. prev.

97 Savremena engleska verzija, prim. prev.

98 Jerusalimska Biblija, prim. prev.

„središnju ideju teksta“. Ova objedinjujuća misao je ključ za ispravno istorijsko i gramatičko tumačenje. Nikada ne bi trebalo da tumačimo tekst koji je manji od jednog pasusa, niti da iz njega propovedamo ili poučavamo! Ne zaboravite ni da je svaki pasus povezan s pasusima koji ga okružuju. Zato je veoma važno sastaviti pregled cele knjige do nivoa pasusa. Tako ćemo moći da pratimo logički razvoj teme onako kako ga je sastavio bogonadahnuti biblijski pisac.

- (4) Beleške u ovom komentaru pristupaju tumačenju stih po stih, što nas primorava da pratimo misao bogonadahnutog pisca. Beleške sadrže podatke iz nekoliko oblasti:
 - (a) Književni kontekst
 - (b) Uvidi iz istorije i kulture
 - (c) Podaci o gramatici
 - (d) Proučavanje pojedinih reči
 - (e) Odgovarajući uporedni odlomci
- (5) Na nekim mestima u ovom komentaru tekst engleskog prevoda *New American Standard Bible*⁹⁹ (ažuriran 1995. godine), dopunjen je tekstom nekih drugih savremenih engleskih prevoda:
 - (a) *New King James Version*¹⁰⁰ (NKJV), koji sledi rukopise poznate pod imenom *Textus Receptus*.
 - (b) *New Revised Standard Version*¹⁰¹ (NRSV), što je revizija prevoda *Revised Standard Version*¹⁰² koji je izvršio savez *National Council of Churches*¹⁰³ po načelu „reč za reč“.
 - (c) *Today's English Version*¹⁰⁴ (TEV), što je prevod po načelu „dinamičkog ekvivalenta“, društva *American Bible Society*¹⁰⁵.
 - (d) *New Jerusalem Bible*¹⁰⁶ (NJB), engleski prevod Biblije zasnovan na rimokatoličkom francuskom prevodu po načelu „dinamičkog ekvivalenta“.
- (6) Poređenje savremenih prevoda može da pomogne onima koji ne znaju grčki i hebrejski da uoče probleme u tekstu:
 - (a) Razlike među rukopisima
 - (b) Druga moguća značenja reči
 - (c) Gramatički teške tekstove i konstrukcije
 - (d) Dvosmislene tekstoveIako savremeni prevodi ne mogu da reše ove probleme, oni pomažu da ih prepoznamo kao mesta koja zahtevaju dublje i detaljnije proučavanje.
- (7) Na kraju svakog poglavlja nalaze se odgovarajuća pitanja za razmatranje koja se tiču najvažnijih problema u tumačenju tog poglavlja.

99 Nova američka standardna Biblija, prim. prev.

100 Nova verzija kralja Džejsma, prim. prev.

101 Nova ispravljena standardna verzija, prim. prev.

102 Ispravljena standardna verzija, prim. prev.

103 Nacionalni savez crkava, prim. prev.

104 Savremena engleska verzija, prim. prev.

105 Američko biblijsko društvo, prim. prev.

106 Nova jerusalimska Biblija, prim. prev.

UVOD U POSTANJE 11:24–13:18

- A. U ovom delu Postanja, izveštajem o Avraamu, počinje potpuniji izveštaj o Pomazanikovoj lozi.
- B. Knjiga postanja i njenih pedeset poglavlja nisu prevashodno zainteresovani za stvaranje, nego za otkupljenje naroda s kojim je Bog u savezu. Bog poziva jednog da bi pozvao sve – to je srž ove knjige.
- C. Vidimo i Avramove slabosti i njegovu vernost. Milostivi Bog koji bira izabrao ga je za svoje ciljeve vezane za otkupljenje.
- D. Bog je izabrao Avraama da bi izabrao svet (vidite: Postanje 12:3c, Izlazak 19:4-6, Druga Petrova 2:5,9; Otkrivenje 1:6). Bog želi da svi ljudi, koji su stvoreni na njegovu sliku, budu otkupljeni (vidite: Postanje 3:15, Jezekilj 18:23,32, Prva Timoteju 2:4, Druga Petrova 3:9).
- E. U *Talmudu* je prepoznato sedam blagoslova Božijeg poziva Avraamu:
 1. Avram će biti otac velikog naroda
 2. Biće blagosloven za svog života
 3. Ime će mu biti poznato
 4. On će biti blagoslov drugima
 5. Oni koji ga budu poštovali biće blagosloveni
 6. Oni koji ga odbace biće prokleti
 7. On će uticati na ceo svet

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 11:24-25 (SSP)

²⁴Kada je Nahor imao 29 godina, rodio mu se Tara. ²⁵Posle Tarinog rođenja, Nahor je živeo još 119 godina i imao još sinova i kćeri.

11:24 „Tara“ Ovo ime možda znači „zadržavati se“, „odlagati“ ili „seliti se“ (*BDB* 1076). Iz Isusa Navina 24:2 je jasno da su on i njegova porodica bili mnogobošci. Imena članova njegove porodice ukazuju na to da su slavili mesec kao boginju po imenu *Sin* (ili *Zin*). Nju su slavili u Uru, Temi i Haranu. Ipak, u Postanju 31:53 se vidi da je Tara znao za Jahvea.

POSTANJE 11:26 (SSP)

²⁶Nakon što je Tara napunio 70 godina, rodili su mu se Avram, Nahor i Haran.

11:26 „Avram, Nahor i Haran“ Moguće je da su poređani po važnosti, a ne po godinama. Ime Avram može da znači (1) „uzvišeni otac“, (2) „onaj koji uzvisuje oca“, ili (3) „Višnji je moj otac“ (*BDB* 4). Ime Nahor znači „dahtanje“ ili je možda asirsko ime nekog mesta (*BDB* 637), a Haran znači „planinar“ (*BDB* 248).

POSTANJE 11:27-30 (SSP)

²⁷Ovo je povest o Tari: Tari su se rodili Avram, Nahor i Haran. Haranu se rodio Lot. ²⁸Haran je umro za života svoga oca [u prisustvu svoga oca Tare, NASB], u Uru Haldejskom, u zemlji gde je rođen. ²⁹I Avram i Nahor se oženiše. Avramova žena zvala se Saraja, a Nahorova Milka kći Haranova. Haran je bio Milkin i Jiskin otac. ³⁰A Saraja nije imala dece, jer je bila nerotkinja.

11:27 Vidite beleške kod Postanja 25:12,19; 36:1,9; 37:2.

11:28 „Haran je umro [u prisustvu svoga oca Tare, NASB]“ Ovo je hebrejski idiom koji znači da je Haran umro pre svoga oca.

▣ „u Uru Haldejskom“ Haldejska kultura se razvila (tj. izgrađena je na jakim tekovinama sumerske kulture) i cvetala nakon Avramovog vremena (*BDB* 505).

11:29 „Jiska“ I ova osoba (*BDB* 414) i razlog za njeno spominjanje u ovom stihu su nepoznati. Rabini (a tako i Josif Flavije, Jeronim i Avgustin) kažu da je u pitanju Saraja, ali u tekstu stoji da su imale drugog oca.

11:30 „Saraja ... je bila nerotkinja“ To što Saraja, Rahela i Reveka nisu mogle da imaju decu (*BDB* 785) bio je jedan od načina na koje je Bog pokazivao svoju silu i svoje upravljanje ljudskom istorijom i porodičnom istorijom. Ljudska seksualnost nije ključ opstanka Pomazanikove loze.

Ovaj isti teološki činilac vidi se i u Izraelovoj istoriji, po tome što prvorodeni nije bio u Pomazanikovoj lozi. U ondašnjoj kulturi je prvorodeni sin bio vođa bratstva, ali u Jahveovom narodu ne. Tamo je to bio Božiji izbor!

POSTANJE 11:31-32 (SSP)

³¹Tara uze svog sina Avrama, svog unuka Lota sina Haranovog i svoju snahu Saraju, ženu svog sina Avrama, i s njima se iz Ura Haldejskog zaputi u zemlju Hanaan. Ali kada su stigli do Harana, nastaniše se tamo. ³²Tara je živio 205 godina i umro je u Haranu.

11:31 „i s njima se ... zaputi“ Mnogo se raspravlja o tome da li je Tara poveo svoju porodicu ili je to učinio Avram. Neki smatraju da je Bog prvo pozvao Taru, ali da se ovaj vratio u idolopoklonstvo. Meni se čini da je čitav ovaj odeljak knjige usredređen na Avraama, a ne na Taru. Napustivši Ur, Avram nije ostavio samo svoju širu porodicu, nego i njihova narodna božanstva. Ostavio je udoban, sređen život da bi išao za novim bogom, koji mu je govorio na prilično uvijen način.

11:32 „Tara je živio 205 godina“ Kad saberemo Postanje 11:26 i Postanje 12:4, dobijamo 145 godina. Kad to oduzmemo od 205, postaje jasno da je Tara živio još 60 godina nakon što je Avraam otišao iz Harana. Izgleda da je to u suprotnosti sa Stefanovom propovedi iz Dela 7:4. Nekoliko stavki Stefanovog istorijskog osvrtu je u suprotnosti s našim savremenim shvatanjem istorije. Moguće je da je on koristio rabinske metode tumačenja. Drugi stručnjaci smatraju da je Avram, iako je u Postanju 11:26 prvi na spisku, ipak rođen mnogo kasnije i da su Stefanovi podaci tačni.

POSTANJE 12

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA *

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Avram putuje u Egipat	Obećanje Avramu	Bog poziva Avrama	Bog poziva Avrama	Pozivanje Avrama
12:1-3	12:1-3	12:1-3	12:1-2	12:1-3
(1-3)	(1-3)		(1-2)	(1-3)
			(3)	
12:4-9	12:4-9	12:4-9	12:4-5a	12:4-5
			12:5b-9	
				12:6-9
	Avram u Egiptu	Sara u opasnosti	Avram u Egiptu	Avram u Egiptu
12:10-16	12:10-13	12:10-16	12:10-16	12:10-20
	12:14-20			
12:17-20		12:17-13:1	12:17-20	

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus

* Iako nije bogonadahnuta, podela na pasuse je ključ za shvatanje i praćenje piščeve namere. Svi savremeni prevodi su podelili tekst na pasuse i saželi njihov sadržaj u podnaslovima. Svaki pasus ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka verzija prevoda izražava tu temu na sebi svojstven način. Dok čitate tekst, razmislite koji prevod odgovara vašoj tematskoj podeli po obuhvaćenim stihovima.

Svako poglavlje treba prvo da pročitate iz Svetog pisma i onda da pokušate da prepoznate njegove teme (pasuse). Zatim uporedite svoju podelu s podelama u savremenim prevodima. Bibliju možemo stvarno da razumemo tek kad shvatimo nameru pisca isprativši njegovu logiku i način izlaganja. Samo biblijski pisac je bogonadahnut, a čitaoci nemaju pravo da menjaju i preinačuju njegovu poruku. Ipak, čitaoci Svetog pisma imaju odgovornost da tu bogonadahnutu istinu primene u razdoblju u kom žive i u svom životu.

Svi tehnički izrazi i skraćenice detaljno su objašnjeni u člancima [Hebrejski glagolski oblici](#), [Tekstualni kriticizam](#) (vidite Dodatak 2 u komentaru na Evanđelje po Marku na vebsajtu www.freebiblecommentary.org), i [Pojmovnik](#) (vidite na istoj internet adresi u komentaru na Evanđelje po Luki).

3. Treći pasus

4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 12:1-3 (SSP¹⁰⁷)

¹GOSPOD reče Avramu: [A GOSPOD beše rekao Avraamu, KJV]

»Otidi iz svoje zemlje,
od svoje rodbine
i iz doma svoga oca
i idi u zemlju koju ću ti pokazati.

²»Učiniću od tebe velik narod
i blagosloviti te.

Ime ću ti učiniti velikim,
a i ti sâm bićeš blagoslov.

³Blagosiljaću one koji tebe blagosiljaju,
a proklinjaću one koji tebe proklinju.
Preko tebe će biti blagosloveni
svi narodi na zemlji.«

12:1-3 Često je teško razlikovati hebrejsku poeziju i takozvanu „uzvišenu“ prozu. Zapazite kako engleski prevodi shvataju književnu vrstu u različitim stihovima.

	<i>NASB/NKJV</i>	<i>JPSOA</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV/NJB/REB/NIV</i>
Poezija	1b-3	1		3
Proza	1a	2-3	1-3	2

Naravno, u izvornom tekstu nema nikakvih oznaka, u pitanju su samo mišljenja različitih prevodilačkih odbora.

Ovi stihovi su u narednih nekoliko poglavlja ponovljeni s manjim promenama i objašnjenjima, ali ovaj odlomak beleži Božije prvobitno veliko obećanje koje je Pavle upotrebio u Rimljanima 4 (tj. Postanje 15:6). Jahve će delovati kroz Avrama i kroz njegovo i svoje potomstvo da bi se objavio celom svetu. Savez (vidite Posebnu temu kod Postanja 13:15) postaje ključni pojam Svetog pisma. Njegov začetnik je svevladajući Bog i taj savez se tiče njegovog nauma, ali Bog je odredio da ljudi moraju prikladno i stalno da mu se odazivaju.

12:1 „A“ Reči „A“ i „beše“ su u ovaj stih dodali prevodioci koji veruju da se ovi stihovi odnose na Božiji prethodni poziv u Uru (vidite: Postanje 15:7; Nemija 9:7; Dela 7:2).

☐ „GOSPOD“ Ova reč se odnosi na ime Jahve, Božije zavetno ime (vidite: Izlazak 3:14). Zapazite da se ovaj poziv zasniva na Božijoj milostivoj ponudi, a ne na Avraamovoj vrednosti (vidite: Postanje 12:10 i dalje). Pokretač je uvek sam Bog (vidite: Jovan 6:44,65; Efescima 2:8-9).

107 Ukoliko nije drugačije naznačeno, svi biblijski tekstovi preuzeti su iz: „Biblija: Savremeni srpski prevod“ © 2015 Bible League International. Preuzeto s odobrenjem. (prim. prev.)

POSEBNA TEMA – BOŽIJA IMENA

▣ „**GOSPOD reče**“ Ovo najverovatnije podrazumeva nekakvu usmenu komunikaciju, a ne otkrivenje putem sna ili viđenja, mada i to treba ostaviti kao mogućnost. Stih 7 nagoveštava da je u pitanju bila fizička pojava, slično kao u Postanju 3:8-12; 4:9-15; 6:13-22; 8:15-19; 9:1-7,8-17.

▣ „**Avram**“ Za moguća značenja ovog imena vidite beleške kod Postanja 11:26.

Avram nije predstavljen kao neka posebna osoba. Njegova porodica je bila mnogobožačka, verovatno se klanjala mesecu kao bogu ili boginji. U stvari, Avraam je bio neposlušan u sledećem:

1. nije ostavio svoju porodicu
2. otišao je iz Hanaana u Egipat
3. nagovorio je svoju ženu da laže da bi ga spasla (dvaput)
4. lagao je faraonu i Avimelehu da bi spasao svoj život

Njegova vera je zasijala tek u Postanju 22:15-18, iako je bila spomenuta već u Postanju 15:6.

▣ „**Otidi iz svoje zemlje**“ Ovaj GLAGOL (*BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*) znači „ići“. U jednoj napomeni u engleskom prevodu *NASB* se tvrdi da ovaj glagol nosi značenje „ići sam“. Pretpostavlja se da se odnosi na sva tri dela rečenice, na Postanje 12:1b, 1c i 1d. Na koju zemlju se to odnosi, na Ur ili na Haran? Zapazite da u 11:31 piše da je Tara krenuo iz Ura u Hanaan, ali se nastanio u Haranu. I Ur i Haran su bili središta poklonstva mesecu. Možda su i Tara i njegova porodica, sudeći po pretpostavljenim značenjima njihovih imena (ali značenje njihovog porodičnog imena je nesigurno), bili među onima koji su se klanjali mesecu kao bogu ili boginji po imenu *Sin* ili *Nana* (vidite: Isus Navin 24:2). Zato je on bio spreman da ide.

Avram bi se napuštanjem porodice i domovine javno izjasnio da za sobom ostavlja sva prava na nasledstvo. Ovo odvajanje od porodice je možda značilo i odvajanje od porodičnih bogova. Zato je Bog zabranio da ga Tara i Lot prate i zato je to što su ga pratili toliko iznenađujuće. Da li je to bio čin neposlušnosti Jahveovom pozivu ili način da se ispune porodična očekivanja (tj. staranje za roditelje)? Kao i obično, ova književna vrsta, istorijska naracija (vidite nekoliko odgovarajućih članaka u uvodu ili dodatku), ne odgovara izričito na ovakva pitanja. Moramo sagledati celu priču i sami je zaokružiti u celinu.

▣ „**od svoje rodbine**“ Jahveov poziv je bio uslovljen Avramovim odazivom. Avram nije odmah ispunio svoj deo (idi od svoje rodbine i iz doma svoga oca). Poslušnost je od ključne važnosti (vidite: Postanje 18:19; 22:18).

▣ „**i iz doma svoga oca**“ U Delima 7:4 piše da je Tara umro u Haranu pre nego što je Avram otišao, ali kad uporedimo Postanje 11:26 i 12:4 s Postanjem 11:32, onda se čini da je Tara nakon Avramovog odlaska živio još šezdeset godina. Možda je ključ u Postanju 11:26. Avram je na spisku dece naveden prvi, ali možda ne zbog svoje starosti, nego zbog svog značaja. Izgleda da su Avramove porodične dužnosti koje su bile očekivane u onoj kulturi bile za njega najveća prepreka da se odazove Božijem pozivu.

▣ „**i idi u zemlju koju ću ti pokazati**“ Iz Postanja 11:31 znamo da je u pitanju zemlja Hanaan. Hanaan je bio obećan:

1. Avramu – Postanje 12:1; 15:18-21
2. Isaaku – Postanje 26:3-5
3. Jakovu – Postanje 28:13-15; 35:9-12
4. Izraelcima – Postanje 15:16; Izlazak 6:4,8; Ponovljeni zakoni 4:38,40; 5:31; 19:10; 20:16; 21:23; Isus Navin 1:2,3,6,11,13,15; 2:9,24; 18:3; 21:43; 24:13

Avramova vera je opisana u Jevrejima 11:8. To obećanje o posebnoj domovini postaće žiža Starog zaveta (jer Izraelci su dobili zemlju od Jahvea).

12:2 „Učiniću od tebe velik narod“ Reč za narod (*BDB 156*) podrazumeva i domovinu i mnoge potomke (npr. 22:17). Možda čak označava i novi narod, koji nije spomenut u Postanju 10.

Stih 2 sadži tri KOHORTATIVA u iskazima o Jahveovim obećanim delima:

1. „Učiniću od tebe velik narod“ – *BDB 793, KB 889, IMPERFEKAT kala* upotrebljen u smislu KOHORTATIVA
2. „i blagosloviti te“ – *BDB 138, KB 159 IMPERFEKAT piela* upotrebljen u smislu KOHORTATIVA
3. „Ime ću ti učiniti velikim“ – *BDB 152, KB 178, KOHORTATIV piela*

Ovo obećanje „semena“ (tj. potomstva) pretvoriće se u nadu koja je usredsređena na jedno određeno „seme“, to jest potomka – Pomazanika koji će sve narode dovesti Jahveu. Avram je samo jedan čin u velikoj drami otkupljenja!

Teološki je značajno što je prvobitna tvorevina bila blagoslovena za rast (vidite: Postanje 1:28; 9:1,7), ali greh je uticao na Jahveovu želju. Sada Bog počinje iznova, ali s jednim čovekom, s jednom porodicom, s jednim narodom, a kasnije će se to razviti u narod otkupljen iz svih naroda (preokret Vavilonske kule – i oni su sebi hteli da steknu „ime“, Postanje 11:4). Ovaj odlomak je istovremeno i obećanje blagoslova i uslovljeno obećanje. Ipak, naglasak je na nezasluženom Jahveovom blagoslovu (činu milosti, 15:7-21; 28:13-15). Ovaj blagoslov i obećanje su uslovljeni (vidite: Postanje 12:1) poslušnošću (čiji najveći primer je Postanje 22) i, na osnovu Postanja 15:5-6, vera. To je postalo ustaljeni obrazac za odnos prema Bogu (vidite: Rimljanima 4, Galaćanima 3).

▣ **„Ime ću ti učiniti velikim“** Rabini smatraju da to znači da će se ljudi blagosiljati izgovaranjem njegovog imena, što podrazumeva da će svi ljudi znati za njega i da će ga poštovati.

▣ **„a i ti sâm bićeš blagoslov“** Ovo je IMPERATIV *kala* među nekoliko KOHORTATIVA. „Biti blagoslov“ podrazumeva da će Avram morati nešto da preduzme. Jahveov blagoslov će omogućiti Avramu da bude blagoslov, a na osnovu Postanja 12:3 vidimo da će to omogućiti blagoslov za ceo svet.

12:3 „Blagosiljaću one koji tebe blagosiljaju“ Jahveov blagoslov će doći kroz Avramov blagoslov. Jahve je odlučio da deluje, ali na tačno određene načine. Glagoli u Postanju 12:3 tvore sledeći obrazac:

1. Jahve blagosilja – *BDB 138, KB 159, KOHORTATIV piela*
2. one koji blagosiljaju Avrama – *BDB 138, KB 159, PARTICIP piela*
3. a one koji proklinju Avrama – *BDB 886, KB 1103, PARTICIP piela*
4. Jahve proklinje – *BDB 886, KB 1103, IMPERFEKAT kala* upotrebljen u smislu KOHORTATIVA

▣ **„a proklinjaću one koji tebe proklinju“** Postoje dve hebrejske reči za prokletstvo. Prva znači „rđavo govoriti o“ (*BDB 886, KB 1103, vidite: Postanje 8:21; 16:4,5; Izlazak 21:17; 22:28; Levitska 19:14; 20:9 [dva puta]; 24:11,14,15,23; Ponovljeni zakoni 23:4*), a druga reč je prokletstvo u smislu Božije kazne (*BDB 76, KB 91, vidite: Postanje 3:14,17; 4:11; 5:29; 9:25; 27:29 [dva puta]; 49:7; Izlazak 22:28; Brojevi 5:18,19,22,24 [dva puta],27; 22:6 [dva puta],12; 23:7; 24:9 [dva puta]; Ponovljeni zakoni 27:15-26; 28:16-19*). Oni koji o Avramu govore zlo sami sebe odvajaju od Jahvea i u tome je prokletstvo. Jahve se objavljuje prvenstveno kroz Avrama i njegovu porodicu (zapazite Melhisedeka, Jova i Jitra).

NASB, NKJV,

NRSV, Pešita

NRSV u napomeni,

JPSOA

TEV

TEV u napomeni

NJB

LXX

REB

REB u napomeni

„Preko tebe će biti blagosloveni svi narodi na zemlji“

„Sve porodice na zemlji će se blagosloviti tobom“

„Kroz tebe ću blagosloviti sve narode“

„Svi narodi će me moliti da ih blagoslovim kao što sam blagoslovio tebe“

„i sva bratstva na zemlji će se blagosloviti tobom“

„i u tebi će biti blagoslovena sva plemena na zemlji“

„Svi narodi na zemlji će želeći da budu blagosloveni kao što si ti blagosloven“

„Svi narodi na zemlji će biti blagosloveni zbog tebe“

PERFEKAT *nifala* (BDB 138, KB 159) je obično PASIVAN (LXX, NASB, „će biti blagosloveni“, vidite: Postanje 18:18; 28:14), ali u Postanju 22:18 i 26:4 je upotrebljen PERFEKAT *hitpaela*, koji je POVRATNI („se blagosloviti“). Moguće je i da *hitpael* označava trajnu radnju. Veoma je značajno što je Bog u svoje obećanje Avramu uključio sve narode, pogotovo u svetlu sveopšte pobune iz Postanja 11. Bog je izabrao Avrama da bi izabrao sve ljude stvorene na Božiju sliku (vidite: Psalam 22:27; 66:4; 86:9; Isaija 66:23; 49:6; Dela 3:25; Galaćanima 3:8)! Pogledajte i beleške kod Postanja 22:18.

Ovo je zaista važan odlomak. U njemu se jasno vidi Božiji cilj da upotrebi Avrama da bi dosegao ceo svet. Opštevažće obećanje iz Postanja 3:15 se ispunjava uprkos svesnoj pobuni Nojevih potomaka (u Postanju 11). Ovo se ne odnosi samo na one koji budu blagonakloni prema Avramu, nego i na one koji budu blagonakloni prema Avramovom potomku (tj. Pomazaniku, vidite: Galaćanima 3:16). Jahve je imao sveopšti cilj kad je izabrao jednog čoveka od koga će poteći predskazano otkupljenje kroz onog posebnog Izabranika, jednog od njegovih potomaka. Kad sve sagledamo, ovo nije tekst od stavu prema Jevrejima, nego o odazivu verom na poziv jevrejskog obećanog Izabranika.

POSEBNA TEMA – JAHVEOV VEČNI NAUM O OTKUPLJENJU

POSEBNA TEMA – POMAZANIK (IZ DANILA 9:26)

POSTANJE 12:4-9 (SSP)

⁴I Avram otide, kao što mu je GOSPOD rekao, a s njim otide i Lot. Avram je imao sedamdeset pet godina kada je krenuo iz Harana. ⁵Sa sobom uze svoju ženu Saraju, svoga bratanca Lota, svu imovinu koju su stekli i svu čeljad koju su imali [stekli, NASB] u Haranu, pa se zaputiše u zemlju Hanaan i stigoše u nju. ⁶Avram prođe zemljom sve do mesta Sihema, do velikog drveta [hrasta, NASB] Morea. U to vreme su u toj zemlji bili Hanaanci. ⁷GOSPOD se pokazao Avramu, pa mu reče: »Ovu zemlju ću dati tvom potomstvu.« Tamo Avram podiže žrtvenik GOSPODU, koji mu se pokazao. ⁸Odande ode u brda istočno od Betela, gde razape svoj šator. Betel mu je bio na zapadu, a Aj na istoku. Tamo Avram podiže žrtvenik GOSPODU i pokloni se GOSPODU [doslovno: prizva Jahveovo ime (napomena iz SSP-a, prim. prev)]. ⁹Potom je, od mesta do mesta, putovao prema Negevu.

12:4 „I Avram otide“ Josif Flavije (*Jevrejske starine* 1.8.1) kaže da je Avram otišao jer je njegova porodica odbila ovu novu jednobožačku poruku koja mu je bila otkrivena, pošto je ta poruka bila jedinstvena na Starom bliskom istoku.

▣ „**a s njim otide i Lot**“ Josif Flavije (*Jevrejske starine* 1.8.1) kaže da je Avram usvojio Lota jer nije imao dece. To je možda još jedan primer Avramovih pokušaja da pomogne Bogu oko obećanja o potomstvu (vidite: Postanje 16). Izgleda da je to što je poveo Lota (a isto tako i svoga oca Taru, vidite: Postanje 11:31) bio prekršaj Jahveovih naloga iz Postanja 12:1c.

▣ „**Avram je imao sedamdeset pet godina**“ Ljudi koji se spominju u prvim poglavljima Postanja (Postanje 4–9) imali su veoma dug životni vek, ali nismo sigurni zašto:

1. Greh još nije bio iskvario zemlju
2. Drugačije su brojali godine
3. Književna simbolika (slično sumerskim pretpotopnim carevima)

Bez obzira na razlog, Avram je još bio „mlad“ čovek.

Kad ovaj stih uporedimo s Delima 7:4 i Postanjem 11:32, čini se da postoji odstupanje od šezdeset godina. Ipak, Avram verovatno nije naveden kao prvi sin zbog svog uzrasta, nego zbog toga što je bio poznat (vidite: *Hard Sayings of the Bible*¹⁰⁸, str. 49). Savremeni tumači se prema drevnom hebrejskom tekstu i kulturi često ophode kao da su naši. Njihovo shvatanje „tačne“ istorije nije isto kao naše. Nijedno od ovih shvatanja nije bolje od drugog, ona su samo različita.

▣ „**Haran**“ U Postanju 11:26 „Haran“ (*BDB* 248) je Tarin sin koji je umro u Uru, a ovde je u pitanju grad (*BDB* 357) na severozapadu. Oba ova grada, i Ur i Haran, bili su središta poklonstva mesecu kao bogu ili boginji *Zin*. Haran na sumerskom znači „putevi“ (*BDB* 357), što znači da se verovatno nalazio na važnom trgovačkom putu (Niniva, Karhemiš, do Damaska). U Postanju 48:7 Jakov je rekao da je došao iz „Padana“ (*BDB* 804), što isto znači „putevi“ i možda je drugi naziv za Haran u Aramu ili Siriji (vidite: Ponovljeni zakoni 26:5). Haran je verovatno i „Nahorov grad“ (vidite: Postanje 24:10) odakle je Isaakova žena Reveka, Lavanova sestra.

POSEBNA TEMA – KLANJANJE MESECU

12:5 „Avram“ Ovo ime (*BDB* 4) znači „uzvišeni otac“, „onaj koji uzvisuje oca“ ili „uzvišeni je moj otac“. Vidite beleške kod Postanja 11:26.

▣ „**Saraja**“ Nismo sigurni koje je značenje ovog oblika imena Avramove žene (*BDB* 979, *KB* 1354). Novi oblik u Postanju 17:15 znači „plemenita dama“ ili „princeza“ (*BDB* 979 II, *KB* 1354 II, vidite: Sudije 5:29; Prva o carevima 11:3; Isaija 49:23).

▣ „**svu čeljad koju su imali [stekli, NASB] u Haranu**“ Glagol „stekli“ znači i „načiniti“ (*BDB* 793). Jevrejski misticizam (*kabala*) kaže da je Avram stvarao ljude pomoću čaranja da bi pokazao Božiju silu. Rabini kažu da se ova reč odnosi na obraćenike zbog Avramovog propovedanja, ali kontekst ukazuje na kupljene robove i sluge i njihovu decu.

▣ „**u zemlju Hanaan**“ Reč „Hanaan“ (*BDB* 488) se prvo odnosila na jednog Hamovog sina (Ham je bio jedan od Nojevih sinova, vidite: Postanje 9:18,22,25,27; 10:15). Deo područja koje su njegovi potomci naselili dobio je njegovo ime. Ta reč je poprimila značenje „ravnice“, nasuprot izrazu za „brda“, što znači da se odnosila na priobalnu ravnicu između Egipta i Sidona koji je bio u Fenikiji. Ali kad su se Filistejci naselili na jugozapadnu obalu, odmah severno od Egipta, ova reč je počela da se odnosi na priobalno područje severno od Filisteje. Kad su Jevreji napali Hanaan u Knjizi Isusa Navina, ta reč se odnosila na zemlju s obe strane reke Jordan. Zemlja Hanaan je imala oko 160 km obale. Na svojom najdužem mestu bila je dugačka oko 290 km, a širina je bila promenjiva, od 30 do 190 km.

108 Teški delovi Biblije, prim. prev.

12:6 „Sihem“ Ovo ime (*BDB* 1014) znači „ramena lopatica“. Taj grad se nalazio između gore Eval i gore Gerizim. Na tom mestu se dogodilo nekoliko značajnih događaja: (1) zavetni blagoslovi i prokletstva (vidite: Ponovljeni zakoni 11:29-30; Isus Navin 8:30-35); (2) služba obnove saveza (vidite: Isus Navin 24); (3) mesto susreta između Rovoama (Solomonovog sina) i Jarovama (nadglednika radova na severu) nakon Solomonove smrti, što je dovelo do podele na Judu i Izrael (922. godine p.n.e.).

▣ **„do velikog drveta [hrasta, NASB] Morea“** Reč „More“ znači „učitelj“ (*BDB* 435). Drveće je za semitske narode služilo kao obeležje svetih mesta. Ovo je možda bilo mesto na kom se nalazio neki hanaanski žrtvenik ili proročište (vidite: Postanje 35:4; Ponovljeni zakoni 11:30; Sudije 9:37). Ovo drvo je bilo smrdljika (*BDB* 18, „veliko drvo“) ili možda hrast (vidite *LXX*). Dobar izvor podataka o biljkama i životinjama koje se spominju u Svetom pismu je knjiga *Fauna and Flora of the Bible*¹⁰⁹, izdavač: *UBS*.

▣ **„U to vreme su u toj zemlji bili Hanaanci“** Većina biblijskih komentatora, čak i Ibn Ezra, smatraju da je ovo dodato kasnije, ali to u svetlu Postanja 9 znači da je područje bilo naseljeno Hanaanovim potomcima.

POSEBNA TEMA – STANOVNICI PALESTINE PRE DOLASKA IZRAELACA

12:7 „GOSPOD se pokaza Avramu“ Ovo je uobičajeni GLAGOL „videti“ (*BDB* 906) upotrebljen na poseban način (tj. da označi fizički vidljivu pojavu Boga, vidite: Postanje 12:7 [dva puta]; 17:1; 18:1; 26:2,24; 35:1,9; 48:3). Jahve je u Postanju 12:1 govorio Avramu, ali ovde se pojavio pred njim! Jahve se često pojavljivao u obliku „anđela GOSPODNJEG“.

POSEBNA TEMA – ANĐEO GOSPODNJI (SPOJ reči BDB 521 i BDB 217)

▣ **„Ovu zemlju ću dati tvom potomstvu“** Ovo je bilo veliko obećanje za Avraamove potomke (doslovno za njegovo „seme“, vidite: Postanje 13:15; 15:18), ali Pavle je jedninu reči „seme“ shvatio kao da se odnosi na Pomazanika (vidite: Galaćanima 3:16).

▣ **„Tamo Avram podiže žrtvenik GOSPODU“** Ovakvi žrtvenici su bili način da se obeleže posebni događaji ili ukazanja (vidite: Postanje 8:20; 13:18; 22:9; 26:25; 33:20; 35:7; Izlazak 17:15; 24:4; Isus Navin 8:30; Sudije 6:24; 21:4; Prva o Samuilu 7:17; 14:35; Druga o Samuilu 24:25). Žrtvovanje je bio vidljiv način izražavanja nečijeg osećaja Božijeg prisustva, ljubavi i staranja. Vidljiva žrtva je postajala nevidljiva pretvarajući se u dim i dižući se ka Bogu.

12:8 „Betel“ Ova reč znači „Božija kuća“ (*BDB* 110). Iz Postanja 28:19 saznajemo da se ovaj grad prvobitno zvao Luz, sve do Jakovljevog vremena. Ovo kasnije ime i poslednja fraza Postanja 12:6 znače da je ovaj izveštaj zabeležen kasnije i da je neko vreme možda postojao u obliku usmenog predanja. I dalje nismo sigurni ko je sastavio starozavetne knjige, kada i kako. Vidite: Stari zavet, tom 1A, odeljak Uvod u Postanje/IV. Pisac/D./1.

▣ **„Aj“** Ova reč znači „gomila kamenja“ (*BDB* 743), a označavala je grad ili možda ruševine grada u blizini Betela.

▣ **„prizva Jahveovo ime“** Kad uporedimo ovaj stih i Postanje 4:26 sa Izlaskom 6:7, čini nam se da tu postoji protivrečnost. Ipak, moguće je da je Božije ime prvobitno upotrebljavano bez da su ljudi shvatali

109 Životinjski i biljni svet Biblije, prim. prev.

njegov potpuni značaj. Ova fraza podrazumeva vršennje nekakvih bogoslužbenih obreda (vidite: Postanje 4:26; 12:8; 13:4; 21:33; 26:25).

POSEBNA TEMA – „IME“ JAHVE (STARI ZAVET)

12:9 „od mesta do mesta, putovao“ Doslovno piše „izvlačio šatorske kočice“ (*BDB 652, KB 704, IMPERFEKAT kala*). To odražava Avramov nomadski život, kao i reči „razape svoj šator“ u Postanju 12:8.

▣ „**Negev**“ Ova reč znači „jug“ (*BDB 616*, vidite: Postanje 13:1,3). To nije pustinja, nego bezvodan predeo s pašnjacima u određenim delovima godine.

POSTANJE 12:10-16 (SSP)

¹⁰Kada je u zemlji zavladao glad, Avram siđe u Egipat da tamo boravi neko vreme, jer je glad u zemlji bila strašna. ¹¹Pre nego što je ušao u Egipat, on reče svojoj ženi Saraji: »Slušaj, znam da si lepa žena. ¹²Kada te Egipćani vide, reći će: ‚Ovo je njegova žena‘, pa će mene ubiti, a tebe će ostaviti u životu. ¹³Zato, molim te, kaži da si mi sestra, da bi zbog tebe lepo postupali sa mnom i poštedeli mi život.« ¹⁴Kada je Avram stigao u Egipat, Egipćani videše da je Saraja veoma lepa žena. ¹⁵A videše je i faraonovi službenici, pa je pohvališe pred faraonom. Tako Saraju dovedoše na faraonov dvor. ¹⁶Faraon je lepo postupao sa Avramom zbog nje, pa Avram steče [pa dade Avramu, *NASB*] ovaca i goveda, magaraca, robova i robinja, magarica i kamila.

12:10 „glad“ Doslovno piše „prazan trbuh“ (*BDB 944*). Bog je proveravao Avramovu veru, a Avram je izneverio (vidite: Postanje 12:12-13)! Sveto pismo predstavlja ljude sa svim njihovim manama, a Avram nije bio ni po čemu poseban. Jahve je poseban!

12:11 Žene praotaca su bile lepe (vidite: Postanje 12:11; 24:16; 26:7), ali su bile nerotkinje. Jahve je objavio svoju silu, prisustvo i cilj čineći da svaka od njih rodi potomke. Bog je na taj način pokazao da je on upravlja Izraelovom istorijom, a ne ljudski napori ili naumi.

12:12 „pa će mene ubiti“ Bog je obećao da će od Avrama učiniti velik narod, a on je ovde pokušavao da se zaštititi na uštrb svoje žene. U 20. poglavlju je ponovo učinio isto, a u 26. poglavlju je i njegov sin postupio na isti način.

POSEBNA TEMA – SATANINI POKUŠAJI DA PREKINE POMAZANIKOVU LOZU U POSTANJU

12:13 „molim te, kaži da si mi sestra“ Ovo nam se čini čudnim, ali (1) oni su bili polubrat i polusestra (tj. imali su istog oca, vidite: Postanje 20:12), a iz (2) tablica iz Nuzija saznajemo da je običaj sklapanja braka u okviru iste porodice bio čest u višim slojevima hurijanskog društva, ili (3) je nazivanje žena „sestrom“ bilo često (kao u Egiptu i u Pjesmi nad pesmama 4:9,10,12; 5:1,2).

12:15 „faraon“ Ovo zvanje (*BDB 829*) se koristilo za egipatske careve od XVIII dinastije nadalje. Koren egiptaske reči znači „velika kuća“.

12:16 „[pa dade Avramu, *NASB*]“ Avramovo bogatstvo nije poteklo od faraona (vidite: Postanje 12:5b).

▣ Iako su ovce, goveda i magarci bili česte domaće životinje i izvor bogatstva u starom svetu (a Avramu je plaćena cena za Saru), kamile su tek kasnije pripitomljavane u velikom broju (krajem drugog milenijuma p.n.e.). Postoje neki arheološki dokazi da su pripitomljene kamile postojale u Meopotamiji i ranije tokom drugog milenijuma p.n.e., ali samo za najviše društvene slojeve; vidite: Harison (R. K. Harrison), *Introduction to the Old Testament*¹¹⁰, str. 311).

Zapazite da su u ovom stihu i robovi i sluge nabrojani među imovinom (vidite: Postanje 20:14; 26:14; 30:43; 32:5)!

POSTANJE 12:17-20 (SSP)

¹⁷Ali GOSPOD posla teške bolesti na [udari velikim pošastima, NASB] faraona i njegove ukućane zbog Avramove žene Saraje. ¹⁸Zato faraon pozva Avrama i upita: »Šta si mi to uradio? Zašto mi nisi rekao da ti je ona žena? ¹⁹Zašto si rekao: ‚Ona mi je sestra‘, pa je ja uzeh sebi za ženu? Evo ti sad tvoja žena – uzmi je i idi!« ²⁰Onda faraon izdade naređenja svojim ljudima, i ovi otpremiše Avrama sa njegovom ženom i sa svom njegovom imovinom.

12:17 „[udari velikim pošastima, NASB]“ Ove pošasti su očigledno služile za Sarinu zaštitu. Ova reč se u Postanju 20:18 odnosi na „zatvorene utrobe“ Avimelehovih žena. GLAGOL „udariti“ (*BDB* 619, *KB* 668, *IMPERFEKAT piela*) ima isti koren kao reč „pošasti“ (*BDB* 619), što je bio gramatički način naglašavanja.

▣ **„zbog Avramove žene Saraje“** Doslovno „zbog reči Sare“. Raši kaže da je Sara zapovedila nekom anđelu da je štiti. Očigledno je upravo ona objasnila faraonu ovu situaciju (vidite: Postanje 12:18).

12:18 Pošast je očigledno bila vezana za Sarinu fizičku, seksualnu zaštitu. Pitanje je kako je faraon saznao uzrok pošasti:

1. Jahve mu je otkrio uzrok.
2. Preko egipatskih mudraca (vidite: Izlazak 7:11,22; 8:7)?
3. Sara mu je rekla.

Ovo je možda još jedan primer, poput Danila 4 ili mudraca iz Novog zaveta, u kom Bog govori nejevrejima i otkriva im svoje ciljeve.

12:19-20 Od Avrama nije bilo samo zatraženo da ode iz Egipta, nego mu je bilo zapovedeno:

1. „uzmi je“ – *BDB* 542, *KB* 534, *IMPERATIV kala*
2. „idi“ – *BDB* 229, *KB* 246, *IMPERATIV kala*
3. „faraon izdade naređenja svojim ljudima“ – *BDB* 845, *KB* 1010, *IMPERFEKAT piela*
4. „ovi otpremiše Avrama“ – *BDB* 1018, *KB* 1511, *IMPERFEKAT piela*

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je ovaj savez tako važan? Ko je njime obuhvaćen? Objasnite njegove odredbe.
2. Da li je Avram odmah ispunio svoju stranu? Kako se u ovom poglavlju vidi Božija milost?
3. Da li je Tara već bio mrtav kad je Avram otišao iz Harana?
4. Kako je Bog proveravao Avrama u ovom poglavlju? Da li je Avram prošao proveru?

POSTANJE 13

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Avram i Lot	Avram nasleđuje Hanaan	Avram i Lot	Avram i Lot se razdvajaju	Avram i Lot se razdvajaju
13:1	13:1-4		13:1-4	13:1-4
13:2-7		13:2-7		
	13:5-13		13:5-7	13:5-9
13:8-13		13:8-13	13:8-9	
			13:10-13	13:10-13
			Avram se seli u Hevron	
13:14-18	13:14-18	13:14-18	13:14-18	13:14-17
				13:18

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 13:1 (SSP)

¹Avram iz Egipta ode gore u Negev sa svojom ženom i svom svojom imovinom, a s njim i Lot.

13:1 Avram se vratio iz Egipta u Negev. Negev označava suve, južne delove Hanaana. Avram je i ranije boravio u tom predelu (vidite: Postanje 12:9), a ponovo će tu boraviti i kasnije, u Postanju 20:1. I Isaak je kasnije boravio na tom području (vidite: Postanje 24:62).

POSTANJE 13:2-7 (SSP)

²Avram je imao veliko bogatstvo u stoci, srebru i zlatu. ³Iz Negeva je od mesta do mesta putovao sve do Betela, do onog mesta između Betela i Aja gde mu je ranije bio šator ⁴i gde je bio podigao žrtvenik. Tamo se Avram pokloni GOSPODU [doslovno: prizva Jahveovo ime (napomena iz SSP-a, prim. prev)]. ⁵A i Lot, koji je putovao sa Avramom, imao je sitne i krupne stoke i šatora. ⁶Onaj kraj nije mogao da izdržava obojicu, pošto su imali toliku imovinu da nisu mogli da žive zajedno, ⁷a dolazilo je i do svade između Avramovih i Lotovih pastira. U to vreme su u tom kraju živeli i Hanaanci i Perizani.

13:2 Avram je bio bogat čovek i Postanje beleži dva izvora njegovog bogatstva:

1. Njegovu imovinu iz Ura, Postanje 12:5
2. Ono što je stekao u Egiptu, Postanje 12:16

Na Starom bliskom istoku je postojalo nekoliko načina da se stekne i zadrži bogatstvo:

1. Dragoceni metali
2. Dragulji
3. Odeća
4. Hrana
5. Domaće životinje

13:4 „Avram prizva Jahveovo ime“ Ova fraza podrazumeva da je obavljena određena vrsta bogoslužnja, verovatno uz prinošenje životinjske žrtve (vidite: Izlazak 20:24). Prvi put je upotrebljena u Postanju 4:26, ali se ponovo pojavljuje u Postanju 12:8; 13:4; 21:33; 26:25. Vidite Posebnu temu kod Postanja 12:8. Zbog podudarnosti s Prvim letopisima 16:8, Psalmom 105:1, Psalmom 116:17 i Isaijom 12:4, znamo da se prizivanje Božijeg imena sastojalo i od „veličanja“ Jahvea ili „zahvaljivanja“ Jahveu. Vidite Posebnu temu – „Ime“ Jahve.

Ime (BDB 1027) je predstavljalo lično prisustvo Boga s kojim je Avram sklopio savez. Pun značaj ovog imena neće biti poznat sve do Izlaska 3:14. Kao što reč *elohim* predstavlja Boga kao tvorca, tako ime Jahve predstavlja Sitovog i Simovog Boga koji sklapa saveze, koji je ličan, prisutan i koji daje obećanja. Vidite Posebnu temu – Božija imena kod Postanja 12:1.

Avram se vratio do svog prvog žrtvenika u Hanaanu (vidite: Postanje 12:8).

13:6 Zemlja u južnom Hanaanu nije dobijala dovoljno kiše da bi trava mogla da buja i za napasanje svakog stada bila je potrebna velika površina. Obično je od aprila do septembra bilo dovoljno kiše da bi trava rasla, ali od oktobra do marta su stada morala da se presele na pašnjake na većim visinama.

13:7 „Hanaanci i Perizani“ Reč „Hanaanci“ je zajednička imenica za stanovnike Palestine, a isto važi i za reč „Amorejci“. Neki vide razliku između ova dva naziva na osnovu sledećih podataka: (1) Perizanin može da znači „seljak“, a (2) „Hanaanac“ označava stanovnika grada opasanog zidinama. Ovo je jedino mesto gde se samo ova dva naziva koriste da označe stanovnike Palestine. Vidite posebnu temu kod Postanja 12:6. Za naziv „Hanaanci“ vidite beleške kod Postanja 12:6. Vidite i Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

POSTANJE 13:8-13 (SSP)

⁸Zato Avram reče Lotu: »Hajde da ne bude svađe između mene i tebe, između mojih i tvojih pastira – jer, rođaci [braća, NASB] smo. ⁹Sva zemlja ti je na raspolaganju. [Molim te, NASB] Odvoj se od mene. Ako ti kreneš levo, ja ću desno. Ako ti kreneš desno, ja ću levo.« ¹⁰Lot diže pogled i vide da je sva dolina reke Jordan prema Coaru dobro navodnjena, kao vrt GOSPODNJI ili kao Egipat. Ovo je bilo pre nego što je GOSPOD zatro Sodomu i Gomoru. ¹¹I Lot izabra za sebe svu dolinu reke Jordan, pa se zaputi na istok. Tako se razdvojiše jedan od drugoga: ¹²Avram je živio u Hanaanu, dok je Lot živio između gradova u ravnici i razapinjao šatore sve do Sodome. ¹³A ljudi u Sodomi bili su zli i bili su veliki grešnici pred GOSPODOM [prekomerno opaki i grešnici protiv GOSPODA, NASB].

13:8-9 „Hajde da ne bude svađe između mene i tebe“ U ovom razgovoru postoji niz gramatičkih elemenata:

1. Hajde da ne bude svađe (*BDB 937*) – *BDB 224, KB 243, JUSIV kala, Postanje 13:8*
2. Molim te, odvoj se od mene – *BDB 825, KB 962, IMPERATIV nifala, Postanje 13:9*
3. Ja ću desno – *BDB 412, KB 415, KOHORTATIV hifila*
4. Ja ću levo – *BDB 970, KB 1332, KOHORTATIV hifila*

Čudno je što je Avram (kao stariji i bogatiji) dozvolio Lotu da bira iako je Jahve rekao da je Hanaan njegov poseban dar Avramu. Jahve je upotrebio Lotovu gramzivost da ga podstakne da izabere istočnu stranu Jordana.

Jahve se ponovo ukazao Avramu tek nakon što je Lot otišao i nakon što je Avram ostao u Hanaanu.

13:8 „[braća, NASB]“ Ova reč (*BDB 26*) je ovde upotrebljena u smislu rođaka (vidite: Postanje 14:14,16; 29:12,15).

13:10 „Lot diže pogled i vide“ Lot je izabrao gledajući svoju korist. Nije ga odbila izopačenost (vidite: Postanje 13:13) tog mesta.

▣ „Ovo je bilo pre nego što je GOSPOD zatro Sodomu i Gomoru“ Ovo je još jedna napomena kasnijeg urednika. Ne znamo ko i kada je zapisao ovaj izveštaj, ali se čini da je to bio jedan od sveštenika koji je služio kao Mojsijev pisar i biograf (koji je zabeležio i njegovu smrt u Ponovljenim zakonima 34 i neke opaske o njemu, poput one u Brojevima 12:3).

▣ „kao vrt GOSPODNJI ili kao Egipat“ Raši (jedan srednjevekovni rabin) kaže da je u toj zemlji bilo drveća kao u Edenu i povrća kao u Egiptu. Ironija je u tome što je Eden bio mesto suda, a tako i jordanska dolina!

▣ „Coar“ Coar (*BDB 858*) je bio grad u jordanskoj dolini (vidite: Postanje 13:10), odmah južno od Mrtvog mora. Izveštaj o njegovom imenu se nalazi u Postanju 19:20-22, a u pitanju je igra reči koja uključuje reč „mali“ (*BDB 859 I*). U pitanju je bila oaza (vidite: Josif Flavije, *Jevrejski rat* 4.8.4).

U ovoj oblasti je bilo nekoliko gradova: (1) Sodoma, (2) Gomora, (3) Adma, (4) Cevoim i (5) Coar (Bela). Imali su zajednički naziv „gradovi u ravnici“. Bog ih je sve uništio osim Coara (vidite: Ponovljeni zakoni 29:23).

13:13 Stanovnici Sodome su negativno opisani na nekoli načina:

1. Zli – *BDB 948, vidite: Postanje 2:9; 3:22; 6:5; 8:21; 37:33; 38:7*
2. Grešnici – *BDB 308, vidite: Brojevi 16:38; 32:14*

3. Protiv GOSPODA
4. Prekomerno opaki

Ipak, u ovom tekstu tačno ne stoji koji su bili njihovi gresi. Izveštaj iz 19. poglavlja nam pruža ograničeni uvid u njihovo zlo.

Reči pod 1 i 2 su *endijada* koja se često prevodi kao „zli grešnici“.

POSTANJE 13:14-18 (SSP)

¹⁴GOSPOD reče Avramu nakon što se Lot odvojio od njega: »Pogledaj [Podigni svoje oči i pogledaj, NASB] sa ovoga mesta na sever i jug, na istok i zapad. ¹⁵Svu zemlju koju vidiš daću tebi i tvome potomstvu doveka. ¹⁶Učiniću da tvoga potomstva bude kao zemljinog praha, pa ako može da se prebroji zemljin prah, i tvoje potomstvo će moći da se prebroji. ¹⁷Idi [ustani, NASB] i prođi zemljom uzduž i popreko, jer ću ti je dati.« ¹⁸Tada Avram preseli svoj šator i ode da živi kod Mamreovog velikog drveća [Mamreovih hrastova, NASB] u Hevronu i tamo podiže žrtvenik GOSPODU.

13:14 „GOSPOD reče Avramu nakon što se Lot odvojio od njega“ Možda je ovo bilo ispunjenje uslova iz Postanja 12:1. Avram se selio vođen Božijim otkrivenjem („podigni svoje oči“ *BDB* 669, *KB* 724, IMPERATIV *kala*; „pogledaj“, *BDB* 906, *KB* 1157, IMPERATIV *kala*), a Lot sopstvenom korišću (vidite: Postanje 13:10).

13:15 „Svu zemlju koju vidiš ... doveka“ Treba da budemo svesni dve činjenice koje su vezane za ovu izjavu: (1) Božiji savez je uvek uslovljen čovekovim odazivom u veri (vidite: Ponovljeni zakoni 11:31-32; 28:36,63-68; 30:19-20), a (2) hebrejska reč „doveka“ (*'olam*) mora da se tumači na osnovu svog najbližeg konteksta (vidite: *NIDOTTE*, tom 4, str. 1252-1253). Ona obično ne znači „zauvek“ u savremenom engleskom (ili srpskom) smislu reči. Vidite Posebnu temu – Doveka (*'olam*), odmah posle Posebne teme – Savez.

Ovo je vezano za srž pitanja da li današnji Jevreji imaju biblijsko pravo na Palestinu. Ove knjige su ostavile jak utisak na mene:

1. *Israel in Prophecy*¹¹¹, Vilijam Hendriksen (William Hendricksen)
2. *Whose Promised Land? The Continuing Crisis Over Israel and Palestine*¹¹², Kolin Čapman (Colin Chapman)

POSEBNA TEMA – SAVEZ

POSEBNA TEMA – DOVEKA ('OLAM)

13:16 „Učiniću da tvoga potomstva bude kao zemljinog praha“ Ovde je ponovo u pitanju metaforično obećanje (vidite: Postanje 15:5; 22:17; 26:4; 28:14; Izlazak 32:13; Brojevi 23:10) o sinu, porodici, plemenu i velikom narodu (Jahve je obećao da će blagosloviti i Jišmaela, vidite: Postanje 16:10; 17:20). Obećanje se neće ispuniti kroz Lota – on je otišao! Avram je poverovao u ovo obećanje (vidite: Postanje 15:6) i Pavle je to upotrebio kao osnovu za opravdanje milošću kroz veru u Rimljanima 4:3 i Galaćanima 3:6.

Avraam je u Postanju primio mnoga obećanja od Jahvea:

1. Zemlja – 12:1-2; 13:14-15; 15:7,18; 17:8
2. Seme/potomstvo – 12:2; 13:16; 15:5,18; 17:2,4-7,16,19; 22:17

¹¹¹ Izrael u proroštvima, prim. prev.

¹¹² Čija obećana zemlja? Neprekidna napetost po pitanju Izraela i Palestine, prim. prev.

3. Savez – 17:7,19,21

4. Da će kroz njega na poseban način biti blagosloveni svi narodi – 12:3; 18:18; 22:18; 26:4; 28:14

Ova obećanja nisu uslovljena. Naglašeno je da se od njega očekuju poslušnost i dela (Postanje 17:1,23; 18:19; 22:16-18; 26:4-5, vidite: *Dictionary of Biblical Imagery*¹¹³, str. 3). Avram nije bio pokretač saveza, ali je morao da se odazove na odgovarajući način!

13:17 Jahve je zapovedio Avramu da pogleda svoj novi dar:

1. „Ustani“ ili „idi“ – *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala* (idiomatska upotreba, vidite belešku ispod)

2. „Prođi uzduž i popreko“ – *BDB 229, KB 246, IMPERATIV hitpaela* (ovo je možda bio zakonski uslov za posedovanje zemlje)

Knjiga *Handbook on Genesis*¹¹⁴ udruženja *UBS* beleži dobro zapažanje o izrazu „ustani“ ili „idi“ u slučajevima gde je upotrebljen zajedno s nekom drugom zapovešću:

“Zapovest „ustani“ ne znači da je Avram sedeo ili ležao i da mu je onda zapovedeno da hoda. Ova reč u hebrejskom ima retoričku ulogu kad se pojavljuje kao zapovest koju sledi neka druga zapovest – pokazuje da je ta druga zapovest važna i da osoba kojoj je upućena treba odmah da počne da je izvršava. Druge takve primere možete videti u Postanju 19:15; 21:18; 28:2.“ (str. 304)

▣ „**jer ću ti je dati**“ Vidite beleške kod Postanja 13:15.

13:18 „Mamreovog velikog drveća [Mamreovih hrastova, NASB]“ Sveto drveće (*BDB 18*) je tema koja se povremeno ponavlja u ranoj istoriji Izraela (*MNOŽINA* u *MT*, ali *JEDNINA* u *LXX* i *Pešiti*).

1. Veliko drvo More (ili kod Morea) – Postanje 12:6; Ponovljeni zakoni 11:30

2. Veliko drvo Mamre (ili kod Mamrea) – Postanje 13:18; 14:13; 18:1 (vidite: Josif Flavije, *Jevrejske starine* 1.10.4)

3. Veliko drvo kod Sihema – Postanje 35:4; Sudije 9:6

4. Veliko drvo u Caananimu – Isus Navin 19:33; Sudije 4:11

5. Veliko drvo u Ofri – Sudije 6:11,19

6. Veliko drvo Tavor (ili kod Tavora) – Prva o Samuilu 10:3 (tu se ne spominje žrtvenik)

7. Reč *BDB 18* je u Postanju 18:1,4,8 upotrebljena kao istoznačnica reči *BDB 781*. Reč *BDB 781* je upotrebljena kao naziv za posebno drveće u Postanju 2-3 (vidite: Postanje 2:9,16,17; 3:1,2,3,6,8,11,12,17,22,24)

▣ „**Hevron**“ U to vreme je bio poznat pod imenom Kirjat-Arba (vidite: Postanje 23:2; 35:27), što pokazuje da je ovaj izveštaj napisan u kasnijem razdoblju, nakon što su mu Izraelci, koji su osvojili to područje, promenili ime.

▣ „**tamo podiže žrtvenik GOSPODU**“ Dizanje novog žrtvenika (često ih je podizao na mestima koja su u Hanaanu već služila za bogopoklonstvo) je tema koja se ponavlja tokom Avramovog boravka u Hanaanu (vidite: Postanje 12:7; 13:18; 22:9). Na ovim žrtvenicima su verovatno prinošene životinjske žrtve, koje su postale sastavni deo klanjanja Jahveu.

1. Avelj – 4:4

4. Isaak – 26:25

2. Noje – 8:20

5. Jakov – 33:20; 35:7

3. Avram – 13:18; 15:12-21

6. Jov – Jov 1:5

Životinjske žrtve su se nastavile u Izlasku (vidite: Izlazak 12) i dalje razvile u okviru saveza sklopljenog Mojsijevim posredstvom (Levitska 1-7, Levitska 16).

113 Rečnik slikovitog izražavanja u Svetom pismu, prim. prev.

114 Priručnik za Postanje, prim. prev.

POSTANJE 14

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Rat među carevima	Lot zarobljen i izbavljen	Savezništvo četiri istočna cara	Avram izbavlja Lota	Ratni pohod četiri cara
14:1-12	14:1-4 14:5-12	14:1-12	14:1-7 14:8-12	14:1-12
14:13-16	14:13-16	14:13-16	14:13-16	14:13-16
Božije obećanje Avramu			Melhisedek blagosilja Avrama	Melhisedek
14:17-24	14:17 Avram i Melhisedek 14:18-20	14:17-24	14:17-20	14:17-19 (19)
(19-20)	(19-20)	(19-20)		14:20
	14:21-24		14:21 14:22-24	14:21-24

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 14:1-12 (SSP)

¹U to vreme Amrafel car Šinara, Arioh car Elasara, Kedarlaomer car Elama i Tidal car Gojima ²zaratiše protiv Bere cara Sodome, Birše cara Gomore, Šinava cara Adme, Šemevera cara Cevoima i cara Bele, to jest Coara. ³Svi ovi potonji združiše snage u dolini Sidim, gde je sada Slano more. ⁴Dvanaest godina su služili Kedarlaomeru, ali se trinaeste godine pobuniše. ⁵Četrnaeste godine, Kedarlaomer i carevi s njim u savezu poraziše Refajce u Aštarot-Karnajimu, Zuzejce u Hamu, Emijce u Šave-Kirjatajimu ⁶i Horijce u gorskom kraju Seiru sve do El-Parana blizu pustinje. ⁷Onda se okrenuše i odoše u En Mišpat, to jest Kadeš, pa pokoriše celo područje Amalečana, kao i Amorejce koji su živeli u Hacecon-Tamaru. ⁸Tada car Sodome, car Gomore, car Adme, car Cevoima i car Bele, to jest Coara, izadoše u dolinu Sidim i povedoše boj ⁹s Kedarlaomerom carem Elama, Tidalom carem Gojima, Amrafelom carem Šinara i Ariohom carem Elasara – četiri cara protiv pet. ¹⁰A dolina Sidim bila je puna jama s katranom, pa kada su carevi Sodome i Gomore bežali, upadoše u njih, a ostali pobegoše u brda. ¹¹Četiri cara uzeše sva dobra Sodome i Gomore i svu njihovu hranu, pa odoše. ¹²Pošto je Lot, Avramov bratanac, živeo u Sodomi, zarobiše i njega sa svom njegovom imovinom.

14:1-12 Događaji koji su ovde zabeleženi nepoznati su današnjoj istoriji, kao i imena spomenutih careva, pa o ovim imenima postoje mnoga neslaganja. Moguće je da iste događaje beleži i jedan skup tekstova ispisanih klinastim pismom koji je u vlasništvu Britanskog muzeja i koji se zove „Tekstovi o Kedarlaomeru“, jer u njima se spominju imena koja su slična imenima trojice od četiri cara, ali ni to nije sigurno.

Dakle, šta znamo?

1. Postoje „arheološki dokazi da je u ovo vreme postojala napredna civilizacija (u I fazi srednjeg bronzanog doba) u području istočno od Jordana, u Negevu i u području Sinaja, koja je naglo propala“ (ZPEB, tom 1, str. 785). Ovaj rat se uklapa u dokaze kojima trenutno raspolazemo.
2. Vojske su u ovom razdoblju (u drugom milenijumu p.n.e.) prelazile velike razdaljine kako bi pljačkale i uspostavljale svoju vlast.

Evo jednog primera koji jasno pokazuje koliko nejasnoće danas okružuje ove događaje. „Arioh car Elasara“ može da se odnosi na sledeće:

1. Na Eri-Akua, cara grada Larse (akadski), koji je u središnjoj Vaviloniji ili Asiriji
2. Na *satrapa* iz Jermenije (Elasar je jermenska reč za Jermeniju)
3. Na Kapadokiju (iz apokrifnog Postanja među svicima s Mrtvog mora)
4. Na grad između Karhemiša i Harana (iz tekstova iz Marija)

Dakle, nejasnoća je ovde očigledna. Ova imena nisu česta ni u jednom pisanom izvoru. Pisanje imena se menja od jezika do jezika. Najbolje je čekati dok se o istoriji tog mesta i razdoblja ne sazna više na osnovu pisanih izvora. Ovi carevi su morali biti Avramovi savremenici i pripadati istom razdoblju (XIX ili XVIII vek p.n.e.). Ipak, ovde odmah želim da naglasim da se ova imena podudaraju sa zemljom, tj. s područjem s kojim su povezana, vidite: Derek Kidner (Derek Kidner), *Genesis*¹¹⁵, str. 30).

1. Amrafel – semitski prizvuk
2. Arioh – hurijanski prizvuk
3. Kedarlaomer – elamski prizvuk
4. Tidal – hetitski prizvuk

115 Postanje, prim. prev.

14:2 Nabrojani gradovi (Sodoma, Gomora, Adma, Cevoim i Bela, tj. Coar) nalazili su se u južnoj Aravi, oblasti koja je danas pokrivena južnim delom Mrtvog mora.

▣ „**Bera ... Birša**“ U izdanju Svetog pisma *The Jewish Study Bible*¹¹⁶ stoji da su ova dva imena simboli za „zlo“ (*BDB* 948) i „opakost“ (*BDB* 957, str. 34), a vidite i beleške kod Dereka Kidnera (Derek Kidner), *Genesis*¹¹⁷, str. 130). Za ovo ne postoji podrška u rečniku *BDB*. Možda na taj način žele da potkrepe tvrdnju da ovaj izveštaj nije istorijski. Imena ovih careva nisu poznata istoriji.

14:3 „**u dolini Sidim**“ Ovo mesto se spominje samo u ovom poglavlju (Postanje 14:3,8). Drevni prevodi su to na osnovu najbližeg konteksta (Postanje 14:10) preveli kao da pripada raselini jordanske doline, gde su fosilni proizvodi bili vidljivi na površini. Verovatno je u pitanju oblast koja je sada prekrivena južnim delom Mrtvog mora.

14:4 Ovaj stih nam navodi zašto su se „gradovi u ravnici“ pobunili (*BDB* 597, *KB* 632, *PERFEKAT kala*) protiv svojih mesopotamijskih gospodara. Kedarlaomer se zbog toga udružio s nekoliko drugih careva sa područja Plodnog polumesece da mu pomognu u odmazdi.

14:5-7 Derek Kidner (Derek Kidner) (*Genesis*¹¹⁸, serijal *Tyndale OT Commentaries*¹¹⁹, str. 131) smatra da Postanje 14:5-7, a možda i Postanje 14:1-11, možda potiču iz nekog istorijskog dokumenta (carskog letopisa o vojnim pohodima) koji opisuje poraz „gradova u dolini“ i njihovih saveznika iz te oblasti. I ja smatram da postoji ta mogućnost, jer ovo poglavlje je „drugačije“ od okolnih poglavlja.

14:5 „**Refajce ... Zuzejce ... Emijce**“ Vidite posebnu temu odmah ispod.

POSEBNA TEMA – NAZIVI ZA VISOKE/MOĆNE RATNIKE ILI GRUPE LJUDI (DIVOVE)

▣ „**Aštarot**“ Ova reč (*BDB* 800) je jedno od imena hanaanske boginje povezane s Vaalom.

POSEBNA TEMA – KULT PLODNOSTI NA STAROM BLISKOM ISTOKU

14:6 „**Horijce**“ Vidite Posebnu temu kod Postanja 12:6.

▣ „**El-Paran**“ Ovaj prefiks *El* nije opšta imenica „bog“, nego skraćenica za „smrdljiku“ (tj. veliko drvo, vidite u *LXX*).

14:7 „**En-Mišpat, to jest Kadeš**“ Reč *en* (*BDB* 745) znači „izvor“ i u Starom zavetu se pojavljuje u imenima nekoliko mesta. Reč *mišpat* (*BDB* 1048) znači „presuda“, „pravda“ ili „odluka“, što se odnosi na događaje iz Brojeva 13.

Ovo je jedino mesto u Svetom pismu gde se spominje ovo ime. Napomena ga poistovećuje s oazom u severnoj Sinajskoj pustinji koja je čuvena po razdoblju izraelskog lutanja pustinjom (vidite: Brojevi 13:26 i Brojevi 20). Kadeš se spominje i u Postanju 16:14, 20:1 i Brojevima 13:26 i 20:1,14, a kasnije je nazvan Kadeš-Barnea (vidite: Brojevi 32:8). Ovo je očigledno još jedan primer podataka koje je dodao urednik ili pisar (1) ili iz kasnijeg razdoblja (2) ili kao dodatno pojašnjenje postojećeg teksta ili usmenog predanja (vidite: Postanje 14:2,8,17).

116 Jevrejska Biblija za proučavanje, prim. prev.

117 Postanje, prim. prev.

118 Postanje, prim. prev.

119 Starozavetni komentari Tindejl, prim. prev.

▣ „**Amalečani**“ Ovaj narod bi mogao spadati među Isavove potomke (vidite: Postanje 36:15-16), a za Izrael su postali simbol zla jer su napali nezaštićeni zadnji kraj povorke Izraelca koji su bili na putu (vidite: Izlazak 17:8-16, Ponovljeni zakoni 25:17-19).

▣ „**Amorejci**“ Vidite: Posebna tema – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

▣ „**Hacecon-Tamar**“ Ovo je u Drugim letopisima 20:2 poistovećeno s En-Gedijem, neobičnim izvorom slatke vode na zapadnoj strani Mrtvog mora.

POSTANJE 14:13-16 (SSP)

¹³A jedan koji je umakao, dođe i javi to Avramu Jevrejinu, koji je živio kod velikog drveća Mamre Amorejca, Eškologovog i Anerovog brata. Mamre, Eškol i Aner bili su u savezu s Avramom. ¹⁴Kada je Avram čuo da mu je bratanac zarobljen, okupi svoje uvežbane ljude, robove rođene u njegovom domu, njih tri stotine osamnaest, i krenu u poturu za carevima sve do Dana. ¹⁵Tokom noći Avram rasporedi svoje robove za napad i porazi neprijatelje, goneći ih sve do Hove, severno od Damaska. ¹⁶Tako povрати sva dobra, a vrati i svoga bratanca Lota i njegovu imovinu, zajedno sa ženama i ostalim narodom.

14:13 „Avramu Jevrejinu“ Reč „Jevrejin“ (*BDB* 720) je mogla nastati od sledećih reči:

1. Od Evera – jednog od Simovih (vidite: Postanje 10:21) i Salinih potomaka (vidite: Postanje 10:24). To ime znači „preko“ (vidite u *LXX*) ili „oblast preko“ (*BDB* 719). Ako ova reč označava neku grupu naroda (vidite: Postanje 39:14), onda je to još jedan primer reči iz drugog razdoblja koja pokazuje da je kasniji urednik ili pisar osavremenio ovaj tekst.
2. Od reči *Habiru* – to je u drugom milenijumu p.n.e. bilo ime za semitske narode u seobi; akadaska reč za „Jevreje“ (rečnik *ABD*, tom 3, str. 6); ova reč znači „izbeglice“.

Ova reč je često korišćena da se Izraelci predstave strancima. Postanje 14 je jedinstveno jer iz Avramovog života beleži sledeće:

1. Upotrebljava reč „Jevrejin“ (*BDB* 720 I)
2. Beleži Avramovu vezu s gradom Jerusalimom (Salimom)
3. Upotrebljava zvanje „Bog Svevišnji“ (vidite: Postanje 14:18,19,20,22)

14:14 Čudno je što je sila od tri stotine osamnaest ljudi (i njihovih saveznika) mogla da pobedi zajedničku vojsku četiri cara s područja Plodnog polumeseca (to je čudo vere). Ovaj poraz otkriva da su Jahveovo prisustvo i sila bili s Avramom (što jasno pokazuju i Postanje 14:17-24 i Postanje 15:1). Ovaj događaj je zato zabeležen! Avramova upotreba imena „Melhisedek“ pokazuje da je u tekstu prepoznato Jahveovo delovanje i izvan saveza s Avramom. I drugi ljudi su poznavali Jahvea i klanjali mu se (npr. Jov i Elihu), ali su ga poznavali pod drugim imenom (tj. imenom *El Elyon*). Avramov poziv nije bio jedinstven, nego je bio način da se Jahve objavi svim narodima.

▣ „**svoje uvežbane ljude**“ Iako se ovaj odlomak tiče vojnih pohoda, ova reč (*BDB* 335) se odnosi na domaću obuku ili obuku pastira.

Vojni prizvuk se može osetiti u GLAGOLU „okupi“ (*BDB* 937, *KB* 1227, *IMPERFEKAT hifila*), koji je možda povezan s akademskim korenom koji znači „okupiti trupe“, što je u skladu sa Samarijskim Petoknjižjem i *Septuagintom*.

▣ „**sve do Dana**“ Ovo je još jedan primer naziva iz kasnijeg razdoblja. Grad po imenu Dan je vezan za seobu Danovog plemena iz filistejske oblasti na daleki sever (Isus Navin 19:40-48 i Sudije 18). Očigledno je da je kasniji urednik ili pisar osavremenjivao ovaj tekst!

14:15 Priručnik *Handbook on Genesis*¹²⁰ udruženja UBS ovde beleži dobro zapažanje:

„Iz Postanja 14:15 se vidi da Avram nije oslobodio Lota tokom noćnog napada, nego tek kasnije, kod Hove“ (str. 319).

Ovaj grad ili oblast po imenu Hova (*BDB* 295) nalazi se severno od Damaska i u Svetom pismu se spominje samo na ovom mestu. Carevi koji su bili u pohodu i Avram i njegovi saveznici prevalili su veliku razdaljinu.

POSTANJE 14:17-24 (SSP)

¹⁷Kada se Avram vraćao posle pobede nad Kedarlaomerom i carevima koji su s njim bili u savezu, car Sodome mu izade u susret u dolini Šave, to jest Carevoj dolini. ¹⁸A Melhisedek, car Salima, iznese hleb i vino. On je bio sveštenik Boga Svevišnjega ¹⁹i on blagoslovi Avrama, govoreći:

»Neka blagoslovi Avrama Bog Svevišnji,
Stvoritelj [Vlasnik – *napomena u SSP-u*] neba i zemlje.

²⁰Blagosloven Bog Svevišnji,
koji ti neprijatelje predade u ruke.«

Tada Avram dade Melhisedeku desetak od svega. ²¹Car Sodome reče Avramu: »Daj mi ljude, a dobra zadrži za sebe.« ²²Ali Avram mu odgovori: »Zakleo sam se GOSPODU, Bogu Svevišnjem, Stvoritelju neba i zemlje, ²³da neću uzeti ni končića, ni remena od obuće, niti bilo šta što je tvoje, da ne bi rekao: „Ja sam učinio Avrama bogatim“. ²⁴Za sebe neću ništa osim onoga što su moji momci pojeli i dela koji pripada ljudima koji su išli sa mnom – Aneru, Eškolu i Mamreu; oni neka uzmu svoj deo.«

14:17 „car Sodome“ Nije baš jasno kako je „car Sodome“ bio povezan s carem Salima. (Stih 17 postavlja pozornicu za podelu ratnog plena, o čemu se govori u Postanju 14:21-24). Čudno mi je što se on (tj. Bera, Postanje 14:2) uopšte spominje. Ili je (1) car Salima bio duhovni savetnik cara Sodome, ili je (2) ovo skraćeni izveštaj koji povezuje dva različita događaja. Salim ne spada među napadnute gradove u ravnicu (vidite: Postanje 14:1-2).

Iz Postanja 14:23 vidimo da je Avram želeo da Jahve primi svu zaslugu za njegovo bogatstvo (vidite i Postanje 14:20b) i da nije potpuno verovao caru Sodome.

☐ „u dolini Šave, to jest Carevoj dolini“ Reč „Šava“ (*BDB* 1001) znači „biti gladak“ (*BDB* 1000) i možda označava ravnicu.

„Careva dolina“ se spominje i u Drugoj o Samuilu 18:18 i izgleda da je u pitanju dolina blizu Salima. Nismo sigurni koji je njen položaj (mada neki misle da je u pitanju dolina Kidron), kao što nismo sigurni ni po pitanju mnogih mesta i ljudi iz ovog poglavlja.

14:18 „Melhisedek“ Ovo ime znači „car pravednosti“ ili „moj car je pravedan“ (*BDB* 575, slično kao u Isusu Navinu 10:1; reč *sedek* je možda vezana za hananskog zvezdanog boga, Sedeka). Ime (Melhisedek) se u Starom zavetu pojavljuje samo ovde i u Psalmu 110:4. Zbog tog odlomka iz Psalma 110 je zajednica kojoj su pripadali svici s Mrtvog mora očekivala dva Pomazanika.

1. Jednog carskog pomazanika iz Judinog plemena
2. Jednog sveštenečkog pomazanika iz Levijevog plemena

Novozavetna Poslanica Jevrejima (7. poglavlje) koristi ovog hanaanskog sveštenika i cara kao sliku uzvišenijeg sveštenstva.

120 Priručnik za Postanje, prim. prev.

1. Njegov rodoslov nije naveden
2. Avram mu je dao desetak (Postanje 14:20, znak da ga je priznao za nadređenog)
3. Vođa grada od kog će kasnije nastati Jerusolim
4. Bio je sveštenik (neobična reč u ovom razdoblju, tada je otac služio kao sveštenik svoje porodice, vidite: Postanje 31:54, Jov 1) Boga Svevišnjega (*El Elyon*, אֱלֹהֵי יִי, vidite: Postanje 14:19,20)

Pisac Poslanice Jevrejima primenio je rabinsku hermeneutiku i upotrebio Melhisedeka kao tip ili simbol sveštenstva koje je bolje od Aaronovog ili Levijevog.

▣ **„Salim“** To je poseban grad koji je Jahve izabrao da u njemu nastani svoje Ime. U Starom zavetu nosi više naziva:

1. Salim – staro hanaansko ime
2. Jevus – hanaansko ime u vreme Isusa Navina
3. Jerusolim – iz Davidovog vremena (vidite podudarne redove u Psalmu 76:2)

▣ **„hleb i vino“** Ovo je bilo i za Avrama i za druge. To je bio način da se predstave nasušne životne potrebe (vidite: Psalm 104:15). Možda su imali i religijski značaj (kao obed u okviru sklapanja saveza ili sklapanja mira), ali to nije jasno vidljivo iz teksta. Ovo nije praslika Gospodnje večere. Budite pažljivi s tipovima koje nam nisu otkrili bogonadahnuti novozavetni pisci!

▣ **„vino“** Vidite posebnu temu odmah ispod.

POSEBNA TEMA – BIBLIJSKI STAVOVI PREMA ALKOHOLU I ALKOHOLIZMU

14:19-20 U većini engleskih prevoda ovo je odštampano kao poezija.

14:19 „Neka blagoslovi Avrama“ Ovo je isti GLAGOL (*BDB 138, KB 159*) koji se tri puta pojavljuje u Postanju 12:3. Njegovo osnovno značenje je „kleknuti“ ili „blagosloviti“.

▣ **„Svevišnji“** Avram, Melhisedek i Jov poznavali su Boga stvoritelja pod drugačijim imenima:

1. Avram – Jahve
2. Melhisedek – *El Elyon*
3. Jov – *Elohim, El*

Vidite: Posebna tema – Božija imena.

▣ **„Vlasnik neba i zemlje“** Ovaj GLAGOL (*BDB 888, KB 1111, PARTICIP kala*, vidite: Postanje 14:22) znači „posedovati“ ili „načiniti“ (moguće od dva slična suglasnička korena). Ovaj teološki način izražavanja je čest u religijama Bliskog istoka (tj. u hanaanskim ugaritskim spevovima). Na taj način je ukazana čast Svevišnjem Bogu (ovaj izraz je upotrebljen uz ime Jahve u Psalmu 115:15; 121:2; 124:8; 134:3; 146:6).

14:20 „desetak od svega“ Ovo je prvo mesto na kom se spominje ovaj brojčani pojam koji se u Levitskoj knjizi razvio u desetak (vidite posebnu temu odmah ispod). Ovaj Avramov čin bio je izraz zahvalnosti Jahveu za pobedu i priznanje da je Jahve bio pobjednik!

Time što je Melhisedeku dao desetak Avram ga je priznao kao nekoga ko stvarno poznaje i služi istog Boga koji ga je pozvao iz Ura (vidite: Postanje 14:22).

POSEBNA TEMA – DESETAK U MOJSIJEVOM ZAKONU

POSEBNA TEMA – DAVANJE DESETKA

14:21 Postavlja se pitanje da li „desetak“ iz Postanja 14:20 spada u raspravu o plenu iz Postanja 14:21. Ovaj odlomak je nejasan po tom pitanju:

1. stihovi 17 i 21-24 se tiču cara Sodome i plena
2. stihovi 18-20 se tiču desetka od plena za cara Salima

14:22 Zapazite kako je Avram izjednačio Božija imena:

1. Jahve
2. *El Elyon*

Tako je pripisao ta imena jednom jedinom Bogu.

14:23 „neću uzeti ni končica, ni remena od obuće, niti bilo šta što je tvoje“ Ovaj preuveličavajući način izražavanja je bio svojstven (vidite: *NIDOTTE*, tom 3, str. 120) robno-robnom trgovačkom jeziku na Starom bliskom istoku (vidite: Postanje 23). U pitanju je idiom koji znači „neću uzeti ništa“, a među ratnim plenom je bilo i odeće. Avram je želeo da bude potpuno jasno da on ne stupa, niti je ikad stupio, u savez sa carem Sodome.

14:24 Ovo je spisak Avramovih suseda koji su mu pomogli u borbi i koji su zaslužili svoj deo plena.

POSTANJE 15

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Obećanje Avramu da će dobiti sina	Božiji savez sa Avramom	Savez sa Avraamom i Sarom	Božiji savez sa Avramom	Božije obećanje i savez
15:1-11	15:1-11	15:1-6	15:1	15:1
(1)				(1)
			15:2-3	15:2-6
			15:4-5	
			15:6	
		15:7-11	15:7	15:7-11
			15:8	
			15:9-11	
15:12-16	15:12-16	15:12-16	15:12-16	15:12-16
15:17-21	15:17-21	15:17-21	15:17-21	15:17-21
(18)	(18)			(18)

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

POZADINA

- A. Postanje 15 sadrži niz provera i uslova koje je Bog stavio pred Avraama od 12. do 22. poglavlja (vidite: Postanje 12:1-3; 14:12-14; 15:1-18; 17:1-5; 22:16-18). Ovo poglavlje

objašnjava Jahveova dela iz 14. poglavlja. Jahve je bio Avramova pobjeda, a Avramova nada leži u Jahveovim obećanjima koja su prvo izrečena u 12. poglavlju i zatim nekoliko puta ponovljena (vidite: Postanje 12, 15, 17, 18, 22).

B. Zanimljivo je što odredbe saveza u 12. i 17. poglavlju sadrže jasno izražene uslove, dok ih u 15. i 22. poglavlju nema. Svi Božiji odnosi s ljudima zasnovani su na njegovoj nepromenljivoj, milosrdnoj naravi i njegovoj pokretačkoj ljubavi, ali Bog je istovremeno postavio kao cilj da ljudi, koji su stvoreni na njegovu sliku, moraju njegovoj ljubavi da se odazovu pokajanjem, verom, poslušnošću i istrajnošću. Ovi zahtevi nisu osnovni samo u Postanju, nego u celom Svetom pismu.

C. Važno je da uočimo da se tokom Božijeg odnosa s Avramom stalno naglašava Božija milost, a ne čovekove zasluge, napori ili sredstva. To je središnja tema Postanja. Ipak, naglašen je i snažan poziv na veru i sledbeništvo koji su se očekivali od Avrama (vidite: Postanje 22:16,18)! Pavle je to upotrebio kao primer Božijeg odnosa s grešnim ljudskim rodom (vidite: Rimljanima 4 i Galaćanima 3). To je ključni tekst o pitanju kako Bog prihvata grešan ljudski rod. Predivno je već i samo saznanje da on to želi!

D. Ova prva poglavlja Postanja su od ključnog značaja za naše razumevanje sveta i sopstvenih duhovnih potreba.

Postanje 1-3 postavlja temelj za ispravno razumevanje čovekovog položaja:

1. Čovek je stvoren na Božiju sliku radi zajedništva s Bogom (Postanje 1:26-27)
2. Čovek se pobunio protiv Božijeg vodstva (Postanje 3:1-7)
3. Čovekova pobuna ima dalekosežne posledice (Postanje 3:8-20)
4. Bog je obećao da će otkupiti čoveka (Postanje 3:15)

Sve između Postanja 3 i Otkrivenja 20 opisuje kako Bog popravlja posledice Adamovog i Evinog greha. Nebo je u Otkrivenju 21-22 opisano kao obnovljeni Edenski vrt.

Prva poglavlja Postanja upućena su celom ljudskom rodu.

1. Adam
2. Noje
3. Avram (vidite: Postanje 12:3; Dela 3:25; Galaćanima 3:8)

Bog je izabrao jednoga da bi izabrao sve! Božiji izbor je bio povezan i s obećanjem (bezuslovni savez) i s odazivom (uslovni savez). Avramov život pokazuje i posledice greha i posledice milosti. Imao je teškoće s poslušnošću i verom, ali putem ovih njegovih teškoća upućen je poziv svim ljudima (Avram je primer vere, sumnje, greha i poverenja, vidite: Rimljanima 4 i Galaćanima 3).

E. Stih 6 je ključ novozavetne teologije. Izgleda da on sadrži zapažanje ili zaključak pisca priče o Avramu. Da li je to bio Mojsijev zaključak ili zaključak nekog od mlađih izraelskih praotaca (npr. Jakova)? Glavno pitanje nije ko, kada i kako je pisao Sveto pismo, nego da li je ono Božija istina ili puko ljudsko nagađanje? Ovde su važne naše pretpostavke o autoritetu i bogonadahnutosti Svetog pisma. Grešni ljudi obično sretnu Boga hodajući kroz život, a zatim u Svetom pismu traže više podataka o njemu. Izveštaji Svetog pisma su namenjeni nama koji nikad nismo fizički videli Boga! Ono je temelj i izvor za veru koja želi razumevanje. Avramov život je primer za sve vernike (starozavetne i novozavetne). Dok proučavamo istorijsku naraciju uvek treba da se pitamo: „Zašto je ovo zabeleženo?“ (vidite: Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart), *Kako tumačiti Bibliju*¹²¹).

121 Izvori, Osijek, 1999. Izvornik: *How to Read the Bible For All Its Worth*

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 15:1-11 (SSP)

¹Posle ovih događaja, reč GOSPODNJA dođe Avramu u viđenju:

»Ne boj se, Avrame,
ja sam tvoj štit.

Tvoja nagrada biće veoma velika.«

²A Avram reče: »Gospode GOSPODE, šta ćeš mi dati? Nemam dece i moj naslednik će biti Eliezer Damašćanin.« ³I još reče: »Eto, nisi mi dao potomstvo, pa će mi naslednik biti rob rođen u mom domu.« ⁴Tada mu dođe reč GOSPODNJA: »Neće taj biti tvoj naslednik, nego će ti tvoj rođeni sin [onaj koji će poteći iz tvog tela, NASB] biti naslednik.« ⁵Onda izvede Avrama napolje i reče: »Pogledaj u nebo i prebroj zvezde, ako možeš da ih prebrojiš – toliko će ti biti potomstvo.« ⁶Avram poverova GOSPODU i on mu to uračuna u pravednost. ⁷GOSPOD mu reče: »Ja sam GOSPOD, koji te je izveo iz Ura Haldejskog da zaposedneš ovu zemlju.« ⁸»Gospode GOSPODE«, reče Avram, »kako ću znati da ću je zaposesti?« ⁹GOSPOD mu reče: »Donesi mi junicu od tri godine, kozu od tri godine, ovna od tri godine, jednu grlicu i jedno golupče.« ¹⁰Avram mu sve to donese i raseče na polovine, pa sve polovine stavi jednu naspram druge. Samo ptice nije rasecao. ¹¹Tada ptice grabljivice počеше da se obrušavaju na strvine, a Avram ih je terao.

15:1 Tešto je znati kada tekst treba da se prevede kao proza, a kada kao poezija. Jedini znak koji nalazimo u tekstu je „ritam“ (tj. posebno naglašene fraze), ali to je kasniji oblik ovog teksta. Prvi stih je preveden kao poezija u engleskim prevodima *NASB*, *JPSOA*, *NJB*, *NIV*, a kao proza u engleskim prevodima *NKJV*, *NRSV*, *TEV* i *REB*. Istu ovakvu dvosmilenost nalazimo i u Postanju 14:19-20.

Fraza „posle ovih događaja“ je dvosmislena i ponavlja se više puta (vidite: Postanje 22:1, 22:20, 39:7, 40:1, 48:1). Pojedinačni izveštaji su u Postanju međusobno povezani istočnjačkim istorijskim okvirom, a ne savremenim, zapadnjačkim, hronološkim redosledom. Vidite članak „Starozavetna historiografija u svetlu onovremenih kultura Bliskog istoka“.

Ovo je prvo od dva mesta (vidite 4. stih) gde se u Postanju pojavljuje veoma česta fraza „reč GOSPODNJA dođe“ (vidite: Postanje 15:4), a najčešća je u Prorocima. Njome se naglašava da se Jahve obratio Avramu na veoma određen i upečatljiv način (*BDB* 55). U ovom slučaju u pitanju je bilo viđenje u toku noći. Vidite beleške kod Postanja 15:1c.

Avram je predstavljen kao čovek koji je primao Božija otkrivenja. Uvodna fraza je česta u poznim prorocima, ali je retka pre njih, a Avram je u Postanju 20:7 čak i nazvan „prorokom“ (*BDB* 611). Proroci su pisali Sveto pismo. Uvek sam smatrao da Mojsije nije jedini pisac prvih delova Postanja, nego da je sakupio njegove delove i uredio ih. Slikovito izražavanje iz Postanja 1-2 je mesopotamijsko, a ne egipatsko. Ni jedna pozajmljenica iz egipatskog jezika ne pojavljuje se sve do izveštaja o Josifovom životu. Mislim da je Mojsije koristio usmena i pisana predanja koja su nastajala još od Avramovog vremena (tj. od razdoblja praotaca). On je sakupio i uredio veliki deo ove rane istorije. Ljudi koji su pisali Sveto pismo koristili su svoju kulturu i način izražavanja, ali njihova poruka je potekla od Boga (bogonadahnutost Svetog pisma).

▣ „GOSPOD“ Ime Jahve je jedan oblik hebrejskog glagola „biti“ (vidite: Izlazak 3:14). Izgleda da ono ističe da je Bog večno živi i jedini živi Bog. Rabini tvrde da tekst koji Boga oslovljava imenom Jahve naglašava njegovu milost, a tekst koji ga oslovljava nazivom *Elohim* naglašava njegovu stvaralačku silu. Ova teorija mi se mnogo više dopada od teorije *JEDP* iz oblasti kritike izvora koja je bila veoma popularna od XVII do XX veka. Vidite: Posebna tema – Božija imena.

▣ **„u viđenju“** Ovde se podrazumeva da je bila noć, a to je potvrđeno i u Postanju 15:5. Kada uzmemo u obzir preostali sadržaj Postanja 15 nije u potpunosti jasno da li je ovo viđenje došlo tokom jedne ili tokom dve noći (tj. dva viđenja, Postanje 15:1-6, 7-21). Reč „viđenje“ (BDB 303) koja je ovde upotrebljena drugačija je od reči „pokaza“ (BDB 906) iz Postanja 12:7. Ova reč za viđenje je retka i u Svetom pismu je upotrebljena u samo tri poglavlja: u Postanju 15:1, u Brojevima 24:4,16 i u Jezekilju 13:7.

Rečnik *NIDOTTE* (tom 4, str. 354) pruža zanimljiv sažetak o načinima na koje se Jahve objavljivao u Postanju:

1. Rečima (BDB 55) – 12:1-3; 13:14-17; 21:12-13; 22:1-2
2. U viđenjima – 15:1-6 (BDB 303); 46:2-4 (BDB 909 I)
3. U snovima – 20:3-7 (BDB 538); 28:12-15 (BDB 321); 31:10-13 (BDB 321), 24 (BDB 538)
4. U bogojavljanjima, (doslovno: „pokaza“, BDB 906) – 12:7; 17:1; 18:1; 26:2,24; 35:1,9; 48:3
5. Posredstvom anđela GOSPODNJEG (vidite posebnu temu kod Postanja 12:7) – 16:7-13; 21:17-19; 22:11-12,15-18; 31:11

Ovi načini se razlikuju, ali ova prva Božija otkrivenja nisu data ljudskom rodu radi pojedinaca koji su ih primili, nego radi Jahveovog nauma o otkupljenju kojim želi da dosegne sve narode!

▣ **„Ne boj se, Avrame“** Ovaj GLAGOL (BDB 431, KB 432) je IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV, a u Postanju se pojavljuje nekoliko puta (vidite: Postanje 15:1; 21:17; 26:24; 46:3). Jahve zna da je greh prouzrokovao strah u našim srcima (strah od njega, strah od života i strah od nas samih). Prvi put se pojavljuje u Postanju 3:10 za Adamov i Evin strah kad su zgrešili. Rabini kažu da je ovaj strah povezan s Postanjem 14, posebno sa (1) strahom od bitke, (2) sa strahom od odmazde naroda čije careve je Avram ubio ili (3) sa strahom od Boga, jer je Avram oduzeo ljudski život. Ali na osnovu konteksta od 12. do 15. poglavlja se može zaključiti da je u pitanju strah povezan s tim što Avram i dalje nema dece.

▣ **„ja sam tvoj štit“** Reč „štit“ (BDB 171) je vojni izraz upotrebljen kao metafora za „zaštitnika“ ili „staratelja“ (vidite: Psalam 3:3; 28:7; 33:20; 84:9 i 91:4). Koren reči „štit“ je povezan s izrazom „predati u ruke“ (BDB 171, vidite: Postanje 14:20). Za dobru definiciju reči „štit“ vidite Ponovljene zakone 33:29. Luterov prevod mi se ovde više sviđa od engleskog prevoda *NASB* jer podrazumeva da je sam Bog „štit“ i „nagrada“. „Ja sam tvoj štit i tvoja nagrada“ (vidite engleski prevod *NKJV*). U ovom stihu nema nijednog GLAGOLA.

▣ **„Tvoja nagrada biće veoma velika“** Avram je bio proveren željom za bogatstvom i plenom u Postanju 13:8-13 i 14:21-24 i odbio je te materijalističke ponude. Bog mu je u Postanju 12 obećao i potomstvo i zemlju, ali u ovom potvrđenju Božijih obećanja sam Bog je Avramovo najveće blago (kao što će kasnije to biti i za Levite, vidite: Brojevi 18:20, Ponovljeni zakoni 10:9).

15:2 „Gospode GOSPODE“ Ovo je prvo mesto u Svetom pismu gde se ova dva Božija imena pojavljuju zajedno. U Postanju se zajedno pojavljuju samo ovde i u 15:8. Doslovno stoji „*Adonaj Jahve*“. Ova imena nalazimo zajedno i u Ponovljenim zakonima 10:17. Izgleda da je reč *Adonaj* (doslovno „moj Gospod“, koristi se u hanaanskoj književnosti, ali u drugim semitskim jezicima ne) veoma slična novozavetnoj reči *Kirios*, a označava „gospodara“, „gazdu“, „vlasnika“ ili „Gospoda“. Vidite Posebnu temu – Božija imena kod Postanja 12:1.

Postoji nekoliko Božijih imena koja su nastala povezivanjem dva imena, ali

1. *Jahve Elohim* u Postanju 2:4 i
2. *Adonaj Jahve* u Postanje 15:2,

iako su često prevedeni isto, imaju različita značenja i naglaske.

▣ „šta ćeš mi dati? Nemam dece“ Avrama je najviše pritiskalo što još uvek nije imao dece. Ova briga se ticala Božijeg obećanja iz Postanja 12:1-3. Drevni narodi su ljudsku besplodnost smatrali Božijim prokletstvom, ali Bog je ipak potvrdio da Avram ima njegovu posebnu naklonost i Avram je ovde tražio fizički izraz te obećane naklonosti.

▣ Izraz „nemati dece“ (*BDB* 792) je veoma redak, u Svetom pismu je upotrebljen samo četiri puta:

1. Za Avrama (a ne za Saru) – Postanje 15:2
2. Kao kazna za rodoskrnavljenje – Levitska 20:20,21
3. Za cara Koniju, u prenesenom smislu, pošto ga niko od njegovih sinova nije nasledio na prestolu – Jeremija 22:30

▣ „i moj naslednik će biti Eliezer Damašćanin“ Ovde postoji igra reči s retkom rečju za „naslednika“ (אֵלִיעֶזֶר), koja može da znači i „prinova“ ili „posed“ (*BDB* 606, *NIDOTTE*, tom 2, str. 971), i rečju „Damask“ (דַּמָּשְׂקִי, *BDB* 199). Ove dve reči slično zvuče u hebrejskom jeziku. Neki smatraju da je to povezano s hurijanskim običajima vezanim za usvajanje, o kojima je otkriveno u tablicama iz Nuzija, iz drugog milenijuma p.n.e.

Neki smatraju da je „Eliezer“ (*BDB* 451), što znači „Bog je pomoć“, onaj sluga koji se spominje u Postanju 24:2.

Ova reč (*BDB* 606) koja je prevedena kao „naslednik“ je veoma retka. Uobičajeni GLAGOL „naslediti“ (*BDB* 439, *KB* 441) nalazimo u Postanju 15:4,5 (dva puta) i 15:7,8. Obe reči znače „zaposesti“. Ova reč je objašnjena u Postanju 15:3.

15:3 „nisi mi dao potomstvo“ Avram ovim ponavljanjem pokazuje koliko je bio zabrinut. On predstavlja dobar primer vere pomešane sa sumnjom: verovao je Bogu, ali to nije značilo da nema pitanja vezana za Božija obećanja. Bog ne prezire čoveka koji iskreno pita! On će provesti Avrama kroz niz ispita i provera dok Avram ne shvati da je sam Bog njegovo najveće blago (posebno u Postanju 22).

15:4 „nego će ti tvoj rođeni sin [onaj koji će poteći iz tvog tela, NASB] biti naslednik“ Treba zapaziti da će se to dogoditi tek za dvadeset pet godina. Bog je izričito rekao da će dete biti Avramovo, ali nije rekao da li će biti Sarajino i zato je došlo do zamršene situacije koja je opisana u Postanju 16.

Fraza koja je prevedena „iz tvog tela“ doslovno glasi „iz tvoje unutrašnjosti“. Ova reč (*BDB* 588) ima nekoliko značenja. Označava:

1. Donji deo utrobe – Druga o Samuilu 20:10; Drugi letopisi 21:15
2. Trbuh – Jov 20:14; Jezekilj 3:3; 7:19; Jona 1:17; 2:1; Druga o Samuilu 7:12; 16:11
3. Polne organe
 - a. Muške – Postanje 15:4
 - b. Ženske – Isaija 49:1
4. Fizičko sedište čovekovih osećanja – Pesma nad pesmama 5:4,14; Isaija 16:11; 63:15; Jeremija 4:19; 31:20; Plač Jeremijin 2:11

15:5 „Pogledaj u nebo i prebroj zvezde, ako možeš da ih prebrojiš“ Bog je ovde Avramu dao dve zapovesti:

1. Pogledaj – *BDB* 613, *KB* 661, IMPERATIV *kala*
2. Prebroj – *BDB* 707, *KB* 765, IMPERATIV *kala*

Božiji blagoslov će biti izobilan i vidljiv (vidite: Postanje 12:2; 17:2). Bog je upotrebio nekoliko metafora koje su Avramu bile poznate da bi opisao brojnost njegovih potomaka:

1. Zemljin prah (vidite: Postanje 13:16; 28:14; Brojevi 23:10)
2. Zvezde (vidite: Postanje 15:5; 22:17; 26:4)
3. Pesak (vidite: Postanje 22:17 and 32:12)

Na osnovu Postanja 12:3, pojma „carstvo sveštenika“ (vidite: Izlazak 19:5-6) i uopštenih proroštava iz Isaije (vidite: Isaija 42:6; 49:6; 51:4) vidimo da će Avramova porodica biti mnogo veća nego što je iko mogao i da sanja i da će obuhvatati i neznaboše koji su poverovali (vidite: Luka 2:32; Dela 13:47; 26:23; Rimljanima 2:28-29; 4; Galaćanima 3:7-9,29).

15:6 „Avram poverova GOSPODU“ To ne znači da Avram nije poverovao već u Postanju 12, jer on je tada otišao iz Ura i pošao za Bogom. Ali ovde reč „verovati“ (*BDB 52, KB 63, PERFEKAT hifila*, koja označava život zasnovan na poverenju, a ne samo jedan čin) potiče od korena אָמַן, od kog potiče i reč „amin“. Ovaj koren znači „biti jak“ ili „nasloniti se“. Avraam se potpuno pouzdao u Božije obećanje da će dobiti potomstvo. Bio je to čin vere bez gledanja (vidite: Postanje 22:16,18; Jevrejima 11:1). Avram je verom držao Boga za reč i nije tražio da vidi fizički dokaz. Ovo je veoma važno jer je kasnije, u Rimljanima 4 i Galaćanima 3, postalo osnova Pavlove rasprave o opravdanju po milosti kroz veru. Pavle koristi i Avakuma 2:4 u Rimljanima 1:17 i u Galaćanima 3:11, a pisac Poslanice Jevrejima ga koristi u Jevrejima 10:38. Izgleda da je suština ovog pojma u tome što se Avram „oslonio na Jahvea, a ne na sebe“. Kroz ceo ovaj deo Postanja se stalno naglašava da je za čovekovo spasenje neophodna Božija pokretačka ljubav, a ne čovekovi naponi. Hebrejska reč za „poverova“ se može prevesti sledećim rečima: poverovati, verovati i vera (vidite: Izlazak 4:5,31; Ponovljeni zakoni 1:32; Drugi letopisi 20:20; Isaija 43:10; u Isaiji 28:16 se odnosi na Pomazanika, a u Brojevima 14:11, Brojevima 20:12, Ponovljenim zakonima 9:23, Drugoj o carevima 17:14 i Psalmu 78:22 na neveru). Izgleda da je suština ovog pojma u „poverenju“ ili „pouzdanosti“, ne u usredsređivanju na sebe, nego na Božiju vernost i na njegova obećanja.

Zapazite da je Avram verovao

1. u Gospoda (lični odnos) i
2. u Gospodnju reč (otkrivenje putem iskazâ).

Lično mi je pomoglo da biblijsku veru opišem kao

1. veru u osobu (u Jahvea ili Hrista),
2. veru u istine o toj osobi (vera u Sveto pismo) i
3. način života poput te osobe (starozavetna poslušnost, hristolikost).

Sva tri oblika su od ključne važnosti, nijedan nije neobavezan!

POSEBNA TEMA – VEROVANJE, POUZDANJE, VERA I VERNOST U STAROM ZAVETU (אָמַן)

▣ **„i on mu to uračuna“** Reč „uračuna“ (*BDB 362, KB 359, IMPERFEKAT kala*) može da znači „ubrojati“ ili „smatrati“. Sveštenici su je često koristili kada govore o žrtvama (vidite: Levitska 7:18; 17:4 i Brojevi 18:27). Kad bi čovek svešteniku doneo žrtvu, ta žrtva bi tom čoveku bila uračunata ili ubrojana. Bog je Avramu uračunao svoju sopstvenu pravednosti i tako ga u potpunosti prihvatio.

▣ **„u pravednost“** Ova reč (*BDB 842*) je izvorno značila „trska za merenje“ i zatim je poprimila značenje merila. Sam Bog je to merilo i stoga većina hebrejskih i grčkih reči za „greh“ označavaju odstupanje od merila Božije lične pravednosti. I ovaj izvedeni pojam je postepeno razvijao značenje:

1. Označavao je Božiju moralnu prirodu kao što se jasno može videti u Prorocima iz VIII veka.
2. Poprimio je značenje Božije pomoći bespomoćnima (vidite: Psalm 10:16-18 i 72:12). Ovaj pojam je u Isusovo vreme dalje razvijen u pojam davanja milostinje (vidite: Matej 6:1)
3. Poslednji među najvažnijim značenjima pojma pravednosti tiče se duhovnog spasenja. To se posebno vidi u Isaiji 40-55 i u Pavlovoj upotrebi ove reči u Novom zavetu. Pavle govori da je naša pravednost pred Bogom zasnovana isključivo na Božijoj pokretačkoj ljubavi i našem odazivu u veri (Rimljanima 4:3 i Galaćanima 3:6).
4. Ovaj pojam je veoma čest u Jakovu 2:14-16.

Ovde ta reč nije upotrebljena u smislu bezgrešnosti, nego znači da je Avramova vera u Jahveova obećanja otvorila vrata za nastavak odnosa zasnovanog na veri i poverenju. Ovo nije bilo ni prvo ni poslednje delo Avramove vere u Jahvea. Kad je Avram prihvatio Jahveova prva obećanja to je omogućilo da se među njima ostvari i produbi blizak odnos.

POSEBNA TEMA – PRAVEDNOST

15:7 „Ja sam GOSPOD“ To je ime Jahve, Božije posebno zavetno ime. Vidite Posebnu temu kod Postanja 12:1

▣ **„koji te je izveo iz Ura Haldejskog“** Postoji neslaganje po pitanju mesta gde je Bog prvi put govorio Avramu. To je bilo u Uru ili u Haranu. Uporedite Postanje 11:31–12:1 s Nemijom 9:7 i Delima 7:2. Neki čak tvrde da je Bog Avramovom ocu Tari govorio u Uru, a Avramu u Haranu, ali ja smatram da to nije ispravno razumevanje teksta. Svakako je moguće da je otkrivenje bilo dato i u Uru i u Haranu. Ovde bih želeo da naglasim koliko precizno se Postanje i Ponovljeni zakoni uklapaju u kulturu drugog milenijuma p.n.e. – posebno po pitanju oblika hetitskih sizirenskih saveza. Ovi istorijski dokumenti su nam zajedno s tablicama iz Nuzija i Marija pokazali koliko su Postanje 15:2,17 i 16:2 bili kulturno prihvatljivi u svoje vreme. Najnovija arheološka otkrića potvrđuju istoričnost izraelskih praotaca.

I ovde su upotrebljena kasnija imena gradova i zemalja, kao i na drugim mestima u Postanju. Naziv Haldejci se nije upotrebljavao za stanovnike Mesopotamije (tj. južne Vavilonije) sve do VI veka p.n.e. Izraelski pisari su se obučavali u Egiptu, gde su pisari uzimali slobodu da osavremene tekst koji prepisuju (dok mesopotamijski pisari to nisu činili).

15:8 „kako ću znati da ću je zaposesti“ Avram, kome je u Postanju 15:6 vera bila uračunata u pravednost, sada izražava svoju potrebu za potvrđenjem (vidite: Postanje 15:2-3). Ovo je teološki značajno. Bog nije prihvatio Avrama zbog njegove savršene vere, nego zbog svoje savršene ljubavi. Bog ga je prihvatio uprkos sumnji, a tako prihvata i nas (vidite: Jovan 20:24-29). Avram je služio i još uvek služi većem teološkom cilju (obrazac spasenja).

15:9 Bog je Avramu zapovedio (*BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*) da dovede nekoliko životinja za žrtvu.

1. Junicu od tri godine
2. Kozu od tri godine
3. Jarca od tri godine
4. Grlicu
5. Golupče

Nije u potpunosti jasno zašto su u pitanju bile baš te životinje. One se spominju i kasnije, u Mojsijevom zakonu, što možda znači da su imale neki kulturni značaj koji ne razumemo u potpunosti. One su, sem ptica, u Postanju 15:10 presečene na pola i njihove polovine su postavljene jedna naspram druge. To je bilo kulturno uobičajeno „sečenje“ saveza (vidite Posebnu temu kod Postanja 13:14; vidite i Jeremiju 34:18). Neki smatraju da je smrt ovih životinja upozoravala učesnike saveza šta će im se dogoditi ako prekrše odredbe saveza, ali nismo sigurni da li je to istina.

15:11 „ptice grabljivice počese da se obrušavaju na strvine“ Među komentatorima se mnogo raspravlja o pitanju zašto je ovaj stih uopšte zabeležen. Evo nekih teorija o tome:

1. One su simbol Avramovih sumnji
2. One su simbol Izraelovih neprijatelja (vidite: Jezekilj 17:3,7,12)
3. Prošlo je nekoliko sati pre nego što se Bog ukazao i ove ptice su samo pokazatelj istoričnosti ovog izveštaja (prisustvo mrtvih životinja je izazvalo pojavu ptica grabljivica)

Pošto nisam sklon alegorijama i tipovima koji nisu izričito spomenuti u Novom zavetu, treća mogućnost mi izgleda najbolje. Zapazite da ove žrtve nisu bile spaljene. To je bio obred sklapanja saveza, a ne prinošenja žrtava.

▣ „a Avram ih je terao“ Čudno je što je ovde upotrebljen hebrejski GLAGOL „oduvati“ (*BDB* 674, *KB* 728, *IMPERFEKAT hifila*). Ova metafora se često koristila za Boga (vidite: Psalam 147:18; Isaija 40:7), ali nije jasno zašto je ovde upotrebljena za Avrama.

POSTANJE 15:12-16 (SSP)

¹²Kada je sunce bilo na zalasku, Avram zapade u dubok san i obuze ga gusta i jeziva tama. ¹³GOSPOD mu reče: »Znaj dobro da će tvoji potomci biti došljaci [stranci, *NASB*] u tuđoj zemlji. Biće robovi i biće zlostavljani četiri stotine godina. ¹⁴Ali ja ću kazniti narod kome će oni robovati, i oni će posle toga izaći sa velikom imovinom. ¹⁵Ti ćeš u dubokoj starosti umreti [otići svojim ocima, *NASB*] u miru i biti sahranjen. ¹⁶Tek će se četvrti naraštaj tvojih potomaka vratiti ovamo, jer greh Amorejaca još nije navršio meru.«

15:12 „Kada je sunce bilo na zalasku“ To znači da je počinjao novi dan (vidite: Postanje 1:5). Nije jasno koliko drugo je ovo viđenje trajalo, ali moglo je trajati dve noći i jedan dan (vidite beleške kod Postanja 15:1c).

▣ „Avram zapade u dubok san“ Ovo je ista hebrejska fraza (*BDB* 922) koja je upotrebljena za dubok san u koji je Adam zapao kad je Bog uzeo jedno od njegovih rebara da stvori Evu (vidite: Postanje 2:21). Ovaj GLAGOL podrazumeva da je Bog izazvao njegovo nesvesno stanje kako bi ga pripremio za otkrivenje (vidite: Jov 4:13; 33:15).

<i>NASB</i>	„užas i velika tama“
<i>NKJV</i>	„jeza i velika tama“
<i>NRSV</i>	„duboka i jeziva tama“
<i>TEV</i>	„strah i trepet“
<i>NJB</i>	„duboka i mračna prestravljenost“

Ova reč za „užas“ (*BDB* 33, *KB* 41) označava i strah, prestravljenost i stravu. Često se koristi u poetskim odlomcima za strah od Boga:

1. Strah neprijatelja – Izlazak 15:16; 23:27
2. Jovov strah – 9:34; 13:21
3. Izraelov strah – Ponovljeni zakoni 32:25; Psalam 88:16

Reč „tama“ (תַּשְׁכָּח, *BDB* 365, *KB* 362) i srodni koren תַּשְׁכַּח označavaju:

1. Tamu u svemiru – Postanje 1:2
2. Jednu od pošasti iz Izlaska – Izlazak 10:21
3. Smrt i podzemni svet – Psalam 139:7-12
4. Propast – Jov 15:22-30; 20:26; Isaija 8:22; 50:10
5. Božije skrovište – Psalam 18:11
6. Nedostatak otkrivenja – Mihej 3:6

I za ovu frazu postoji nekoliko tumačenja:

1. U pitanju će biti dug i težak put do ispunjenja Božijih divnih obećanja
2. Ljudi su uvek fizički iscrpljeni nakon što im Bog otkrije budućnost; to je istina i u Danilu i kod mnogih drugih proroka
3. To znači da se Bog približavao, a to je uvek zastrašujuće (vidite: Jov 4:12-21)

15:13 „Znaj dobro da će tvoji potomci biti došljaci [stranci, NASB] u tuđoj zemlji“ Fraza „znaj dobro“ je nastala povezivanjem APSOLUTNOG INFINITIVA i IMPERFEKTA istog GLAGOLA (BDB 393, KB 390), glagola „znati“, a to je gramatički način naglašavanja. Jahve je odgovorio na Avramovo pitanje iz Postanja 15:8. U Avramu se još uvek odvija borba između vere i sumnje, ali to nije naljutilo Boga!

Zapazite da se Egipat ovde ne spominje izričito. Izraz „stranci“ znači „došljaci“ (BDB 158) ili ljudi koji imaju ograničena prava jer nisu zvanični građani neke države. Jahve je predskazao šta će Izraelci doživeti u Egiptu. Vera u Boga ne podrazumeva lak život! Božija obećanja se sporo ispunjavaju i često ih shvatimo pogrešno, ali vera ostaje.

▣ **„Biće robovi i biće zlostavljani četiri stotine godina“** Izgleda da postoji neslaganje između ovog stiha, koji se spominje u Delima 7:6 u Stefanovom govoru, i Izlaska 12:40, gde se spominje broj četiri stotine trideset, koji i Pavle navodi u Galaćanima 3:17. *Septuaginta* i Samarijsko Petoknjžje shvataju ovih četiri stotine trideset godina kao razdoblje boravka izraelskih praotaca u Hanaanu i Egiptu. Moguće je da je broj četiri stotine zaokružen broj. Rabini kažu da je u pitanju razdoblje od Isaakovog rođenja do Izlaska iz Egipta. Treba uzeti u obzir da Postanje 15:16 spominje četvrto pokolenje i da je, prema našim najboljim proračunima, ovo razdoblje upravo toliko i trajalo.

15:14 „Ali ja ću kazniti narod kome će oni robovati, i oni će posle toga izaći sa velikom imovinom“ Ovo je jasno ispunjeno u Izlasku 3:22 i 12:35-56. Ova imovina se sastojala od zlata, srebra, bronzine i nakita, koji su kasnije upotrebljeni za izgradnju Šatora sastanka i njegove opreme (vidite: Izlazak 25-40).

Ovaj tekst se ne može upotrebiti za tvrdnju da vera uvek donosi bogatstvo. Blagostanje je u početku korišćeno da se narodi privuku Jahveu, ali žiža nikad nije bila na blagostanju, nego na odnosu zasnovanom na veri. Jedan od mojih omiljenih komentatora, Gordon Fi (Gordon Fee), koji je harizmata, kritikuje upotrebu ovakvih tekstova kao „dokaza“ koji se koriste za propovedanje evanđelja „zdravlja, bogatstva i blagostanja“. Napisao je veoma snažnu knjižicu *The Disease of the Health and Wealth Gospels*¹²².

15:15 „Ti ćeš ... umreti [otići svojim ocima, NASB] u miru“ Hebrejska reč „mir“ (BDB 1022) označava zadovoljstvo životom i Bogom (vidite Posebnu temu ispod). Bog je Avramu obećao da će živeti do duboke starosti i da će umreti lakom smrću. Ovde se javlja i pitanje šta znači izraz „otići svojim ocima“. Očigledno se radi o *Šeolu* (vidite: Ponovljeni zakoni 32:50), ali neki se pitaju da li to znači da su porodice u *Šeolu* na okupu. To možda predstavlja učitavanje podataka u ovaj odlomak, jer Avramovi roditelji nisu bili Jahveovi sledbenici i stoga bi mogli biti u drugom delu *Hada* ili *Šeola*. Zagrobni život nam nije potpuno jasan, a nisu ni pojmovi *Šeol*, *Had* i *Gehena*, ni njihov međusobni odnos.

POSEBNA TEMA – GDE SU MRTVI?

POSEBNA TEMA – MIR (ŠALOM)

15:16 „jer greh Amorejaca još nije navršio meru“ Iz ovoga se vidi da je Bog još uvek pokušavao stanovnike obećane zemlje da dovede sebi. Melhisedek je bio Hanaanac. Bog im je sudio i izbacio ih iz zemlje tek nakon odgovarajuće prilike da se pokauju i nakon određenog vremena. To nije bila pristrasnost prema Jevrejima, jer kad su Jevreji usvojili hanaanske običaje, Bog je i njih uklonio iz zemlje (asirsko izgnanstvo i vavilonsko izgnanstvo).

122 Bolesti zvane „evanđelje zdravlja i bogatstva“, prim. prev.

Nazivi „Amorejci“ i „Hanaanci“ korišćeni su da se označe sva plemena iz Hanaana. Ovaj tekst je u izvesnom smislu najava sukoba koji će nastati kad Izraelci budu osvajali obećanu zemlju, ali i sami budu poraženi hanaanskim idolopoklonstvom. Ova najava je slična Postanju 9:20-27, a posebno Postanju 15:25. Ham je zgrešio, ali je njegov sin Hanaan bio proklet. Hanaanska kultura je bila problem. Velika većina propisa iz Petoknjižja, a možda čak i svi, tiču se hanaanske kulture i hanaanskog bogopoklonstva. Izrael je trebalo da bude drugačiji! Trebalo je da objavi Jahvea!

Ovo je uvršteno u tekst na jedan od ova dva načina:

1. Bog ih je pripremao za buduće događaje

2. Pisar iz kasnijeg razdoblja je dodao ove komentare da bi istakao događaje iz svog vremena

Samo da istaknem da spominjanjem pisara ili urednika iz kasnijeg razdoblja nipošto ne omalovažavam bogonadahnutost teksta. Polazim od pretpostavke da je Sveti Duh vodio sve pisce, urednike, prepisivače i sastavljače Svetog pisma! Bog je vrhovni pisac Svetog pisma, ali ne znamo tačno ko, kada i kako ga je pisao.

POSTANJE 15:17-21 (SSP)

¹⁷Kada je sunce zašlo i pao mrak, pojaviše se zadimljen žeravnik [pećnica, NASB] i plamteća baklja i prodoše između rasečenih delova životinja. ¹⁸Toga dana GOSPOD sklopi savez sa Avramom i reče: »Tvojim potomcima dajem ovu zemlju, od Egipatske reke do velike reke, reke Eufkrat – ¹⁹zemlju Kenejaca, Kenižana, Kadmonaca, ²⁰Hetita, Perižana, Refajaca, ²¹Amorejaca, Hanaanaca, Girgašana i Jevusejaca.«

15:17 „pojaviše se zadimljen žeravnik [pećnica, NASB] i plamteća baklja i prodoše između rasečenih delova životinja“ Jahve se Avramu ukazao u obliku koji je bio razumljiv u njegovoj kulturi. Zadimljena pećnica bi mogla biti

1. sredstvo da se sakrije Jahveovo prisustvo (kao oblak Slave GOSPODNE u Šatoru sastanka u Izlasku)
2. simbol božanstva koje je pružalo zaštitu u akademskim tablicama o prokletstvu
3. simbol suda i zaštite (vidite: Zaharija 12:6)
4. ova simbolika je u Mesopotamiji predstavljala božansko očišćenje

U pećnici je bila vatra. Bog se često povezuje s vatrom, ne samo u biblijskim izveštajima, nego i u zoroastrizmu. Lično verujem da pećnica simbolizuje obrok koji je služio da se zapečate mnogi savezi. Teološki je značajno što Avram nije prošao između životinjskih komada, nego samo Bog. To je još jedan pokazatelj da su savezi zasnovani na Božijim sredstvima, a ne na čovekovim naporima, zaslugama ili sredstvima. Bog je pokrenuo i sklopio ovaj savez (vidite: Druga o Samuilu 7:8-16; Psalam 89:20-37).

POSEBNA TEMA – VATRA (BDB 77, KB 92)

15:18 „Toga dana GOSPOD sklopi savez sa Avramom“ Reč „sklopiti“ doslovno znači „iseći“ (BDB 503, KB 500, PERFEKAT *kala*). Ova reč „iseći“ nije etimološki povezana s rečju iz Postanja 15:10 (BDB 144, KB 167), ali je postala uobičajena biblijska metafora za „sklapanje saveza“.

POSEBNA TEMA – OBEĆANJA U SKLOPU SAVEZA S PRAOCIMA

▣ „savez“ „Savez“ (BDB 136) je glavni motiv biblijske književnosti. On govori i o obećanjima i o obavezama kako Boga, tako i ljudskog roda. U biblijskim knjigama nalazimo jedinstveni spoj uslovnih i bezuslovnih strana saveza. Da li su biblijski savezi uslovni ili bezuslovni? Da! Izgleda da Božija bezuslovna ljubav zavisi od vere i pokajanja kojima se ljudski rod odaziva na njegov poziv (vidite:

Postanje 15:6; Rimljanima 4; Marko 1:15; Dela 3:16,19; 20:21). Ovo donekle izgleda kao paradoks, ali Bog tako radi s grešnim ljudskim rodom. Vidite Posebnu temu – Savez.

▣ „od Egipatske reke“ Ovo se obično odnosi na reku Nil, ali na osnovu drugih biblijskih obećanja o granicama obećane zemlje zaključujemo da mora biti da se odnosi na vadi El-ariš (vidite: Brojevi 34:5 i Isus Navin 15:4). Ova veličina obećane zemlje delimično se ispunila u Davidovo vreme, a potpunije za vreme Solomona (vidite: Prva o carevima 4:21).

15:19-21 Ovde nalazimo spisak deset plemena od kojih se sastojalo stanovništvo Hanaana. Broj ovih plemena varira: (1) U Isusu Navinu 24:11 nabrojano je sedam plemena, (2) u Izlasku 3:17 šest plemena, (3) a u Izlasku 23:28 tri plemena. Nismo sigurni koji je bio njihov tačan broj, ali je očigledno da su naziv „Amorejca“, što znači „gorštak“, i naziv „Hanaanac“, što znači „ravničar“, postali zajedničke imenice za sva hanaanska plemena. Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca, kod Postanja 12:6.

15:20 „Hetiti“ Iz Postanja 10:15 vidimo da je ovaj narod potekao od Heta (*BDB* 366). Oni su kasnije osnovali veliko carstvo na središnjem području današnje Turske.

▣ „Refajci“ Izgleda da su to bili veoma visoki ljudi (*BDB* 952, vidite: Isus Navin 12:4; 17:15; Prvi letopisi 20:4), kao Anakovci (vidite: Ponovljeni zakoni 2:11 i 3:11) i moguće je da su bili Nefilimi (vidite: Postanje 6 i Brojevi 13:33). Vidite Posebnu temu – Nazivi za visoke/moćne ratnike ili grupe ljudi.

15:21 „Jevusejci“ Ovo su bili stanovnici Jerusalima koji su ostali neporaženi sve do Davidovog vremena (*BDB* 101, vidite: Sudije 1:21; 19:11; Druga o Samuilu 5:6 i dalje). Vidite Posebnu temu – Salim, Jevus, Jerusalem.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Objasnite i definišite svojim rečima važne reči koje su upotrebljene u Postanju 15:6. Povežite ih s Rimljanima 4 i Galaćanima 3.
2. Zašto mnogi ljudi alegorijski tumače Postanje 15:11?
3. Šta znači to što se Bog ukazao Avramu kao zadimljena pećnica i plamteća baklja (Postanje 15:17)?
4. Zašto se spiskovi hanaanskih plemena međusobno razlikuju (vidite: Postanje 15:19-21)?

POSTANJE 16

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Saraja i Agara	Agara i Jišmael	Jišmaelovo rođenje	Agara i Jišmael	Jišmaelovo rođenje
16:1-6	16:1-3	16:1-6	16:1-4	16:1-2 16:3-6
	16:4-6		16:5 16:6	
16:7-14	16:7-14	16:7-14	16:7-8a 16:8b 16:9-12	16:7-12
(11-12)	(11-12)	(11-12)	16:13-14	(11-12) 16:13-14
16:15-16	16:15-16	16:15-16	16:15-16	16:15-16

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 16:1-6 (SSP)

¹Avramova žena Saraja nije mu rađala decu. A imala je jednu robinju Egipćanku koja se zvala Agara, ²pa reče Avramu: »Eto, GOSPOD nije dao [je sprečio, NASB] da imam dece. Idi i spavaj s mojom robinjom, možda ću preko nje imati dece.« I Avram posluša Saraju. ³Tako, kada je Avram živeo u Hanaanu deset godina, njegova žena Saraja uze svoju robinju, Egipćanku Agar, i dade je svome mužu Avramu za ženu. ⁴On je spavao s Agarom i ona zatrudne, a kada je videla da je trudna, poče da prezire svoju gospodaricu. ⁵Saraja reče Avramu: »Ti si kriv za nepravdu koja me snašla. Ja sam dovela svoju robinju u tvoj zagrljaj, a ona, kad je videla da je trudna, počela je da me prezire. Neka GOSPOD presudi ko je od nas dvoje u pravu.« ⁶»Tvoja robinja je u tvojoj vlasti«, reče Avram. »Učini s njom kako misliš da je najbolje.« Saraja tada poče da zlostavlja Agar, pa ova pobeže od nje.

16:1 „imala je jednu robinju Egipćanku koja se zvala Agara“ Ime Agara znači „bežati“ (BDB 212), a ona je upravo to učinila (vidite: Postanje 16:6,8). Bila je Egipćanka koju su verovatno kupili Saraji dok su bili u Egiptu (vidite: Postanje 12:10-20).

16:2 „GOSPOD nije dao [je sprečio, NASB] da imam dece“ Očigledno je da je ovaj bračni par razgovarao o Jahveovim otkrivenjima i njihovom odloženom ispunjenju. Očigledno je i da su počeli da planiraju kako da „pomognu“ Bogu da ispuni svoje obećanje!

Oblik GLAGOLA „sprečiti“ (BDB 783, KB 870, PERFEKAT *kala*) označava svršenu radnju. Izgleda da je Saraja smatrala da je trajno neplodna (vidite: Postanje 20:18). Ovo odlaganje je bilo deo Božijeg nauma za sazrevanje njihove vere u njega i za njegovo jasno otkrivenje kasnijim pokolenjima. Svi vernici imaju poteškoće vezane za pitanje časa u koji Božija obećanja treba da se ispune.

▣ **„Idi i spavaj s mojom robinjom“** Ovaj GLAGOL (BDB 97, KB 112) je IMPERATIV *kala* upotrebljen kao zahtev (vidite: Postanje 30:3). Često se koristio kao eufemizam za seksualni odnos (vidite: Postanje 6:4; 16:2; 19:34; 30:3; 38:8,9; 39:14; Ponovljeni zakoni 22:13; 25:5; Druga o Samuilu 11:4; 12:24; 16:21-22; 20:3; Poslovice 6:29).

▣ **„možda ću preko nje imati dece“** Ovo se poklapa s tablicama iz Nuzija koje opisuju hurijansku kulturu drugog milenijuma p.n.e. Agarino dete bi zakonski postalo Sarajino dete i Avramov naslednik.

▣ **„I Avram posluša Saraju“** Ovo je gotovo podudarno s problemom iz Postanja 3 (posebno Postanje 16:17). Avram je doveden u iskušenje da učini nešto čemu je već bio sklon. Ovaj GLAGOL doslovno znači „slušati“ (BDB 1033, KB 1570), a IMPERFEKAT podrazumeva radnju koja se ponavlja. Ideal jednoženstva koji je bio postavljen u prvobitnoj tvorevini sada se izgubio, i to u pokušaju da se „pomogne“ Bogu!

16:3 „kada je Avram živeo u Hanaanu deset godina“ Važno je zapaziti da je prošlo najmanje deset godina od kad je Bog govorio Avraamu u Postanju 15. Avraam je i dalje verovao Bogu, ali je pokušavao da nađe načina da mu pomogne. Bog je ovde ponovo pokazao Avraamu da obećanja neće biti ispunjena iz Avraamovih izvora, nego iz Božijih. Pavle je ovaj odlomak upotrebio kao alegoriju u Galaćanima 4:21-31.

▣ „za ženu“ Agara bi se pre mogla nazvati njegovom naložnicom. Iako je ovde upotrebljena hebrejska reč za „ženu“, očigledno je da ona nije bila njegova žena, nego naložnica (tj. seksualna partnerka s ograničenim pravima).

16:4 „poče da prezire svoju gospodaricu“ Ovaj GLAGOL (*BDB 886, KB 1103, IMPERFEKAT kala*) može da znači:

1. biti lagan
2. biti hitar
3. biti nevažan (vidite: Prva o Samuilu 2:30; Jov 40:4)

Ovaj glagol u *hifilu* nosi prizvuk prezira (vidite: Druga o Samuilu 19:43; Isaija 23:9; Jezekilj 22:7). U hebrejskom jeziku postoji suprotnost između izraza „biti častan ili težak“ i izraza „biti lagan“.

16:5 Ovde je jasno izražena misterija međuljudskih odnosa. Saraja je pokrenula izvršenje ovog nauma, a sada je bila nezadovoljna njegovim plodovima. Kao što je često u biblijskim izveštajima, čitaocu nije pružena sva potrebna pozadina ni svi razgovori vezani za neki događaj. Avram je možda na početku bio više uključen u kovanje tog nauma. Kad god tumačimo istorijsku naraciju treba da se pitamo: „Zašto je ovo zabeleženo?“ Avram i Saraja su morali da nauče da ključ za odnos sa Bogom nisu čovekova dela, nego vera, poslušnost i istrajnost!

Veoma je moguće da su reči koje su ovde zabeležene u stvari pravni idiom. Saraja je govorila na taj način da zatraži svoje zakonsko pravo u situaciji kad se jedna robinja nadmeno ponašala (vidite Hamurabijev zakonik i tablice iz Nuzija). Sve što je Saraja učinila bilo je kulturno i zakonski prihvatljivo, ali Agarin stav nije, a Avram je za to bio odgovoran kao glava kuće.

▣ „Neka GOSPOD presudi ko je od nas dvoje u pravu“ Ovaj GLAGOL (*BDB 1047, KB 1622*) je IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV. Nije baš jasno šta je Saraja želela da Jahve učini. Izgleda da je tražila Božiju zaštitu zbog svojih osećanja odbačenosti ili dopuštenje za svoje naume protiv Agare. Ova fraza jasno pokazuje da je napetost između Avrama i Saraje rasla.

16:6 Ovo nam se čini okrutnim, ali treba da sudimo u svetlu onog vremena, a ne našeg, jer se ovakvo oprođenje prema naložnici u potpunosti uklapa s tablicama iz Nuzija i s Hamurabijevim zakonikom.

I ovaj izveštaj se donekle podudara s izveštajem iz Postanja 3:11-13. Avram je svoju odgovornost, koju je imao kao vođa porodice, prebacio na Saraju. Ljudi su skloni izgovorima i izbegavanju odgovornosti!

▣ „Saraja tada poče da zlostavlja Agaru“ Ovaj GLAGOL (*BDB 776 III, KB 853*), koji je u *pielu*, znači poniziti ili zlostavljati (vidite: Postanje 31:50; Izlazak 22:21,22 [dva puta u pojačanom obliku]; Jov 30:11). Agarin stav i dela ne opravdavaju Sarajina dela. Grešni ljudi su sebični i samoživi. Zrela vera će rešiti taj problem.

Veoma je moguće da je Saraja Agaru vratila da služi i oduzela joj položaj Avramove naložnice čim je ova začela.

▣ „ova pobeže od nje“ Bežanje roba je bio ozbiljan zakonski prekršaj s ozbiljnim posledicama. Ovo je veoma slično događaju zabeleženom u Postanju 21:8-21. Naredni stihovi pokazuju Jahveovu brigu i ljubav, čak i za naložnicu Agaru i njeno dete. Jahveova ljubav nije ograničena na Avramovu porodicu (npr. Melhisedek, Jov).

POSTANJE 16:7-14 (SSP)

⁷Andeo GOSPODNJI nađe Agar u izvora u pustinji – izvora koji se nalazi na putu za Šur –
⁸pa je upita: »Agaro, robinjo Sarajina, odakle si došla i kuda ideš?« A ona odgovori: »Bežim od svoje gospodarice Saraje.«
⁹»Vrati se svojoj gospodarici i pokori joj se«, reče joj andeo GOSPODNJI
¹⁰i dodade: »Umnožiću tvoje potomke toliko da se njihovo mnoštvo neće moći prebrojati.«

¹¹I još joj andeo GOSPODNJI reče:

»Evo, trudna si i rodićeš sina.

Daćeš mu ime Jišmael,

jer je GOSPOD čuo za tvoje nedaće.

¹²On će biti kao divlje magare.

Na svakoga će dizati ruku

i svako će dizati ruku na njega.

U neprijateljstvu će živeti

sa svom svojom sabraćom.«

¹³Tada ona GOSPODA, koji joj je govorio, nazva El Roi, jer reče: »Ovde sam videla onoga koji me vidi. [Zar sam ostala živa kad sam ga videla?, NASB]«
¹⁴Zato se taj bunar zove Beer Lahaj Roi, a nalazi se između Kadeša i Bereda.

16:7 „Andeo GOSPODNJI“ Izgleda da je ova poznata osoba u stvari oličenje ličnog Božijeg prisustva. Vidite Posebnu temu – Andeo GOSPODNJI.

▣ „izvora koji se nalazi na putu za Šur“ Ne znamo tačan geografski položaj ovog mesta, ali verovatno je bilo južno od Beer Ševe, na putu za Egipat. Agara je krenula kući.

16:8 Ovakvi stihovi (tj. Postanje 3:9,11; 4:9,10), koji beleže kako Bog ili njegov predstavnik postavljaju pitanja, postali su sastavni deo teološkog pokreta koji se zove „otvoreni teizam“, koji ova pitanja shvata doslovno i na osnovu njih izvodi teološki zaključak da Bog ne zna

1. Budućnost

2. Prošla dela određenih ljudi

Lično ne podržavam grčku filozofiju (tj. filozofski razvijene Božije osobine), niti poričem istoričnost izveštaja iz Postanja, ali smatram da su u pitanju književni dokumenti u kojima se koristi i metaforičan jezik (kao i u svojoj ljudskoj komunikaciji). Glavno je s kojim ciljem je neko pitanje postavljeno u Svetom pismu. Da li pitanja zaista odražavaju Božije neznanje ili služe da bi uvećali nivo ljudskog razumevanja? Postoji velik broj drugih tekstova koji jasno pokazuju da Bog zna ljude i buduće događaje i stoga smatram da „otvoreni teizam“ nije ništa drugo do prerađena teologija Alfreda Norta (A. N. North), tj. teologija procesa.

16:9 Andeo joj je dao dve zapovesti:

1. Vrati se – BDB 996, KB 1427, IMPERATIV *kala*

2. Pokori se – BDB 776 III, KB 853, IMPERATIV *hitpaela*

Iz ove poruke se vidi da Jahve želi da Agarino dete odraste pod Avramovim uticajem (znajući za Jahvea).

▣ „pokori joj se“ Ovo je isti GLAGOL koji je u Postanju 16:6 preveden rečju „zlostavlja“ (BDB 776 III, KB 853), a u Postanju 16:11 je upotrebljena srodna IMENICA koja je prevedena kao „nedaće“ (BDB

777). Jahve nije obećao da će se situacija sa Sarajom promeniti, ali je obećao da će blagosloviti Agarinog sina Jišmaela.

16:10-12 Odgovor koji je Anđeo GOSPODNJI dao Agari veoma je sličan odgovoru koji je Bog dao Avramu u Postanju 15:5. Izrekao je velika obećanja o detetu i o njegovim fizičkim i karakternim osobinama. Agara je bila preplavljena Jahveovom brigom za nju.

16:10 „Umnožiću tvoje potomke toliko da se njihovo mnoštvo neće moći prebrojati“ Ovo obećanje za Jišmaela je ponovljeno i Avramu u Postanju 17:20.

Ovaj glagol je pojačan povezivanjem APSOLUTNOG INFINITIVA i IMPERFEKTA GLAGOLA istog korena (*BDB 915, KB 1176*, oba u *hifilu*). Dodir s Jahveom, poznavanje njegovih reči i vera u njih donose blagoslov! Agara se odazvala Bogu na isti način kao Avram. Ona, za razliku od Avrama, nije postavila nijedno pitanje (ili nijedno nije zabeleženo). Oba susreta su vezana za obećani blagoslov deteta, ali otkrivaju i da će nastupiti teška vremena. Postanje 15:6 je tačka Avramovog spasenja. Agara se bez sumnje odazvala Bogu na isti način! Za mene, koji sam pristrasan i ovo gledam kroz Božiji večni naum o otkupljenju, Božije prihvatanje Agare i Jišmaela je moćno svedočanstvo o Božijem naumu da otkupi i druge narode, a ne samo Izrael (vidite Posebnu temu kod Postanja 12:3). Oni su u izvesnom smislu primer „drugih naroda“ koji su prihvaćeni na isti način kao Avram – verom koja proizvodi poslušnost. Postoji nekoliko nagoveštaja da je postojalo i starozavetno veliko poslanje! Božije srce nije za izgubljenim svetom i razoreno zajedništvo se moga obnoviti! Isajijina vaseljenska viđenja, priča o Joni i ceo Novi zavet odzvanjaju ovim istinama!

16:11-12 U engleskom prevodu *NASB* Postanje 16:11-12 odštampano je kao poezija (uporedite: Postanje 12:1-3; 14:19-20; 15:1,18; 17:1-2,4-5). Stih 12 opisuje kakav čovek će Jišmael biti.

16:11 „trudna si“ Ovo nisu bile novosti (vidite: Postanje 16:4), ali je bila novost da je u pitanju muško dete.

▣ „**Jišmael**“ Ovo ime znači „*El* je čuo“ ili „neka *El* čuje“ (*BDB 1035, KB 447*). Anđeo je u prethodnom redu rekao „Jahve je čuo“ (*BDB 1033*). Zapazite da ovom detetu ime nije nadenuo otac, nego Bog (uporedite: Matej 1:21,25; Luka 1:31,35; 2:21).

16:12 „kao divlje magare“ Ovaj koren (*BDB 825*) znači:

1. mula – u akadskom
2. divlja mula – u asirskom
3. divlji magarac – u arapskom
4. divlji magarac ili konj – u hebrejskom (komentar na Postanje iz serijala *Anchor Bible Commentary*¹²³, str. 118)

Ali zapazite da to na Starom bliskom istoku nije bio izraz poniženja. Ove životinje su se u Mesopotamiji prinosile kao žrtve. Bile su veoma cenjene i poštovane. Time je označena Jišmaelova sklonost ka odvojenom (nomadskom) životu. Jišmael će uživati u svojoj slobodi i živeće nomadskim životom. Sledeća dva reda poezije opisuju njegov način života (oslanjajući se na sebe, nikome neće verovati i neće se udruživati ni sa kim).

NASB „živeće istočno od sve svoje braće“
NKJV „živeće u prisustvu sve svoje braće“
NRSV „živeće u zavadi sa svom svojom rodbinom“

123 Biblijski komentari *Anchor* (sidro), prim. prev.

TEV
NJB

„živeće odvojeno od svih svojih rodaka“
„živeće život protiveći se svoj svojoj rodbini“

Izraz „istočno“ je mogao nastati od dva korena koja znače: (1) istočno od (doslovno „pred licem“, BDB 815) i (2) „u protivljenju“. Oba korena se uklapaju u ovaj odlomak i tačno opisuju beduinska plemena Bliskog istoka.

16:13-14 Fraza „bog (*El*) koji vidi“ povezana je s imenom izvora iz Postanja 16:14. Bog je u ovim prvim delovima Postanja nazvan mnogim imenima koja odgovaraju njegovim delima. Kada sagledamo sva ova imena preplavi nas Božija ljubav prema palom ljudskom rodu (a ovde prema jednoj robinji Egipćanki).

16:13 „[Zar sam ostala živa kad sam ga videla?, NASB]“ Na Starom bliskom istoku se smatralo da oni koji vide Boga umiru (vidite: Postanje 32:30 i Izlazak 33:20). Agara je bila preneražena što je Bog (tj. anđeo GOSPODNJI) došao k njoj, što ga je videla i ostala živa.

Iz konteksta teško možemo da budemo sigurni

1. da li je bila oduševljena što je fizički videla Božije ukazanje (tj. videla sam Boga)
2. ili je bila oduševljena što ju je Bog video i došao k njoj s takvim ohrabrenjem i brigom (Bog me video)

Mislim da se druga mogućnost bolje uklapa u kontekst i s imenom koje je izvor kasnije dobio u Postanju 16:14. Komentar na Postanje iz serijala *Anchor Bible Commentary*¹²⁴ kaže da su tačkasti samoglasnici u masoretskom tekstu kod ovog imena veoma neobični i da ostavljaju obe mogućnosti (str. 110).

Ovo je jedino mesto u Starom zavetu gde neko Bogu daje ime. Bog se obično objavljivao uz povezivanje više imena (tj. *El* i još neko ime, Jahve i još neko ime, *Elohim* i još neko ime). Zapazite i da je ovo jedinstveno imenovanje učinila progonjena robinja Egipćanka. Jahve ju je pronašao i govorio joj. Njegova ljubav je izvanredna!

POSTANJE 16:15-16 (SSP)

¹⁵I Agara rodi Avramu sina, a Avram mu dade ime Jišmael. ¹⁶Avram je imao osamdeset šest godina kada mu je Agara rodila Jišmaela.

16:15-16 Mojsije nastavlja čitaocima da saopštava Avramove godine da bi mogli da prate njegov život hronološkim redosledom, a to je važno zbog Božijeg posebnog obećanja da će mu Saraja roditi sina u njegovoj starosti.

16:15 Sveto pismo ne beleži nikakva Agarina pitanja ili oklevanja po pitanju Jahveovih obećanja, ali beleži Avramova.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

124 Biblijski komentari *Anchor* (sidro), prim. prev.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Koje su najvažnije teološke istine iz Postanja 15 i 16?
2. Zabeležite stihove u kojima Bog sklapa savez sa Avramom. Da li su ta obećanja uslovna ili bezuslovna? Šta to znači za nas?
3. Ko je anđeo GOSPODNJI? Zašto?
4. Šta je tako značajno u Božijem traženju Agare i njenog deteta?

POSTANJE 17

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Avraam i savez obrezanja	Znak saveza	Večni savez	Obrezanje, znak saveza	Savez i obrezanje
17:1-8 (1-5)	17:1-8	17:1-8	17:1-6	17:1-3a 17:3b-8
17:9-14	17:9-14	17:9-14	17:9-14	17:9-14
17:15-22	17:15-22	17:15-22	17:15-16 17:17-18 17:19-22	17:15-22
17:23-27	17:23-27	17:23-27	17:23-27	17:23-27

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

POZADINA

- A. Postanje 17 opisuje potvrđenje saveza koji je sklopljen u Postanju 15, a bio je najavljen u Postanju 12.

- B. Prošlo je trinaest godina od Postanja 15 kad je Bog Avramu obećao sina. Postanje 17 postavlja pozornicu za izvršenje Božijeg obećanja da će se njegov naum ostvariti kroz Saraju.
- C. Ovo poglavlje sadrži niz igara reči koje su vezane za imena uključenih ličnosti. Imena su za Jevreje bila veoma važna (npr. Postanje 16:11-12) i često su menjali ime u značajnim razdobljima svog života da bi istakli jedinstvenost onoga što im se dogodilo.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 17:1-8 (SSP)

¹Kada je Avram imao devedeset devet godina, GOSPOD mu se pokaza i reče mu:

»Ja sam Bog Svesilni.

Čini ono što je po mojoj volji¹²⁵ i budi besprekoran.

²Sklopiću savez s tobom [uspostaviću svoj savez između sebe i tebe, *NASB*] i silno ću te umnožiti.«

³Avram pade ničice, a Bog mu reče:

⁴»Ovo je moj savez s tobom:

Bićeš otac mnogih naroda.

⁵Više se nećeš zvati Avram¹²⁶, nego će ti ime biti Avraam¹²⁷, jer sam te učinio ocem mnogih naroda.

⁶Učiniću te veoma plodnim i učiniti da od tebe postanu narodi i poteknu carevi. ⁷Sklopiću savez s tobom i tvojim potomcima iz pokolenja u pokolenje – savez večan – i biću Bog tvoj i tvojih potomaka. ⁸Tebi i tvojim potomcima daću u večan posed svu zemlju Hanaan, u kojoj sada boraviš, i biću njihov Bog.«

17:1-5 Engleski prevod *NASB* deli ovaj odlomak u dva poetska odlomka, 1b-2 i 4-5, ali u engleskim prevodima *NKJV*, *NRSV*, *TEV*, *NJB* i *JPSOA* nije tako.

17:1 „devedeset devet godina“ Postanje na nekoliko mesta beleži Avramove godine i tako nam pruža hronologiju njegovog hodočašća vere.

1. 75 godina, Postanje 12:4 – Jahveovo prvo otkrivenje Avramu
2. 86 godina, Postanje 16:16 – Jišmaelovo rođenje
3. 99 godina, Postanje 17:1 – Jahveovo treće otkrivenje Avramu
4. 100 godina (okrugao broj), Postanje 17:17 – Avramova starost u 17. poglavlju
5. 99 godina, Postanje 17:24 – kad se obrezao
6. 100 godina, Postanje 21:5 – Isaakovo rođenje
7. Ne piše broj godina, Postanje 24:1 – „veoma star“
8. 175 godina, Postanje 25:7 – broj godina u trenutku smrti

☐ „GOSPOD“ „Jahve“ je Božije zavetno ime upotrebljeno u Izlasku 3:14. U ovom poglavlju je upotrebljeno samo na ovom mestu. Izgleda da je Sitova loza veoma rano počela da koristi ovo ime

125 17,1 Čini ... volji Doslovno: Hodaj preda mnom (napomena iz SSP-a).

126 17,5 Avram znači »uzvišeni otac« (napomena iz SSP-a).

127 17,5 Avraam (hebrejski: Avraham) znači »otac mnoštva« (napomena iz SSP-a).

(vidite: Postanje 4:26; i izraelski praoci su ga često koristili). Ali u Izlasku 6:3 stoji da su izraelski praoci Boga zvali *El Šadaj*, a ne Jahve. Možda su ga zvali Jahve, ali nisu razumeli potpun značaj tog imena sve dok Mojsije nije doživio susret kod gorućeg grma. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ „**GOSPOD mu se pokaza i reče mu**“ Bog se Avramu ukazao nekoliko puta (npr. Postanje 12:7; 18:1), ali od poslednjeg zabeleženog ukazanja je prošlo trinaest godina. Jahve je očigledno proveravao Avramov život po veri.

▣ „**Ja sam Bog Svesilni**“ Ime „Bog Svesilni“ je prevod imena *El Šadaj*. Nismo sigurni koji je koren ove reči (*BDB* 994). Rabini kažu da znači „samodovoljnost“, a *LXX* i *Vulgata* je u skladu s tim prevode kao „Bog (*El*) Svesilni“. To je očigledno bilo ime kojim su izraelski praoci oslovljavali Boga (vidite: Izlask 6:3). U Postanju je upotrebljeno šest puta, a u Jovu trideset jedan put. Olbrait (Albright) je smatrao da ono potiče od akadskog korena koji znači „planina“ ili „stena“ (vidite: Psalam 18:1,2). Ako ovaj naziv znači „Bog je planina“ onda verovatno odražava hanaansku mitologiju (vidite: Isaija 14:13; Jezekilj 28:2) ili vavilonsku religiju (tj. *zigurate* koji su podizani na veštačkim brdima – vidite Postanje 11 – na kojima su se ljudi klanjali svojim bogovima). Bez obzira na izvorno značenje, naglasak će se od Izlaska 19-20 promeniti i ovo ime će označavati Boga sa gore Sinaj (vidite: Sudije 5:5). Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ „**Hodaj preda mnom**“ Ovo je prva od dve Jahveove zapovesti Avramu:

1. Hodaj – *BDB* 229, *KB* 246, IMPERATIV *hitpaela*
2. Budi besprekoran – *BDB* 224, *KB* 243, IMPERATIV *kala*

Jahve je želeo zajedništvo s Avramom kao što ga je imao s Adamom, Enohom i Nojem. Fraza „hodaj preda mnom“ podrazumeva bliskost, lični odnos i prepoznatljiv oblik vere i života! Naglašen je način života zasnovan na veri koju smo videli u Postanju 15:6. Pavle i Jakov u Novom zavetu objedinjuju ova dva naglasaka hrišćanskog života (vidite: Rimljanima 4 i Jakov 2). Zapazite da je način života uslov ovog saveza (vidite: Postanje 17:9). Svi starozavetni savezi su bezuslovni s Božije strane, ali su uslovljeni ljudskim odazivom. Ista ova reč „hodati“ (*BDB* 229, *KB* 246) upotrebljena je i kod Enohovog (vidite: Postanje 5:24) i kod Nojevog (vidite: Postanje 6:9) života zasnovanog na veri.

▣ „**besprekoran**“ Ovaj hebrejski koren (GLAGOL – *BDB* 1070, IMENICA – 1070, dva oblika PRIDEVA – 1070 i 1071) označava „celo srce“, „potpunost“, „pouzdanost“, „doslednost“ i „nedužnost“. Upotrebljen je za:

1. Noja – Postanje 6:9
2. Avrama – Postanje 17:1 (zapovest)
3. Avimeleha – Postanje 20:5-6
4. Jakova – Postanje 25:27 (obično se prevodi kao „povučen“ ili „blag“)
5. Jova – Jov 1:1,8; 2:3
6. Izrael – Ponovljeni zakoni 18:13
7. Davida – Druga o Samuilu 22:24; Psalam 18:23,25,32
8. Jahvea – Ponovljeni zakoni 32:4; Druga o Samuilu 22:31; Psalam 18:30

Ova reč se koristi i za čiste životinje, za savršene predstavnike svoje vrste koji su bili prihvatljivi kao žrtva (npr. Izlask 12:5; 29:1; Levitska 1:3,10; 3:1,6; 4:3,23,28,32).

POSEBNA TEMA – BESPREGORAN, NEDUŽAN, BEZ KRIVICE, ČIST

17:2 „uspostaviću“ Jahve je ovde obećao:

1. da će „uspostaviti“ svoj savez – *BDB* 678, *KB* 733, KOHORTATIV *kala*; ovo je čest GLAGOL s mnogim mogućim značenjima. Isti glagol je upotrebljen za Jahveovo obećanje da će Avramovom

potomstvu „dati“ zemlju u Postanju 12:7; 13:15 i 15:7,18, i za Avramovu žalbu što mu Jahve nije „dao“ dece (Postanje 15:3). Zapazite kako je ova reč prevedena u Postanju 17:17.

NASB

- a. uspostaviti, Postanje 17:2
- b. učiniti, Postanje 17:5
- c. učiniti, Postanje 17:6
- d. dati, Postanje 17:8
- e. dati, Postanje 17:16
- f. učiniti, Postanje 17:20

NIV

- potvrditi, Postanje 17:2
- učiniti, Postanje 17:5
- učiniti, Postanje 17:6
- dati, Postanje 17:8
- dati, Postanje 17:16
- učiniti, Postanje 17:20

- 2. „umnožiti“ – *BDB* 915, *KB* 1176, IMPERFEKAT *hifila* upotrebljen kao KOHORTATIV (mnogi potomci)
- 3. zemlja se spominje u Postanju 17:8

▣ „[svoj savez između sebe i tebe, *NASB*]“ Savez je glavna tema Starog zaveta (vidite Posebnu temu – Savez). Jahve je došao Avramu pokrenut milošću, ali Avram je morao da se odazove, ali ne samo verom, nego i načinom života koji je zasnovan na veri. Postojala su međusobna prava i obaveze. Starozavetni savezi nisu bili sklapani među jednakima, nego je u pitanju bio obrazac hetitskih sizirenskih saveza koji pripada kulturi iz razdoblja oko 2000. godine p.n.e. Ovaj savez je dalje obrazložen u Postanju 17:7.

▣ „silno ću te umnožiti“ Ovo je česta tema Jahveovih obećanja Avramu koji je već bio zašao u starost i imao ženu nerotkinju (vidite: Postanje 12:2; 15:2-5; 13:16; 17:6), a ovde je poslužilo kao osnova za promenu njegovog imena. Samo da podsetim da je to bio Božiji naum za sva živa bića (vidite Postanje 1 i posebno Isaiju 60).

17:3 „Avram pade ničice“ To je bio znak strahopoštovanja prema Bogu (vidite: Postanje 18:2), ali zapazite i Postanje 17:17. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ „Bog“ *Elohim* je bio čest naziv za Boga na Starom bliskom istoku, a nastao je od korena *El*. Rabini kažu da ovaj naziv naglašava Božiju silu i upravljanje prirodom, dok ime Jahve naglašava Božiju milost i otkupljenje. Ova teorija mi se čini mnogo boljom od teorije *JEDP* iz oblasti kritike izvora. Vidite Posebnu temu kod Postanja 12:1.

17:4 „Bićeš otac mnogih naroda“ Zapazite da Avramovoj lozi pripadaju mnogi narodi, a ne samo Izrael (vidite: Postanje 35:11; 48:4,19). Ovo je temelj za novozavetno shvatanje Avrama kao oca svih koji veruju (vidite: Rimljanima 2:28-29; Galaćanima 3:1 i dalje).

17:5 „Avram“ Njegovo ime je ovde promenjeno u „Avraam“, što znači „otac mnoštva“. Ovo nije naučna etimologija, nego tipična narodska etimologija koja je veoma svojstvena prvim poglavljima Postanja. Mnogi smatraju da je ime „Avraam“ zasnovano na obećanju iz Postanja 12:2.

17:7 „Sklopiću“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 877, *KB* 1086, PERFEKAT *hifila*) se u zakletvama koristi u *hifilu* da se zajemči njihovo ispunjenje (vidite: Postanje 6:18; 17:19; Izlazak 6:4; Levitska 26:9; Jezekilj 16:62). Jahve se obavezao da će ispuniti svoja obećanja. Vidite Posebnu temu – Doveka (*olam*).

▣ „savez večan“ Hebrejska reč 'olam (BDB 761) potiče od korena koji znači „biti skriven“ i ne znači uvek „zauvek i doveka“ (npr. Postanje 17:8,13,19), ali se uvek mora tumačiti u svetlu najbližeg konteksta. Vidite Posebnu temu kod Postanja 13:14.

17:8 „Tebi i tvojim potomcima daću u večan posed svu zemlju Hanaan, u kojoj sada boraviš“ Ovo je jedno od Jahveovih prvih obećanja (vidite: Postanje 12:7; 13:15,17 i 15:18), a kasnije je dato i Jakovu, u Postanju 48:4.

▣ „biću njihov Bog“ Ovaj izraz pripada posebnom načinu izražavanja u okviru saveza (npr. Izlazak 6:7; 29:45; Levitska 26:12,45; Brojevi 15:41; Jeremija 7:23; 11:4; 24:7; 30:22; 31:1,33). Jahve je izabrao Avrama i njegove potomke na jedinstven način i moglo bi se reći da je isključivo njih izabrao da ga predstavljaju pred drugim narodima (vidite: Ponovljeni zakoni 7:6; 14:2; 29:12-13). Jahve voli druge narode kroz Avraama. Vidite Posebnu temu – Jahveov večni naum o otkupljenju.

POSTANJE 17:9-14 (SSP)

⁹Potom Bog reče Avraamu: »Drži se moga saveza, i ti i tvoji potomci iz pokolenja u pokolenje.

¹⁰Ovo je moj savez s tobom i tvojim potomcima, savez koga treba da se držiš: neka se obreže svako muško među vama. ¹¹Obrezujte se, i to će biti znak saveza između mene i vas. ¹²Neka se, iz pokolenja u pokolenje, svako muško među vama obreže osmoga dana po rođenju, a tako i svaki rob rođen u vašem domu ili novcem kupljen od stranca, koji nije tvoj potomak. ¹³Bilo da je rođen u tvom domu ili kupljen novcem, mora da se obreže. Tako će na vašem telu biti znak da je moj savez večan savez. ¹⁴Svako neobrezano muško, svaki onaj koji se ne obreže, neka se odstrani iz svoga naroda, jer je prekršio moj savez.«

17:9 „Drži se moga saveza“ Ovaj GLAGOL (BDB 1036, KB 1581, IMPERFEKAT *kala*) se ponovo pojavljuje u Postanju 17:10. Ne zaboravite da je savez bio uslovljen Avraamovim odazivom u veri – i u prvom trenutku i tokom života. Ova istina se može jasno videti u sledećim tekstovima: Postanje 26:5; Izlazak 12:24; 13:10; 15:26; 19:5; 20:6; 23:17; Levitska 18:4,5,26,30; 19:19,37; 20:8,22; 22:31; 25:18; 26:3; Ponovljeni zakoni 4:2,6,9,23,40; 5:1,29; 6:2,3,12,17,25; 7:9,12; 8:1,2,6,11; 10:13; 11:1,8,22, itd. Poslušnost je ključna, a ne neobavezna!

17:10 „neka se obreže“ Obrezanje (BDB 557 II) nije bio redak običaj na Starom bliskom istoku. Svoju decu su u pubertetu obrezivali svi okolni narodi sem Asiraca, Vavilonaca, Hetita, Hivijaca ili Horijaca iz središnje Palestine i Filistejaca (egejskog naroda), koji su osvojili južnu obalu Palestine tokom XIII veka p.n.e. (vidite: Jeremija 9:25-26). Ali obrezanje je za Izraelce imalo religijsku ulogu. Ono je bilo spoljašnji znak unutrašnje vere (vidite: Ponovljeni zakoni 10:16; Jeremija 4:4; 9:26; Rimljanima 2:28-29; Kološanima 2:11-13).

17:12-14 Osim Izraelaca, i druge rase i narodi su bili uključeni u ovaj savez pod uslovom da se pokore Božijoj volji (vidite: Izlazak 12:44; 20:10). Ovde je zabeležen starozavetni presedan vere na nivou celog domaćinstva koju kasnije vidimo i u Novom zavetu (vidite: Dela 10:2; 11:14; 16:15,31-34; 18:8).

17:12 Reč „obrezanje“ (BDB 557 II) se u ovom poglavlju spominje nekoliko puta:

1. Stih 10 – APSOLUTNI INFINITIV *nifala*
2. Stih 11 – PERFEKAT *nifala*
3. Stih 12 – IMPERFEKAT *nifala*
4. Stih 13 – APSOLUTNI INFINITIV *nifala* (povezivanje IMPERFEKTA i APSOLUTNOG INFINITIVA GLAGOLA pojačava radnju – „dobro pazi da se obrežeš“)

5. Stih 24 – KONSTRUKTNI INFINITIV *nifala*
6. Stih 25 – KONSTRUKTNI INFINITIV *nifala*
7. Stih 26 – PERFEKAT *nifala*
8. Stih 27 – PERFEKAT *nifala*

Jahve je usvojio čest običaj iz one kulture, promenio vreme njegove primene i upotrebio ga kao znak raspoznavanja svog jedinstvenog naroda. Razlozi za to nisu bili higijenski, nego religijski.

17:14 „neka se odstrani iz svoga naroda“ Ovo je isti onaj GLAGOL koji je upotrebljen u izrazu „iseći savez“ (u *kalu*, vidite: Postanje 15:10). U *nifalu* označava smrtnu kaznu (vidite: Izlazak 12:15,19; 30:33,38; 31:14; Levitska 7:20,21,25,27; 17:4,9,14; 18:29; 19:8; 20:17,18; 22:3; 23:29; Brojevi 9:13; 15:30,31; 19:13,20; vidite i beleške u rečniku *NIDOTTE*, tom 3, str. 431). Neposlušnost je imala ozbiljne posledice i uticala je na primenu „večnog saveza“ na pojedince.

Neki stručnjaci radije prihvataju da ovaj GLAGOL predstavlja prekid zajedništva ili izgnanstvo iz društva, a ne smrt. Rasprava o ovom pitanju i dalje traje među stručnjacima.

POSTANJE 17:15-21 (SSP)

¹⁵Bog još reče Avraamu: »Svoju ženu više ne zovi Saraja – ime će joj biti Sara. ¹⁶Blagosloviću je i daću ti od nje sina. Blagosloviću je, i ona će postati majka narodima i od nje će poteći carevi narodâ.« ¹⁷Na to Avraam pade ničice, pa se nasmeja i pomisli: »Zar će se dete roditi čoveku od sto godina? Zar će Sara roditi dete u devedesetj?« ¹⁸Onda reče Bogu: »Neka makar Jišmael poživi pred tobom.« ¹⁹A Bog reče: »Da, tvoja žena Sara rodiće ti sina, a ti ćeš mu dati ime Isaak. Sklopiću večan savez s njim i s njegovim potomcima. ²⁰Čuo sam šta si tražio za Jišmaela. Blagosloviću ga, učiniti ga plodnim i silno umnožiti. Rodiće mu se dvanaest poglavara i od njega ću načiniti velik narod. ²¹Ali, svoj savez ću sklopiti s Isaakom, koga će ti Sara roditi dogodine u ovo vreme.«

17:15 „Saraja – ime će joj biti Sara“ Oba imena imaju isto značenje, ali jedno ima stariji oblik. Neki smatraju da ova imena potiču od korena koji znači „kneginja“ (*BDB* 979 I, *KB* 1354 I, *Sarah* – *KB* 1354 II) i srodan je GLAGOLU „vladati“, ali moguće je i da potiču od korena „napredovati“, što je možda bolje zbog veze ovog korena s rečju „Izrael“ (vidite: Postanje 32:28, *BDB* 975 I), koja potiče od istog korena, koji znači „nadmetati se“ (*KB* 1354 I).

Pregled biblijskog materijala o Sari:

1. Bila je Avraamova žena
2. Bila je nerotkinja, Postanje 11:29-30
3. Bila je Avraamova polusestra, Postanje 20:12
4. Bila je veoma lepa, Postanje 12:10-13; podrazumeva se u Postanju 20:1-7
5. Bila je ljubomorna žena, Postanje 16; 21:8-21
6. Kao i Avraam, nasmejala se (Postanje 17:17) na Božija obećanja, Postanje 18:12-15
7. Umrla je sa 127 godina i sahranjena je u Hevronu, u pećini Mahpeli, Postanje 23:2-20
8. Upotrebljena je u jednoj alegoriji zajedno s Agarom, Galaćanima 4:21-31
9. Istaknuta je kao primer ženama, Prva Petrova 3:1-6

17:16 „daću ti od nje sina“ Prošlo je trinaest godina od tog obećanja. Agari se rodio Jišmael, ali to nije bilo obećano potomstvo kroz koje će se savez nastaviti. Avram je poverovao Bogu u Postanju 15:6 (vidite: Rimljanima 4:3), ali to obećanje se ispunilo tek mnogo godina kasnije.

▣ **„Blagosloviću je“** *Septuaginta*, *Pešita* i *Vulgata* ovo prevode u muškom rodu, kao da se odnosi na Isaaka, ali ovaj opis je podudaran s obećanjima koja su data Avramu.

▣ „ona će postati majka narodima i od nje će poteći carevi narodâ“ Zapazite da je ovde naglasak ponovo širi od samog Izraela (vidite: Postanje 17:6).

17:17 Jahve je ponovo proveravao Avrama. Da li Avram još uvek veruje (vidite Postanje 15:6) da će dobiti dete (sina, naslednika) nakon svih ovih godina (tj. trinaest godina)? Piše: Avraam „se nasmeja“ (17:17) i Sara „se nasmeja“ (18:12,13,15). Šta je taj smeh predstavljao?

1. Radost zbog ispunjenja obećanja (vidite: Postanje 21:6)
2. Znak sumnje (vidite: Postanje 19:14)

Pavle se u Rimljanima 4:19 usredsredio na Avraamovu veru, ali da li je mislio na veru koja je razvijena nakon proveravanja ili na prvobitnu veru u kojoj je Avram pokušao da pomogne ispunjenju Božijeg obećanja uzimajući Agar za naložnicu? Avram i Sara nisu bili savršeni ljudi. Nema „savršenih“ ljudi! Bog ne zahteva savršenu veru! Postanje je usredsređeno na Jahveovu vernost, a ne na Avraamovu ili Sarajinu!

Zapazite razliku između Avraamovog spoljašnjeg čina – „pade ničice“ – i unutrašnje reakcije – on „se nasmeja“! Jedino Bog vidi i jedno i drugo.

17:18 Ovo je možda bio još jedan pokušaj da se „pomogne“ Bogu da ispuni svoja obećanja (kao s Agarom) ili je možda bio izraz Avraamove iskrene ljubavi prema Jišmaelu. Calvin je smatrao da je to bio nedostatak Avraamove vere i koristio je ovaj stih u negativnom smislu.

▣ „Jišmael“ Jišmael (*BDB* 1035) je bio sin Agare, Sarajine služavke. Izgleda da njegovo ime znači „neka Bog čuje“ i možda je u pitanju igra reči vezana za Agarinu i Avraamovu molitvu. Jišmael je praotac arapskih plemena (vidite: Postanje 16:10-12).

17:19 „a ti ćeš mu dati ime Isaak“ Imena svih drugih izraelskih praotaca su promenjena kad su uspostavili odnos s Jahveom, ali Isaakovo ime nije, jer ga je sam Bog tako nazvao od samog početka. „Isaak“ (*BDB* 850) je igra reči vezana za reč „smeh“ (*BDB* 850), što je objašnjeno u Postanju 21:6. Sarina nevera će se promeniti u „smeh“ i radost!

▣ „večan savez“ Ovo je ista ona hebrejska reč *'olam* (vidite: Postanje 17:6,8) koja znači „u skrivenu budućnost“, a ne „zauvek i dovekâ“. Vidite Posebnu temu kod Postanja 13:14 i Posebnu temu – Doveka (*'olam*).

17:20 Vidite Postanje 25:12-18, gde je izložena Jišmaelova loza.

17:21 Ovo je ispunjenje Božijeg zavetnog obećanja iz Postanja 12.

POSTANJE 17:22-27 (SSP)

²²Kada je završio razgovor s Avraamom, Bog se podiže od njega. ²³Tog istog dana Avraam uze svoga sina Jišmaela i sve robove rođene u svom domu i sve kupljene novcem – svako muško iz svoga doma – i obreza ih kao što mu je Bog rekao. ²⁴Avraam je imao devedeset devet godina kada se obrezao, ²⁵a njegov sin Jišmael trinaest. ²⁶Tako su Avraam i njegov sin Jišmael obrezani istoga dana, ²⁷a s njima i svi muškarci u Avraamovom domu – robovi rođeni u njegovom domu i oni kupljeni novcem od stranca.

17:22 „Bog se podiže“ Bog se ponašao u skladu s očekivanjima ljudi onog vremena (vidite: Postanje 11:5; 35:13). Savremeni zapadni ljudi ovu frazu možda razumeju kao „uznesenje“, ali to bi mogao biti idiom koji je značio „iznenada ode“.

17:23 „Tog istog dana ... kao što mu je Bog rekao“ Ovde se vidi Avraamova poslušnost (vidite: Postanje 12:4; 22:3).

17:25 „kada se obrezao, a njegov sin Jišmael trinaest“ Obrezanje je obred koji Arapi i dalje vrše u pubertetu, sa trinaest godina, i to je možda odjek ovog biblijskog izveštaja. Treba spomenuti da su Izraelci obrezivali decu osmog dana po rođenju, što je bio znak saveza s Bogom, a ne znak lične vere (savremene denominacije smatraju da je obrezanje podudarno s krštenjem dece). Da bi savez važio za svakog pojedinca, on mora da poveruje i da živi u skladu s tom verom.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Kako je Postanje 17 povezano s Postanjem 12 i Postanjem 15?
2. Zašto su izraelski praoci menjali svoja imena?
3. Da li je ovaj starozavetni savez uslovljen ili neuslovljen?
4. Opišite ovaj savez i odgovornosti koje obuhvata.
5. Kako je obrezanje bilo povezano, a kako nepovezano s okolnim narodima?

POSTANJE 18

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Obećanje Isaakovog rođenja	Sin obećanja	Gospodnja poseta Avraamu i Sari	Obećanje Avraamu da će dobiti sina	Ukazanje kod Mamre
18:1-8	18:1-8	18:1-8	18:1-5a 18:5b 18:6-8	18:1-5 18:6-8
18:9-15	18:9-15	18:9-15	18:9a 18:9b 18:10a 18:10b-12 18:13-14 18:15a 18:15b	18:9-15
18:16-21	Avraam se zauzima za Sodomu 18:16-21	Avraamova zastupnička molitva za Sodomu i Gomoru 18:16-21	Avraam se zalaže za Sodomu 18:16-19 18:20-21	Avram se moli za Sodomu 18:16-21
18:22-33	18:22-33	18:22-33	18:22-25 18:26 18:27-28a 18:28b 18:29a 18:29b 18:30a 18:30b 18:31a 18:31 b 18:32a 18:32b-33	18:22-26 18:27-29 18:30-32 18:33

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

- A. Ovaj odlomak obiluje čovekolikim izražavanjem (o Bogu se govori kao o čoveku). Takav način izražavanja je uvek izazivao nemir kod jevrejskih komentatora, ali mnogi od nas koji pripadamo Crkvi smatraju da je ovo bio prautelovljeni Hristos, fizičko ispoljenje Božijeg prisustva (vidite: „Anđeo GOSPODNJI“ kod Postanja 12:7).
- B. Postanje nam u 18. i 19. poglavlju jasno predstavlja obe strane Božije prirode: ljubav i sud. Ove osobine ne vidimo samo kod Boga, nego se mogu preneti (1) na njegov narod koji odražava njegovu ljubav i (2) na ljude iz Sodome koji su odražavali narav Zloga i stoga su doživeli Božiji gnev.
- C. Nije jasno u kom trenutku 18. poglavlja je Avraam prepoznao da su njegova tri posetioca natprirodna. Mnogo toga iz ovog izveštaja prosto predstavlja istočnjačke običaje:
 1. Avraam se poklonio do zemlje (vidite: Postanje 23:7; 33:6-7; 42:6; 43:26)
 2. Oprao im je noge (vidite: Postanje 19:2; 24:32; 43:24)
 3. Ponudio im je obrok (vidite: Postanje 18:5)
 4. Stajao je dok oni jedu (vidite: Postanje 18:8)
 5. Oslovio ih je rečju *Adonaj*, ali u smislu reči „gospodine“ (vidite: Postanje 18:3)
Ali ako pogledamo s druge strane, izgleda da u tekstu postoje neke naznake da je Avraam veoma brzo shvatio da su ovi posetioci natprirodni:
 1. Žurio je i trčao (vidite: Postanje 18:2,6 i posebno 7), što je bilo veoma neobično za jednog patrijarha za vreme dnevne žege
 2. Obrok koji im je pripremio bio je veoma obilan (vidite: Postanje 18:6)
 3. Pripremio im je životinju iz svog krda, što je bilo veoma neobično (Postanje 18:7)
Iz Postanja 18:9 je očigledno da je Avraam prepoznao da je Gospod utelovljen u jednom od tih posetilaca.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 18:1-8 (SSP)

¹GOSPOD se pokaza Avraamu kod Mamreovog velikog drveća [hrastova, NASB] dok je Avraam sedeo na ulazu svoga šatora za vreme dnevne žege. ²Avraam diže pogled, a ono – tri čoveka stoje u blizini! Kada ih je video, potrča im sa ulaza šatora u susret, pokloni se do zemlje, ³pa reče: »Gospodaru [Gospodaru moj, NASB], ako sam stekao milost u tvojim očima, nemoj da prođeš kraj mene, tvoga sluga, a da ne svratiš. ⁴Neka se donese malo vode, da operete noge, pa da se odmorite pod drvetom. ⁵Doneću i hleba [komad hleba, NASB], da se okrepite, a onda pođite dalje. Jer, kod svoga sluga ste svratili.« »Dobro«, rekoše oni. »Uradi kako si rekao.« ⁶Avraam požuri k Sari u šator i reče joj: »Brzo! Uzmi tri see [tri merice, NASB] belog brašna, pa zamesi i ispeci lepinje!« ⁷Onda otrča do govedâ, uze mlado, ugojeno tele i dade ga jednom sluzi, koji požuri da ga spremi za jelo. ⁸Zatim Avraam uze urde i mleka i tele koje je spremio za jelo i stavi pred njih. I dok su oni jeli, on je stajao kraj njih pod drvetom.

18:1 „GOSPOD se pokaza Avraamu“ GLAGOL „pokazati“ (*BDB 906, KB 1157, IMPERFEKAT nifala*) se u Postanju pojavljuje nekoliko puta (vidite: Postanje 12:7 [dva puta]; 17:1; 18:1; 26:2,24; 35:1,9), a označava lično, fizičko prisustvo. Pošto je Jahve večni duh, teško je objasniti ovu fizičku pojavu.

Zanimljivo mi je što rabini kažu da je 18. poglavlje neposredno povezano sa 17. poglavljem i da je Gospod posetio Avraama da vidi da li se oporavio od obrezanja. Ali rabini smatraju da su sva tri posetioca bili anđeli, Gospodnji predstavnici. Smatrali su (1) da je jedan od anđela došao da pomogne da Sara začne, (2) drugi da isceli Avraama, (3) a treći da uništi Sodomu.

POSEBNA TEMA – BOG OPISAN KAO ČOVEK (ANTROPOMORFNO IZRAŽAVANJE)

▣ „kod Mamreovog velikog drveća [hrastova, NASB]“ Ovo mesto se spominje u Postanju 13:18 (vidite belešku kod tog stiha) i Postanju 14:13. Veoma je važno da shvatimo značaj drveća u polusuvim predelima. Na njih se gledalo skoro kao na svetinje, jer su označavali prisustvo podzemne vode. Osim toga, drveće je davalo senku koja u tom delu sveta može da znači razliku u temperaturi i do 15 stepeni celzijusa. Verovatno u pitanju nisu bili hrastovi, nego smrdljike (vidite: *Helps For Translators, Fauna and Flora of the Bible*¹²⁸, izdavač: UBS, str. 154-155). Rabini kažu da u pitanju nije bilo jedno drvo, nego skup drveća, što bi moglo biti istina.

▣ „dok je Avraam sedeo na ulazu svoga šatora za vreme dnevne žege“ Ovo potpuno odgovara kulturi onog vremena, jer je ulaz u šator tokom dnevne žege verovatno bio otvoren. Ljudi su se u ovo doba dana odmarali i mirovali da ne dožive toplotni udar.

18:2 „a ono – tri čoveka stoje u blizini“ Iz Postanja 19:1 saznajemo da su dvojica od ova tri čoveka bili anđeli (vidite: Jevrejima 13:2).

▣ „pokloni se do zemlje“ Ovo se može shvatiti na sledeće načine:

1. Kao uobičajeni istočnjački način pozdravljanja (npr. 23:7; 33:6-7; 43:28)
2. Kao čin strahopoštovanja (božanski posetioci, vidite: 19:1; ili Jahve lično, 24:26,48,52)
3. Kao čin straha (Avraam je bio došljak u tuđoj zemlji, vidite: Uvidi iz konteksta, pod C)

128 Pomoć za prevodioce: životinjski i biljni svet Biblije, prim. prev.

18:3 „Gospodaru moj“ Ovde su u tekstu suglasnici reči *Adonaj* (BDB 10). Tačkasti samoglasnici ove reči nam saopštavaju šta su masoretski stručnjaci verovali o njenom značenju (vidite dole pod 3), jer su suglasnicima ove reči dodavali samoglasnike na tri različita načina: (1) prvi način daje značenje „gospodine“, (2) drugo je MNOŽINA ovog oblika, a obično se koristila za careve i velikaše, (3) a treći način je označavao Boga (kao ovde). Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ **„ako sam stekao milost u tvojim očima“** Ovo je čest istočnjački pozdrav (vidite: Postanje 30:27).

▣ Stihovi 3-5 tvore niz ljubaznih, ali hitnih molbi:

1. Molba da ostanu i odmire se (BDB 716, KB 778, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV), Postanje 18:3
2. Molba da dozvole da se donese voda (BDB 542, KB 534, IMPERFEKAT *hofala* upotrebljen kao JUSIV) da operu (BDB 934, KB 1220, IMPERATIV *kala*) svoje noge, Postanje 18:4
3. Molba da se odmire pod velikim drvetom, na tom uglednom mestu („nasloniti se“, BDB 1043, KB 1612, IMPERATIV *nifala*), Postanje 18:4
4. Molba da dozvole Avraamu da pripremi i donese hranu (BDB 542, KB 534, KOHORTATIV *kala*), Postanje 18:5
5. Molba da se okrepe (BDB 703, KB 761, IMPERATIV *kala*), Postanje 18:5

18:4 „da se odmorite pod drvetom“ Reč „odmoriti se“ je u ono vreme značila pripremiti se za obrok. Vreme jela je bilo vreme zajedništva i to je bio jedan od načina da se zapečate prijateljstva i dogovori.

18:5 „Doneću i hleba [komad hleba, NASB]“ Ovo je umanjivanje, što jasno vidimo kad ove Avraamove reči uporedimo s veličinom vekne koju je Sara umesila u Postanju 18:6, koja je morala imati zapreminu od oko 31 litra.

▣ **„Jer, kod svoga sluge ste svratili“** Ovo je hebrejski idiom koji pokazuje da je Avraam već ovde razumeo da ova poseta nije bila slučajna i besciljna. Na osnovu Postanja 18:9 smatram da je cilj bio da se uveća Sarina vera i da se pomogne Avraamu da svoju ulogu zastupnika shvati kao službu, koja će kasnije biti važna svim izraelskim praocima.

18:6 Avraam je požurio (ovaj GLAGOL je upotrebljen tri puta u Postanju 18:6-7) da svojoj ženi zapovedi da pripremi obrok za goste, a ova priprema je morala prilično potrajati.

1. brzo uzmi, BDB 554, KB 553, IMPERATIV *piela*
2. zamesi, BDB 534, KB 525, IMPERATIV *kala*
3. ispeci lepinje, BDB 793, KB 889, IMPERATIV *kala*

▣ **„tri merice“** Ovde je upotrebljena reč *se'a* (BDB 684), koja je bila jednaka jednoj trećini *efe*.

POSEBNA TEMA – MERE ZA TEŽINU I DUŽINU NA STAROM BLIKOM ISTOKU (METROLOGIJA)

18:7-8 Stihovi 6-8 opisuju skup i bogat obrok. Avraam je ovim gostima ponudio najbolje što je imao. Smatrao ih je važnim gostima!

18:8 „dok su oni jeli, on je stajao kraj njih pod drvetom“ Filon, Josif Flavije i Jonatanov targum ovo prevode rečima „izgledalo je kao da su jeli“, ali mi koji prihvatamo novozavetno otkrivenje znamo da je Isus jeo (vidite: Luka 24:41-43) čak i nakon svog proslavljenja, što znači da božanskim bićima nije nemoguće da jedu. Ove čovekolike izjave izazivaju nemir kod jevrejskih pisaca.

POSTANJE 18:9-15 (SSP)

⁹»Gde ti je žena Sara?« upitaše ga. A on odgovori: »Eno je u šatoru.« ¹⁰Tada jedan od njih reče: »Vratiću se k tebi [zasigurno ću se vratiti k tebi, NASB] dogodne u ovo vreme, i tvoja žena Sara imaće sina.« A Sara je slušala na ulazu šatora, koji je bio iza njega. ¹¹I Avraam i Sara već su bili u poodmaklim godinama, i Sara više nije imala mesečnicu. ¹²Zato se Sara nasmeja u sebi i reče: »Zar sad, kad sam stara, da doživim tu nasladu? A i muž mi je star.« ¹³Tada GOSPOD upita Avraama: »Zašto se Sara nasmejala i rekla: ‚Zar ću zaista roditi dete sad kad sam stara?‘ ¹⁴Zar je GOSPODU išta teško? Vratiću se k tebi u određeno vreme dogodne, i Sara će imati sina.« ¹⁵Sara slaga rekavši: »Nisam se smejala«, jer se uplašila. A GOSPOD reče: »Jesi, jesi, smejala si se.«

18:9 „Gde ti je žena Sara“ Oni su znali njeno ime! U ondašnjoj kulturi je bilo veoma neobično pitati čoveka o njegovoj ženi i to pokazuje koliko bliskost s Avraamom su ovi posetioci osećali.

18:10 „Vratiću se k tebi [zasigurno ću se vratiti k tebi, NASB]“ Ovo su APSOLUTNI INFINITIV i IMPERFEKAT iste hebrejske reči (*BDB 996, KB 1427*), što pojačava snagu upotrebljenog GLAGOLA: „zasigurno ću se vratiti“.

▣ **„dogodne u ovo vreme, i tvoja žena Sara imaće sina“** Upravo to je Bog rekao Avraamu u Postanju 17:15-21, ali u ovom odlomku je to upućeno i Sari.

Prevod „dogodne u ovo vreme“ ne predstavlja doslovno čitanje masoretskog teksta, u kom stoji „u vreme buđenja“ (*BDB 311 I, 3, tj. proleća*). Ovo je ponovljeno u Postanju 18:14, ali s frazom „u određeno vreme“ (*BDB 417*), koja je dodata da se pojasni da je u pitanju razdoblje od devet meseci, a ne puna godina (vidite: Druga o carevima 4:16-17).

18:11 Ovo je opaska naratora (tj. pisca) ili kasnijeg bogonadahnutog urednika. Bogonadahnutost Biblije je pitanje vere. Vernici su ubeđeni da je istinski pisac svih kanonskih knjiga Svetog pisma bio Sveti Duh, a tačni tokovi i vreme nastanka konačnih verzija biblijskih knjiga su nepoznati.

18:12 „Zato se Sara nasmeja u sebi i reče“ Avraam se nasmejao u Postanju 17:17, a Sara se nasmejala jer je smatrala da je neverovatno da će ona i Avraam, pošto su oboje bili stari, moći da dobiju dete. Njene reči upotrebio je pisac Prve Petrove 3:6 da pokaže njeno poštovanje prema Avraamu. Očigledno je vreme njene menopauze prošlo i njihov seksualni život je prestao još pre nekog vremena. Kao što kasnije saznajemo, Bog ih je toliko osposobio da nije samo Sara uspela da začne, nego je Avraam imao još mnogo druge dece.

18:13 „Tada GOSPOD upita Avraama: »Zašto se Sara nasmejala«“ Jedan od tri gosta je u tekstu predstavljen kao Jahve lično. Gospod se obratio Avraamu jer je u to vreme bilo neprilično da se obrati neposredno ženi. Činjenica da se Gospod ovde bavio Sarinom verom može se videti u Jevrejima 11:11. Sara je porekla da se smejala i tu vidimo njenu ljudskost (vidite: Postanje 18:15). Bog će kasnije ovom obećanom detetu dati ime koje je u stvari jedan oblik reči „smeh“, kao što vidimo u Postanju 21:3,6,7. Zapazite da je od Božijeg prvog obećanja Avraamu u Postanju 12 prošlo dvadeset pet godina.

▣ **„i rekla“** Jahve je izrekao Sarine misli pokazujući svoje sveznanje i pružajući verodostojnost svom obećanju.

18:14 „Zar je GOSPODU išta teško?“ Jahveova svemoć je jednaka njegovom sveznanju (vidite: Jeremija 32:17,27; Matej 19:26). Jahve se trudio da izgradi i učvrsti Avraamovu i Sarinu veru u njega! On je veran svojoj reči, a oni su morali da poslušaju njegovu reč! Jahve je Bog koji govori i čini!

Reč koja je ovde prevedena rečju „teško“ (BDB 810, KB 928) znači „izvanredno“, „Božije divno delo“. Zapazite kako je upotrebljena u sledećim tekstovima: Izlazak 15:11; Psalam 77:14; 78:12; 88:10; 119:129; 139:6; Isaija 9:6; 25:1; 29:14; Danilo 12:6.

Zanimljivo je kako su sve prve žene izraelskih praotaca bile nerotkinje i nisu mogle da začnu bez Gospodnje pomoći. To je bio jedan od načina na koje je on otkrivao svoju moć, svoje ciljeve i svoj večni naum. Sve to ukazuje na devičansko rođenje Pomazanika, Davidovog potomka. Jahve ima večni naum o otkupljenju, osobu iz loze koju će razvijati i štiti!

▣ „u određeno vreme“ Vidite beleške kod Postanja 18:10.

18:15 Avraam i Sara nisu bili savršeni ljudi. Ne postoje savršeni ljudi! Oboje su pokazivali znake Pada (iz Postanja 3) i kod oboje je vera bila izmešana sa sumnjom!

POSTANJE 18:16-21 (SSP)

¹⁶Kada su oni ljudi ustali da krenu, pogledaše ka Sodomi, a Avraam pođe s njima da ih isprati.

¹⁷Tada GOSPOD reče u sebi: »Zar da krijem od Avraama šta ću da učinim? ¹⁸Od njega će [zasigurno, NASB] postati velik i moćan narod i preko njega će biti blagosloveni svi narodi na zemlji. ¹⁹Jer, ja sam ga izabrao da pouči svoju decu i buduće ukućane da se drže GOSPODNJEG puta postupajući pravično i pravedno, da GOSPOD može da izvrši ono što je obećao Avraamu.«

²⁰GOSPOD reče: »Zato što je povika na Sodomu i Gomoru velika i zato što je njihov greh veoma težak, ²¹sići ću onamo da vidim da li zaista čine sve to što sam čuo ili ne [a ako ne čine, znaću, NASB].«

18:16 „Kada su oni ljudi ustali da krenu, pogledaše ka Sodomi“ Jeronim kaže da je kraj Hevrona postojalo mesto odakle se moglo videti područije oko Mrtvog mora, možda čak do gradova u ravnici. Savremeni arheolozi smatraju da su ti gradovi bili u južnom delu Mrtvog mora.

18:17-19 Izgleda da je ovo bio Jahveov monolog ili je možda to rekao veoma tiho da bi Avraam mogao da čuje i da shvati svoj poseban odnos sa Gospodom. Ovo je izvor na osnovu kog je Avraam nazvan „Božijim prijateljem“ (vidite: Drugi letopisi 20:7; Isaija 41:8; Jakov 2:23). Istu takvu istinu je Isus otkrio svojim učenicima u Jovanu 15:15.

Jahve je ovde otkrio Avraamu šta će uskoro da učini (tj. da će kazniti gradove u ravnici, vidite: Postanje 19) da bi ga ohrabrio po pitanju svog obećanja da će mu od Sare dati sina. Avraamova loza će biti Jahveovo sredstvo pomoću kog će sebi dovesti sve narode i obnoviti blisko zajedništvo iz Edena.

Za Avraama je kasnije rečeno da je prorok (vidite: Postanje 20:7). Jahve se prorocima otkriva na jedinstvene načine, predskazujući budućnost (npr. Amos 3:7). Tako Bog pokazuje da on upravlja vremenom i događajima i pitanjem ko su njegovi istinski glasnogovornici.

Stih 18 se jasno odnosi na prva obećanja iz Postanja 12:1-3.

18:18 „Od njega će [zasigurno, NASB] postati velik i moćan narod“ Ovde su i APSOLUTNI INFINITIV i IMPERFEKAT istog GLAGOLA (BDB 224, KB 243) što pojačava njegovo značenje, to jest sigurnost obećanja.

▣ „preko njega će biti blagosloveni svi narodi na zemlji“ Postoje neke rasprave o tome da li ovo treba prevesti u PASIVNOM ili u POVRATNOM obliku (pošto je u pitanju *nifal*). Izgleda da se u ovom delu Postanja pojavljuje i u jednom i u drugom obliku, a pruža nam sigurnost u vaseljensku prirodu Božije ljubavi. Da li ćemo sami sebe blagosiljati zazivajući Avraamovog Boga ili će Avraamov Bog da nas blagoslovi neposredno kroz Avraama (tj. kroz Pomazanikovu lozu i obrazac opravdanja milošću

kroz veru, vidite: Postanje 15:6), to uopšte nije važno (vidite: Postanje 12:3; 22:18; 28:14; Dela 3:25; Galaćanima 3:8).

Zapazite vaseljske prizvuke ovog stiha i Postanja 18:25. Avraam je znao da Jahve nije mesni, plemenski, porodični bog, nego Bog celog sveta. Postavlja se pitanje kad je Avraam prvi put stekao ovakav pojam o Bogu. Na početku (tj. u 13. poglavlju) Avraam sigurno nije potpuno razumeo šta obećanja koja je primio znače, ali sigurno je u nekom trenutku to shvatio (početni pojam jednoboštva).

18:19 „Jer, ja sam ga izabrao“ Ovo je hebrejska reč „znati“ (*BDB 393, KB 390, PERFEKAT kala*) koja je upotrebljena i u Postanju 4:1, Postanju 19:5,8 i Brojevima 31:18 da se pokaže „blizak lični odnos“. Može se shvatiti i u smislu predodređenja, ali ovde je verovatno bolje prevesti je rečima „starao o njemu“ (vidite: Izlazak 2:25; Ponovljeni zakoni 2:7; 33:9; Osija 13:5).

POSEBNA TEMA – ZNATI (UZ VEĆINSKU UPOTREBU PRIMERA IZ PONOVLJENIH ZAKONA)

▣ **„da pouči svoju decu i buduće ukućane da se drže GOSPODNJEG puta“** Zapazite tvrdnju da će Avraam imati dete i da će preneti svoju veru na svoje potomstvo (vidite: Ponovljeni zakoni 4:9; 6:7). Zapazite i da je uslov bila poslušnost, koja je nesumnjivo spadala u obaveze određene savezom (vidite: Postanje 17:1), ne samo za Avraama, nego za sva pokolenja vernih koja će ga naslediti. Gospod želi narod koji će odražavati njegovu narav pred svim narodima. Izraz „GOSPODNJI put“ je zanimljiv, jer govori o načinu života zasnovanom na veri (vidite: Sudije 2:22; Psalam 119:1). To je bio prvi naziv za prvu Crkvu (vidite: Dela 9:2; 18:25-26; 19:9, 23; 22:4; 24:14,22; Jovan 14:6).

▣ **„postupajući pravično i pravedno“** Ove dve reči (*BDB 842 i 1048*) se često pojavljuju zajedno. One opisuju život ljubavi prema Bogu, bližnjima i zajednici, kao što je jasno izrečeno u Deset zapovesti u Izlasku 20 i u Ponovljenim zakonima 5. Zapazite da se tu podrazumeva uslov da način života treba da bude u skladu s otkrivenjem o Božijoj naravi (vidite: Postanje 17:1). Vidite Posebnu temu – Pravednost i Posebnu temu – Suditi, sud i pravda.

POSEBNA TEMA – SUDITI, SUD I PRAVDA U ISAIJI

18:20 „GOSPOD reče: »Zato što je povika na Sodomu i Gomoru velika“ Reč „povika“ (*BDB 277*) je igra s veoma sličnom hebrejskom rečju koja znači „bes“ (*BDB 277*). Izveštaj o kazni nad Sodomom i Gomorom zabeležen je u Postanju 19 i u Judi 7.

Zapazite opis Sodomskog greha:

1. velik – *BDB 912 I, KB 1174, PERFEKAT kala*
2. veoma (*BDB 547*) težak – *BDB 457, KB 455, PERFEKAT kala*

O njihovom grehu je nastala „povika“ pred Jahveom, traži se sud! Moguće je da su se to molili Lot i njegova porodica (vidite: Postanje 18:23) ili možda anđeli stražari, a možda su, metaforično, vikali sami gresi.

Jahve zna dubinu ljudskog greha (vidite: Postanje 6:5-6,11-12,13b; 15:16; Psalam 14:1-3).

18:21 „sići ću onamo“ Ova čovekolika fraza govori o Jahveovom ličnom prisustvu iz sledećih razloga:

1. radi suda, ovde i u Postanju 11:5,7
2. radi pomoći, Izlazak 3:8

Ova fraza se ne sme koristiti za negiranje Jahveovog znanja o sadašnjim ili budućim događajima (tj. za „otvoreni teizam“), jer ovo je istočnjački, metaforičan način izražavanja.

Zapazite da je Jahve bio prisutan u pratnji dva anđela („čoveka“). On zna šta je istina zbog (1) svoje prirode (2) i zbog onoga što su anđeli videli. Kod ova tri „čoveka“ postoje prelazi iz JEDNINE u MNOŽINU (vidite: Postanje 18:1-2).

Ovo je važna fraza koja pokazuje da pravični Bog, iako sve zna, ipak lično ispituje pre nego što izrekne osudu. Rabini su na onovu ovoga govorili da i sudije u Izraelu treba da budu takve (vidite: Postanje 11:5; Izlazak 3:8).

▣ „[a ako ne čine, znaću, NASB]“ Ovo je još jedna čovekolika fraza koja opisuje Božiju pravdu (vidite: Izlazak 2:25).

U ovom stihu nalazimo nekoliko KOHORTATIVA vezanih za Jahvea:

1. sići ću – BDB 432, KB 434, KOHORTATIV *kala*
2. da vidim – BDB 906, KB 1157, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV
3. znaću – BDB 393, KB 390, KOHORTATIV *kala*

POSTANJE 18:22-33 (SSP)

²²Oni ljudi krenuše odande put Sodome, a Avraam je još stajao pred GOSPODOM. ²³On pride GOSPODU i upita: »Zar ćeš zaista uništiti i nedužne zajedno sa krivima? ²⁴A šta ako u gradu ima pedeset nedužnih? Zar ćeš zaista uništiti to mesto? Zar ga nećeš poštediti zbog pedeset nedužnih u njemu? ²⁵Daleko bilo da tako nešto učiniš – da pogubiš nedužne zajedno sa krivima, da s nedužnima postupiš kao sa krivima. Daleko bilo! Zar da Sudija svega sveta ne postupi pravično?« ²⁶A GOSPOD reče: »Ako u gradu Sodomi nađem pedeset nedužnih, zbog njih ću poštediti celo mesto.« ²⁷»Eto«, ponovo progovori Avraam, »iako sam prah i pepeo, usudujem se da govorim Gospodu. ²⁸Šta ako nedužnih bude pet manje od pedeset? Hoćeš li zatrti ceo grad zbog pet ljudi?« »Ako ih tamo nađem četrdeset pet«, reče GOSPOD, »neću ga zatrti.« ²⁹A Avraam mu opet reče: »Šta ako ih se tamo nađe samo četrdeset?« On reče: »Neću to učiniti zbog njih četrdeset.« ³⁰Onda Avraam reče: »Neka se Gospod ne ljuti što opet progovaram. Šta ako ih se nađe samo trideset?« On reče: »Neću to učiniti ako ih tamo nađem trideset.« ³¹Tada Avraam reče: »Eto, usudujem se da govorim Gospodu. Šta ako ih se tamo nađe samo dvadeset?« On reče: »Neću ga zatrti zbog njih dvadeset.« ³²Onda Avraam reče: »Neka se Gospod ne ljuti, nego neka mi dopusti da samo još jednom progovorim. Šta ako ih se tamo nađe samo deset?« On reče: »Neću ga zatrti zbog njih deset.« ³³Kada je završio razgovor s Avraamom, GOSPOD ode, a Avraam se vrati kući.

18:22 „Oni ljudi“ Pokazalo se da su ova tri gosta bili fizički vidljivi predstavnici duhovnog sveta: (1) dva anđela, koji se spominju u Postanju 19:1 (2) i Jahve koji je ostao s Avraamom.

▣ „a Avraam je još stajao pred GOSPODOM“ Ovo je jedno od retkih mesta gde su masoretski stručnjaci promenili tekst jer su mislili da je u svom postojećem obliku neprikladan. Izvorno je pisalo „a Jahve je stajao pred Avraamom“. *Septuaginta* odražava masoretski tekst.

18:23 „On pride GOSPODU i upita“ Ove reči su se obično koristile da označe molitvu i prinošenje žrtve. Jonatanov targum ovo prevodi rečima „i Avraam se pomoli“, što bi moglo biti tačno. Ova fraza (i čitav odlomak) pokazuje divno zajedništvo između Avraama i Jahvea.

▣ „Zar ćeš zaista uništiti i nedužne zajedno sa krivima“ Ovde vidimo kako je Avraam razumeo Jahveovu prirodu i narav (tj. „Zar da Sudija svega sveta ne postupi pravično?“ – Postanje 18:25). Jahve je nesumnjivo znao sve o datoj situaciji, ali je hteo da Avraam shvati poseban odnos koji ima s njim i da

shvati da je zastupnička molitva neophodna. Avraam je zastupao i za Avimeleha u Postanju 20:7,17. Mislim da je Avraam ovde sigurno mislio na Lota i njegovu porodicu u Sodomi, a sigurno i u Postanju 18:18!

18:26 Ovaj stih je primer koji pokazuje da su u jevrejskoj kulturi postojale zajednička kazna i nagrada.

1. Negativne strane:

- a. Adam i Eva su zgrešili, ali sva tvorevina trpi posledice
- b. Ahan je zgrešio (vidite: Isus Navin 7), a izraelska vojska je izgubila bitku (neki su poginuli)

2. Pozitivni strane:

- a. Pravednici su mogli uticati na Božije postupke sa celom Sodomom (i gradovima u ravnicima).
- b. Jedan pravednik je mogao da odvraća Božiji sud s Jerusalima (vidite: Jeremija 5:1).
- c. Adamov greh je uticao na svu tvorevinu, ali i Isusovi život i smrt utiču na svu tvorevinu (vidite: Rimljanima 5:12-21).

Ovaj pojam zajedničke kazne i nagrade je teološka osnova za zameničko pomirenje iz Isaije 53. Smrt jednoga koji je bio nedužan može da donese oprostjenje (vidite: Levitska 1-7; Jovan 1:29; Druga Korinćanima 5:21).

18:27 „Gospodu“ Ovo je reč *Adonaj* kojoj su dodati takasti samoglasnici koji označavaju Boga. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ **„iako sam prah i pepeo“** Avram se ovde očigledno osvrće na Postanje 3 u kom se kaže da je čovek prah i da će se u prah i vratiti. Avraam je znao predanja o stvaranju! Ipak, moguće je da je ova fraza bila semitski idiom onog vremena (npr. Jov, Avraamov savremenik, koristio je ovaj izraz u Jovu 30:19; 42:6).

18:32 „Šta ako ih se tamo nađe samo deset?“ Nismo sigurni zašto je Avraam stao baš kod broja deset. Možda se to odnosilo na (1) Lota i njegovu porodicu (2) ili Avraam nije želeo da Jahveov sud zavisi samo od Lota i njegove porodice.

POSTANJE 19

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Propast Sodome	Iskvarenost Sodome	Uništenje Sodome i Gomore	Grešnost Sodome	Uništenje Sodome
19:1-11	19:1-3	19:1-11	19:1-2a 19:2b 19:3	19:1-3
	19:4-11		19:4-5 19:6-8 19:9-11	19:4-5 19:6-11
	Uništenje Sodome i Gomore		Lot odlazi iz Sodome	
19:12-14	19:12-14	19:12-14	19:12-13 19:14	19:12-14
19:15-22	19:15-22	19:15-23	19:15-17 19:18-20 19:21-22a 19:22b	19:15-16 19:17-22
			Uništenje Sodome i Gomore	
19:23-26	19:23-26	19:24-26	19:23-26	19:23-26
19:27-28	19:27-28	19:27-28	19:27-29	19:27-28
19:29	19:29	19:29		19:29
Lot ukaljan	Lotovi potomci		Poreklo Moavaca i Amonaca	Poreklo Moavaca i Amonaca
19:30-38	19:30-35	19:30-38	19:30-33 19:34-38	19:30 19:31-38
	19:36-38			

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 19:1-11 (SSP)

¹Ona dva anđela stigoše uveče do Sodome. Lot je sedeo na gradskoj kapiji, pa kada ih je ugledao, ustade, pođe im u susret i ničice se pokloni. ²»Molim vas, gospodo«, reče, »svratite u kuću svoga sluge da prenoćite i operete noge, a sutra uranite i nastavite put.« »Ne«, odgovoriše oni, »prenoćićemo na trgu.« ³Ali Lot ih je uporno nagovarao, pa oni svratiše k njemu. Udoše u njegovu kuću, a on im spremi gozbu i ispeče beskvasnog hleba, pa su jeli. ⁴Pre nego što su legli na počinak, svi građani Sodome, sav narod iz svih delova grada, i staro i mlado, opkoliše kuću. ⁵Zovnuše Lota, pa ga upitaše: »Gde su ljudi koji su noćas došli k tebi? Izvedi nam ih, da spavamo s njima.« ⁶Tada Lot izade pred njih i zatvori za sobom vrata, ⁷pa reče: »Molim vas, prijatelji [braćo, NASB], ne činite ovo zlo. ⁸Evo, imam dve kćeri koje su još device. Njih ću vam izvesti, pa s njima činite kako vam drago. Ali ovim ljudima nemojte da činite ništa nažao, jer su pod mojim krovom i pod mojom zaštitom.« ⁹»Sklanjaj nam se s puta!« rekoše oni. »Došao ovde kao stranac, a već bi da bude sudija! Sad ćemo mi s tobom gore nego s njima.« I silovito odgurnuše Lota, pa krenuše da razvale vrata. ¹⁰Ali ona dvojica pružiše ruke napolje, pa uvukoše Lota k sebi u kuću i zatvoriše vrata. ¹¹A ljude pred ulazom, i mlade i stare, zaslepiše, tako da nisu mogli da nađu ulaz.

19:1 „Ona dva anđela stigoše uveče do Sodome“ Te večeri su ostavili Avraama i Jahvea na brdu s kojeg se vidi Mrtvo more i za nekoliko minuta prevalili šezdeset kilometara – to su zaista bili anđeli! Imali su ljudski oblik, govor i odeću, što se jasno vidi iz Postanja 18:2,22 i 19:10,12,16. Uvek se pojavljuju kao muškarci, osim možda u Zahariji 5:9.

▣ „**Lot je sedeo na gradskoj kapiji**“ Vidimo da je Lotova iskvarenost postepeno rasla:

1. U Postanju 13:11 piše da se nastanio u ravnici blizu Sodome i Gomore.
2. Ovaj nomadski pastir se preselio u grad. Očigledno je postao jedan od starešina grada, što je naznačeno frazom „sedeo na gradskoj kapiji“.
3. U Postanju 19:3 je očigledno da je bio svestan homoseksualnih aktivnosti građana Sodome, jer se s tim verovatno susreo već nekoliko puta.
4. U Postanju 19:7 je otišao toliko daleko da ih je nazvao „braćo“.
5. Kasnije je oklevao da napusti grad i svoj tamošnji posed.

Bože, pomози nam – izgleda da je Lot pokušao da ih promeni (Postanje 19:9), ali kao što se to često dešava, njihovo zlo je uticalo na njega, na njegovu ženu i na njegove kćeri!

Poput Avraama, Lot je ustao da ih pozdravi i poklonio se. Nismo sigurni da li su to bili uobičajeni gestovi ondašnje kulture (što je moguće) ili znak da je Lot prepoznao njihovo poreklo.

19:2 »Molim vas, gospodo«, reče, »svratite u kuću svoga sluge da prenoćite i operete noge« Izgleda da je Lot bio jedini koji se obratio ovim strancima i, ne shvatajući da su anđeli, hteo da ih zaštiti od stanovnika grada. To vidimo u njegovom upornom nagovaranju iz Postanja 19:3. Ova dva anđela su odgovorila jednim semitskim idiomom pomoću kog se u ondašnjoj kulturi govorilo „da“, ali ne pre negovaranja.

Tri IMPERATIVA izražavaju Lotovu želju i opisuju njegovu istočnjačku gostoljubivost:

1. svratite – *BDB 693, KB 747, IMPERATIV kala*
2. da prenoćite (doslovno „da se nastanite“) – *BDB 533, KB 529, IMPERATIV kala*
3. i operete – *BDB 934, KB 1220, IMPERATIV kala*

Osim toga, Lot je za njih pripremio gozbu (vidite Postanje 19:3). Očigledno je da su ovi anđeli i drugi Jahveovi predstavnici u telu (možda čak i anđeo GOSPODNJI) mogli da jedu hranu, kao i vaskrsli Isus (vidite: Jovan 21).

▣ „**prenoćićemo na trgu**“ Mora da je ovo bilo uobičajeno za posetioce, ali Lot je znao posledice, jer ih je možda ranije i video!

19:3 „Lot ih je uporno nagovarao“ Ovaj GLAGOL (*BDB 823, KB 954, IMPERFEKAT kala*) se dvaput pojavljuje u 19. poglavlju:

1. U Postanju 19:9 je upotrebljen u doslovnom smislu, kad su ljudi Sodome gurnuli Lota
2. Ovde je upotrebljen u prenesenom smislu i znači „nagovarati“ (vidite: Sudije 19:7; Druga o carevima 2:17; 5:23). PRILOG „uporno“ (*BDB 547*) pojačava njegovu molbu.

▣ „**ispeče beskvasnog hleba**“ Rabini kažu da to znači da je bila Pasha i da je Isaak stoga rođen na Pashu sledeće godine, ali mislim da su time ipak suviše učitali u frazu „beskvasni hleb“. Avraam je tog dana pekao hleb koji nije bio beskvasni. Očigledno je da su Lotove sluge ili članovi porodice brzo pripremili obrok (vidite: Sudije 6:19).

19:4 „svi građani Sodome, sav narod iz svih delova grada, i staro i mlado, opkoliše kuću“ To znači da su svi muškarci u gradu, i mladi i stari, postali homoseksualci ili biseksualci. Kao što je Bog u Postanju 18:19 rekao Avraamu da poučava svoju decu dobrom putu, tako ovde vidimo negativnu stranu poučavanja, jer su ljudi Sodome svoju decu naučili zlu. Ovo je jasan primer iz kog vidimo kako su se gresi otaca preneli na sinove (vidite: Ponovljeni zakoni 5:9-10).

Fraza koja je prevedena rečima „iz svih delova grada“ (vidite: *NASB* i *NKJV*) doslovno znači „do poslednjeg muškarca“ (*BDB 892*). Ova reč označava nešto što se nalazi između dva kraja (npr. Postanje 47:21). Zlo Sodome koje je anđeo (tj. Jahve) spomenuo u Postanju 18:20-21 bilo je istinsko. U Sodomi nije bilo ni deset pravednih ljudi (vidite: Postanje 18:32).

POSEBNA TEMA – HOMOSEKSUALNOST

19:5 „Gde su ljudi koji su noćas došli k tebi? Izvedi nam ih, da spavamo s njima“ Njihovi zahtevi su bili sledeći:

1. Izvedi nam ih – *BDB 422, KB 425, IMPERATIV hifila*
2. Da spavamo s njima – *BDB 393, KB 390, KOHORTATIV kala*

Josif Flavije u svojoj knjizi *Jevrejske starine* 1:11:3 kaže da su anđeli bili veoma lepi i da su probudili pohotu muškaraca Sodome. Sveto pismo često govori o grehu homoseksualnosti koji je očigledno bio rasprostranjen u Hanaanu (vidite: Levitska 18:22 i 20:13), a u Pavlovo vreme je bio rasprostranjen i u Rimskom carstvu (vidite: Rimljanima 1:26,27; Prva Korinćanima 6:9; Prva Timoteju 1:10).

Hebrejska fraza prevedena rečima „da spavamo s njima“ doslovno znači „znati“ (*BDB 393, KB 390*), što označava „blizak lični odnos“. Ovo homoseksualno grupno silovanje bi verovatno donelo smrt ovim posetiocima. Iz Postanja 19:9 je jasno da bi se to dogodilo i Lotovim kćerima, pa i samom Lotu. Neki komentatori smatraju da je Lot izgubio poštovanje ove rulje kad im je ponudio svoje kćeri.

19:7 „ne činite ovo zlo“ Ovaj GLAGOL (*BDB 949, KB 1269, IMPERFEKAT hifila*, koji je ovde upotrebljen kao JUSIV) u *hifilu* može da znači sledeće:

1. Nemojte da im učinite ništa nažao – npr. Postanje 43:6; Izlazak 5:22-23; Isus Navin 24:20; Isaija 11:9
2. Ne činite ovo zlo – npr. Prva o Samuilu 12:25; Jeremija 4:22; 13:23

Izgleda da je Lot ovde optužio ljude Sodome za nemoralne namere (vidite: Postanje 19:9). On je bio kao etičko ogledalo koje je odražavalo seksualno nasilje koje su ljudi Sodome nameravali da počine i koje je uključivalo dva zla:

1. Kršenje gostoprimstva
2. Seksualnu izopačenost

19:8 „Evo, imam dve kćeri“ Lot je ovoj rulji dao tri predloga:

1. Njih ću vam izvesti (dve kćeri) – *BDB 422, KB 425, KOHORTATIV hifila*
2. S njima činite kako vam drago – *BDB 793, KB 889, IMPERATIV kala*
3. Ali ovim ljudima nemojte da učinite ništa nažao – *BDB 793, KB 889, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV

Ovi stranci su „pod mojim krovom i pod mojom zaštitom“ (doslovno „došli pod senku moga krova“, *BDB 853*). Ova ista reč je upotrebljena u izrazu „pod senku Božijih krila“, što je metafora za zaštitu i staranje (vidite: Brojevi 14:9; Psalam 17:8; 36:7; 57:1; 63:7, vidite Posebnu temu – Senka kao metafora zaštite i staranja. Lot je bio u obavezi da zaštiti svoje goste po svaku cenu!

Postoje razni pokušaji da se ovo objasni, ali Lotove pobude ostaju nejasne:

1. Učinio je to jer je njegova najveća obaveza bila da zaštiti svoje goste (istočnjačko gostoprimstvo)
2. Znao je da ova rulja ne želi žene
3. Nadao se da će njegovi budući zetovi, koji su mogli biti u toj rulji, u tom trenutku zaustaviti rulju. Ovaj izveštaj je veoma sličan onom iz Sudija 19:24.

19:9 „Sklanaj nam se s puta!“ Ovaj GLAGOL (*BDB 620, KB 670, IMPERATIV kala*) se obično prevodi glagolom „prići“ (npr. Levitska 21:21; Druga o carevima 4:27) i ovo je jedino mesto gde znači „sklanjaj se s puta“, jer su oni navaljivali napred.

▣ „**već bi da bude sudija!**“ Ovo je sprega koja služi za naglasak (tj. IMPERFEKAT i APSOLUTNI INFINITIV istog hebrejskog glagola). Postupci ovih ljudi su zaslužili osudu (vidite: Postanje 19:13). O tome je bilo reći u Postanju 18:20-24, a možda je upravo to izvor za Drugu Petrovu 2:7-8, gde je Lot nazvan pravednikom.

▣ „**Sad ćemo mi s tobom gore nego s njima**“ Zapretili su da će seksualno zlostavljati (ovo je isti GLAGOL kao u Postanju 19:7) i Lota i njegovu porodicu zajedno sa pridošlim strancima.

19:11 „A ljude pred ulazom, i mlade i stare, zaslepiše,“ Ova hebrejska reč (*BDB 645, KB 697, PERFEKAT hifila*) označava više od pukog privremenog slepila (ovaj GLAGOL se u Starom zavetu pojavljuje samo dva puta, vidite: Druga o carevima 6:18). Ibn Ezra kaže da on znači „slepilo oka i uma“, a izgleda da se to slaže sa zadnjim delom ovog stiha, koji kaže da su nastavili da pipaju tražeći vrata kao da su zbunjeni (vidite Izlazak 3:20). Ovo slepilo (*BDB 703*) je drugačije od onog u Levitskoj 22:22 i Ponovljenim zakonima 28:28 (*BDB 734*). Ovaj glagol znači „zaslepljen jakim svetlom“.

POSTANJE 19:12-14 (SSP)

¹²»Koga još imaš ovde?« upitaše ona dvojica Lota. »Zetove, sinove i kćeri i sve koje imaš u gradu, izvedi odavde ¹³jer ćemo mi zatrti ovo mesto. Povika protiv ovih ljudi postala je tolika pred GOSPODOM da nas je poslao da ga zatremo.« ¹⁴I Lot izade da to kaže svojim budućim zetovima. »Brzo!« reče im. »Izađite iz ovoga mesta, jer će ga GOSPOD zatrti!« Ali njegovi zetovi su mislili da se šali.

19:12 „Koga još imaš ovde?“ Ovo pitanje nije postavljeno da bi anđeli saznali nešto što ne znaju, nego da bi Lot shvatio da ga ništa stvarno ne vezuje za Sodomu!

19:13-14 „pred GOSPODOM da nas je poslao da ga zatremo ... jer će ga GOSPOD zatrti!“ Prisustvo anđela uništenja se vidi i kod deset pošasti u Egiptu, ali sam Jahve ih je ovlastio da izvrše takva dela.

U ova dva stiha se tri puta pojavljuje hebrejski glagol „zatrti“ (*BDB 1007, KB 1469*):

1. Stih 13 – „zatrti“ – PARTICIP *hifila*
2. Stih 13 – „zatrti“ – KONSTRUKTNI INFINITIV *piela* (vidite: Postanje 19:29)
3. Stih 14 – „zatrti“ – PARTICIP *hifila* (vidite: Postanje 18:28)

Osnovno značenje ove reči je „pokvariti“, ali ovde se koristi da označi uništenje (vidite: Postanje 6:17; 9:15; 13:10; Druga o Samuilu 24:16). Isti ovaj koren je upotrebljen za anđela „smrti“ u Izlasku 12:23 (vidite: Prvi letopisi 21:15; Isaija 54:16; Jeremija 22:7).

19:14 „izade da to kaže svojim budućim zetovima“ Neki smatraju da su Lotove kćeri već bile udate (*BDB 542, KB 534, AKTIVNI PARTICIP kala*, vidite: *Septuagintu* i *Targume*), ali drugi misle da su bile samo verene (Josif Flavije, *Vulgata*, Raši, *TEV*). Meni se iz konteksta čini da je Lot imao samo dve kćeri, koje su bile neudate, pošto su živele u njegovoj kući, ali postoji mogućnost da je imao i druge kćeri koje su bile udate i koje su već toliko bile u mreži sodomskog života da nisu htele da odu.

Lot je pokušao da podstakne ove mladiće da odu iz grada:

1. Brzo, (doslovno „ustajte“) – *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
2. Izađite (doslovno „idite“) – *BDB 422, KB 425, IMPERATIV kala*

▣ „**mislili da se šali**“ Ovaj GLAGOL (*BDB 850, KB 1019, PARTICIP piela*) ima nekoliko mogućih prizvuka:

1. Seksualni dodiri – Postanje 26:8
2. Rugati se – Postanje 21:9

3. Obesčasiti (povezano sa značenjem pod 1) – Postanje 39:14,17

4. Igrati (povezano sa značenjem pod 1) – Izlazak 32:6

5. Veseliti se – Sudije 16:25

Isti ovaj koren upotrebljen je da se označi Avraamovo i Sarino smejanje na Jahveovo obećanje da će sledećeg proleća dobiti dete (vidite: Postanje 17:17; 18:12).

POSTANJE 19:15-22 (SSP)

¹⁵Kada je svanulo, anđeli počеше da požuruju Lota, govoreći: »Brzo! Izvedi svoju ženu i svoje dve kćeri koje su ovde, da i vi ne budete uništeni kada kaznimo grad.« ¹⁶A Lot je oklevao. Zato oni ljudi uzeše za ruku njega, njegovu ženu i njegove dve kćeri i izvedoše ih van grada, jer im se GOSPOD smilovao. ¹⁷Kada su ih izveli, jedan od njih reče: »Bežite glavom bez obzira! Ne osvrćite se i ne zaustavljajte se nigde u ravnicima! Bežite u planine, da ne budete uništeni!« ¹⁸Tada Lot reče: »Ne, gospodaru. ¹⁹Ja, tvoj sluga, našao sam milost u tvojim očima i ti si pokazao veliku ljubav prema meni kada si mi spasao život. Ali, ja ne mogu da bežim u planine. Nesreća će me stići i poginuću. ²⁰Nego, eno tamo grada koji je dovoljno blizu da u njega pobegnem, a mali je. Daj mi da pobegnem onamo – mesto je zaista malo – da spasem život.« ²¹A onaj mu reče: »Dobro, uslišiću ti i ovu molbu i neću srušiti grad o kom govoriš. ²²Samo beži onamo brzo, jer ne mogu ništa da učinim dok ne stigneš tamo.« Zato je onaj grad dobio ime Coar.

19:15 Kad je svanulo anđeli su postali stroži:

1. Brzo! (doslovno „ustaj“) – isti oblik kao u Postanju 19:14

2. Izvedi – *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*

Briga i zaštita anđela nastavili su se u Postanju 19:16-22.

▣ „da i vi ne budete uništeni kada kaznimo grad“ Ovo je čest izraz za božansku kaznu (vidite: Postanje 18:23,24; 19:15,17; Brojevi 16:26; Prva o Samuilu 12:25).

19:16 „A Lot je oklevao“ Ovaj GLAGOL (*BDB 554, KB 552, hitpael IMPERFEKTA*) je u Starom zavetu upotrebljen nekoliko puta i znači „oklevati“, „odgađati“. Ne piše zašto je Lot odugovlačio i o tome možemo samo da nagađamo, ali to svakako otkriva nedostatak Lotove vere u poruku anđela. Upozorenja iz Postanja 19:17 pokazuju da je Lot oklevao da napusti svoj život u Sodomi ili možda svoju materijalnu imovinu (tj. nameštaj i predmete iz kuće, sluge, dragocenosti, životinje). Ne zaboravite da je Lot za sebe izabrao najbolje pašnjake (vidite: Postanje 13:10).

▣ „jer im se GOSPOD smilovao“ Ova hebrejska IMENICA (*BDB 328*) je upotrebljena samo ovde i u Isaiji 63:9, gde isto označava zavetnu ljubav, samilost, milosrđe i milost prema Božijem narodu. Njegovo posebno staranje je vezano za obećanja koja je dao izraelskim praocima (Avraamu, Isaaku i Jakovu). Ovaj GLAGOL (iako se nikad ne pojavljuje u Psalmima) označava Jahveovu posebnu zavetnu ljubav (vidite: Drugi letopisi 36:15; Joil 2:18; Malahija 3:17 [dva puta], ali zapazite kontrast kad su zgrešili u Drugim letopisima 36:17, Jezekilju 5:11; 7:4,9; 8:18 i 9:5,10)!

19:17 „Bežite glavom bez obzira!“ GLAGOL „bežati“ (ׁלל, *BDB 572, KB 589, IMPERATIV nifala*) je u ovom odlomku upotrebljen pet puta (vidite: Postanje 19:17 [dva puta], 19:19,20,22). U pitanju je igra reči po zvučnosti s imenom „Lot“ (לֹט, *BDB 532*).

▣ „Ne osvrćite se i ne zaustavljajte se nigde u ravnicima!“ Anđeli su Lotu posebno naglasili nekoliko stvari:

1. Bežite glavom bez obzira – *BDB 572, KB 589, IMPERATIV nifala*
2. Ne osvrćite se – *BDB 613, KB 661, IMPERFEKAT hifila* upotrebljen kao JUSIV (zapazite tragediju u Postanju 19:26, za Lota i njegovu porodicu je očigledno bilo teško da ostave život kojim su živeli u Sodomi)
3. Ne zaustavljajte se nigde u ravnici – *BDB 763, KB 840, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV
4. Bežite u planine – isti oblik kao pod brojem 1

„Nigde u ravnici“ doslovno znači „pet gradova“, što se odnosilo na pet glavnih gradova u jordanskoj dolini: Sodomu, Gomoru, Admu, Cevoim i Coar, koji se još zvao i Bela (vidite: Postanje 14:2).

19:19 Ovaj stih pokazuje Lotovu ličnost. Nismo sigurno zašto se plašio planina (sem ako u pitanju nije bila njihova velika udaljenost), ali to u najmanju ruku otkriva njegov nedostatak vere u Jahveovu neprestanu zaštitu i staranje (doslovno „naklonost u tvojim očima“, vidite: Postanje 6:8; 32:5; 34:11).

NASB „dobrota iz ljubavi“

NKJV „milosrđe“

NRSV „velika dobrota“

Ovo je reč *hesed* (BDB 338), posebna hebrejska IMENICA vezana za savez.

POSEBNA TEMA – LJUBAV (*HESED*)

19:20 „Daj mi da pobegnem onamo“ Ovo je KOHORTATIV (*BDB 572, KB 589, KOHORTATIV nifala*), koji objašnjava zašto je u engleskom prevodu *NASB* prevedeno rečima „molim te, dozvoli mi“.

Sledeći GLAGOL (*BDB 310, KB 309*) je JUSIV *kala*, a znači „pobeći“ (doslovno „živeti“).

19:21 „Dobro, uslišiću ti i ovu molbu“ Ovo je hebrejski idiom koji doslovno znači „podići lice“ (GLAGOL *BDB 669, KB 724, PERFEKAT kala*, i reč „lice“, *BDB 815*), a potiče iz pravosuđa. Ako bi sudija „podigao lice“ optuženog da vidi ko je pred njim, onda se njegova nepristrasnost dovodila u pitanje (vidite: Levitska 19:15; Psalam 82:2; Poslovice 18:5), jer sudija nikome ne treba da ukazuje posebno poštovanje.

Lot se uplašio da neće uspeti da stigne do planina i zanolio je da mu dozvole da ode u Belu (Coar, *BDB 858*, koren znači „biti beznačajan“), što znači „mali“ (*BDB 859 I*) ili „biti pošteđen.“ Anđeli su, začudo, odobrili ovaj zahtev (izgleda da su na neki način sva tri anđela predstavljala Jahveovo lično prisustvo). Taj grad je bio dovoljno velik da ima cara, kao što piše u Postanju 14:2. Teološki gledano, ovo je još jedan primer koji pokazuje silu zastupničke molitve (kao Avraam u Postanju 18:22-33).

19:22 Anđeo ovde ponovo zapoveda Lotu:

1. Požuri – *BDB 554, KB 553, IMPERATIV piela* (suprotno od Postanja 19:16a)
2. Beži – *BDB 572, KB 589, IMPERATIV nifala* (vidite: Postanje 19:17 [twice], 19,20), ovaj glagol se u Mojsijevim knjigama pojavljuje samo na ovom mestu.

▣ „ne mogu ništa da učinim dok“ Anđeli uništenja su imali naređenje da poštede Lota i njegovu porodicu. To pokazuje jednu ili dve stvari:

1. Jahveovu milost
2. Silu zastupničke molitve (tj. 18:22 i dalje)

POSTANJE 19:23-26 (SSP)

²³Sunce je već bilo izašlo kada je Lot ušao u Coar. ²⁴Tada GOSPOD gorućim sumporom zapljušta na Sodomu i Gomoru sa neba [NASB – Tada GOSPOD zapljušta na Sodomu i Gomoru sumporom i vatrom od GOSPODA sa neba] ²⁵i uništi te gradove i svu ravnicu, sve žitelje gradova i sve rastinje na zemlji. ²⁶A Lotova žena se osvrnu, i pretvori se u stub soli.

19:24 „NASB – Tada GOSPOD zapljušta na Sodomu i Gomoru sumporom i vatrom od GOSPODA sa neba“ Veoma je neobično što je reč Jahve ovde upotrebljena dva puta. Jevrejski komentatori ovaj termin zovu kraljevska množina, a hrišćanski komentatori ovde naziru Svetu Trojicu. U stvari, na jednom saboru u Sirmijumu je zapisan ovakav komentar na ovaj stih: „Bog Sin spustio je ovu kišu od Boga Oca.“ Iz Postanja 14:10 saznajemo da je u toj oblasti bilo jama s katranom i Bog je na neki način, munjama ili ognjenom kišom (vidite: Jezekilj 38:22; Luka 17:29; Otkrivenje 14:10; 19:20; 20:10), učinio da se čitavo područje zapali i eksplodira (vidite: Jude 7).

Ponovo zapazite natprirodno očuvanje Coara, slično kao što je Gošen bio pošteđen od deset pošasti.

Vatra je uvek povezana s Jahveovom kaznom koja pročišćava. Vidite Posebnu temu kod Postanja 15:17.

19:25 „i uništi te gradove“ Hebrejska reč „uništi“ (BDB 245, KB 253, IMPERFEKAT *kala*) znači okrenuti naglavačke i stoga uništiti. Uništenje Sodome se kroz celo Sveto pismo koristi kao primer Božijeg suda (vidite: Ponovljeni zakoni 29:23; Isaija 13:19; Jeremija 49:18; 50:40; Amos 4:11). Ovo uništenje je bila kazna koju je poslao lično Jahve, a isto će učiniti i s narodima s kojima se Isus Navin suočio tokom osvajanja Hanaana.

19:26 Čitaocima nije potpuno jasno šta se ovde dogodilo, ali izgleda da je srce Lotove žene još bilo u Sodomi i da je dobila pravičnu kaznu (vidite: Luka 17:32). Postala je spomenik neposlušnosti! Nije samo Lotova žena bila pod uticajem Sodome tokom vremena koje su tamo proveli, nego i njegove kćeri, što je jasno iz Postanja 19:30-38.

POSTANJE 19:27-28 (SSP)

²⁷Avraam ustade rano ujutro i ode na mesto gde je stajao pred GOSPODOM. ²⁸Pogleda prema Sodomi i Gomori i prema svoj ravnicu, a ono – dim kulja iz zemlje kao dim iz peći!

19:27 „na mesto gde je stajao pred GOSPODOM“ Ovo je idiom za boravak u Božijem prisustvu (vidite: Postanje 18:22; Levitska 9:5; Ponovljeni zakoni 10:8).

POSTANJE 19:29 (SSP)

²⁹Tako se Bog setio Avraama kada je zatirao gradove u ravnicu u kojima je živeo Lot i izveo Lota pre njihovog uništenja.

19:29 „Tako se Bog setio Avraama kada je zatirao gradove u ravnicu“ Zapazite da je Lot bio pošteđen zbog toga što je za njega zastupao Avraam, nosilac saveza i obećanja (vidite: Izlazak 2:24). Ovi stihovi dodatno naglašavaju Avraamov istaknuti položaj.

POSTANJE 19:30-38 (SSP)

³⁰Lot i njegove dve kćeri odoše iz Coara i nastaniše se u planinama jer se on plašio da ostane u Coaru. On i njegove dve kćeri živeli su u pećini. ³¹Starija kći reče mladoj: »Naš otac je star, a nema muškarca da s nama spava kao što je običaj na celom svetu. ³²Hajde da oca opijemo vinom, pa da legnemo s njim, da mu sačuvamo potomstvo.« ³³Tako te noći opiše oca vinom, i starija kći uđe k njemu, pa leže s njim. A on nije znao ni kada je legla ni kada je ustala. ³⁴Sutradan starija reče mladoj: »Sinoć sam ja legla s ocem. Hajde da ga i večeras opijemo, pa ti uđi i leži s njim, da mu sačuvamo potomstvo.« ³⁵Tako one i te noći opiše svoga oca vinom, pa mlada kći ode i leže s njim. A on nije znao ni kada je legla ni kada je ustala. ³⁶Tako obe Lotove kćeri zatrudneše sa svojim ocem. ³⁷Starija kći rodi sina i dade mu ime Moav. On je praotac današnjih Moavaca. ³⁸I mlada kći rodi sina i dade mu ime Ben-Ami. On je praotac današnjih Amonaca.

19:30-38 Ovi stihovi objašnjavaju poreklo Moavaca i Amonaca.

19:30 „jer se on plašio da ostane u Coaru“ Po pitanju ovog stiha postoje dve mogućnosti: (1) ili je zanemario obećanje koje su mu anđeli dali u Postanju 19:21 (2) ili je video koliko su ljudi u tom gradu bili zli i plašio se misleći da će Bog sigurno kazniti i njih. Zatim je otišao baš na mesto za koje je u Postanju 19:19 rekao da ga se plaši!

19:31 Kćeri su pokazale isti nedostatak vere u Jahveovo staranje kao i njihov otac. Izgleda da su zaboravile

1. Božije izbavljenje preko Avraama u Postanju 14
2. Božije izbavljenje preko anđela u Postanju 19

19:32 Lotove kćeri su skovale naum za očuvanje porodične loze:

1. Hajde – *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala* (vidite: Postanje 19:34)
2. Hajde da oca opijemo vinom – *BDB 1052, KB 1639, IMPERFEKAT hifila* upotrebljen kao KOHORTATIV (vidite: Postanje 19:34)
3. pa da legnemo s njim – *BDB 1011, KB 1486, KOHORTATIV kala* (Postanje 19:34, IMPERATIV)
Stih 34. ponavlja ove činove rodoskvrnuća.

19:36 Čitalac se pita da li su obe zatrudnele već prvi put ili se ovaj događaj ponavljao.

19:37 „Moav“ Ovo je narodska etimologija i značenje je zasnovano na sličnoj zvučnosti s rečima „od moga oca“ (*BDB 555*), što odražava taj rodoskvrni odnos. Ovo dete je kasnije postalo praotac Moavaca, koji su Izraelcima stvarali mnoge probleme iako su im bili rođaci (vidite: Ponovljeni zakoni 2:9).

19:38 „Ben-Ami ... praotac današnjih Amonaca.“ Izgleda da Ben-Ami znači „sin moga naroda“ (vidite *Septuagintu*, Jeronima i Avgustina). Sinovi Amona (*BDB 769*) su kasnije stvarali ogromne probleme za izraelski narod, iako su bili rođaci (vidite: Ponovljeni zakoni 2:19). Na sramotne događaje iz Postanja 19:30-38 se gledalo kao na (1) znak moralnog pada (2) ili kao na ponos zbog očuvanja rasno čiste porodične loze. Oba ova imena su sarkastična!

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Koje su glavne istine iz Postanja 18 i 19?
2. Zašto se Jahve pojavio s anđelima? Koji su bili ciljevi njegovog dolaska?
3. Šta reč *Adon* znači i podrazumeva?
4. Nabrojte trenutke u kojima je Lot postepeno tonuo u ovim poglavljima.

POSTANJE 20

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Avraamova prevara	Avraam i Avimeleh	Avraam i Sara u Geraru	Avraam i Avimeleh	Avraam u Geraru
20:1-7	20:1-7	20:1-7	20:1-3 20:4-5 20:6-7	20:1-7
20:8-18	20:8-13 20:14-16 20:17-18	20:8-18	20:8-10 20:11-13 20:14-16 20:17-18	20:8-13 20:14-18

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

POZADINA

- A. Neverovatno je da je Avraam posle obećanja iz Postanja 18 mogao iz straha da padne na tako nizak nivo, poput onog u Postanju 12. To je još jedna književna tehnika kojom se pokazuje da obećanja potpuno zavise od Boga, a ne od čoveka. Zapazite na kratko sve probleme koji su bili povezani s obećanjem da će Avraam imati sina i veliko potomstvo:
1. Žena mu je bila nerotkinja
 2. Faraon mu je uzeo ženu (Postanje 12)

3. Avimeleh mu je uzeo ženu (Postanje 20)
 4. Žrtvovanje Isaaka (Postanje 22)
Avraam je morao da se drži Jahveovih obećanja u životu punom okolnosti na koje nije mogao da utiče. Ali Avraam je „verovao“ Bogu (Postanje 15:6)!
- B. Ovo poglavlje nam otkriva da je u Avraamovo vreme u Hanaanu bilo mnogo pravednih ljudi:
1. Melhisedek iz grada Salima
 2. Avimeleh, filistejski car
To možda pojašnjava zašto u onom predskazanju koje je Avraam primio u Postanju 15:13-16 greh Amorejaca (zbirna imenica za narode Hanaana) još nije bio navršio meru. Avimeleh je u ovom poglavlju predstavljen kao duhovniji od Avraama!
- C. Potreba da Avraam zastupa za Avimeleha pred Jahveom pokazuje Avraamov jedinstven i povlašćen položaj kao Jahveovog izabranika. Vidite Posebnu temu – zastupnička molitva.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 20:1-7 (SSP)

¹Avraam krenu odande ka području Negeva i nastani se između Kadeša i Šura. Neko vreme je boravio u Geraru ²i meštanima govorio za Saru da mu je sestra. Tada gerarski car Avimeleh posla po Saru i uze je k sebi. ³Ali Bog dođe Avimelehu noću u snu i reče mu: »Umrećeš zbog ove žene koju si uzeo, jer ona je udata žena.« ⁴A Avimeleh još nije spavao sa Sarom, pa reče: »Gospode, zar ćeš pobiti nedužan narod? ⁵Zar mi onaj nije rekao: „Ona mi je sestra“? I zar mi ona sama nije rekla: „On mi je brat“? Učinio sam to čiste savesti i neukaljanih ruku.« ⁶A Bog mu reče u snu: »Da, znam da si to učinio čiste savesti. Zato sam te zadržavao da ne zgrešiš protiv mene – zato ti nisam dao da je dotakneš. ⁷A sada vrati tom čoveku njegovu ženu. On je prorok i moliće se za tebe, i ostaćeš živ. Ali, ako je ne vratiš, znaj da ćeš umreti i ti i svi tvoji.«

20:1 „Avraam krenu odande“ Avraam je napustio svoje boravište kod Mamreovih hrastova (vidite: Postanje 18:1) ili Hevrona (vidite: Postanje 13:18). On je živio nomadskim životom, kao i Jov (isto razdoblje).

▣ **„Negev“** Ova reč označava „južno područje“ (BDB 616), polusuvu pustinju kojoj je pripadao i grad Beer Ševa. Ova oblast se spominje i u Postanju 13:1. Izraelski praoci Avraam i Isaak su najveći deo vremena proveli upravo na tom području.

▣ **„Kadeš“** To je oaza poznata i kao Kadeš-Barnea (vidite: Postanje 14:7; 16:14), oko 80 km južno od Beer Ševe. Zanimljivo je da je reč *Kadeš* (BDB 873 II, što znači „svet“) povezana s hebrejskom rečju za „sveto“, rečju *kadoš* (BDB 871).

▣ **„Šur“** Ova reč (BDB 1004 III) znači „zid“ i verovatno se odnosi na liniju egipatskih utvrđenja (vidite Prvu o Samuilu 15:7; 27:8). U Postanju 16:7 piše da je anđeo Gospodnji tamo razgovarao s Agarom. Ne znamo tačan geografski položaj ovog mesta, ali očigledno je bio južno od Beer-Seve na putu za Egipat (vidite: Postanje 18:25).

▣ „boravio u Geraru“ Ovde je zabeleženo putovanje u dve faze, pošto se Gerar nalazi severno od Kadeša. Prvi GLAGOL u Postanju 20:1 je glagol „krenuti“ (*BDB* 652, *KB* 704), koji doslovno znači „izvlačiti šatorske kočice,“ ali glagol „boraviti“ (*BDB* 157, *KB* 184) označava duži boravak (vidite: Postanje 12:10; 21:23-24; 26:3; 32:6; 35:27; 47:4). Ova oblast je kasnije postala uporište Filistejaca (vidite: Postanje 10:19). Iz kasnije istorije saznajemo da je ovo mesto blizu Gaze, jednog od pet glavnih filistejskih gradova opasanih zidinama.

20:2 „govorio za Saru da mu je sestra“ Istovetni događaji su se dogodili s faraonom u Postanju 12:17-18, a dogodiće se i Isaaku i Reveki u Postanju 26. Jedino objašnjenje za ove događaje nalazimo u Postanju 20:13, gde izgleda kao da je za Avraama i Saru to bilo uobičajen postupak nakon odlaska iz Ura Haldejskog. Verovatno je istina da su stvarno bili polubrat i polusestra (vidite Postanje 20:12), ali moguće je i da je Avraam Saru usvojio kao sestru putem obreda o kom saznajemo u tablicama iz Nuzija koje opisuju hurijansku kulturu.

▣ „gerarski car Avimeleh posla po Saru i uze je k sebi“ Da li to znači da je Sara još bila fizički privlačna? Iz Postanja 12:14 možemo zaključiti da je to moguće. Neki smatraju da je Bog podmladio njeno telo da bi mogla da začne i da je zato ponovo postala lepa. Pošto je Sara imala skoro devedeset godina drugi komentatori smatraju da je u pitanju bio kulturni običaj pomoću kog je trebalo da se zapečati savez prijateljstva između Avraama i Avimeleha.

20:3 „Bog dođe Avimelehu noću u snu“ Avimeleh (*BDB* 4) je zvanje za vođu države, poput zvanja faraona, cezara ili cara. Izgleda da ova reč znači „otac je car“ ili „car je moj otac“. Na početku Psalma 34 vidimo da je ovo zvanje upotrebljavano za filistejske careve.

To što mu se Bog pokazao u snu, kao što se pokazao i Lavanu u Postanju 31:24, pokazuje da je ovaj čovek imao određeni odnos sa Bogom. To se posebno vidi po tome što je Boga oslovljavao rečju *Adonaj* (Postanje 20:4), što pokazuje da je donekle razumeo da je Jahve Bog saveza, kao što je to razumeo i Melhisedek (Postanje 14), još jedan čovek koji nije bio u savezu s Bogom.

20:4-6 Ovde vidimo razgovor između Boga i Avimeleha u kom Avimeleh podseća Boga da je nedužan pošto nije znao sve činjenice. U Postanju 20:5 je upotrebljena metafora „neukaljanih ruku“ (to je VEZA reči *BDB* 667 i *BDB* 496), koja je povezana s hebrejskim idiomom „otvorenih ruku“, to jest ruku koje nemaju šta da kriju, a podudarna je s frazom „čiste savesti“ (to je VEZA reči *BDB* 1070 i *BDB* 523, vidite: Prva o carevima 9:4; Psalam 7:8; 101:2). Bog je u Postanju 20:6 rekao da je on sačuvao Avimeleha od greha (vidite: Prva o Samuilu 25:39; Jov 33:18; vidite i Psalam 19:13).

Izgleda da se ovde radi o nekoj bolesti koja je zahvatila Avimeleha i njegovu porodicu (vidite: Postanje 20:17-18; 12:17). Mislim da je važno uočiti da je Bog bio aktivno uključen u dešavanja u svom svetu radi brige za jednog čoveka koji nije bio s njim usavezu. To isto vidimo i u njegovom odnosu sa Agarom i Jišmaelom i to treba da bude veliko ohrabrenje svim ljudima (vidite: Jezekilj 18:23,32; Jovan 3:16; Rimljanima 11:32; Prva Timoteju 2:4; 4:10; Titu 2:11; Druga Petrova 3:9; Prva Jovanova 2:1; 4:14).

20:4 „Gospode, zar ćeš pobiti nedužan narod?“ Ovde vidimo isto shvatanje Božije pravde kao kod Avraama u Postanju 18:23. Izgleda da je car svoju smrt smatrao početkom uništenja čitavog tog plemena (početkom pošasti, vidite: Postanje 20:17). Tvrdio je (upotrebom reči „nedužan“ i „pravedan“ *BDB* 843) da nije spavao sa Sarom i da je sve što je do tada učinio činio ne znajući da je u pitanju greh. Iz ovog stiha se vidi da se preljuba smatrala ozbiljnim kršenjem Božijih merila čak i u ovako ranom istorijskom razdoblju (vidite: Postanje 12:17-19; 26:7-11) jer je uticala na pravo nasleđstva.

POSEBNA TEMA – LJUDSKA SEKSUALNOST

20:7 GLAGOLSKI oblici su veoma snažni u ovoj poruci koju je Bog saopštio Avimelehu u snu:

1. „A sada vrati tom čoveku njegovu ženu“, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV hifila*; zanimljivo je da je to onaj isti GLAGOL koji se u Starom zavetu koristi u smislu „pokajati“.
2. „moliće se za tebe“, *BDB 813, KB 933, IMPERFEKAT kala* (možda je upotrebljen kao JUSIV). Zapazite da je Božije oprostjenje ovde zavisilo od Avraamove zastupničke molitve (veoma slično kao u Jovu 42:8). Ovim je naglašen Avraamov poseban položaj!
3. „i ostaćeš živ“, *BDB 310, KB 309, IMPERATIV kala*
4. „Ali, ako je ne vratiš“, *PARTICIP hifila* (vidite pod 1)
5. „znaj“ *BDB 393, KB 390, IMPERATIV kala*
6. „da ćeš umreti“, *APSOLUTNI INFINITIV i IMPERFEKAT istog GLAGOLA (BDB 559, KB 562)* pojačavaju njegovu snagu. Greh je povezan sa smrću (Postanje 2:17; Izlazak 10:17; Brojevi 18:22).

▣ **„On je prorok“** Ovo je prvo mesto na kom se ova reč pojavljuje u Svetom pismu i jedino mesto u Postanju. Reč „prorok“ (*BDB 611*) se odnosi na nekoga ko prima i prenosi Božije otkrivenje (vidite Brojeve 12:6), ali izgleda da se u ovom odlomku odnosi na zastupničku molitvu (vidite: Postanje 20:7, 17). To je moguće, jer to vidimo i na drugim mestima u Svetom pismu (vidite: Prva o Samuilu 7:5, 12:19,23; Jov 42:8; Jeremija 7:16; 11:14; 14:11; 27:18). Neki smatraju da se ona odnosi na prenošenje Božijeg otkrivenja sopstvenoj deci (vidite: Postanje 18:19).

POSEBNA TEMA – STAROZAVETNA PROROŠTVA

▣ **„ti i svi tvoji“** Ponovo vidimo da se naglašava zajednička kazna, što je u Starom zavetu veoma često (vidite: Postanje 17:27; 19:12). Isključivo ličnu odgovornost ne vidimo sve do Jezekilja 18 i Jeremije 31:31-34, što će biti odlika novog saveza.

POSTANJE 20:8-18 (SSP)

⁸Avimeleh ustade rano ujutro, pa pozva sve svoje službenike. Kada im je ispričao svoj san, oni se silno uplašiše. ⁹Onda Avimeleh pozva Avraama, pa ga upita: »Šta si nam to uradio? Šta sam ti skrivio da ovoliki greh navučesh na mene i na moje carstvo? Učinio si mi ono što ne treba činiti.« ¹⁰Avimeleh još upita Avraama: »Iz kog razloga [NASB – S čime si se to susreo pa] si to učinio?« ¹¹A Avraam odgovori: »Mislio sam: ,U ovome mestu se sigurno ne boje Boga, pa će me ubiti zbog moje žene.« ¹²Osim toga, ona mi je zaista sestra, kći moga oca, ali ne i moje majke, i postala mi je žena. ¹³A kada je Bog učinio da odem iz očevog doma, rekao sam joj: ,Ovako ćeš mi pokazati svoju ljubav: kuda god da odemo, kaži za mene da sam ti brat.« ¹⁴Tada Avimeleh uze ovaca, goveda, robova i robinja i dade ih Avraamu. A vrati mu i njegovu ženu Saru. ¹⁵»Evo, moja zemlja ti je na raspolaganju«, reče Avimeleh, »nastani se gde god ti drago.« ¹⁶A Sari reče: »Dao sam tvom bratu hiljadu srebrnjaka. Za sve koji su s tobom to će biti dokaz da si nedužna. Tako ćeš biti potpuno opravdana.« ¹⁷Tada se Avraam pomoli Bogu, i Bog izleči Avimeleha, njegovu ženu i robinje, pa su opet mogle da rađaju decu. ¹⁸Jer, GOSPOD je svaku ženu u Avimelehovom domu bio učinio nerotkinjom zbog Avraamove žene Sare.

20:8 „ustade rano ujutro“ Ovo je hebrejski idiom za veliku hitnost (vidite: Postanje 21:14; 22:3) da se čovek odazove jasno izraženoj Božijoj volji.

▣ „oni se silno uplašiše“ U Postanju 20:4-6 se vidi Avimelehova vera, a ovde je zabeležena i vera cele njegove porodice. Ona baca svetlo na Avraamovu izjavu iz Postanja 20:11a.

20:9-10 Nizom od tri pitanja Avimeleh je pokazao nepriličnost Avraamovih postupaka, kao što je to učinio i faraon u Postanju 12.

20:10 „susreo“ Neki smatraju da se to odnosi na neko proročko viđenje, ali većina stručnjaka smatra da to znači „Šta si to doživeo u prošlosti što je izazvalo ove tvoje postupke?“

20:11-12 Avraam je za svoje postupke pružio tri objašnjenja, ali sva tri deluju neubedljivo. Strah od smrti je zabeležen i u Postanju 12:12, a i s Isaakom u Postanju 26:7.

20:13 „kada je Bog učinio da odem“ U engleskom prevodu se skoro čini kao da Avraam hoće da kaže da je Bog kriv što se on tako ponašao, što nas podseća na Adamovo okrivljivanje Boga (vidite: Postanje 3:12). Ipak, nije baš sigurno da to treba tako da shvatimo. Ovde je sigurno da iza naziva *Elohim* koji je ovde upotrebljen stoji GLAGOL u MNOŽINI (*BDB* 1073, *KB* 1766, MNOŽINA PERFEKTA *hifila*), što je krajnje neobično kad se govori o Bogu jednobožačkih Izraelca (vidite Posebnu temu – Jednoboštvo). Neki, na primer S. R. Drajer (S. R. Driver), smatraju da se Avraam spustio na Avimelehov mnogobožaćki nivo, ali izgleda da je i Avimeleh poznavao jednog istinitog Boga. Rabini kažu da ova MNOŽINA, iako je retka, ne predstavlja neobičan način govora o Bogu (vidite: Postanje 1:26; 11:7; 35:7; Druga o Samuilu 7:23). Crkva ove starozavetne MNOŽINE često tumači kao začetak nauke o Svetoj Trojici.

POSEBNA TEMA – SVETA TROJICA

▣ „Ovako ćeš mi pokazati svoju ljubav: kuda god da odemo“ Izgleda da su se Avraam i Sara dogovorili oko ove varke da su brat i sestra još kad su otišli iz Ura Haldejskog.

20:14 Ovde je ponovljeno baš ono što je faraon učinio u Postanju 12:16.

Ovi podudarni izveštaji su podstakli zapadne stručnjake da postave pitanje da li je Petoknjižje napisao jedan pisac. Različita Božija imena i ovi podudarni izveštaji učinili su da ovi stručnjaci postave teoriju o nekoliko pisaca i urednika Postanja (vidite dr Atlijevu raspravu o tome u Uvodu u komentar na Postanje 1-11, u podnaslovu Pisac; taj komentar je besplatno dostupan na internet adresi http://www.freebiblecommentary.org/pdf/srb/VOL01AOT_serbian.pdf. Vidite i dobru kratku raspravu u rečniku *Hard Sayings of the Bible*¹²⁹, str. 118-120.

20:16 „hiljadu srebrnjaka“ U većini engleskih prevoda je pretpostavljeno da ovde treba da se pojavi reč „šekel“, pošto je to na Starom bliskom istoku bio uobičajeni izraz za „težinu dragocenih metala“ (vidite Posebnu temu – Mere za težinu i zapreminu na Starom bliskom istoku). Postoji nekoliko drugih tekstova gde se ova reč podrazumeva, ali se ne pojavljuje (vidite: Postanje 37:28; Sudije 17:2,3,4,10).

NASB, NKJV	„tvoja nedužnost“
NRSV	„oslobođenje od optužbe“
TEV	„da si nedužna“
NJB	„da si potpuno nedužna“

129 Teški delovi Biblije, prim. prev.

Nije jasno da li je Avimeleh dao dva odvojena dara, jedan Avraamu (Postanje 20:14), a drugi Sari (Postanje 20:16), ili je u pitanju bio jedan dar čija novčana vrednost je zabeležena u ovom stihu. Lično smatram da su u pitanju bila dva dara. Izraz „tvoja nedužnost“ doslovno znači „pokrivanje očiju za tebe“ (VEZA reči BDB 492 i 744), što je hebrejski idiom koji pokazuje da je Sara bila potpuno nedužna i da je primila nadoknadu za sramotu koju je pretrpela.

20:17 „Bog izleči Avimeleha“ Ne znamo tačno koja bolest je zahvatila Avimeleha i njegovu porodicu, ali onemogućila im je rađanje dece. Izgleda da je to bio jedan od načina na koje je Bog zaštitio Avimeleha da ne spava sa Sarom. I iz Postanja 20:17-18 vidimo da se neplodnost smatrala Božijim prokletstvom. To je jedan od razloga zbog kog je Avraamu bilo toliko teško da poveruje u Božije milostive reči kad je Sara bila nerotkinja.

20:18 „GOSPOD je svaku ženu u Avimelehovom domu bio učinio nerotkinjom“ Ovo su APSOLUTNI INFINITIV i PERFEKAT GLAGOLA istog korena (BDB 783 i 870), što pojačava silinu radnje.

Ovo je jedino mesto u Postanju 20 gde se spominje Božije zavetno ime Jahve. Ono je u ovom odlomku podudarno s imenom *Elohim*. U Samarijskom Petoknjižju i u nekim rukopisima *Septuaginte* ovde stoji *Elohim*.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Avraam Saru predstavljao kao svoju sestru?
2. Kako objašnjavate što su se istovetni događaji dva puta dogodili Sari i jedanput Reveki?
3. Zašto je Sarina zaštita teološki značajna?

POSTANJE 21

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Isaakovo rođenje 21:1-7	Isaakovo rođenje 21:1-7	Isaak i Jišmael 21:1-7	Isaakovo rođenje 21:1-7	Isaakovo rođenje 21:1-7 (6-7)
	Odlazak Agare i Jišmaela 21:8-14	21:8-14	21:8	Otpuštanje Agare i Jišmaela 21:8-14a
Sara se okreće protiv Agare 21:9-14			Agara i Jišmael oterani 21:9-13 21:14-16	
21:15-19	21:15-21	21:15-19		
			21:17-21	21:17-19
21:20-21		21:20-21		21:20-21
Savez sa Avimelehom 21:22-26	Savez sa Avimelehom 21:22-34	Avraamov spor s Avimelehom 21:22-24 21:25-34	Sporazum između Avraama i Avimeleha 21:22-23 21:24 21:25-29	Avraam i Avimeleh kod Beer Ševe 21:22-24 21:25-31
21:27-34			21:30-31 21:32-34	

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 21:1-7 (SSP)

¹GOSPOD se smilova Sari kao što je rekao i učini za nju ono što je obećao: ²Sara zatrudne i rodi Avraamu sina u njegovoj starosti, baš u ono vreme o kome mu je Bog govorio. ³Sinu koga mu je Sara rodila Avraam dade ime Isaak. ⁴Kada je njegov sin Isaak imao osam dana, Avraam ga obreza kao što mu je Bog zapovedio. ⁵Avraam je imao sto godina kada mu se rodio njegov sin Isaak. ⁶Sara reče: »Bog je učinio da se nasmejem, i svi koji za ovo čuju, smejaće se sa mnom.« ⁷I još reče: »Ko je mogao da kaže Avraamu da će Sara dobiti decu? A ipak sam mu rodila sina u njegovoj starosti.«

21:1

<i>NASB</i>	„Tada se GOSPOD seti Sare“
<i>NKJV</i>	„i GOSPOD poseti Saru“
<i>NRSV</i>	„GOSPOD se postara za Saru“
<i>TEV</i>	„GOSPOD blagoslovi Saru“
<i>NJB</i>	„Jahve postupi sa Sarom kao što je rekao“

Ime Jahve je dva puta ponovljeno da bi se naglasilo da je to dete rođeno jer je on to omogućio! Upotrebljeni GLAGOL doslovno znači „posetiti“ (*BDB* 823, *KB* 955, *PERFEKAT kala*). On se često koristio da se opiše Božije približavanje radi blagoslova ili kazne. U pozitivnom smislu se koristi u Postanju 15:24-25 i Izlasku 13:19, ali treba istaći da se ova reč obično koristila kad se radi o kazni.

☐ „ono što je obećao“ Izgleda da se ovo odnosi baš na Postanje 18:10-15. Već se u Božijim obećanjima koja je dao Avraamu u Postanju 12, 15 i 17 nazire da će Sara roditi posebno obećano dete (Postanje 21:2; Jevrejima 11:11).

21:2 „baš u ono vreme“ Ovo se neposredno odnosi na Postanje 17:21 i 18:10,14. Smatram da se odnosi na devet meseci trudnoće.

21:3 „Isaak“ Ovo ime mu je dato u Postanju 17:19,21. Potiče od reči koja znači „smeh“ (*BDB* 850), a povezano je s Avraamovim smehom iz Postanja 17:17 i Sarinim smehom iz Postanja 18:12.

21:4 „Avraam ga obreza“ To je bio znak saveza, znak koji je sam Jahve uspostavio. Obrezanje je izvršeno kad je dete imalo osam dana, kao što je Bog i zapovedio (vidite: Postanje 17:9-14). Arapi su na osnovu Postanja 17:25 razvili običaj obrezivanja svoje dece s trinaest godina, u skladu s Jišmaelovim obrezanjem. Svi narodi Starog bliskog istoka su obrezivali svoju decu, ali u različitom uzrastu i iz različitih razloga. Jedino su Filistejci i Hivijci bili neobrezani (vidite Postanje 34).

21:5 Ovde su ponovo navedene Avraamove godine (vidite: Postanje 17:17) da se pokaže Božija milost u ispunjenju njegovih obećanja, a ne čovekova snaga i napori.

21:6 Ovde postoji sledeća igra reči:

1. Avraam i Sara su smehom izrazili sumnju u ono što ime je Bog otkrio u Postanju 17:17 i 18:12.
2. Dete je dobilo ime koje znači „smeh“.
3. Sara je smehom ispoljila radost što je konačno dobila svoje dete i što joj ljudi čestitaju i smeju se s njom.
4. Smeh je u Postanju 21:9 upotrebljen u negativnom smislu, za Jišmaelov stav prema Isaaku.

21:7 „da će Sara dobiti decu“ Imenica „deca“ je u MNOŽINI. U hebrejskom postoji veoma mnogo neočekivanih MNOŽINA. To je sigurno bio način na se izrazi (1) da nešto postoji u dvojini (oči, uši, ruke) i (2) da se pojača silina izraza (tj. KRALJEVSKA MNOŽINA).

POSTANJE 21:8-14 (SSP)

⁸Dete je poraslo i prestalo da sisa. A onoga dana kada je Isaak prestao da sisa, Avraam priredi veliku gozbu. ⁹Sara vide kako se sin koga je Avraamu rodila Egipćanka Agara igra [NASB – ruga], ¹⁰pa reče Avraamu: »Oteraj ovu robinju i njenog sina, jer sin ove robinje neće biti naslednik sa mojim sinom, sa Isaakom.« ¹¹To veoma uzruja Avraama, jer se ticalo njegovog sina. ¹²Ali Bog mu reče: »Nemoj da se uzrujavaš zbog dečaka i svoje robinje. Poslušaj sve što ti Sara kaže, jer će se tvoje potomstvo računati po Isaaku. ¹³A i od sina robinje načiniću narod, jer je i on tvoj potomak.« ¹⁴Avraam ustade rano ujutro, uze hrane i mešinu vode i dade ih Agari. To joj naprti na pleća, pa je otpremi zajedno sa dečakom. Ona ode, pa je lutala po pustinji Beer-Ševi.

21:8 „onoga dana kada je Isaak prestao da sisa, Avraam priredi veliku gozbu“ Iz književnosti onog vremena saznajemo da je bio običaj da se na dan kada dete prestane da sisa priredi gozba (jer to je značilo da je dovoljno odraslo da budu sigurni da će preživeti). Isaak je možda prestao da sisa sa dve ili tri godine (vidite: Druga knjiga o Makavejcima 7:27).

21:9 „Sara vide kako se sin koga je Avraamu rodila Egipćanka Agara igra [NASB – ruga]“ U engleskom prevodu NKJV stoji „ruga“, a u engleskim prevodima NRSV i TEV stoji „igra“. Prevod LXX dodaje „igra s njenim sinom“. Ova hebrejska reč znači „smeh“ (BDB 850), ali u *pielu* (KB 1019) može da znači „šaliti se“ ili „podsmevati se“ (vidite: Postanje 19:14; Izlazak 32:6; Sudije 16:23), a zbog Galaćanima 4:29 i zbog Agarinog rujanja u Postanju 16:4,5 je verovatno da znači „rugati se“ ili „nipodaštavati“. Rabini navode Drugu o Samuilu 2:14 i Poslovice 26:19 kao primere negativne upotrebe ove reči.

21:10 „Oteraj ovu robinju i njenog sina“ I ovaj GLAGOL je u *pielu* (BDB 176, KB 204) i u IMPERATIVU (vidite: Galaćanima 4:30). Ovo je, prema tablicama iz Nuzija, bilo protivzakonito, ali iz ranijih pravnih dokumenata, koji se zovu *Lipit-ištar*, deci naložnica je po zakonu morao da se da deo nasledstva ili sloboda.

21:11 Avraam je voleo Jišmaela (vidite: Postanje 17:18), a voleo ga je i Jahve (vidite: Postanje 17:20; 21:3,18,20). Avraam je smatrao da je ovaj Sarin zahtev bio nepriličan, a možda čak i nepravedan (vidite: Brojevi 11:10; Prva o Samuilu 1:8).

21:12 Bog je Avraamu dao dve zapovesti:

1. „Nemoj da se uzrujavaš“, *BDB 949, KB 1269, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV. Ovaj GLAGOL je upotrebljen u Postanju 21:11 da se opiše Avraamova reakcija na Sarin zahtev (izrečen zapovednim načinom).
2. „Poslušaj sve što ti Sara kaže“, *BDB 1033, KB 1570, IMPERATIV kala*, glagol „slušati“).

▣ „**sve što ti Sara kaže**“ Iz ovoga proističe da je Bog prihvatio Sarinu procenu situacije. To ne znači da je Sarin stav bio ispravan, ali mi u stvari ne znamo celu situaciju. Možda je Sara, poput Reveke u Postanju 27, pokušavala da zaštiti zavetna obećanja.

21:13 „jer je i on tvoj potomak“ Bog će blagosloviti Jišmaela zbog njegovog oca Avraama. Njegov život je opisan u proroštvu iz Postanja 16:11-12. Jišmaelova povezanost sa Avraamom bila je izvor njegovog blagoslova, kao kod Lota u Postanju 19:29.

21:14 „mešinu vode“ Ova reč (VEZA reči *BDB 332 i BDB 565*) se u Starom zavetu pojavljuje samo u ovom poglavlju (vidite: Postanje 21:14,15,19). Označava ovčiju kožu ili želudac koji su šivenjem oblikovani tako da se dobije mešina za vodu.

▣ „**naprti na pleća**“ Ovo je u *Septuaginti* i u sirijskom prevodu prevedeno tako da izgleda kao da je Avraam na njena pleća naprtio i Jišmaela. Iz konteksta se može zaključiti da je Jišmael imao između petnaest i sedamnaest godina i stoga bio pretežak da ga majka nosi, pa je ovo verovatno samo idiom koji znači da ih je Avraam pripremio za put.

▣ „**lutala po pustinji Beer-Ševi**“ Vidite 31. stih.

POSTANJE 21:15-19 (SSP)

¹⁵Kada je u mešini nestalo vode, ona stavi dete pod jedan žbun, ¹⁶pa ode i sede podalje, otprilike koliko luk može da dobaci, jer je mislila: »Ne mogu da gledam kako dete umire.« I dok je tako sedela, glasno zaplaka. ¹⁷Bog ču dečakov plač, pa Božiji anđeo pozva Agar sa neba i reče joj: »Šta je, Agaro? Ne boj se. Bog je čuo kako dečak tamo plače. ¹⁸Ustani, podigni dečaka i uteši ga [NASB – uhvati ga za ruku], jer ću od njega načiniti velik narod.« ¹⁹Tada joj Bog otvori oči, i ona vide bunar s vodom, pa ode i napuni mešinu i dade dečaku da pije.

21:15

NASB, TEV „ostavi“
NKJV „stavi“
NRSV „baci“
NJB „napusti“

Ova reč (*BDB 1020*) označava napuštanje (Izlazak 1:22; Psalam 71:9; Jeremija 38:6,9; Jezekilj 16:5) u očekivanju smrti.

21:16 „koliko luk može da dobaci“ Ovo je redak GLAGOL (*BDB 377, KB 373, PARTICIP polela*), u Starom zavetu se pojavljuje samo ovde.

▣ „**glasno zaplaka**“ Ovde postoji nejasnoća u tekstu, jer je anđeo Gospodnji rekao da je čuo dete kako plače, a spominje se samo majčin glas. Ali, treba imati na umu da je ovo samo kratak opis ove situacije

i da nije sve izloženo. Anđeo Gospodnji je ponovo razgovarao s Agarom, kao i u Postanju 16:16, što pokazuje Božiju ljubav čak i za ljude koji su bili od manjeg značaja u Avraamovom životu.

21:17-18 Bog se ovako obratio Agari:

1. „Šta je, Agaro?“ (bez GLAGOLA)
2. „Ne boj se“, *BDB 431, KB 432, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV, vidite isti koren u Postanju 15:1; 26:24; 46:3
3. „Ustani“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
4. „podigni dečaka“, *BDB 669, KB 724, IMPERATIV kala*
5. „uhvati ga za ruku“, *BDB 304, KB 302, IMPERATIV hifila*, što podrazumeva da treba se pobrine za njega, da ga okrepi

21:17 Zapazite kako su *Elohim* i anđeo Gospodnji ovde poistovećeni (govore s neba), a ipak su različiti (vidite: Izlazak 3:2,4). Vidite Posebnu temu – Anđeo Gospodnji, kod Postanja 12:7.

▣ „**Bog je čuo**“ Ovo je igra reči s Jišmaelovim imenom (vidite: Postanje 16:11). GLAGOL „čuti“ (*BDB 1033*), „Jišmael“ (*BDB 1035*), i „Bog čuje“ potiču od istog korena.

21:18 „**jer ću od njega načiniti velik narod**“ Ovaj GLAGOL (*BDB 962, KB 1321, IMPERFEKAT kala*) znači „postaviti“ ili „uspostaviti“, vidite: Postanje 21:13; 46:3. Ovo nije isti GLAGOL (*BDB 793, KB 889, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao KOHORTATIV) koji je upotrebljen u Jahveovom obećanju Avraamu u Postanju 12:2 i 18:18 (*BDB 224, KB 243, APSOLUTNI INFINITIV kala*).

21:19 Nije jasno da li Postanje 21:19 opisuje čudo otvaranja očiju ili davanja novog, prethodno nepostojećeg izvora. Ista ova reč upotrebljena je u Postanju 3:5 i Drugoj o carevima 6:15-19.

POSTANJE 21:20-21 (SSP)

²⁰**Bog je bio sa dečakom dok je odrastao. Živeo je u pustinji i postao strelac.** ²¹**Dok je živeo u pustinji Paran, majka mu iz Egipta dovede ženu.**

21:20 Metafora „Bog je bio sa dečakom“ upotrebljena je i za Jakova (Postanje 28:15) i za Josifa (Postanje 39:2,3,21). Ona označava Jahveovo lično staranje i prisustvo (vidite Postanje 21:22). Jišmael je imao udela u Avraamovom blagoslovu!

21:21 „**majka mu iz Egipta dovede ženu**“ Ovo je trebalo da učini otac, ali u ovom slučaju je to bila Agara, koja je izabrala za Jišmaela ženu iz svog naroda.

POSTANJE 21:22-26 (SSP)

²²**U to vreme Avimeleh, u pratnji Pihola, zapovednika njegove vojske, reče Avraamu: »Bog je s tobom u svemu što činiš.** ²³**Zato mi se ovde pred Bogom zakuni da nećeš varati ni mene, ni moju decu, ni moje potomke, nego da ćeš meni i ovoj zemlji u kojoj boraviš biti odan kao što sam i ja odan tebi.«** ²⁴**»Kunem se«, reče Avraam.** ²⁵**Tada se Avraam požali Avimelehu zbog bunara s vodom koji su Avimelehove sluge prisvojile.** ²⁶**A Avimeleh reče: »Ne znam ko je to uradio. Ti mi o tome nisi govorio, i ja za to tek danas čujem.«**

21:22 „Avimeleh, u pratnji Pihola“ Ova ista dva imena spominju se u Postanju 26:26 u vezi sa Isaakom i problemima oko tog istog izvora u Beer Ševi. Ona su zajedničke imenice za cara i zapovednika. Ili su ovi ljudi živeli dosta dugo ili je došlo do neke nedoslednosti u hebrejskom tekstu (zbog različitih urednika).

▣ **„Bog je s tobom u svemu što činiš“** Ovo nisu rekli samo Avraamu, nego i Isaaku (vidite: Postanje 26:28).

21:25 „Tada se Avraam požali Avimelehu“ Izgleda da je ovde upotrebljena reč „prigovoriti“ (*BDB* 406, *KB* 410, *PERFEKAT hifila*). Sporovi oko izvora su bili česti u ovoj polusuvoj pustinjskog oblasti. Avimelehov odgovor pokazuje da on nije bio svestan tog problema i on je uprkos tome želeo da sklopi savez sa Avraamom (glagol „zakunuti se“, *BDB* 989, *KB* 1396, *IMPERATIV nifala*, Postanje 21:23).

POSTANJE 21:27-34 (SSP)

²⁷Avraam uze sitne i krupne stoke i dade je Avimelehu, pa njih dvojica sklopiše savez. ²⁸Potom Avraam odvoji sedmoro ženske jagnjadi iz stada, ²⁹a Avimeleh ga upita: »Šta znači ovo sedmoro ženske jagnjadi koje si odvojio na stranu?« ³⁰On mu odgovori: »Primi od mene ovo sedmoro ženske jagnjadi kao svedočanstvo da sam ja iskopao ovaj bunar.« ³¹Tako ono mesto dobi ime Beer Ševa, jer su tamo njih dvojica položili zakletvu. ³²Kada su Avimeleh i Avraam sklopili savez kod Beer-Ševe, Avimeleh i Pihol, zapovednik njegove vojske, vratiše se u zemlju Filistejaca. ³³Avraam posadi drvo tamariska u Beer-Ševi i tamo se pokloni GOSPODU [NASB – prizva GOSPODNJE ime], Večnome Bogu. ³⁴Avraam je još dugo boravio u zemlji Filistejaca.

21:27 „njih dvojica sklopiše savez“ Izgleda da su životinje koje se spominju u Postanju 21:27 bile presečene nadvoje da bi se sklopio ovaj savez (vidite Posebnu temu – Savez).

21:28 „sedmoro ženske jagnjadi“ Ovo je očigledno drugi skup životinja, a ne onaj iz Postanja 21:27, i očigledno je povezan s bunarom u Beer Ševi. Ime „Beer Ševa“ potiče od dva moguća izvora: (1) „bunar sedmorke“, Postanje 21:28 ili (2) „bunar zakletve“, Postanje 26:33 („sedam“ [*BDB* 987] i „zakleti se“ [*BDB* 989] slično zvuče u hebrejskom).

21:32 „zemlju Filistejaca“ Mnogi komentatori su primetili da Filistejci tada još nisu ušli u tu zemlju u velikim brojevima. Iako je to istina, zbog plaćeničke prirode ovog egejskog naroda bi moglo biti da su pre XII veka p.n.e. bili u toj oblasti u malim brojevima, a da su se tada tu naselili nakon neuspešne invazije Egipta. Moguće je i da je u pitanju događaj iz drugog razdoblja.

21:33 „drvo tamariska“ Ovo je simbolizovalo dve stvari:

1. Prisustvo podzemnih voda je često bilo povezivano sa svetim drvećem (Bog je dao vodu Agari, Jišmaelu i Avraamu).
2. Avraam, nomad, naumio je da ovde ostane duže vreme.

▣ **„prizva GOSPODNJE ime“** Ovde je upotrebljeno Božije zavetno ime Jahve (*BDB* 42), što znači da su u pitanju bile bogoslužbene prilike (vidite: Postanje 4:26; 12:8). To je slično onome što je Noje uradio u Postanju 8:20. Vidite Posebnu temu – Ime Jahve.

▣ **„Večnome Bogu“** Ovaj naziv za Boga se pojavljuje samo ovde. Sastoji se iz hebrejskih reči *El* (*BDB* 42) i *'olam* (*BDB* 761). Reč *El* je u prvom delu Postanja povezana s nekoliko drugih zvanja da bi se

istakla Božija priroda: (1) *El Šadaj* (BDB 42 i 994), 17:1; 43:14 i Izlazak 3; (2) *El Eljon* (BDB 42 i 751 II), 14:18-24; (3) *El Roi* (BDB 42 i 909), 16:13; (4) *El Betel* (BDB 42 i 110), 31:13; 35:7. *El* je bio opšti naziv za boga na Starom bliskom istoku (vidite Posebnu temu – Božija imena).

Reč '*olam* (BDB 761) znači „ono što je skriveno“ i odnosi se ili na prošlost ili na budućnost. Koristi se i u smislu „večnog“, ali značenje se mora odrediti neposredno iz konteksta (vidite Posebnu temu – Doveka ('*olam*)).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Da li je Postanje 20 u stvari negativan komentar o Avraamu?
2. Da li je i Avimeleh poznavao *Adonaja*?
3. Zašto je Avimeleh uzeo Saru sebi za ženu kad je bila tako stara i sebe opisivala kao „istrošenu“ (vidite: 18:12)?
4. Šta znači reč „prorok“ i zašto je Avraam mogao da nosi to zvanje?
5. Nabrojte tri razloga koja je Avraam naveo u Postanju 21:11-13 kao opravdanje što je pokušao da obmane Avimeleha.
6. Zašto je Sara zahtevala da Agara i Jišmael odu?

POSTANJE 22

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Prinošenje Isaaka	Potvrđenje Avraamove vere	Proveravanje Avraama	Bog zapoveda Avraamu da žrtvuje Isaaka	Avraamova žrtva
22:1-8	22:1-2	22:1-8	22:1 22:2	22:1-2
	22:3-8		22:3-5 22:6-7a 22:7b 22:7c 22:8	22:3-5 22:6-8
22:9-14	22:9-14	22:9-14	22:9-11a 22:11b 22:12 22:13-14	22:9-10 22:11-14
22:15-19	22:15-19	22:15-19	22:15-19	22:15-18 22:19
	Nahorova porodica	Potomci Avraamovog brata Nahora	Nahorovi potomci	Nahorovi potomci
22:20-24	22:20-24	22:20-24	22:20-24	22:20-24

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus

3. Treći pasus

4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 22:1-8 (SSP)

¹Posle toga Bog iskuša Avraama. Pozva ga: »Avraame!« A Avraam odgovori: »Molim! [NASB – Ovde sam]« ²Bog reče: »Uzmi svog sina, svog jedinca Isaaka, koga voliš, i idi u zemlju Moriju. Tamo ga prinesi kao žrtvu paljenicu na jednoj od planina za koju ti budem rekao.« ³Avraam ustade rano ujutro, osedla magarca i povede sa sobom dvojicu slugu i svoga sina Isaaka. Kada je nasekao drva za žrtvu paljenicu, krenu ka mestu o kome mu je Bog govorio. ⁴Trećega dana Avraam diže pogled i ugleda to mesto u daljini, ⁵pa reče svojim slugama: »Ostanite ovde pored magarca, a ja i dečak idemo onamo da se poklonimo Bogu, pa ćemo se vratiti k vama.« ⁶Avraam uze drva za žrtvu paljenicu i naprti ih na svoga sina Isaaka, a on ponese vatru i nož, pa njih dvojica odoše zajedno dalje. ⁷Isaak reče svom ocu Avraamu: »Oče!« »Molim, sine«, odgovori Avraam. »Vatra i drva su ovde«, reče Isaak, »ali gde je jagnje za žrtvu paljenicu?« ⁸Avraam odgovori: »Bog će se sam postarati za jagnje za žrtvu paljenicu, sine moj.« I njih dvojica odoše zajedno dalje.

22:1 „Bog“ Ovo je hebrejska reč *Elohim* (vidite Posebnu temu – Božija imena), jedan od čestih naziva za Boga u prvom delu Postanja. Nismo sigurni koji je koren ove reči, ali zbog jedne igre reči iz Postanja 31:29 izgleda da je ova reč povezana s frazom „biti jak“. Kritičke škole iz XVIII i XIX veka su na osnovu toga što se u različitim poglavljima Postanja pojavljuju različita Božija imena – Jahve i *Elohim* – postavili dokumentarnu hipotezu da je Postanje nastalo spajanjem nekoliko izvora, ali rabini kažu da ta imena predstavljaju dve strane Božije naravi. *Elohim* predstavlja Božiju silu i naglašava da je on Stvoritelj, a ime Jahve je vezano za dobrotu koju iskazuje u okviru saveza. Mislim da je rabinsko obašnjeње mnogo ubedljivije.

▣ „iskuša Avraama“ Vidite Posebnu temu odmah ispod.

POSEBNA TEMA – BOG PROVERAVA SVOJ NAROD (STARI ZAVET)

▣ „Avraama“ Bog je promenio njegovo ime iz Avram, što znači „uzvišeni otac“, u Avraam, što znači „otac mnoštva“. Bog se upravo spremao da traži od Avraama nešto što će ugroziti Avraamovo novo ime! *Septuaginta* u Postanju 22:1 navodi da je Bog dva puta oslovio Avraama, ali u hebrejskom rukopisu stoji samo jedno „Avraame“, dok u Postanju 22:11 stoji dvaput.

▣ „Ovde sam“ Ovo je hebrejski idiom koji se koristio kada je čovek nekome hteo da se stavi na raspolaganje (vidite: Postanje 22:11; Izlazak 3:4; Prva o Samuilu 3:4; Isaija 6:8).

22:2 Zapazite niz zapovesti koje je Avraam primio po pitanju Isaaka:

1. „Uzmi svog sina“, *BDB* 542, *KB* 534, IMPERATIV *kala*
2. „i idi u zemlju Moriju“, *BDB* 229, *KB* 246, IMPERATIV *kala* (zanimljivo je uočiti da se ovaj GLAGOL pojavljuje u ovom obliku samo ovde i u Postanju 12:1, što povezuje ove dve provere kao obećanje i ispunjenje [zapazite i Postanje 22:18 i 12:3])
3. „Tamo ga prinesi kao žrtvu“ *BDB* 748, *KB* 828, IMPERATIV *hifila*

▣ „Uzmi svog sina, svog jedinca Isaaka, koga voliš“ Izgleda da je ovo namerno sastavljen niz izraza koji se tiču Isaaka, posebnog, obećanog sina. Zapazite i da je on „jedini“ (*BDB 402*) sin (vidite: Postanje 22:2,12,16). Jišmael nije bio sin obećanja i bio je oteran! Sva Avraamova nada u potomstvo ležala je u ovom dečaku, a Jahve mu je rekao da ga prinese na žrtvu!

▣ „i idi u zemlju Moriju“ Ova reč (*BDB 599*) je prevođena na mnogo načina:

1. U *Vulgati* i Samarjanskom Petoknjižju stoji „viđenja“
2. U *Targumima* je prevedeno rečima „da se poklonite Bogu“
3. U *Septuaginti* stoji reč „visoka“
4. U *Pešiti* piše „Amonaca“
5. Neki stručnjaci ovo prevode rečima „koju će ti Jahve pokazati“
6. Drugi prevode kao „izabranu“
7. Treći prevode kao „mesto ukazanja“

Izgleda da je „mesto ukazanja“ najbolji prevod, jer je u skladu s upotrebom ove reči u Drugim letopisima 3:1, gde piše da je Hram bio sagrađen na gori Moriji, na mestu gde se Bog ukazao Davidu. To se odnosi na Drugu o Samuilu 24:16 ili možda, još verovatnije, na Prve letopise 21:18-30. Avraamovo prinošenje Isaaka se ne spominje u tom odlomku zato što je taj događaj bio veoma poznat ili možda zato što je bio nepoznat piscu Prvih letopisa. Izgleda da je Morija bila povezana i s Melhisedekovim gradom, Salimom, (14:18), koji je kasnije nazvan Jevus i na kraju Jerusalim.

▣ „žrtvu paljenicu“ Ovo je hebrejska reč „holokaust“ koja znači „žrtva koja je u celosti spaljena“ (*BDB 750*). Ta žrtva nije podrazumevala samo obredno klanje, nego i obredno rasecanje na komade. Kako žestoka zapovest od Boga koji mu je obećao sina i rekao mu da otera Jišmaela! Avraam je morao da veruje Bogu bez razumevanja, slično kao u događajima opisanim u Brojevima 21 čiji odjek nalazimo u Jovanu 3:14.

22:3 „Avraam ustade rano ujutro“ Zapazite da nije zabeleženo da je Avraam oklevao ili ispitivao, ali ta noć je sigurno bila grozna. Nismo sigurni da li je to ispušteno iz teksta ili je u pitanju znak da se Avraamova vera razvija. Avraam svakako nije bio savršen, ali veličina njegove vere u Boga se nesumnjivo može videti u ovom izveštaju. Ovo je bio vrhunac provere njegove vere.

22:4 „Trećega dana“ Udaljenost od Beer Ševe do gore Morije je oko dva i po dana hoda, ali s magarcem i drugim prtljagom putovanje je moglo potrajati i duže.

22:5 Zapazite zapovesti koje je Avraam dao slugama i opis njegove namere:

1. „Ostanite ovde“, *BDB 442, KB 444, IMPERATIV kala*
2. „a ja i dečak idemo onamo“, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*
3. „da se poklonimo Bogu“, *BDB 1005, KB 295, KOHORTATIV hištafela*
4. „pa ćemo se vratiti k vama“, *BDB 996, KB 1427, KOHORTATIV kala*

▣ „da se poklonimo Bogu, pa ćemo se vratiti k vama“ Avraamova vera u Boga je bila toliko jaka da u Jevrejima 11:17-19 piše da je smatrao da će Isaak biti podignut iz mrtvih ako to bude potrebno da bi se vratio s Avraamom kući. To je u skladu s obećanjem koje je Bog pre toga dao Avraamu u Postanju 21:12, obećanjem da će Avraam dobiti potomstvo kroz Isaaka. Iako Avraam nije razumeo kako ili zašto, nesumnjivo je znao i razumeo da Bog to može.

22:6 „Avraam uze drva za žrtvu paljenicu i naprti ih na svoga sina Isaaka“ Postoje mnoge veze između ovoga što se dogodilo Isaaku i onoga što se kasnije dogodilo Isusu. Lično ne volim alegorije i tipologije koje nisu izričito spomenute u Novom zavetu jer su ih komentatori masovno zloupotrebljavali

tokom istorije crkve. Između Isaaka i Isusa očigledno postoji određena veza. Bog nije dozvolio Avraamu da učini svom sinu upravo ono što je on kasnije učinio svom Sinu. Mislim da saosećajući s Avraamovom ljubavlju i verom možemo da razumemo silinu Božije ljubavi.

▣ „**vatru i nož**“ Ne znamo da li se ova vatra odnosi na žar od vatre iz njihovog logora od prethodne noći ili na vrećicu kremenja i truda. Reč za nož označava „mesarski nož“ (*BDB 38*), veoma velik nož koji se koristio prilikom kuvanja (vidite: Sudije 19:29; Poslovice 30:14).

22:7 „ali gde je jagnje za žrtvu paljenicu?“ Isaakovo pitanje sigurno je pogodilo Avraama u srce, a Avraam je na to, u Postanju 22:8, predivno izrazio svoju veru u Boga. Pošto je Isaak imao takvo znanje o žrtvama, to znači da je žrtveni sistem postojao i pre Mojsijevog zakona. To se vidi i kod (1) Kaina i Avelja (Postanje 4), (2) kod Noja (Postanje 8:20) i (3) kod Jova (Jov 1:5).

22:8 „Avraam odgovori: »Bog će se sam postarati za jagnje za žrtvu paljenicu...« Izraz „Bog će se postarati“ je kasnije, u Postanju 22:14, postao Božije ime (reči „Jahve“, *BDB 217*, i „videti“, *BDB 906*). Videli smo koliko često Božiji postupci proizvode nova imena koja opisuju njegovu narav i njegova dela. Ova hebrejska reč koja je prevedena izrazom „će se postarati“ doslovno znači „će videti za to“ (*BDB 906, KB 1157, IMPERFEKAT kala*), ali je poprimila ovo posebno značenje (onaj koji vidi je onaj koji će se postarati).

POSTANJE 22:9-14 (SSP)

⁹Kada su stigli do mesta o kome mu je Bog govorio, Avraam podiže žrtvenik i na njega naslaga drva. Zatim sveza svoga sina Isaaka i položi ga na žrtvenik preko drva, ¹⁰pa pruži ruku i uze nož da zakolje svoga sina. ¹¹Ali anđeo GOSPODNI ga pozva sa neba: »Avraame! Avraame!« A Avraam reče: »Molim!« ¹²»Ne spuštaj ruku na dečaka«, reče, »i nemoj ništa da mu uradiš. Sada znam da se bojiš Boga, pošto mi nisi uskratilo svoga sina, svoga jedinca.« ¹³Tada Avraam diže pogled, a kad tamo – ovan se rogovima zapleo u žbun! On ode, uze ga i prinese kao žrtvu paljenicu mesto svoga sina. ¹⁴Avraam nazva ono mesto »GOSPOD se stara«. Zato se još i danas kaže: »Na planini gde će se GOSPOD postarati.«

22:9 „Avraam podiže žrtvenik i na njega naslaga drva. Zatim sveza svoga sina Isaaka i položi ga na žrtvenik“ Ovde vidimo veliku Avraamovu veru, ali i veliku Isaakovu veru. Isaak je očigledno bio dovoljno velik da nosi drva uzbrdo i dovoljno velik da se odupre ocu dok ga je vezivao. Siguran sam da je ovaj događaj kasnije prouzrokovao sate razgovora o veri između Avraama i Isaaka.

GLAGOL „vezati“ (*BDB 785, KB 873, IMPERFEKAT kala*) se u Starom zavetu pojavljuje samo ovde. Isti ovaj koren (*BDB 785*) znači „saviti“ ili „uvrnuti“ i stoga se smatra da znači „saviti noge žrtvene životinje kao bi ih se vezalo“.

22:10 „pa pruži ruku“ Ovo se očigledno odnosi na obredni čin presecanja grla žrtvene životinje.

22:11 „Ali anđeo GOSPODNI“ Kada zajedno pročitamo Postanje 22:11 i 22:12 postaje jasno da je ovaj „anđeo GOSPODNI“ oličenje samog Boga (vidite: Postanje 16:7-13; 18:1; 19:1; 21:17,19; 22:11-15; 31:11,13; 32:24,30; 48:15-16; Izlazak 3:2,4; 13:21; 14:19; Sudije 6:12,14 i Zaharija 3:1,2). Ali zapazite da u Postanju 22:12 ovaj anđeo spominje Boga. Teško je uspostaviti čisto jednobojstvo kraj tolikog broja drugih duhovnih bića koja se spominju u Postanju (tj. „Duha“ u Postanju 1:2; reči „načinimo“ u Postanju 1:26; reči „kao jedan od nas“ u 3:22; reči „siđemo“ u 11:7; „anđela GOSPODNIJE“ iz ovog odlomka; a zapazite i reči „GOSPOD reče mome Gospodu“ u Psalmu 110:1). Njihov međudnos

predstavlja misteriju. Hrišćani se zajedno s Jevrejima drže jednobojstva koje je izraženo u Ponovljenim zakonima 6:4. Vidite Posebnu temu – Sveta Trojica, kod Postanja 20:13.

22:12 Ovde postoje dve odrične zapovesti:

1. „Ne spuštaj ruku na dečaka“, *BDB 1018, KB 1511, IMPERFEKAT kala*, ali upotrebljen kao *JUSIV*
2. „i nemoj ništa da mu uradiš“, *BDB 793, KB 889, JUSIV kala*

Sledeća dva PERFEKTA pokazuju da je Jahve bio potpuno zadovoljan Avraamovom verom:

1. „Sada znam“, *BDB 393, KB 390, PERFEKAT kala*
2. „pošto mi nisi uskratio svoga sina“, *BDB 362, KB 359, PERFEKAT kala*

Izrazi koji se odnose na Isaaka i koji se nalaze u Postanju 22:2 ponavljaju se i Postanju 22:12 (vidite i Postanje 22:16).

Kratka beleška o izrazu „sada znam“. Da li ona dovodi u pitanje Jahveovo predznanje ili je u pitanju književna tehnika kojom se potvrđuje Avraamova vera? Ja ovo shvatam u ovom drugom smislu. Ne volim otvoreni teizam.

NASB, NKJV,

NRSV, NJB „bojiš“

TEV „poštujeteš“

Pešita „bojiš“

REB „da si bogobojazan čovek“

Ova reč (*BDB 431*) se često pojavljuje u Starom zavetu i može da znači „strah“ (vidite: Postanje 3:10; 18:15; 20:8; 28:17; 32:7; 42:35; 43:18), ali u nekim odlomcima, kad opisuje čovekov stav prema Bogu, poprima značenje „strahopoštovanja“ ili „poštovanja“. Razmotrite sledeće tekstove: Postanje 42:18; Izlazak 1:17; 9:30; 18:21; Levitska 19:14,32; 25:17,36,43; Ponovljeni zakoni 6:2,24; 10:12,20; 14:23; 17:19; 25:18; 28:58; 31:12-13; Psalam 33:8. Iz ovog „straha“ treba da proisteknu poslušnost i služenje Bogu. To treba da bude odnos sa Bogom koji se ne tiče samo pojedinih događaja, mesta, veroispovedanja ili pravila, nego oblikuje celokupan način života. Poslušnost proističe iz poštovanja i ljubavi, a ne iz straha od kazne. Neposlušnost je pre svega usmerena protiv ljubavi, jednako kao i protiv zakona! Nečiji odnos sa Bogom dobija prvenstvo u životu! „Avraam poverova Bogu“ (Postanje 15:6) se vidi kroz ceo život!

22:13

NASB, RSV „iza njega ovan“

NKJV „a tamo iza njega je bio ovan“

NRSV, TEV „ovan“

Hebrejski rukopisi se razlikuju na ovom mestu. U masoretskom tekstu stoji PRILOG „iza“ (אחרי, *BDB 29*), ali u nekim drugim hebrejskim rukopisima i u Samarjanskom Petoknjižju, *Septuaginti* i *Pešiti* stoji reč „jedan“ (אחד, *BDB 25*), što se prevodi kao „jedan“ ovan.

☐ „mesto svoga sina“ Bog od Avraama nije tražio da žrtvuje ovog ovna, ali Avraam ga je iz zahvalnosti doneo od sebe, baš na brdu gde će jednog dana biti Solomonov hram. Ovo je možda bio početni oblik žrtve kao zamene koji se kasnije razvio u Mojsijevom zakonu i najuzvišenije u Hristovoj žrtvi (vidite: Isaija 53 i Jovan 1:29; Poslanica Jevrejima; Prva Petrova 1:18-19; Otkrivenje 5:11-14).

22:14 „Avraam nazva ono mesto »GOSPOD se stara«“ Izgleda da je ovo ime zasnovano na Božijem činu i na odgovoru koji je Avraam dao Isaaku u Postanju 22:8.

▣ „Zato se još i danas kaže“ Ovo mora biti književni trag kasnijeg urednika. Možda je to bio i Mojsije ili njegov sveštenečki pisar. Lično smatram da veći deo Postanja, sve do priče o Josifu, potiče od usmenih ili pisanih predanja izraelskih praotaca.

▣ „Na planini gde će se GOSPOD postarati“ Izgleda da je ovo začetak izraza „mesto koje će GOSPOD izabrati za boravište svoga Imena“ (vidite: Ponovljeni zakoni 12:5,11,21; 14:23,24; 16:2,6,11; to se izvorno odnosilo na Šator sastanka, a kasnije na Hram na gori Moriji).

POSTANJE 22:15-19 (SSP)

¹⁵Andeo GOSPODNI po drugi put pozva Avraama sa neba, ¹⁶pa mu reče: »Samim sobom se zaklinjem, govori GOSPOD, zato što si ovo uradio i nisi uskratio svoga sina, svoga jedinca, ¹⁷zaista ću te blagosloviti i učiniti da tvojih potomaka [NASB – silno umnožiti tvoje potomke] bude koliko i zvezda na nebu i peska na morskoj obali. Tvoji potomci će zaposesti gradove [NASB – kapije] svojih neprijatelja ¹⁸i preko tvoga potomstva biće blagosloveni svi narodi na zemlji zato što si me poslušao.« ¹⁹Tada se Avraam vrati svojim slugama, pa svi zajedno krenuše ka Beer-Ševi. I Avraam ostade da živi u Beer-Ševi.

22:16 „Samim sobom se zaklinjem“ Ovo je jedino mesto u Postanju gde se Bog u okviru saveza zaklinje samim sobom. Ovo je kasnije postalo glavna teološka isina iz Jevrejima 6:13-18. Zapazite da je ovo Božije bezuslovno obećanje zasnovano na njegovoj ljubavi, ali istovremeno predstavlja i odgovor na Avraamov veliki čin vere (“zato što si me poslušao“, Postanje 22:18). Izgleda da je ova bezuslovno-uslovna priroda biblijskih saveza vezana za Božiju bezuslovnu ljubav, ali je uslovljena čovekovim odazivom.

22:17 „zaista ću te blagosloviti“ Postoje dve gramatičke konstrukcije koje proizvode naglasak u ovom stihu:

1. APSOLUTNI INFINITIV *piela* i IMPERFEKAT *piela* GLAGOLA od istog korena, koji znači „blagosloviti“ (BDB 138, KB 159) i stoga je prevedeno rečima „zaista ću te blagosloviti“.
2. APSOLUTNI INFINITIV *hifila* i IMPERFEKAT *hifila* GLAGOLA od istog korena, koji znači „umnožiti“ (BDB 915, KB 1176), i stoga je prevedeno rečima „silno umnožiti tvoje potomke“.

Izgleda da je ovo povezano s Postanjem 12 i prvim obećanjem Avraamu (kao što je bilo i u prvobitnoj tvorevini), obećanjem potomstva i zemlje. U Novom zavetu je naglašeno obećanje o potomstvu, ali je uklonjen naglasak s obećanja zemlje.

▣ „i učiniti da tvojih potomaka bude koliko i zvezda na nebu i peska na morskoj obali“ Ovo su dve od nekoliko metafora za brojnost Avraamovih potomaka (vidite: prah, Postanje 13:16; 28:14; Brojevi 23:10; zvezde, Postanje 15:5; 26:4; i pesak, Postanje 32:12).

▣ „Tvoji potomci će zaposesti gradove [NASB – kapije] svojih neprijatelja“ Kapija je bila simbol sigurnosti drevnih gradova opasnih zidinama. Zaposesti nečiju kapiju značilo je osvojiti njihov grad. Stoga je ovo metafora vojne pobeđe Avraamovih potomaka protiv svih koji će biti protiv njih. Ista ova metafora se koristi i u Novom zavetu, u Mateju 16: vrata Podzemlja neće nadjačati Crkvu.

Iz proroka saznajemo da su čak i ova obećanja bila uslovljena poslušnošću Izraela, kao što su bila uslovljena i Avraamovom poslušnošću (vidite: Postanje 15:6; 22:16,18). Jahveova obećanja su bila jednostrano ukinuta Izraelovom neprestanom neposlušnošću i idolopoklonstvom. Treba da imamo na umu da je Sveto pismo pre svega usredsređeno na Božiju narav i vernost, ali treba reći i da on želi da njegov narod odražava njegovu narav pred svetom koji ne veruje (tj. pred narodima) da bi i svet mogao da se odazove Bogu!

22:18 „i preko tvoga potomstva biće blagosloveni svi narodi na zemlji“ Postoje gramatička i teološka pitanja o prevodu PERFEKTA *nifala* i PERFEKTA *hitpaela* GLAGOLA „blagosloviti“ (BDB 138, KB 159). Za to postoje sledeća uporedna mesta:

1. Postanje 12:3, PERFEKAT *nifala*
2. Postanje 18:18, PERFEKAT *nifala*
3. Postanje 22:18, PERFEKAT *hitpaela*
4. Postanje 26:4, PERFEKAT *hitpaela*
5. Postanje 28:14, PERFEKAT *nifala*

Nifal je obično PASIVAN (ovaj GLAGOL se u Postanju pojavljuje samo u tekstovima koji su prevedeni u PASIVU), ali može da ima i POVRATNI ili UZAJAMNI rod. I *hitpael* je POVRATNI ili UZAJAMNI (vidite: Ponovljeni zakoni 29:19; Psalam 72:17; Isaija 65:16 [dvaput]; Jeremija 4:2).

Novi zavet navodi ovo ključno obećanje u PASIVU. Vidite Dela 3:25 i Galaćanima 3:8. Ovo pitanje se tiče misijskog zadatka Izraela kao „carstva sveštenika“ za narode (vidite: Izlazak 19:5-6). Iako je ovo nedvosmisleno izrečeno tek u prorocima iz VIII veka, Postanje to pretpostavlja i usmereno je na tu stranu.

Izrael je trebalo da saopštava podatke o Bogu (pomoću svog načina života zasnovanog na poslušnosti Mojsijevom zakonu). U krajnjoj liniji, narodi su ti koji je trebalo da se odazovu verom u Jahveovu pouzdanost (kao što je to učinio Avraam, vidite: Postanje 15:6; Rimljanima 4:3; Galaćanima 3:6; Jakov 2:23). Trebalo je da prepoznaju otkrivenje koje je Jahve dao Izraelu i kroz Izrael i odazovu se na njega. Kad god je Izrael bio neposlušan, tada su narodi, umesto da vide izobilje i uravnoteženo društvo, mogli da vide Jahvea samo kao sudiju. Izrael nije bio uspešan u svom misijskom zadatku i on je sada predat Crkvi („veliko poslanje“, Matej 28:19-20; Luka 24:47; Dela 1:8)!

POSTANJE 22:20-24 (SSP)

²⁰Posle ovih događaja, Avraamu rekoše da je i Milka rodila sinove njegovom bratu Nahoru: ²¹prvorodenog Uca, njegovog brata Buza, Kemuela oca Aramovog, ²²Keseda, Hazu, Pildaša, Jidlafa i Betuela. ²³Betuel je bio Revekin otac. Ovih osam sinova Milka je rodila Avraamovom bratu Nahoru. ²⁴A i Nahorova naložnica, koja se zvala Reuma, rodila je sinove: Tevaha, Gahama, Tahaša i Maahu.

22:20-24 Izgleda čudno što je ovaj rodoslov uvršten baš ovde, ali on je u stvari veoma značajan jer postavlja pozornicu za Isaakovu buduću nevestu, Reveku, koja se spominje u Postanju 22:23.

22:23 „Betuel“ Ovo ime znači „Božiji čovek“ (BDB 143 I).

▣ **„Reveka“** Moguće je da hebrejski koren ovog imena (BDB 918) znači „vezati životinju“ i da je kasnije poprimio značenje „mesto za vezivanje“, a kad se koristi za ženu onda znači „ona koja zarobljava“. Rabini smatraju da to znači da je Reveka bila veoma privlačna i da je njena lepota „vezala“ Isaakova osećanja.

22:24 „Reuma“ Ova reč (BDB 910) ima dva moguća značenja: (1) „biti uzdignut“, što ima smisla jer je ona bila uzdignuta od robinje do naložnice, ili (2) „biser“ ili „koral“, što je verovatno bliže povezano s tom hebrejskom rečju.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Da li Bog stvarno iskušava svoju decu? Ako je tako, zašto to čini?
2. Šta znači reč „Moriya“ i gde se nalazi?
3. Zašto je Bog tražio od Avraama da žrtvuje obećanog sina?
4. Zašto je tekst iz Postanja 22:20-24 uvršten u ovaj odlomak?

POSTANJE 23

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Sarina smrt i sahrana	Sarina smrt i sahrana	Avraam kupuje porodičnu grobnicu	Sarina smrt i Avraamova kupovina grobnice	Grob izraelskih praotaca
23:1-16	23:1-16	23:1-16	23:1-2 23:3-4 23:5-6 23:7-9 23:10-11 23:12-13 23:14-16	23:1-2 23:3-6 23:7-11 23:12-16
23:17-20	23:17-20	23:17-20	23:17-18 23:19-20	23:17-20

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 23:1-16 (SSP)

¹Sara je živela 127 godina. ²Umrkla je u Kirjat-Arbi, to jest Hevronu, u Hanaanu, a Avraam uđe da je ožali i oplache. ³Kada je ustao od svoje pokojne žene, Avraam reče Hetitima [NASB – Hetovim sinovima]: ⁴»Ja sam među vama došljak i naseljenik. Prodajte mi [NASB – Dajte mi] ovde mesto za sahranjivanje, da mogu da sahranim svoju pokojnicu.« ⁵Hetiti mu odgovoriše: ⁶»Čuj nas, gospodaru. Ti si moćan poglavar među nama. Sahrani svoju pokojnicu u našoj najboljoj grobnici. Nijedan od nas neće ti uskratiti svoju grobnicu da u njoj sahraniš svoju pokojnicu.« ⁷Na to Avraam ustade i pokloni se narodu one zemlje, Hetitima, ⁸pa im reče: »Ako hoćete da mi dozvolite da ovde sahranim svoju pokojnicu, onda me saslušajte i zauzmite se za mene kod Efrona sina Coharovog, ⁹da mi proda [NASB – da] pećinu Mahpelu, koja pripada njemu, a nalazi se na kraju njegovog polja. Neka mi je proda po punoj ceni, da mi bude mesto za sahranjivanje među vama.« ¹⁰A Efron je sedeo sa ostalim Hetitima i on odgovori Avraamu pred svim Hetitima koji su došli na kapiju njegovog grada: ¹¹»Ne, gospodaru. Čuj me: Dajem ti polje i dajem ti pećinu koja je na njemu – dajem ti to u prisustvu mojih sunarodnika. Sahrani svoju pokojnicu.« ¹²Avraam se opet pokloni narodu one zemlje, ¹³pa reče Efronu pred njima: »Molim te da me saslušaj. Platiću ti koliko polje vredi. Prihvati moju ponudu, da mogu tamo da sahranim svoju pokojnicu.« ¹⁴A Efron odgovori Avraamu: ¹⁵»Čuj me, gospodaru. Ta zemlja vredi četiri stotine šekela¹³⁰ srebra, a to nije ništa ni za mene ni za tebe. Sahrani svoju pokojnicu.« ¹⁶Avraam se složi s Efronom i izmeri mu srebra koliko je ovaj pomenuo pred ostalim Hetitima: četiri stotine šekela srebra trgovačke mere.

23:1 Rabini kažu da je Sara, kad se Avraam vratio i rekao joj šta je uradio, sedam puta glasno jauknula i umrla. Njena smrt je zabeležena u Postanju 23. Ne znamo da li je ovo istina, ali jasno vidimo odakle rabinima ovo tumačenje!

23:2 „u Kirjat-Arbi“ Ovo ime (BDB 900) se sastoji od sledećih reči:

1. „Kirjat“ znači „grad“
2. „Arba“
 - a. Obično se prevodi kao „grad četvorice“ (tj. Anaka i njegova tri sina ili spoj četiri sela)
 - b. Isti koren znači i „zaseda“ (BDB 70)
 - c. Lično ime, jedan od Anakovaca, Isus Navin 14:15; 15:13; 21:11

Vidite Posebnu temu – Divovi.

▣ „Avraam uđe da je ožali i oplache“ Čitalac se pita koliko je trajalo ovo oplakivanje i pregovaranje s mesnim stanovnicima. Sarino telo je sigurno brzo počelo da se raspada u onoj klimi, vidite poglavlje „Death and Funeral Rites“¹³¹ u knjizi *Ancient Israel: Social Institutions*¹³², tom 1, Rolan Devo (Roland deVaux), str. 56-61. Danas u Izraelu (gde još uvek ne balzamuju) pokojnik mora da se sahrani u roku od dvadeset četiri časa.

130 četiri stotine šekela 4,56 kilograma; isto i u 16. stihu (napomena iz SSP-a)

131 Smrt i pogrebni običaji, prim. prev.

132 Drevni Izrael: Društvene ustanove, prim. prev.

23:3-13 U ostatku poglavlja nalazi se zapis razgovora (u uobičajenom obliku zvaničnih istočnjačkih običaja) između Avraama i stanovnika okoline Hevrona. Zapazite zvaničan ton sledećih IMPERATIVA (i podelu na pasuse u prevodu *TEV*).

1. „Dajte mi“, Postanje 23:4, *BDB 678, KB 733, IMPERATIV kala*, u smislu molbe
2. „mesto za sahranjivanje“, Postanje 23:4 (doslovno „vlasništvo nad nekim mestom za sahranjivanje“), *BDB 868, KB 1064, KOHORTATIV kala*
3. „Čuj nas“, Postanje 23:6, *BDB 1033, KB 1570, IMPERATIV kala* (ovo su Hetovi potomci rekli Avraamu)
4. „Sahrani svoju pokojnicu“, Postanje 23:6, *BDB 868, KB 1064, IMPERATIV kala* (Avraam nije želeo da Sahrani Saru na nekom od njihovih poseda)
5. „saslušajte“, Postanje 23:8, isto kao pod brojem 3, ali ovde se Avraam obraća njima
6. „zauzmite se“, Postanje 23:8, *BDB 803, KB 910, IMPERATIV kala* (u smislu molbe)
7. „da mi da“, Postanje 23:9, *BDB 678, KB 733*
 - a. *JUSIV kala*
 - b. *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
(Efron je odgovorio u Postanju 23:11 [tri *PERFEKTA kala*], ali ovo nije stvarna ponuda da se pokloni zemlja, nego nastavak očekivanog toka pregovora i korak kojim se označava iščekivanje ponude)
8. „Čuj me“, Postanje 23:11, isto kao pod brojem 3 i brojem 5 (Efron se obraća Avraamu i nudi mu pećinu i polje)
9. „Sahrani“, Postanje 23:11, isto kao pod brojem 4
10. „Molim te da me saslušaj“, (doslovno „čuješ“), Postanje 23:13, isto kao pod brojevima 3, 5 i 8 (Avraam se obraća Efronu)
11. „Čuj me“, Postanje 23:15, isto kao pod brojevima 3, 5, 8 i 10 (Efron se obraća Avraamu i govori o ceni polja na način koji podrazumeva da oko cene nema pregovaranja, a izgleda da je ovo bila visoka cena)

Veći deo ovog razgovora nam izgleda suviše zvanično i rekli bismo da ima suviše ponavljanja, ali to je bio očekivani postupak u hanaanskom društvu drugog milenijuma p.n.e.

23:3 „Hetovim sinovima“ Ime Het (חֵת, *BDB 366*) označava praoca Hetita (חֵתִי, *BDB 366*, vidite: Postanje 10:15; Prvi letopisi 1:13). Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

23:4 „došljak i naseljenik“ Ove dve reči imaju različite prizvuke, ali verovatno je u pitanju *endijada*:

1. „došljak“ (*BDB 158*) predstavlja stranca koji negde boravi, vidite: Postanje 15:13; Izlazak 22:21; 23:9; Levitska 19:34; Ponovljeni zakoni 10:19; 23:8
2. „naseljenik“ (*BDB 444*) je stranac u prolazu i nema nikakva zakonska prava, Levitska 22:10; 25:40

Možda ove reči zajedno označavaju nekoga ko se doselio u nenaseljenu oblast, ali ne poseduje zemlju. Vidite članak „*Resident Aliens*“¹³³ u knjizi *Ancient Israel: Social Institutions*¹³⁴, tom 1, Rolan Devo (Roland deVaux), str. 74-76.

23:6 „Ti si moćan poglavar“ Reč prevedena kao „moćan“ je reč *elohim* (*BDB 43*), koja može da se upotrebi na sledeće načine:

1. Za Boga, vidite Posebnu temu – Božija imena
2. Za sudije

133 Došljaci, prim. prev.

134 Drevni Izrael: Društvene ustanove, prim. prev.

3. Za anđele

4. Ovde je upotrebljena za moćnog, mesnog, porodičnog vođu

Prevod „moćan“ potiče od korena *el* (BDB 42, vidite: Prvi letopisi 12:22; Psalam 68:15; Jona 3:3). Neki komentatori smatraju da ovo treba prevesti kao „bogomdani poglavar“.

Reč prevedena kao „poglavar“ (BDB 672) znači „neko ko je uzvišen“ (od korena reči BDB 669). U prevodu NASB je prevedena na sledeće načine:

1. „poglavar“, Postanje 17:20; 25:16; 34:2
2. „vođa“, Izlazak 16:22; Brojevi 1:16,44; 2:3; Isus Navin 22:32
3. „vladar“, Izlazak 22:28; 34:31; 35:27; Prva o carevima 11:34
4. „poglavica“, Isus Navin 13:21

To je u ovim veoma stilizovanim pregovorima bilo ljubazno zvanje iz poštovanja. Hetiti ovde nisu davali versku izjavu.

23:9 „pećinu Mahpeli“ Izgleda da je ovo bila pećina (često mesto za sahranjivanje) koja se nalazila u oblasti Mahpeli, koja se prostirala kraj Hebrona prema Mamreu (vidite: Postanje 13:18; 14:13; 18:1).

Tamo je sahranjeno nekoliko članova Avraamove porodice:

1. Sara, 23:19
2. Avraam, 25:9
3. Isaak, 35:29
4. Reveka i Lija, 49:31
5. Jakov, 50:13

23:10 „Hetiti“ Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

▣ **„na kapiju“** To je bilo mesto gde su se mesne vođe okupljale radi druženja, trgovine i zakonskih pitanja.

23:15 „šekela“ Vidite Posebnu temu – Mere za težinu i zapreminu na Starom bliskom istoku.

POSTANJE 23:17-20 (SSP)

¹⁷Tako Efronovo polje u Mahpeli blizu Mamre – i polje i pećina na njemu i sve drveće unutar njegovih međa – predoše ¹⁸u Avraamovo vlasništvo u prisustvu svih Hetita koji su došli na gradsku kapiju. ¹⁹Posle toga Avraam sahrani svoju ženu Saru u pećini na polju Mahpeli blizu Mamre, to jest Hevrona, u Hanaanu. ²⁰Tako to polje i pećina na njemu predoše od Hetitâ u Avraamovo vlasništvo kao mesto za sahranjivanje.

23:17 „predoš“ Ovaj glagol (BDB 877, KB 1086, IMPERFEKAT *kala*) znači „podići se“ ili „ustati“, a odnosi se na izvršenje zakonite primopredaje. Avraam je sada zvanično bio vlasnik komada zemlje u Palestini, to jest Hanaanu. Više nije bio došljak i naseljenik.

POSTANJE 24

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Nevesta za Isaaka	Nevesta za Isaaka	Pronalaženje žene za Isaaka	Žena za Isaaka	Isakova ženidba
24:1-9	24:1-9	24:1-9	24:1-4 24:5 24:6-9	24:1-9
24:10-14	24:10-14	24:10-14	24:10-14	24:10-14
Izbor Reveke				
24:15-21	24:15-21	24:15-21	24:15-17 24:18-21	24:15-21
24:22-27	24:22-28	24:22-27	24:22-23 24:24-25 24:26-27	24:22-27
24:28-41	24:29-31 24:32-41	24:28-33	24:28-31 24:32-33a 24:33b 24:34-41	24:28-32 24:33-49
24:42-44	24:42-44	24:42-44	24:42-49	
24:45-49	24:45-49	24:45-49		
24:50-51	24:50-51 24:52-60 (60)	24:50-51 24:52-61 (60)	24:50-53	24:50-53
24:52-61 (60)			24:54 24:55 24:56 24:57-58a 24:58b 24:59-61 (60)	24:54-61 (60)

Isaak se ženi Revekom 24:61-67

24:62-67

24:62-67

24:62-65a

24:62-67

24:65b

24:66-67

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 24:1-9 (SSP)

¹Avraam je već bio veoma star, i GOSPOD ga je u svemu blagoslovio. ²On reče najstarijem sluzi u svome domu, onom koji je upravljao svim njegovim imanjem: »Stavi ruku pod moje bedro ³i zakuni mi se GOSPODOM, Bogom neba i zemlje, da mom sinu nećeš za ženu dovesti neku od kćeri Hanaanaca, među kojima živim, ⁴nego da ćeš otići u moju zemlju, mojoj rodbini, i tamo naći ženu za mog sina Isaaka.« ⁵»A šta ako ta žena ne bude htela da pođe sa mnom u ovu zemlju?« upita ga sluga. »Da li da onda odvedem tvog sina u zemlju iz koje si došao?« ⁶»Nipošto ne vodi mog sina onamo!« reče Avraam. ⁷»GOSPOD, Bog neba, koji me izveo iz doma moga oca i zemlje moje rodbine, govorio je sa mnom i zakleo mi se: ‚Tvom potomstvu ću dati ovu zemlju.‘ On će pred tobom poslati anđela da bi ti mogao odande da dovedeš ženu za mog sina. ⁸A ako ta žena ne bude htela da pođe ovamo s tobom, bićeš oslobođen ove zakletve koju si mi dao. Ali, mog sina nipošto ne vodi tamo!« ⁹Tada sluga stavi ruku pod bedro svoga gospodara Avraama i zakle mu se.

24:1 „Avraam je već bio veoma star“ Kad uporedimo Postanje 25:20, koje kaže da je Isaak imao četrdeset godina kad se oženio Revekom, i Postanje 21:5, koje kaže da je Avraam imao sto godina kad se

Isaak rodio, zaključujemo da je Avraam na početku 24. poglavlja imao sto četrdeset godina. Avraam je ukupno živio sto sedamdeset pet godina (vidite: Postanje 25:7).

▣ „i GOSPOD ga je u svemu blagoslovio“ Potpun spisak ovih blagoslova nalazi se u Postanju 24:35.

24:2 „On reče najstarijem sluzi u svome domu, onom koji je upravljao svim njegovim imanjem“ Pridev „najstarijem“ (BDB 278, od IMENICE „brada“) može da označava osobu od autoriteta, a ne nužno najstarijeg po godinama (vidite: Postanje 50:7; Isaija 3:2). Mnogi komentatori smatraju da je ovaj verni sluga bio Eliezer Damašćanin, koji se spominje u Postanju 15:2. To što je išao da obezbedi ženu za Isaaka pokazuje njegovu nesebičnu prirodu po pitanju naslednih prava. U stvari, on je jedan od najpobožnijih, najdivnijih i najvernijih sporednih ličnosti u Svetom pismu.

▣ „Stavi ruku pod moje bedro“ GLAGOL „stavi“ (BDB 962, KB 1321, IMPERATIV *kala*) označava zapovest koja se odnosi na važan čin iz ondašnje kulture i koja je bila vezana za zakletvu iz Postanja 24:3 („zakuni se“ BDB 989, KB 1396, IMPERFEKAT *hifila* upotrebljen kao KOHORTATIV).

Ovaj čin iz ondašnje kulture spominje se samo ovde i u Postanju 47:29. Postoji nekoliko teorija o njegovom značenju:

1. Pošto bedra predstavljaju simbol muškarčevog potomstva (BDB 437, 1, b, vidite: Postanje 46:26; Izlazak 1:5; Sudije 8:30), ovo se možda odnosi na polne organe. Ako je to istina, onda je možda povezano s obrezanjem, koje je bilo znak Jahveovog saveza (vidite: Postanje 24:3). Tako su ovaj stih protumačili Jonatanov targum i Raši.
2. Neki smatraju da se ovaj čin odnosi na potomstvo i stoga su Jeronim, Avgustin i Luter govorili da se on odnosi na Avraamovog najvažnijeg potomka, na Pomazanika.
3. Neki smatraju da je ovaj čin samo pokazatelj da je Avraam bio njegov gospodar i da je baš njemu poverio ovaj važan zadatak da Isaaku nađe ženu (Ibn Ezra i Kalvin).
4. Možda je ovaj čin bio povezan s jalovošću, prokletstvom ondašnje kulture, koje bi nastupilo ako se zakletva prekrši.

24:3 „zakuni mi se GOSPODOM, Bogom neba i zemlje“ Među komentatorima postoji velika rasprava o tome da li je Avraam bio pravi jednobožac ili samo glavnobožac (*henoteista*, koji je lično služio samo jednom bogu, ali nije poricao postojanje drugih bogova). Ja na osnovu ovih i njegovih sličnih reči smatram da je bio jednobožac. Većina stručnjaka smatra da se potpuno zaokruženo jednobožstvo, u filozofskom smislu, nije pojavilo sve do proroka VIII veka p.n.e. (vidite Posebnu temu – Jednobožstvo).

▣ „da mom sinu nećeš za ženu dovesti neku od kćeri Hanaanaca“ Ovo je verovatno vezano za proroštvo iz Postanja 15:13-16 ili Postanja 9:25-27 (vidite i Izlazak 34:15-16 i Ponovljene zakone 7:3-6). Avraam je sreo nekoliko pobožnih ljudi koji su bili Hanaanci:

1. Amorejca koji se spominje u Postanju 14:13
2. Melhisedeka, koji se spominje u Postanju 14:18
3. Avimeleha, koji se spominje u Postanju 20

To pokazuje da pad Amorejca još nije bio potpun u ovom istorijskom razdoblju.

24:4 „nego da ćeš otići u moju zemlju, mojoj rodbini“ Izgleda da se to odnosi na Ur Haldejski i na Nahorovu porodicu koja se spominje u Postanju 11:27-31.

24:5 „A šta ako ta žena ne bude htela da pođe sa mnom u ovu zemlju?“ Sluga je očigledno bio zabrinut zbog veoma određenih zahteva na koje ga je Avraam obavezao. Avraam je želeo da Isaak dobije ženu (1) koja će u veri biti spremna da napusti svoju porodicu kao što je Avraam morao da napusti svoju, (2) i koja je znala za Jahvea, njihovog Boga.

▣ „Da li da onda odvedem tvog sina u zemlju iz koje si došao?“ Peti stih sadrži snažno naglašeno pitanje sluge (APSOLUTNI INFINITIV *hifila* i IMPERFEKAT *hifila* GLAGOLA od istog korena, *BDB* 996, *KB* 1427), a Postanje 24:6 sadrži snažno naglašenu Avraamovu zapovest („Nipošto ne vodi mog sina onamo!“, IMPERATIV *nifala* [*BDB* 1036, *KB* 1581] za kojim sledi IMPERFEKAT *hifila* [*BDB* 996, *KB* 1427] istog GLAGOLA koji je upotrebljen i u Postanju 24:5) da Isaak nipošto ne sme da se vrati u zemlju gde se Avraam rodio. Za to postoje dva moguća razloga: (1) zbog toga što je njegova porodica i dalje bila mnogobožička, (2) ili zbog toga što su Božija obećanja bila izričito vezana za Hanaan (vidite: Postanje 24:7; Jevrejima 11:15; Postanje 12:7; 13:15; 15:18).

24:7 „On će pred tobom poslati anđela“ Jahveov anđeo često govori i deluje kako bi se sprovela Jahveova volja. On se u Postanju spominje nekoliko puta (vidite: Postanje 16:7; 21:17; 22:11; vidite i Izlazak 23:20,23). Vidite Posebnu temu – Anđeo Gospodnji.

POSTANJE 24:10-14 (SSP)

¹⁰Potom uze deset kamila iz krda svoga gospodara i ode, noseći sa sobom svakovrsnih dobara svoga gospodara, pa se zaputi u Aram Naharajim [*NASB* – Mesopotamiju], u Nahorov grad. ¹¹Ispred grada natera kamile da kleknu pored jednog bunara. Bilo je predvečerje, vreme kada žene izlaze da zahvate vode. ¹²On reče: »GOSPODE, Bože moga gospodara Avraama, daj mi da uspem danas i pokaži ljubav prema mom gospodaru Avraamu. ¹³Evo, stojim pored ovog izvora, a kćeri žitelja grada izlaze da zahvate vode. ¹⁴Neka devojka kojoj kažem: „Molim te, spusti svoj krčag da pijem vode“, a ona odgovori: „Pij, a napojiću i tvoje kamile“ – neka ona bude ta koju si odredio za svoga slugu Isaaka. Po tome ću znati da si pokazao ljubav mom gospodaru.«

24:10 „uze deset kamila“ Među istoričarima postoje mnoge rasprave o tome kad su kamile pripitomljene. Istina je da nisu bile u širokoj upotrebi u trgovini (tj. karavanima) sve do 1200. godine p.n.e., ali izgleda da su bile pripitomljene i korišćene za lične potrebe mnogo pre toga.

▣ „u Mesopotamiju“ Ovo je hebrejski izraz *Aram-na-harain* (*BDB* 74 i 625, vidite: Ponovljeni zakoni 23:4), i verovatno znači „Aram dve reke“, a odnosi se na severni deo središnje Mesopotamije.

▣ „u Nahorov grad“ Nahor (*BDB* 637, nismo sigurni u značenje) je ime Tarinog oca, a Tara je bio Avraamov otac (vidite: Postanje 11:22,23,24,25; Prvi letopisi 1:26). Isto ime imao je i jedan od Tarinih sinova (Postanje 11:26,27,29). Izgleda da je Avraam rekao svom sluzi da se vrati u grad gde je živeo njegov brat Nahor (Postanje 22:20-24). Ovaj grad je možda bio poznat pod drugim imenom, a možda je to čak bio i Ur Haldejski, Avraamov prvi dom, ili možda Haran (vidite: Postanje 11:31), grad u koji se preselio velik broj članova Avraamove porodice. U beleškama u Bibliji *The NIV Study Bible*¹³⁵ piše da je u Mariju pronađena glinena tablica na kojoj se spominje grad po imenu Nahor (str. 41). Naziv Haran se u tom slučaju odnosi na celu oblast, a ne samo na grad na severu središnje Mesopotamije.

24:12 „On reče: »GOSPODE, Bože moga gospodara Avraama...«“ Ovo nije opaska koja omalovažava veru ovog sluge, nego je on na taj način priznao ko je izvor zavetnih obećanja (vidite: Postanje 24:26). Njegova molitva sadrži dve molbe:

1. „daj mi“ (doslovno: „učini da se dogodi“), *BDB* 899, *KB* 1137, IMPERATIV *hifila*
2. „pokaži“, *BDB* 793, *KB* 889, IMPERATIV *kala*

135 Biblija za proučavanje, prevod *NIV*, prim. prev.

Reč prevedena kao „ljubav“ je moćna IMENICA 𐤓𐤐𐤍 koja je vezana za savez (vidite: Postanje 19:19; 20:13; 21:23; 24:12,14,27,49; 32:10; 39:21; 40:14; 47:29). Vidite posebnu temu – Ljubav (*hesed*). Ovaj sluga se u molitvi nesumnjivo obraćao Bogu s kojim je Avraam bio u savezu.

24:14,16 Naglašeno je nekoliko Revekinih osobina:

1. Spremnost i snaga za pomoć, Postanje 24:14 (molitva Avraamovog sluge)
2. Vrlo lepa, Postanje 24:16
3. Devica, Postanje 24:16
4. Gostoprимljiva, Postanje 24:18-25

POSTANJE 24:15-21 (SSP)

¹⁵I još pre nego što je on završio molitvu, izađe Reveka sa svojim krčagom na ramenu. Ona je bila kći Betuela, sina Milke i Avraamovog brata Nahora. ¹⁶Devojka je bila vrlo lepa i bila je devica. Ona siđe do izvora, napuni krčag i opet se pope gore. ¹⁷Sluga joj potrča u susret, pa joj reče: »Molim te, daj mi da popijem malo vode iz tvog krčaga.« ¹⁸»Pij, gospodar«, reče ona, pa brzo spusti krčag na ruku i dade mu da pije. ¹⁹Kada se napio, ona reče: »I tvojim kamilama ću zahvatati vode dok se ne napiju.« ²⁰I ona brzo isprazni krčag u pojilo, pa otrča nazad do bunara da zahvati još vode. Tako je zahvatila vode za sve njegove kamile. ²¹A sluga je ćutao i pomno je posmatrao, da vidi da li je GOSPOD učinio da njegov put bude uspešan ili nije.

24:15 „Reveka... je bila kći Betuela, sina Milke“ Ova porodica je već spomenuta u Postanju 22:20-24. Ime njenog oca, Betuel, znači „Božiji čovek“ (BDB 143 I), što možda pokazuje da je ova porodica bila duhovna. Važno je i to što se Reveka nalazila u grani porodične loze koja dolazi od Milke, Nahorove žene, a ne od Nahorove naložnice Reume.

☐ **„izađe Reveka sa svojim krčagom na ramenu“** Ova pojedinost pokazuje istoričnost ovog izveštaja. Žene u Egiptu su nosile vodu u krčazima na glavi, ali u Mesopotamiji su ih nosile na boku ili na ramenu.

24:17 „Molim te, daj mi da popijem malo vode“ Ovo je IMPERATIV *hifila* (BDB 167, KB 196) i poklapa se s njegovom molitvom iz Postanja 24:14.

24:18 „Pij“ Ovo je IMPERATIV *kala* (BDB 1059, KB 1667), odgovor na njegovu molitvu za vodstvo do prave žene.

24:19-20 „I tvojim kamilama ću zahvatati“ I ovo je bio deo slugine molitve iz Postanja 24:14. Jahve je na poseban način vodio Reveku, jer je ono što je ovde učinila zahtevalo veliku količinu vremena i energije za deset žednih kamila!

POSTANJE 24:22-27 (SSP)

²²Kada su se kamile napojile, čovek izvadi zlatan nosni prsten težak jednu beku¹³⁶ i dve zlatne narukvice teške deset šekela¹³⁷, ²³pa je upita: »Molim te, reci mi čija si kći? Ima li u domu tvoga oca mesta za nas da prenoćimo?« ²⁴Ona mu odgovori: »Ja sam kći Betuela, koga je Milka rodila Nahoru«, ²⁵pa dodade: »Kod nas ima slame i krme u izobilju, a i mesta za vas da prenoćite.«

136 *jednu beku* 6 grama (napomena iz SSP-a, prim. prev.).

137 *deset šekela* 114 grama (napomena iz SSP-a, prim. prev.).

²⁶Sluga se tada duboko pokloni GOSPODU, ²⁷govoreći: »Blagosloven GOSPOD, Bog moga gospodara Avraama, što moga gospodara nije lišio svoje ljubavi i vernosti. GOSPOD me je vodio putem do doma rođakâ moga gospodara.«

24:22 „čovjek izvadi zlatan nosni prsten težak jednu beku i dve zlatne narukvice teške deset šekela“ Ovaj zlatni prsten je bio za nos (vidite: Postanje 24:47 i Samarjansko Petoknjižje). Pretpostavljam da bi se nos oklembesio od nosnog prstena koji je težak pola šekela (vidite: Poslovice 11:22; Isaija 3:21; Jezekilj 16:12).

24:27

NASB	„dobrote podstaknute ljubavlju“
NKJV	„milosrđa“
NRSV	„postojane ljubavi“
Pešita	„milosti“

Ovo je hebrejska reč *hesed* (BDB 338, vidite Posebnu temu – Ljubav), koja znači „dobrota“ ili „zavetna vernost“. Često se spominje u vezi s Božijim postupcima prema izabranom narodu. Vezana je za sledeće:

1. Za spasenje od njihovih neprijatelja
2. Za spasenje od smrti
3. Za okretanje ka Božijoj reči (vidite: Psalam 109:26; 119:41,76,88,124,149,159)
4. Za oprostjenje greha (vidite: Psalam 25:7; 51:1)
5. Za poštovanje saveza (vidite: Ponovljeni zakoni 7:9, 12; Prva o carevima 8:23; Nemija 1:5; 9:32; Danilo 9:4)
6. Često opisuje puninu i večnost Božije ljubavi i staranja (vidite: Prvi letopisi 16:34,41; Drugi letopisi 5:13; 7:3,6; 20:21; Ezra 3:11; Psalam 100:5; 103:17; 106:1; 107:1; 118:1,2,3,4,29; 136:l i dalje; 138:8)

NASB, NKJV,

Pešita	„istine“
NRSV	„vernosti“
NJB	„verne ljubavi“

Ovo je još jedna važna reč, „istina“, אמת (BDB 54), koja se pojavljuje zajedno s rečju „ljubav“. Njen koren znači „biti čvrst“ ili „biti pouzdan“, a poprimio je značenje „vernosti“. Podudarna grčka reč je ona reč koju je Pavle upotrebio da opiše opravdanje milošću kroz veru u Rimljanima 4 i Galaćanima 3, navodeći Avakuma 2:4 (ne zaboravite da su novozavetni pisci bili jevrejski mislioci koji pišu grčkim dijalektom *kini*, vidite Posebnu temu – Verovanje, pouzdanje, vera i vernost u Starom zavetu). Ove reči se često pojavljuju zajedno (vidite: Psalam 25:10; 40:11; 57:3; 61:7; 85:10; 89:14; 115:1).

▣ „GOSPOD me je vodio“ Ovaj GLAGOL (BDB 634, KB 685, PERFEKAT *kala*) opisuje kako Bog vodi i usmerava one koji mu veruju (vidite: Psalam 5:8; 27:11; 139:24; Isaija 58:11).

▣ „putem“ Ova reč (BDB 202) opisuje način života zasnovan na veri u Boga (vidite: Sudije 2:22; Psalam 119:1). Ovaj starozavetni idiom postao je najraniji naziv hrišćanske Crkve (tj. „Put“, vidite: Dela 9:2; 18:25, 26; 19:9,23; 22:4; 24:14,22 i možda Jovan 14:6).

POSTANJE 24:28-41 (SSP)

²⁸Tada devojka otrča i ovo ispriča ukućanima svoje majke. ²⁹A Reveka je imala brata koji se zvao Lavan. Lavan otrča do Avraamovog slugu na izvoru, ³⁰jer je video nosni prsten i narukvice na rukama svoje sestre Reveke i čuo je kako priča šta joj je onaj čovek rekao. Kada je stigao do Avraamovog slugu, nađe ga kako stoji kraj kamila blizu izvora, ³¹pa mu reče: »Dodi, ti koga je GOSPOD blagoslovio. Zašto stojiš napolju? Spremio sam kuću i mesto za kamile.« ³²I Avraamov sluga uđe u kuću. Sa kamila poskidaše tovar i doneše slame i krme, a sluzi i njegovim ljudima vode da operu noge. ³³Onda mu prostreše da jede, ali on reče: »Neću da jedem dok ne kažem ono što imam da kažem.« A Lavan reče: »Kaži.« ³⁴On reče: »Ja sam Avraamov sluga. ³⁵GOSPOD je obilato blagoslovio moga gospodara, i on se obogatio. Dao je Avraamu sitne i krupne stoke, srebra i zlata, robova i robinja, kamila i magaradi. ³⁶A Sara, žena moga gospodara, rodila mu je sina u svojoj starosti, i moj gospodar mu je dao sve što ima. ³⁷Moj gospodar je tražio da se zakunem i rekao mi: ‚Nemoj da mom sinu za ženu dovedeš neku od kćeri Hanaanaca, u čijoj zemlji živim. ³⁸Nego, idi porodici moga oca i mome bratstvu i nađi ženu za moga sina.‘ ³⁹Ja sam onda upitao svoga gospodara: ‚A šta ako ta žena ne bude htela da pođe sa mnom?‘ ⁴⁰A on mi je odgovorio: ‚GOSPOD, pred kojim živim čineći njegovu volju¹³⁸, poslaće s tobom anđela i učiniti tvoj put uspešnim, i ti ćeš za mog sina naći ženu iz moga bratstva i iz porodice moga oca. ⁴¹Tada ćeš, kada dođeš mome bratstvu, biti slobodan od moje zakletve. Čak ako ti je oni i ne daju, bićeš slobodan od moje zakletve.‘

24:29 „Lavan“ Rabinski izvori su negativni prema Lavanu i stoga tumače Postanje 24:30 kao da je on izašao pred Avraamovog slugu tek kad je video zlato koje je ovaj dao njegovoj sestri. Ipak, u Postanju 24:30 se spominje i Avraamova porodica, što je još jedan od mogućih razloga za Lavanovo zanimanje za njega. Lavan je jedan od onih biblijskih likova koje je teško razumeti, jer je u Postanju 24:31 upotrebio ime Jahve, ali se u Postanju 31:53 čini da je bio idolopoklonik i mnogobožac i izgleda kao da je podrazumevao da Nahor ima drugog boga.

24:32-33 Lavan i njegove sluge su pospupili u skladu s očekivanjima one kulture:

1. Rastovarili su kamile
2. Dali su kamilama hranu
3. Dali su vodu da sluge koje su pratile Avraamovog slugu operu noge
4. Sve su ih nahranili

24:34-41 Ovi stihovi ponavljaju reči koje je Avraam rekao svom sluzi i koje su zabeležene u ranijem delu ovog poglavlja.

24:36 „A Sara, žena moga gospodara, rodila mu je sina u svojoj starosti“ Izgleda da im je sluga ovo rekao da bi im laknulo zbog Isaakovih godina, jer Isaak je bio Avraamov sin, a Reveka je bila Nahorova unuka.

24:41 „da se zakunem“ Avraam je u prvom delu poglavlja tražio od slugu da se zakune (*BDB* 46). Oblik reči koji je upotrebljen ovde u Postanju 24:41 može da znači i „prokletstvo“, što pokazuje koliko je Avraamov zahtev bio snažan.

138 **24,40 pred ... njegovu volju** Doslovno: pred kojim hodam (napomena iz SSP-a, prim. prev)

POSTANJE 24:42-44 (SSP)

⁴²»Kada sam danas stigao do izvora, rekao sam: ‚GOSPODE, Bože moga gospodara Avraama, ako hoćeš, molim te, daj da put na koji sam pošao bude uspešan. ⁴³Evo, stojim kraj ovog izvora. Ako neka devojka izade da zahvati vode i ja joj kažem: »Molim te, daj mi da popijem malo vode iz tvog krčaga«, ⁴⁴a ona mi kaže: »Pij, a ja ću zahvatiti vode i za tvoje kamile« – neka ona bude ta koju je GOSPOD odredio za sina moga gospodara.‘

24:43 „devojka“ Zanimljivo je da je Reveka u Postanju 24:16 nazvana devicom, hebrejski „betula“ (BDB 143), dok je u Postanju 24:43 nazvana devojkom, hebrejski „alma“ (BDB 761). Prevodioci koji su uradili *Septuagintu* su reč „alma“ u Isaiji 7:14 i u ovom stihu preveli rečju „devica“. Izgleda da su ove dve reči u onoj kulturi značile isto, mada „betula“ izričito znači „devica“, a „alma“ znači „devojka stasala za udaju“, a za njih se pretpostavljalo da su device.

24:42-48 Ovde se ponavlja rasprava iz Postanja 24:11-27.

POSTANJE 24:45-49 (SSP)

⁴⁵I još pre nego što sam završio ovu molitvu u sebi, izašla je Reveka sa krčagom na ramenu. Sišla je do izvora i zahvatila vode, a ja sam joj rekao: ‚Molim te, daj mi da pijem.‘ ⁴⁶Ona je brzo spustila krčag s ramena i rekla: ‚Pij, a napojiću i tvoje kamile.‘ Tako sam pio, a ona je napojila i kamile. ⁴⁷Onda sam je upitao: ‚Čija si kći?‘ A ona je rekla: ‚Ja sam kći Nahorovog sina Betuela, kojeg mu je rodila Milka.‘ Tada sam joj stavio prsten na nozdrvu i narukvice na ruke, ⁴⁸pa se duboko poklonio GOSPODU. Blagoslovio sam GOSPODA, Boga moga gospodara Avraama, koji me je vodio pravim putem, da nađem unuku brata moga gospodara za njegovog sina. ⁴⁹A sada, ako hoćete da pokažete ljubav i vernost mom gospodaru, kažite mi. A i ako nećete, kažite mi, da znam na čemu sam [NASB – da mogu da se okrenem nalevo ili nadesno].«

24:49 Avraamov sluga je tražio odgovor od Lavana. Hoće li se i on poneti kao Avraam, u ljubavi i vernosti? Sluga je bio spreman da ode u slučaju da Lavan ne želi da nastavi bračne pregovore (zapazite metaforu „da mogu da se okrenem nalevo ili nadesno“) i da pokuša na drugom mestu.

U ovom stihu se nalaze tri IMPERATIVA:

1. „kažite mi“, BDB 616, KB 665, IMPERATIV *hifila*
2. „kažite mi“, ponavlja se isti GLAGOL
3. „da mogu da se okrenem“, BDB 815, KB 937, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV

POSTANJE 24:50-51 (SSP)

⁵⁰»Pošto ovo dolazi od GOSPODA«, odgovoriše Lavan i Betuel, »mi ne možemo da ti kažemo ni ovako ni onako. ⁵¹Evo Reveke pred tobom – uzmi je i idi. Neka postane žena sina tvoga gospodara, kao što je GOSPOD naložio.«

24:50 „»Pošto ovo dolazi od GOSPODA«, odgovoriše Lavan i Betuel, »mi ne možemo da ti kažemo ni ovako ni onako.«“ Neobično je to što je Lavan, Revekin brat, naveden pre Betuela, njenog oca. U tablicama iz Nuzija saznajemo da je brat često preuzimao vodeću ulogu u bračnim pregovorima. Mnogi komentatori su pogrešno shvatili poslednju frazu ovog stiha. Izgleda da je u pitanju hebrejski idiom koji znači „Pošto je Jahve govorio, šta onda mi da kažemo? (vidite: Postanje 24:51c).

Čudno je što se Betuel spominje u Postanju 24:50, ali ne i u Postanju 24:53 i 55. Mnogi smatraju da je možda umro tokom ovih događaja. Možda Lavanov odgovor iz Postanja 24:50 predstavlja njegov i očevo odgovor, iako njihov otac nije bio prisutan. Moguće je da su braća pregovarala o sestrijoj udaji.

24:51 Sluga je ponovio razlog svog dolaska i tražio da mu odmah odgovore, a u njihovom odgovoru nalazimo tri zapovedna načina (Postanje 24:49):

1. „uzmi je“, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
2. „idi“, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
3. „neka postane žena“, *BDB 224, KB 243, JUSIV kala*

Zapazite da Reveku nisu ništa pitali u Postanju 24:48, nego tek u Postanju 24:57-58, a i to je verovatno bio samo čin ljubaznosti, jer je prosidbeni dar već bio dat u Postanju 24:53. Ne zaboravite da Sveto pismo samo sažeto izlaže događaje i razgovore, ali verujemo da je Sveti Duh vodio pisanje tih sažetaka.

POSTANJE 24:52-61 (SSP)

⁵²Kada je čuo šta su rekli, Avraamov sluga se pokloni GOSPODU do zemlje. ⁵³Onda iznese nakit od srebra i zlata i odeću i dade ih Reveki, a i njenom bratu i majci dade skupe darove. ⁵⁴Potom on i ljudi koji su bili s njim uzeše da jedu i piju, i tamo prenoćise. Kada su ujutro ustali, sluga reče: »Pustite me da se vratim svom gospodaru.« ⁵⁵A Revekini brat i majka rekoše: »Neka devojka ostane s nama još desetak dana, a onda neka ide.« ⁵⁶Ali sluga im reče: »Ne zadržavajte me sad kad je GOSPOD učinio da moj put bude uspešan. Pustite me da se vratim svom gospodaru.« ⁵⁷A oni rekoše: »Pozvaćemo devojku i pitaćemo je šta ona misli.« ⁵⁸Tako pozvaše Reveku i upitaše je: »Hoćeš li da ideš s ovim čovekom?« A ona odgovori: »Hoću.« ⁵⁹Tada oni otpremiše svoju sestru Reveku sa njenom dojkijom i Avraamovim slugom i njegovim ljudima.

⁶⁰I blagosloviše Reveku rekavši joj:

»Sestro naša,
budi majka hiljadama hiljada,
i neka tvoji potomci zaposednu
gradove¹³⁹ onih koji ih mrze.«

⁶¹Onda se Reveka i njene sluškinje spremiše, uzjahaše kamile i pođoše sa Avraamovim slugom. Tako sluga uze Reveku i ode.

24:52 „Avraamov sluga se pokloni GOSPODU do zemlje“ Ovo je bio treći put da se Avraamov sluga moli u javnosti i ispoveda svoju veru i zahvalnost GOSPODU. On je zaista divna biblijska ličnost.

24:53 Bogatstvo se u starom svetu skupljalo na sledeće načine:

1. u dragocenim metalima
2. u draguljima
3. u skupoj odeći
4. u hrani
5. u zemlji
6. u stoci

Zapazite da je Avraamov sluga doneo nekoliko vrsta skupih stvari, one koje su mogle lako da se prevezu:

139 **24,60 gradove** Doslovno: kapije (napomena iz SSP-a, prim. prev.)

1. srebrne predmete
2. zlatne predmete
3. odeću
4. skupocene predmete

Avraam je bio bogat čovek i bila je velika čast da član nečije porodice postane član njegove porodice (tj. Isaakova žena).

24:54 Pošto znamo koliki je bio značaj obroka kao završnice sklapanja sporazuma ili uspostavljanja prijateljskih odnosa, možemo pretpostaviti da ovo nije bilo puko slavlje.

24:55 „Neka devojka ostane s nama još desetak dana“ U Samarjanskom Petoknjižju stoji „mesec dana“.

24:56 Avraamov sluga je želeo odmah da krene, jer je želeo što pre da izvrši svoj zadatak.

1. „Pustite me da se vratim svom gospodaru“, Postanje 24:54, *BDB 1018, KB 1511, IMPERATIV piela*
2. „Ne zadržavajte me“, Postanje 24:56, *BDB 29, KB 34, IMPERFEKAT piela* upotrebljen kao JUSIV
3. „pustite me“, isto kao pod brojem jedan
4. „da se vratim svom gospodaru“, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*

24:58 „Tako pozvaše Reveku i upitaše je: »Hoćeš li da ideš s ovim čovekom?« A ona odgovori: »Hoću.«“ U tablicama iz Nuzija saznajemo da je bilo neophodno da devojka pristane. Izraz „Hoću“ je KOHORTATIV *kala* (*BDB 981, KB 1371*).

24:59 „sa njenom dojkinjom“ Iz Postanja 35:8 saznajemo da se ova dojkinja zvala Devora i da je dugo živela služeći Reveku. Izraz „dojkinja“ (*BDB 413, KB 416, PARTICIP hifila*) potiče od GLAGOLA „sisati“ (*BDB 413*), što se može shvatiti doslovno, ali i u smislu lične sluškinje. Iz Postanja 24:61 saznajemo da je Reveka imala i druge sluškinje.

24:60 Ova pesma za rastanak je veoma slična Božijim rečima koje su zabeležene u Postanju 22:17. Molili su Boga da Reveka dobije mnoge potomke i molili su za njihove vojne pobeđe.

23:61 Ove kamile su pre svega služile da prevezu prosidbeni dar i poklone za Reveku, a na povratku kući nosile su Reveku, njenu posluhu i njihove stvari.

POSTANJE 24:62-67 (SSP)

⁶²A Isaak je bio došao iz Beer-Lahaj-Roija, jer je živio u Negevu. ⁶³Kada je jedne večeri izašao u polje da se prošeta, diže pogled i ugleda kamile kako se približavaju. ⁶⁴A i Reveka diže pogled i ugleda Isaaka, pa siđe sa svoje kamile ⁶⁵i upita Avraamovog slugu: »Ko je onaj čovek u polju koji nam dolazi u susret?« »To je moj gospodar«, odgovori sluga. Na to ona uze svoj veo i pokri se. ⁶⁶Tada sluga ispriča Isaaku sve što je učinio. ⁶⁷Isaak uvede Reveku u šator svoje majke Sare, i ona mu postade žena. U ljubavi prema njoj Isaak nađe utehu posle majčine smrti.

24:62 „iz Beer-Lahaj-Roija“ Ovaj izraz znači „izvor Živoga koji me vidi“ (SPOJ reči *BDB 97* i *BDB 91*). To je ime izvora gde je anđeo GOSPODNJI pronašao Agar u Postanju 16:14.

24:63

**NASB, NKJV,
NRSV, TEV
NJB, JPSOA**

**„razmišlja“
„prošeta“**

Ovo je retka hebrejska reč (*BDB* 1001 I ili *BDB* 962), u jevrejskom Svetom Pismu je upotrebljena samo ovde. Evo nekih teorija o njenom značenju:

1. Prema *Septuaginti* i *Vulgati*, ona znači „razmišljati“. U hebrejskom jeziku postoji veoma slična reč koja znači „razmišljati“ (*BDB* 967, vidite: Psalam 105:2; 119:15, 23).
2. Ova reč može da znači i „šetati naokolo mrmljajući potišteno za sebe“, što je i Agara činila na istom mestu (Postanje 16).
3. Onkelov targum ovu reč prevodi kao „moliti se“. Ova treća mogućnost je usvojena i u Samarjanskom Petoknjižju, a usvojili su je i Kimhi, Raši i Luter.

24:64 „siđe sa svoje kamile“ Doslovno „pade“ (*BDB* 656, *KB* 709, *IMPERFEKAT kala*). U onoj kulturi je bilo dolično i očekivano da žena siđe sa svoje životinje u prisustvu muškaraca.

24:65 „ona uze svoj veo i pokri se“ To je bio znak (1) poštovanja prema Isaaku, (2) veridbe sa Isaakom, (3) ili znak da je bila neudata.

24:67 „Isaak uvede Reveku u šator svoje majke Sare“ Ovo je važno jer je Sara umrla tri godine pre ovih događaja, a Isaak je i dalje tugovao. Lepota i čast Sarinog šatora su bili divan način da se dočeka buduća nevesta.

▣ **„U ljubavi prema njoj Isaak nađe utehu posle majčine smrti“** Ovaj stih pokazuje da je Isaak i dalje tugovao zbog smrti svoje majke i to može da utiče na naše tumačenje reči „razmišljati“ iz Postanja 24:63.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto Avraam nije želeo da se Isaak oženi nekom Haanankom?
2. Kako se vera ovog slugu vidi ili ne vidi u ovom poglavlju?
3. Šta možemo da zaključimo o Lavanovoj naravi na osnovu Postanja 24?
4. Zašto je važno to što je Reveka u Postanju 24:16 nazvana devicom, a u Postanju 24:43 devojkom?
5. Na koji način Postanje 24:61-67 opisuje Isaakovo i Revokino uzbuđenje prilikom prvog međusobnog pogleda?

POSTANJE 25

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Avraamova smrt	Avraam i Ketura	Avraamova smrt	Avraamovi drugi potomci	Keturini potomci
25:1-6	25:1-6	25:1-6	25:1-4 25:5-6	25:1-4 25:5-6
25:7-11	Avraamova smrt i sahrana 25:7-11	25:7-11	Avraamova smrt i sahrana 25:7-11	Avraamova smrt 25:7-11
Jišmaelovi potomci	Jišmaelova porodica i Isaakova porodica		Jišmaelovi potomci	Jišmaelovi potomci
25:12-18	25:12-18	25:12-18	25:12-18	25:12-16 25:17 25:18
Isaakovi sinovi		Suparništvo između Jakova (Izraela) i Isava (Edoma)	Rođenje Isava i Jakova	Rođenje Isava i Jakova
25:19-26 (23)	25:19-26 (23)	25:19-26 (23)	25:19-23 (23) 25:24-26 Isav prodaje svoje pravo prvorodstva	25:19a 25:19b-23 (23) 25:24-28
25:27-34	25:27-28 Isav prodaje svoje pravo prvorodstva 25:29-34	25:27-28 25:29-34	25:27-28 25:29-30 25:31 25:32 25:33a 25:33b-34	Isav se odriče svog prava prvorodstva 25:29-34

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 25:1-6 (SSP)

¹Avraam uze sebi još jednu ženu, koja se zvala Ketura. ²Ona mu rodi Zimrana, Jokšana, Medana, Midjana, Jišbaka i Šuaha. ³Jokšanu se rodiše Ševa i Dedan. Dedanovi potomci: Ašurci, Letušci i Leumci. ⁴Midjanovi sinovi: Efa, Efer, Enoh, Avida i Eldaa. Sve su to Keturini potomci. ⁵Sve što je imao, Avraam ostavi Isaaku, ⁶a sinovima svojih naložnica još za svoga života podeli darove i posla ih u zemlju na istoku – daleko od Isaaka.

25:1 „Avraam uze sebi još jednu ženu, koja se zvala Ketura“ Jevrejska tradicija kaže da je ovo bilo Agarino drugo ime (vidite: Postanje 25:12), ali izgleda da množina reči „naložnica“ (BDB 811) koju nalazimo u Postanju 25:6 stoji nasuprot tome. Luter je smatrao da je Avraam to učinio samo da bi ispunio Postanje 17:4. Nismo sigurni da li se Avraam oženio Keturom pre ili posle Sarine smrti. Hronologija je svojstvenija zapadnjačkoj historiografiji nego istočnjačkoj, biblijskoj historiografiji. Ime Ketura (BDB 882) znači „namirisana“ ili „obavijena dimom kada“!

25:2 „Ona mu rodi“ Ovo je niz dobro poznatih arapskih plemena. Najpoznatije među njima je Midjan (vidite: Postanje 36:35; 37:28; Izlazak 2:15,16; 3:1; 18:1; Brojevi 25:15; 31:3,8,9; Sudije 6-8). U Lupoldovom (Leupold) komentaru na Postanje se na 690. stranici drugog toma nalazi odličan slikoviti prikaz ovih arapskih plemena.

25:4 „Midjanovi sinovi“ Stih 4 nabraja decu ovog najpoznatijeg plemena. O ovom plemenu ćemo čuti i kasnije, kod Mojsijevog tasta Jitra, koji je pripadao plemenu Kenejaca ili Midjanaca.

25:6 „a sinovima svojih naložnica“ Ketura je nazvana naložnicom i u Prvim letopisima 1:32. Naložnica je bila zakonita druga žena bez naslednih prava.

▣ „i posla ih u zemlje na istoku – daleko od Isaaka“ Kao što je ranije poslao od sebe Agarinog sina Jišmaela (prema Egiptu), tako je sada poslao i Keturine sinove (na istok od Hanaana). U tablicama iz Nuzija, koje opisuju hurijansku kulturu, saznajemo da je ovo bio zakonski prihvatljiv način da se pokaže očevo izbor nasljednika i da se postupi s polu-zakonskim sinovima naložnica.

POSTANJE 25:7-11 (SSP)

⁷Avraam je živio 175 godina. ⁸Umro je u veoma dubokoj starosti, pošto je poživeo mnogo godina. [NASB – Avraam je izdahnuo i umro u dubokoj starosti, kao star čovek sit života i pridružio se svom narodu.] ⁹Njegovi sinovi Isaak i Jišmael sahraniše ga u pećini Mahpeli blizu Mamre, na polju Efrona, sina Cohara Hetita, ¹⁰na polju koje je Avraam kupio od Hetitâ. Tamo je Avraam sahranjen pored svoje žene Sare. ¹¹Posle Avraamove smrti, Bog blagoslovi njegovog sina Isaaka, koji je tada živio kod Beer-Lahaj-Roija.

25:7 „Avraam je živio 175 godina“ Ova dužina života se smatrala idealnom.

25:8 „Avraam je izdahnuo i umro u dubokoj starosti, kao star čovek sit života“ Ista ova fraza upotrebljena je za Jišmaela u Postanju 25:17, za Isaaka u Postanju 35:29 i za Jakova u Postanju 49:33. To je bilo ispunjenje Jahveovog obećanja iz Postanja 15:15. Smrt za Avraama nije bila izvor straha, nego očekivani kraj dugog života (vidite: Jov 42:17; Prvi letopisi 23:1; 29:28; Drugi letopisi 24:15).

▣ „i pridružio se svom narodu“ Pošto Avraam nije stvarno sahranjen sa svojim precima (vidite: Postanje 25:9), ovo se sigurno odnosi na njihov pogled na zagrobni život. Ova fraza se ponavlja na više mesta u Postanju (vidite: Postanje 25:8,17; 35:29; 49:29,33). Smatrali su da nakon smrti sledi nekakav oblik bivstvovanja s prijateljima i porodicom. Svetlo posebnog otkrivenja je u Starom zavetu bilo prilično prigušeno u ovoj oblasti, mada treba obratiti pažnju na ono što piše u Psalmu 16:9-11, Jovu 19:25-27, Isaiji 26:19 i Danilu 12:2-3 (vidite i u knjizi *Hard Sayings of the Bible*¹⁴⁰, str. 127-129). Iz Jevrejima 11:10,13-16 saznajemo da je Avraam iščekivao grad čiji je graditelj i tvorac Bog.

Vidite Posebnu temu – Gde su mrtvi?

25:9 „Njegovi sinovi Isaak i Jišmael sahraniše ga“ Značajno je što su se Isaak i Jišmael ponovo povezali prilikom sahrane svoga oca. Jišmael je u Postanju 21:14 bio poslat daleko od Isaaka, ali očigledno je da se njihov odnos ponovo uspostavio prilikom očeve smrti. Isto će se dogoditi s Isavom i Jakovom prilikom Isaakove smrti (vidite: Postanje 35:29.).

▣ „u pećini Mahpeli“ Ovde piše da je to bilo mesto za sahranjivanje koje je Avraam kupio (vidite: Postanje 23:17-18) za Saru. Tu će kasnije biti sahranjeni i drugi članovi porodice izraelskih praotaca.

25:11 „Isaaka, koji je tada živio kod Beer-Lahaj-Roija“ Ovo mesto (*BDB* 91) se spominje i pre, vezano za Agarin beg (vidite: Postanje 16:14; 24:62), a izgleda da se nalazilo odmah južno od Beer-Ševe, na glavnom putu za Egipat.

POSTANJE 25:12-18 (SSP)

¹²Ovo je povest o Avraamovom sinu Jišmaelu, koga mu je rodila Egipćanka Agara, Sarina robinja. ¹³Ovo su imena Jišmaelovih sinova po redu kojim su se rađali: Jišmaelov prvorođeni

140 Teški delovi Biblije, prim. prev.

sin Nevajot, pa Kedar, Adbeel, Mivsam, ¹⁴Mišma, Duma, Masa, ¹⁵Hadad, Tema, Jetur, Nafiš i Kedma. ¹⁶To su Jišmaelovi sinovi, dvanaestorica plemenskih poglavara [NASB - prinčeva], po kojima su nazvana njihova naselja i tabori. ¹⁷Jišmael je živeo 137 godina. Onda izdahnu i umre. ¹⁸Njegovi potomci su se nastanili na području između Havile i Šura, koje se prostire od Egipta prema Asiriji, a živeli su u neprijateljstvu sa drugim Avraamovim potomcima.

25:12 „Ovo je povest o“ Ova fraza je svojstvena Postanju i upotrebljena je na mnogim mestima kako bi se knjiga podelila na životne priče nekoliko ljudi. Ljudi koji su bili samo usputno vezani za savez dobili su mnogo manje mesta u knjizi (npr. Jišmael) od onih koji su bili pozvani da nastave lozu Pomazanika koji dolazi (vidite: Postanje 5:1; 6:9; 10:1; 11:10,27; 25:12,19; 36:1,9; 37:2).

25:13 „Kedar“ Ovo je najpoznatije Jišmaelovo pleme (*BDB* 871, vidite: Isaija 21:16-17; 42:11; Jeremija 2:10; 49:28; Psalam 120:5). Izgleda da su Jišmaelova plemena bila smeštena istočno i južno od plemena Keturinih sinova.

25:15 „Tema“ To je oaza u severoistočnoj Arabiji koja je kasnije postala središte pokloništva boginji meseca, *Zin*. Vidite Posebnu temu – Klanjanje mesecu. Reč *tema* znači „pustinja“ (*BDB* 1066).

25:16 „dvanaestorica prinčeva“ Izgleda da je ovo ispunjenje Postanja 17:20. Ova hebrejska reč je počasni naziv za vođe, slično kao današnja reč *šaik* među arapskim plemenima. Izgleda da je broj dvanaest bio savršen broj dece, jer je Nahor imao dvanaest sinova (vidite: Postanje 22:20-24), Jišmaelu se rodilo dvanaest plemenskih poglavara (vidite: Postanje 17:20; 25:16), od Isava je poteklo dvanaest plemena (vidite: Postanje 36:15-19), a kasnije će i Jakov dobiti dvanaest sinova (vidite: Postanje 35:22). Možda je u pitanju broj koji predstavlja savršeno ustrojstvo.

POSEBNA TEMA – BROJ DVANAEST

25:17 „Onda izdahnu“ Ovo je hebrejska reč לָוַי (*BDB* 157, *KB* 184, *IMPERFEKAT kala*, vidite: Postanje 6:17; 7:21; 25:8,17; 35:29) koja je najviše puta upotrebljena u Postanju, Brojevima i poetskim tekstovima. Njeno osnovno značenje je „biti prazan“ (tj. isprazniti telo od daha).

25:18 Ova oblast je nadzirala karavanske puteve iz Egipta u Asiriju i Vavilon. Bila je pogodna za nomadske narode koji borave pod šatorima.

☐ **„živeli su u neprijateljstvu sa drugim Avraamovim potomcima“** Ova fraza „u neprijateljstvu“ (*BDB* 815-819) ima veliko semantičko polje. Njeno osnovno značenje je „lice“, „prisustvo“ ili u prenesenom smislu „ispred“. U ovom stihu je već upotrebljena sa značenjem „prema“ ili „naspram“ određenog geografskog područja, ali ovde označava protivljenje drugim ljudima.

Ovo je ispunjenje Postanja 16:12, koje opisuje prilično negostoljubiv nomadski stav Jišmaela i njegovih potomaka. Ova fraza se može protumačiti na mnogo različitih načina i čak je moguće da se odnosi na vojne pljačkaške pohode protiv svoje rodbine u susedstvu.

POSTANJE 25:19-26 (SSP)

¹⁹Ovo je povest o Isaaku sinu Avraamovom. Avraamu se rodio Isaak. ²⁰Isaak je imao četrdeset godina kada se oženio Revekom kćeri Betuela, Aramejca iz Padan-Arama, sestrom Lavana Aramejca. ²¹Isaak se pomoli GOSPODU za svoju ženu, jer je bila nerotkinja. GOSPOD mu usliši

molitvu i njegova žena Reveka zatrudne. ²²Ali deca su se u njenoj utrobi tako gurala da ona reče: »Zašto mi se ovo dešava?« Zato ode da o tome upita GOSPODA.

²³GOSPOD joj reče:

»Dva naroda su u tvojoj utrobi,
dva naroda će se odeliti iz tvoga trbuha.
Jedan će biti jači od drugoga
i stariji će služiti mlademu.«

²⁴Kada je došlo vreme da rodi, a ono – u utrobi joj bili blizanci! ²⁵Prvi koji je izašao bio je crven i sav rutav kao ogrtač. Zato mu dadoše ime Isav. ²⁶Posle toga izađe njegov brat, držeći se rukom Isavu za petu. Zato mu dadoše ime Jakov. Isaak je imao šezdeset godina kada ih je Reveka rodila.

25:19 „Ovo je povest o Isaaku“ Ovo je ona ista prepoznatljiva fraza o kojoj je bilo reči kod Postanja 25:12, ali ovde se tiče osobe koja je bila u savezu s Bogom i zbog toga je ova celina značajno duža.

▣ **„sinu Avraamovom. Avraamu se rodio Isaak“** Neobično je što se ova izjava ponavlja. Raši kaže da je ovo udvojanje upotrebljeno da se poreknu glasine da je Isaak bio Avimelehovo dete (sa Sarom). Da bi pobili glasine koje su nastale događajima iz Postanja 20:1-18, rabini kažu i da je Isaak u licu veoma ličio na Avraama.

25:20 „Isaak je imao četrdeset godina kada se oženio Revekom“ Kad uporedimo Postanje 25:20 sa Postanjem 25:26 postaje očigledno da je Isaak imao šezdeset godina kad se Jakov rodio.

▣ **„Betuela, Aramejca iz Padan-Arama“** Reč „Sirijac“ se često prevodi kao „Aramejac“ (BDB 74). Izgleda da je u pitanju područje oko grada Harana. Padan Aram (BDB 804 i BDB 74) znači „ravnice Arama“, a odnosi se na istu oblast kao „Aram-Naharajim“ iz Postanja 24:10.

25:21 „Isaak se pomoli GOSPODU za svoju ženu, jer je bila nerotkinja“ Žene izraelskih praotaca su bile nerotkinje (BDB 785) iz dva teološka razloga: (1) da se pokaže da se Bog stara (2) i da se pokaže da u pitanju nije bio ljudski napor, nego Božija milost i zasluga. Rabini koriste ovaj stih da istaknu silu zastupničke molitve.

25:22 „Ali deca su se u njenoj utrobi tako gurala“ Ovo je prilično nasilan GLAGOL (BDB 954, KB 1285, IMPERFEKAT *hitpolela*). Preveden je na sledeće načine (NIDOTTE, tom 3, str. 1191):

1. u *kalu* kao zdrobiti, slomiti, oštetiti
2. u *nifalu* kao polomiti, slomiti
3. u *hifilu* i *pielu* kao razbiti na komade
4. u *polelu* kao tlačiti
5. u *hitpolelu* kao zdrobiti jedan drugoga

To je bila proročka najava vezana za Postanje 25:23.

▣ **„ona reče: »Zašto mi se ovo dešava?«** Oko ove idiomatske, dvosmislene fraze bilo je mnogo rasprave (ona doslovno glasi: „Zašto ovo, ja?“). Evo postojećih teorija:

1. Pitala je zašto je Bog učinio da zatrudni kad sada ima tolike teškoće; u tom trenutku nije znala da nosi blizance.
2. Trudnoća joj je nanosila velik bol i pitala se zašto je to uopšte i tražila.
3. Bila se uplašila za svoj život zbog problema u trudnoći.

4. Plašila se da će se ovaj nemir nastaviti i nakon porođaja. Teška trudnoća je bila znak teškoća koje dolaze (senka budućih događaja).

▣ **„Zato ode da o tome upita GOSPODA“** I ovo je pokrenulo mnoge rasprave među komentatorima, jer postavljaju pitanje gde je to otišla i koga je pitala! Očigledno je da tekst to ne beleži. Neki smatraju da je postojalo određeno mesto gde su se izraelski praoci klanjali Bogu. Postoje mnoga nagađanja o tome s kim je razgovarala:

1. Luter je smatrao da je razgovarala sa Simom
2. rabini kažu da je razgovarala s Melhisedekom
3. drugi smatraju da je razgovarala s Avraamom
4. neki smatraju da je razgovarala s Isaakom
5. moguće je da je u pitanju bila samo lična molitva pred porodičnim žrtvenikom (možda uz prinošenje žrtve)

Moguće je da ovaj tekst i Postanje 28:22 podrazumevaju da su na svetim mestima bili i sveti služitelji (tj. sveštenici), Rolan Devo (Roland deVaux), *Ancient Israel*¹⁴¹, tom 2, str. 345).

25:23 „GOSPOD joj reče“ Ovo je izuzetno važna poetska poruka od Gospoda za Reveku. Bog je Isaaku već bio obećao decu (vidite: Postanje 17:19; 21:12), a ovo proroštvo jasno ističe kroz koje dete će se porodična loza nastaviti. Ono je citirano u Rimljanima 9:10-12. Pitamo se zašto se Isaak nije držao ove reči od Gospoda koju mu je Reveka očigledno prenela, jer on je u Postanju 26-27 pokušao Isava da učini naslednikom.

▣ **„stariji će služiti mlađemu“** Poput jalovih žena izraelskih praotaca, ova fraza pokazuje da obećano potomstvo neće nastati u skladu s uobičajenim načinom na koji su Semiti sprovodili nasledno pravo (vidite: Rimljanima 9:10-12).

25:25 „Prvi koji je izašao bio je crven“ Ova reč (*admoni*, BDB 10, „crven“) vezana je za reč koja u Postanju označava „prašinu“ (BDB 9) iz koje je Bog stvorio čoveka (vidite: Postanje 2:7), reč „adama“, koja u korenu očigledno ima ideju crvenog (BDB 10). Ova igra reči se nastavlja u Postanju 25:30, gde je crvena kaša (BDB 10) povezana s imenom „Edom“ (BDB 10), imenom naroda koji je potekao od Isava.

▣ **„i sav rutav kao ogrtač. Zato mu dadoše ime Isav“** Reč „rutav“ (BDB 972) zvuči veoma slično kao reč „Seir“ (BDB 973), što je bilo ranije ime za Edom. Ovde postoji dvostruka igra s rečima „crven“ i „rutav“ i „Isav“ i „Edom“.

Ovaj hebrejski opis bebe kao crvene i rutave možda ne prenosi dovoljno izvornog prizvuka savremenim čitaocima, ali njega ni na koji način ne treba shvatiti negativno. Reč „rutav“ (BDB 12) je označavala prelep, zanosan ogrtač (npr. Isus Navin 7:21,24 ili ogrtač jednog proroka u Prvoj o carevima 19:13,19 i Drugoj o carevima 2:8,13,14).

25:26 „Posle toga izade njegov brat, držeći se rukom Isavu za petu. Zato mu dadoše ime Jakov“ Ime Jakov (BDB 784) je vezano za reč „peta“ (BDB 784). Iz Osije 12:3 i iz Isavove opaske iz Postanja 27:36 shvatamo da je ime Jakov poprimilo značenje „istiskivač“ ili „otimač“ (od sličnog GLAGOLA i PRIDEVA, BDB 784). Tek je mnogo godina kasnije, prilikom svog sučeljavanja s Bogom kod potoka Jaboka, njegovo ime promenjeno u „Izrael“ (vidite: Postanje 32:28), a to podrazumeva da mu je promenjena i narav.

141 Drevni Izrael, prim. prev.

▣ „Isaak je imao šezdeset godina kada ih je Reveka rodila“ Treba zapaziti da je on u veri čekao dvadeset godina na ovo obećano dete. Bog je proveravao Isaaka na isti način kao što je proveravao Avraama.

POSTANJE 25:27-34 (SSP)

²⁷Dečaci odrastoše: Isav postade vešt lovac, čovek pustare, a Jakov je bio povučen čovek i boravio je među šatorima. ²⁸Isaak, koji je voleo da jede divljač, više je voleo Isava, a Reveka je više volela Jakova. ²⁹Jednom dok je Jakov kuvao čorbu, Isav dođe iz pustare užasno gladan, ³⁰pa reče Jakovu: »Daj mi [NASB – da progutam] tog crvenog jela! Umirem od gladi!« Zato ga nazvaše Edom. ³¹»Prvo mi prodaj svoje pravo prvorodstva«, odgovori Jakov. ³²»Samo što nisam umro«, reče Isav. »Šta će mi pravo prvorodstva?« ³³»Prvo mi se zakuni«, reče Jakov. I Isav mu se zakle i tako prodade svoje pravo prvorodstva Jakovu. ³⁴Tada Jakov dade Isavu hleba i čorbe od sočiva, i ovaj se najede i napi, pa ustade i ode. Tako je Isav prezreo svoje pravo prvorodstva.

25:27 „Dečaci odrastoše: Isav postade vešt lovac, čovek pustare, a Jakov je bio povučen čovek i boravio je među šatorima“ Ovaj odlomak se usredsređuje na njihove različite tipove ličnosti. Isav je voleo da bude van kuće, a Jakov da bude kod kuće. Stoga je Jakov ispunjavao uobičajena očekivanja nomadske, patrijarhalne ličnosti.

Reč „povučen“ (u engleskom prevodu NKJV stoji „blag“, a u prevodima NRSV i TEV „tih“) u stvari znači „potpun“ (BDB 1020). Izgleda da ovde označava potpunog, uobičajenog namadskog vođu. Isti ovaj PRIDEV se koristi u opisu Jovove čestitosti (vidite: Postanje 1:1,8; 2:3; 8:20; 9:20,21,22, a zapazite i Psalam 37:37 i Poslovice 29:10).

25:28 „Isaak, koji je voleo da jede divljač, više je voleo Isava“ Isaak je bio tih, miran čovek i moguće je da je njegov sin Isav bio njegova sušta suprotnost. Zato nas iznenađuje štp je Isav bio njegov miljenik, iako je očigledno znao za Božiju reč iz Postanja 25:23.

▣ „a Reveka je više volela Jakova“ Kao što to biva, ovo miljeničtvo će kasnije izazvati velike probleme u njihovoj porodici, mada se čini da je Reveka pokušavala da se drži Božijeg obećanja iz Postanja 25:23.

25:29 Pitamo se da li se ovo dogodilo s Jakovljevim predumišljajem i da li se dogodilo više puta. Da li je Jakov vrebao ovakve prilike? Reč „kuvao“ (BDB 267, KB 268, IMPERFEKAT *hifila*) je možda nagoveštaj za to. Ova reč obično znači „pretpostavljati da imaš prava koji ti po zakonu ne pripadaju“ (NIDOTTE, tom 1, str. 1094).

Ovo jelo je očigledno skuvano na mestu koje je bilo podalje od njihovog tabora, a opisano je na sledeće načine:

1. „čorba“, Postanje 25:29, BDB 268, lonac kuvanih mahunarki, vidite: Druga o carevima 4:38
2. „crveno jelo“ Postanje 25:30, BDB 10
3. „čorba od sočiva“, Postanje 25:34, BDB 727, vidite: Druga o Samuilu 17:28; 23:11; Jezekilj 4:9

25:30 „Daj mi tog crvenog jela! Umirem od gladi!« Ovo je jak izraz za jedenje, a doslovno znači „progutati“ (BDB 542, KB 533, IMPERATIV *hifila*). Isav sigurno nije stvarno umirao od gladi, nego je samo bio iscrpljen (BDB 746, vidite: Ponovljeni zakoni 25:18; Sudije 8:4-5). Ovo je prvi od nekoliko

pokazatelj da Isav nije bio loš čovek, ali je razmišljao na svetovan način (vidite knjigu *Hard Sayings of the Bible*¹⁴², str. 347-348) i pitanja vere i kućne odgovornosti ga nisu mnogo zanimale.

25:31,33 Jakov je rekao „Prvo mi prodaj svoje pravo prvorodstva ... Prvo mi se zakuni“.

1. „prodaj“, *BDB 569, KB 581, IMPERATIV kala*
2. „zakuni“, *BDB 989, KB 1396, IMPERATIV nifala*

Jakov je očigledno iskoristio Isavovu slabost. Pitanje je da li je to učinio zbog (1) onog proroštva (vidite: Postanje 25:23), (2) zbog dobrobiti porodice, ili (3) za sopstvenu korist?

25:32 „Samo što nisam umro«, reče Isav. »Šta će mi pravo prvorodstva?« Ovo je tumačeno na tri načina: (1) kao preterivanje; (2) kao da je stvarno mislio da će umreti (*BDB 559, KB 562, INFINITIV kala*) mlad; ili (3) kao još jedan primer koji pokazuje njegovu nezainteresovanost za duhovna pitanja. U tablicama iz Nuzija koje potiču iz tog razdoblja saznajemo da je prenos prava prvorodstva bio zakonski moguć. Vidimo i da se to verovatno događalo često, pošto je bilo zabranjeno u Ponovljenim zakonima 21:15-17. Ruvima će kasnije zameniti Juda. Jakov se možda na neprikladan način držao Božije zapovesti iz Postanja 25:23. Teško je čitati Jakovljeve misli u ovim izveštajima, jer često deluje kao iskren čovek, ali sklon manipulaciji.

25:34 Ovaj stih koji opisuje Isavove postupke možda opisuje baš njegov samotnjački tip ličnosti nezainteresovan za društvo.

1. „najede“, *BDB 37, KB 46, IMPERFEKAT kala*
2. „napi“, *BDB 1059, KB 1667, IMPERFEKAT kala*
3. „ustade“, *BDB877, KB 1086, IMPERFEKAT kala*
4. „i ode“ *BDB 229, KB 246, IMPERFEKAT kala*
5. „Tako je Isav prezreo svoje pravo prvorodstva“, *BDB 102, KB 117, IMPERFEKAT kala*

▣ „Tako je Isav prezreo svoje pravo prvorodstva“ Ovaj glagol (*BDB 102, KB 117, IMPERFEKAT kala*) znači „smatrati bezvrednim“ ili čak „gledati s prezirom“. Rabini predstavljaju Isava kao veoma zlog čoveka. U Jevrejima 12:16 je predstavljen kao duhovno nezreo. Olako je shvatao svoj duhovni i porodični život.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Šta Postanje 25:8 saopštava o pogledu na smrt kod ljudi iz starine?
2. Zašto su žene mnogih izraelskih praotaca bile nerotkinje?
3. Zašto je Postanje 25:23 veoma značajno?
4. Koju narodsku etimologiju susrećemo u Postanju 25:25?
5. Možemo li znati Isavove i Jakovljeve psihološke pobude i osobine? Kako?
6. Nabrojte načine na koje Poslanica Jevrejima tumači ovaj izveštaj u 11. i 12. poglavlju.

142 Teški delovi Biblije, prim. prev.

POSTANJE 26

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Isaak se naselio u Geraru	Isaak i Avimeleh	Priče o Isaaku	Isaak živi u Geraru	Isaak u Geraru
26:1-5	26:1-5	26:1-5	26:1-5	26:1-6
26:6-11	26:6-11	26:6-11	26:6-9a 26:9b	26:7-11
26:12-17	26:12-16	26:12-16	26:10-11 26:12-15	26:12-14 Bunari između Gerara i Beer Ševe 26:15-18
Prepirke oko bunara 26:18-22	26:17-22	26:17-22	26:16-18 26:19-20 26:21-22	26:19-22
26:23-25 (24)	26:23-25	26:23-25	26:23-25	26:23-24 (24) 26:25
Savez sa Avimelehom			Sporazum između Isaaka i Avimeleha	Savez sa Avimelehom
26:26-33	26:26-33	26:26-33	26:26-27 26:28-31 26:32-33	26:26-30 26:31-33
26:34-35	26:34-35	26:34-35	Isavove strane žene 26:34-35	Isavove hetitske žene 26:34-35

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 26:1-5 (SSP)

¹U zemlji zavlada glad kao onda u Avraamovo vreme, pa Isaak ode u Gerar, Avimelehu, caru Filistejaca. ²GOSPOD se pokaza Isaaku i reče: »Ne idi dole u Egipat, nego se nastani u zemlji za koju ti budem rekao. ³Boravi neko vreme u ovoj zemlji, a ja ću biti s tobom i blagosloviti te. Jer, tebi i tvojim potomcima daću sve ove zemlje i ispuniću [NASB – uspostaviću] zakletvu kojom sam se zakleo tvom ocu Avraamu. ⁴Učiniću da tvojih potomaka bude koliko i zvezda na nebu i daću im sve ove zemlje. Svi narodi na zemlji biće blagosloveni preko tvoga potomstva ⁵zato što me je Avraam slušao i držao se mojih naloga, zapovesti, uredbi i zakonâ.«

26:1 „U zemlji zavlada glad“ Ovi događaji su veoma slični onima iz Postanja 12:10, zbog kojih je Avraam bio primoran da ode iz obećane zemlje.

▣ „pa Isaak ode u Gerar, Avimelehu, caru Filistejaca“ Filistejci su bili plaćenici sa Egejskih ostrva koji su pokušali da osvoje Egipat, ali su bili odbijeni, pa su se oko 1200. godine p.n.e. naselili na jugozapadnoj obali Palestine. Pošto se ime Avimeleh spominje i pre, u Postanju 21:22, možemo zaključiti da je to verovatno bio uobičajeni naziv za sve filistejske careve, slično kao reč „hadad“ u Siriji i faraon u Egiptu.

Svakako je moguće

1. da su filistejski trgovci i ranije dolazili u Hanaan,
2. da se neki hanaanski narod stopio s Filistejcima i da ovo ime potiče iz kasnijeg vremena.
3. Filistejci su u Postanju 10:6-20 ubrojani među Hamove potomke, Hanaance, a ne u Jafetove potomke (Egejska ostrva). Moguće je da se ovo ime odnosi na nekoliko grupa ljudi koji su bili povezani s Palestinom, tj. Hanaanom (*NIDOTTE*, tom 4, str. 1049).

26:2-3 Jahve se ukazao Isaaku i dao mu nekoliko uputstava i obećanja:

1. „Ne idi dole u Egipat“, Postanje 26:2, *BDB* 432, *KB* 434, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV
2. „nego se nastani u zemlji“, Postanje 26:2, *BDB* 1014, *KB* 1496, IMPERATIV *kala*
3. „Boravi neko vreme u ovoj zemlji“, Postanje 26:3, *BDB* 157, *KB* 184, IMPERATIV *kala*
4. „a ja ću biti s tobom“, Postanje 26:3, *BDB* 224, *KB* 243, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV
5. „i blagosloviti te“ Postanje 26:3, *BDB* 138, *KB* 159, IMPERFEKAT *piela* upotrebljen kao KOHORTATIV

6. „daću sve ove zemlje“, Postanje 26:3, *BDB* 678, *KB* 733, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV

26:2 „GOSPOD se pokaza Isaaku i reče: »Ne idi dole u Egipat'“ Možda mu je to rekao zbog Avraamovog iskustva u Egiptu, a možda zbog toga što je Isaak trebalo da se pouzda da će se Bog postarati za njega u obećanoj zemlji.

26:3 „ja ću biti s tobom i blagosloviti te“ Ovo je još jedno potvrđenje Božijeg prisustva (vidite: Postanje 28:15; 31:3), blagoslova i saveza.

▣ **„ispuniću [NASB – uspostaviću] zakletvu kojom sam se zakleo tvom ocu Avraamu“** To se odnosi na Božija posebna obećanja Avraamu koja nalazimo u Postanju 12, 15, 17 i 22.

GLAGOL „uspostaviti“ (*BDB* 877, *KB* 1086, PERFEKAT *hifila*) je u Postanju upotrebljen nekoliko puta:

1. uspostaviti ili prihvatiti savez, vidite: Postanje 6:18; 9:9,11; 17:7,19,21
2. proglasiti savez pravosnažnim ili potvrditi savez, Postanje 26:3 (vidite i Levitsku 26:9 i Ponovljene zakone 8:18)

26:4 Izgleda da se ovde spominju tri posebna obećanja: (1) brojno potomstvo, (2) zemlja (vidite: Postanje 12:7; 15:18-19; 17:7-8; 26:1-5; 28:10-15; 35:12) i (3) blagoslov za sve narode preko Isaaka i njegovih potomaka.

▣ **„koliko i zvezda na nebu“** Bog je ovo u prošlosti rekao i Avraamu (Postanje 15:5 i 22:17) i za njihovu plodnost je upotrebio još dve metafore: pesak u moru i prašinu na zemlji.

▣ **„sve ove zemlje“** Ovo je deo obećanja Avraamu (vidite: Postanje 12:7; 13:15; 15:18; 17:8).

▣ **„Svi narodi na zemlji biće blagosloveni“** Ova fraza se doslovno prevodi rečima „blagosiljaće se“, a sadrži dva GLAGOLSKA oblika. Prvi je *nifal*, koji se nalazi u Postanju 12:3, 18:18 i 28:14. To je u Novom zavetu navedeno u Delima 3:25 i Galaćanima 3:8. U Postanju 26:4 je *hitpael*, koji se nalazi samo ovde i u Postanju 22:16-18, a trebalo bi ga prevesti rečima „blagosiljaće se“. U stvari, između izraza „blagosiljaće se“ i izraza „biće blagosloveni“ postoji veoma mala razlika, i *Septuaginta* uopšte ne razlikuje ova dva GLAGOLSKA oblika. Jasno vidimo da je na njima bio ovaj ogroman blagoslov: Bog će preko Avraama i njegovih potomaka blagosloviti ceo svet. Bog je izabrao jednog čoveka da bi preko njega izabrao jedan narod preko kog će izabrati ceo svet. Treba da imamo na umu da Jevreji nisu bili izabrani da bi primili poseban blagoslov, nego da budu sredstvo preko kog će blagoslov otkupljenja doći svim ljudima. Izrael je od početka bio izabran da bude carstvo sveštenikâ (vidite: Izlazak 19:5-6). Vidite i Posebnu temu – Jahveov večni naum o otkupljenju.

26:5 „zato što me je Avraam slušao i držao se mojih naloga, zapovesti, uredbi i zakonâ“ Dva GLAGOLA iz ovog stiha naglašavaju ljudsku stranu saveza (vidite: Postanje 12:1; 17:1,9-14; 22:16; 26:3-5):

1. „slušao“ (doslovno: „bio poslušan“), *BDB* 1033, *KB* 1570, IMPERFEKAT *kala*
2. „držao se“, *BDB* 1036, *KB* 1581, IMPERFEKAT *kala*

Oba označavaju trajnu radnju.

Postoji stvarna (i namerna) napetost između Božije besplatne milosti koja je data jednom čoveku i kasnije jednom narodu da bi Bog pozvao sve ljude, tj. sve narode (vidite Božije postupke u Postanju 15:12-21 koji pokazuju tu bezuslovnost) i poslušnosti koja se stalno spominje (tj. uslovne prirode Božijih obećanja). I jedno i drugo je istina! Čovek svojim delima ne može postići da ga Bog prihvati, ali

kad doživimo susret s njim ne možemo ostati nepromenjeni (vidite: Efescima 1:4; 2:8-9,10). Božiji cilj je bio da stekne pravedan narod preko kog će sebi dovesti sve narode. Opasnost leži u krajnostima: u besplatnoj milosti bez ikakvih uslova, i u zasluženoj milosti, s brojnim uslovima. Novi savez iz Jeremije 31:31-34 i Jezekilja 36:22-38 pokazuje nam pravi put: novo srce, nov um, i nov duh. Božiji zakoni više neće dolaziti spolja, nego će njegove zapovesti dolaziti iznutra.

Ovaj skup reči koji obuhvata „naloge“ (BDB 1038), „zapovesti“ (BDB 846), „uredbe“ (BDB 349) i „zakone“ (BDB 435) nalazi se samo ovde u prvim biblijskim knjigama (od Postanja do Brojeva), ali se često pojavljuje u Ponovljenim zakonima. Vidite Posebnu temu – Nazivi za oblike Božijeg otkrivenja, nakon sledeća dva pasusa.

Izgleda da je ovde u pitanju osvrt na Postanje 15:6, gde je Avraam verovao da će dobiti dete i Bog je to shvatio kao čin njegove vere i uračunao mu to u pravednost. To je značajan starozavetni odlomak i apostol Pavle ga je upotrebio kao teološki temelj za učenje o opravdanju po milosti kroz veru koje je tako divno izloženo u Rimljanima 4 i Galaćanima 2-3. Reč koja je ovde prevedena kao „zakoni“ zapravo je prva upotreba reči „tora“ (BDB 435) u Svetom pismu, hebrejske reči koja znači „pouke“ ili „uputstva“, a postala je naslov za Pet Mojsijevih knjiga.

Zapazite ponavljanje lične ZAMENICE!

POSEBNA TEMA – NAZIVI ZA OBLIKE BOŽIJEG OTKRIVENJA (na osnovu Ponovljenih zakona i Psalama)

POSTANJE 26:6-11 (SSP)

⁶Tako Isaak ostade u Geraru. ⁷Kada su ga meštani pitali o njegovoj ženi, on im reče: »Ona mi je sestra«, jer se bojao da kaže: »Ona mi je žena.« Mislio je: »Meštani bi mogli da me ubiju zbog Reveke, zato što je lepa.« ⁸Kada je Isaak već dugo bio u Geraru, Avimeleh, car Filistejaca, pogleda kroz prozor, a kad tamo – Isaak miluje svoju ženu Reveku! ⁹Avimeleh pozva Isaaka i reče: »Dakle, ona ti je žena! Zašto si rekao: ,Ona mi je sestra‘?« »Zato što sam mislio da bih zbog nje mogao da poginem«, odgovori Isaak. ¹⁰Na to Avimeleh reče: »Šta si nam to uradio? Neko je lako mogao da spava s tvojom ženom, i tako bi ti na nas navalio krivicu!« ¹¹Onda Avimeleh izdade naredbu svemu narodu: »Ko učini nešto nažao ovom čoveku ili njegovoj ženi, biće pogubljen.«

26:7 „»Ona mi je sestra«, jer se bojao da kaže: »Ona mi je žena.«“ Neki smatraju da je ovde u pitanju običaj ondašnje kulture o kom saznajemo u tablicama iz Nuzija, gde je čovek u stvari usvajao svoju ženu. Ako je to ovde bio slučaj, onda je Isaak govorio istinu, ali izgleda da je Isaak prosto išao stopama svoga oca (vidite: Postanje 12:13; 20:2,12). Ova tvrdnja je u Avraamovom slučaju bila poluistina, ali u Isaakovom slučaju nismo sigurni, jer je u ovom stihu (i u Postanju 26:9) njegov postupak povezan s njegovim ličnim strahom, što pokazuje nedostatak Isaakove vere, jer Bog je obećao da će biti s njim i štititi ga. Ipak, kao i kod Avraama, Bog je bio veran i pored Isaakove nevere.

26:8 „Isaak miluje svoju ženu Reveku“ Reč „miluje“ (BDB 850, KB 1019, PARTICIP *piel*) potiče od istog korena kao reč „isaak“, što znači „smejati se“ ili „igrati se“ (BDB 850, vidite: Postanje 17:17,19; 18:12; 21:6,9). Ona ovde ima seksualni prizvuk, kao i u Postanju 39:17 i Izlasku 32:6. Neki prevodi koriste reč „gri“.

26:10 „Avimeleh pozva Isaaka i reče“ Izgleda da su Avimeleh iz Avraamovog vremena i Avimeleh iz Isaakovog vremena bili etički svesniji i moralniji od izraelskih praotaca. To možda znači da su Hanaanci u ovom istorijskom razdoblju imali određeni nivo duhovnosti.

26:11 Jahveova zaštita je bila veća nego što je obećao!

Fraza „biće pogubljen“ predstavlja spoj APSOLUTNOG INFINITIVA *kala* i IMPERFEKTA *hofala* GLAGOLA istog korena (*BDB* 559, *KB* 562), što je bio gramatički način za pojačavanje snage izraza.

POSTANJE 26:12-17 (SSP)

¹²Isaak zaseja njive u toj zemlji, i iste godine požnje stostruk rod, jer ga je GOSPOD blagoslovio. ¹³Tako se on obogati i nastavi da se bogati dok nije postao veoma bogat. ¹⁴Stekao je toliko sitne i krupne stoke i toliko slugu da su mu Filistejci zavideli. ¹⁵A Filistejci su zatrpali, napunivši ih zemljom, sve bunare koje su bile iskopale sluge njegovog oca Avraama. ¹⁶Tada Avimeleh reče Isaaku: »Odlazi od nas, jer si postao suviše moćan za nas.« ¹⁷I Isaak ode odande i utabori se u Gerarskom klancu, pa je tamo živeo.

26:12-14 Zapazite sledeće blagoslove:

1. „požnje stostruk rod“, Postanje 26:12
2. „Tako se on obogati i nastavi da se bogati dok nije postao veoma bogat“, Postanje 26:13
3. „sitne i krupne stoke“, Postanje 26:14
4. „i toliko slugu“, Postanje 26:14

Drugi izraz pod brojem 2 je veza APSOLUTNOG INFINITIVA *kala* i IMPERFEKTA *kala* GLAGOLA od istog korena (*BDB* 229, *KB* 246), čime je pojačana snaga ovog glagola.

Treći izraz pod brojem 2 je veza PRIDEVA i GLAGOLA od istog korena (*BDB* 152, *KB* 178, PERFEKAT *kala*).

26:12 „jer ga je GOSPOD blagoslovio“ Ovo je neposredan teološki zaključak koji ističe da je Bog bio izvor Isaakovog blagoslova, a ne Isaakova poljoprivredna veština.

26:14 „da su mu Filistejci zavideli“ Ovo je GLAGOL (*BDB* 888, *KB* 1109, IMPERFEKAT *piela*) koji znači „biti ljubomorani“:

1. zakopali su Avraamove bunare, Postanje 26:15
2. oterali su Isaaka, Postanje 26:16

Isaakovo blagoslanje trebalo je da podstakne Filistejce da dođu Jahveu, ali je umesto toga izazvalo ljubomoru i ozlojeđenost.

26:15 „A Filistejci su zatrpali“ Isaak je rastao i u ljudstvu i u bogatstvu i postao izvor straha za Filistejce. Oni su svoj nemir i strah pokazali zatrpavanjem Isaakovih bunara. Pošto su znali da je Isaak bio stočar, znali su i da će ga nedostatak vode naterati da se odseli. Ovaj deo 26. poglavlja nam pokazuje Isaakovo strpljenje i veru. O njegovom tipu ličnosti se može mnogo naslutiti iz načina na koji je postupio kad je nastala napetost zbog prava na vodu.

POSTANJE 26:18-22 (SSP)

¹⁸On ponovo iskopa bunare koji su bili iskopani u vreme njegovog oca Avraama, a koje su Filistejci posle Avraamove smrti zatrpali, i dade im ista imena koja im je bio dao i njegov otac. ¹⁹Kada su Isaakove sluge kopale u klancu i otkrile bunar sa živom vodom, ²⁰gerarski pastiri se posvadaše s Isaakovim pastirima, govoreći: »To je naša voda!« Zato Isaak nazva taj bunar Esek jer su se s njim prepirali. ²¹Onda iskopaše drugi bunar, ali i oko njega izbi svada. Zato ga Isaak nazva Sitna. ²²Isaak se preseli odande, pa iskopa još jedan bunar, i niko se oko njega ne posvada. Isaak ga nazva Rehovot, govoreći: »GOSPOD nam je sada dao prostor da se namnožimo na zemlji.«

26:18 „i dade im ista imena koja im je bio dao i njegov otac“ Možda je u pitanju bilo samo očuvanje porodičnog predanja, ali možda je to bio i čin vere zasnovan na savezu koji je Bog sklopio s njegovim ocem.

26:20-22 „Esek... Sitna... Rehovot“ Ovo je niz od tri bunara koji je ovde upotrebljen da se pokaže šta se dešavalo u Isaakovom odnosu s njegovim susedima:

1. Prvi bunar znači „prepirka“ (BDB 796)
2. Drugi bunar znači „razmirica (BDB 966 II)
3. Treći bunar znači „širok prostor“ (BDB 932), što je bio hebrejski izraz koji označava odmor, mir i sreću

26:22 „GOSPOD nam je sada dao prostor da se namnožimo na zemlji“ Isaak je imao dovoljno ljudi da lako nadvlada Filistejce, ali odlučio je da u veri čeka na Boga koji mu je dao obećanja. Ime trećeg bunara znači „prostor“ (BDB 932).

POSTANJE 26:23-25 (SSP)

²³Odande Isaak ode u Beer-Ševu. ²⁴Te noći GOSPOD mu se pokaza i reče: »Ja sam Bog tvog oca Avraama. Ne boj se, jer ja sam s tobom. Blagosloviću te i umnožiti tvoje potomke zbog svog sluge Avraama.« ²⁵Isaak tamo podiže žrtvenik i pokloni se GOSPODU. Tamo razape i svoj šator, a njegove sluge počеше da kopaju bunar.

26:23 „Odande Isaak ode u Beer-Ševu“ Ovo je jedno mesto u južnom području Judejske pustinje, nekada važno mesto Avraamovog taborovanja (vidite: Postanje 22:19).

26:24 „Te noći GOSPOD mu se pokaza i reče“ Ovo je bio drugi put da se Jahve ukazuje Isaaku (vidite: Postanje 26:2). Ovde je u pitanju bio san tokom noći (vidite: Postanje 15:5,12; 21:12,14; 22:1-3; 26:24). Mnoga Božija otkrivenja u Postanju zabeležena su u poeziji, a to je slučaj i ovde u Postanju 26:24 (vidite: Postanje 12:1-3; 15:1,18; 17:1-2,4-5; 35:10,11-12).

☐ **„Ja sam Bog tvog oca Avraama“** Zapazite kako se nazivi *Jahve* i *Elohim* ovde koriste naizmenično (vidite: Postanje 2:4). Ovo je zvaničnije i potpunije otkrivenje od Postanja 26:2, a oblikovano je slično kao Božija otkrivenja Avraamu.

☐ **„Ne boj se, jer ja sam s tobom“** Kako silno obećanje (vidite i Postanje 15:1, 21:17 i 46:3)!

☐ **„zbog svog sluge Avraama“** Ovo zvanje je nosilo posebnu počast, a upotrebljeno je za Avraama, Mojsija, Isusa Navina i Davida. Ono bi moglo biti izvor Pavlovog izraza „sluga Isusa Hrista“.

26:25 Mesta na kojima se Jahve lično ukazivao ljudima postala su sveta mesta. Na njima su izgrađeni žrtvenici i to su postala mesta bogopoklonstva, molitve i prinošenja žrtava (vidite: Postanje 8:20; 12:7,8; 13:4,18; 22:9).

☐ **„da kopaju bunar“** Voda je veoma dragocena u ovim polusuvim područjima. Isaak je strpljivo čekao na Jahveovu pomoć i uputstva. U ovom tekstu se spominje nekoliko uspešno iskopanih bunara, što pokazuje Jahveovo prisustvo i blagoslov.

POSTANJE 26:26-33 (SSP)

²⁶Isaaku iz Gerara dođe Avimeleh sa svojim savetnikom Ahuzatom i sa Piholom, zapovednikom vojske. ²⁷Isaak ih upita: »Zašto ste došli k meni kad me mrzite i kad ste me oterali?« ²⁸»Uvideli smo da je GOSPOD s tobom«, odgovoriše oni, »pa smo mislili da bi trebalo da se međusobno zakunemo. Daj da sklopimo savez s tobom ²⁹da nam nećeš učiniti zlo, kao što ni mi tebi nismo učinili nažao, već smo s tobom uvek dobro postupali i pustili te da odeš u miru. A sada te je GOSPOD blagoslovio.« ³⁰Tada im Isaak spremi gozbu, pa su jeli i pili. ³¹Ujutro ustadoše rano i jedan drugom se zakleše. Isaak ih onda isprati, i oni odoše od njega u miru. ³²Toga dana dođoše Isaakove sluge i javiše mu o bunaru koji su kopali. »Našli smo vodu«, rekoše mu, ³³a on ga nazva Šiva. Zato se i dan-danas taj grad zove Beer Ševa.

26:26 „Avimeleh... Pihol“ Iako su ova imena potpuno ista kao u Postanju 21:22, od tada je prošlo oko sedamdeset pet ili osamdeset godina i ona se očigledno ne mogu odnositi na iste ljude. Na osnovu uvoda u Psalam 34 izgleda očigledno da su ovo bila zvanja, a ne lična imena.

26:27 Isaak je očigledno ipak osećao bol i sramotu zbog toga što je bio oteran!

26:28 „Uvideli smo da je GOSPOD s tobom“ U ovom stihu ima nekoliko zanimljivih gramatičkih oblika:

1. „Uvideli smo“, APSOLUTNI INFINITIV *kala* i PERFEKAT *kala* GLAGOLA od istog korena (*BDB* 906, *KB* 1157), koji znači „postalo nam je jasno da“
2. „da se međusobno zakunemo“, *BDB* 224, *KB* 243, *JUSIV kala*, ova reč za zakletvu (*BDB* 46) se nalazi samo ovde i u Postanju 24:41 (dva puta), a čak i u Postanju 26:31 je upotrebljena druga reč (*BDB* 989). Ona može da znači „zakletva“ ili „prokletstvo“ (npr. Brojevi 5:21,23,27; Ponovljeni zakoni 29:12,14,19,20,21), a njome se podrazumeva „neka onaj ko se ne drži zakletve bude proklet“.
3. „Daj da sklopimo savez“, *BDB* 503, *KB* 500, *KOHORTATIV kala*

Teološki gledano, ovo je razlog zbog kog je Bog blagoslovio izraelske praoce. Krajnji cilj nije bio da im se da više materjalnog blaga, nego da se drugim ljudima pokaže njihov jedinstveni odnos sa Jahveom (vidite: Postanje 26:29c).

26:30 „Tada im Isaak spremi gozbu“ Zajednički obed je bio uobičajeni postupak sklapanja ili zapečaćivanja saveza.

26:32-33 „javiše mu o bunaru koji su kopali. »Našli smo vodu«... Šiva“ Ovi bunari su očigledno imali i fizički i duhovni značaj. Bili su znak Božijeg blagoslova u Isaakovom životu. Stih 33 bi mogao biti još jedna narodska etimologija za ime Beer Ševa (što znači „neka bude dato“, *BDB* 988), pored one iz Postanja 21:31, gde se ovo ime objašnjava kao „bunar zakletve“ ili „bunar sedmorke“. Reč „šiva“ je ovde možda upotrebljena u smislu zakletve. Hebrejske reči „sedam“ i „zakleti se“ su veoma slične. Etimologija u Starom zavetu je često narodska, a ne tehnička, i stoga je moguće da za isti naziv postoje dva narodska korena.

POSTANJE 26:34-35 (SSP)

³⁴Kada je Isav imao četrdeset godina, oženi se Juditom kćeri Beerija Hetita i Bosmat kćeri Elona Hetita. ³⁵One su Isaaku i Reveki zagorčavale život.

26:34-35 Ova dva stiha u stvari pripremaju pozornicu za Postanje 27, posebno za stih 27:46. Pisac je u ovaj izveštaj utkao niti koje će kasnije imati velik teološki značaj (u pitanju je razlog zbog kog su Isaak i Reveka poslali Jakova u Haran da sebi nađe ženu).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Da li je Avimeleh iz Postanja 21 isti kao onaj iz Postanja 26?
2. Koje je poreklo Filistejaca?
3. Zašto su i Avraam i Isaak za svoje žene govorili da su im sestre?
4. S kojim ciljem se u ovom poglavlju spominje kopanje tako velikog broja bunara?
5. Objasnite drevni obred priređivanja gozbe prilikom sklapanja saveza i njegov značaj za biblijsko otkrivenje.

POSTANJE 27

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakovljeva obmana	Isaak blagosilja Jakova	Jakov vara Isava i krade mu blagoslov	Isaak blagosilja Jakova	Jakov na prevaru dobija Isavov blagoslov
27:1-4	27:1-4	27:1-4	27:1a 27:1b 27:2-4	27:1-4
27:5-17	27:5-17	27:5-17	27:5-10 27:11-12 27:13-17	27:5-10 27:11-17
27:18-29 (27b-29)	27:18-29 (27-29)	27:18-29 (27-29)	27:18a 27:18b 27:19 27:20a 27:20b 27:21-24a 27:24b 27:25-29	27:18-29 (27b-29)
Ukradeni blagoslov	Isavova izgubljena nada		Isav preklinje za Isaakov blagoslov	
27:30-38	27:30-38	27:30-38	27:30-31 27:32 27:33 27:34 27:35 27:36 27:37 27:38-40 (39-40)	27:30-40 (39-40a)
27:39-40 (39-40)	27:39-40 (39-40)	27:39-40 (39-40)		
27:41-45	Jakov beži od Isava (27:41-28:5) 27:41-46	27:41-45	27:41 27:42-45	27:41-45
27:46		Jakovljeva polazak za Aram i san kod Betela (27:46-28:22) 27:46-28:5	Isaak šalje Jakova Lavanu (27:46-28:5)	Isaak šalje Jakova Lavanu (27:46-28:5)

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 27:1-4 (SSP)

¹Kada je Isaak ostario i oči mu toliko oslabile da više nije video, pozva svog starijeg sina Isava, rekavši: »Sine!« A ovaj odgovori: »Molim.« ²Isaak reče: »Eto, ostario sam i ne znam dan kada ću umreti. ³Zato uzmi svoje oružje – svoj luk i tobolac – pa idi u pustaru da mi uloviš neku divljač. ⁴Pripremi mi ukusno jelo, kakvo ja volim, pa mi donesi da jedem, da mogu da te blagoslovim [NASB – da moja duša može da te blagoslovi] pre nego što umrem.«

27:1 „Kada je Isaak ostario i oči mu toliko oslabile da više nije video“ Tegobe s očima su na Starom bliskom istoku sigurno bile ozbiljna bolest (vidite: Jakov u Postanju 48:10; Eli u Prvoj o Samuilu 3:2 i kasnije Pavle u Galaćanima 4:13-15, 6:11 i Drugoj Korinćanima 12:7).

▣ „**pozva svog starijeg sina Isava**“ To pokazuje (1) da je Isav bio Isaakov miljenik (vidite: Postanje 25:28), što će postati očigledno u daljem razvoju poglavlja, ili (2) da je u ondašnjoj kulturi bilo uobičajeno da najstariji (doslovno „veliki“, *BDB* 152, vidite: Postanje 10:21; 44:12) sin zauzme posebno mesto u porodici.

27:2 „Eto, ostario sam i ne znam dan kada ću umreti“ Zanimljivo je zapaziti da je Isaak, koji je tada imao sto trideset sedam godina, bio nemiran jer je pomišljao na svoju smrt, a iz Postanja 35:28 saznajemo da je doživio sto osamdeset godina. Možda je bio zabrinut zbog toga što je njegov brat Jišmael umro sa sto trideset sedam godina, što je zabeleženo u Postanju 25:17. Ako je računica Martina Lutera tačna i Isaak je u ovom trenutku zaista imao sto trideset sedam godina, to znači da su Isaaka više pokretali njegovi telesni nedostaci nego Božije otkrivenje.

U tablicama iz Nuzija, koje su nastale na istom području i u istom razdoblju, saznajemo da je izraz „star sam“ možda bio zakonski izraz koji označava prenos naslednih prava na sina.

27:3,4 U ovim stihovima postoji niz IMPERATIVA koji su vezani za jelo koje je Isaak tražio pre davanja svog patrijarhalnog blagoslova. Evo Isaakovih zapovesti i zahteva:

1. „Zato uzmi svoje oružje“ („i tobolac“, BDB 1068, samo ovde u Starom zavetu, i „svoj luk“, BDB 905), Postanje 27:3, BDB 669, KB 724, IMPERATIV *kala*
2. „pa idi u pustaru“, Postanje 27:3 BDB 422, KB 425, IMPERATIV *kala*
3. „da mi uloviš neku divljač“, Postanje 27:3, BDB 844, KB 1010, IMPERATIV *kala*
4. „Pripremi mi ukusno jelo“, Postanje 27:4, BDB 793, KB 889, IMPERATIV *kala*
5. „pa mi donesi“, Postanje 27:4, BDB 97, KB 112, IMPERATIV *hifila*
6. „da jedem“, Postanje 27:4, BDB 37, KB 46, KOHORTATIV *kala*

27:4 „da moja duša“ Ovo je hebrejska reč *nefeš* (BDB 659, KB 711, vidite belešku kod Postanja 35:18, a vidite i Postanje 27:25), koja označava nešto što diše ili što ima život. U Starom zavetu se upotrebljava za stoku (vidite: Postanje 1:24; 2:19-20) ili za ljude (vidite: Postanje 2:7). Ne piše da ljudi imaju dušu (grčka misao), nego da jesu duša. Čovekovo fizičko telo je spoljašnja granica sjedinjenja tela, duše i duha.

▣ **„može da te blagoslovi pre nego što umrem“** Zapazite da je svrha ovog obroka bila da započne predavanje porodičnog vodstva sinu (patrijarhalni blagoslov). Prema jevrejskom poimanju izgovorene reči, reč se, jednom izgovorena, nije mogla povući (vidite: Postanje 27:33-38; Isaija 55:11).

Isaak je mislio da umire (vidite: Postanje 27:2), ali poživeo je još mnogo godina. On je nasledio obećanja koja su bila data u sklopu saveza s Avraamom, ali je počeo da slepi i mislio je da će uskoro umreti. Fizička bolest nije znak Božijeg nezadovoljstva, nego posledica života u palom svetu – vidite knjižicu Gordona Fija (Gordon Fee) *The Disease of the Health and Wealth Gospels*¹⁴³.

POSTANJE 27:5-17 (SSP)

⁵A Reveka je slušala dok je Isaak govorio svom sinu Isavu, pa kada je Isav otišao u pustaru da ulovi divljač i donese je, ⁶Reveka reče svom sinu Jakovu: »Upravo sam čula kako tvoj otac kaže tvom bratu Isavu: ⁷,Donesi mi neku divljač i pripremi mi ukusno jelo da ga pojedem, pa da te blagoslovim pred GOSPODOM pre nego što umrem.« ⁸Zato me sada poslušaj, sine, i uradi kako ti kažem. ⁹Idi do stada i donesi mi dva lepa jareta, da od njih za tvog oca spremim ukusno jelo, kakvo on voli. ¹⁰Onda ćeš ga ti odneti ocu da jede, da može da te blagoslovi pre nego što umre.« ¹¹Na to Jakov reče svojoj majci Reveki: »Ali moj brat Isav je rutav čovek, a moja koža je glatka. ¹²Šta ako me otac dotakne? Ispašću varalica u njegovim očima, pa ću na sebe navući prokletstvo, a ne blagoslov.« ¹³»Sine«, reče mu majka, »neka tvoje prokletstvo padne na mene. Samo ti mene poslušaj: idi i donesi mi jariće.« ¹⁴I on ode, uhvati jariće i donese majci, a ona spremi ukusno jelo kakvo je njegov otac voleo. ¹⁵Onda Reveka uze najlepšu odeću svog starijeg sina Isava koju je imala u kući, pa u nju obuče svog mlađeg sina Jakova, ¹⁶a oko ruku i golog dela vrata omota mu jareću kožu. ¹⁷Potom svom sinu Jakovu dade ono ukusno jelo i hleb koje je spremila.

27:5 „A Reveka je slušala dok je Isaak govorio“ U ovoj porodici su očigledno postojali problemi ljubomore i manipulacije. Vidimo napetost i sukobe između Reveke i Isaaka i između Jakova i Isava. Zanimljivo je koliko često Sveto pismo beleži bračne ili porodične probleme među starozavetnim junacima. To što je Reveka prisluškivala na ulazu u šator može da znači da je bila njuškalo, ali može da znači i da je pokušavala da ispuni Božije otkrivenje koje je primila u Postanju 25:23. Iako nisam

143 Bolesti zvane „evanđelje zdravlja i bogatstva“, prim. prev.

potpuno siguran, spreman sam da prihvatim tumačenje da su Jakov i Reveka bili ispravni u ovom odlomku, jer mi se čini da su Isaak i Isav pokušali da zaobiđu Božije očigledno predskazanje.

27:7 Ovi IMPERATIVI su povezani s Postanjem 27:3-4.

▣ „da te blagoslovim pred GOSPODOM pre nego što umrem“ Sama činjenica da se ovde spominje Božije ime (u tekstu ga spominje Reveka, a ne Isaak, vidite: Postanje 27:4) pokazuje značaj patrijarhalnog blagoslova. Na njega se gledalo skoro kao da ima nezavisnu silu i smatralo se da se nakon izgovaranja ne može opovrgnuti. Ovaj blagoslov je bio veoma značajan zbog Božijih obećanja Avraamu i nakon toga Isaaku, Jakovu i za njegovih dvanaest sinova.

27:8-9 Reveka je odlučila da obmane Isaaka i zaustavi njegove namere. Zato je naložila Jakovu da učini sledeće:

1. da je saslušaj i poslušaj, Postanje 27:8, *BDB 1033, KB 1570, IMPERATIV kala*
2. da ode do stada, Postanje 27:9, *BDB BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
3. da donese dva pažljivo izabrana jareta, Postanje 27:9, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
4. da mogu da ih pripremem kao ukusno jelo, Postanje 27:9, *BDB 793, KB 889, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao KOHORTATIV

27:9 „kakvo on voli“ Reveka je znala kako da skuva Isaakovo omiljeno jelo. Ona to očigledno nije činila često jer ga on inače ne bi tražio od Isava.

27:11 „Ali moj brat Isav je rutav čovek“ Vidite Postanje 25:25.

27:12

<i>NASB, NKJV</i>	„obmanjivač“
<i>NASB</i>	
(margina)	„rugalac“
<i>NRSV</i>	„onaj koji se ruga“
<i>TEV</i>	„varalica“
<i>NJB</i>	„varalica“
<i>LXX</i>	„zlonamernik“

Ovaj hebrejski GLAGOL (*BDB 1073, KB 1770, PARTICIP pilpela*), kada je u ovom obliku (*pilpelu*), znači „rugati se“ ili „obmanuti“, dok u *hitpaelu* (vidite: Drugi letopisi 36:16) označava „rugaње“ ili „zlostavljanje“ (*NIDOTTE*, tom 4, str. 320). Ova reč se nalazi samo na ova dva mesta u Starom zavetu. Engleski prevod *NIV* preveo ih je kao „prevariti“ ili „podsmevati se“.

Ovaj koren nije povezan s Jakovljevim imenom iz Postanja 25:26 (*BDB 784*).

27:13-17 Ovde vidimo koliko su Reveka i Jakov podrobno osmislili ovu obmanu.

27:13 „neka tvoje prokletstvo padne na mene“ U masoretskom tekstu nema glagola na ovom mestu. Reveka je znala da će biti posledica i zato je naložila Jakovu da u njeno ime učini sledeće:

1. poslušaj (doslovno: čuj), *BDB 1033, KB 1570, IMPERATIV kala*, vidite: Postanje 27:5 (dva puta), 6,8,13,34,43
2. idi, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*, vidite: Postanje 27:5,9,13,14
3. uzmi, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*, vidite: Postanje 27:9,13,14,15,35,36 (dva puta),45,46

27:15-17 Zapazite koje korake je preduzela da stvori ovu obmanu:

1. uzela je Isavovu najbolju odeću (*BDB 326*) i u nju obukla Jakova, Postanje 27:15
2. na Jakovljeve ruke i vrat je stavila jareću kožu (tj. runo), Postanje 27:16 (možda baš od ova dva jareta koja su zaklana za pripremu ovog obroka)
3. dala je Jakovu pripremljenu hranu koju je on odneo Isaaku, Postanje 27:17

POSTANJE 27:18-29 (SSP)

¹⁸Jakov ode ocu i reče: »Oče!« »Molim«, reče Isaak. »Koji si ti moj sin?« ¹⁹A Jakov reče ocu: »Ja sam Isav, tvoj prvorođeni sin. Uradio sam kao što si mi rekao. Sada se, molim te, pridigni i pojedi malo moje divljači, da možeš da me blagosloviš.« ²⁰»Kako si je tako brzo našao, sine?« upita Isaak svog sina, a ovaj odgovori: »Zato što mi je pomogao GOSPOD, tvoj Bog.« ²¹Tada Isaak reče Jakovu: »Pridi bliže, sine, da opipam da li si ti zaista moj sin Isav ili nisi.« ²²Jakov se primače svom ocu Isaaku, i ovaj ga opipa, pa reče: »Glas je Jakovljev, ali su ruke Isavove.« ²³Nije ga prepoznao, jer su mu ruke bile rutave kao u njegovog brata Isava. Kada je hteo da ga blagoslovi, ²⁴upita ga još jednom: »Jesi li ti zaista moj sin Isav?« A Jakov odgovori: »Jesam.« ²⁵Tada Isaak reče: »Sine, prinesi mi da pojedem malo tvoje divljači, da mogu da te blagoslovim.« I Jakov mu prinese, pa je Isaak jeo. A doneo je i vina, pa je Isaak pio. ²⁶Tada mu njegov otac Isaak reče: »Sada pridi i poljubi me, sine.« ²⁷I Jakov mu prido i poljubi ga, a Isaak oseti miris njegove odeće, pa ga blagoslovi, govoreći:

»Miris moga sina sličan je mirisu polja
koje je GOSPOD blagoslovio.

²⁸Neka ti Bog daje rosu sa neba i plodnu zemlju
– obilje žita i mladog vina.

²⁹Neka ti narodi služe
i neka ti se plemena klanjaju.
Vladaj nad svojom sabraćom
i neka ti se klanjaju potomci tvoje majke.
Proklet bio ko te proklinje
i blagosloven ko te blagosilja!«

27:18-24 Ovde počinje niz od nekoliko laži:

1. Ko si ti? (Postanje 27:18); Ja sam Isav (Postanje 27:19)
2. Kako si ulovio divljač i pripremio je tako brzo? (Postanje 27:20); Gospod mi je pomogao (Postanje 27:20)
3. Da li si ti zaista Isav? (Postanje 27:24); Jesam (Postanje 27:24)
4. Isaakove sumnje se mogu videti u Postanju 27:21,24,27

27:19 Jakov je od Isaaka tražio sledeće:

1. da se pridigne, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
2. da sedne, *BDB 442, KB 444, IMPERATIV kala*
3. da jede, *BDB 37, KB 46, IMPERATIV kala*

27:20 „Zato što mi je pomogao GOSPOD, tvoj Bog“ Većina komentatora ovo naziva bogohuljenjem jer je Jakov u laži upotrebio Božije ime, ali ja smatram da Jakov ovde misli na činjenicu da je Bog o njemu izrekao predskazanje preko njegove majke i na to što je od Isava kupio pravo prvorođstva, i da u stvari smatra da je sve to bilo Božije delo (on je video širu sliku)!

27:22-23 Mora biti da je Reveka veoma pažljivo namestila jareću kožu, posebno na njegove šake (prste). Nismo sigurni kako ih je pričvrstila. Moguće je da se reč „ruka“ ovde ne odnosi na šaku, nego samo na ostatak ruke.

27:25 Očigledno je da je ovaj poseban zvanični blagoslov pomoću kog se predavalo vodstvo u porodici bio sličan savezu i da je zbog toga uključivao i obrok. Jestu s nekim i zatim ga izdati smatralo se velikim zločinom.

27:26-27 Ovo je bila još jedna provera. Poljubac je u stvari bio način pozdravljanja pri dolasku i odlasku, ali ovde je omogućio Isaaku da se približi Jakovu i da pomiriše i njega i njegovu odeću. Mora da je Isav imao poseban miris koji je poticao od njegove lovačke delatnosti.

27:27-29 Isaak je želeo da ovaj patrijarhalni blagoslov prenese na Isava, ali blagoslov je otišao Jakovu. Zapazite da su u njega uključeni poljoprivredni blagoslovi (vidite: Ponovljeni zakoni 33:28), ali i poglavarstvo nad porodicom. U njemu ćete prepoznati i neke delove koji su povezani s Avraamovim blagoslovom (tj. Postanje 27:29).

27:28 „rosu sa neba“ Kiša u Palestini pada samo u toku nekih delova godine (za rane kiše vidite: Ponovljeni zakoni 11:14; Joil 2:23; za pozne kiše vidite: Ponovljeni zakoni 11:14; Joil 2:23). Tokom ostatka godine voda za useve dobija se od rose, pa je „rosa“ (*BDB* 378) postala metafora za Božiju milost i staranje (vidite: Ponovljeni zakoni 33:13, 28).

Stihovi 28 i 29 sadrže niz IMPERFEKATA koji su upotrebljeni kao JUSIVI:

1. „neka ti Bog daje“, Postanje 27:28, *BDB* 678, *KB* 733, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV
2. „neka ti narodi služe“, Postanje 27:29, *BDB* 712, *KB* 773, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV
3. „neka ti se plemena klanjaju“, Postanje 27:29, *BDB* 1005, *KB* 295, IMPERFEKAT *hištafela* upotrebljen kao JUSIV
4. „Vladaj nad svojom sabraćom“, Postanje 27:29, *BDB* 217, *KB* 241, IMPERATIV *kala*
5. „neka ti se klanjaju potomci tvoje majke“, Postanje 27:29, isto kao pod brojem tri

27:29 Očigledno je u pitanju hebrejska poezija s uporednom simetrijom. Ona izražava istinu koju nalazimo i u Postanju 25:23, a može se naći i u savezu s Avraamom u Postanju 12:1-3.

„Blagosloven“ (*BDB* 138, *KB* 159) i „prokletstvo“ (*BDB* 76, *KB* 91) predstavljaju prisustvo ili odsustvo Božijeg obilnog staranja (vidite: Brojevi 24:9; Ponovljeni zakoni 27:15-28:19). To je bilo obećanje u sklopu saveza čije ispunjenje je bilo odmah vidljivo.

▣ **„neka ti se klanjaju potomci tvoje majke“** Ovo izgleda kao proračunato unižavanje Jakova (Isaak je mislio da govori Isavu).

POSTANJE 27:30-38 (SSP)

³⁰Tek što je Jakov otišao od svog oca Isaaka nakon što ga je ovaj blagoslovio, njegov brat Isav stiže iz lova. ³¹I on spremi ukusno jelo, donese ga ocu, pa mu reče: »Oče, pridigni se i pojedi malo moje divljači, da možeš da me blagosloviš.« ³²A njegov otac Isaak ga upita: »Ko si ti?« »Ja sam tvoj sin« odgovori on, »tvoj prvorodeni sin Isav.« ³³Na to Isaak pretrnu od užasa i reče: »Pa ko je onda bio onaj koji je ulovio divljač i doneo mi je? Jeo sam je pre nego što si ti došao i blagoslovio sam ga, i on će biti blagosloven.« ³⁴Kada je Isav čuo šta je njegov otac rekao, silno i ogorčeno kriknu, pa reče ocu: »I mene blagoslovi, oče!« ³⁵A Isaak reče: »Tvoj brat je došao i na prevaru uzeo tvoj blagoslov.« ³⁶Tada Isav reče: »Zar se s pravom ne zove Jakov? Već me je

dvaput prevario – uzeo mi je pravo prvorodstva, a sada mi, evo, uze i blagoslov.« Onda upita: »Zar za mene nisi sačuvao nijedan blagoslov?« ³⁷Isaak odgovori: »Njega sam postavio za tvoga gospodara i dao mu svu njegovu sabraču za sluge, obezbedio ga žitom i mladim vinom – pa šta sad da učinim za tebe, sine?« ³⁸Na to Isav reče ocu: »Zar imaš samo jedan blagoslov, oče? Blagoslovi i mene, oče moj!« I glasno zaplaka.

27:30 „Tek što je Jakov otišao“ Ova fraza je spoj APSOLUTNOG INFINITIVA *kala* i PERFEKTA *kala* GLAGOLA istog korena (*BDB* 422, *KB* 425). To je fraza sa snažnim naglaskom koja označava kratko vremensko razdoblje između Jakovljevog odlaska i Isavovog dolaska.

27:31 „ocu, pa mu reče“ Zanimljivo je da su Isavove reči iste kao one koje je Jakov upotrebio u Postanju 27:19. Moguće je da je Jakov ovde kopirao bratov način izražavanja da bi bolje prevario svog oca. Ipak, moguće je i da je u pitanju bio uobičajeni izraz.

27:32 Isav sebe ovde odjednom naziva „prvorođenim“ (*BDB* 114), iako ga to nikad ranije nije zanimalo (vidite: Postanje 25:29-34).

27:33 „Na to Isaak pretrnu od užasa“ U hebrejskom tekstu su GLAGOL i AKUZATIV imenice istog korena (*BDB* 353, *KB* 350, vidite: Danilo 10:7) i treba ih prevesti rečima „zadrhtao veoma velikim drhtanjem“. Mislim da ovaj tekst znači da je Isaak konačno shvatio da se borio protiv Boga pokušavajući da blagoslovi svog prvorođenog sina Isava, a ne znači samo da je bio ljut na Jakova. Zanimljivo je zapaziti da je to još jedan način na koji je Bog pokazao da je vrhovni gospodar saveza, time što prvorođena deca, koja obično treba da naslede očeva obećanja, ne nasleđuju ta obećanja u ovim prvim poglavljima Postanja, gde je obično drugi ili čak neki kasniji sin primao patrijarhalni blagoslov.

▣ **„blagoslovio sam ga, i on će biti blagosloven“** Ova fraza se može razumeti na sledeće načine: (1) u svetlu sile izgovorene reči, koja jednom izgovorena ne može da se opovrgne ili (2) kao pokazatelj da je Isaaak shvatio da se borio protiv Boga (vidite prethodnu belešku).

27:34 „silno i ogorčeno kriknu“ Zapazite žestinu ovih izraza:

1. SRODNE reči (*BDB* 858, *KB* 1042), doslovno „kriknu krikom“
2. „silno“, PRIDEV (*BDB* 152)
3. „ogorčeno“, PRIDEV (*BDB* 600 I)

▣ **„I mene blagoslovi, oče!“** Ovo je prvi od dva IMPERATIVA *piela* (*BDB* 138, *KB* 159, vidite: Postanje 27:38). U Jevrejima 12:17 se vidi da je Isavu, iako mu je bilo žao što je propustio materjalni blagoslov, ipak bilo žao iz pogrešnih razloga.

27:35-36 „Tvoj brat je došao i na prevaru uzeo tvoj blagoslov“ Ipak je samo donekle istina da je Jakov bio „istiskivač“, „varalica“ (*BDB* 784) i „obmanjivač“ (*BDB* 941), i to iz sledećih razloga: (1) Isav je prodao svoje pravo prvorodstva (vidite: Postanje 27:36 i Postanje 25:27-34), a (2) Isaak je zanemario ono što je Bog otkrio Reveki u Postanju 25:23. Ime Jakov je u Postanju 25:26 definisano kao „varalica“ ili „obmanjivač“ (*BDB* 139).

27:36 „Već me je dvaput prevario“ Ovo se očigledno odnosi na Postanje 25:27-31 i 27:18-29.

▣ „pravo prvorodstva ... i blagoslov“ Ovdje postoji igra hebrejskih reči koje zvuče veoma slično. To su reči „pravo prvorodstva“ što na hebrejskom glasi *bekora* (BDB 114) i reč „blagoslov“ koja na hebrejskom glasi *beraha* (BDB 139).

▣ „Zar za mene nisi sačuvao nijedan blagoslov?“ Ovaj patrijarhalni blagoslov je bio sveobuhvatan i u njemu je bilo spomenuto sve što se tiče porodice i obećanja vezanih za savez (vidite: Postanje 27:37). Sve je to bilo dato Jakovu i nije se moglo opovrgnuti prema jevrejskom pojmu sile izgovorene reči u Jahveovo ime, bez obzira na to što je Isaak bio prevaren da je izgovori.

27:37 Isav time nije postao siromah, ipak je imao pravo na jednu trećinu sve Isaakove imovine, ali nije postao predvodnik porodičnih poslova, ni zastupnik porodice.

27:38 „I glasno zaplaka“ Ovo je veoma emotivan hebrejski idiom za izražavanje tuge (vidite: Postanje 21:16).

POSTANJE 27:39-40 (SSP)

³⁹Njegov otac Isaak mu reče:

»Daleko od plodne zemlje biće ti dom,
daleko od rose s neba.

⁴⁰Živećeš od svoga mača
i svome bratu služiti.

Ali, kada se pobuniš,
zbacićeš njegov jaram s vrata.«

27:39-40 Ovo više liči na poetsko predskazanje nego na patrijarhalni blagoslov i veoma podseća na Postanje 49. Izgleda da u Postanju 27:40, u trećem i četvrtom redu, naziremo tračak njegove nezavisnosti.

27:40 Ovo možda opisuje istoriju Edomskog naroda koji će poteći od Isava (vidite: Postanje 36). Tokom velikog dela svoje istorije Edom je bio pod jevrejskom vlašću (tj. jarmom, BDB 760, vidite: Levitska 26:13; Prva o carevima 12:4). Komentator Lupold (Leupold) to tumači sledećim rečima: „Uvek su pokušavali da se oslobode jevrejske vlasti“. Drugi smatraju da ovo znači da su Edomci konačno uspeli kada je Irod (koji je bio Edomac) zavladao Palestinom u Isusovo vreme (Luter).

NASB, NKJV,

NRSV, LXX

„polomićeš“

NASB

(margina)

„otkinućeš“

TEV

„zbacićeš“

NJB

„odbacićeš“

Ova reč (BDB 923, KB 1194) je veoma retka. U *kalu* (npr. Jeremija 2:31) znači „slobodno se kretati“, ali u *hifilu* znači „otrgnuti se“ (samo ovde i možda u Psalmu 55:2).

POSEBNA TEMA – EDMOM I IZRAEL

POSTANJE 27:41-45 (SSP)

⁴¹Isav zamrže Jakova zbog blagoslova koji je ovome dao otac, pa pomisli: »Moj otac će uskoro umreti. Tada ću ubiti svog brata Jakova.« ⁴²Kada su Reveki rekli šta njen stariji sin Isav namerava, ona posla po svog mlađeg sina Jakova, pa mu reče: »Tvoj brat Isav se nosi mišlju da te ubije. ⁴³Zato me sada poslušaj, sine: smesta [NASB – ustani i] beži mom bratu Lavanu u Haran. ⁴⁴Ostani kod njega neko vreme, dok tvog brata ne prođe bes. ⁴⁵Kad se više ne bude ljutio na tebe i kad zaboravi šta si mu uradio, javiću ti da se vratiš. Zašto da vas obojicu izgubim u istom danu?«

27:41 *Septuaginta* ovaj stih prevodi kao Isavovu želju da Isaak umre (tj. Isaak je mislio da će umreti i zbog toga je izrekao patrijarhalni blagoslov, vidite: Postanje 27:2), ali čini se da to nije u skladu s ostatkom odlomka, jer deluje kao da je Isav stvarno voleo Isaaka.

27:43 Kad je Reveka čula za Isavov naum da se osveti Jakovu naložila je Jakovu da preduzme sledeće:

1. „poslušaj“ (doslovno: „čuj da bi poslušao“), *BDB 1033, KB 1570, IMPERATIV kala*
2. „ustani“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
3. beži (doslovno: „idi“), *BDB 137, KB 156, IMPERATIV kala*

Poslala ga je svojoj porodici u Haranu i ovaj put je imao dvostruku svrhu:

1. Da ga skloni od Isava i dozvoli da se Isavov gnev stiša (vidite: Postanje 27:44-45)
2. Da Jakov nađe ženu iz njene porodice (vidite: Postanje 27:46), a ne, kao Isav, među Hanaankama (vidite: Postanje 26:34-35; 27:46)

27:44-45 Ovde je zabeležen niz Revekinih fraza koje zvuče kao da će pozvati Jakova nazad veoma brzo, ali on je tamo ostao više od dvadeset godina i verovatno više nikad nije video svoju majku. Zar nije ironično što je Jakov, iako je primio i pravo prvorodstva i nasledstvo, morao je da beži kako bi spasao život i Isav je dvadeset godina uživao i jedno i drugo. Žao mi je Reveke koja je morala da ostane sa starim, obogaljenim čovekom koga je obmanula i sa starijim sinom koji se osećao izdanim.

27:45 „Zašto da vas obojicu izgubim u istom danu?“ Ovo se može protumačiti na dva načina: (1) da bi Isav ubio Jakova i da bi zatim najbliži rođak poslužio kao *go'el* i ubio Isava (vidite: Postanje 9:6), ili (2) da je Jakov, iako je provodio mnogo vremena kod kuće, bio veoma snažan čovek, što je očigledno i iz opisa njegovog obavljanja pastirskih poslova za Lavana i kasnije iz njegovog rvanja sa anđelom (vidite: Postanje 32:24-32). Verovatno bi dva brata, da su se potukla, ubila jedan drugoga.

POSTANJE 27:46 (SSP)

⁴⁶Reveka reče Isaaku: »Smučio mi se život zbog ovih Hetitkinja. Ako se i Jakov oženi nekom od žena iz ove zemlje – Hetitkinjom kao što su ove – šta će mi život!«

27:46 Ovde ponovo vidimo Revekino oštroumlje: našla je izgovor da udalji Jakova a da svoj umor od života (*BDB 880 I*) ne spomene Isavu. Izgleda da je njen razlog bio opravdan, pošto ga je Isaak uvažio (vidite: Postanje 28:1-2). U Postanju 26:34,35 vidimo da je Isav uzeo dve žene Hanaanke (Het, *BDB 366*, vidite: Postanje 23:3,10; vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Šta biste rekli, koji ljudi su u ovom poglavlju predstavljeni kao osobe prljavih pobuda i postupaka?
2. Kako je Postanje 25:23 povezano s ovim poglavljem?
3. Šta obuhvata patrijarhalni blagoslov?
4. Zašto je Reveka želela da se njen sin oženi nekom svojom rođakom?

POSTANJE 28

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Slanje Jakova na put	Jakov beži od Isava	Jakovljevi odlazak za Aram i njegov san kod Betela (27:46-28:22)	Isaak šalje Jakova Lavanu	Isaak šalje Jakova Lavanu (27:46-28:5)
28:1-5	28:1-5 (3-4)			
	Isav uzima Mahalat za ženu		Isav uzima još jednu ženu	Isav se ponovo ženi
28:6-9	28:6-9	28:6-9	28:6-9	28:6-9
Jakovljevi san	Jakovljevi zavet kod Betela		Jakovljevi san u Betelu	Jakovljevi san
28:10-17	28:10-17	28:10-17	28:10-15 28:16-17	28:10-19
28:18-22	28:18-22	28:18-22	28:18-22	28:20-22

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 28:1-5 (SSP)

¹Tada Isaak pozva Jakova i blagoslovi ga, pa mu zapovedi: »Nemoj da se oženiš Hanaankom!
²Smesta [NASB – ustani i] idi u Padan Aram, u dom Betuela, oca tvoje majke, i tamo sebi nađi [NASB – uzmi] ženu, jednu od kćeri svog ujaka Lavana. ³Neka te Bog Svesilni blagoslovi i učini plodnim i mnogobrojnim, da od tebe postane mnoštvo narodâ. ⁴Neka tebi i tvojim potomcima dâ Avraamov blagoslov, da zaposedneš zemlju u kojoj sada boraviš, zemlju koju je Bog dao Avraamu.« ⁵Onda Isaak otpremi Jakova, i ovaj ode u Padan Aram, Lavanu, sinu Betuela Aramejca i bratu Jakovljeve i Isavove majke Reveke.

28:1 „Tada Isaak pozva Jakova i blagoslovi ga“ Tumačenje ovog poglavlja se zasniva na tome što je Reveka dočula Isavovu nameru i na njenom naumu koji je sproveden u Postanju 27:46. Značajno je što je Isaak ovde blagoslovio Jakova dragovoljno, bez potrebe da ga se prevari. Moguće je da je prepoznao da se pre toga borio protiv Božijeg izbora time što je želeo da Isav primi patrijarhalni blagoslov. Ipak, „blagoslov“ koji nalazimo u ovom odlomku samo samo je puki pozdrav (npr. Postanje 47:7,10 i Ruta 2:4).

▣ **„Nemoj da se oženiš Hanaankom!“** Isto ovo je Avraam rekao svome sluzi u Postanju 24:3-4, kada je ovaj išao da traži ženu za Isaaka. Mora da to ima veze s klanjanjem isključivo Jahveu. Iako Betuelov sin Lavan možda nije bio pravi Jahveov poklonik (tu mislim na njegove *terafime*, vidite Posebnu temu – Kućni bogovi (*terafimi*), vidite: Postanje 31:19,34,35), očigledno je u okviru porodice postojao određeni teološki dogovor.

28:2 Isaak je Jakovu dao nekoliko naloga:

1. „ustani“, BDB 877, KB 1086, IMPERATIV *kala*
2. „idi“, BDB 229, KB 246, IMPERATIV *kala*
3. „uzmi“, BDB 542, KB 534, IMPERATIV *kala*

▣ **„idi u Padan Aram“** Ova reč (BDB 804 i 74) se kasnije koristila za sirijsko carstvo (vidite: Postanje 25:20), ali ipak se čini da se ovde odnosi na oblast oko Harana (na grad ili oblast).

▣ **„u dom Betuela, oca tvoje majke“** Vidite Postanje 22:20-24 i 24:15.

28:3 „Neka te Bog Svesilni blagoslovi“ Ovo je ime *El Šadaj* (BDB 42 i 994, vidite belešku kod Postanja 17:1). Ovo je među izraelskim praocima bio čest naziv za Boga (vidite: Postanje 17:1; 28:3; 35:11; 43:14; 48:3; i moguće 49:25). Iz Izlaska 6:2-3 saznajemo da je to bilo ime koje su izraelski praoci koristili za Boga. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ **„mnoštvo narodâ“** Ovo je prvo mesto gde je upotrebljena hebrejska reč *kahal* (BDB 874, vidite: Ponovljeni zakoni 5:22; 9:10; 10:4; 23:2-9; 31:30), koja je u *Septuaginti* prevedena rečju *eklesia*. Novozavetni vernici su ovu reč koristili da označe svoju novu zajednicu vernika koji su u savezu sa Bogom. To je bio njihov način da iskažu kako osećaju da su jedno sa starozavetnim Božijim narodom.

28:3-4 U ovim stihovima se nalazi nekoliko IMPERFEKATA koji su upotrebljeni kao JUSIVI:

1. „blagoslovi“, Postanje 28:3, BDB 138, KB 159, IMPERFEKAT *piela*
2. „učini plodnim“, Postanje 28:3, BDB 826, KB 963, IMPERFEKAT *hifila*
3. „mnogobrojnim“, Postanje 28:3, BDB 915, KB 1176, IMPERFEKAT *hifila*

4. „dâ Avraamov blagoslov“, Postanje 28:4, *BDB* 678, *KB* 733, *IMPERFEKAT kala*, vidite: Postanje 15:7,8

28:4 „Avraamov blagoslov“ Ovo je postala uobičajena fraza za obećanja data Avraamu (vidite: Postanje 28:13; 12:7; 13:15,17; 15:7,8; 17:8; 26:3,4; Izlazak 6:4).

POSTANJE 28:6-9 (SSP)

6Isav dozna da je Isaak blagoslovio Jakova i poslao ga u Padan Aram da tamo sebi nađe ženu i da mu je, blagosiljajući ga, zapovedio: »Nemoj da se oženiš Hanaankom!« ⁷i da je Jakov poslušao oca i majku i otišao u Padan Aram. **8**Tako Isav shvati koliko su Hanaanke mrske njegovom ocu Isaaku, ⁹pa ode Jišmaelu i uze za ženu, pored žena koje je već imao, Mahalat kćer Jišmaela sina Avraamovog, Nevajotovu sestru.

28:6 „Isav“ Iz Postanja 28:6-9 dobijamo još jedan uvid u Isavov karakter. On i dalje nije želeo odgovornost, ali je želeo blagoslov. Tako se opet čini da je Isav bio prilično svetovno nastrojen u razmišljanju. Već je imao žene Hanaanke (vidite: Postanje 26:34-35; 27:46; 28:8; 36:2), a sada se, da bi ugodio svom ocu, oženio i Jišmaelovom kćeri. Ova devojka je u Postanju 28:9 nazvana „Mahalat“, ali je u Postanju 36:3 nazvana „Bosmat“. Moguće je da je on tada i dalje pokušavao da dobije blagoslov od Isaaka.

POSTANJE 28:10-17 (SSP)

10Jakov ode iz Beer-Ševe i zaputi se u Haran. **11**Stiže do jednog mesta i tamo zanoći, jer je sunce već bilo zašlo. Uze jedan od kamenova koji su bili na tom mestu, stavi ga pod glavu i leže da spava. **12**U snu vide merdevine kako stoje na zemlji, a vrh im dopire do neba. Božiji anđeli su se po njima penjali i silazili, ¹³a kraj njega je stajao GOSPOD i govorio: »Ja sam GOSPOD, Bog tvoga praoca Avraama i Bog Isaakov. Tebi i tvojim potomcima daću zemlju na kojoj ležiš. **14**Tvojih potomaka će biti kao praha na zemlji i raširićete se na zapad i na istok, na sever i na jug. Preko tebe i tvoga potomstva biće blagosloveni svi narodi na zemlji. **15**Ja sam s tobom – čuvaću te kud god budeš išao i vratiću te u ovu zemlju. Neću te ostaviti dok ne ispunim to što sam ti obećao.« **16**Kada se Jakov probudio iz sna, reče: »Zaista je GOSPOD na ovome mestu, a ja to nisam znao!« **17**I, uplašen, reče: »Kako je strašno ovo mesto! Ovo nije ništa drugo nego Božija kuća! Ovo je kapija neba!«

28:10 „Jakov ode iz Beer-Ševe i zaputi se u Haran“ U Osiji 12:12 stoji da je Jakov bežao od svoga brata (vidite: Postanje 27:41-45).

28:11

NASB, NKJV,
NRSV, NJB,

LXX **„i dođe na određeno mesto“**
TEV **„na sveto mesto“**
REB **„do određenog svetišta“**

Ovo izgleda kao veoma neobična fraza (doslovno: „određeno mesto“, *BDB* 879) za označavanje nekog neodređenog mesta. Ona se odnosi na neko mesto u Efraimovom gorju, blizu grada Luza. Ova oblast je bila povezana s Avraamom na poseban način (vidite: Postanje 12:8; 13:3-4).

28:12 „merdevine kako stoje na zemlji, a vrh im dopire do neba“ Reč za merdevine (koja se u Starom zavetu nalazi samo ovde) potiče od korena koji znači „naslagati jedno na drugo“ (*BDB 700, KB 757*). Ovo područje je poznato po ravnom kamenju i verovatno je, umesto merdevina u savremenom smislu, u pitanju bio stepenast poredak ovog velikog kamenja. Isus je u Jovanu 1:51 upotrebio takvo stepenište da opiše samog sebe.

▣ **„Božiji anđeli su se po njima penjali i silazili“** Izgleda da je redosled ovde obrnut, ali moguće je da ovaj jedinstveni redosled pokazuje da je Božiji savez sa Avraamom već bio prenet na Jakova i da su Božiji anđeli već vodili njegov svakodnevni život.

28:13

NASB, NKJV,

RSV, Pehsitta „a nad njima je stajao GOSPOD“

NRSV, TEV,

JPSOA, NRSV „a pored njega je stajao GOSPOD“

NJB, NASB

(margina) „a pored njega je stajao GOSPOD“

NIV

„a nad njima je stajao GOSPOD“

LXX

„a na njima je stajao GOSPOD“

Ovaj GLAGOL (*BDB 662, KB 714, PARTICIP nifala*) znači „stajati“, a kontekst i pripadajući PREDLOG pojašnjavaju pojedinosti. Reč לָוַי može da znači „pored“ ili „na“. To je bio još jedan pokazatelj obnove saveza, prva zvanična obnova sa Jakovom. Fraza „ja sam ... Bog tvoga praoca“ bila je jedan od naziva koji su izraelski praoci koristili za Boga (vidite: Postanje 26:24; 28:13; 31:5,29,42,53; Izlazak 3:6,15).

▣ **„Tebi i tvojim potomcima daću zemlju na kojoj ležiš“** Ovo je prvo bilo rečeno Avramu (Postanje 12:7; 13:15,17; 15:7,8; 17:8), zatim Isaaku (Postanje 26:3), a sada i Jakovu.

28:14 „će biti kao praha na zemlji“ Jahve je izraelskim praocima obećao velik broj potomaka (vidite: Postanje 12:2; 13:16; 15:5; 16:10; 17:2,4-5), što je u izvesnom smislu bilo ispunjenje obećanja o nasledniku, ali i mnogo više – o mnogim naslednicima. Mi koji smo hrišćani to prepoznamo u Galaćanima 3:14 i Rimljanima 2:28-29 i 8:15-17! Postanje 3:15 je stvarnost.

▣ **„Preko tebe i tvoga potomstva biće blagosloveni svi narodi na zemlji“** Ovo je jedna od najvažnijih istina – svrha Avramovog poziva bilo otkupljenje celog sveta, vidite knjigu *The Missionary Message of the Old Testament*¹⁴⁴ koju je napisao Rauli (H. H. Rowley). Ovaj oblik hebrejskog GLAGOLA se zove *nifal* i treba ga prevesti rečima „biće blagosloveni“. Isti ovaj oblik pojavljuje se i u Postanju 12:3, 18:18; Delima 3:25 i Galaćanima 3:8. U drugom obliku, *hitpaelu*, pojavljuje se u Postanju 26:4 i 22:16-18 i treba da se prevede rečima „blagosiljaće se“. To su dva pogleda na isti blagoslov. Bog će preko svog naroda pokazati blagoslov koji će drugi videti i poželeći, ali taj blagoslov se može naći jedino u odnosu sa tačno određenim Bogom (Jahveom).

28:15 „Ja sam s tobom“ Bog koji se zove „Ja jesam“ (vidite: Postanje 28:13) bio je lično prisutan u Jakovljevom životu. To je najveći od svih Božijih blagoslova (vidite: Postanje 26:3).

▣ **„Neću te ostaviti“** Jahve je obećao da nikad neće odustati od svojih obećanja i od svog naroda (npr. Ponovljeni zakoni 31:6,8; Isus Navin 1:5; Jevrejima 13:5).

144 Misijska poruka Starog zaveta, prim. prev.

▣ „dok ne ispunim to što sam ti obećao“ Zapazite izvesnost Jahveovih obećanja (vidite: Ponovljeni zakoni 7:9 i Isaija 55:11).

28:16

NASB, NKJV,

NRSV, REB „Zaista je GOSPOD na ovome mestu“

TEV „GOSPOD je ovde“

JPSOA „GOSPOD je zaista prisutan na ovome mestu“

PRILOG „zaista“ (*BDB* 38, vidite: Izlazak 2:14; Prva o Samuilu 15:32; Isaija 40:7; 45:15; Jeremija 3:23 [dva puta]; 4:10) pojačava silinu izraza.

▣ „a ja to nisam znao“ Izgleda da je Jakov imao osećaj da je oskrnavio sveto tle, a nije znao da je sveto jer mu nije izgledalo drugačije ili neobično. To, po mom mišljenju, negira teoriju nekih drevnih komentatora koji su tvrdili da je u pitanju bilo neko hanaansko sveto mesto.

28:17 „uplašen“ Jakovljev stav prema ovom snu opisan je kao „strah“ (*BDB* 431, *KB* 432, *IMPERFEKAT kala*). On je to mesto opisao kao „strašno“ (*BDB* 431, *KB* 432, *PARTICIP nifala*). Ljudi su se plašili, a i danas se plaše, kada vide svetog Boga ili se nađu u njegovom prisustvu ili u prisustvu anđela. Zapazite reči koje je Bog uputio Mojsiju kod gorućeg grma, u Izlasku 3:5, ili reči upućene Izraelskom narodu pred Sinajskom gorom, u Izlasku 19.

▣ „Ovo nije ništa drugo nego Božija kuća! Ovo je kapija neba!“ Neki komentatori ističu kako ih izraz „kapija neba“ (*SPOJ* reči *BDB* 1044 i 1029) i pojam merdevina koje dosežu do neba podsećaju na nekoliko vavilonskih religijskih motiva (tj. na *zigurate*). Iako je tačno da se ti motivi mogu naći u vavilonskoj mitologiji, to ne znači da je ona bila izvor Jakovljevih misli.

Ovo je metafora za mesto susreta Boga i ljudi. Ovde su dodati i Božiji anđeli koji dolaze i odlaze, što označava Božiju aktivnu uključenost u svakodnevna zbivanja među ljudima, a posebno u zbivanja u porodici s kojom je sklopio savez.

POSTANJE 28:18-22 (SSP)

¹⁸Jakov ustade rano ujutro, uze kamen koji je bio stavio pod glavu, pa ga uspravi kao stub i na njega izli ulja. ¹⁹To mesto nazva Betel. Grad uz njega pre toga se zvao Luz. ²⁰Onda se Jakov zavetova, govoreći: »Ako Bog bude sa mnom i ako me bude čuvao na ovom putu na koji sam pošao, ako mi bude davao hleba da jedem i odeće da se obučem, ²¹pa se živ i zdrav vratim kući svoga oca, onda će GOSPOD biti moj Bog, ²²a ovaj kamen koji sam uspravio kao znak biće Božija kuća. A od svega što mi budeš davao, Bože, tebi ću davati desetak.«

28:18 „pa ga uspravi kao stub i na njega izli ulja“ Ovaj stub, na hebrejskom *maceva* (*BDB* 663), postao je obeležje (vidite: Postanje 35:14) mesta gde je Jakov susreo Boga. Takvi stubovi su kasnije povezani sa služenjem bogovima plodnosti i osuđeni su u Mojsivem zakonu (npr. Izlazak 23:24; 34:13; Ponovljeni zakoni 16:22).

28:19 „To mesto nazva Betel“ Ova reč potiče od hebrejske reči za kuću – *bet* (*BDB* 108) – i opšte imenice za boga koja se koristila na Starom bliskom istoku, imenice *el* (*BDB* 41). Hanaanci su to mesto znali pod imenom Luz, što znači „bademovo drvo“ (*BDB* 531 II, vidite: Postanje 35:6; 48:3), ali, od ovog trenutka na dalje, Jevreji su ga zvali Betel (tj. Božija kuća).

28:20-22 „Ako“ Ovo zvuči kao da je Jakovu nedostajalo vere, ali moguće je i da je on samo pokušavao da iskaže Božije obećanje na tačno određeni način. U pitanju bi moglo da bude nešto veoma slično KONDICIONALU PRVE KLASE u grčkom, što bi značilo da Jakov smatra da su Božije reči istinite, ali da on to sada izražava na način koji može da razume i kog može da se drži. Nisam spreman da ovde negiram Jakovljevu veru zbog ove dvosmislene fraze.

Zapazite sledeće uslove:

1. „Ako Bog bude sa mnom“
2. „ako me bude čuvao“ (*BDB 1036, KB 1581*)
3. „ako mi bude davao hleba“
4. „i odeće da se obučem“
5. „pa se živ i zdrav vratim kući svoga oca“

Zapazite šta je Jakov obećao da će učiniti:

1. obeležiće mesto gde je sanjao ovaj san i kamen koji je podigao biće Božija kuća
2. daće desetak („tebi ću davati desetak“, APSOLUTNI INFINITIV i IMPERFEKAT GLAGOLA istog korena [*BDB 797, KB 894*], što pojačava silinu izraza)

Jakov nije tražio bogatstvo, nego izdržavanje, Božije prisustvo i Božiju zaštitu na svom putovanju.

28:22 „tebi ću davati desetak“ Desetak je, poput obrezanja i žrtava, mnogo stariji od Mojsijevog zakona. Pojam desetka vidimo u Postanju 14:20, u ovom stihu i u Postanju 28:22, mnogo pre nego što je Mojsije primio zakone. Izgleda da je u pitanju bio simbol za ono što pripada Bogu, znak da mu pripada sve što imamo.

Pitamo se kome je Jakov plaćao ovaj desetak, pošto na tom samotnom mestu gde se susreo s Jahveom nije bilo ni sveštenika, ni neke ustanove. Moguće je da su u pitanju bile žrtve paljenice!

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Da li je Isaak promenio mišljenje o Jakovu i počeo zaista da ga smatra svojim obećanim naslednikom?
2. Pod kojim imenom su izraelski praoci poznavali Boga?
3. Koje značenje su merdevine koje stižu do neba imale za Jakova, a koje kasnije za Isusa?
4. Kakav stub je bio u pitanju i zašto su slični stubovi kasnije osuđeni?
5. Šta Postanje 28:22 govori o desetku?

POSTANJE 29

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Jakov sreće Rahilju	Jakov sreće Rahilju	Jakovljev uspeh u Haranu	Jakov stiže u Lavanov dom	Jakov stiže u Lavanov dom
29:1-3	29:1-3	29:1-3	29:1-3	29:1-8
29:4-8	29:4-8	29:4-8	29:4a 29:4b 29:5a 29:5b 29:6a 29:6b 29:7 29:8	
29:9-12	29:9-12	29:9-12	29:9-12a 29:12b-14	29:9-14a
29:13-14	29:13-14 Jakov se ženi Lijom i Rahiljom	29:13-14	Jakov služi Lavanu za Rahilju i Liju	Jakovljeve dve ženidbe 29:14b-19
29:15-20	29:15-20	29:15-20	29:15-17 29:18 29:19-20	
Lavanova obmana				29:20-30
29:21-30	29:21-30 Jakovljeva deca (29:31-30:24)	29:21-30	29:21-25 29:26-27 29:28-30 Rađanje Jakovljeve dece (29:31-30:24)	Jakovljeva deca (29:31-30:24)
29:31-35	29:31-30:8	29:31-30:8	29:31-35	29:31-30:8

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 29:1-3 (SSP)

¹Potom Jakov nastavi put i stiže u zemlju istočnih naroda. ²U polju ugleda bunar i tri stada ovaca kako leže pokraj njega, jer su se stada napajala na tom bunaru. A na otvor bunara bio je navaljen velik kamen. ³Tek kada bi se sva stada okupila na tom mestu, pastiri bi odvaljali kamen sa otvora bunara i napojili ovce. Posle toga bi opet vratili kamen na otvor.

29:1 „Potom Jakov nastavi put“ Ova fraza doslovno glasi „podiže svoja stopala“ (BDB 669 i 919), a ovo je jedino mesto gde se ovaj idiom pojavljuje u Starom zavetu. Izgleda da je njegova uloga da dočara uzbuđenje i osećaj smisla koji je Jakov doživeo kad se susreo s Bogom kod Betela.

▣ **„i stiže u zemlju istočnih naroda“** Izgleda da se ove reči u Sudijama 6:3,33 odnose na neko arapsko pleme (vidite: Jov 1:3; Isaija 11:14; Jezekilj 25:4,10), ali biće da se ovde odnose na stanovnike Harana (vidite: Jeremija 49:28). Moguće je da označavaju severna arapska plemena između Betela i Harana s kojima se Jakov lako mogao susresti.

29:2 „U polju ugleda bunar“ Izveštaj o putovanju je potpuno izostavljen i Jakov je u Postanju 29:2 već bio u Haranu, ali nije bio potuno siguran gde se nalazi. Bunari su bili dobro mesto za susret s mesnim stanovništvom, a Božije prisustvo je očigledno ovom „slučajnom“ susretu. Događaji koji slede u Postanju 29-31 odigrali su se upravo u Haranu.

▣ **„A na otvor bunara bio je navaljen velik kamen“** To je na tim prostorima bilo veoma često i to iz nekoliko razloga: (1) da se spreči isparavanje vode, (2) da se očuva čistoća vode, (3) da se spreči bespravna upotreba bunara.

POSTANJE 29:4-8 (SSP)

⁴Jakov ih upita: »Odakle ste, braćo?« »Iz Harana«, odgovoriše oni. ⁵Onda ih on upita: »Poznajete li Lavana, Nahorovog unuka [NASB – sina]?« A oni odgovoriše: »Poznajemo«. ⁶»Je li dobro?« upita ih Jakov dalje. »Dobro je«, rekoše. »Evo njegova kći Rahilja upravo dolazi sa svojim stadom.« ⁷»Pogledajte«, reče on, »sunce je još visoko. Nije vreme da se stoka okuplja za počinak. Napojte ovce, pa ih vratite na pašu.« ⁸»Ne možemo«, rekoše oni, »dok se sva stada ne okupe i dok se ne odvalja kamen sa otvora bunara. Tek tada možemo da napojimo ovce.«

29:4 „braćo“ Ova reč je ovde upotrebljena kao pozdrav, ali pri tome ne podrazumeva rodbinsku vezu. I današnji hrišćani među sobom koriste isti takav pozdrav.

Ova ista reč upotrebljena je u Postanju 29:12,15 da se označi srodnik, ali opet ne doslovno „brat“. Prepoznavanje srodnika je u Postanju 29:14 izraženo rečima „moja kost i moje meso“ (vidite: Postanje 2:23).

29:5 „Poznajete li Lavana, Nahorovog unuka [NASB – sina]?“ Ovaj primer dobro pokazuje da reč „sin“ u hebrejskom može da bude vezana i uz „oca“ i uz „dedu“. Lavanov otac je bio Betuel, a Nahor deda (vidite: Postanje 24:24,29).

29:6 „»Je li dobro?« ... »Dobro je« Ovde je upotrebljena reč *šalom* (BDB 1022). Vidite Posebnu temu kod Postanja 15:15.

▣ **„Evo njegova kći Rahilja upravo dolazi sa svojim stadom“** U životu Božijih slugu nema slučajnosti – vidite: Postanje 24:15; Izlazak 2:16, a vidite i knjigu Hane Vithol Smit (Hannah Whithall Smith) *The Christian's Secret of a Happy Life*¹⁴⁵. Ovde je bila prisutna Božija nevidljiva ruka, kao i s Josifom u Postanju 37:15-17 (a tako je bilo i u Knjizi o Jestiri, gde se Božije ime nigde ne spominje, ali su njegovo prisustvo i vodstvo očigledni).

29:7 „»Pogledajte«, reče on, »sunce je još visoko“ Jakov je bio pastir i znao je da to što vidi nije najbolje za stada (njegovo pastirsko znanje će kasnije ostaviti snažan utisak na Lavana). Te okolnosti su mu istovremeno omogućile da pred Rahiljom pokaže snagu svojih mišića (vidite: Postanje 29:10)! Očigledno je postigao to što je želeo! Kladam se da je Rahilja bila preneražena kad ju je ovaj stranac poljubio (vidite: Postanje 29:11), ali da ju je, kad joj je rekao ko je, obuzela velika radost. To što je Jakov zaplakao pokazuje da su muškarci u kulturi Starog bliskog istoka bili mnogo skloniji da pokažu svoja osećanja od muškaraca na zapadu (vidite: Postanje 29:13).

Jakov se obratio pastirima i postavio im nekoliko retoričkih pitanja koristeći nekoliko idiomatskih IMPERATIVA:

1. napojte, BDB 1052, KB 1639, IMPERATIV *hifila*
2. vratite, BDB 229, KB 246, IMPERATIV *kala*
3. napasajte, BDB 944, KB 1258, IMPERATIV *kala*

POSTANJE 29:9-12 (SSP)

⁹Dok je on još razgovarao s njima, Rahilja stiže sa ovcama svoga oca, jer je bila pastirica. ¹⁰Kada je Jakov ugledao Rahilju, kćer svog ujaka Lavana, i Lavanove ovce, priđe bunaru i odvalja kamen sa njegovog otvora, pa napoji ovce svog ujaka. ¹¹Onda Jakov poljubi Rahilju, pa

145 Tajna srećnog hrišćanskog života, prim. prev.

glasno zaplaka. ¹²Kada joj je rekao da je sestrić njenog oca, Revekin sin, Rahilja otrča i to javi svom ocu.

POSTANJE 29:13-14a (SSP)

¹³Čim je čuo vest o sestriću sinu Jakovu, Lavan mu potrča u susret, zagrlji ga i poljubi, pa ga odvede svojoj kući. Kada mu je Jakov ispričao sve što se dogodilo, ^{14a}Lavan reče: »Zaista si ti moja krv!«

29:13 „Čim je čuo vest o sestriću sinu Jakovu, Lavan mu potrča u susret“ Rabini kažu da je Lavan potrčao jer je pomislio da će Jakov imati darove slične onima koje je doneo Eliezer (Postanje 24:10), ali ja ovde ne bih dovodio njegove pobude u pitanje. Istina je da će se Lavan pokazati kao veći prevarant i od samog Jakova, ali izgleda da je baš to bio Božiji naum za Jakovljevo sazrevanje.

29:14 „mesec dana“ Ova hebrejska reč (*BDB* 294) je povezana s hebrejskom rečju „mesec“ (*BDB* 294). Jevreji su koristili lunarni kalendar i pratili su mesečeve mene (mlad mesec je bio početak novog kalendarskog meseca).

POSTANJE 29:14b-20 (SSP)

^{14b}Kada je Jakov kod Lavana proveo mesec dana, ¹⁵Lavan mu reče: »Zar da mi služiš bez plate zato što si mi sestrić? Reci mi koliko da te plaćam.« ¹⁶A Lavan je imao dve kćeri. Starija se zvala Lija, a mlađa Rahilja. ¹⁷Lija je imala slabe oči, a Rahilja je bila stasita i lepa. ¹⁸Jakov je zavoleo Rahilju, pa reče: »Služiću ti sedam godina za tvoju mlađu kćer Rahilju.« ¹⁹»Bolje da je dam tebi nego nekom drugom«, reče Lavan. »Ostani kod mene.« ²⁰Tako je Jakov služio za Rahilju sedam godina, koje su mu se, zbog ljubavi prema njoj, učinile kao samo nekoliko dana.

29:15 Ovo je bilo veoma oštroumno, izgleda da je Lavan već shvatio da je Jakov bacio oko na Rahilju, pa je izokola saopštavao Jakovu da treba da radi za njega pošto nema svadbeni dar, a verovatno je primetio i njegove pastirske veštine.

29:16 „Lija“ O korenu njenog imena (*BDB* 521, *KB* 513) se raspravlja: (1) akadski koren, koji znači „krava“, (2) arapski koren, koji znači „divlja krava“ ili (3) „umorna“ (od *GLAGOLA KB* 512). Iz Postanja 29:17 se stiče utisak da ona fizički nije bila tako privlačna kao Rahilja.

▣ „Rahilja“ Njeno ime znači „ovca“ (*BDB* 932, *KB* 1216). Očigledno su nomadski narodi često davali imena po životinjama.

29:17

NASB, RSV,

JPSOA, NIV,

LXX

„slabe oči“

NKJV

„neobične oči“

NRSV

„lepe oči“

TEV, NJB

„lepe oči“

REB

„mutne oči“

Pešita

„privlačne oči“

Značenja ovog PRIDEVA (*BDB 940, KB 1230*):

1. Hebrejski koren – mek, nežan, vitak
2. Arapski koren – slab, tanak, oskudan

Većina engleskih prevoda u ovom kontekstu prihvata arapski koren zbog korenog značenja njenog imena, ali ovaj stih bi lako mogao biti kompliment i za jednu i za drugu devojku.

▣ „**stasita i lepa**“ Ovaj PRIDEV (*BDB 421*) je upotrebljen dva puta u dva SPOJA:

1. Spoj reči *BDB 421* i *1061*, što znači znače „lepog oblika“
2. Spoj reči *BDB 421* i *909*, što znači „lepog izgleda“

Sve žene prvih izraelskih praotaca bile su lepe i privlačne, ali nerotkinje.

29:18 „Jakov je zavoleo Rahilju, pa reče: »Služiću ti sedam godina za tvoju mladu kćer Rahilju.«

Ovo je bila veoma velikodušna ponuda, mnogo veća nego što bi Lavan ikad zatražio i Lavan je odmah spremno iskoristio ovu priliku. Prava ljubav između Jakova i Rahilje može se videti u Postanju 29:19-20,30.

29:19 „Ostani kod mene“ Ovo je zapovedni način (*BDB 442, KB 444, IMPERATIV kala*), ali u ovom kontekstu predstavlja idiom koji izražava prihvatanje Jakovljeve ponude da sedam godina radi za Lavana i tako plati svoju nevestu.

POSTANJE 29:21-30 (SSP)

²¹Tada Jakov reče Lavanu: »Daj mi svoju ženu, da spavam s njom, jer je vreme mog služenja isteklo.« ²²Lavan okupi sve meštane i spremi gozbu. ²³Ali, kada je palo veče, on uze svoju kćer Liju i uvede je k Jakovu, pa je Jakov spavao s njom. ²⁴A Lavan je svoju robinju Zilpu dao svojoj kćeri Liji da joj bude sluškinja. ²⁵Kada je svanulo jutro, a ono – s njim Lija! Jakov reče Lavanu: »Šta si mi to uradio? Zar ti nisam služio za Rahilju? Zašto si me prevario?« ²⁶»Ovde kod nas nije običaj da se mlada kći uda pre starije«, odgovori Lavan. ²⁷»Završi svadbenu sedmicu sa ovom, pa ćemo ti dati i onu drugu za još sedam godina služenja.« ²⁸Jakov tako i učini i završi svadbenu sedmicu sa Lijom. Tada mu Lavan dade svoju kćer Rahilju za ženu, ²⁹a svoju robinju Bilhu dade Rahilji da joj bude sluškinja. ³⁰Tako je Jakov spavao i sa Rahiljom. A Rahilju je voleo više od Lije, pa je Lavanu služio još sedam godina.

29:21 „Tada Jakov reče Lavanu: »Daj mi svoju ženu, da spavam s njom, jer je vreme mog služenja isteklo.«“ Očigledno da se Lavanu čak ni na kraju ovih sedam godina nije žurilo da Jakovu da svoju kćer, što donekle pokazuje njegove prevarantske sklonosti koji će se videti i u ostatku ovog odlomka. Lavan se pre svega starao za interese svoje porodice.

29:23 „pa je Jakov spavao s njom“ Postoje velike rasprave o tome zašto Jakov posle toliko vremena nije prepoznao da je u pitanju Lija. Evo nekih teorija o tome: (1) bilo je mračno (Postanje 29:23, „kada je palo veče“); (2) bila je pod velom (vidite: Postanje 24:65); (3) Jakov je bio pijan (reč „gozba“ [*BDB 1059*] u Postanju 29:22 potiče od korena koji znači „piti“ [*BDB 1059*], i podrazumeva žestoko slavlje)! Meni se čini da se treća teorija najbolje uklapa u ondašnji društveni kontekst.

29:24 „A Lavan je svoju robinju Zilpu dao svojoj kćeri Liji da joj bude sluškinja“ U tablicama iz Nuzija, koje opisuju hurijansku kulturu iz tog istog razdoblja (drugi milenijum p.n.e.), saznajemo da je to bio čest običaj. U slučajevima kad bi ćerka bila nerotkinja sluškinja je mogla da rodi dete u njeno ime

(vidite: Postanje 29:28-29; 30:3). Stihovi 24 i 29 sadrže piščeve opaske koje nas pripremaju za 30. poglavlje.

29:25 „a ono – s njim Lija!“ Iako je na osnovu Lavanove naravi mogao da se očekuje ovakav postupak, iznenađuje nas što Lija ili Rahilja ništa nisu rekle. Ipak, moramo prosuđivati ono vreme u svetlu ondašnje kulture, a ne u svetlu naše, a pošto u tekstu nemamo dovoljno odgovarajućih podataka, savremeni tumači ne treba da nagađaju.

29:27 „»Završi svadbenu sedmicu sa ovom, pa ćemo ti dati i onu drugu za još sedam godina služenja.« Svadbena sedmica je bila česta u onoj kulturi (vidite: Sudije 14:12,17). Ona se spominje i u vankanonskoj knjizi *Tovija* 11:18. Podela meseca na sedmice potiče iz Svetog pisma (vidite: Postanje 2:1,2). To što je Lavan imao obraza da zatraži da mu Jakov služi još sedam godina pokazuje izrabljivački stav ovog čoveka. Jakov je naišao na sebi ravnoga i sada zna kakav je osećaj kad te neko prevari (vidite: Postanje 27:35).

POSTANJE 29:31-35 (SSP)

³¹GOSPOD vide da je Lija nevoljena, pa joj dade da rađa decu, dok je Rahilja bila nerotkinja.

³²Lija zatrudne i rodi sina i dade mu ime Ruvim, jer, kako reče: »GOSPOD je video moj jad i sada će me muž zavoleti.« ³³Lija ponovo zatrudne i rodi sina, pa reče: »Zato što je GOSPOD čuo da sam nevoljena, dao mi je i ovog sina.« Zato mu dade ime Simeon. ³⁴Onda opet zatrudne i rodi sina, pa reče: »Sada će se moj muž vezati za mene, jer sam mu rodila tri sina.« Zato mu dade ime Levije. ³⁵Ona još jednom zatrudne i rodi sina, pa reče: »Ovoga puta ću zahvaliti GOSPODU.« Zato mu dade ime Juda. Potom prestade da rađa.

29:31 „nevoljena“ Ovaj hebrejski idiom doslovno glasi „mrzeti“ (*BDB* 971, *KB* 1338, PASIVNI PARTICIP *kala*, vidite: Postanje 29:33), ali zbog upotrebe ove reči u Ponovljenim zakonima 21:15, Malahiji 1:2-3, Jovanu 12:25 i Luki 14:26 znamo da je to samo poredbeni idiom koji treba da se prevede rečima „nije voleo“, a ne rečju „mrzeo“, jer je u pitanju stvar prioriteta – Jakov je više voleo Rahilju nego Liju.

29:32 „Lija zatrudne i rodi sina i dade mu ime Ruvim“ Ime Ruvim (*BDB* 910, „vidi sin“) potiče od GLAGOLA „videti“ (*BDB* 909), što je narodska etimologija za reč „videti“ (*BDB* 906, *KB* 1157, PERFEKAT *kala* glagola „videti“).

Roditi sina bila je velika čast. Lija je sada bila sigurna da će Jakov biti zadovoljan i da će joj posvetiti više pažnje.

29:33 „Lija ponovo zatrudne i rodi sina ... Simeon“ Reč „Simeon“ (*BDB* 1035) je narodska etimologija koja potiče od hebrejske reči „čuti“ ili izraza „Gospod je čuo“ (*BDB* 1033, *KB* 1570, PERFEKAT *kala*).

29:34 „Onda opet zatrudne i rodi sina ... Levije“ Njegovo ime (*BDB* 532 I) potiče od narodske etimologije vezane za reč „povezati“ (*BDB* 530 I, *KB* 522, IMPERFEKAT *nifala*). Lija je čeznula za dubljom emotivnom povezanošću s Jakovom.

29:35 „Ona još jednom zatrudne i rodi sina ... Juda“ Bog je izabrao ovog sina da kroz njega ispuni svoje obećanje. Njegovo ime znači „zahvaliti“ (*BDB* 397), što je igra reči s izrazom „Zahvaliću Jahveu“ (*BDB* 392, *KB* 389, IMPERFEKAT *hifila*). Njegovo ime je kasnije postalo ime celog jednog plemena,

zatim ime jednog dela naroda, a na kraju je postalo ime čitavog Jevrejskog naroda. Tri starija sina su kasnije bila odbačena zbog svojih nepriličnih dela. Opet je zanimljivo što je Bog izabrao ženu koja je bila manje voljena da kroz nju nastavi Pomazanikovu lozu. Ovo obrtanje očekivanih događaja je često u Knjizi postanja i pokazuje da je Jahve svevladar koji upravlja svime.

POSTANJE 30

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakovljevi sinovi	Jakovljeva deca (29:31-30:24)	Jakovljev uspeh u Haranu (29:1-31:55)	Rađanje Jakovljeve dece (29:31-30:24)	Jakovljeva deca (29:31-30:24)
30:1-13			30:1 30:2 30:3-8	29:31-30:8
	30:9-13	30:9-13	30:9-13	30:9-13
30:14-21	30:14-21	30:14-21	30:14 30:15a 30:15b 30:16 30:17-21	30:14-21
30:22-24	30:22-24	20:22-24	30:22-24	30:22-24
Jakovljev napredak	Jakovljev sporazum sa Lavanom		Jakovljev sporazum sa Lavanom	Kako se Jakov obogatio
30:25-36	30:25-36	30:25-36	30:25-26 30:27-28 30:29-30 30:31a 30:31b-33	30:25-31 30:32-36
30:37-43	30:37-43	30:37-43	30:37-39 30:40 30:41-43	30:37-43

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 30:1-8 (SSP)

¹Kada je Rahilja videla da Jakovu ne rađa decu, postade ljubomorna na svoju sestru, pa reče Jakovu: »Daj mi decu, inače ću svisnuti!« ²A Jakov se naljuti na Rahilju i reče: »Zar sam ja na mestu Boga, koji ti je uskratio decu?« ³Tada ona reče: »Evo moje sluškinje Bilhe – spavaj s njom, da ona rodi za mene [NASB – da ona rodi na mojim kolenima] i da ja tako preko nje dobijem decu.« ⁴Tako mu ona dade svoju sluškinju Bilhu za ženu. Jakov je spavao s Bilhom, ⁵i ona zatrudne i rodi mu sina. ⁶Tada Rahilja reče: »Bog je presudio u moju korist. Uslišio mi je molitvu i dao mi sina.« Zato ga nazva Dan. ⁷Rahiljina sluškinja Bilha opet zatrudne i rodi Jakovu drugog sina. ⁸Tada Rahilja reče: »Žestoka je bila moja borba sa mojom sestrom, ali pobedila sam.« Zato mu dade ime Neftalim.

30:1 „ljubomorna na svoju sestru“ Ovaj izraz doslovno glasi „crvena u licu“ (od arapskog korena, BDB 888, KB 1109, IMPERFEKAT *piela*). Očigledno je svoju ljubomoru istresla na Jakovu („Daj mi decu“, BDB 396, KB 393, IMPERATIV *kala*), kome se to uopšte nije dopalo (vidite: Postanje 30:2)! Izgleda da je jalovost bila česta među ženama izraelskih praotaca. Rahiljina nestrpljivost se može videti u Postanju 30:1, a Reveka se molila više od dvadeset godina. Pošto je Lija bila rodila već četvoro dece, Rahilja je bila ljubomorna, ljuta i nestrpljiva.

30:3 „Evo moje sluškinje Bilhe – spavaj s njom, da ona rodi za mene [NASB – da ona rodi na mojim kolenima]“ Ovo je idiom iz ondašnje kulture i izgleda da označava usvojenje (vidite: Postanje 48:12). Na osnovu Lipit-Ištarovog zakonika, Hamurabijevog zakonika, tablica iz Nuzija, tablica iz Marija i tablica iz Alalaka znamo da je u ondašnjoj kulturi postojala ta mogućnost. O moralnosti ovog običaja ne treba da sudimo u svetlu današnje kulture.

Rahiljina ozlojeđenost može se videti u nizu sledećih zapovesti:

1. „spavaj s njom“, BDB 97, KB 112, IMPERATIV *kala* (snažan zahtev)
2. „da ona rodi“, BDB 408, KB 411, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV
3. „da ja tako preko nje dobijem decu“ (doslovno: „da ja budem izgrađena“), BDB 124, KB 139, IMPERFEKAT *nifala* upotrebljen kao KOHORTATIV

30:5-6 „Jakov je spavao s Bilhom, i ona zatrudne i rodi mu sina ... Dan“ „Dan“ je hebrejska reč koja znači „suditi“ (BDB 192). Čerka koja će se roditi u Postanju 30:21 dobila je kao ime ženski oblik ove reči (Dina, BDB 192).

30:8

NASB, NRSV „žestoko rvanje“
NKJV „veliko rvanje“
TEV „teška borba“
NJB „sudbonosna bitka“
LXX „suparništvo“

Problem je što u masoretskom tekstu stoji reč *elohim*, što bi moglo da znači da se Rahilja rvala sa Bogom ili bi moglo da se prevede u opisnom smislu, kao reč „jako, veoma, snažno“ i da se shvati kao metaforični rvački meč sa Lijom. Moguće je da se odnosi na obe borbe – i na duhovnu borbu (s Bogom) i na fizičku borbu (s njenom sestrom), povezanu s njenom jalovošću (vidite u *Pešiti*).

▣ „**Neftalim**“ Ova reč je povezana s rečju „rvati se“ (doslovno: „uvrnuti“ *BDB* 836). Ona se rvala sa svojom sestrom, koja joj je bila suparnica, i s Bogom u molitvi.

POSTANJE 30:9-13 (SSP)

⁹Kada je Lija videla da je prestala da rađa, uze svoju sluškinju Zilpu i dade je Jakovu za ženu. ¹⁰Lijina sluškinja Zilpa rodi Jakovu sina. ¹¹Tada Lija reče: »Kakva sreća!« Zato mu dade ime Gad. ¹²Lijina sluškinja Zilpa rodi Jakovu i drugog sina. ¹³Tada Lija reče: »Baš sam srećna! Žene će me zvati srećnom!« Zato mu dade ime Asir.

30:9 Između ove dve sestre, to jest žene, postojalo je stvarno suparništvo!

30:10-11 „Lijina sluškinja Zilpa rodi Jakovu sina ... Gad“ Reč „Gad“ (*BDB* 151 III) potiče od hebrejske reči „srećan“ ili „dobra sreća“ (*BDB* 151 II).

U masoretskom tekstu stoji „dobrom srećom“, ali masoretski stručnjaci su u marginu stavili belešku u kojoj piše „dobra sreća je došla“. Moguće je da reč „Gad“ (גַּד, *BDB* 151 III) potiče od sledećih reči:

1. četa, גַּד, *BDB* 151 I, *NKJV* (podnožna napomena u engleskom prevodu *NIV*)
2. sreća, גַּד, *BDB* 151 II, *LXX*, *NASB*, *NRSV*, *TEV*, *JPSOA*, *NJB*, *REB*, *Pešita*
3. srećan, *LXX*

30:12 „Lijina sluškinja Zilpa rodi Jakovu i drugog sina ... Asir“ Ovo ime je povezano s hebrejskom rečju koja znači „srećan“ (*BDB* 81).

30:13 „Asir“ Ovo ime (*BDB* 81) potiče od glagola „biti srećan“ (*BDB* 80, *KB* 97 II, *PERFEKAT piela*), što znači „onaj koji se smatra srećnim“ ili „blagosloven“.

POSTANJE 30:14-21 (SSP)

¹⁴U vreme žetve pšenice, Ruvim ode u polje i nađe mandragore, pa ih donese svojoj majci Liji. Rahilja reče Liji: »Molim te, daj mi malo mandragora tvoga sina.« ¹⁵Ali Lija joj odgovori: »Malo li je što si mi uzela muža, nego hoćeš da mi uzmeš i mandragore moga sina?« »Dobro«, reče Rahilja, »neka Jakov noćas legne s tobom u zamenu za mandragore tvoga sina.« ¹⁶Kada se Jakov uveče vratio s polja, Lija mu izađe u susret i reče: »Spavaćeš sa mnom, jer sam te unajmila mandragorama svoga sina.« Tako Jakov te noći leže s njom. ¹⁷Bog usliši Lijinu molitvu, i ona zatrudne i rodi Jakovu petog sina. ¹⁸Tada ona reče: »Bog me je nagradio što sam svoju sluškinju dala svome mužu.« Zato mu dade ime Isahar. ¹⁹Onda Lija opet zatrudne i rodi

Jakovu šestog sina, ²⁰pa reče: »Bog mi dade divan dar. Sada će me moj muž poštovati, jer sam mu rodila šest sinova.« Zato mu dade ime Zavulon. ²¹Kasnije Lija rodi i kćer i dade joj ime Dina.

30:14 „U vreme žetve pšenice, Ruvim ode u polje i nađe mandragore, pa ih donese svojoj majci Liji. Rahilja reče Liji“ Mandragore (*BDB 188*) su bile drevni afrodizijak (vidite: Pesma nad pesmama 7:13). Ovo verovanje je nastalo zbog njihovog žutog ploda ili zbog njihovog korenja koje liči na čoveka. Rahilja ih je želela i nadala se da će začeti i roditi sina (ponovo vidimo da porodica koja je u savezu sa Bogom pokušava da mu pomogne). Napetost između dve sestre postaje veoma očigledna u ovom izveštaju. Ovde me iznenađuje što je Jakov dozvoljavao da njegove dve žene tako lako manipulišu njime u svojoj međusobnoj borbi (vidite: Postanje 30:15-16).

30:16 „jer sam te unajmila“ Ovo je spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB 968, KB 1330*), što pojačava silinu ovog izraza. Jakov je svojevolejno dozvolio da njegove prve dve žene seksualno manipulišu njime. Isaharovo ime (vidi ispod) je odraz ovog tužnog događaja.

30:18 „Isahar“ Ime Isahar (יִשָּׂכָר, *BDB 441*) je vezano za hebrejsku reč koja znači „plata“ ili „naknada“ (שָׂכָר, *BDB 969*). Lija je unajmila Jakovljevu ljubav Ruvimovim mandragorama!

30:19-20 „Lija opet zatrudne i rodi Jakovu šestog sina ... Zavulon“ Reč Zavulon (*BDB 259*) je igra hebrejskih reči od kojih jedna znači „dar“ ili „svadbeni dar“ (*BDB 256*), a druga „boraviti“ ili „ukazati čast“ (*BDB 269*). Jakovljeve žene su se i dalje borile za njegovu ljubav.

30:21 „Kasnije Lija rodi i kćer i dade joj ime Dina“ Izgleda da je ovo jedina devojčica koja se rodila u ovoj porodici. Pošto se samo ona spominje, to verovatno znači da je bila jedina kći, ali obratite pažnju i na Postanje 37:35. S druge strane, moguće je da se samo ona ovde spominje zbog toga što će odigrati ulogu u kasnijem delu priče.

POSTANJE 30:22-24 (SSP)

²²Onda se Bog seti Rahilje, usliši joj molitvu i učini je plodnom. ²³Ona zatrudne i rodi sina, pa reče: »Bog je uklonio moju sramotu.« ²⁴Dade mu ime Josif, govoreći: »Neka mi GOSPOD dâ još jednog sina.«

30:22-24 „Onda se Bog seti Rahilje, usliši joj molitvu i učini je plodnom.“ Ime „Josif“ (*BDB 415*) povezano je s jednim od sledeća dva hebrejska GLAGOLA:

1. „odneti njenu sramotu“ (*BDB 62, KB 74, PERFEKAT kala*, vidite: Postanje 30:23) ili
2. „dodati“ (*BDB 414, KB 418, JUSIV hifila*), što bi značilo da ona od Boga traži još jedno muško dete (vidite: Postanje 35:17)

POSTANJE 30:25-36 (SSP)

²⁵Kada je Rahilja rodila Josifa, Jakov reče Lavanu: »Pusti me da se vratim u svoj zavičaj. ²⁶Daj mi moje žene i decu, za koje sam ti služio, pa da idem. Jer, ti dobro znaš koliko sam radio za tebe.« ²⁷Na to mu Lavan reče: »Dopusti mi da ti ovo kažem: gatanjem sam saznao da me je GOSPOD zbog tebe blagoslovio.« ²⁸I još reče: »Odredi platu koju tražiš od mene, i daću ti je.« ²⁹Jakov mu odgovori: »Znaš kako sam ti služio i kako je bilo tvojoj stoci uz mene. ³⁰Ono malo

što si imao pre mog dolaska sada se obilno umnožilo i GOSPOD te je blagoslovio gde god sam kročio nogom. Zar nije vreme da počnem da radim i za svoj dom?»³¹Lavan upita: »Šta da ti dam?» »Nemoj ništa da mi daš«, odgovori Jakov. »Ali ako ovo za mene učiniš, ostaću da ti napasam stada i da ih čuvam: ³²pusti me da danas prođem kroz sva tvoja stada i da izdvojim svaku pegavu i šarenu ovcu i svako crno jagnje, i svaku šarenu i pegavu kozu. To će mi biti plata. ³³Ubuduće će moje poštenje svedočiti za mene kad god budeš proveravao moju platu – svaka koza u mom posedu koja ne bude šarena ili pegava i svako jagnje koje ne bude crno, neka se smatraju ukradenima.«³⁴»U redu«, reče Lavan. »Neka bude kako si rekao.«³⁵Ali, tog istog dana, Lavan ukloni sve jarce koji su imali pruge ili šare i sve pegave i šarene koze – sve koje su na sebi imale imalo belog – i svu crnu jagnjad, i predade ih svojim sinovima. ³⁶Onda ode tri dana hoda daleko od Jakova, dok Jakov ostade da napasa ostala Lavanova stada.

30:25-26 „Pusti me da se vratim u svoj zavičaj.“ Očigledno je da se u ondašnjoj kulturi očekivalo da Lavan pusti Jakova da ide, a ne da Jakov prosto ode. Izgleda da je Jakov pokušavao da ode nekoliko puta, ali nikada u tome nije uspeo. Lavan je želeo da Jakov ostane zato što mu je to donosilo korist (vidite: Postanje 30:27).

Stihovi 25 i 26 sadrže prilično jake izraze:

1. „pusti me“, Postanje 30:25, *BDB 1018, KB 1511, IMPERATIV piela*
2. „da se vratim u svoj zavičaj“, Postanje 30:25, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*
3. „daj mi moje žene i decu“, Postanje 30:26, *BDB 678, KB 733, IMPERATIV kala*
4. „pa da idem“, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*

GLAGOL „služiti“ (*BDB 712, KB 773*) je upotrebljen dva puta (vidite: Postanje 30:29), što pokazuje da je Jakov smatrao da je u potpunosti isplatio Lavanu sve što mu duguje (pa i više od toga, Postanje 30:30)!

30:27 „gatanjem sam saznao da me je GOSPOD zbog tebe blagoslovio“ Reč „gatati“ potiče od korena koji znači „siktati“ ili „šaputati“ (*BDB 638 II*). Gatanje je pokušaj da se pomoću fizičkih sredstava i odvojeno od vere u Jahvea sazna i kontroliše budućnost. Ono je osuđeno u Levitskoj 19:26, Brojevima 23:23-24 i Ponovljenim zakonima 18:10.

Teško je saznati zašto su ljudi iz ovih ranih razdoblja u Postanju koristili sredstva koja su kasnije osuđena u Mojsijevom zakonu:

1. Uspravljanje kamenja
2. Gatanje, ovde i u Postanju 44:5,15 (Josif)
3. Čarolije za promenu izgleda (zbog prugastih grana su se rađale prugaste životinje)
4. Upotreba mandragora za plodnost
5. Kućni bogovi (*terafim*)
6. Obrezivanje neznabožaca (kao sredstvo napada)

Ovi prvi Jahveovi poklonici bili su pod uticajem svoje kulture. Svakako su se kretali ka čistijem i potpunijem jednobojstvu, ali pred njima je još bio dugačak put!

30:28 „Odredi platu koju tražiš od mene, i daću ti je“ Lavan je prepoznao da je njegovo blagostanje u potpunosti potiče od Jakova i želeo je da ga zadrži po svaku cenu.

GLAGOL „odrediti“ (*BDB 666, KB 718, IMPERATIV kala*) ima široko semantičko polje. Obično znači „probosti“ ili „probušiti“, ali ovde se odnosi na to što Jakov treba da kaže koliku platu želi da bi ostao kod Lavana. Drugi GLAGOL „dati“ (*BDB 678, KB 733, KOHORTATIV kala*) saopštava čitaocima da je Lavan prepoznao svoju potrebu za Jakovom i za Jakovljevim prisustvom i pomoći (vidite: Postanje 30:30). Lavan je nesumnjivo bio veoma zahtevan tast (vidite: Postanje 31:11-12). U tekst čak nalazimo i

naznake da se na Jakova gledalo kao na najamnika i da se s njim tako i postupalo (vidite: Postanje 31:14-16).

30:30 „GOSPOD te je blagoslovio gde god sam kročio nogom“ Jakov je znao da su on i njegov odnos sa Jahveom bili izvor Lavanvog blagoslova, ali kao što dalje piše u Postanju 30:30, Jakov je bio svestan i potreba sopstvenog doma.

30:31 „Lavan upita: »Šta da ti dam?« »Nemoj ništa da mi daš«, odgovori Jakov“ Jakov je znao da nije Lavan izvor blagoslova, nego Bog.

30:32 Jakov će uzeti šarene (*BDB 378, KB 375*, ova reč je u Postanju 30:32-35 upotrebljena pet puta) životinje od ovaca i koza. Šarene ovce su bile tamne, a šarene koze su bile pegave ili prugaste. Ove životinje neobične boje obično su bile retke. Jasno je da je Jakov do sada već poznavao Lavana i da nije želeo da se u budućnosti postavlja pitanje šta kome pripada (vidite: Postanje 30:33).

30:35-36 „Ali, tog istog dana, Lavan ukloni sve jarce koji su imali pruge ili šare i sve pegave i šarene koze – sve koje su na sebi imale imalo belog – i svu crnu jagnjad, i predade ih svojim sinovima“ U ovom stihu i u Postanju 30:36 nalaze se dve veoma neobične stvari. Reč „on“ na početku Postanja 30:35 očigledno se odnosi na Lavana. To je prvo mesto gde se spominju njegovi sinovi. Lavan je očigledno podelio stada i Jakovljeve životinje poverio na staranje svojim sinovima. Iz Postanja 30:36 vidimo da je Lavan poslao Jakovljeve životinje na tri dana hoda udaljenosti da ne bi mogle da se pare s njegovim životinjama. To je primoralo Jakova da se stara o Lavanovim životinjama, što bi osiguralo da budu blagoslovene. Lavan je bio jači od Jakova, ali Bog je bio s Jakovom. Lično ne verujem da su se ove pegave i prugaste životinje brže razmnožavale zbog Jakovljevih trikova koji se spominju od Postanja 30:37, nego zbog Božijeg natprirodnog prisustva.

U napomenama u engleskoj Bibliji *The NIV Study Bible*¹⁴⁶ stoji tvrdnja da su u Postanju 30:35 Lavan i njegovi sinovi u tajnosti uklonili sve životinje neobične boje. Ako je bilo tako onda je Jakov imao pravo samo na takve životinje koje se rode u budućnosti. Lično ne vidim da se u Postanju 30:35 podrazumeva to značenje, ali me to ne bi iznenadilo poznajući Lavanovu prevarantsku prirodu.

POSTANJE 30:37-43 (SSP)

³⁷Jakov uze svežih topolinskih, bademovih i platanovih grančica, pa u njih ureza bele pruge guleći koru i ogoljujući belo drvo grančica. ³⁸Onda oguljene grančice stavi u sva pojila, da budu pred stadima kada budu dolazila da piju. Kada su životinje bile u polnom žaru i dolazile da piju, ³⁹parile su se ispred grančica. Tako su rađale prugaste, pegave ili šarene mlade. ⁴⁰Jakov je mlade životinje držao odvojeno, a ostale je okrenuo tako da gledaju u prugaste i crne životinje koje su pripadale Lavanu. Tako je Jakov za sebe dobio odvojena stada i nije ih mešao sa Lavanovim životinjama. ⁴¹Kada su se snažnije životinje iz stada parile, Jakov bi stavljao grančice u pojila ispred životinja, da bi se životinje parile pored pruća. ⁴²Ali pred kržljave životinje Jakov nije stavljao grančice. Tako su kržljave životinje pripadale Lavanu, a snažne Jakovu. ⁴³I Jakov se silno obogati, stekavši mnogo sitne stoke, sluškinja i slugu, kamila i magaradi.

30:37-43 Izgleda da je ovo ponovo primer kako porodica izraelskih praotaca pokušava da pomogne Jahveu da ispuni svoja obećanja! Da li je ovaj metod uspeo (zbog neke hemikalije u biljci) uopšte nije

146 Biblija za proučavanje s prevodom NIV, prim. prev.

glavno teološko pitanje! Jakov, prevarant, i dalje je prisutan. Da li Jahveova obećanja zavise od Jakovljevih postupaka?

30:43 Jakovljeva stada i krda rasla su nekoliko godina, moguće još šest godina nakon što je ispunio 14 godina službe (vidite: Postanje 31:41).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Bog dozvolio prevarantu poput Lavana da manipuliše Jakova koji je bio Božije izabrano oruđe?
2. Da li je Jakov želeo da bude mnogoženac?
3. Nabrojte imena svih Jakovljevih sinova i objasnite narodsku etimologiju njihovog nastanka.

POSTANJE 31

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakov u tajnosti kreće u Hanaan	Jakovljevi beg od Lavana	Jakovljevi uspeh u Haranu	Jakovljevi beg od Lavana	Jakovljevi beg
31:1-16	31:1-16	31:1-9	31:1-3 31:4-9	31:1-13
		31:10-16	31:10-13	
			31:14-16	31:14-16
31:17-21	31:17-21	31:17-18	31:17-21	31:17-21
Lavan u poteri za Jakovom	Lavan u poteri za Jakovom	31:19-21	Lavan u poteri za Jakovom	Lavan u poteri za Jakovom
31:22-24	31:22-24	31:22-24	31:22-25	21:22-25
31:25-32	31:25-32	31:25-32		
			31:26-30	31:26-30
			31:31-32	31:31-35
31:33-35	31:33-35	31:33-35	31:33-35	
31:36-42	31:36-42	31:36-42	31:36-42	31:36-42
Savez kod Micpe	Lavanov savez sa Jakovom		Sporazum između Jakova i Lavana	Sporazum između Jakova i Lavana (31:43-32:3)
31:43-55	31:43-50	31:43-50	31:43-44	31:43-44
	31:51-55	31:51-54	31:45-55	31:45-55
		31:55		

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 31:1-16 (SSP)

¹Jakov ču kako Lavanovi sinovi govore: »Jakov je uzeo sve što je naš otac imao. Sve ovo bogatstvo stekao je na račun onoga što je pripadalo našem ocu.« ²A Jakov primeti i da se Lavan prema njemu više ne odnosi kao pre. ³Tada GOSPOD reče Jakovu: »Vrati se u zemlju svojih praotaca, svojoj rodbini. Ja ću biti s tobom.« ⁴Jakov poruči Rahilji i Liji da dođu na polje gde su mu bila stada, ⁵pa im reče: »Vidim da se vaš otac više ne odnosi prema meni kao pre. Ali Bog moga oca bio je sa mnom. ⁶Vi znate da sam vašem ocu služio svom svojom snagom, ⁷a on me je ipak varao – deset puta mi je menjao platu. Ali Bog mu nije dao da mi naudi. ⁸Kad god je Lavan rekao: ‚Pegavi će ti biti plata‘, u svim stadima su se rađali pegavi mladi. A kad god je rekao: ‚Prugasti će ti biti plata‘, u svim stadima su se rađali prugasti mladi. ⁹Tako je Bog vašem ocu oduzeo stoku i dao je meni. ¹⁰»Jednom sam, u vreme parenja stada, u snu video da su jarci koji se pare sa stadom prugasti, pegavi ili šareni. ¹¹Božiji anđeo mi reče u snu: ‚Jakove.‘ ‚Molim,‘ odgovorih, ¹²a on reče: ‚Pogledaj i videćeš da su svi jarci koji se pare sa stadom prugasti, pegavi ili šareni. Jer, video sam šta ti Lavan radi. ¹³Ja sam Bog Betela, gde si uljem pomazao kameni stub i zavetovao mi se. A sad se spremi, pa idi iz ove zemlje i vrati se u svoj zavičaj.‘« ¹⁴Rahilja i Lija odgovoriše: »Zar mi još imamo deo nasledstva u kući svoga oca? ¹⁵Zar nas on ne smatra strankinjama? Ne samo što nas je prodao već je [NASB – potpuno] potrošio i sav novac koji je za nas dobio. ¹⁶Sve bogatstvo koje je Bog oduzeo našem ocu svakako pripada nama i našoj deci. Zato uradi sve što ti je Bog rekao.«

31:1 „Jakov ču kako Lavanovi sinovi govore“ Nismo sigurni koliko su Lavanovi sinovi bili stari, ali su očigledno bili dovoljno stari da se sami čuvaju stada (vidite: Postanje 30:35). Mora da je od Postanja 30 prošlo već nekoliko godina. Oni su očigledno ponavljali ono što su čuli kod kuće, a to su govorili i javno, što pokazuje da se nisu plašili da li će Jakov to otkriti. Nihove optužbe, iako je razumljivo zašto su ih izgovarali, nisu bile istinite (vidite: Postanje 30:30). Lavan nije bio imućan čovek pre Jakovljevog dolaska, nego je Jahve bio s Jakovom i Lavan je bio blagosloven zbog toga što je bio povezan s Jakovom.

▣ **„bogatstvo“** Doslovno „slava“ (*BDB* 459, vidite u engleskom prevodu *KJV*). Vidite Posebnu temu – Slava (doxa). Hebrejska reč „slava“ doslovno znači „težina“. Koristi se za „čast“, ali izgleda da ovde označava „materijalno obilje“ (*NKJV*).

31:2 „da se Lavan prema njemu više ne odnosi kao pre“ Lavan je bio manipulator – iako je s Jakovom postupao grubo, uvek mu se smešio, ali sada se njegov način ophođenja promenio.

31:3 „Tada GOSPOD reče Jakovu“ Jahve je iskoristio ovu priliku – kad je Jakov primetio da se Lavan drugačije odnosi prema njemu Bog mu je otkrio da je vreme da krene kući („vрати se“, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV kala*). On ga je frazom „ja ću biti s tobom“ podsetio na iskustvo koje je doživeo u Betelu, frazom koju je izrekao i pre dvadeset godina (vidite: Postanje 28:10-22, a posebno Postanje 31:15).

31:4 „Jakov poruči Rahilji i Liji da dođu na polje gde su mu bila stada“ Rahilja se ovde spominje prva zato što mu je bila omiljena žena. One su bile pozvane u polje na privatni, tajni sastanak. Jakov očigledno pre toga nije o tome razgovarao sa svojim ženama.

31:5 „Bog moga oca“ Ovo je jedna od nekoliko fraza iz Postanja 31 koje pokazuju istorijski kontinuitet Božijeg saveza s nekoliko pokolenja Avraamove porodice.

31:6 „Vi znate da sam vašem ocu služio svom svojom snagom“ Jakovljeve žene su bile svesne dugog vremena koje je on provodio na poslu i teškog radnog rasporeda koji mu je nametnuo njihov otac. Jakov je radio četrnaest godina za njih dve i još šest za svoja stada.

31:7 „a on me je ipak varao – deset puta mi je menjao platu“ Reč „varao“ (*BDB 1068, KB 1739, PERFEKAT hifila*) potiče od hebrejskog korena koji znači „rugati se“, „obmanuti“, ili „zavitlavati“.

I reč „menjao“ (*BDB 322, KB 321*) je ostavila odjek u Postanju 31:41. Iako nam nije rečeno koliko je Lavan menjao njegovu platu, iz konteksta je jasno da je Jakov trebalo da dobije sve šarene životinje, ali kada su one počele da rađaju više mladunaca, Lavan je počeo da uzima određene grupe tih životinja za sebe. Kad god bi Lavan nešto promenio, Bog bi blagoslovio ostatak stada koji pripada Jakovu, bez obzira na to da li su bile pegave, šarene ili prugaste (vidite: Postanje 31:8).

▣ **„deset puta“** Izgleda da je ovo zaokruženi broj upotrebljen kao hiperbola i da ne označava tačno deset puta (čuvajte se zapadnjačkog doslovnog shvatanja, vidite Posebnu temu – Simbolični brojevi u Svetom pismu).

▣ **„Ali Bog mu nije dao da mi naudi“** Jakov je shvatao svoj položaj pred Bogom koji se zasnivao na proroštvu iz Postanja 25:23 i na viđenju koje mu je Bog dao u Postanju 28:10-22. Jakov je zbog svega toga imao teološko shvatanje onoga što trenutno proživljava, a i Lavan je znao to isto (vidite: Postanje 31:29).

31:8 Ovaj stih detaljno opisuje kako je Lavan pokušao da promeni njihov dogovor. Ipak, svaki put kada bi Lavan nešto promenio, Bog bi promenio razmnožavanje koza i ovaca u Jakovljevu korist (vidite: Postanje 31:9).

31:9 „Tako je Bog vašem ocu oduzeo stoku“ Ovo je jak GLAGOL (*BDB 664, KB 717, IMPERFEKAT hifila*), koji u *hifilu* znači „istrgnuti“ (vidite: Postanje 31:9,16). On se koristi da označi spasavanje plena od napada divlje životinje (vidite: Prva o Samuilu 17:34-35; Jezekilj 34:10; Amos 3:12). Kao što je Lavan Jakovu oduzeo platu koja mu pripada, tako je sada Bog njemu istrgnuo stada i dao ih Jakovu. Način na koji se ovaj prelazak stada dogodio opisan je u Postanju 31:12.

31:10 „Jednom sam, u vreme parenja stada“ Ovo je opis sledećeg viđenja koje je Jakov imao o životinjama koje će mu pripadati. U pitanju nije bila Jakovljeva upotreba određenih tehnika (kao u Postanju 30:37-43), nego je Jakovljevo deo stada napredovao zbog Božije milosti (vidite: Postanje 31:9, a posebno Postanje 31:12).

31:11 „Božiji anđeo“ Anđeo Gospodnji je ovde ponovo personifikacija Boga (vidite: Postanje 16:7-13; 18:1; 19:1; 21:17, 19; 22:11-15; 31:11, 13; 32:24, 30; 48:15, 16; Izlazak 3:2, 4; 13:21; 14:19; Sudije 6:12, 14; Zaharija 3:1-2). On je govorio u Jahveovo ime. Vidite Posebnu temu – Anđeo Gospodnji.

31:13 „Ja sam Bog Betela“ Ovo se odnosi na viđenje koje je Bog dao Jakovu, a zabeleženo je u Postanju 28:10-22. Bog Jakovljevog oca i dede (vidite: Postanje 31:5) izdao je nove zapovesti:

1. „sad se spremi“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
2. „pa idi“, (doslovno: „go“), *BDB 422, KB 425, IMPERATIV kala*
3. „i vrati se“, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV kala*

31:14 Njegove žene su ga potpuno podržavale!

31:15 „Zar nas on ne smatra strankinjama? Ne samo što nas je prodao već je [NASB – potpuno] potrošio i sav novac koji je za nas dobio“ Ovde su dve Lavanove kćeri optužile svoga oca da im nije bio odan u skladu s očekivanjima one kulture (hurijanska kultura). U hurijanskim dokumentima saznajemo da se „mohar“ ili „svadbeni dar“ barem delimično čuvao za ćerku, ali Lavan je uzeo Jakovljevu platu i potpuno je potrošio. Stih 15 nam pokazuje da su ćerke prepoznale Lavanovu gramzivost i zapostavljanje.

Izraz „potpuno potrošio“ je spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i IMPERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB 37, KB 46*), što pojačava njegovu silinu.

POSTANJE 31:17-21 (SSP)

¹⁷Tada Jakov pope svoju decu i žene na kamile, ¹⁸ispred sebe potera svu svoju stoku i sva dobra koja je stekao u Padan-Aramu, pa krenu u Hanaan, svom ocu Isaaku. ¹⁹Kada je Lavan bio otišao da striže ovce, Rahilja je ukrala njegove kućne bogove. ²⁰Povrh toga, Jakov je zavarao Lavana Aramejca [NASB – Sirijca], ne rekavši mu da odlazi. ²¹Tako je pobjegao sa svime što je imao. Kada je prešao preko reke Eufkrat, zaputi se u gorski kraj Gilad.

31:17 „Tada Jakov pope svoju decu i žene na kamile“ Ovaj beg je morao biti žuran, a njegova deca su bila suviše mlada da putuju drugačije sem na kamilama.

31:18 „ispred sebe potera svu svoju stoku“ Izraz „potera“ (*BDB 624, KB 675*) dočarava žurbu s kojom je stoka terana. Očigledno su putovali od večeri do jutra kako bi izbegli vrućinu.

31:19 „Kada je Lavan bio otišao da striže ovce“ Vreme strizanja ovaca bilo je vreme velikog slavlja i porodičnog okupljanja (vidite: Postanje 38:12; Prva o Samuilu 25:4 i Druga o Samuilu 13:23). Jakovljevo odsustvo je bilo značajno jer pokazuje urušavanje njihovih odnosa.

▣ **„Rahilja je ukrala njegove kućne bogove“** Hebrejska reč za „kućne bogove“ je reč *terafim* (*BDB 1076*). Ovi kućni idoli su mogli da budu veoma veliki (vidite: Prva o Samuilu 19:13) ili veoma mali, toliko mali da su mogli da stanu u Rahiljino sedlo za kamilu (vidite: Postanje 31:34). U tablicama iz Nuzija otkrivamo da su kućni bogovi bili znak naslednih prava i Rahilja ih je možda ukrala kao znak koji pokazuje da ona razume Lavanove nezakonite postupke po pitanju njenog nasledstva. Moguće je i da ih je ukrala zato da bi kasnije tvrdila da njen sin ima pravo da nasledi Jakovljevo imanje. Neki smatraju da ih je ukrala zato da Lavan ne bi mogao gatanjem da sazna gde se nalaze (tako je smatrao Raši, vidite: Postanje 30:27). Kućni bogovi su se koristili za gatanje (vidite: Zaharija 10:2). Često se pojavljuju zajedno s „naplećkom“ (vidite: Sudije 17:5; 18:14-20 i Osija 3:4). Kućni bogovi su osuđeni kao idoli u Prvoj o Samuilu 15:23.

POSEBNA TEMA – KUĆNI BOGOVI (*TERAFIM*, *BDB 1076*, *KB 1794*)

31:20

NASB, TEV,
NRSV, NIV,

<i>Pešita</i>	„Jakov je zavarao“
<i>NKJV</i>	„Jakov se iskrao“
<i>RSV, NJB</i>	„nadmudrio“
<i>REB</i>	„nasamario“
<i>JPSOA</i>	„držao u neznanju“
<i>LXX</i>	„sakrio od Lavana“

Kao što je Rahilja „ukrala“ porodične kućne Bogove tako je Jakov „ukrao srce“ (*BDB 170*, *KB 198*, *IMPERFEKAT kala*) Lavanu, što je bio idiom koji označava prevaru.

▣ „Lavana Aramejca [*NASB – Sirijca*]“ Reč „Sirijac“ može se prevesti i rečju „Aramejac“ (*BDB 74*). Tačan odnos između naziva Aramejac za Lavana i naziva Aramejac za Jakova u Ponovljenim zakonima 26:5 nije potpuno jasan. Iz rodoslova u Postanju 10 se čini da su u pitanju dve različite loze naroda, ali brak je između ove dve loze mogao stvoriti vezu zbog koje bi se oni mogli poistovetiti. Drugi razlog za to bi mogao biti isti geografski položaj (tj. Haran, u kom je i Avraam prvobitno boravio).

POSTANJE 31:22-24 (SSP)

²²Trećega dana javiše Lavanu da je Jakov pobegao. ²³Lavan sa sobom povede svoje rođake, pa je sedam dana gonio Jakova pre nego što ga je sustigao u gorskom kraju Giladu. ²⁴Tada Bog dođe Lavanu Aramejcu noću u snu, pa mu reče: »Pazi da Jakova ne ugroziš ni na koji način [*NASB – da ne govoriš Jakovu ni dobro ni zlo*].«

31:22 „Trećega dana javiše Lavanu da je Jakov pobegao“ Iz Postanja 30:36 saznajemo da su Lavanova i Jakovljeva stada bila međusobno udaljena tri dana puta, pa je očigledno neki sluga video kako Jakov odlazi i odmah otišao da to javi Lavanu (*BDB 616*, *KB 665*, *IMPERFEKAT hofala*).

31:23 „u gorskom kraju Giladu“ Postoje rasprave o tome da li je moguće da se tolika razdaljina preputuje za tako kratko vreme. Ipak, u pitanju je razdoblje od deset dana brzog bega. Nismo sigurni kolika razdaljina je tačno bila u pitanju, ali je iz sledećih razloga verovatno bila između 400 i 550 kilometara: (1) nismo sigurni na kom mestu u Siriji su bila Jakovljeva stada i (2) nismo sigurni koja je bila istočna granica Gileada.

Lavan je došao sa velikom skupinom naoružanih ljudi (vidite: Postanje 31:29). Njegova potera je u Postanju 31:36 opisana rečima „doslovno gonio“ (*BDB 196*, *KB223*, *PERFEKAT kala*).

31:24 „Pazi da ne govoriš Jakovu ni dobro ni zlo“ Ovo je hebrejski idiom („Pazi da ne kažeš Jakovu ni reč, ni dobru ni zlu“) što očigledno znači „ostavi ga potpuno na miru“. Božija milost i zaštita se ponovo jasno vide po tome što on iznova spasava porodicu izraelskih praotaca.

POSTANJE 31:25-32 (SSP)

²⁵Kada ga je Lavan sustigao, Jakov je već bio razapeo svoj šator u gorskom kraju Giladu, pa se i Lavan i njegovi rođaci tamo utaboriše. ²⁶Lavan reče Jakovu: »Šta si to uradio? Zavarao si me i

odveo mi kćeri kao da si ih zarobio mačem u ratu. ²⁷Zašto si pobegao krišom i zavarao me, ništa mi ne rekavši? Bio bih te ispratio s veseljem i s pesmama uz daire i harfe. ²⁸Nisi mi dao ni da na rastanku izljubim svoje unuke i kćeri. Zaista si bezumno postupio. ²⁹Mogao bih [NASB – u mojoj je moći] da ti naudim, ali mi je Bog tvoga oca noćas rekao: ‚Pazi da Jakova ne ugroziš ni na koji način.‘ ³⁰Ti si svakako otišao jer si [NASB – veoma] čeznuo za domom svoga oca. Ali zašto si mi ukrao bogove?« ³¹Jakov odgovori Lavanu: »Bojao sam se da ćeš mi silom oduzeti svoje kćeri. ³²Kod koga nađeš svoje bogove, taj neka ne ostane u životu. Sâm pogledaj [NASB - pokaži] ovde pred našim rođacima da li je nešto tvoje kod mene, pa ako jeste, uzmi.« A Jakov nije znao da je Rahilja ukrala bogove.

31:25 „Jakov je već bio razapeo svoj šator“ Ovo je prvi put da se spominje kako Jakov podiže svoj šator. Očigledno da im žestoki beg nije dozvoljavao da se ranije zaustave. Izgleda da je Jakov sada smatrao da su dovoljno daleko da budu bezbedni.

31:26-30 Smatram da je prevarant Lavan ovde nepravično optužio Jakova. Mnogo toga za šta je Lavan optužio Jakova uopšte nije istina. Izgleda da je Lavan ovo učinio javno, pred svojim i Jakovljevim rođacima, koji bi trebalo da posluže kao sudije.

31:27 Lavan je rekao da bi Jakovu priredio gozbu. Jakov se dobro sećao poslednje gozbe koju mu je Lavan priredio (svadbene noći sa Lijom!) i nije želeo više nijednu „gozbu“ sa svojim tastom.

31:28 „Zaista si bezumno postupio“ Ova reč (*BDB* 698, *KB* 754, *PERFEKAT hifila*) se u Svetom pismu obično koristi kad se govori o grehu i krivici (vidite Prvu o Samuilu 13:13 vezano za Saula i Drugu o Samuilu 24:10 vezano za Davida). Lavan je očigledno smatrao da je Jakovljevi beg bio grešan čin.

31:29 „Mogao bih [NASB – u mojoj je moći] da ti naudim, ali mi je Bog tvoga oca noćas rekao“ Izraz „u mojoj je moći“ (*BDB* 42) korenom je vezan za reč *El* (*BDB* 42) ili *Elohim* (*BDB* 43). Ovo je jedini stih koji nam daje naznaku da bi osnovno značenje korena *El* moglo da bude „biti jak“. Bog je upozorio Lavana u snu, kao što je ranije upozorio i faraona (kroz pošast, vidite: Postanje 12:17, i neka dalja otkrivenja za koja nije tačno zabeleženo kako su se dogodila) i Avimeleha (vidite: Postanje 20:3). Jahve je pazio na porodicu s kojom je bio u savezu i štitio ih je od napada, ne dajući da ih neko povredi.

31:30 „Ti si svakako otišao jer si [NASB – veoma] čeznuo za domom svoga oca“ U Lavanovim rečima se nalaze dva silovita oblika glagola:

1. „svakako otišao“, spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB* 229, *KB* 246, „ići“)
2. „veoma čeznuo“, spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB* 493, *KB* 490)

Izraz „veoma čeznuo“ (*BDB* 493) potiče od hebrejskog korena koji znači „biti bled“, koji je često korišćen da se opiše srebro (*BDB* 494). To je bio veoma jak izraz za „žudnju“. Lavan je optužio Jakova da je otišao zato što je žudeo za svojim domom, a nije spominjao pravi razlog – svoje manipulacije, obmane, prevare i na kraju loš odnos prema Jakovu.

▣ **„Ali zašto si mi ukrao bogove?“** Pogledajte Postanje 31:19. Postojalo je sujeverje da su ovi kućni bogovi povezani s nasledstvom i s blagostanjem. Lavan je Jakovljevi odlazak smatrao gubitkom blagostanja i nasledstva, a moguće i gubitkom duhovnog vodstva koje su mu ovi kućni bogovi (*terafim*) pružali.

31:31-32 Jakov je odgovorio na Lavanovo pitanje iz Postanja 31:27, a ne na njegovo pitanje iz Postanja 31:30b. Jakov nije znao da je Rahilja ukrala kućne bogove (Postanje 31:19).

31:32 Jakov očigledno nije znao da je Rahilja ukrala Lavanove kućne bogove. Stih 32 odražava ono što Hamurabijev zakonik propisuje u slučaju da neko ukrade bogove, bilo iz hrama, bilo iz nečije kuće. Rabini kažu da je Rahiljina smrt dok je rađala Venijamina, koja je zabeležena u Postanju 35:16-18, povezana s Jakovljevim rečima koje su zabeležene u ovom stihu. Izraz „pred našim rođacima“ očigledno predstavlja pravni način izražavanja. Ovde se nalaze dva IMPERATIVA:

1. „pokaži“ (doslovno: „ispitaj“, vidite: Postanje 37:32; 38:25), *BDB 647 I, KB 699, IMPERATIV hifila*
2. „uzmi“ (u smislu: „uzmi sebi nazad“), *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*

POSTANJE 31:33-35 (SSP)

³³Lavan uđe u Jakovljev šator, u Lijin šator i u šator dveju sluškinja, ali ne nađe bogove. Kada je izašao iz Lijinog šatora, uđe u Rahiljin. ³⁴A kada je Rahilja ukrala kućne bogove, sakrila ih je u kamilje sedlo, pa je sada sedela na njima. Lavan pretraži ceo šator, ali ništa ne nađe. ³⁵Rahilja reče svom ocu: »Ne ljuti se na mene, gospodar, što ne mogu da ustanem pred tobom, jer imam mesečnicu [*NASB – jer me snašlo ono što biva kod žena*].« Tako je Lavan tražio, ali nije mogao da nađe kućne bogove.

31:33 „Lavan uđe u Jakovljev šator, u Lijin šator“ Ovo pokazuje istoričnost ovog izveštaja, jer su žene obično boravile u odvojenim šatorima.

31:34 „kamilje sedlo“ Ova reč (*BDB 468*) je upotrebljena samo ovde, a može da se odnosi na pretinac u sedlu ili na vreću prikačenu za sedlo (*TEV, REB*).

▣ „Lavan pretraži ceo šator“ Ova reč „pretražiti“ znači „pažljivo opipati rukama“ (*BDB 606, KB 653, IMPERFEKAT piela*). Obično se koristila za slepe ljude koji pipaju u tami (vidite: Ponovljeni zakoni 28:29; Jov 5:14; 12:25).

31:35 „jer me snašlo ono što biva kod žena“ Ovo se odnosi na njen menstrualni period (*SPOJ reči BDB 202 i BDB 61*). Iz Levitske 15:19 je očigledno da su za mesečnicu u onoj kulturi bili vezani neki tabui, ali nije sigurno koje od ovih Levitskih zakona možemo da primenimo unazad na kulturu u kojoj su živeli Lavan i Jakov. Ipak, očigledno je postojao ubedljiv razlog zbog kog Lavan nije zahtevao da Rahilja ustane.

POSTANJE 31:36-42 (SSP)

³⁶Tada se Jakov naljuti, pa počne da grdi Lavana [*NASB - da se prepire s Lavanom*]. »Koji sam to zločin izvršio?« upita on Lavana. »Koji greh sam počinio da me progoniš? ³⁷Sad kad si pretražio sve moje stvari, šta si našao što pripada tvom domu? Stavi to ovde pred svoje i moje rođake, pa neka oni presude između nas dvojice. ³⁸»Za ovih dvadeset godina koliko sam bio kod tebe, tvoje ovce i koze nisu se jalovile, niti sam ja jeo ovnove iz tvojih stada. ³⁹Nisam ti donosio životinju koju su rastrgle divlje zveri, nego sam sâm nadoknađivao gubitak. Ti si od mene tražio da ti platim za sve što je ukradeno bilo danju ili noću. ⁴⁰Evo kako mi je bilo: danju me morila vrućina, a noću studen, pa nisam mogao da spavam. ⁴¹Dvadeset godina sam bio kod tebe. Četrnaest godina sam ti služio za tvoje dve kćeri i šest za stado, a platu si mi menjao deset puta.

⁴²Da Bog moga oca, Bog Avraamov i Strah Isaakov, nije bio sa mnom, ti bi me sigurno otpremio praznih ruku. Ali Bog je video moju muku i trud koji sam uložio, i noćas te je ukorio.«

31:36 „Tada se Jakov naljuti“ Ovaj GLAGOL (*BDB 354, KB 351, IMPERFEKAT kala*) znači „goreti“ i označava ljudski gnev (vidite: Postanje 4:5,6; 30:2; 34:7; 39:19).

▣ **„pa poče da grdi Lavana [NASB - da se prepire s Lavanom]“** Ovaj GLAGOL (*BDB 936, KB 1224, IMPERFEKAT kala*) ima pravni prizvuk (vidite: Postanje 31:37). Lavan je Jakova napao pred rođacima, a Jakov mu sada uzvraća nizom retoričkih pitanja:

1. „Koji sam to zločin izvršio?“ (Postanje 31:36)
2. „Koji greh sam počinio?“ (Postanje 31:36)
3. „Šta si našao?“ (Postanje 31:37)

Rođaci su, u pravom smislu reči, bili sud za sprovođenje nomadskih zakona. Njihova uloga je bila da donesu odluku u sporovima (Postanje 31:37).

31:38-42 Jakov je branio svoje pastirske veštine i revnost (pred rođacima):

1. „tvoje ovce i koze nisu se jalovile“
2. „niti sam ja jeo ovnove iz tvojih stada“
3. „Nisam ti donosio životinju koju su rastrgle divlje zveri, nego sam sâm nadoknađivao gubitak“

Sve ovo se savršeno uklapa u onovremenu kulturu koja se može videti u Hamurabijevom zakoniku (pasus 266).

31:42 „Da Bog moga oca, Bog Avraamov i Strah Isaakov“ Izraz „Strah Isaakov“ se u Svetom pismu može naći samo u ovom poglavlju, a upotrebljen je dva puta (vidite: Postanje 31:53). Možda se odnosi na Boga koga je Isaak poštovao i bojao ga se. Jedan američki arheolog, po imenu Olbrajt, kaže da je reč „strah“ u srodnim jezicima (aramejskom, arapskom, i ugaritskom) povezana s rečju „rođak“ i da stoga treba da se prevede izrazom „rođak Isaakov“, što bi bio još jedan način da se kaže „Bog mojih praotaca“, ali to nije baš sigurno.

▣ **„ti bi me sigurno otpremio praznih ruku“** Jakov je shvatio Lavanovu gramzivost, ali i Božije prisustvo i milost. To se vidi u ovom poslednjem izrazu iz Postanja 31:42 gde Jakov spominje Lavanov san koji je zabeležen u Postanju 31:24,29. Bog je već izrekao presudu!

POSTANJE 31:43-55 (SSP)

⁴³Lavan odgovori Jakovu: »Ove žene su moje kćeri, ova deca su moja deca i ova stada su moja stada. Sve što vidiš, moje je. A ipak, šta bih ja danas mogao da učinim svojim kćerima ili deci koju su rodile? ⁴⁴Zato hajde da sada sklopimo savez, ti i ja, da bude svedok između mene i tebe.« ⁴⁵Tada Jakov uze jedan kamen i uspravi ga kao stub, ⁴⁶pa reče svojim rođacima: »Nakupite kamenja.« I oni uzeše kamenja i napraviše gomilu, pa su pored nje jeli. ⁴⁷Lavan gomilu nazva Jegar Sahaduta, a Jakov je nazva Galed. ⁴⁸Lavan reče: »Ova gomila je danas svedok između tebe i mene.« Zato su joj dali ime Galed. ⁴⁹A nazvaše je i Micpa, jer je Lavan rekao: »Neka GOSPOD stražari nada mnom i nad tobom kad budemo daleko jedan od drugog. ⁵⁰Ako budeš rđavo postupao s mojim kćerima, ili ako pored njih budeš uzimao i druge žene, makar ja za to i ne znao, imaj na umu da je Bog svedok između tebe i mene.« ⁵¹Lavan još reče Jakovu: »Evo ove gomile i evo ovog kamenog stuba koji sam postavio između nas. ⁵²Ova gomila je svedok i ovaj stub je svedok da neću preći pored ove gomile na tvoju stranu da ti naudim i da

ti nećeš pored ove gomile i ovog stuba preći na moju stranu da naudiš meni. ⁵³Neka Bog Avraamov i Bog Nahorov, Bog njihovog oca, presudi među nama.« I Jakov se zakle Strahom svog oca Isaaka, ⁵⁴pa tamo, u gorskom kraju, prinese žrtvu i pozva svoje rođake da jedu. Pošto su jeli, tamo prenoćite. ⁵⁵Lavan sutradan porani, poljubi svoje unuke i kćeri i blagoslovi ih, pa se vrati kući.

31:43 Lavan je pokušao da odgovori na Jakovljeve optužbe.

31:44 „Zato hajde da sada sklopimo savez, ti i ja, da bude svedok između mene i tebe“ Iako je Lavan ponudio da se sklopi savez, Jakov je bio taj koji je uspravio stub (Postanje 31:45 [vidite 28:18], mada je Lavan u Postanju 31:51 tvrdio da je on to učinio) i pozvao rođake da oko njega poređaju kamenje (Postanje 31:46). Tamo su jeli zavetni obed. Obedi su u Starom zavetu često bili sastavni deo sklapanja saveza.

Evo nekih gramatičkih oblika iz ovog stiha:

1. „hajde“, BDB 229, KB 246, IMPERATIV *kala*
2. „da sada sklopimo savez“, BDB 503, KB 500, KOHORTATIV *kala* (doslovno: „da presečemo“, vidite Posebnu temu kod Postanja 13:15)
3. „da bude svedok“, BDB 224, KB 243, PERFEEKAT *kala*, što podrazumeva trajnog svedoka o postojanju sporazuma o nenapadanju (vidite: Postanje 31:52)

31:47 Ovde se nalaze dva imena. Prvo je aramejsko (SPOJ reči BDB 1094 i BDB 1113), a druga je herejska (BDB 165). Ta imena su podudarna, a odnose se na gomilu kamenja. Jakov je ovo mesto nazvao „Galed“ (BDB 165, „svedok-gomila“), što je vezano za naziv mesta gde su taborovali (tj. „Gilead“, BDB 166, što znači „kameni krug“ ili „planinsku krug“).

Postojale su mnoge rasprave o tome da li je jezik izraelskih praotaca bio aramejski ili hebrejski. Izgleda da se aramejski govorio u Mesopotamiji, koja je bila Avraamov zavičaj, ali je on, kako je putovao Hanaanom, tamo počeo da govori dijalektom aramejskog koji mi znamo kao hebrejski. To pomera našu lingvističku analizu ovih jezika unazad u prošlost.

31:49 „Micpa“ Naziv „Micpa“ (BDB 859) iz Postanja 31:49 jeste još jedna hebrejska reč koja označava „kulu stražaru“. Ona je personifikovana da bi označavala Boga kao svedoka (BDB 859, KB 1044, JUSIV *kala*, koren vezan za reč „Micp“) između ova dva čoveka. Zanimljivo mi je da je Lavan zaista iskoristio ovu priliku da izbombarduje Jakova u brojnim zahtevima koje je na njega natovarilo u prisustvu svojih rođaka. Sve to mi izgleda potpuno neprikladno. Na primer, zahtevao je da Jakov ne sme da se oženi drugim ženama, a upravo je Jakov pokazao brigu za Liju i Rahilju, kao što vidimo u Postanju 31:31, a ne Lavan.

31:53 „Neka Bog Avraamov i Bog Nahorov, Bog njihovog oca, presudi među nama“ Ovaj GLAGOL je u MNOŽINI (BDB 1047, KB 1622, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV, MNOŽINA), što izgleda znači da Lavan ovde govori kao mnogobožac. *Septuaginta* ovde ne prati masoretski tekst (ona ima GLAGOL u JEDNINI). Izgleda da Postanje podrazumeva da je Avraam postao Jahveov poklonik, ali ne i Nahor. Zato ovo zvuči kao sporazum koji je načinjen u ime nekoliko porodičnih bogova, ali zapazite da se Jakov zakleo samo imenom Boga svoga oca, Jahveom („Strahom Isaakovim“).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Ko je u ovom poglavlju predstavljen kao prevarant?
2. Nabrojte sve Lavanove postupke koji su bili nepravični prema Jakovu.
3. Nabrojte sve postupke u kojima je Jakov bio veran Bogu.
4. Šta su bili kućni bogovi (*terafim*, Postanje 31:19)? Za šta su se koristili?
5. Nabrojte Lavanove optužbe iz Postanje 31:26-30 i obrazložite da li su bile istinite ili neistinite.
6. Zašto je Rahilja ukrala Lavanove kućne bogove?

POSTANJE 32

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakovljevi strah od Isava	Isav dolazi Jakovu u susret	Jakovljevo pomirenje s Isavom	Jakov se sprema za susret sa Isavom	Jakov se sprema za susret sa Isavom
32:1-2	32:1-8	32:1-2	32:1-2	
32:3-5		32:3-5	32:3-5	32:4-7
32:6-8		32:6-8	32:6-8	32:8-14a
32:9-12	32:9-12	32:9-12	32:9-12	
32:13-21	32:13-21	32:13-21	32:13-21	32:14b-22
	Rvanje sa Bogom		Jakovljevo rvanje kod Peniela	Jakovljevo rvanje sa Bogom
32:22-23	32:22-32	32:22-32	32:22-24a	32:23-25a
Jakovljevo rvanje				32:25b-30
32:24-32			32:24b-26a	
			32:26b	
			32:27a	
			32:27b	
			32:28	
			32:29a	
			32:29b	
			32:30-32	
				32:31-32

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje pišćeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 32:1-2 (SSP)

¹Jakov krenu dalje, i sretoše ga Božiji anđeli. ²Kada ih je ugledao, reče: »Ovo je Božiji tabor.«
Zato to mesto nazva Mahanajim.

32:1 „Božiji anđeli“ Jakov je video anđele kada je odlazio iz Hanaana (vidite: Postanje 28:12), a sada su se pri njegovom povratku pojavili ponovo (vidite: Druga o carevima 6:16-17; Psalam 34:7). Oni su predstavljali Jahveovo prisustvo i zaštitu. To ga je sigurno podsetilo na njegove okolnosti iz Postanja 28 i na Božija obećanja koja je tada primio. Ovo poglavlje opisuje mešavinu straha i poverenja. Jakov je morao da se izbori i sa jednim i sa drugim!

NASB, NKJV,
NRSV, TEV „sretoše“
NJB, JPSOA „susretoše“

Ovaj GLAGOL (*BDB* 803, *KB* 910, IMPERFEKAT *kala*) označava slučajan susret (vidite: *NIDOTTE*, tom 3, str. 575, npr. Izlazak 23:4; Brojevi 35:19,21; Isus Navin 2:16; Prva o Samuilu 10:5; Amos 5:19).

Čitalac se pita da li je ovaj kratak i dvosmillen stih na neki način povezan s onim rvačem iz Postanja 32:22-32. Taj rvač je očigledno bio neki anđeo ili svojevrsno duhovno biće koje je imalo silu (od Jahvea) da blagoslovi Jakova i promeni mu ime. Tu vidimo sledeće probleme:

1. dvosmislen prvi stih
2. nesposobnost ovog rvača da porazi Jakova u ovom dugačkom fizičkom nadmetanju

▣ „sretoše“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 803, *KB* 910, IMPERFEKAT *kala*) znači „susresti“ ili „naići na“. U biblijskim komentarima *The Anchor Bible Commentary*¹⁴⁷ (str. 254) ovi anđeli su povezani s Postanjem 32:24-32 i čitalac na taj način može da vidi kako ovo poglavlje počinje i završava susretom sa božanskim bićima.

32:2 „Božiji tabor“ Izraz „tabor“ (*BDB* 334) označava mesto taborovanja ili odmora na putu. Može da se odnosi i na vojni tabor (vidite: Isus Navin 6:11,14; Prva o Samuilu 4:3,6,7; 17:53; Druga o carevima 7:16) ili na vojsku (vidite: Izlazak 14:24). Ovo je jedan od nekoliko hebrejskih vojnih izraza koji se prevodi rečju „vojske“.

147 Biblijski komentari *Anchor* (sidro), prim. prev.

▣ „**Mahanajim**“ Ova reč doslovno znači „dva tabora“ ili „dve vojske“ (BDB 334, dvojina). Tu bi mogli da budu u pitanju sledeći tabori:

1. Lavan i Jakov
2. Anđeli i Jakov
3. Isav i Jakov
4. Jakovljev tabor podeljen u dve skupine

U neposredni kontekst se najbolje uklapa broj dva, ali u svetlu šireg konteksta vidimo da se broj četiri uklapa s Jakovljevom sklonošću da se uzda u svoju snalažljivost.

POSTANJE 32:3-5 (SSP)

³Jakov posla pred sobom glasnike svom bratu Isavu u seirski kraj u Edomu, ⁴naloživši im: »Kažite ovako mom gospodaru Isavu: ,Tvoj sluga Jakov kaže: Boravio sam kod Lavana i sve dosad sam tamo ostao. ⁵Imam goveda i magaradi, sitne stoke, slugu i sluškinja. Sada ti ovo javljam, gospodaru, u nadi da ću naći milost u tvojim očima.«

32:3 „glasnike“ Reč „glasnici“, koja ima isti koren kao ime Malahija, i u hebrejskom (BDB 521) i u grčkom jeziku znači „anđeli“. Rabini kažu da je Jakov poslao anđele pred sobom da se sretnu sa Isavom. Isti hebrejski koren se u Postanju 32:1 prevodi kao „anđeli“, a u Postanju 32:3,6 kao „glasnici“.

32:4 „gospodaru Isavu“ Jakov je u svojoj poruci Isavu upotrebio reč „gospodar“ (*Adon*) iako nije imao zakonsku obavezu da to učini.

▣ „**Tvoj sluga**“ Glasnicima je bilo naloženo da se Isavu obrate rečju „gospodaru“ (BDB 10), a da Jakova nazovu „rob“ ili „sluga“ (BDB 713). Jakov se plašio (vidite: Postanje 32:7,11) da je Isav i dalje gnevan (zbog toga što mu je Jakov ukrao porodični blagoslov u Postanju 27).

32:5 Ova poruka je očigledno imala dvostruki cilj:

1. Jakov je postao imućan
2. Želeo je Isavu da pokloni deo svog bogatstva (vidite: Postanje 32:13-21)

POSTANJE 32:6-8 (SSP)

⁶Kada su se glasnici vratili Jakovu, rekoše: »Bili smo kod tvog brata Isava. On ti sada dolazi u susret i s njim četiri stotine ljudi.« ⁷Jakov se silno uplaši i zabrinu, pa ljude koji su bili s njim, sitnu stoku, goveda i kamile podeli u dva tabora. ⁸Mislio je: »Ako Isav dođe do jednog tabora i napadne ga, možda će onaj drugi umaći.«

32:6 „i s njim četiri stotine ljudi“ Isav nije odgovorio na Jakovljevu poruku, a imao je četiri stotine ljudi sa sobom (vidite: Postanje 32:7).

32:7 Zapazite Jakovljevu reakciju na te vesti:

1. „silno uplaši“
 - a. „uplaši“, BDB 431, KB 432, IMPERFEKAT *kala*, vidite: Postanje 3:10; 18:15; 43:18
 - b. „silno“, PRILOG, BDB 547
2. „zabrinu“, BDB 864 I, KB 1058, IMPERFEKAT *kala*, što u osnovi znači „biti zatrpan“, vidite: Jov 20:22; Isaija 49:19, ali se koristi metaforično za „zatrpan duh“ (tj. potišten duh), vidite: Sudije 2:15; 10:9; Druga o Samuilu 13:2

32:7-8 Jakov je planirao s najgorom mogućom situacijom na umu. U kontekstu Postanja 32:1 se ponovo čini da ovo pokazuje nedostatak njegove vere. On se jeste molio u Postanju 32:9-12, ali je ovde i dalje na neki način pokušavao da upravlja svojom sudbinom.

POSTANJE 32:9-12 (SSP)

⁹Onda se Jakov pomoli: »Bože mog praoca Avraama, Bože mog oca Isaaka, GOSPODE, koji si mi rekao: ‚Vrati se u svoju zemlju i svojoj rodbini, i ja ću učiniti da ti bude dobro,‘ ¹⁰nisam dostojan sve ljubavi i vernosti koje si pokazivao prema meni, svom sluzi. Samo štap sam imao kada sam prešao preko reke Jordan, a sada od mene nastadoše dva tabora. ¹¹Molim te, izbavi me iz ruku mog brata Isava, jer se bojim da će doći i sve nas pobiti, čak i majke i decu. ¹²A ti si rekao: ‚Učiniću da ti bude dobro i da tvojih potomaka bude kao morskog peska, koji se ne može izbrojati.‘«

32:9 Zapazite različite načine oslovljavanja Boga:

1. „Bože (ה'אל, BDB 43) mog praoca Avraama“
2. „Bože (isto kao iznad) mog oca Isaaka“
3. „GOSPODE“ (יהוה, BDB 217)

Vidite Posebnu temu – Božija imena kod Postanja 12:1. Svi ovi nazivi se odnose na Avraamovog Boga (vidite: Postanje 12:1; 28:3-4) i na njegova obećanja Jakovu iz Postanja 28:13-17.

▣ „koji si mi rekao“ Ovo se odnosi na Postanje 31:13,29 i na Postanje 28:15.

1. „vrati se,“ BDB 996, KB 1427, IMPERATIV *kala*, vidite: Postanje 31:13
2. „ja ću učiniti da ti bude dobro“, BDB 405, KB 408, KOHORTATIV *hifila*, vidite: Postanje 32:10,13; 28:14

32:10 „nisam dostojan“ Ovo je bilo važno priznanje za Jakova (BDB 881, KB 1092, PERFEKAT *kala*, reč koja označava beznačajnost, vidite: Druga o Samuilu 7:19; Prvi letopisi 17:17). Naglasak je na savezu Božije milosti, zaštite i staranja!

NASB	„dobrota i ljubav“
NKJV	„dobročinstva“
NRSV, REB	„vernu ljubav“
TEV	„dobrotu“
NJB	„vernu ljubav“
LXX	„pravdu“ ili „pravednost“
Pešita	„usluge“

Ovde je upotrebljena hebrejska reč *hesed* (BDB 338 I), koja označava odanost u okviru saveza. Vidite Posebnu temu – Ljubav (*hesed*).

NASB, NRSV,	
TEV	„vernosti“
NKJV, LXX,	
Pešita	„istine“
NJB	„odanosti“
REB	„vernosti“

Ovo je hebrejska reč *emet* (BDB 54), koja označava odanost. *Hesed* i *emet* se u Starom zavetu često pojavljuju zajedno pri opisivanju Boga. Vidite Posebnu temu – Verovanje, pouzdanje, vera i vernost u Starom zavetu.

32:11 „izbavi me“ Ova reč (BDB 664, KB 717, IMPERATIV *hifila*) u *hifilu* znači „istrgnuti“, a kao metafora znači „izbaviti“.

▣ **„jer se bojim da će doći i sve nas pobiti“** Reč „pobiti“ (BDB 645, KB 697, PERFEKAT *hifila*) u *hifilu* znači „udariti čitavu skupinu smrtonosnim udarcem“ (vidite: Postanje 34:30). Jakov se plašio da će Isav pobiti sve naslednike njegove porodice.

32:12 Jakov ovde podseća Boga na njegova zavetna obećanja iz Postanja 28:14 i 22:17. Bog je to obećanje, koje je dao u sklopu saveza, stalno ponavljalo svim izraelskim praocima. To je bila prirodna posledica toga što im je Bog davao sinove.

▣ **„Učiniću da ti bude dobro“** Ovo doslovno glasi „učiniću ti dobro“. Ova fraza je spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i IMPERFEKTA istog GLAGOLA (BDB 405, KB 408), što pojačava njegovu silinu.

POSTANJE 32:13-21 (SSP)

¹³Jakov tamo prenoći, pa od onoga što je imao spremi kao dar za svoga brata Isava: ¹⁴dve stotine koza i dvadeset jaraca, dve stotine ovaca i dvadeset ovnova, ¹⁵trideset kamila s njihovim mladuncima, četrdeset krava i deset bikova, dvadeset magarica i deset magaraca. ¹⁶Onda ih poveri svojim slugama, svako krdo odvojeno, pa reče slugama: »Idite preda mnom i napravite razmak između krdâ.« ¹⁷A sluzi na čelu naloži: »Kada te moj brat Isav sretne i upita: ‚Čiji si i kuda ideš? Čije su ove životinje pred tobom?‘ ¹⁸ti odgovori: ‚Tvog sluge Jakova. Ovo je dar koji šalje mom gospodaru Isavu. A on, evo, dolazi za nama.‘« ¹⁹Onda naloži drugom sluzi i trećem i svima koji su pratili krda: »I vi to isto recite Isavu kad ga sretnete. ²⁰I pazite da kažete: ‚Evo tvoj sluga Jakov dolazi za nama.‘« Jer, Jakov je mislio: »Primiriću ga ovim darom koji šaljem ispred sebe, pa kad se posle sretne, možda će me lepo primiti.« ²¹Tako Jakovljevi dar ode ispred njega, a on te noći ostade u taboru.

32:20

NASB, NKJV,

NRSV, REB,

Pešita „primiriću“
TEV „zadobiću ga“
NJB „umiriti“
JPSOA, LXX „umilostiviću ga“

Ovaj GLAGOL (BDB 497, KB 493, KOHORTATIV *piela*) se koristio za žrtvu čijom krvlju se vrši očišćenje (vidite: Levitska 4, Levitska 16). Njeno osnovno značenje jeste „pokriti“ ili „izvršiti obred pomirenja“.

NASB, NKJV,

NRSV, LXX „primiti“
TEV „oprostiti“
NJB „mi pokazati naklonost“
JPSOA „pokazati blagonaklonost“
REB „lepo primiti“

Ovaj GLAGOL (BDB 669, KB 724, IMPERFEKAT *kala*) znači „podići“. To je hebrejski idiom „podići lice“ (vidite: Jov 42:8,9; Psalam 82:2; Poslovice 18:5; Plač Jeremijin 4:16), koji se u pravnom smislu odnosi na sudiju koji podiže lice optuženoga, što je dovelo do pitanja nepristrasnosti sudije.

POSTANJE 32:22-32 (SSP)

²²Te iste noći Jakov ustade i uze obe svoje žene, obe svoje sluškinje i svojih jedanaest sinova i na jednom gazu pređe preko potoka Jaboka. ²³A pošto je njih poslao preko potoka, posla preko i svu svoju imovinu. ²⁴Tako Jakov ostade sâm, a jedan čovek se rvaio s njim do svanuća. ²⁵Kada je onaj video da ne može da ga pobedi, dotače zglob Jakovljevog kuka, pa se Jakovu kuk iščai dok se s njim rvaio. ²⁶Onda onaj reče: »Pusti me, sviće dan.« Ali Jakov odgovori: »Neću te pustiti dok me ne blagosloviš.« ²⁷Onaj ga upita: »Kako se zoveš?« On odgovori: »Jakov.« ²⁸»Nećeš se više zvati Jakov«, reče onaj, »nego Izrael, jer si se borio sa Bogom i sa ljudima, i pobedio si.« ²⁹Onda Jakov reče: »Molim te, kaži mi svoje ime.« Ali onaj odgovori: »Zašto me pitaš za ime?« I onda ga tamo blagoslovi. ³⁰Jakov to mesto nazva Peniel, govoreći: »Jer videh Boga licem u lice, a ostadoh živ.« ³¹Kada je prošao Penuel, sunce granu iznad njega. A zbog kuka je hramao. ³²Zato Izraelci do dana današnjeg ne jedu tetivu koja je vezana za zglob kuka, jer je Jakovljevo zglob bio dotaknut baš kod nje.

32:22 „na jednom gazu pređe preko“ Hebrejski koren reči „pređe“ (BDB 716, KB 778, IMPERFEKAT *kala*) istovremeno je i koren reči „gaz“ (BDB 721, vidite: Isus Navin 2:7; Sudije 3:28; Isaija 16:2). Ta reč znači pregaziti vodu na plitkom mestu.

▣ „**Jabok**“ Ovaj koren znači „teći“ (BDB 132). Jabok ima veoma duboku klisuru.

32:24 „a jedan čovek se rvaio s njim“ Reč „rvati“ (BDB 7, KB 9, IMPERFEKAT *nifala*), reč „Jabok“ (BDB 132) i ime „Jakov“ (BDB 784) sve zvuče veoma slično kada se izgovore. Ovaj rvač je ovde nazvan „čovek“ (BDB 35, hebrejski *iš*, vidite: Postanje 32:6), ali Postanje 32:28,30 i 18:1-2 ukazuju na to da je u pitanju bila fizička objava samog Boga, dok Postanje 32:26 daje naznake da je to bilo neko anđeosko biće.

Ovo je jedan od onih tekstova koje ne možemo razumeti zapadnjačkim doslovnim pristupom. On ima i fizičke i simboličke strane. Ova borba je bila za Jakovljevo dobro, a tekst sigurno nije napisan s ciljem da se opišu Božije „rvačke sposobnosti“!

Jahve se pokazao Jakovu nekoliko puta (vidite: Postanje 28:10-22; 32:22-31; 35:9-13; 46:2-4) i naglasak je svaki put bio na Božijoj naravi i na njegovim obećanjima. Ključni činilac nije bio Jakov (ili njegova dela), nego Bog i njegova obećanja u sklopu saveza!

32:25 „Kada je onaj video da ne može da ga pobedi“ U izdanju Svetog pisma *The Jewish Study Bible*¹⁴⁸, na str. 67, spominje se jedno zanimljivo jevrejsko predanje (midraš o Postanju – *Raba* 77.3) koje tvrdi da je to bio Isavov anđeo zaštitnik i da ovaj susret služi kao upozorenje svima koji žele da se suprotstave narodu koji je u savezu sa Bogom. U pitanju je pokušaj da se objasni zašto jedno anđeosko biće nije moglo da pobedi običnog čoveka. Ipak, postavlja se pitanje da li bi Isavov anđeo mogao da promeni Jakovljevo ime u Izrael? To je ipak nešto što Bog radi.

▣ „**pa se Jakovu kuk iščai**“ Rabini kažu da se ovo odnosi na tetivu iz butine i ovaj deo životinjskog tela je u Judaizmu zabranjen za jelo (vidite: Postanje 32:32).

32:26 „sviće dan“ Ovaj deo dana je bio poznat kao posebno razdoblje Božijeg delovanja (vidite: *NIDOTTE*, tom 4, str. 85) i često se spominje u drevnim narodnim pričama.

U svetlu jevrejskog straha od gledanja u Boga (vidite: Postanje 16:13; 32:30; Izlazak 33:20), moguće je da je zora Jakovu otkrila božansku prirodu njegovog protivnika.

▣ **„dok me ne blagosloviš“** Nagrada nije bila za Jakovljeve rvačke sposobnosti, nego za njegovu upornost u oslanjanju na Boga.

32:27 „Kako se zoveš?“ Ovo ne znači da ovaj anđeoski ili božanski rvač nije znao odgovor, nego je to Jakovu bio podsetnik na njegovu prevarantsku, obmanjivačku narav.

32:28 „Izrael“ Izgleda da je ova promena imena ključ za tumačenje ovog celog izveštaja. Ime „Izrael“ znači „neka *El* sačuva“ (*BDB* 975) ili, ako je u pitanju *JUSIV*, „neka se *El* bori“ (vidite: Osija 12:3-4). U pitanju nije bila Jakovljeva snaga, nego Božiji ciljevi. Čovekovo ime je Jevrejima bilo veoma važno i označavalo je čovekovu narav.

Druga mogućnost za ime „Izrael“ (יִשְׂרָאֵל, *BDB* 975) je da potiče od reči יְשׁוּרֹן („Ješurun“, *BDB* 449, vidite: Ponovljeni zakoni 32:15; 33:5,26; Isaija 44:2), što znači „čestit“.

POSEBNA TEMA – IZRAEL (IME)

▣ **„jer si se borio sa Bogom“** Izgleda da je ovaj rvač želeo da pokaže da nije Bog, iako u Postanju 32:30 Jakov shvata da je na neki način bio sa Bogom.

32:29 „Molim te, kaži mi svoje ime“ Ime duhovnih bića je na Starom bliskom istoku obično bilo pažljivo skrivano zbog moguće upotrebe imena u kletvama, zakletvama i obredima. Ovo svakako nije predstavljalo problem u Svetom pismu (vidite: Sudije 13:17-18), gde je Jahve svom narodu otkrio svoje ime (vidite: Izlazak 3:13-15), mada značenje njegovog imena nije uvek bilo u potpunosti poznato (uporedite Izlazak 6:3 s Postanjem 4:26). Kao što piše u Sudijama 13:18, Božije ime je suviše čudesno da bi ga ljudi shvatili.

32:30 „Peniel“ Peniel znači „Božije lice“ (*BDB* 819). Oblik „Penuel“ bi mogao biti drugi oblik starijeg imena za to mesto.

Ovo ime svakako pokazuje da je Jakov smatrao da je njegov protivnik bio Jahve, koji je mogao lako da savlada običnog smrtnika, ali je dozvolio dugotrajnu borbu kako bi pokazao svoju voljnost da radi sa Jakovom i da bude na njegovoj strani. On nije bio njegov protivnik, nego je došao da pomogne i da blagoslovi.

Ovo je zaista čudan drevni izveštaj koji sadrži mnoge nepoznanice, veoma slično Izlasku 4:24-26. Ne bi bilo veoma mudro koristiti ove dvosmislene tekstove za izgradnju doktrine ili za primenu. Oni ostaju misterija, a njihova tumačenja samo puka savremena nagađanja!

32:31 „hramao“ Nije u potpunosti jasno da li je ovo bilo trajno (kasnija jevrejska tradicija) ili privremeno.

32:32 „do dana današnjeg“ Ova fraza je tekstualni dokaz o radu kasnijeg urednika. Zabrana da se jede ovaj deo životinje je rabinska, a ne biblijska.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Ko se rvaao s Jakovom?
 - a. Neki čovek (vidite: Postanje 32:24)?
 - b. Neki anđeo (vidite: Postanje 32:26, Osija 12:3-4)?
 - c. Bog u ljudskom obliku (vidite: Postanje 32:30)?
 - d. Isus (Martin Luter, po uzoru na Justina)?
2. Koju ulogu u ostatku ovog poglavlja igraju anđeli iz Postanja 32:1?
3. Zašto su ovi susreti (s anđelom i s Isavom) bili toliko važni za Jakova?
4. Zašto je Jakovu promenjeno ime?

POSTANJE 33

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakovljevi susret sa Isavom	Jakovljevi i Isavovi susret	Jakovljevo pomirenje s Isavom (32:1-33:20)	Jakovljevi susret sa Isavom	Susret sa Isavom
33:1-3	33:1-3	33:1-3	33:1-5a	33:1-7
33:4-11	33:4-11	33:4-11	33:5b-7 33:8a 33:8b 33:9 33:10-11	33:8-11 Jakov se razdvaja od Isava
33:12-14	33:12-14	33:12-14	33:12 33:13-14	33:12-17
33:15-17	33:15-17	33:15-17	33:15a	
Jakov se nastanjuje u Sihemu	Jakov stiže u Hanaan		33:15b-17	Jakovljevi dolazak u Sihem
33:18-20	33:18-20	33:18-20	33:18-20	33:18-20

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

A. Ovo poglavlje se pretežno sastoji od razgovora (pogledajte u prevodu *TEV*) i reč „reče“ (*BDB* 55, *KB* 65) upotrebljena je deset puta.

Ovaj razgovor sadrži nekoliko zapovesti i zahteva:

1. „Zadrži svoje za sebe“, Postanje 33:9, *BDB* 224, *KB* 243, *JUSIV kala*
2. „Prihvati dar“, Postanje 33:11 *BDB* 542, *KB* 534, *IMPERATIV kala*
3. „Krenimo sada na put“, Postanje 33:12, *BDB* 652, *KB* 704, *KOHORTATIV kala*
- 4-5. „ići“ (dva puta), Postanje 33:12, *BDB* 229, *KB* 246, *KOHORTATIV kala*
6. „ti, gospodaru, idi ispred mene, tvog slugu“, Postanje 33:14, *BDB* 716, *KB* 778, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
7. „a ja ću polako“, Postanje 33:14, *BDB* 624, *KB* 675, *KOHORTATIV hitpaela*
8. „Daj da barem ostavim s tobom nekoliko mojih ljudi“, Postanje 33:15, *BDB* 426, *KB* 427, *KOHORTATIV hifila*
9. „Ljubazno je to od tebe, gospodaru“, Postanje 33:15, *BDB* 592, *KB* 619, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *KOHORTATIV*

B. Jakov se suočio sa svojim strahovima:

1. s Lavanom
2. s anđeoskim rvačem
3. s Isavom

C. Jakov se vratio u obećanu zemlju (Hanaan). Bog je ispunio obećanja koja mu je dao u Betelu, a obećanja koja je dao u sklopu saveza s Avraamom i njegovim potomcima se nastavljaju (drugim rečima, večni naum o otkupljenju se razvijao kako treba).

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 33:1-3 (SSP)

¹Jakov diže pogled i vide Isava kako dolazi sa četiri stotine ljudi, pa podeli decu Liji, Rahilji i dvema sluškinjama. ²Napred stavi sluškinje i njihovu decu, za njima Liju i njenu decu, a Rahilju i Josifa pozadi. ³On sâm pođe pred njima i sedam puta se pokloni do zemlje dok se približavao svom bratu.

33:2 Zapazite razlike u okviru porodice. Žene nižeg statusa i njihova deca išli su prvi, a omiljeni članovi porodice poslednji (Rahilja i Josif). Ali Jakovljevo srce se promenilo i on je krenuo pred svima njima (vidite: Postanje 33:3) – ako svi treba da poginu, neka on pogine prvi. On je i dalje postupao taktički, ali se uzdao u Jahveovo prisustvo i obećanu zaštitu.

33:3 „pokloni do zemlje“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 1005, *KB* 295, *IMPERFEKAT hištafela*) se ponavlja četiri puta:

1. Jakov se poklonio pred Isavom, Postanje 33:3
2. sluškinje i njihova deca su se poklonili pred Isavom, Postanje 33:6
3. Lija i njena deca su se poklonili pred Isavom, Postanje 33:7
4. Rahilja i njeno dete su se poklonili pred Isavom, Postanje 33:7

▣ „sedam puta“ Ovo je bio čin pokornosti (to znamo na osnovu Pisama iz Amarne, koja potiču iz XIV veka p.n.e.)

POSTANJE 33:4-11 (SSP)

⁴Isav mu potrča u susret i zagrlji ga, obesi mu se oko vrata i poljubi ga, pa obojica zaplakaše. ⁵Onda Isav diže pogled i ugleda žene i decu, pa upita: »Ko su ovi s tobom?« »Deca koju je Bog milostivo dao meni, tvom sluzi«, odgovori Jakov. ⁶Tada sluškinje i njihova deca priđoše i pokloniše se. ⁷Za njima priđoše Lija i njena deca i pokloniše se, a na kraju priđoše Rahilja i Josif, pa se i oni pokloniše. ⁸Isav upita: »A šta ćeš sa onim krdima što sam ih sreo?« »Da nađem milost u tvojim očima, gospodaru«, odgovori Jakov. ⁹Ali Isav reče: »Ja već imam mnogo, brate. Zadrži svoje za sebe.« ¹⁰»Ne, molim te«, reče Jakov. »Ako sam našao milost u tvojim očima, primi taj dar od mene. Jer, videti tvoje lice je kao videti lice Božije, sad kad si me milostivo primio. ¹¹Prihvati dar koji ti je donet, jer Bog je bio milostiv prema meni, pa imam svega.« Pošto ga je Jakov toliko nagovarao, Isav prihvati dar.

33:4 „Isav mu potrča u susret i zagrlji ga, obesi mu se oko vrata i poljubi ga, pa obojica zaplakaše“

Sve su to bili znaci srdačnog pozdrava:

1. „potrča“, BDB 930, KB 1207, IMPERFEKAT *kala*
2. „zagrlji ga“, BDB 287, KB 287, IMPERFEKAT *piela*
3. „obesi mu se oko vrata“, BDB 656, KB 709, IMPERFEKAT *kala*, vidite: Postanje 45:14; 46:29
4. „poljubi ga“, BDB 676, KB 730, IMPERFEKAT *kala* (ovih reči nema u *Septuaginti*, a u masoretskom tekstu je obeleženo kao dodatak), vidite: Postanje 45:15; 48:10; 50:1
5. „zaplakaše“, BDB 13, KB 129, IMPERFEKAT *kala* (u prevodima LXX, TEV i REB stoji „obojica zaplakaše“, ali moguće je prevesti i „on zaplaka“, vidite prevod NJB i komentare AB, str. 258)

33:5 Isav je postavio pitanje o skupinama žena s decom koje su pratile Jakova. Verovatno je bilo neobično da čovek ima dve žene i dve naložnice i da sa svima njima ima decu, jer Isav inače ne bi postavio to pitanje. Isavova reakcija na Jakovljeve odgovor nije zabeležena.

33:8 Isav je postavio pitanje i o svim darovima (životinjama) koje je Jakov poslao pred svojom porodicom (vidite: Postanje 32:13-21).

33:9 „brate“ U Bibliji za proučavanje *The NASB Study Bible*¹⁴⁹ (str. 51) zabeleženo je dobro zapažanje da je Isav Jakova oslojavao „brate“, a Jakov Isava „gospodar“. Jakov je to možda činio (1) iz taktičkih razloga, (2) a možda iz straha.

Darovi su u ono vreme bili česti u posebnim prilikama. Prema knjizi Džejmsa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁵⁰, (str. 41), odbiti dar je u onoj kulturi značilo da postoji napetost u odnosima. Isavovo odbijanje je pojačalo Jakovljeve najgore strahove! Isavu nisu bili potrebni Jakovljevi darovi, ali ih je prihvatio kao znak da prihvata svog brata.

33:10 Jakovljevo nagovaranje Isava da prihvati njegove darove da bi bio siguran da je Isav prihvatio njega (vidite: Postanje 33:14) upoređeno je s Božijom milošću („kao videti lice Božije“) prema njemu. Možda je bio u pitanju skriveni odjek Postanja 25:23.

149 Biblija za proučavanje s prevodom NASB, prim. prev.

150 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

33:11 Jakov je rekao da je Bog s kojim je u savezu izvor njegovog bogatstva (tj. „Bog je bio milostiv prema meni“, *BDB 335, KB 334, PERFEKAT kala*, vidite: Postanje 33:5; 43:29).

▣ „dar“ Ova reč (*BDB 139*) doslovno glasi „blagoslov“. To je ista reč koja je upotrebljena da se označi ono što je Jakov na prevaru uzeo od Isava u Postanju 27. Nije bila slučajnost što je Jakov hteo da blagoslovi svog brata davanjem ovih darova (doslovno: blagoslova), nego je na neki način hteo da se iskupi za svoje prevare iz prošlosti.

POSTANJE 33:12-14 (SSP)

¹²Onda Isav reče: »Krenimo sada na put. I ja ću s tobom [*NASB* - Krenimo na put. Hajde da idemo, i ja ću ići pred tobom].« ¹³Ali Jakov mu reče: »Ti, gospodaru, znaš da su deca nejaka, a treba da pazim i na ovce i krave koje doje. Ako životinje samo jedan dan budu terane suviše brzo, sve će uginuti. ¹⁴Zato ti, gospodaru, idi ispred mene, tvog slugu, a ja ću polako, brzinom kojom može marva koja je preda mnom i deca, dok ne stignem tebi, gospodaru, u Seir.«

33:13 Čitalac se pita da li su ove reči još jedan od poteza koji je Jakov upotrebio da bi se Isav osećao nadmoćno, pored toga što su poslužile kao izgovor. Njegova deca nisu bila „nejaka“, a stada su već bila prevalila velik put. Da li je Jakov i dalje bio lažov i prevarant?

POSTANJE 33:15-17 (SSP)

¹⁵Isav reče: »Daj da barem ostavim s tobom nekoliko mojih ljudi.« »Ljubazno je to od tebe, gospodaru, ali ne treba«, odvrati Jakov. ¹⁶Tako Isav istoga dana krenu nazad u Seir. ¹⁷Ali Jakov ode u Sukot i tamo sebi podiže kuću, a za stoku zaklone. Zato se to mesto i zove Sukot.

33:15 „ljudi“ Ovo je reč *goj* (*BDB 766 I*), koja obično ima negativan prizvuk jer se odnosi na neznaoše, ali ovde je upotrebljena za Isavove ljude, a u Izlasku 33:13 se odnosi na Božiji narod. Kontekst, kontekst i ponovo kažem – kontekst određuje značenje reči, a ne leksikoni! Reči poprimaju značenje u rečenici, a rečenice samo u pasusima ili u strofama, koje zatim poprimaju značenje u većim tekstualnim celinama. Čuvajte se „gotovih“ ili „tehničkih“ definicija!

33:17 „Sukot“ Ova reč (*BDB 697*) znači „senice“. Jakov je za sebe izgradio sklonište koje je nazvano „kuća“ (*BDB 108*), ali zapazite šta piše u Postanju 33:19. On je izgradio i „zaklone“ (*BDB 697*, tj. senice napravljene od grana) za svoje životinje.

Nismo sigurni da li je u toj oblasti postojalo neko selo pre Jakovljevog dolaska. Ovaj naziv je kasnije postao naziv grada (vidite: Sudije 8:5).

Ovo nije isto mesto kao Sukot koji se spominje u egipatskoj delti (vidite: Izlazak 12:37; Brojevi 33:5), nego grad na istočnoj obali Jordana (prema atlasu *The MacMillan Bible Atlas*¹⁵¹, str. 22).

Još jedno zapažanje: izgleda da Jakov nije pratio Isava do gore Seir, nego je otputovao u Sukot, koji nije na putu za Seir (to jest Edom). Čak je izgradio i kuću! Nismo sigurni da li nam tekst saopštava (1) da je to bilo namerno ili (2) se Jakovljeva poseta Seiru prosto ne spominje. Meni se više sviđa druga mogućnost, jer želim da verujem da je Jakov stvarno bio promenjen i da više nije bio lažov, obmanjivač i prevarant.

151 Biblijski atlas Makmilan, prim. prev.

POSTANJE 33:18-20 (SSP)

¹⁸Po dolasku iz Padan-Arama, Jakov srećno stiže do grada Sihema u Hanaanu i utabori se ispred grada. ¹⁹Zemlju na kojoj je razapeo svoj šator kupi za sto srebrnjaka od sinova Hamora oca Sihemovog. ²⁰Tamo Jakov podiže žrtvenik i nazva ga po Elu, Bogu Izraelovom [NASB – nazva ga Izraelov El-Elohe].

33:18 „Sihem“ Ovaj naziv može da se odnosi na sledeće:

1. na čoveka, Postanje 33:18,19; 34:2; Brojevi 26:31; Isus Navin 17:2; 24:32; Sudije 9:28
2. oblast između gore Eval i gore Gerizim. Isti koren (*BDB* 1014 I) znači „rame“ ili „ramena lopatica“.
3. grad, Isus Navin 20:7; 21:21; 24:1; Sudije 8:31

Sihem se prvi put spominje u Postanju 12:6, vezano za Avrama, a sada se spominje i vezano za Jakova (uporedite: Postanje 37:14).

Nema jasne veze između Postanja 33:17 i Postanja 33:18. Nije zabeleženo koliko je Jakov ostao u Sukotu. Izgleda da su u pitanju dva odvojena događaja koja su zabeležena bez jasne međusobne veze. Prelaz od izgradnje kuće na kupovinu zemlje možda označava prelaz sa privremenog na trajni boravak. Jedini problem je u tome što izgleda da se u Postanju 33:18 podrazumeva da se kupovina zemlje dogodila ubrzo nakon što je Jakov došao iz Padan Arama (oblasti oko Harana).

Rečeno mu je da se vrati u Betel, ali on se tu na kratko zaustavio i zatim tu i ostao, ali u tekstu ne piše zašto!

33:19 „Zemlju na kojoj je razapeo svoj šator kupi“ Kupovina zemlje podrazumeva trajno naseljavanje ili u najmanju ruku zakonsko naseljavanje.

▣ **„Hamor“** Ovo ime znači „magarac“ (*BDB* 331 II), a magarci su u drevnom svetu smatrani svetim životinjama. Ovo znamo na osnovu Tablica iz Marija, ali (1) i zbog toga što su bogati jahali na magarcima (vidite: Sudije 5:10) i (2) što su izraelski carevi prilikom svog ustoličenja jahali na posebnom magarcu (tj. Prva o carevima 1:33).

▣ **„za sto srebrnjaka“** Ovo je retka hebrejska reč *קֶסִיטָה*, *kesita* (*BDB* 903). U pitanju je nepoznata količina metala (vidite: Isus Navin 24:32; Jov 42:11). Moguće je da je u pitanju bilo sledeće: (1) cena jednog jagnjeta (*LXX*) ili (2) određena težina (mina) metala u obliku (ili s otiskom) jagnjeta.

33:20 „Tamo Jakov podiže žrtvenik“ Time je određeno mesto, vreme i način za klanjanje Bogu, što je omogućilo da se Jahveu prinesu molitve i žrtve (vidite: Postanje 8:20; 12:7-8; 13:18; 22:9; 26:25). Ovo je ispunjenje Jahveovog obećanja iz Postanja 28:15!

▣ **„Izraelov El-Elohe“** Ovaj SPOJ se sastoji iz sledećih reči:

1. *El*, *BDB* 42, vidite: Izlazak 34:6 i Posebnu temu kod Postanja 12:1
2. *Elohe*, *BDB* 43, vidite: Ponovljeni zakoni 32:15,17; Psalam 18:32
3. Izrael, vidite posebnu temu kod Postanja 32:28

U *Septuaginti* je prevedeno rečima „Bog Izraelov“, a u izdanju *The Jewish Study Bible*¹⁵² je u podnožnoj napomeni upotrebljen prevod *JPSOA*, i tamo stoji „*El*, Bog Izraelov“ (str. 69).

POSTANJE 34

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Podmuklost Jakovljevih sinova	Dinina zla kob	Sihem silovao Dinu	Dina silovana	Dina silovana
34:1-7	34:1-7	34:1-4 34:5-7	34:1-4 34:5-10	34:1-5 Sporazum o sklapanju brakova sa Sihencima 34:6-12
34:8-12	34:8-12	34:8-12	34:11-12	
34:13-17	34:13-17	34:13-17	34:13-17	34:13-19
34:18-24	34:18-24	34:18-24	34:18-24	34:20-24 Simeonova i Levijeva podmukla osveta
34:25-31	34:25-31	34:25-31	34:25-29 34:30 34:31	34:25-29 34:30-31

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

A. Jakov je morao da se suoči sa svojim strahovima i iskušenjima:

1. s Lavanom
2. sa Isavom
3. sa sklapanjem brakova s Hanaancima
4. s nasiljem Hanaanaca

B. Jakov je i dalje bio plašljiv:

1. lagao je Isavu i nije otišao za njim u Seir
2. nije otišao u Betel (iako mu je Bog rekao)
3. bio je u iskušenju da radi lične koristi počne da sklapa brakove s narodom u Hanaanu
4. plašio se osвете Hanaanaca

C. Božije ime se ne spominje u ovom poglavlju (možda namerno)!

D. Moguće je da je ovo poglavlje zabeleženo iz sledećih razloga:

1. kao kontrast Postanju 17
2. da se pokaže zašto je Juda u Pomazanikovoj lozi, a ne neki od starija tri sina; ovo poglavlje će ukloniti Simeona i Levija iz tog izbora (vidite: Postanje 49:5-7)
Ne zaboravite da se „istorijska naracija“ mora tumačiti sagledavanjem velikih tekstualnih celina (vidite Posebnu temu – Istorijska naracija Starog zaveta).

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 34:1-7 (SSP)

¹Dina, kći koju je Lija rodila Jakovu, izađe da poseti žene onoga kraja. ²Kada ju je video Sihem, sin Hamora Hivijca, vladara one zemlje, uhvati je i silova [NASB – uhvati je i leže s njom na silu]. ³Dina kći Jakovljeva priraste mu za srce, i on devojkju zavole, pa se trudio da zadobije njenu ljubav [NASB - pa joj je nežno govorio]. ⁴Sihem reče svom ocu Hamoru: »Uzmi mi ovu devojkju za ženu.« ⁵Kada je Jakov čuo da je njegova kći Dina obeščašćena, njegovi sinovi su bili kod stoke u polju, pa Jakov ne htjede ništa da preduzima dok se oni ne vrate. ⁶Tada Sihemov otac Hamor dođe da razgovara s Jakovom. ⁷Čim su čuli šta se dogodilo, Jakovljevi sinovi se vratiše s polja silno ožalošćeni i besni, jer je Sihem, kada je spavao s Jakovljevom kćeri, učinio ono što je u Izraelu sramotno i ne sme se činiti.

34:1 „Dina, kći koju je Lija rodila Jakovu“ Između Postanja 33 i Postanja 34 je prošlo dosta vremena i Jakovljeva deca su odrasla. Dina je jedina kći koja se spominje među Jakovljevom decom (vidite: Postanje 30:21), ali je sigurno bilo i drugih (vidite: Postanje 37:35). Dina je spomenuta zbog svoje važne uloge u ovom poglavlju. Njeno ime je ženski oblik hebrejske reči za „sud“ ili „presudu“ (BDB 192), čiji je muški oblik, hebrejska reč *dan*, poslužio kao ime za jednog od Jakovljevih sinova (vidite: Postanje 30:6) i kasnije kao ime jednog od izraelskih plemena.

NASB, NRSV,
TEV, NJB „poseti“
NKJV, LXX,
Pešita „vidi“

GLAGOL „videti“ (*BDB 906, KB 1157, KONSTRUKTNI INFINITIV kala*) može da se shvati na više načina (ona se očigledno udaljila od svog doma ili tabora bez pratnje):

1. da ih posmatra i sazna nešto o njima i njihovom načinu života
2. da poseti svoje prijateljice, jer Jakov je tamo živio već nekoliko godina
3. kao igra reči vezana za Postanje 34:2 – „Kada ju je video Sihem“ (isti GLAGOL)

34:2 „Sihem“ On je bio poglavar tamošnjeg plemena, a Hamor je tada bio njihov vladar. Sihem je dobio ime po njihovom glavnom gradu. Značenje ovog imena možete videti u beleškama kod Postanja 33:18.

Gramatički je moguće da se reč „vladar“ (*BDB 672 I*), koja znači „uzvišeni“, odnosi na Sihema, ali je jednako moguće i da se odnosi na Hamora – vidite u priručniku *A Handbook on Genesis*¹⁵³, Rejburn (Reyburn) i Fraj (Fry), izdavač USB, str. 786).

▣ **„Hivijca“** U *Septuaginti* stoji „Horijca“ (vidite: Postanje 34:2; Isus Navin 9:7). Očigledno je da su bili neobrezani i da su pripadali ne-semitskoj grupi naroda koju bi verovatno trebalo smatrati Hurijancima. Izrael su u drevnim vremenima okruživale samo dve grupe neobrezanih naroda. Prvi su bili Filistejci – plaćenici koji su došli iz egejske oblasti – a drugi ovi hurijanski došljaci, jer sva hanaanska plemena su praktikovala obrezivanje. Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

▣ **„uhvati je i leže s njom“** Ovo je *endijada* (dva GLAGOLA koja izražavaju istu radnju). Ovo zaprepašćuje savremene ljude, ali vladari su na Starom bliskom istoku imali određena prava. Nalaženje žene je u ono vreme i na onom području bilo veoma drugačije od savremenog zabavljanja i izlazaka (na primer: Izlazak 22:16-17; Ponovljeni zakoni 21:10-14; 22:28-29). Patrijarhalna kultura se pre svega zasnivala na pravima muškaraca, a prema slobodama žena i njihovim osećanjima bilo je malo obzira.

U Starom zavetu postoji nekoliko GLAGOLA koji označavaju seksualni čin:

1. leći s nekim, *BDB 1011, KB 1486*, vidite: Postanje 19:32; 26:10; 30:15; 39:7; Levitska 18:22¹⁵⁴
2. spavati s nekim (*NASB* – prići nekome), *BDB 897, KB 1132*, vidite: Postanje 20:4; Levitska 18:6,14,19; 20:16
3. ući k nekome, *BDB 97, KB 112*, vidite: Postanje 19:31; 29:21,23,30; 30:3,4,16; 38:8,9,16; 39:14
4. spoznati nekoga, *BDB 393, KB 390*, vidite: Postanje 4:1,17,25; 19:5,8; 24:16; 38:26; Brojevi 31:17,18,35; Sudije 19:22,25; 21:12

NASB, NRSV,
JPSOA „na silu“
NKJV, REB „prisilio je“
TEV „silovao“
NJB „primorao je da spava s njim“
LXX „ponizio je“
Pešita „obeščastio je“

153 Priručnik za Postanje, prim. prev.

154 Stihovi su izabrani na osnovu hebrejske reči, pa će se izraz u srpskom razlikovati od prevoda do prevoda, prim. prev.

Ovaj GLAGOL (*BDB 776, KB 853, IMPERFEKAT piela*) u *pielu* znači „poniziti“, u smislu nasilnog seksualnog napada (tj. silovanja, vidite: Ponovljeni zakoni 21:14; 22:24,29; Sudije 19:24; 20:5; Druga o Samuilu 13:12,14,22,32; Jezekilj 22:10,11).

34:3 „Dina kći Jakovljeva priraste mu za srce“ Iako je ovaj mladić bio ugledan u svom narodu (vidite: Postanje 34:19) ipak je počinio ovo nasilje nad Dinom, što je bio prekršaj protiv došljaka i njegove porodice.

Opis Sihemovih osećanja prema Dini ponovljen je na pet načina:

1. „Dina kći Jakovljeva priraste mu za srce“ (doslovno: „njegova duša se pripri za nju“), *BDB 179, KB 209, IMPERFEKAT kala*, vidite: Prva o carevima 11:2
2. „on devojkicu zavole“, *BDB 12, KB 17, IMPERFEKAT kala*; ova hebrejska reč prevedena kao „devojka“ (*BDB 655*) označava devojkicu koja je veoma mlada, ali je stasala za udaju
3. „pa joj je nežno govorio“ (doslovno: „pa je govorio devojkicom srcu“), *BDB 180, KB 210, IMPERFEKAT piela*, vidite: Postanje 50:21; Sudije 19:3; Ruta 2:13
4. „Moj sin Sihem se svom svojom dušom zaljubio u vašu kćer“, Postanje 34:8, *BDB 365 I, KB 362, PERFEKAT kala*, vidite: Ponovljeni zakoni 21:11
5. „jer je žudeo za Jakovljevom kćeri“, Postanje 34:19, *BDB 342, KB 339, PERFEKAT kala*

▣ „devojkicu“ Dina je u ovom poglavlju opisana pomoću nekoliko različitih izraza:

1. kći, Postanje 34:1, *BDB 123 I* (nekoliko puta)
2. devojkicu, Postanje 34:3, *BDB 655*, vidite: Postanje 34:12
3. mlada devojkicu, Postanje 34:4, *BDB 409*, vidite: Joil 3:3; Zaharija 8:5 (ovaj hebrejski izraz je u Starom zavetu upotrebljen za mladu devojkicu samo na ova tri mesta, a potiče od korena „roditi“)
4. sestra, Postanje 34:13, *BDB 27*, vidite: Postanje 34:14,27,31

34:4 „Sihem reče svom ocu Hamoru: »Uzmi mi ovu devojkicu za ženu.«“ Ovo je u skladu s običajem iz one kulture da roditelji ugovaraju brak svoje dece. Ipak, zapazite da je sin svom ocu uputio zahtev (*BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*). Problem je bilo Sihemovo seksualno nasilje koje je prethodilo ovom zahtevu (vidite: Postanje 34:7).

34:5

NASB, NKJV,

NRSV, LXX,

JPSOA

„ukaljao“

TEV

„osramotio“

NJB, REB

„obeščastio“

Ovaj GLAGOL (*BDB 379, KB 375, PERFEKAT piela*) se koristio da označi nešto što se prema Božijem zakonu smatra nečistim (vidite: Levitska 18:24-30), a ovde označava seksualnu nečistotu (vidite: Jezekilj 18:6,11,15; 22:11; 23:17; 33:26), jer Dinu je silovao neobrezani Hanaanac.

▣ „Jakov ne htede ništa da preduzima“ Iako u tekstu ne piše, razlozi za to su mogli biti sledeći:

1. iskušenje da iskoristi tu situaciju u svoju korist (vidite: Postanje 34:6,30)
2. da sačeka da se njegovi sinovi i sluge naoružaju
3. da dozvoli da i braća kažu svoje mišljenje o situaciji

34:7 Dinina braća su bila veoma besna.

1. „silno ožalošćeni“, *BDB 780, KB 864, IMPERFEKAT hitpaela*, vidite: Postanje 6:6
2. „i besni“, *BDB 354, KB 351, IMPERFEKAT kala*, vidite: Postanje 4:5,6; 31:36; 39:19

3. „učinio ono što je u Izraelu sramotno“, *BDB* 615, tj. bezosećajno je zanemario moralna merila Jakovljevog doma i vere, vidite: Ponovljeni zakoni 22:21; Sudije 19:23; 20:6; Druga o Samuilu 13:12 (upotrebljena je IMENICA „budala“)

▣ „u Izraelu“ Ova reč je tu upotrebljena u svom kasnijem značenju i u ovom izrazu se odnosi na zakone Izraela kao naroda. To je znak da je na tekstu kasnije radio neki urednik, sastavljač ili pisar (vidite: Ponovljeni zakoni 22:21; Isus Navin 7:15; Sudije 19:23; 20:10).

Neki komentatori smatraju da upotrebljeni PREDLOG (*BDB* 88-91) označava objekat („Izraelu“), ali on znači „u“ (dakle „u Izraelu“).

POSTANJE 34:8-12 (SSP)

⁸Hamor im reče: »Moj sin Sihem se svom svojom dušom zaljubio u vašu kćer. Molim vas da mu je date za ženu. ⁹Sklapajte brakove s nama – dajte nam svoje kćeri za žene, a vi uzimajte naše. ¹⁰Živite među nama – zemlja vam je na raspolaganju [*NASB – zemlja je pred vama*]: živite, trgujte i stičite imovinu u njoj.« ¹¹A Sihem reče Dininom ocu i braći: »Učinite mi tu milost, i daću vam što god hoćete. ¹²Odredite koliko god hoćete cenu za nevestu i koliko god hoćete dar, i ja ću vam dati koliko god tražite – samo mi devojkę dajte za ženu.«

34:8 „Hamor im reče“ On se ovde obraćao svoj Dininoj braći i polusestrama. Sihemov otac je pokušavao da umiri njihov bes i osećaj obeščašćenosti.

Stih 11 pokazuje da se obraćao i samom Jakovu.

34:9 „Sklapajte brakove s nama“ To nije bilo običaj Avraamove (vidite: Postanje 24:3) niti Isaakove porodice (vidite: Postanje 28:1,8). Jakov je sada bio na proveru.

34:10 „zemlja vam je na raspolaganju [*NASB – zemlja je pred vama*]“ Ovo je hebrejski idiom za dozvolu slobodnog pristupa zemlji i slobodnog kretanja (vidite: Postanje 13:9; 20:15).

Zapazite šta su sve obećali Jakovu i njegovoj porodici ako pristanu na ovaj brak:

1. „Živite među nama“, Postanje 34:10
2. „zemlja vam je na raspolaganju“, Postanje 34:10
3. „živite, trgujte ... u njoj“, Postanje 34:10 (reč prevedena kao „trgujte“ verovatno u ovom kontekstu znači „slobodno se krećite“, vidite: Postanje 42:34, prevod *NJB*, ali isti koren može da znači „trgovci“, vidite: Postanje 23:16; Prva o carevima 10:28-29)
4. „i stičite imovinu u njoj“, Postanje 34:10
5. „daću vam što god hoćete“, Postanje 34:11
6. „Odredite koliko god hoćete cenu za nevestu i koliko god hoćete dar“, Postanje 34:12

Sve ovo na određeni način poručuje „Postanite jedno s nama!“ Jakov je trebalo da bude u Betelu, ali je predugo ostao u okolini grada Sihema i sada su nasilje i bol bili cena njegovog prestupa.

34:12 „koliko god hoćete cenu za nevestu i koliko god hoćete dar“ To je hebrejska reč *mohar* (*BDB* 555), koja označava svadbeni dar. Ovde se ne radi o kupovini mlade, nego o nadoknadi zbog toga što iz porodice odlazi pomoć u radu (vidite: Izlazak 22:16-17; Prva o Samuilu 18:25). Ovaj svadbeni dar se obično čuvao za mladu, za slučaj muževe smrti ili za njene kasnije potrebe (vidite: Postanje 31:15 gde su se Lavanove kćeri žalile zbog toga što je Lavan potrošio novac od njihovih svadbenih darova).

POSTANJE 34:13-17 (SSP)

¹³Jakovljevi sinovi odgovoriše Sihemu i njegovom ocu Hamoru pritvorno, jer je Hamor obeščastio njihovu sestru Dinu, ¹⁴i ovako im rekoše: »Ne možemo to da učinimo – da damo svoju sestru neobrezanom čoveku – jer bi to za nas bila sramota. ¹⁵Daćemo vam svoj pristanak samo ako postanete kao mi tako što ćete obrezati svako svoje muško. ¹⁶Tek tada ćemo vam davati svoje kćeri i uzimati vaše kćeri za sebe, živeti među vama i s vama postati jedan narod. ¹⁷Ali, ako nas ne poslušate i ne obrežete se, onda ćemo mi uzeti svoju sestru i otići.«

34:13

NASB	„s varkom“
NKJV	„odgovoriše varljivo“
NRSV, Pešita	„odgovoriše ... varljivo“
TEV	„varljivo“
NJB	„lukav odgovor“
LXX	„lukavo“
JPSOA	„obmanjujući ga“

IMENICA prevedena rečju „pritvorno“ (BDB 941) obično označava prevaru. Isak je u Postanju 27:35 upotrebio tu reč za Jakovljeve postupke, a reč od istog korena upotrebljena je i kad je Lavan prevario Jakova podmetnuvši mu Liju u Postanju 29:25. Ova Jakovljeva osobina prošla je i na članove njegove porodice.

34:14-17 „neobrezanom čoveku“ Obrezanje je bilo znak saveza s Jahveom (vidite: Postanje 17:9-14), ali Dinina braća su ga ovde upotrebila za svoje ciljeve fizičke prirode, a ne u duhovnom smislu koji je Bog imao na umu kad je zapovedio obrezivanje. Oni su imali skrivene pobude i Sihemovo nasilje su upotrebili kao izgovor za nasilan napad na čitavo pleme! Jevrejski zakon „oko za oko“ (vidite: Izlazak 21:24; Levitska 24:20) bio je dat baš zato da bi se zaustavile takve vrste osvete.

POSTANJE 34:18-24 (SSP)

¹⁸Njihov predlog se svide Hamoru i njegovom sinu Sihemu. ¹⁹Mladić, koji je bio najugledniji od svih u domu svoga oca, nije nimalo oklevao da uradi ono što su tražili, jer je žudeo za Jakovljevom kćeri. ²⁰Stoga Hamor i Sihem odoše na kapiju svoga grada da razgovaraju sa svojim sugrađanima. ²¹»Ti ljudi su prijateljski raspoloženi prema nama«, rekoše. »Pustimo ih da žive u našoj zemlji i da u njoj trguju – ima za njih dovoljno prostora u ovoj zemlji. Mi možemo da se ženimo njihovim kćerima, a oni mogu da se žene našim kćerima. ²²Ali ovi ljudi će pristati da žive s nama kao jedan narod samo ako se svako muško među nama obreže kao što se oni obrezuju. ²³Zar neće njihova stoka, njihova imovina i sve njihove ostale životinje tako postati naše? Zato im dajmo svoj pristanak, i oni će živeti među nama.« ²⁴I svi se njihovi sugrađani složiše sa Hamorom i njegovim sinom Sihemom, pa se svako muško u gradu obreza.

34:19 Ovaj stih beleži tri stvari koje je Sihem učinio da zadobije pristanak Jakovljeve porodice: (1) nije odlagao; (2) pokazivao je koliko je očaran Jakovljevom kćeri; i (3) stavio je svoj ugled na kocku.

34:20 „na kapiju svoga grada“ Kapija je bila mesto gde se odvijao društveni i pravosudni život ondašnjih zajednica. On je uputio molbu prisutnim ljudima (tj. onima koji su bili dovoljno stari za borbu), ističući mogućnosti za zaradu (vidite: Postanje 34:23).

34:21 Sva četiri GLAGOLA u ovom stihu su u IMPERFEKTU *kala* koji je upotrebljen kao JUSIV (npr. „hajde da ih pustimo...“).

34:23 Sihemci su predloženo obrezanje videli kao priliku da uvećaju moć i bogatstvo svog plemena. Narod koji je bio u savezu sa Bogom ne bi porastao, ali jedno hanaansko pleme bi!

34:24 Neverovatno! Ovo je bio ogroman ustupak koji su građani Sihema učinili svojim poglavarima. Obrezanje je bolno i opasno za odrasle muškarce (zbog infekcije), oni su bili spremni na sve to samo zato da bi se njihov poglavar oženio strankinjom za kojom je žudeo (što je značilo i da njihova vladarska loza više neće biti čista). Savremenim zapadnjacima je teško da shvate istočnjačku plemensku odanost i poštovanje prema plemenskim vođama.

POSTANJE 34:25-31 (SSP)

²⁵Trećega dana, dok su svi oni još imali bolove, dva Jakovljeva sina, Simeon i Levije, Dinina braća, uzeše svoje mačeve, nesmetano udoše u grad i ubiše svako muško. ²⁶Mačem pogubiše Hamora i njegovog sina Sihema, uzeše Dinu iz Sihemove kuće i odoše. ²⁷Ostali Jakovljevi sinovi dođoše na mesto pokolja i opljačkaše grad zato što im je sestra bila obeščašćena. ²⁸Uzeše njihovu sitnu i krupnu stoku, magarce i sve njihovo što je bilo u gradu i na polju. ²⁹Odneše sve njihovo bogatstvo, odvedoše sve njihove žene i nejač i opljačkaše sve što je bilo u kućama. ³⁰Tada Jakov reče Simeonu i Leviju: »Uvalili ste me u nevolju, jer su me stanovnici ove zemlje, Hanaanci i Perizani, zamrzeli. Malo nas je, pa ako se oni udruže protiv mene i napadnu me, bićemo istrebljeni i ja i moji ukućani.« ³¹Ali oni rekoše: »Ne može on s našom sestrom da postupa kao sa bludnicom.«

34:25 „Trećega dana ... Simeon i Levije, Dinina braća“ Odrasli muškarci su trećeg dana nakon obrezanja imali izuzetno jake bolove. Lijin drugi i treći sin su to znali i to su iskoristili da pobiju sve muškarce u Sihemu i da za sebe uzmu iz grada žene, decu i sva dobra. To će kasnije, u Postanju 49:5-7, biti osnova za proroštvo protiv toga da ova dva izraelska plemena dobiju vodeći položaj u Jakovljevom narodu. Ovi događaji su navedeni čak i kao razlog zbog koga Levi neće dobiti nasledstvo s ostalim plemenima, nego će se raspršiti među njima.

34:26 „uzeše Dinu iz Sihemove kuće“ Pošto je ono bila patrijarhalna kultura čitalac u tekstu ne nalazi ništa o Dininim osećanjima ili željama i zato postavlja sledeća pitanja:

1. Da li je Dina dragovoljno ostala u Sihemovoj kući ili je na to bila primorana?
2. Da li se uopšte vratila kući i ispričala šta joj se desilo ili su u Postanju 34:1 s njom bili i neki članovi njene porodice?
3. Da li je bila svesna posledica koje bi njen brak sa Hanaancem imao na osnovu saveza sa Bogom?

34:27

NASB	„Jakovljevi sinovi“
LXX, Pešita	„ali Jakovljevi sinovi“
TEV, NJB,	
REB	„ostali Jakovljevi sinovi“

Engleski prevod *NASB* prati masoretski tekst, ali u drevnim prevodima je prevedeno tako da izgleda da su svi Jakovljevi sinovi učestvovali u pljački, ali ne i u pokolju. Plen je morao biti suviše velik da bi samo dva Jakovljeva sina mogla gda ga pokupe i kasnije koriste.

34:28-29 Savremeni ljudi se zgražavaju nad drevnim ratovima zbog ondašnjeg nasilja i uzimanja plena. Žene i decu su smatrali imovinom koja može da se prilagodi novom društvu (na isti način su doživljavali i Dinu).

34:30-31 Izgleda da je Jakov više reagovao iz straha od posledica nego uzdajući se u Boga. Bog je obećao da će ga zaštititi i da će biti s njim, ali izgleda da je Jakov, zbog broja protivnika, pokazao sumnju da Bog to može i stoga nije reagovao na osnovu Božijeg obećanja (vidite: Postanje 28:15).

Kao što je Bog upotrebio Revenu i Jakova da primora Isaaka da uradi ono što je bilo predskazano (vidite: Postanje 25:23), tako su sada i Jakovljevi sinovi primorali Jakova da postupi ispravno (tj. da ne sklapa brakove s Hanaancima i da otputuje u Betel). Ovaj obrazac se ponovo pojavljuje u Sudijama 8:33-35.

Bog radi na iznenađujuće načine da postigne svoje ciljeve u Avraamovoj porodici!!!

34:30

NASB, NRSV,

JPSOA	„odvratnim“
NKJV	„ogavnim“
NJB, REB	„smradom“
LXX	„zlom“
Pešita	„povredili moj ugled“

Ovaj KONSTRUKTNI INFINITIV *hifila* (*BDB* 92, *KB* 107) znači „učiniti smrdljivim“ (vidite: Izlazak 16:24; Psalam 38:5). Ovde je upotrebljen u prenesenom smislu, da označi odbačenost od ljudi, a tako i u Izlasku 5:21 i Prvoj o Samuilu 27:12.

▣ „**Hanaanci i Perizani**“ Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

POSTANJE 35

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakov se seli u Betel	Jakov se vraća u Betel	Jakov putuje iz Sihema do Mamrea	Bog blagosilja Jakova u Betelu	Jakov u Betelu
35:1-4	35:1-4	35:1-4	35:1 35:2-4	35:1 35:2-5
35:5-8	35:5-7	35:5-8	35:5-8	35:6-8
Jakov dobija ime Izrael	35:8			35:9-10
35:9-15 (10) (11-12)	35:9-15	35:9-15	35:9-15	35:11-13 35:14-15
	Rahiljina smrt		Rahiljina smrt	Venijaminovo rođenje i Rahiljina smrt
35:16-21	35:16-20	35:16-21	35:16-18 35:19-21	35:16-20 Ruvim počinio rodoskrnuće
	35:21-22		Jakovljevi sinovi	35:21-22a
35:22a		35:22a	35:22a	
Izraelovi sinovi				Jakovljevih dvanaest sinova
35:22b-26	Jakovljevih dvanaest sinova	35:22b-26	35:22b-26	35:22b-26
	35:23-26			
	Isaakova smrt		Isaakova smrt	Isaakova smrt
35:27	35:27-29	35:27-29	35:27-29	35:27-29
35:28-29				

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

A. Božije zapovesti Jakovu:

1. „Spremi se“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
2. „idi“, *BDB 748, KB 828, IMPERATIV kala*
3. „živi“ (doslovno: „boravi“), *BDB 442, KB 444, IMPERATIV kala*
4. „podigni žrtvenik“, *BDB 793, KB 889, IMPERATIV kala*, povalja se i kasnije, u Postanju 35:11
5. „Budi plodan“, *BDB 826, KB 963, IMPERATIV kala*
6. „množi se“, *BDB 915, KB 1176, IMPERATIV kala*; ova i prethodna zapovest pripadaju sledećm nizu zapovesti:
 - a. upućenih životinjama, Postanje 1:22
 - b. Adamu i Evi, Postanje 1:28
 - c. Noju, Postanje 9:1,7
 - d. Avraamu, na razne načine
 - e. i sada Jakovu

B. Jakov je svojoj porodici zapovedio da se pripremi:

1. „Odbacite tuđe bogove“, *BDB 693, KB 747, IMPERATIV hifila*
2. „očistite se“, *BDB 372, KB 369, IMPERATIV hifila*
3. „i presvucite“, *BDB 322, KB 321, IMPERATIV hifila*
4. „hajde“, *BDB 877, KB 1086, KOHORTATIV kala*, vidite: Postanje 35:1
5. „da idemo“, *BDB 748, KB 828, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao KOHORTATIV, vidite: Postanje 35:1

C. Kada je Jakov konačno poslušao Boga i otišao u Betel, Jahve mu je verovatno ponovo govorio, Postanje 35:9-15

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 35:1-4 (SSP)

¹Bog reče Jakovu: »Spremi se, pa idi [NASB – pa se popni] u Betel i tamo živi. Tamo podigni žrtvenik Bogu koji ti se pokazao kada si bežao od svoga brata Isava.« ²Jakov reče svojim

ukućanima i svima koji su bili s njim: »Odbacite tuđe bogove koje imate sa sobom, očistite se i presvucite, ³a onda hajdemo [NASB – hajde da idemo] u Betel. Tamo ću podići žrtvenik Bogu koji me je uslišio kada sam bio u nevolji i bio sa mnom na putu kojim sam išao.« ⁴Tako oni predadoše Jakovu sve tuđe bogove koje su imali i minduše koje su nosili na ušima, a Jakov to zakopa pod jednom smrdljivom [NASB – hrastom] kod Sihema.

35:1 „Bog reče Jakovu: »Spremi se, pa idi [NASB – pa se popni] u Betel...“ Jakovljevi prvi susret s Jahveom dogodio se na ovom mestu, vidite: Postanje 28:18-22 i 35:14. Jahve je sebe nazvao „Bog Betela“ kada je u Postanju 31:13 rekao Jakovu da se vrati u Hanaan.

GLAGOL „popeti se“ (BDB 748, KB 828, IMPERATIV *kala*) može da se shvati na dva načina:

1. Betel je bio južnije od Sihema, ali je imao veću nadmorsku visinu.
2. Ovaj GLAGOL se često koristio za odlazak u Hram (tj. za odlazak na neko sveto mesto). Betel je možda predstavljao bliskost sa Bogom.

▣ **„podigni žrtvenik“** Reč „žrtvenik“ (BDB 258) znači „mesto za klanje“. Izraelski praoci su načinili mnoge žrtvenike:

1. Noje na gori Ararat, Postanje 8:20
2. Avraam
 - a. kod Sihema, Postanje 12:7
 - b. kod Betela, Postanje 12:8
 - c. kod Hevrona, Postanje 13:18
 - d. kod Morije, Postanje 22:9
3. Isaak kod Beer Ševe, Postanje 26:25
4. Jakov
 - a. kod Sihema, Postanje 33:20
 - b. kod Betela, Postanje 35:7

Prinošenje žrtava se očigledno upražnjavalo i pre saveza sklopljenog preko Mojsija.

35:2 „Odbacite tuđe bogove koje imate sa sobom“ Reč „bogovi“ (malo „b“ – MNOŽINA) zapravo je ista ona reč *elohim* koja je u Postanju 35:1 upotrebljena za Boga (veliko „B“). Kontekst mora presuditi kako se ova reč prevodi. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

Ovaj stih je zanimljiv zbog toga što pokazuje duhovnu pripremu koja je bila neophodna za obnovljenje obećanja datih u sklopu saveza. Ovi tuđi bogovi mogli su da budu (1) kućni bogovi, tj. *terafimi* iz Postanja 31:19,30, (2) drugi bogovi koje su iz Harana doneli pripadnici Jakovljeveg doma, ili (3) bogovi uzeti u Sihemu, oni koji su bili načinjeni od dragocenih metala (i zbog toga imali novčanu vrednost) i koji su bili umetnički izrađeni (estetska vrednost). Ovo je slično obnovi saveza u Isusu Navinu 24:14,23 (vidite: Prva o Samuilu 7:3).

Zanimljivo je da ova duhovna priprema bila simbolizovana kupanjem i promenom odeće (vidite: Izlazak 19:10; Brojevi 8:7,21; 19:19). GLAGOL „očistiti“ (BDB 372, KB 369) je u IMPERATIVU *hifila*, što znači da to nije bio Jakovljevi predlog, nego zapovest. Ovo je jedino mesto na kom se ovaj GLAGOL pojavljuje u Postanju, ali je veoma čest u Levitskoj. Ovaj spoljašnji, fizički simbol, trebalo je da odražava unutrašnju duhovnu pripremu čitave Jakovljeve šire porodice. Pokolj iz Sihema ih je sve strahovito ukaljao.

35:3 „hajdemo [NASB – hajde da idemo gore] u Betel. Tamo ću podići žrtvenik Bogu“ Jakov se vraća na mesto svog prvog ličnog susreta sa Bogom (vidite: Postanje 28:18-22). Čitalac se u ovom trenutku pita da li je on, nakon svega što je doživeo s Jahveom, sada bio jednobozac (tj. da li je verovao

u jednog jedinog boga) ili je bio glavnobožac (*henoteista*, tj. da li je smatrao da postoji više bogova, ali da on i njegova porodica treba da imaju samo jednog boga).

35:4 „tuđe bogove“ Ovaj izraz se možda odnosi na „kućne bogove“ (*terafime*, vidite: Postanje 31:19,30,34; Sudije 17:5; Prva o Samuilu 19:13; Osija 3:4). Vidite i Posebnu temu – Kućni bogovi (*terafimi*). Oni su bili vezani za klanjanje precima. Svakako je moguće da su pripadnici Jakovljevog doma (tj. njegove sluge, vidite: Postanje 35:6b) bili mnogobošci i da su sa sobom poneli simbole i umetničke prikaze svojih bogova.

▣ **„minduše koje su nosili na ušima“** Ovo su očigledno bile nekakve amajlije vezane za njihovo idolopoklonstvo (vidite: Osija 2:13).

NASB, NKJV,

NRSV „sakrio“

TEV, NJB,

JPSOA, REB „zakopao“

GLAGOL (*BDB* 380, *KB* 377, IMPERFEKAT *kala*) može da znači „sakriti“ ili „zakopati“ (vidite: Jov 40:13). Od koga ih je Jakov skrivao? Ovo je bio čin kojim je njegova šira porodica iz Harana ostvarila jasan prekid sa religijskim običajima iz prošlosti.

▣ **„pod jednim hrastom“** „Hrast“ je prevod iz *Septuaginte* (vidite i u *Pešiti*; vidite i belešku u knjizi *Fauna and Flora of the Bible*¹⁵⁵, izdavač: *UBS*, str. 154-155). U hebrejskom tekstu stoji reč koja znači „smrdljika“ (*BDB* 18). Izgleda da je drveće imalo veoma važnu ulogu u Starom zavetu i često se nalazilo na svetim mestima (vidite: Postanje 12:6; 13:18; 14:13; 18:1; Ponovljeni zakoni 11:30; Isus Navin 24:26; Sudije 9:6,37).

POSTANJE 35:5-8 (SSP)

⁵Potom krenuše, a Bog učini da žitelje okolnih gradova obuzme strah od Jakovljevih sinova, pa niko ne pođe u poteru za njima. ⁶Jakov i sav narod koji je bio s njim stigoše u Luz, to jest Betel, u Hanaanu, ⁷gde on sagradi žrtvenik. On to mesto nazva El Betel, jer mu se tamo Bog pokazao kada je bežao od svoga brata. ⁸Tada umre Devora, Revekina dojkinja, pa je sahraniše niže Betela, pod hrastom koji nazvaše Alon Bahut.

35:5 „žitelje okolnih gradova obuzme strah“ Koren reči „strah“ je *לח* (*BDB* 369, *KB* 363, vidite: Postanje 9:2; Jov 41:25), a isto tako i hebrejska reč *לחלח*, koja se nalazi u Jovu 6:21. Onaj osnovni koren sa dva suglasnika može da znači i „izbezumljenost“ (vidite: Prva o Samuilu 2:4) ili „prestravljenost“ (vidite: Jeremija 10:2; 46:5). U ovom stihu upotrebljen je oblik *לחלח*, koji se pojavljuje samo tu.

Iako ova reč nije upotrebljena u tekstovima o osvajanju obećane zemlje, izgleda da ima prizvuk „svetog rata“ (doslovno: „prestravljenost od Boga“ vidite: Izlazak 15:16; 23:27; Isus Navin 10:10). Ratovi su na Starom bliskom istoku vođeni u ime nacionalnog boga. Ovde bi iz neposrednog konteksta moglo da se shvati da se ovaj izraz odnosi na pokolj u Sihemu (vidite: Postanje 34). Bog je bio s Jakovom na poseban i prepoznatljiv način!

Moguće je da je reč *elohim* upotrebljena kao dopuna koja pojačava izraz i da je stoga značenje tog izraza „veliki strah“, kao što je to u Postanju 23:6 (vidite engleske prevode *NASB* i *REB*).

155 Životinjski i biljni svet Biblije, prim. prev.

35:6 „Luz“ Iz Postanja 28:19 znamo da se Jakov sreo s Jahveom u okolini ovog hanaanskog grada i da je to mesto susreta nazvao Betel. Hanaanci su u tom razdoblju taj grad zvali „Luz“ (*BDB* 531 II, što znači „bademovo drvo“), a Jevreji su ga zvali „Betel“ („Božija kuća“, *BDB* 110), po imenu mesta gde se Jakov prvi put sreo s Jahveom.

35:7 Vidite beleške kod Postanja 26:25.

NASB, NRSV „El Betel“
NKJV, NJB,
JPSOA „El Betel“
TEV „Bog Betela“

Izraelski praoci su davali imena mestima gde su doživeli Božije ukazanje. Jahve je na ovom mestu blizu Luza prvi put stupio u dodir s Jakovom. Jakov se toga tako dobro sećao! Zato je ovo mesto ponovo nazvao *El Betel*, što doslovno znači „El kuće Elove“, ovaj put zbog anđela (za ovu reč vidite: Jov 1:6; Psalam 8:5, a za anđeoski sabor vidite: Postanje 1:26; 3:22; 11:7; Prva o carevima 22:19) koji su se penjali i silazili i zbog Jahvea koji je stajao iznad ili pored merdevina.

▣ **„jer mu se tamo Bog pokazao“** Reč koja je ovde prevedena „Bog“ je hebrejska reč *elohim*, koja je u MNOŽINI. Kada se ova reč upotrebljava za jedinog Boga, tada obično uz nju stoji GLAGOL u JEDNINI, ali ovde je GLAGOL u MNOŽINI (*BDB* 162, *KB* 191, MNOŽINA PERFEKTA *nifala*). Ovo bi (prema rečniku *ABD*, tom 1, str. 270) moglo da bude zbog toga što je u Postanju 28:18 reč *elohim* upotrebljena u vezi sa Božijim anđelima. Ovakva pojavljivanja reči *elohim* s GLAGOLOM u MNOŽINI su retka.

Moguće je i da GLAGOL koji je i u PERFEKTU i u MNOŽINI označava potpuno otkrivenje.

35:8 „Tada umre Devora, Revekina dojkinja“ Ovaj detalj ukazuje na onovremenog očevica događaja koji je učestvovao u pisanju ovog teksta! Devora je bila veoma verna služavaka još od Postanja 24:59. Verovatno je već bila prilično stara. Zapazite da je sahranjena ispod (*BDB* 1065) nekog hrasta, dakle na nekom svetom mestu. To mesto su nazvali Alon Bahut, što znači „hrast plača“ (*BDB* 47 i 113).

▣ **„niže Betela ... pod hrastom“** Ove reči (*BDB* 1065) treba objasniti, jer su (na engleskom) dvosmislene:

1. „niže Betela“ znači da je u pitanju bila manja nadmorska visina od žrtvenika
2. „pod hrastom“ znači ispod krošnje, a ne ispod debla

POSTANJE 35:9-15 (SSP)

⁹Nakon što se Jakov vratio iz Padan-Arama, Bog mu se opet pokaza i blagoslovi ga.

¹⁰»Zoveš se Jakov«, reče mu Bog,

»ali se više nećeš zvati tako,
nego će ti ime biti Izrael.«

Tako mu Bog dade ime Izrael.

¹¹Bog mu još reče:

»Ja sam Bog Svesilni.

Budi plodan i množi se.

Od tebe će poteći narod i mnoštvo narodâ,
i biće careva među tvojim potomcima.

¹²Zemlju koju sam dao Avraamu i Isaaku,

dajem i tebi, a daću je i tvome potomstvu.«

¹³Tada se Bog podiže od njega sa mesta na kom je s njim razgovarao. ¹⁴Jakov uspravi jedan kamen kao stub na mestu na kom je Bog s njim razgovarao, pa na njega izli žrtvu levanicu, a poli ga i uljem. ¹⁵Mesto na kom je Bog s njim razgovarao Jakov nazva Betel.

35:9-12 Ova obnova saveza i saveznih obaveza veoma podseća na Postanje 28:13-15. Vreme ovog susreta nije navedeno, ali događaj veoma podseća na Postanje 32:28-32, kada je Jahve potvrdio promenu Jakovljevog imena u Izrael.

35:10 „Jakov ... Izrael“ Engleski prevod *NASB* prevodi Postanje 35:10 i Postanje 35:11-12 kao poeziju, a to se uklapa s ponavljanjem određenih reči u Postanju 35:10 i odgovara poeziji koju nalazimo kod bogojavljanja u Postanju 12:1-3, 15:1 i 17:1-5.

Iznenadujuće je što nismo sigurni koje je značenje (koren) reči „Izrael“. Vidite Posebnu temu – Izrael (ime).

35:11 „Ja sam Bog Svesilni“ Ovo je hebrejski izraz *El Šadaj* (SPOJ reči *BDB* 42 i 994). Iz Izlaska 6:2-3 saznajemo da je to u Postanju bilo uobičajeno ime za Boga (vidite: Postanje 17:1; 28:3; 35:11; 43:14; 48:3). Izgleda da je ovo ime nastalo spajanjem reči *El* (*BDB* 42), što je na Starom bliskom istoku bila zajednička imenica „bog“ i čiji koren verovatno znači „biti jak“ ili „moćan“, i reči *Šadaj* (׀ַשָׁדַי, *BDB* 994), čiji koren bi mogao imati veze sa ženskim dojkama (*BDB* 994, vidite: Postanje 49:25). Ovo ime bi se moglo prevesti i kao „Svedovoljni“ ili, kao što su rabini tvrdili, „Samodovoljni“, mada je ono u Brojevima 24:4,16, u engleskom prevodu *NASB*, prevedeno kao „Svesilni“. Često su ga koristili ljudi koji nisu Izraelci, na primer Jov i Valaam. Ovaj naziv je često bio povezan s Božijim blagoslovom (vidite: Postanje 17:1; 28:3; 35:11; 48:3-4). Vidite i Posebnu temu – Božija imena.

U Ponovljenim zakonima 32:17 nalazi se reč sličnog korena (׀ַשָׁדַי, *BDB* 993) koji je preveden rečju „demon“ (pozajmljenica iz asirskog jezika).

▣ **„Budi plodan i množi se“** Vidite beleške kod Postanja 17:1 i 28:3. Ovaj Božiji nalog je na snazi još od Postanja 1 (važio je za životinje, za ljude i sada za ovu porodicu s kojom je Bog sklopio poseban savez).

▣ **„Od tebe će poteći narod i mnoštvo narodâ“** Ovo se očigledno odnosi na Jakovljeve potomke (vidite: Postanje 48:4), ali i na mnogo veću grupu naroda (tj. na sve one koje je Bog načinio „na svoju sliku“, Postanje 1:26-27). Razmotrite sledeće:

1. Božije obećanje iz Postanja 3:15
 2. Domet Božijeg poziva Avramu iz Postanja 12:3
 3. Zvanja koja je Bog dao Izraelu i cilj koji je postavio za Izrael u Izlasku 19:5-6
 4. Sveopšti domet kod Isaije, gde piše da će „narodi“ biti uključeni
 5. Krunu Isusovih reči: nalog upućen crkvi Mateju 28:19-20 i ponavljen u Luku 24:47 i Delima 1:8
 6. Propovedi u Delima apostolskim i Pavlova pisma
 7. Jasne tvrdnje o svrsi Starog zaveta, u Galaćanima 3 i u Poslanici Jevrejima
- Fraza iz ovog stiha namerno ima manji domet, ali ima izvanredan teološki značaj!

▣ **„biće careva među tvojim potomcima“** Ova fraza može da se shvati na dva načina:

1. kao književna paralela izrazu „mnoštvo naroda“
 2. kao način da se podseti na savez sa Avraamom (vidite: Postanje 17:6,16)
- Od Jakova su potekla „plemena“, a od Avraama „carevi“.

35:12 Ovde su ponovo potvrđena obećanja koja su prvobitno bila data Avraamu (vidite: Postanje 13:15; 26:3; 28:13). Jahveova obećanja bila su upućena njegovoj porodici, lozi njegovih potomaka! Neki od njih su bili jači i duhovniji od ostalih, ali ovo nije bilo obećanje dato „miljenicima“, nego obećanje da se ispuni večni naum Boga stvoritelja na čiju sliku su stvoreni svi ljudi (vidite: Postanje 1:26-27)! To je obećanje da će Bog otkupiti pali ljudski rod (vidite: Postanje 3:15)! Bog je izabrao jednog čoveka i tako izabrao sve ljude! Vidite Posebnu temu – Jahveov večni naum o otkupljenju.

35:13 „Tada se Bog podiže od njega“ GLAGOL „podiže“ (*BDB 748, KB 828*) ima širok raspon značenja („popeti se“, „podići se“, „ići gore“, „procvetati“, „žrtvovati“, „vratiti“, „pratiti“ i druga). Ovde je u pitanju prostorni opis Božijeg odlaska od Jakova (vidite: Postanje 17:22). Ljudi drevnog sveta su verovali da su Bog i nebo „gore“, a kazna „dole“. Dim žrtava penjao se gore Bogu (vidite: Postanje 8:20; 22:2,13). Bog je govorio s planina ili sa neba (vidite: Izlazak 19-20), a Božiji anđeli su u Postanju 28:12 silazili s neba i penjali se na nebo.

Pošto savremeni ljudi znaju koliko je materjalna tvorevina velika, mnogi pisci komentara smatraju da je o Bogu bolje govoriti kao o međudimenzionalnom biću nego kao o prostornom biću. Nebo je pre svega osoba, a mesto je nevažno.

▣ **„na mestu na kom je Bog s njim razgovarao“** Istovetna fraza ponovljena je u Postanju 35:14. Izgleda da ovakva vrsta ponavljanja predstavlja jednu čestu pisarsku grešku (zvanu *ditografija*).

35:14 „Jakov uspravi jedan kamen kao stub“ To isto je učinio u Betelu i u prošlosti (vidite: Postanje 28:18,19,22). Zapazite i da će u ovom poglavlju, u dvadesetom stihu, podići stub nad Rahiljinim grobom. Takvi stubovi obeležavali su mesta na kojima su se odigrali važni događaji.

▣ **„izli žrtvu levanicu, a poli ga i uljem“** Ovde su upotrebljena dva različita GLAGOLA:

1. prvi je reč *BDB 650, KB 703, IMPERFEKAT hifila*, a odnosi se na žrtvu levanicu (*BDB 651*)
2. drugi je reč *BDB 427, KB 428, IMPERFEKAT kala*, a odnosi se na maslinovo ulje (*BDB 1032*, vidite: Postanje 28:18) koje se koristilo za spravljanje posebnog ulja za pomazanje, Izlazak 29:7; Levitska 8:12

35:15 U Postanju je tri puta zabeleženo kako Jakov daje ime ovom mestu na kom je doživeo Božija otkrivenja. Neki smatraju da je to zbog toga što je tekst pisalo više različitih pisaca (teorija *JEDP*), ali ja smatram da je to slično kao što Dela apostolska sadrže tri izveštaja o Pavloom obaćenju. U pitanju je bio događaj od velikog teološkog značaja – Jahve se objavio Jakovu Izraelu!

POSTANJE 35:16-21 (SSP)

¹⁶Onda Jakov i njegovi krenuše iz Betela. Kada je bilo još vrlo malo do Efrate, Rahilja poče da se porađa, a imala je jake trudove. ¹⁷Dok su trudovi trajali, babica joj reče: »Ne boj se, jer i ovo će biti sin.« ¹⁸Na izdisaju [*NASB – dok ju je duša napuštala*] – jer je umirala – dade sinu ime Ben-Oni, ali mu njegov otac dade ime Venijamin. ¹⁹Tako Rahilja umre, pa je sahraniše na putu za Efratu, to jest Vitlejem. ²⁰Jakov postavi kameni stub nad njenim grobom i taj stub do dana današnjeg označava Rahiljin grob. ²¹Potom Izrael krenu dalje i razape svoj šator sa druge strane kule Eder.

35:16 „Efrata“ Ovo je drugo ime za Vitlejem u Judi (vidite: Mihej 5:2). Postojali su i drugi Vitlejemi, ali Efrata je bio naziv za onaj Vitlejem koji se nalazio u blizini Jerusalima i koji je kasnije bio Davidov grad i mesto gde će se roditi Pomazanik (vidite Posebnu temu – Pomazanik).

▣ „imala je jake trudove“ *Piel* ovog GLAGOLA (BDB 904, KB 1151) se u Starom zavetu nalazi samo na ovom mestu.

Izabrana porodica je patila i razboljevala se (vidite: Postanje 27:1) kao i svi drugi ljudi, jer ljudi trpe posledice Pada. Bog se umešao u život izabrane porodice kako bi osigurao njen opstanak, ali ne i da bi im obezbedio udobnost i lak život. Vidite knjižicu Gordona Fija (Gordon Fee) *The Disease of the Health and Wealth Gospels*¹⁵⁶.

35:17 „Ne boj se“ Ovaj GLAGOL (BDB 431, KB 432, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV) nas pomalo iznenađuje. Čovek bi pomislio da ona u tom trenutku razmišlja o svojoj smrti, ali u ovom odlomku je naglašeno da joj je na prvom mestu bilo važno da rodi zdravog sina (vidite: Prva o Samuilu 4:20). Izgleda da je ovaj događaj bio ispunjenje molbe koju je uputila Bogu u Postanju 30:24.

35:18 „dok ju je duša napuštala“ „Duša“ je prevod hebrejske reči *nefeš* (BDB 659, vidite beleške kod Postanja 35:18). Treba da budemo pažljivi da ne pomešamo grčku filozofiju s jevrejskim Svetim pismom. Stari zavet ne kaže da ljudi imaju dušu, nego da jesu duša (vidite: Postanje 2:7). Reč „duša“ potiče od akadске reči *napištu*, koja označava disajne organe ili grlo (vidite: Psalam 69:3). *Nefeš* nemaju samo ljudi, nego u prvim delovima Postanja vidimo da ga imaju i životinje (vidite: Postanje 1:21,24; 2:19; Levitska 11:46; 24:18). U pitanju je hebrejski idiom kojim se izražava da ovozemaljski fizički život prestaje kada biće prestane da diše.

▣ „dade sinu ime Ben-Oni, ali mu njegov otac dade ime Venijamin“ Ime koje mu je dala Rahilja znači „sin moje tuge“ (BDB 122), ali Jakov ga je promenio u ime koje znači „sin moje desne ruke“. Desna ruka označavala je položaj veštine, časti i pomoći. U tablicama iz Marija saznajemo da je ovaj izraz mogao da znači i „sin juga“ (što označava mesto njegovog rođenja, tj. Hanaan).

35:19 „to jest Vitlejem“ Verovatno je neki kasniji urednik umetnuo ove reči u tekst (vidite imena mesta u Postanju 35:6,27 i 36:1, i frazu „do dana današnjeg“ u Postanju 35:20). Iako lično smatram da je Mojsije napisao najveći deo Petoknjižja, istovremeno smatram da se u Petoknjižju vidi ruka još nekih urednika, a vide se i usmena i pisana predanja potekla od samih izraelskih praotaca koja je Mojsije upotrebio. Neki od ovih urednika mogli su biti sledeći ljudi: Isus Navin, Samuil, pisac Prve i Druge o carevima, Ezra, Jeremija i neki sveštenici.

35:21 „kule Eder“ Ovo ime na hebrejskom glasi *Migdal Eder*. Reč „Migdal“ (BDB 153) znači „kula stražara“ i upotrebljena je u nazivima nekoliko mesta (vidite: Isus Navin 15:37; 19:38). Ova kula je bila u blizini Vitlejema (vidite: Mihej 4:8). „Eder“ (BDB 727) znači „stado“ ili „krdo“. Ova uzvišica, nastala gomilanjem kamenja, služila je kao dobro mesto s kog se moglo paziti na stada.

POSTANJE 35:22a (SSP)

22aDok je Izrael živeo u tom kraju, Ruvim ode i leže sa Bilhom, naložnicom svoga oca, a Izrael za to sazna.

35:22 „Ruvim ode i leže sa Bilhom, naložnicom svoga oca“ Ovaj sramni čin je donekle bio povezan s njegovim očekivanjem da će primiti nasledstvo (vidite: Prva o carevima 2:13-25). Ruvim je hteo da primora svog oca da požuri i što pre ga imenuje glavom porodice, ali pokazalo se da mu je to donelo osudu i odbačenost (vidite: Postanje 49:3-4; Prvi letopisi 5:1). Kao što je Bog sprovodio svoju volju

¹⁵⁶ Bolesti zvane „evanđelje zdravlja i bogatstva“, prim. prev.

kroz jalove žene izraelskih praotaca, tako je pokazao svoju volju i dozvolivši da od Lijinog četvrtog sina (Jude) potekne Pomazanikova loza.

▣ „a Izrael za to sazna“ *Septuaginta* dodaje reči „i zbog toga se ražalosti“ (vidite prevode *TEV* i *NAB*). Tih reči nema u masoretskom tekstu i nismo sigurni da li ih *Septuaginta* dodaje ili su se nalazile u nekom starijem hebrejskom rukopisu.

POSTANJE 35:22b-26 (SSP)

^{22b}Jakov je imao dvanaest sinova. ²³Lijini sinovi: Ruvim, Jakovljevi prvorodeni sin, Simeon, Levije, Juda, Isahar i Zavulon. ²⁴Rahiljini sinovi: Josif i Venijamin. ²⁵Sinovi Rahiljine sluškinje Bilhe: Dan i Neftalim. ²⁶Sinovi Lijine sluškinje Zilpe: Gad i Asir. To su Jakovljevi sinovi koji su mu se rodili u Padan-Aramu.

▣ „Jakov je imao dvanaest sinova“ Narodska etimologija vezana za njihova imena omogućuje određenu fleksibilnost koja se može uočiti u proroštvima iz Postanja 49.

POSTANJE 35:27 (SSP)

²⁷Jakov se vrati svom ocu Isaaku u Mamru kod Kirjat-Arbe, to jest Hevrona, gde su boravili i Avraam i Isaak.

35:27 „Jakov se vrati svom ocu Isaaku u Mamru“ To je bilo još mesto na kom je rastao neki poseban hrast (vidite: Postanje 13:18; 14:13; 18:1). Nismo sigurni kad se ovo desilo. Da li je Jakov čekao sve ovo vreme od kad se vratio u Hanaan i tek sad otišao da poseti svoga oca?! Ovo je verovatno još jedan osvrt na prošlost.

POSTANJE 35:28-29 (SSP)

²⁸Isaak je živeo 180 godina. ²⁹Umro je [*NASB* – Isak je izdahnuo poslednji put i umro i bio pridružen svojim precima] u dubokoj starosti, poživевši mnogo godina, i njegovi ga sinovi Isav i Jakov sahraniše.

35:29 „Isak je izdahnuo poslednji put i umro“ Izgleda da je Isaak dugo godina živeo u veoma teškom stanju (vidite: Postanje 27:1). Jakov nije bio tu dvadeset godina, a njegov otac je očekivao da će umreti ubrzo nakon njegovog odlaska. To pokazuje da je ovaj izraelski praotac, iako je imao Božiji blagoslov, ipak doživeo fizičke teškoće i bolesti koje su trajale tokom jednog dugog razdoblja njegovog života.

▣ „pridružen svojim precima“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 62, *KB* 74, IMPERFEKAT *nifala*) znači „sakupiti“ ili „ukloniti“. To je ustaljeni izraz koji označava posmrtno pridruživanje svojoj porodici (vidite: Postanje 25:8,17; 35:29; 49:29,33; Brojevi 20:24,26; 27:13; 31:2; Ponovljeni zakoni 32:50). Starozavetna otkrivenja o zagrobnom životu su kratka i dvosmislena (osim retkih nagoveštaja vaskrsenja u Jovu i Psalmima).

Ovaj GLAGOL bi mogao imati sledeća značenja:

1. ustaljeni izraz za mirnu smrt
2. ustaljeni izraz koji označava da je sahranjen u porodičnom grobu

3. ustaljeni izraz koji označava da se on ponovo sastao sa svojim voljenima koji su mrtvi (što bi ujedno bilo potvrđenje da ličnost postoji posle smrti). Vidite *Hard Sayings of the Bible*¹⁵⁷, str. 127-129.
4. ustaljeni izraz za čekanje sa voljenima koji su umrli dok Bog ne podigne mrtve (vidite: Jov 14:14-15; 19:25-27; Psalam 16:10; 49:15; 86:13; Jezekilj 37; Danilo 12:2-3; Osija 13:14). Najpotpuniji novozavetni tekst o vaskrsenju je Prva Korinćanima 15.

35:29 „u dubokoj starosti, poživješi mnogo godina“ „Duboka starost“ je ustaljeni izraz za dug život. Smrt je smatrana prirodnim krajem svakog ljudskog života. Dug život se smatrao blagoslovom, a smrt je bila prijatelj svakom verniku koji zađe u duboku starost (a i danas je tako)!

▣ **„njegovi ga sinovi Isav i Jakov sahraniše“** Kao što su se Jišmael i Isaak sastali da sahrane Avraama, tako su i ova dva sina, Isav i Jakov, bili zajedno na sahrani svog oca. Sahrana je očigledno bila veoma važan događaj u onoj kulturi.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Jakov otputovao samo do Sihema, a ne skroz do Betela?
2. Ko su bili Hivijci?
3. Da li se preljuba uvek smatrala odvratnim zločinom ili je to shvatanje počelo s Mojsijevim zakonom?
4. Zašto je Ruvimu, Simeonu i Leviju uskraćena mogućnost da postanu patrijarhalne glave cele porodice?
5. Na koje tuđe bogove je Jakov mislio u Postanju 35:2?
6. Šta simbolizuju minduše koje se spominju u Postanju 35:4?
7. Zašto su ovi nomadi koji borave u pustinji smatrali da su mesta na kojima raste drveće sveta?
8. Zašto je Jakov podizao stubove na posebnim mestima i u posebnim trenucima svog života? Zašto je podizanje stubova kasnije osuđeno?
9. Da li mi imamo dušu ili jesmo duša? Zašto?

POSTANJE 36

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Isavova seoba	Isavova porodica	Edomski spiskovi	Isavovi potomci	Isavove žene i deca u Hanaanu
36:1	36:1-8	36:1-5	36:1-5	36:1-5
36:2-5				Isavova seoba
36:6-8		36:6-8	36:6-8	36:6-8
Isavovi potomci				Isavovi potomci u Seiru
36:9-14	36:9-14	36:9-14	36:9-13a	36:9
				36:10
				36:11-12
			36:13b	36:13
			36:14	36:14
	Poglavari Edoma			Poglavari Edoma
36:15-19	36:15-16	36:15-19	36:15-16	36:15-16
	36:17		36:17	36:17
	36:18-19		36:18-19	36:18
				36:19
	Seirovi sinovi		Seirovi potomci	Potomci Seira Horijca
36:20-30	36:20-30	36:20-30	36:20-21	36:20-28
			36:22	
			36:23	
			36:24-26	
			36:27	
			36:28	
			36:29-30	36:29-30
	Edomski carevi		Edomski carevi	Edomski carevi
36:31-39	36:31-39	36:31-39	36:31-39	36:31-39
	Poglavari potekli od Isava			Poglavari potekli od Isava
36:40-43	36:40-43	36:40-43	36:40-43	36:40-37:1

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE POZADINE – Izraelov odnos sa Isavovim (tj. Edomovim) potomcima

- A. Od Izraela se tražilo da bude posebno prijateljski nastrojen prema Edomu zbog toga što su bili u srodstvu:
1. Brojevi 20:14
 2. Ponovljeni zakoni 23:7,8
- B. Vreme je donelo brojne probleme između Izraela i Edoma:
1. Brojevi 20:14-21
 2. Sudije 11:16-17
 3. Prva o Samuilu 14:47-48
 4. Druga o Samuilu 8:14
 5. Prva o carevima 11:14-25
 6. Druga o carevima 14:22; 16:5,6
 7. Drugi letopisi 20:10-30; 21:8-15
 8. Amos 1:6,9
- C. Postoje brojna proroštva protiv Edoma:
1. Isaija 34, od 5. stiha; Isaija 63
 2. Jeremija 49:7-22; Plač Jeremijin 4:21,22
 3. Jezekilj 25, od 12. stiha; Jezekilj 35; 36:2-6
 4. Amos 1:11,12
 5. Avdija
- D. Postanje 36 sadrži Isavov rodoslov. Izgleda da je u pitanju odraz proroštva iz Postanja 27:39-40. Pošto se fraza koja se stalno ponavlja u Postanju („ovo je povest o...“) nalazi i u Postanju 36:1, jasno je da je Mojsije upotrebljavao ove starozavetne likove kao osnovu podele svog izveštaja o počecima jevrejskog naroda (vidite: Postanje 2:4; 5:1; 6:9; 10:1; 11:10,27; 25:12,9; 36:1,9; 37:2), a ljudi koji su pripadali Pomazanikovoj lozi dobili su najviše prostora i pažnje u knjizi.

E. Kratka podela ovog poglavlja:

1. Postanje 36:2-9 – Isavova deca u Hanaanu
2. Postanje 36:10-14 – Isavovi unuci u Seiru
3. Postanje 36:15-19,40-43 – Poglavari Edomskog naroda
4. Postanje 36:20-30 – Spiskovi narodnih vladara u ovoj oblasti
5. Postanje 36:31-39 – Kasniji carevi Edoma
(sličan spisak se nalazi i u Prvim letopisima 1:35-54)
6. Postanje 36:40-43 – Imena poglavara koji su potekli od Isava

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 36:1 (SSP)

¹Ovo je povest o Isavu, to jest Edomu:

36:1 „Ovo je povest o“ Ova fraza koja se više puta ponavlja (moguće je da je u pitanju *kolofon*) označava glavne celine Postanja (vidite: Postanje 2:4; 5:1; 6:9; 10:1; 11:10, 27; 25:12, 19; 36:1, 9; 37:2). U ovom izrazu nema GLAGOLA.

▣ „o Isavu, to jest Edomu“ Poreklo Edomaca je u ovom poglavlju naglašeno više puta (vidite i Postanje 8, 9, 19, 43) zato što je Isav bio Jakovljevićev brat. Isavova veza sa Edomom je jasno izražena u Postanja 25:25,30.

POSTANJE 36:2-5 (SSP)

²Isav se oženio Hanaankama: Adom kćeri Elona Hetita, Oholivamom kćeri Aninom, a unukom Civona Hivijca, ³i Bosmat kćeri Jišmaelovom, a sestrom Nevajotovom. ⁴Ada Isavu rodi Elifaza, Bosmat rodi Reuela, ⁵a Oholivama rodi Jeuša, Jaalama i Koreja. To su Isavovi sinovi koji su mu se rodili u Hanaanu.

36:2 „Isav se oženio Hanaankama“ Imena Isavovih hanaanskih žena zabeležena su na tri različita mesta – u Postanju 26:34,35; 28:8 i 36, od 2. stiha – ali problem je u tome što se njihova imena na tim mestima razlikuju. Ova razlika se objašnjava na sledeće načine: (1) u pitanju nisu bile tri žene, nego četiri; (2) neke od ovih žena su imale više od jednog imena. Izgleda da tekst jasno beleži da je Isav imao najmanje dve žene Hanaanke i jednu ženu koja je bila Jišmaelova kći.

▣ „Adom kćeri Elona Hetita“ Kći Elona Hetita je u Postanju 26:34 nazvana Bosmat (*BDB* 142). Neobično je što je u Postanju 36:3 isto to ime upotrebljeno za Jišmaelovu kći. Raši kaže da je to možda bilo često žensko ime, pošto je moguće da je koren tog imena bio vezan za miomiris ili kâd (*BDB* 141). Jevrejsko predanje, koje je veoma snažno nastrojeno protiv Isava, tvrdi da je njeno ime vezano za kâd koji je prinostila idolima i na taj način su hteli da je predstave kao idolopoklonicu.

Reč „Hetit“ (*BDB* 366) se u Starom zavetu koristi za tri različita naroda:

1. Za izvorne stanovnike središnjeg dela Male Azije koji su se zvali Hati (govorili su hatski jezik), iz trećeg milenijuma p.n.e. Oni nisu bili ni semitski ni indoevropski narod.
2. Indoevropski osvajači iz drugog milenijuma p.n.e. (govorili su nesitski jezik) koji su osnovali veliko i moćno carstvo.

3. Hetovi potomci (Postanje 10:15; 23:3,5,7,10,16,20; 25:10; 27:46; 49:32). Oni su navedeni kao jedan od deset naroda koji su se naselili u Hanaanu.

Kada tri različita naroda imaju isto ime to stvara velike zabune.

▣ **„Oholivama“** Ovo ime znači „šator na uzvišici“ (*BDB* 14), ali o korenu svih ovih imena se može raspravljati. Isti koren može da znači i „drvo“, „aloja“, „sjati“, ili „biti čist“. Iz Postanja 26:34-35 je jasno da je ista devojka imala ime Judita (ako je Isav imao samo tri žene). Raši kaže da je Isav promenio njeno ime u Judita (*BDB* 397 II) i kaže da to ime znači „jevrejska“ (*PRIDEV, BDB* 397 I). To je trebalo da pokaže da je ona prestala sa svojim idolopoklonstvom i Isav bi na taj način ostavio snažan utisak na svog oca Isaaka. Neobično je što se ovo ime pojavljuje i u Postanju 36:41, dakle u istom poglavlju, a odnosi se na muškarca, iako je i dalje u ŽENSKOM obliku, što pokazuje da je došlo do nekakve greške u hebrejskom tekstu ovog poglavlja. Razlike među rodoslovima su u Svetom pismu česte iz sledećih razloga: (1) zato što je teško zabeležiti duge nizove imena bez pisarskih grešaka i (2) zato što je teško prenositi imena iz jednog jezika u drugi. Zapazite koliko imena je drugačije u Prvim letopisima 1:35-54.

▣ **„a unukom Civona Hivijca“** U masoretskom tekstu piše „kćeri“, ali u Samarjanskom Petoknjižju, u *Septuaginti* i u sirijskom prevodu stoji „sinom“. Iz neposrednog konteksta i iz Postanja 36:24 je jasno da je u pitanju bila njegova unuka.

Civon je ovde nazvan Hivijcem. Ako je istina da je ova devojka bila rođaka neke od devojaka spomenutih u Postanju 26, onda je nazvana i Hetitkinjom. U prevodu Starog zaveta postoji prilična zbrka po pitanju odnosa između naziva „Hetit“ (*BDB* 366), „Hivijac“ (*BDB* 295), i „Horijac“ (*BDB* 360 II, vidite: Postanje 36:20; 14:6). Naziv „Horijci“ (vidite: Postanje 36:20) se koristio za nesemitske Hurijance (*ZPEB*, tom 3, str. 228-229), ali izgleda da se mogao posebno odnositi na grupu Semita koji su bili rudari ili su živeli u pećinama (*BDB* 359, *KB* 339, „jama“). Dokaz za to je činjenica da su sva njihova imena semitska, a ne hurijanska.

36:3 „Bosmat“ Ova devojka je u Postanju 28:9 nazvana „Mahalat“, što znači „pomilovanje“ (*BDB* 142). Zanimljivo je što je u Samarjanskom Petoknjižju njeno ime promenjeno iz Bosmat (Postanje 36:3,4,10) u Mahalat. To znači da su stručnjaci veoma rano prepoznali probleme s ovim imenima (probleme koji su nastali zbog toga što osoba može imati dva imena, nadimak ili može promeniti ime). Ne treba zaboraviti da se Isav oženio jednom od Jišmaelovih kćeri da bi ugodio svom ocu i majci.

▣ **„sestrom Nevajotovom“** Smatra se da je Jišmael u to vreme već bio mrtav, pa je njenu udaju dogovorio njen brat i zato se njegovo ime spominje u tekstu. Moguće je i nešto drugo – što se često dešavalo u kulturama Starog bliskog istoka – da je njen brat bio porodični predstavnik što se tiče sklapanja brakova (kao Lavan, Simeon i Levije, pa čak i Avraam, koji je tvrdio da je Sarajin brat). Neki smatraju da je u ovim arapskim plemenima postojala sklonost ka matrijarhatu jer u ovim rodoslovima ima tako puno ženskih imena, ali u ovom trenutku ne možemo biti sigurni u to zbog nedovoljnog broja istorijskih dokumenata.

36:4-5 Ovo je spisak najvažnijih plemena poteklih od Isava. Od tog spiska je kasnije nastao spisak poglavlara zabeležen u kasnijem delu poglavlja. Ovo poglavlje može da se podeli na osnovu sadržaja ovih rodoslova:

1. Postanje 36:2-9 – Isavova deca u Hanaanu
2. Postanje 36:10-14 – Isavovi unuci u Seiru
3. Postanje 36:15-19,40-43 – Poglavlari Edomskog naroda
4. Postanje 36:20-30 – Spiskovi narodnih vladara u ovoj oblasti

5. Postanje 36:31-39 – Kasniji carevi Edoma
6. Postanje 36:40-43 – Imena poglavara koji su potekli od Isava
Sličan spisak se nalazi i u Prvim letopisima 1:35-54.

36:5 „Korej“ Izabrao sam samo jedno od imena koje se spominje na dva mesta da bih pokazao kako je teško ispravno shvatiti tačne odnose među ljudima u ovim rodoslovima. Neki smatraju da se tu spominju dva različita Koreja, jedan u Postanju 36:5, a drugi u Postanju 36:16, ali Raši kaže da je taj Korej bio nezakoniti sin – da je bio Elifazov sin, to jest da je Elifaz spavao sa Oholivomom, jednom od žena svoga oca Isava. To su jevrejske predrasude protiv Isava. Rabinska tumačenja ovog poglavlja su veoma negativna i pretpostavljaju da su Isavovoj lozi postojala strahovita rodoskrvnuća i porodični problemi. To je možda istina, ali u tekstu nema ni reči o tome i tako negativno tumačenje može nastati samo na osnovu predrasuda.

POSTANJE 36:6-8 (SSP)

⁶Isav uze svoje žene, sinove, kćeri i sve svoje ukućane, svoju stoku i ostale životinje i svu imovinu koju je stekao u Hanaanu, pa ode u jednu zemlju podalje od svoga brata Jakova. ⁷Jer, njihova je imovina bila toliko velika da ne bi mogli da žive zajedno – zemlja u kojoj su boravili nije mogla da ih izdržava obojicu zbog njihove stoke. ⁸Tako se Isav, to jest Edom, nastani u gorskom kraju Seiru.

36:6 „Isav uze svoje žene, sinove ... pa ode u jednu zemlju podalje od svoga brata Jakova“ U ovom poglavlju je navedeno da je to učinio zbog potrebe za većom površinom pašnjaka (vidite: Postanje 36:7). Teološki gledano, moguće je da je to učinio i zbog toga što je Jakov bio pravi naslednik zemlje u Palestini (zbog Isaakovog blagoslova) i da je po svom povratku nasledio očeva stada.

36:8 „Tako se Isav, to jest Edom, nastani u gorskom kraju Seiru“ Možda je Isav tokom godina Jakovljevog odsustva selio svoja stada iz Seira nazad u Hanaan u različitim dobima godine i stoga ovaj tekst možda prosto izveštava da je Isav boravio u Seiru (vidite: Postanje 32:3). Ipak, treba naglasiti da to nije sigurno, jer je gora Seir postala tradicionalno vezana za Edomce.

POSTANJE 36:9-14 (SSP)

⁹Ovo su potomci Isava, praoca Edomaca, u gorskom kraju Seiru. ¹⁰Ovo su imena Isavovih sinova: Elifaz, sin Isavove žene Ade, i Reuel, sin Isavove žene Bosmat. ¹¹Elifazovi sinovi: Teman, Omar, Cefo, Gaatam i Kenaz. ¹²Timna, naložnica Elifaza sina Isavovog, rodi Elifazu Amaleka. To su potomci Isavove žene Ade. ¹³Reuelovi sinovi: Nahat, Zara, Šama i Miza. To su potomci Isavove žene Bosmat. ¹⁴Sinovi Isavove žene Oholivame kćeri Anine, a unuke Civonove, koje je rodila Isavu: Jeuš, Jaalam i Korej.

36:10 „Ovo su imena Isavovih sinova“ Pošto se imena Isavovih sinova ponavljaju, jasno je da je ovo poglavlje sastavljeno iz nekoliko različitih vrsta rodoslovnih dokumenata (vidite beleške kod Postanja 36:4-5).

36:11 „Elifazovi sinovi“ Postoje mnoge rasprave o tome da li je to isti onaj Elifaz koji se spominje u Knjizi o Jovu. Izgleda da je to stvarno moguće zbog zemlje Uz koja se spominje u Jovu i Elifazovog sina koji se zvao Uz, a spominje se u Postanju 36:28. Edom je bio poznat po svojim mudracima,

posebno iz grada Temana. Ova dva dokaza ukazuju na to da je Edom bio Jovova domovina. Nije sigurno da li je baš ovaj Elifaz bio onaj Jovov „prijatelj“.

36:12 „Timna, naložnica Elifaza sina Isavovog, rodi Elifazu Amaleka“ Ova naložnica je očigledno izdvojena zbog toga što je bila majka „Amalečana“ (vidite: Izlazak 17; Ponovljeni zakoni 25:17,19; Prva o Samuilu 15), ljutih neprijatelja Izraela. Ova rečenica je izraz prezira, jer to je jedino dete naložnice koje se spominje u ovom rodoslovu.

36:14 „Sinovi Isavove žene Oholivame“ Mnogo se raspravljalo o tome zašto su sinovi ove Isavove žene navedeni zajedno s njegovim unucima. Neki kažu da je to bio način da se njena deca potisnu na isti nivo s unucima i da ta rečenica stoga izražava prezir prema njima. Moguće je da je sve to bilo vezano za nasledna prava.

POSTANJE 36:15-19 (SSP)

¹⁵Ovo su plemena [NASB – poglavari] potekla od Isava: Sinovi Elifaza, Isavovog prvorođenog sina: Teman, Omar, Cefo i Kenaz, ¹⁶Korej, Gaatam i Amalek plemena su potekla [NASB – poglavar Teman, poglavar Omar, poglavar Cefo i poglavar Kenaz, ¹⁶poglavar Korej, poglavar Gaatam i poglavar Amalek poglavari su potekli] od Elifaza u Edomu. To su Adini potomci. ¹⁷Sinovi Reuela sina Isavovog: Nahat, Zara, Šama i Miza plemena su potekla [NASB – poglavar Nahat, poglavar Zara, poglavar Šama i poglavar Miza poglavari su potekli] od Reuela u Edomu. To su potomci Isavove žene Bosmat. ¹⁸Sinovi Isavove žene Oholivame: Jeuš, Jaalam i Korej plemena su potekla [NASB – poglavar Jeuš, poglavar Jaalam i poglavar Korej poglavari su potekli] od Isavove žene Oholivame kćeri Anine. ¹⁹To su Isavovi, to jest Edomovi, sinovi i to su njihova plemena [NASB – njihovi poglavari].

36:15-19 Ovo je spisak plemenskih poglavara koji su potekli od Isava. Reč „poglavar“ (BDB 49 II) je hebrejska reč koja znači „hiljadu“ (BDB 48 II), a koristila se na sledeće načine:

1. Za deo porodice ili bratstva, Isus Navin 22:14; Sudije 6:15; Prva o Samuilu 23:23; Zaharija 9:7
2. Za vojnu jedinicu, Izlazak 18:21,25; Ponovljeni zakoni 1:15
3. Za doslovni broj hiljadu, Postanje 20:16; Izlazak 32:28
4. Na simboličan način, Postanje 24:60; Izlazak 20:6 (Ponovljeni zakoni 7:9; Jeremija 32:18)
5. U ugaritskom jeziku (semitskom jeziku koji je srodan hebrejskom) isti suglasnici kao u reči *aluf* tvore reč koja znači „poglavar“ (vidite: Postanje 36:15). To bi značilo da je u Brojevima 1:39 spomenuto 60 poglavara i 62.700 ljudi iz Danovog plemena. Problem je što je u nekim plemenima bio preveliki broj poglavara naspram broja ljudi.

Mnogi starozavetni problemi sa brojevima nastaju zbog toga što ne možemo biti sigurni kako da prevedemo hebrejske reči koje ih označavaju. Mnogi Isavovi sinovi su na ovom spisku navedeni kao poglavari, što pokazuje da je njegova porodica preuzela vlast nad ovom oblašću.

POSTANJE 36:20-30 (SSP)

²⁰Ovo su sinovi Seira Horijca, koji su živeli u Edomu: Lotan, Šoval, Civon, Ana, ²¹Dišon, Ecer i Dišan. To su plemena Horijaca, potomci Seira u Edomu. ²²Lotanovi sinovi: Hori i Heman. Timna je bila Lotanova sestra. ²³Šovalovi sinovi: Alvan, Manahat, Eval, Šefo i Onam. ²⁴Civonovi sinovi: Aja i Ana. Ana je onaj koji je u pustinji našao izvore vrele vode dok je čuvao magarce svoga oca Civona. ²⁵Anina deca: sin Dišon i kći Oholivama. ²⁶Dišonovi sinovi: Hemdan, Ešban, Jitran i Keran. ²⁷Ecerovi sinovi: Bilhan, Zaavan i Akan. ²⁸Dišanovi sinovi: Uc i

Aran. ²⁹⁻³⁰To su, dakle, plemena Horijaca po njihovim bratstvima u zemlji Seir: Lotan, Šoval, Civon, Ana, Dišon, Ecer i Dišan.

36:20 „Ovo su sinovi Seira Horijca, koji su živeli u Edomu“ Iz Ponovljenih zakona 2:12 saznajemo da su Isavovi potomci isterali pređašnje stanovnike Edoma (kao što su Jakovljevi potomci isterali stanovnike Hanaana). Ipak, vidimo i da su Edomci s njima sklapali brakove. Nismo sigurni da li je ovo sklapanje brakova sa Horijcima nastupilo zbog mešanja Edomaca s njihovim plemenima ili zbog toga što su ih Edomci porazili i uzeli njihove žene kao plen.

36:24 „Civonovi sinovi: Aja i Ana. Ana je onaj koji je u pustinji našao izvore vrele vode dok je čuvao magarce svoga oca Civona“ Hebrejska reč koja je prevedena kao „izvori vrele vode“ (BDB 411) se teško može definisati. Na njenom primeru želim da pokažem teškoće s kojima se susrećemo pokušavajući da razumemo neke delove Starog zaveta, pogotovo kad naiđemo na reči koje se u njemu retko pojavljuju:

1. Ova reč se u Starom zavetu pojavljuje samo na ovom mestu.
2. Ona je u *Septuaginti* samo napisana grčim slovima, a nije prevedena.
3. U *Vulgati* je prevedena kao „izvori vrele vode“ (vidite: *REB*), za koje znamo da ih ima u toj oblasti.
4. Neki prevodioci Svetog pisma smatraju da se ta reč odnosi na „zmije otrovnice“, kojih isto ima u toj oblasti.
5. *Pešita* menja suglasnike „jmm“ (ממ) u „mjmm“ (מײמ), što znači „voda“ (vidite: *NKJV*).
6. Rabini kažu da je taj izraz veoma sličan hebrejskoj reči za „mulu“ (vidite: *KJV, ASV, NEB*) i da je ovde upotrebljen na simboličan ili idiomatski način, da se kaže da se tom plemenu primakao kraj – jer mule ne mogu da se razmnožavaju.
7. U Samarjanskom Petoknjižju ova reč je promenjena u *Emim*, reč koja je u Ponovljenim zakonima 2:10 upotrebljena za divove.

Toliki raspon u prevodima nam oslikava problem na koji nailazimo pokušavajući da razumemo ovako retke hebrejske reči. Budite pažljivi da se ne upletete u ovakve detalje koji ne utiču na glavne istine odlomka koji proučavate! Takve pojedinosti su zanimljive, ali nisu najvažnije.

36:25 Zapazite da je ime jedne od Isavovih žena, Oholivama, ovde ponovo povezano s Aninom kćeri (vidite: Postanje 36:2) i to je komentatorima stvaralo velike probleme. U komentaru iz serijala *The Pulpit Commentary*¹⁵⁸ piše da je to bila druga osoba – rođak oca Isavove žene. Imena se često ponavljaju u istoj porodici ili na istom području ili u istim istorijskim razdobljima. Često se dešava da velik broj ljudi ima isto ime. Jedini način da se pokaže razlika među njima je da se navede ime njihovog oca.

36:26 „Dišon“ U hebrejskom tekstu ovde piše „Dišan“, ali ga je većina prevodilaca promenila u „Dišon“ zbog Prvih letopisa 1:41. Još jedan Isavov potomak je imao ime „Dišon“ (Postanje 36:30) ili „Dišan“ (Prvi letopisi 1:42).

POSTANJE 36:31-39 (SSP)

³¹Ovo su carevi koji su vladali u Edomu pre nego što je vladao car Izraelaca: ³²Bela sin Beorov postade car Edoma. Njegov grad se zvao Din hava. ³³Kada je Bela umro, na mestu cara nasledio ga je Jovav sin Zare iz Bocre. ³⁴Kada je Jovav umro, na mestu cara nasledio ga je Hušam iz

zemlje Temanaca. ³⁵Kada je Hušam umro, na mestu cara nasledio ga je Hadad sin Bedadov, koji je porazio Midjance na području Moava. Njegov grad se zvao Avit. ³⁶Kada je Hadad umro, na mestu cara nasledio ga je Samla iz Masreke. ³⁷Kada je Samla umro, na mestu cara nasledio ga je Saul iz Rehovota na reci Eufkrat. ³⁸Kada je Saul umro, na mestu cara nasledio ga je Vaal-Hanan sin Ahborov. ³⁹Kada je Vaal-Hanan sin Ahborov umro, na mestu cara nasledio ga je Hadad [NASB – Hadar]. Njegov grad se zvao Pau. Žena mu se zvala Mehetavel kći Matred kćeri Me-Zahavove.

36:31 „Ovo su carevi koji su vladali u Edomu pre nego što je vladao car Izraelaca“ Ovaj stih je izazvao strahovito veliko komešanje među starozavetnim komentatorima. Pošto se u tekstu spominju carevi Izraela, izgleda da je ovaj odlomak napisan u kasnijem razdoblju, kada je Izrael već imao careve. To onda znači da je Postanje, iako nije bilo napisano kasnije, u najmanju ruku bilo uređivano u kasnijem razdoblju. Oni koji zastupaju dokumentarnu hipotezu (hipotezu o tome da su Postanje pisala četiri različita pisca iz kasnijih razdoblja, poznata i kao teorija *JEDP*) koriste ovo kao jak dokaz da Mojsije nije izvorni pisac Petoknjižja. Drugi, koji smatraju da Mojsije jeste pisao Petoknjižje, kažu da je ovo bilo proroštvo o danima kada će se pojaviti car. Moramo priznati da u Postanju 49:10, Brojevima 24:7,17 i Ponovljenim zakonima 17:14-20 postoje predskazanja o tome da će Izrael imati cara. Smatram da se jasno može videti da je neko uređivao Mojsijeve spise, možda Jeremija ili Ezra ili neka od proročkih škola – nismo sigurni ko, ali ovako kratke opaske ovih urednika ne utiču ozbiljno na stav da je Mojsije pisac Petoknjižja. Pogledajte podnaslov „Pisac“ u Uvodu komentara „Kako je sve počelo: Postanje 1-11“.

36:32 „Bela sin Beorov“ Suglasnici imena „Bela“ (*BDB* 118) su slični suglasnicima imena Valaam, koji je isto nazvan sin Beorov (*BDB* 129). To su jedina dva mesta gde se ovo ime pojavljuje da označi nečijeg oca (vidite: Brojevi 22-24). Verovatno u pitanju nije bila ista osoba, ali u ovim rodoslovima ništa nije sigurno.

36:37 „reci Eufkrat“ Hebrejska reč „reka“ (*BDB* 625) s određenim članom najčešće se koristio da označi reku Eufkrat (na primer Postanje 31:21), ali mora biti da se u ovom odlomku odnosi na neku lokalnu reku, jer nema istorijskih dokumenata o tome da je bilo koji car iz Isavove loze ikada vladao u Mesopotamiji.

36:39 Pošto se u Postanju 36:39 spominje nekoliko žena, ugledni američki arheolog Olbrajt (Albright) tvrdi da su u Edomu carevi dolazili na presto po majčinoj lozi. Pošto je očigledno da nijedan od ovih careva nije bio sin prethodnog cara i pošto se tu spominju ove žene, ovaj predlog predstavlja valjanu mogućnost, iako nemamo istorijskih dokaza za to.

▣ **„Hadar“** U masoretskom tekstu stoji „Hadar“ (*BDB* 214), ali u Prvim letopisima 1:50 to ime je zapisano kao „Hadad“. Hadad (*BDB* 212, vidite: Prva o carevima 11:14,17,21,25) je postao zajednička imenica za careve Sirije, ali ime u ovom izveštaju očigledno nije bilo vezano za Siriju.

POSTANJE 36:40-43 (SSP)

⁴⁰Ovo su imena plemenâ [NASB – poglavara] poteklih od Isava, po njihovim bratstvima i područjima: Timna, Alva, Jetet, ⁴¹Oholivama, Ela, Pinon, ⁴²Kenaz, Teman, Mivcar, ⁴³Magdiel i Iram [NASB – poglavar Timna, poglavar Alva, poglavar Jetet, ⁴¹poglavar Oholivama, poglavar Ela, poglavar Pinon, ⁴²poglavar Kenaz, poglavar Teman, poglavar Mivcar, ⁴³poglavar Magdiel i

poglavar Iram]. To su plemena [NASB – poglavari] Edoma, to jest Isava, praoca Edomaca, po njihovim naseljima u zemlji koju su zaposeli.

36:40 „Ovo su imena plemenâ [NASB – poglavara] poteklih od Isava“ Izgleda da je ovo veoma slično poglavarima koji su nabrojani ranije u ovom poglavlju, ali ova skupina se razlikuje po tome što je spisak sačinjen na osnovu njihovih područja.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je celo jedno poglavlje posvećeno Isavovim potomcima?
2. Zašto postoji tolika zbrka u spisku njegovih žena?
3. Zašto ovo poglavlje izgleda kao da se sastoji od pet različitih spiskova?
4. Ukratko izložite odnos između Isavovih potomaka i Izraelovih potomaka.
5. Objasnite vezu između nazivâ „Hetit, „Hivijac“, i Horijac“.

POSTANJE 37

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Josifov san	Josifovi snovi o veličini	Josif prodat u ropstvo	Josif i njegova braća	
37:1-2a	37:1-4	37:1-2a	37:1-2a	Josif i njegova braća
37:2b-4		37:2b-4	37:2b	37:2
			37:3-4	37:3-4
37:5-8	37:5-8	37:5-8	37:5-7	37:5-11
			37:8	
37:9-11	37:9-11	37:9-11	37:9	
			37:10-11	
	Braća prodala Josifa		Josif prodat i odveden u Egipat	Braća prodala Josifa
37:12-14	37:12-17	37:12-14a	37:12-13a	37:12-14
			37:13b	
			37:14a	
		37:14b-24	37:14b-15	
37:15-17				37:15-17
			37:16	
Zavera protiv Josifa			37:17	
37:18-24	37:18-22		37:18-20	37:18-20
			37:21-24	37:21-25a
	37:23-28			
37:25-28		37:25-28	37:25-28	37:25b-27
				37:28-30
37:29-36				
	37:29-36	37:29-30	37:29-30	
		37:31-32	37:31-32	37:31-35
		37:33-35	37:33-35	
		37:36	37:36	37:36

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

- A. Ovde počinje priča o tome kako su Jakov i njegova porodica (s naglaskom na Josifu) otišli u Egipat. Ova priča zauzima ostatak Postanja (poglavja 37-50), uz samo dva kratka izuzetka:
1. O Judi i Tamari (vidite: Postanje 38)
 2. Jakovljev blagoslov izraelskih plemena (vidite: Postanje 49)
- B. Ova selidba u Egipat i posledice te selidbe predskazane su u Postanju 15:13-16.
- C. Priča o Josifu je drugačija od ostalih istorijskih naracija u Postanju:
1. Jahve se nije neposredno objavio Josifu (a nisu ni anđeli)
 2. Priča je dugačka i zaplet se proteže kroz nekoliko poglavlja
 3. Jahve radi na tajne, skrivene, teološke načine (na primer, preko „čoveka“ koji se spominje u Postanju 37:15-17)
 4. Geografski položaj se menja od Ura, Harana i Hanaana u Egipat

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 37:1-2a (SSP)

¹Jakov je živeo u zemlji u kojoj je boravio njegov otac, u Hanaanu. ^{2a}Ovo je povest o Jakovu:

37:1 U Postanju 37:2a nalazimo frazu koju je pisac izgleda upotrebio da podeli svoju knjigu, zbog koje većina komentatora smatra da Postanje 37:1 spada u Postanje 36. Prvi stih, koji govori gde se naselio Jakov, stvarno jeste parnjak prethodnim stihovima, koji govore gde se naselio Isav.

▣ „u zemlji u kojoj je boravio njegov otac“ Ovo je jedno od obećanja datih Avraamu (Postanje 12, 15, 17; 28:4). Nomadski način života na obećanom području bio je pokazatelj njegove vere.

37:2 „Ovo je povest o Jakovu“ Ova fraza se ponavlja i predstavlja znak koji je Mojsije upotrebio da istakne strukturu svoje knjige (vidite: Postanje 2:4; 5:1; 6:9; 10:1; 11:10, 27; 25:12, 19; 36:1, 9; 37:2). Nismo sigurni da li se ova fraza (ili *kolofon*) odnosi na tekst koji je ispred ili iza nje.

POSTANJE 37:2b-4 (SSP)

^{2b}Kada je Josif bio mladić od sedamnaest godina, napasao je stada sa svojom braćom, sinovima Bilhe i Zilpe, ženâ njegovog oca. On svome ocu donese rđav glas [NASB - izveštaj] o njima. ³A Izrael je od svih svojih sinova najviše voleo Josifa, jer mu se rodio u starosti, i on mu napravi bogato ukrašen ogrtač. ⁴Kada su Josifova braća videla da ga njihov otac voli više od svih njih, zamržeše ga toliko da nijednu ljubaznu reč nisu mogla da mu kažu.

▣ „Kada je Josif bio mladić od sedamnaest godina“ Josifove godine u vreme kada su ga braća prodala u ropstvo je značajno jer možemo da ga uporedimo s njegovim godinama u trenutku kada je stao pred faraona u Postanju 41:46 (tada je imao trideset godina). Starost koju je dosegao navedena je u Postanju 50:26 (umro je sa sto deset godina).

▣ „mladić“ Ova reč (*BDB* 654 II) se koristila u smislu „šegrta“ (vidite: Izlazak 33:11, gde je ova reč upotrebljena za položaj Isusa Navina naspram Mojsija). Moguće je da su sinovi Bilhe i Zilpe isto bili šegrti. Iako su bili u polju i radili kao pastiri, nisu imali samostalnu odgovornost za stada.

▣ „Bilha“ Ona je bila Rahiljina sluškinja. Neki smatraju da je Josif ovde poistovećen s njenim sinovima zato što je ona verovatno nastavila da ga odgaja nakon Rahiljine smrti. Iz Postanja 30:5-7 saznajemo da su Bilhina druga dva sina bili Dan i Neftalim.

▣ „sinovima ... Zilpe“ Ovo je bila Lijina sluškinja. Njeni sinovi su nabrojani u Postanju 30:9-13. Njihova imena su bila Gad i Ašer.

▣ „On svome ocu donese rđav glas [NASB - izveštaj] o njima“ Tačna priroda ovog izveštaja nam nije poznata i ne znamo tačno na koga se odnosio (ova ista reč je upotrebljena za izveštaj deset uhoda u Brojevima 14:37), ali to pokazuje Josifovu naivnost. Zabeležen je niz događaja zbog kojih su ga braća zamrzela:

1. Loš izveštaj iz Postanja 37:2
2. Poseban ogrtač koji mu je Jakov da u Postanju 37:3-4
3. Njegovi hvalisavi snovi zabeleženi u Postanju 37:5-10

37:3 „Izrael je od svih svojih sinova najviše voleo Josifa“ Jakovljevo ime bilo je promenjeno u „Izrael“ nakon što se rvaio s anđelom kod rukavca Jaboka (vidite: Postanje 32:22-32). Ovo ime ima nekoliko mogućih korenova. Mislim da se koren koji glasi „neka *El* sačuva“ najbolje uklapa u kontekst Postanja 32. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

Jakov je trebalo da zna kakvi problemi prate miljeničtvo jer je to doživeo u sopstvenom detinjstvu, ali on je očigledno to zanemario. To što je imao miljenika pripremilo je teren da Josifova braća odbace Josifa.

▣ „jer mu se rodio u starosti“ Ovo je donekle neobična fraza jer je Venijamin bio Rahiljin najmlađi sin. Možda ova fraza znači „nakon što je dobio mnogo drugih sinova“. Zapadnjačko doslovno shvatanje

predstavlja veliku opasnost prilikom tumačenja drevnih semitskih tekstova. Rabini i Targumi su prepoznali ovu nedoslednost i preveli ovu frazu rečima „sin koji ima mudrost starca“. Sledeći podaci iz konteksta će pokazati da ovo sigurno nije slučaj.

NASB	„šareni ogrtač“
NKJV	„ogrtač u boji“
NRSV, REB	„dug ogrtač s rukavima“
TEV	„dug ogrtač s dugim rukavima“
NJB	„ukrašen ogrtač“
LXX	„šareni ogrtač“
Pešita	„bogato ukrašen ogrtač s dugim rukavima“
JPSOA	„ukrašen ogrtač“

Nismo sigurni koja je etimologija ove hebrejske reči (SPOJ reči *BDB* 509 i 821). Ogrtači su obično imali kratke rukave, a dosegali su do kolena i kod muškaraca i kod žena. Izgleda da je ovaj ogrtač bio poseban po tome što je imao punu dužinu, od dlanova do nožnih članaka (*BDB* 821), ili zato što je bio šaren (*LXX*). U svakom slučaju, to nije bio radni ogrtač. Ovakav ogrtač se spominje samo još u Drugoj u Samuilu 13:18, gde piše da je Tamara nosila takvu vrstu ogrtača, koji je bio podoban za careve kćeri koje su device, što znači da je takav ogrtač pokazivao carsko poreklo. Moguće je da je Josif osetio kako njegov otac zna da će on biti sin obećanja, pošto je Ruvim bio isključen zbog svog neumesnog seksualnog odnosa s Jakovljevom naložnicom, a Simeon i Levi zbog pokolja u Sihemu (Postanje 34, vidite: Postanje 35:22).

Iz komentara *The IVP Bible Background Commentary*¹⁵⁹ (str. 68):

„Egipatske slike iz ovog razdoblja prikazuju bogato odevene Hanaance kako nose vezene ogrtače koji su imali duge rukave, sa obrubljenim šalom koji je bio ukoso umotan od stuka do kolena.“

37:4 „Kada su Josifova braća videla da ga njihov otac voli više od svih njih“ Zbog toga je došlo do toga da braća odbace Josifa.

▣ „zamržeše ga“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 971, *KB* 1338, KONSTRUKTNI INFINITIV *kala*) je upotrebljen u Postanju 37:4,5,8; vidite i Izlazak 18:21; 20:5; 23:5; Levitska 19:17; 26:17; Ponovljeni zakoni 5:9; 7:10,15; 12:31; 16:22; 19:11; 30:7; 32:41.

NASB	„ljubaznu reč“
NKJV, NRSV,	
LXX	„mirno“
TEV	„lepu reč“
NJB	„ljubaznu reč“
REB	„grube reči“
JPSOA	„ljubaznu reč“

Ovo je hebrejska IMENICA *šalom* (*BDB* 1022); vidite Posebnu temu – Mir (*šalom*). Njegova braća nisu mogla da upotrebe čak ni ovaj pozdrav koji je bio uobičajen u onoj kulturi. Nisu hteli da on ima mir, zdravlje i blagostanje.

159 Komentar o biblijskoj pozadini, izdavača IVP, prim. prev.

POSTANJE 37:5-8 (SSP)

⁵Jednom je Josif sanjao san i ispričao ga svojoj braći, pa ga oni još više zamržeše. ⁶Josif im reče: »Slušajte kakav san sam sanjao: ⁷Vezivali smo snopove žita nasred polja, i moj ti se snop odjednom diže i uspravi, a vaši snopovi se okupiše oko njega i pokloniše mu se.« ⁸Braća mu na to rekoše: »Zar ti to hoćeš da vladaš nad nama? Zar hoćeš da nam budeš gospodar?« I još više ga zamržeše zbog njegovog sna i zbog onoga što je rekao o njima.

37:5 „Jednom je Josif sanjao san“ Treba naglasiti da je sve do ovog trenutka u Postanju Bog saopštavao svoju volju kroz snove i viđenja (vidite: Postanje 20:3; 28:12; 31:11,24). Ljudi Starog bliskog istoka su smatrali snove valjanim izvorom otkrivenja od bogova. Josifovi snovi su bili kao so na ranu povređenih osećanja njegove braće (vidite: Postanje 37:19-20).

37:7-8 „moj ti se snop odjednom diže i uspravi, a vaši snopovi se okupiše oko njega i pokloniše mu se“ Upravo to je poručivao i Josifov ogrtač. Ovo se ispunilo u Postanju 42:6; 43:26; 44:14.

Osmi stih ima dve značajne gramatičke konstrukcije (APSOLUTNI INFINITIV i IMPERFEKAT istog GLAGOLA), što pojačava silinu izraza:

1. vladati, *BDB 573, KB 590*
2. gospodariti, *BDB 605, KB 647*

Ista gramatička konstrukcija upotrebljena je i u Postanju 37:10

3. stvarno doći (i pokloniti se), *BDB 97, KB 112*

POSTANJE 37:9-11 (SSP)

⁹A Josif je sanjao i drugi san i ispričao ga svojoj braći. »Slušajte«, reče. »Opet sam sanjao san: poklonili su mi se sunce, mesec i jedanaest zvezda.« ¹⁰Kada je to ispričao svom ocu i braći, otac ga izgrdi i reče: »Kakav je to san koji si sanjao! Zar ćemo tvoja majka i ja i tvoja braća doći i pokloniti se pred tobom do zemlje?« ¹¹I dok su njegova braća bila na njega ljubomorna, njegov otac je o svemu tome razmišljao.

37:9 Ovaj san je slikovito najavljiavao da će Josif postati vođa i da će ga Jahve postaviti da bude staratelj i spasitelj svoje porodice. Činjenica da je njegova majka (tj. mesec) već bila mrtva ne utiče na književnu silinu ovog sna.

1. to je bila prorčka najava koja pokazuje da Bog upravlja istorijom
2. ovde vidimo jedan vid Josifove naivnosti
3. to je bio način da se braća okrenu protiv njega kako bi počeo da se sprovodi Božiji naum o odlasku u Egipat radi utočišta, o egipatskom ropstvu i izlasku iz Egipta

Kontekst podržava sva ova tumačenja. Josif nije ključ ovog izveštaja, nego je Jahve glavna ličnost i glavni je njegov večni naum o otkupljenju u skladu s kojim je on upotrebio Josifa za svoje ciljeve. Josif je bio moralan, ali donekle naivan. Izrael su spasla Jahveova dela, a ne Josifove jake strane.

37:10 „otac ga izgrdi“ Ovo je veoma jaka hebrejska reč (*BDB 172, KB 199, IMPERFEKAT kala*) koja je izvorno značila „povikati“ (vidite: Jeremija 29:27). Često se koristila za Boga kada prekoreva narode (na primer Isaija 17:13). Upotrebljena je za Jahvea čak i kad je prekorevao Satanu u Zahariji 3:2.

▣ „Zar ćemo tvoja majka i ja“ Ne treba da zaboravimo da je Rahilja već bila mrtva (vidite: Postanje 35:19). Neki smatraju da je Josif još mislio na nju, ili da se ovo odnosi na Liju – Rahiljin stariju sestru – ili na Bilhu, koja je odgajila Josifa.

37:11 „I dok su njegova braća bila na njega ljubomorna“ Ovaj GLAGOL (*BDB 888, KB 1109, IMPERFEKAT piela*) je podudaran glagolu „mrzeti“ (vidite: Postanje 37:4,5,8).

Ovaj deo Postanja 37:11 je spojen s Postanjem 37:28, 39:21 i 45:4 kao kombinovani navod u Stefanovoj propovedi u Delima 7:9.

▣ **„njegov otac je o svemu tome razmišljao“** Ovo nas podseća na Mariju koja je ono što je rečeno o Isusu čuvala u svom srcu (vidite: Luka 2:19,51). Jakov je znao da se Bog mnogo puta objavljivao kroz snove da potvrdi onoga ko treba da nasledi blagoslov izraelskih praotaca. Jakov je želeo da veuje u to, a čini se i da su istorijski događaji koji su se odigrali do tada ukazivali na to da će Josif postati obećana glava porodice koja je u savezu sa Bogom. Ipak, iz kasnijih poglavlja saznajemo da se Bog nikada nije neposredno ukazao Josifu kao što se ukazao Avraamu, Isaaku i Jakovu i saznajemo da će Pomazanik doći iz Judine loze, a ne iz Josifove.

POSTANJE 37:12-14 (SSP)

¹²Kada su jednom njegova braća otišla da napasaju očeva stada blizu Sihema, ¹³Izrael reče Josifu: »Znaš da tvoja braća napasaju stada blizu Sihema. Hajde, poslaću te k njima.« »Dobro«, odvrati Josif. ¹⁴»Idi i vidi da li je sve u redu s tvojom braćom i stadima«, reče mu Izrael, »pa se vrati da mi javiš.« Tako ga posla iz Hevronske doline. Kada je Josif stigao u Sihem...

37:13 „Izrael reče Josifu“ Nismo sigurni zašto je Jakov poslao Josifa da proveru svoju braću. Neki smatraju (1) da je pokušao da ponovo ujedini svu braću, (2) ili da će ga Josif, pošto ga je ranije tačno izveštavao (vidite: Postanje 37:2), ponovo tačno izvestiti o delima svoje braće i o stanju u kom su stada.

Ovde počinje niz dijaloga između Jakova, Josifa i njegove braće koji se proteže do kraja poglavlja:

1. „Hajde“, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
2. „poslaću te“, *BDB 1018, KB 1511, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao KOHORTATIV
3. „Dobro“, u hebrejskom ovde nema GLAGOLA, nego je Josif doslevno rekao „evo me“
4. „Idi“, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
5. „vidi“, *BDB 906, KB 1157, IMPERATIV kala*
6. „pa se vrati da mi javiš“, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV hifila*

37:14 „pa se vrati da mi javiš“ Josif je to činio i ranije (Postanje 37:2).

POSTANJE 37:15-17 (SSP)

Kada je Josif stigao u Sihem, ¹⁵vide ga jedan čovek kako luta poljima, pa ga upita: »Šta tražiš?« ¹⁶»Tražim svoju braću«, odgovori Josif. »Možeš li da mi kažeš gde napasaju stada?« ¹⁷»Otišli su odavde«, reče čovek. »Čuo sam ih kako govore: ‚Hajdemo u Dotan.‘« Josif ode za braćom i nađe ih blizu Dotana.

37:15-17 „vide ga jedan čovek kako luta poljima“ Ovaj neimenovani čovek otkriva Božije prisustvo u čitavom ovom događaju (iako se Božije ime ovde ne pojavljuje). Ovaj događaj je upravo zato i zabeležen! Moguće je da je to bio anđeo, jer su anđeli nazvani ljudima i na drugom mestu u ovoj knjizi (Postanje 18).

37:17 „Dotan“ Ovo ime znači „dva izvora“ (*BDB 206*). Dotan se nalazio na velikom trgovačkom putu koji vodi iz Sirije u Egipat. Zapazite na mapi da su Hebron, Sihem i Dotan glavni gradovi koji se nalaze

na ovom putu. Kasnije u biblijskoj istoriji Bog je ponovo pokazao svoje prisustvo na tom mestu (vidite: Druga o carevima 6).

POSTANJE 37:18-24 (SSP)

**¹⁸A oni ga već izdaleka opaziše, pa počеше da se dogovaraju da ga ubiju. ¹⁹»Evo stiže ona sanjalica«, rekoše jedan drugom. ²⁰»Hajde da ga ubijemo i bacimo u jednu od ovih čatrnja. Reći ćemo da ga je proždrla neka krvoločna zver. Da vidimo šta će tada biti od njegovih snova!«
²¹Kada je to čuo Ruvim, pokuša da ga izbavi iz njihovih ruku. »Nemojmo da mu uzmemo život«, reče. ²²»Ne prolivajte krv! Bacite ga u ovu čatrnju ovde u pustinji, ali nemojte da ga povredite.« Ruvim to reče da bi izbavio Josifa iz njihovih ruku i vratio ga ocu. ²³Kada je Josif stigao k braći, oni svukoše s njega onaj bogato ukrašeni ogrtač, ²⁴pa uhvatiše Josifa i baciše ga u čatrnju. A čatrnja je bila suva.**

37:18 „A oni ga već izdaleka opaziše“ Moguće je da su ga приметили zbog razmetljivog ogrtača koji mu je otac dao, a koji je on verovatno stalno nosio.

▣ „**pa počеше da se dogovaraju da ga ubiju**“ Ovo je veoma redak GLAGOL (*BDB 647, KB 699, IMPERFEKAT hitpaela*) koji je u Psalmu 105:25 podudaran s mržnjom. Isti taj GLAGOL u *pielu* su Midjanci upotreбили za Jahvea u Brojevima 25:18. PARTICIP *kala* ovog glagola je u Malahiji 1:14 preveden kao „varalica“.

Greh koji je Kain učinio ubivši Avelja (Postanje 4) se ponovo ponajavljuje u palom ljudskom rodu. Lični interes je glavni činilac!

37:20 „Reći ćemo“ Vidite Postanje 37:32. Unapred su smislili kako da ga ubiju i planirali su šta da učine s njegovim telom i kako da to zataškaju pred svojim ocem.

▣ „**Da vidimo šta će tada biti od njegovih snova!**“ Ovo bi mogao biti odjek njihove lične žudnje za nasleđstvom, jer su se plašili da će im ga Josif preoteti.

37:21-22 „Ruvim“ Ne možemo biti sigurni koje su bile Ruvimove pobude, ali na osnovu onoga što je zabeleženo na kraju Postanja 37:22, čini se da je on, kao najstariji, osećao odgovornost da zaštiti svog mlađeg brata. Moguće je da se nadao da će to pomoći da se njegov položaj pred Jakovom popravi u nakon Postanja 35:22. Mislim da je stvarno hteo da spase Josifa, što se može videti i po njegovoj reakciji u Postanju 37:29-30. Ovaj događaj jasno pokazuje da je Ruvim izgubio svoj uticaj i vodstvo među braćom.

Zapazite Ruvimove reči:

1. „Nemojmo da mu uzmemo život“, Postanje 37:21, *BDB 645, KB 697, IMPERFEKAT hifila* upotrebljen kao KOHORTATIV
2. „Ne prolivajte krv!“, Postanje 37:22, *BDB 1049, KB 1629, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV
3. „Bacite ga u ovu čatrnju“, Postanje 37:22, *BDB 1020, KB 1527, IMPERATIV hifila*
4. „ali nemojte da ga povredite“, Postanje 37:22, *BDB 1018, KB 1511, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao JUSIV

Zapazite da su u tekstu zabeleženi Ruvimovi skriveni motivi:

1. „da bi izbavio Josifa iz njihovih ruku“, *BDB 664, KB 717, KONSTRUKTNI INFINITIV hifila*
2. „i vratio ga ocu“, *BDB 996, KB 1427, KONSTRUKTNI INFINITIV hifila*

37:24 „uhvatiše Josifa i baciše ga u čatrnju“ Traumu koju je ovaj tinejdžer doživeo možemo donekle razumeti iz Postanja 42:21, gde je opisano kako je preklinjao za milost.

▣ **„A čatrnja je bila suva“** To nije bio izvor, nego jama za skupljanje vode. Čatrnje su bile veoma česte u ovom delu Palestine. Rabini kažu da je ta čatrnja bila puna zmijsa i škorpiona, ali to je samo njihova pretpostavka.

POSTANJE 37:25-28 (SSP)

²⁵Kada su seli da jedu, digoše pogled i ugledaše karavan Jišmaelaca kako dolazi iz Gilada. Kamile su im bile natovarene začinima, balsamom i smirnom koje su nosili u Egipat. ²⁶Juda reče svojoj braći: »Šta imamo od toga da ubijemo svog brata i zataškamo njegovu smrt? ²⁷Hajde da ga prodamo ovim Jišmaelcima. Ne dižimo na njega ruku – brat nam je, naša krv.« I braća ga poslušашe. ²⁸Kada su oni midjanski trgovci prolazili kraj njih, braća izvukoše Josifa iz čatrnje i za dvadeset srebrnjaka [NASB – šekela] ga prodadoše Jišmaelcima, koji ga odvedoše u Egipat.

37:25 „Kada su seli da jedu“ Ovo pokazuje njihovu besrdnost.

▣ **„karavan Jišmaelaca kako dolazi iz Gilada“** Ovi trgovci su oslovljeni na nekoliko načina (što neki zastupnici kritike izvora smatraju dokazom da iza Postanja leži veći broj izvora):

1. u Postanju 37:25 nazvani su Jišmaelcima
2. u Postanju 37:28 nazvani su midjanskim trgovcima
3. u Postanju 37:28 su ponovo nazvani Jišmaelcima
4. u Postanju 37:36 su nazvani Medancima (masoretski tekst)

Ovo su različiti nazivi kojima je oslovljena ista grupa, što se vidi i u Sudijama 8:22,24. Osim toga, i Midjanci i Medanci su bili Avraamovi potomci od njegove žene Keture (vidite: Postanje 25:2), ali to što se ovde spominju Medanci mogla bi da bude pisarska greška (Medanci se piše מִדְיָנִים, a Midjanci מִדְיָנִים). Ovaj karavan se možda sastojao iz nekoliko različitih skupina, a možda su u pitanju različita imena za istu grupu.

▣ **„Kamile su im bile natovarene začinima, balsamom i smirnom koje su nosili u Egipat“** Ovi začini i mirišljave pomasti su bile karakteristična uvozna roba za Egipat, jer su korišćane za (1) balsamovanje, (2) kao miomirisi, i (3) za lečenje. Gilad (odakle su ovi trgovci došli) je bio poznat po svojim pomastima.

37:26 „Juda reče svojoj braći“ Ne znamo Judine prave pobude, kao što ne znamo ni Ruvimove, ali izgleda da je pokušavao da spase svog brata od smrti („brat nam je“, Postanje 37:27), iako su navedene njegove sledeće pobude: (1) da stekne dobit (2) i da ne ukalja ruke nedužnom krvlju.

Ako je Juda pokušavao da spase svog polubrata od smrti onda je to način da se sin iz čije loze će poteći Isus prikaže u poveljnom svetlu. Ako se Juda tako ponašao zbog navedenih razloga, onda to pokazuje da se Božiji ciljevi ne zasnivaju na zaslugama pojedinaca (vidite: Postanje 38), nego na Jahveovom večnom naumu o otkupljenju svih ljudi (vidite: Postanje 3:15; 12:3; Izlazak 19:5; vidite i Posebnu temu – Jahveov večni naum o otkupljenju, kod Postanja 12:3).

37:28 „za dvadeset srebrnjaka [NASB – šekela] ga prodadoše Jišmaelcima“ Zapazite da je reč „šekela“ napisana kosim slovima, što znači da je nema u hebrejskom tekstu, nego se tamo podrazumeva (vidite: Postanje 20:16; Sudije 17:2-4,10). Reč „šekel“ označava određenu težinu novca. Iz Levitske

27:5 saznajemo da su se mlađi robovi prodavali za dvadeset šekela, a stariji za trideset (vidite: Izlazak 21:32) ili pedeset šekela (vidite: Levitska 27:3). Znamo i da je trgovina robljem postojala u Egiptu tokom čitave egiptaske istorije.

Neki biblijski komentatori smatraju da se reč „oni“ odnosi na midjanske trgovce, što bi značilo da su u Postanju 37:25 oni izvukli Josifa iz jame i prodali ga Jišmaelcima. Ti komentatori tvrde da je to učinjeno bez znanja Jakovljevih sinova i da to stoga objašnjava Postanje 37:29-30 (Ruvimovu reakciju na to što Josif nije bio u jami). Ipak, ovakav sled događaja ne objašnjava Postanje 37:27! Tehnike savremenih kritičara često više govore o njima i njihovim književnim pretpostavkama nego o drevnoj jevrejskoj istorijskoj naraciji.

▣ „**koji ga odvedoše u Egipat**“ Ironično je što je put kojim su oni išli doveo Josifa na svega nekoliko kilometara od šatora njegovog oca! Ali bila je Božija volja da Josif dospe u Egipat.

POSTANJE 37:29-36 (SSP)

²⁹Kada se Ruvim vratio do čatrnje i video da Josifa nema u njoj, razdre svoju odeću, ³⁰pa se vrati svojoj braći i reče: »Dečaka nema! Šta ću sad?« ³¹Tada braća uzeše Josifov ogrtač, zaklaše jedno jare i ogrtač umočiše u njegovu krv, ³²pa ogrtač odneše ocu i rekoše: »Našli smo ovo. Pogledaj da li je to ogrtač tvog sina.« ³³On ga prepozna i reče: »Jeste, ogrtač mog sina! Neka krvoločna zver ga je proždrla! Josif je rastrgan na komade!« ³⁴Tada Jakov razdre svoju odeću i obuče se u kostret, pa je mnogo dana oplakivao svog sina. ³⁵Svi njegovi sinovi i kćeri dolazili su da ga teše, ali on ne htede da se uteši. »Ne«, reče. »Oplakivaću svog sina dok i ja ne odem u Šeol.« Tako je njegov otac plakao za njim. ³⁶A oni Midjanci prodadoše Josifa u Egipat, Potifaru, jednom od visokih faraonovih službenika, zapovedniku dvorske straže.

37:29 „Kada se Ruvim vratio do čatrnje i video da Josifa nema u njoj, razdre svoju odeću“ Ovo je bio tradicionalni znak tugovanja (vidite: Postanje 44:13). Dodatni znaci tugovanja mogu se videti u Postanju 37:34 kada je Jakov saznao za Josifovu smrt. Mora da Ruvim nije bio prisutan kad su braća govorila o svom naumu ili kad su prodala Josifa.

POSEBNA TEMA – OBREDI OPLAKIVANJA

37:35 „Svi njegovi sinovi i kćeri dolazili su da ga teše“ Zar nije ironično što su baš oni koju su prodali Josifa sada pokušavali da uteše njegovog oca zbog gubitka koji je doživeo. Postoje određena nagađanja o rečima „njegove kćeri“. Da li se to odnosi na Dinu i druge kćeri koje su mu se rodile kasnije ili se odnosi na njegove snahe?

▣ „**Šeol**“ Ova reč (*BDB* 982) se koristila za „grob“ ili za „zagrobni život“. Izgleda da ima dva moguća hebrejska korena: (1) „sići“ i (2) „tražiti“, što bi moglo da znači da Šeol traži još ljudskih bića ili da ljudi traže odgovore na pitanja o Šeolu. Meni se čini da su Šeol u Starom zavetu i *Had*, tj. Podzemlje, u Novom zavetu, sinonimi. Iz rabske književnosti i iz nekih novozavetnih tekstova se čini da je bio podeljen u dva dela, za pravedne i za opake. Vidite Posebnu temu – Gde su mrtvi? (*Šeol/Had, Gehena, Tartar*).

37:36 „Potifar“ Ovo je hebrejsko ime koje verovatno znači „onaj kome je (podrazumeva se Ra, bog sunca) dao“ (*BDB* 806). Duži oblik istog imena nosio je sveštenik iz Ona koji se spominje u Postanju 41:45.

▣ „jednom od visokih faraonovih službenika“ Reč „službenik“ doslovno znači „evnuh“ (*BDB* 710, vidite: Jestira 1:10; 2:3), ali pošto je on bio oženjen ova reč u ovom odlomku znači „zvaničnik“ ili „službenik“ (vidite: Prva o carevima 22:9; Druga o carevima 8:6; 24:12), a ne označava uškopljenika.

▣ „zapovedniku dvorske straže“ Postoje dve mogućnosti vezane za ovu reč, jer ona doslovno znači „glavni koljač“ (SPOJ reči *BDB* 978 i 371). Neki smatraju da ova reči znači „glavni kuvar“ (*BDB* 371, tj. mesar) i to zasnivaju na Prvoj o Samuilu 9:23-24. Drugi na osnovu Postanja 37:36, 39:1, 40:3,4, 41:10,12 i Drugoj o carevima 25:8 smatraju da ova reč znači „zapovednik telesne straže“. Svakako je moguće da su oni koji su bili blizu cara (poput kuvara) postali njegova telesna straža.

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Koji je bio izvor napetosti između Josifa i njegove braće?
2. Opišite poseban ogrtač koji je Jakov načinio za Josifa. Šta je on simbolizovao?
3. Zašto je biblijski pisac zabeležio ono što čitamo u Postanju 37:15-17?
4. Nabrojte znake tugovanja koje nalazimo u Postanju 37:29,34 i u drugim delovima Starog zaveta.
5. Opišite svoj stav o Šeolu i o odnosu Šeola sa novozavetnim izrazom „Podzemlje“.

POSTANJE 38

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Juda i Tamara	Juda i Tamara	Juda i Tamara	Juda i Tamara	Priča o Judi i Tamari
38:1-5	38:1-11	38:1-11	38:1-5	38:1-5
38:6-11			38:6-11	38:6-11
38:12-19	38:12-23	38:12-19	38:12-14	38:12-14
			38:15-16a	38:15-19
			38:16b	
			38:17a	
			38:17b	
			38:18a	
			38:18b-19	
38:20-23		38:20-23	38:20-21a	38:20-23
			38:21b	
			38:22	
			38:23	
38:24-26	38:24-26	38:24-26	38:24a	38:24-26
			38:24b	
			38:25	
			38:26	
38:27-30	38:27-30	38:27-30	38:27-30	38:27-30

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Poglavlje 38 je prekid priče o Josifu i neki tvrde da je ovde uvršteno zato što se tiče loze Judinog plemena, odnosno Pomazanikove loze. Za to su vezani Matej 1:3 i Luka 3:33. Ovo poglavlje je jasno suprotstavljeno jevrejskoj isključivosti i rasnom ponosu. Uključenje jedne hanaanke žene poput Tamare predstavlja još jedan primer koji pokazuje da je Pomazanikova loza bila rasno mešovita (npr. Raava i Ruta).
- B. Neki smatraju da je izveštaj iz Postanja 38 ovde uvršten da se pokaže suprotnost između moralnog propadanja Josifove braće i njegovih uzornih dela koja su zabeležena u Postanju 39.
- C. U Postanju se stalno ponavljaju izveštaji o ljudskim naumima koji idu u jednom pravcu, dok Božiji naumi idu u drugom. Ovaj preokret iz sramote u čast svojstven je Postanju i Starom zavetu. Time se postavlja teološka tvrdnja o Jahveovoj svesti i o njegovom sveopštem naumu o otkupljenju (vidite: Postanje 3:15; 12:3c; Izlazak 19:5c). Jahve je radio na obnovljenju zajedništva sa svojom izgubljenom tvorevinom još od Postanja 3 (posebno vidite Postanje 38:15, gde je zabeleženo obećanje svim ljudima načinjenim na Božiju sliku, vidite: Postanje 1:26-27). Stvari se ne dešavaju same od sebe!

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 38:1-5 (SSP)

¹U to vreme Juda ode od svoje braće i nastani se kod [NASB – posetil] jednog Adulamca koji se zvao Hira. ²Tamo vide kćer jednog Hanaanca koji se zvao Šua, i oženi se njome. Spavao je s njom, ³i ona zatrudne i rodi sina, a on mu dade ime Er. ⁴Ona opet zatrudne i rodi sina i nazva ga Onan. ⁵Zatim rodi još jednog sina i nazva ga Sala. Kada ga je rodila, Juda je bio u Kezivu.

38:1 „U to vreme“ Ova hebrejska fraza je veoma dvosmislena i tačna vremenska veza između Postanja 37 i Postanja 38 nije sigurna. Događaji iz Postanja 38 su se mogli odigrati odmah nakon Postanja 37, ali su mogli i nakon nekog dužeg vremena. Zapazite sledeće vremenske odrednice:

1. „Jakov je živeo u zemlji“, Postanje 37:1
2. „U to vreme“, Postanje 38:1
3. „Posle mnogo vremena“, Postanje 38:12
4. „Oko tri meseca kasnije“, Postanje 38:24
5. „Kada je došlo vreme“, Postanje 38:27
6. „Posle nekog vremena“, Postanje 40:1
7. „Posle pune dve godine“, Postanje 41:1

Pisac je očigledno bio svestan vremena, ali to ne znači da je Postanje zapadnjačka istorija koja događaje beleži hronološkim redom.

▣ „**Juda ode od svoje braće**“ Postoje mnoga nagađanja o tome zašto je Juda otišao. Neki kažu da je to bilo zbog moralnog propoadanja njegove braće, a možda i zbog njihovog postupka prema Josifu.

▣ „**poseti**“ Ovaj GLAGOL doslovno znači „skrenuti“ (*BDB 639, KB 692, IMPERFEKAT kala*) i podrazumeva dugotrajno odvojenje od braće. Ova ista oblast će kasnije pripasti Judinom plemenu (vidite: Isus Navin 15:35). Pećina Adulam će kasnije igrati ulogu u Davidovim poduhvatima kad je bežao od Saula (vidite: Prva o Samuilu 22:1). Ovo se očigledno dogodilo u gorskom kraju u Judeji, blizu obalske ravnice.

38:2 „Tamo vide kćer jednog Hanaanca“ Ime ove devojke se ne spominje nigde u Postanju (u Prvim letopisima 2:3 je nazvana „Bat Šua“, ali to nije njeno ime, nego opiskoji znači „Šuina kći“). Juda se očigledno zaljubio u nju na prvi pogled. Njegov brak s ovom Hanaankom nije posebno osuđen u ovom odlomku. Juda je očigledno bio veran muž ove jedne žene (vidite: Postanje 38:12).

▣ „**Šua**“ Ovo ime (poput imena Hira, Postanje 38:1, *BDB 301*) se u Starom zavetu nalazi samo ovde. Isti koreni suglasnici (*BDB 447*) znače „nezavisan“ ili „plemenit“. Ono sadrži ista tri suglasnika kao reč „spasenje“ (*BDB 447*), ali izgleda da među ovim rečima nema teološke povezanosti.

38:5 „Keziv“ Rabini koriste ime ovog mesta (*BDB 469*) na nipodaštavajuć način (zato što je sličan korenu koji znači „lagati“, „lažno“, ili „obmana“, *BDB 469*) i njime označavaju decu koja su rođena Judinoj prvoj ženi. Ali rabinske predrasude o okolnim narodima su očigledne u svim njihovim spisima – to je samo ime mesta koje je verovatno nosilo i naziv Ahziv (*BDB 469, vidite: Isus Navin 15:44*).

POSTANJE 38:6-11 (SSP)

6Juda nađe ženu za svog prvorođenog sina Era. Zvala se Tamara. **7**Ali Judin prvorođeni sin Er bio je zao u GOSPODNJIM očima, pa ga GOSPOD pogubi. **8**Tada Juda reče Onanu: »Spavaj sa ženom svog brata i izvrši dužnost devera prema njoj, da svom bratu daš potomstvo.« **9**Ali pošto je Onan znao da potomstvo neće biti njegovo, kad god bi [*NASB – kada je*] spavao sa ženom svog brata, prosipao [*NASB – prosuo*] je svoje seme na zemlju, da svom bratu ne bi dao potomstvo. **10**To što je činio [*NASB – učinio*] nije bilo milo GOSPODU, pa GOSPOD pogubi i njega. **11**Tada Juda reče svojoj snahi Tamari: »Idi i živi u kući svog oca kao udovica, dok moj sin Sala ne poraste.« Jer, Juda je mislio: »I on bi mogao da pogine kao i njegova braća.« Tako Tamara ode da živi u kući svog oca.

38:6 „Juda nađe ženu za svog prvorođenog sina Era“ Juda nije dozvolio da njegov otac izabere mladu za njega, ali je u skladu s takvom tradicijom one kulture on izabrao ženu za svoga sina. On je izgleda zbog svoje vere u Jahvea izabrao časnu ženu. Njeno ime je bilo Tamara, što znači „palma“ (*BDB 1071 II*). U Svetom pismu se spominje nekoliko žena s ovim imenom.

38:7 „Judin prvorođeni sin Er bio je zao u GOSPODNJIM očima“ Ovaj negativan sud se često javlja u Starom zavetu (vidite: Postanje 32:13; Ponovljeni zakoni 4:25; 31:29; Sudije 2:11; 3:7,12; 4:1; 6:1; 10:6; 13:1; Prva o Samuilu 15:19; Prva o carevima 11:6; 14:22; 15:26,34; 16:19,25,30; 21:20,25; 22:52; Druga o carevima 3:2; 8:18,27; 13:2,11; 14:24; 15:9,18,24,28; 17:2,17; 21:2,6,15,16,20; 23:32,37; 24:9,19). Posledice Pada su bile široko rasprostranjene i razarajuće. Pošto se čini da postoje paralele između Erovih dela i Onanovih dela iz Postanja 38:8-10, rabini tvrde da su obojica bili krivi za isti greh

(tj. prosipanje semena na zemlju), ali to iz ovog odlomka nije jasno. Oni tvrde da Er nije želeo da njegova žena ima dece, jer bi zbog toga ostarila pre vremena.

Očigledno je da su se obojica ponašala na nedoličan način i da su prekršila poznate propise. Takođe je očigledno i da ih je Gospod kaznio za vreme ovozemaljskog života (vidite: Jov 22:15-16; Poslovice 10:27).

38:8 „Tada Juda reče Onanu: »Spavaj sa ženom svog brata i izvrši dužnost devera prema njoj“

Ovo je kasniji kulturni pojam leviratskog braka (vidite: Ponovljeni zakoni 25:5ff.). Za to imamo samo dva primera u Svetom pismu, ovde i u Knjizi o Rutui. Nasledna prava su bila važno pitanje.

Juda je svom drugom sinu dao tri zapovesti:

1. „Spavaj sa ženom svog brata“, *BDB 97, KB 112, IMPERATIV kala*
2. „izvrši dužnost devera“, *BDB 386, KB 383, IMPERATIV piela*
3. „da svom bratu daš potomstvo“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV hifila*

Za dobru i kratku raspravu o „leviratskom braku“ („leviratski“ od latinske reči „brat“) vidite u rečniku *NIDOTTE*, tom 4, str. 902-905 i u rečniku *ABD*, tom 4, str. 296-297.

38:9 „pošto je Onan znao da potomstvo neće biti njegovo“ Izgleda da je Onanu bilo više stalo da primi veće nasledstvo nego da očuva bratovu porodicu. Ovo je jedina kontrola začeca koja se spominje u Starom zavetu. Pošto je njegov brat bio prvenac, veći deo nasledstva išao bi bratovom nasledniku. Ovo poglavlje jasno otkriva opakost ova prva dva Judina sina.

▣ „kad god bi [NASB – kada je] spavao sa ženom svog brata“ Ovo hebrejsko GLAGOLSKO VREME podrazumeva da je on samo jednom spavao s njom (dva GLAGOLA u PERFEKTU).

38:11 „Tada Juda reče svojoj snahi Tamari: ... dok moj sin Sala ne poraste“ Juda je imao samo tri sina, a izgledalo je kao da su dvojica među njima umrli zbog veze s Tamarom. Juda se plašio da će i njegov poslednji sin umreti i da on stoga ostati bez potomstva. Ovaj izveštaj je možda zabeležen da pokaže kako su svi izraelski praoci pokušavali da manipulišu Božijim obećanjima vezanim za Pomazanika koji će doći kao njihov potomak, ili je u pitanju možda bio samo strah povezan s mogućim prokletstvom koje je bilo na Tamari. On je počinio greh slagaviši svoju snahu, jer nije imao nameru da joj dâ svog poslednjeg sina, što je bila njegova zakonska obaveza. Tamara se vratila u dom svoga oca (na Judinu zapovest, *BDB 442, IMPERATIV kala*) što je verovatno bilo u skladu s pravilima ondašnje kulture (vidite: Levitska 22:13 i Ruta 1:8).

POSTANJE 38:12-19 (SSP)

¹²Posle mnogo vremena Judina žena, Šuina kći, umre. Kada je prošlo vreme žalosti, Juda ode sa svojim prijateljem Hirom Adulamcem u Timnu, ljudima koji su mu strizali ovce. ¹³Kada su Tamari rekli: »Eno ti svekar ide u Timnu da striže ovce«, ¹⁴ona skide sa sebe udovičku odeću, pokri se velom i umota se, pa sede na ulazu u Enajim, koji je na putu za Timnu. Jer, videla je da je Sala odrastao, a nisu je udali za njega. ¹⁵Kada ju je Juda ugledao, pomisli da je bludnica, jer je bila pokrila lice. ¹⁶Juda skrenu k njoj kraj puta, pa joj, ne znajući da mu je snaha, reče: »Hajde, daj da spavam s tobom.« »A šta ćeš mi dati da bih spavala s tobom?« upita ga ona. ¹⁷Juda reče: »Poslaću ti jare iz stada.« »Hoćeš li mi dati zalag dok ga ne pošalješ?« upita ona. ¹⁸On reče: »Kakav zalag da ti dam?« »Svoj pečatni prsten [NASB - pečat] sa njegovom uzicom i štapi koji ti je u ruci«, odgovori ona. I on joj ih dade, pa je spavao s njom, i ona s njim zatrudne. ¹⁹Onda Tamara ode kući, skide veo i opet obuče svoju udovičku odeću.

38:12 „Judina žena, Šuina kći, umre“ Ni ovde ne saznajemo njeno ime. Juda je imao jednu ženu i veoma je voleo ovu hanaansku damu.

▣ **„Kada je prošlo vreme žalosti, Juda ode sa svojim prijateljem Hirom Adulamcem u Timnu, ljudima koji su mu strizali ovce“** Vreme strizanja ovaca bilo je vreme slavlja (vidite: Prva o Samuilu 25:4,36). Ovo se odvijalo na području koje je kasnije dodeljeno Judinom plemenu (vidite: Isus Navin 15:57). Ovo mesto je poznato i zbog svoje veze sa Samsonom.

38:13 „Kada su Tamari rekli“ Moje je mišljenje da je Tamara ovako postupila iz pobožnijih razloga nego što je to vidljivo u tekstu (vidite: Postanje 38:26). Čitalac i kod Reveke i Jakova (vidite: Postanje 25:23) može da sumnja u njihove metode i postupke, ali iza njihovih postupaka je lažala određena vera i poverenje u Boga. Kao što su Avraam i svi drugi izraelski praoci pokušavali da pomognu Bogu da ispuni svoja obećanja, verujem da je i Tamara osetila jedinstvenu odgovornost da dobije potomstvo kao žena Judinog najstarijeg sina. Ona je bila spremna da se ponizi i da se suoči s mogućom smrću da bi dobila priliku da Judi rodi sina.

38:14 „ona skide sa sebe udovičku odeću“ Nismo sigurni zašto, ali ona je i dalje osećala povezanost s Judinom porodicom. I dalje je čekala da Juda ispuni svoju reč (vidite: Postanje 38:11). Mora da je u pitanju bilo produženo vremensko razdoblje i ona je počela da sumnja u Judino obećanje (vidite: Postanje 38:14).

▣ **„pokri se velom i umota se, pa sede na ulazu u Enajim“** U Starom zavetu se spominju dve vrste „vela“ (*BDB* 858, *KB* 1041). Oni nisu bili česti pre pojave islama. Reveka je nosila veo kada je srela Isaaka (vidite: Postanje 24:65), a ovde je Tamara nosila veo. I Mojsije je nosio veo da pokrije svoje lice kada je sišao sa gore Sinaj („veo“, *BDB* 691, vidite: Izlazak 34:33,34,35).

Iz sirijskih dokumenata saznajemo da je veo bio znak hramske bludnice koja je bila udata. Isto tako saznajemo da je veo postao amblem boginje koja nosi veo, boginje Ištar. Očigledno je ovo bio poseban znak raspoznavanja za hramske bludnice. Iako je reč koju je Juda uzpotrebio u Postanju 38:15 uobičajena hebrejska reč za bludnicu (i znači „ona koja bludniči“, *BDB* 275, *KB* 275, *AKTIVNI PARTICIP kala*), njegov prijatelj Hira Adulamac je u Postanju 38:21-22 upotrebio reč za hramsku bludnicu (*BDB* 873 I, vidite: Ponovljeni zakoni 23:17-18; Osija 4:14).

38:16 „Juda skrenu k njoj kraj puta pa joj, ne znajući da mu je snaha, reče“ Ovde postoji nekoliko činilaca koji smetaju savremenom čitaocu: (1) izgleda da se ovde jasno vide dvostruki aršini između doličnosti Judinog postupka i nedoličnosti Tamarinog postupka; (2) komentatore je brinulo i to što je Juda znao tačno koja pitanja treba da postavi i koji je bio uobičajeni postupak plaćanja prostitutki. Moramo biti pažljivi da ne sudimo drevni svet pomoću današnjih merila, ali i da jasno prepoznamo moralno propadanje čak i u Judinom plemenu.

38:17 „Poslaću ti jare iz stada“ Iz Samsonovih poduhvata koji su zabeleženi u Sudijama 15:1 možemo zaključiti da je ovo bila uobičajena cena za seks. Ipak, postoje neki drevni dokazi da je koza bila simbol boginje ljubavi i da je to bila pozadina ovog običaja.

38:18 „On reče: »Kakav zalog da ti dam?« »Svoj pečatni prsten [NASB - pečat] sa njegovom uzicom i štap koji ti je u ruci«, odgovori ona“ Tamara je veoma detaljno osmislila svoj naum. Pečat i štap su bili prepoznatljivi predmeti bogatih na Starom bliskom istoku i bili su jedinstveni kod svakog pojedinca. Reč „pečat“ se možda odnosi na pečatni prsten (*BDB* 368, *KB* 364, vidite: Postanje 41:42) ili na valjkasti pečat koji se nosio oko vrata. Svi važni ljudi u Vavilonu imali su po jedan valjkasti pečat koji se koristio umesto ličnog potpisa (vidite: Strabon XVI, 1, 20).

Reč „uzica“ (*BDB 836, KB 990*) je u *Targumima* prevedena kao ogrtač, ali očigledno se odnosi na sredstvo koje je upotrebljeno da se oko vrata okači prsten ili valjkasti pečat.

Štap (*BDB 641, KB 573*) je verovatno bio poput štapa za hodanje, s glavom koja je bila izrezbarena na jedinstven način. Čovek bi se u Judino vreme bez štapa za hodanje osećao kao da je go. On je bio spreman da se odvoji od ovih veoma ličnih i veoma važnih predmeta da bi platio ovoj bludnici! Tamara je htela ove predmete kao ubedljive dokaze da je Juda bio otac njenog deteta!

38:19 Tamara je odmah otišla kući, što pokazuje da bludničenje nije bio njen cilj niti način života!

POSTANJE 38:20-23 (SSP)

²⁰Juda posla svog prijatelja Adulamca s jaretom, da otkupi zalog od one žene, ali je ovaj ne nađe. ²¹»Gde je hramska bludnica koja je bila kraj puta za Enajim?« upita on meštane. Ali oni odgovoriše: »Nije ovde bilo nikakve hramske bludnice.« ²²On se vrati Judi i reče: »Nisam je našao. A osim toga, meštani mi rekoše: „Nije ovde bilo nikakve hramske bludnice.“« ²³Tada Juda reče: »Neka zadrži to što je kod nje, da nam se ljudi ne rugaju. Na kraju krajeva, poslao sam joj ovo jare, ali je ti nisi našao.«

38:20 „Juda posla svog prijatelja Adulamca s jaretom“ Hira je postavio nekoliko pitanja (vidite: Postanje 38:21), ali ne baš mnogo! Izgleda da se čak ni u ono vreme nije dobro gledalo na odlazak bludnici.

38:23 Juda se zabrinuo za svoj ugled, a ne zbog svojih nedoličnih postupaka. Izgleda da u onom razdoblju i u onoj kulturi bludničenje nije bilo moralni ili duhovni problem (čak ni kad je u pitanju hramska bludnica, Postanje 38:21,22).

POSTANJE 38:24-26 (SSP)

²⁴Oko tri meseca kasnije, rekoše Judi: »Tvoja snaha Tamara odala se bludničenju, pa je čak i zatrudnela.« Juda reče: »Izvedite je i spalite na lomači.« ²⁵Ali, dok su je izvodili, ona poruči svom svekru: »Zatrudnela sam sa čovekom čije je ovo«, reče. »Vidi da li znaš čije je ovo: pečatni prsten, uzica i štap.« ²⁶Juda ih prepozna, pa reče: »Ona je pravednija od mene, jer ja je nisam dao svom sinu Sali.« I više nije spavao s njom.

38:24 „Tamara odala se bludničenju, pa je čak i zatrudnela“ Ovde je upotrebljena MNOŽINA, što je trebalo da znači da se Tamara više puta upuštala u bludničenje. Koja je mogućnost da jedan seksualni odnos dovede do trudnoće? Njen karakter je bio ukaljan samom prirodom njenog prestupa.

▣ „Juda reče: »Izvedite je i spalite na lomači.«“ Juda je, kao poglavar bratstva, imao zakonsku obavezu da kazni svoju snahu. Izgleda da je spaljivanje bilo uobičajena kazna za nevernu ženu (vidite Hamurabijev zakonik, gde je malo drugačije). Prema Mojsijevom zakonu spaljivale su se jedino kćeri sveštenika, a drugi prestupnici su bili kamenovani (vidite: Ponovljeni zakoni 22:20-24; Levitska 21:9).

Juda je izdao znažnu zapoest:

1. „Izvedite je“, *BDB 422, KB 425, IMPERATIV hifila* (iz njenog doma na javni skup)
2. „spalite na lomači“, *BDB 976, KB 1358, IMPERFEKAT nifala* upotrebljen kao JUSIV (ovu kaznu je izvršava zajednica)

38:25 „dok su je izvodili“ Neki kažu da je ona čekala do poslednjeg mogućeg trenutka nadajući se da će Juda ponovo razmisliti o svojoj presudi. Drugi smatraju da je čekala do najdramatičnijeg javnog trenutka da bi osramotila Judu. I u Starom i u Novom zavetu je teško razlučiti pobude ljudi.

▣ **„Vidi da li znaš čije je ovo: pečatni prsten, uzica i štap“** Tamara je poručila Judi da pogleda ove predmete (*BDB 647, KB 699, IMPERATIV hifila, Postanje 38:25*) i on je to učinio u Postanju 38:26 (*BDB 647, KB 699, IMPERFEKAT hifila*). Isti GLAGOL koji je upotrebljen ovde upotrebljen je i u Postanju 37:32,33 i 42:7,8 (dva puta).

Juda je odmah prepoznao svoje predmete i shvatio ispravne, iako u ondašnjem zakonskom i verskom okruženju donekle upitne Tamarine postupke. Reč „pravednost“ (*BDB 842, vidite Posebnu temu kod Postanja 15:6*) ovde ne znači da je ona bila bez krivice u onome što je učinila, nego da je postupila prihvatljivije nego Juda. Ovo nije teološka upotreba reči „pravednost“ (vidite: *Postanje 30:33*). Tamara je mnogo stavila na kocku da bi rodila naslednika ovoj porodici! Očigledno je da ona i Juda više nisu imali seksualne odnose. Ona to nije učinila iz požude, nego, po mom mišljenju, iz svoje vere (vidite beleške kod *Postanja 38:13*). Tamara je, po mom mišljenju, zapravo junakinja čitavog ovog izveštaja (kao što je Reveka bila u ranijim odlomcima).

POSTANJE 38:27-30 (SSP)

²⁷Kada je došlo vreme da Tamara rodi, pokazala se da su joj u utrobi blizanci. ²⁸Dok je radala, jedan od njih pruži ruku napolje, a babica oko nje zaveza skerletni konac, govoreći: »Ovaj je izašao prvi.« ²⁹Ali baš kad je on povukao ruku, izađe njegov brat, a babica reče: »Kako li se ti probi?« Tako mu dade ime Fares. ³⁰Potom izađe njegov brat, koji je imao skerletni konac oko ruke, pa njemu dade ime Zara.

38:27 „da su joj u utrobi blizanci“ Čudim se koliko često su žene izraelskih praotaca u Postanju bile nerotkinje i koliko često su rađale blizance. Bog je delovao iznova na isti način! Rodoslovi pripadaju njemu!

38:28 „pruži ruku napolje, a babica oko nje zaveza skerletni konac“ Nismo sigurni iz kog razloga je stavljen ovaj konac. To je možda bio veoma čest običaj jer je konac u ondašnjoj kulturi bilo dostupan i ljudima stalno pri ruci. Mnogi smatraju da je to bio simbol otkupljenja koji će se pojavljivati sve do kraja Starog zaveta (vidite: *Isus Navin 2:18,21*). Meni se lično ne dopadaju ovakva alegorijska tumačenja. Nema sumnje da je ovo detalj koji pokazuje da ovaj izveštaj potiče od očevidaca.

38:29 „Fares“ Ovo ime (*BDB 829 II*) znači „proboj“ ili „probijanje“ (*BDB 829 I*).

38:30 „Zara“ Ovo ime (*BDB 280 II*) znači „podizanje“ ili „istupanje“ (*BDB 280*), a potiče od GLAGOLA istog korena. U napomeni u *AB¹⁶⁰*, na str. 297, piše da značenje potiče od reči „sijanje“ (*BDB 280*, reči koja se nalazi samo u *Isaiji 60:3*) koja ima iste korenske suglasnike i koja označava konac svetle boje (zapazite i šta piše u *Jewish Study Bible¹⁶¹*, str. 78).

Prepoznavanje prvenaca je bilo važno zbog naslednih prava. Ipak, u posebnoj lozi među izraelskim praocima (tj. u Pomazanikovoj lozi) očigledan je Božiji izbor, a ne čovekov! Bog je imao sveopšti naum o otkupljenju koji je sprovodio u Avraamovoj porodici (vidite: *Postanje 3:15; 12:3c; Izlazak 19:5c; Isaija, Mihej, Jona*).

160 *Amplified Bible* (obrazložena Biblija, prim. prev.)

161 *Jevrejska Biblija za proučavanje*, prim. prev.

U književnom smislu ovo poglavlje je ustrojeno kao knjiga o Ruti, jer navodi rodoslov Judine loze, od koje je kasnije potekao Jesej, Davidov otac. Među precima cara Davida bilo je neznabožaca, čak i Hanaanaca (vidite Knjigu o Ruti)!

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je značajno to što je Juda ostavio svoju braću i otišao u hanaansku oblast na jugu?
2. Da li je Judin brak s ovom Hanaankom osuđen u Svetom pismu?
3. Zašto se Juda plašio da uda Tamaru za svog trećeg sina?
4. Kako da shvatimo Tamarina dela? Iz kojih razloga je mogla to da učini?
5. Koji je značaj crvenog konca koji se spominje u 28. stihu?

POSTANJE 39

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Josifov uspeh u Egiptu	Josif kao rob u Egiptu	Josifov uspeh, iskušenje i odlazak u zatvor	Josif i Potifarova žena	Početak Josifovog života u Egiptu
39:1-6a	39:1-6	39:1-6a	39:1-6a	39:1-6a
39:6b-18	39:7-18	39:6b-18	39:6b-10	Pokušaji da se Josif zavede 39:6b-10
Josif bačen u zatvor			39:11-15	39:11-15
39:19-23	39:19-20	39:19-23	39:16-18	39:16-20a
	39:21-23		39:19-23	Josif u zatvoru 39:20b-23

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 39:1-6a (SSP)

¹A Josifa su odveli u Egipat. Egipćanin Potifar, jedan od visokih faraonovih službenika, zapovednik dvorske straže, kupi ga od Jišmaelaca koji su ga onamo odveli. ²GOSPOD je bio sa Josifom, pa je on bio uspešan. Živeo je u kući svog egipatskog gospodara. ³Kada je njegov gospodar video da je GOSPOD s Josifom i da mu daje da bude uspešan u svemu što čini, ⁴Josif nađe milost u očima svoga gospodara i postade njegov lični služitelj. Potifar ga postavi za svog domoupravitelja i njegovoj brizi poveri svu svoju imovinu. ⁵Od časa kada ga je Potifar postavio da upravlja njegovim domom i svom njegovom imovinom, GOSPOD, zbog Josifa, blagoslovi Egipćaninov dom. GOSPODNJI blagoslov bio je na svemu što je Potifar imao u kući i na polju. ^{6a}Potifar prepusti Josifovoj brizi sve što je imao i više se ni za šta nije brinuo, nego samo za hranu koju je jeo.

39:1 „Potifar“ Ovo ime na egipatskom verovatno znači „onaj kome bog sunca daje“ (*BDB* 806). On je već spomenut u Postanju 37:36. Slično ime ženskog oblika (tj. Potifera, *BDB* 806) pojavljuje se kasnije u Postanju 41:45,50; 46:20.

▣ **„Egipćanin ... jedan od visokih faraonovih službenika“** Mnogi biblijski komentatori pretpostavljaju da je faraon koji je Josifa postavio nad Egiptom bio pripadnik Hiksa, pastirskog naroda (1720-1550 p.n.e. – vidite emisiju kanala *History Channel* pod naslovom *The Exodus Decoded*¹⁶²). Ovi semitski osvajači su vladali Egiptom nekoliko stotina godina. Komentatori tvrde da je za ovog službenika istaknuto da je bio Egipćanin upravo da bi se istakla razlika u odnosu na semitskog vladara koji je bio pripadnik Hiksa.

▣ **„službenik“** Ova reč doslovno znači „evnuh“ (vidite beleške kod Postanja 37:36), ali iz Postanja 40:2 znamo da je Potifar bio oženjen. Istina je da su neki muškarci koji su bili fizički uškopljeni bili i oženjeni, ali to nije bilo uobičajeno. Ovaj izraz je poprimio značenje „dvorski zvaničnik“ i izgleda da je i u ovom odlomku upotrebljen u tom smislu.

▣ **„faraon“** Ovo je bilo zvanje za sve egipatske careve (*BDB* 829, doslovno: „velika kuća“). Za egipatske careve se verovalo da su sinovi boga Ra – boga sunca. Izraz „velika kuća“ odnosi se na carski dvor ili na hramske građevine koje su predstavljale ovozemaljsko boravište egipatskih bogova.

▣ **„zapovednik dvorske straže“** Ova reč doslovno znači „koljač“ ili „mesar“ (vidite beleške kod Postanja 37:36), a neki smatraju da je veoma slična reči „krvnik“. Ipak, upotreba ove reči, kako u Svetom pismu tako i u vanbiblijskim spisima, pre podrazumeva vojni položaj u carevoj telesnoj straži. To bi značilo da je Potifar bio veoma važan, uticajan i bogat čovek.

▣ **„od Jišmaelaca“** Postoje mnoga pitanja o identitetu ovih nomadskih trgovaca. U Postanju 37:36 su nazvani Midjancima ili Medancima (vidite beleške kod Postanja 37:35). Oba ova naroda se spominju u Postanju 37:28 i Sudijama 8:22,24, a na određeni način su bili povezani s Jišmaelom i njegovim potomcima.

162 Dekodiranje Izlaska, prim. prev.

39:2 „GOSPOD je bio sa Josifom“ Teološki je značajno zapaziti da je ovo jedno od retkih pojavljivanja imena Jahve u ovom delu Postanja. U stvari, ovo je jedini odlomak gde se ovo Božije ime pojavljuje u celoj priči o Josifu. Zapazite i da se ovde radi o događajima van Hanaana – Jahve nije ograničen na obećanu zemlju (vidite Stefanovu propoved u Delima 7).

Fraza „GOSPOD je bio sa Josifom“ se nekoliko puta pojavljuje u ovom poglavlju (vidite: Postanje 39:3,21,23) i blagoslovi koji su ga pratili zbog toga postali su deo glavnog zapleta ovog dela priče. Bog je glavna ličnost ove priče, a ne Josif!

▣ **„pa je on bio uspešan“** Josif je bio „uspešan“ (*BDB 852 II, KB 1026, PARTICIP hifila*), a i oni oko njega su postali uspešni i napredovali su. Isto to je i Jakovljevo prisustvo donelo Lavanu. Potifar je primetio poseban blagoslov zbog Josifovog prisustva (vidite: Postanje 39:3).

Ovaj GLAGOL u *hifilu* i *kalu* označava uspešno dovršavanje nekog zadatka (a ne samo materjalne blagoslove):

1. Postanje 24:21,40 (*hifil*)
2. Sudije 18:5 (*kal*)
3. Drugi letopisi 26:5 (*hifil*)
4. Nemija 1:11; 2:20 (*hifil*)
5. Isaija 53:10; 55:11 (*kal*)
6. Danilo 8:12,24; 11:36 (*kal*)

Čuvajte se da vam definicije i prizvuci reči iz maternjeg jezika ne budu vodilja prilikom proučavanja biblijskih reči!

▣ **„Živeo je u kući svog egipatskog gospodara“** Ovo je zabeleženo da bi čitaocu bilo jasno da Josif nije bio radnik u polju ili da bi bilo jasno da je živeo u gospodarovoj kući, a ne u smeštaju za sluge. Josif je postao član Potifarovog doma u kog su imali posebno poverenje.

39:3 „Kada je njegov gospodar video da je GOSPOD s Josifom“ Potifar mu nije poverio sve samo zbog njegovih sposobnosti da upravlja, nego zbog njegove jedinstvene veze s Božijim blagoslovima. Potifar je to učinio isključivo zbog lične koristi, a ne iz verskih razloga.

39:4 Josifova služba je opisana na dva načina:

1. „lični služitelj“, *BDB 1058, KB 1661, IMPERFEKAT piela*, izraz koji se upotrebljavao za sluge višeg položaja, vidite: Druga o Samuilu 13:17,18; Prva o carevima 10:5; Druga o carevima 4:43; 6:17
2. „domoupravitelj“, *BDB 823, KB 955, IMPERFEKAT hifila*, vidite: Druga o carevima 25:23

U današnje vreme bismo Josifa nazvali „upravni pomoćnik“ ili „izvršni sekretar“. U egipatskim spisima iz ovog razdoblja ta uloga se nazivala „domoupravitelj“.

39:5 „GOSPOD, zbog Josifa, blagoslovi Egipćaninov dom“ Izgleda da se taj obrazac ponavljao tokom celog starozavetnog razdoblja. Postojala je veza između nečijeg materjalnih blagoslova i odnosa koji ima s narodom koji je u savezu sa Bogom (vidite: Postanje 12:3; 30:27).

39:6 „Potifar prepusti Josifovoj brizi sve što je imao i više se ni za šta nije brinuo, nego samo za hranu koju je jeo“ Neki istoričari napominju da je između Egipćana i svih drugih stranaca postojalo strogo razdvajanje na osnovu ishrane koju su zahtevali njihovi verski propisi, kao što i danas postoji između Jevreja i svih stranaca. Ne znamo da li je ovaj izuzetak postojao zbog toga, ali ova kulturna razlika je bila očigledna u egipatskom društvu (vidite: Postanje 43:32).

POSTANJE 39:6b-18 (SSP)

^{6b}A Josif je bio stasit i privlačan [NASB – zgodan: stasit], ⁷pa posle nekog vremena žena njegovog gospodara baci oko na njega i reče mu: »Spavaj sa mnom«. ⁸Ali on odbi. »Otkad sam ja ovde«, reče on ženi svoga gospodara, »moj gospodar se ne brine ni za šta u kući – sve što ima poverio je mojoj brizi. ⁹U ovoj kući nema nikoga iznad mene. Moj gospodar mi nije uskratio ništa osim tebe, jer ti si mu žena. Kako onda da uradim nešto tako zlo i zgrešim protiv Boga?« ¹⁰I mada ga je ona iz dana u dan nagovarala, on je odbijao da s njom spava, pa čak i da bude s njom. ¹¹Jednog dana Josif uđe u kuću da obavlja svoj posao, a u njoj nije bilo nikoga od posluge. ¹²Ona ga uhvati za ogrtač i reče: »Spavaj sa mnom!« Ali on ostavi svoj ogrtač u njenoj ruci i pobeže napolje. ¹³Kada je videla da je on ostavio svoj ogrtač u njenoj ruci i pobegao napolje, ¹⁴ona pozva svoje sluge, pa im reče: »Gledajte! Ovaj Jevrejin nam je doveden da nas obeščasti! Hteo je da spava sa mnom, ali ja sam počela da vrištim. ¹⁵Kad je čuo da vrištim, ostavio je svoj ogrtač kod mene i pobegao napolje.« ¹⁶Držala je Josifov ogrtač kraj sebe sve dok njegov gospodar nije došao kući, ¹⁷a onda i njemu ispriča istu priču: »Onaj sluga Jevrejin koga si nam doveo ušao je k meni da me obeščasti. ¹⁸Ali, čim sam zavrištala, ostavio je svoj ogrtač kod mene i pobegao napolje.«

▣ „A Josif je bio stasit i privlačan [NASB – zgodan: stasit]“ Ista ova fraza („zgodan“, BDB 421, „stasit“, BDB 1061, „privlačan“, BDB 909) upotrebljena je da se opiše njegova majka Rahilja (vidite: Postanje 29:17). U Starom zavetu se spominje nekoliko zgodnih muškaraca iz Pomazanikove loze. Ovaj izraz je upotrebljen za Davida i za njegovog sina Avesaloma. Čak i Saul je opisan kao visok i zgodan čovek. Ne zaboravite da se lepota i merila privlačnosti razlikuju od kulture do kulture i od razdoblja do razdoblja. Josifov fizički izgled je postao izvor njegovih problema s Potifarovom ženom.

39:7 „posle nekog vremena žena njegovog gospodara baci oko na njega“ Znamo iz društvenog života onog vremena da su egipatske žene bile takve i da je u onoj kulturi postojala uzrečica vezana za raskalašnost Egipćanki. Potifarova žena je veoma lukavo pristupila Josifu. Njen naum se verovatno vremenom razvijao i izgleda da je pokušavala da mu se približi korak po korak (vidite: Postanje 39:10). Mora da su svakodnevne seksualne ponude ove manipulativne žene vršile strahovit pritisak na ovog jevrejskog mladića. Postoji očigledna suprotnost između Judinih postupaka iz Postanja 38 i Josifovih postupaka u ovom poglavlju!

39:8-9 Izgleda da je Josif veoma logično i dolično odgovorio na njene ponude u ovom stihu. Prvo je spomenuo Potifarovu dobrotu prema njemu i posredno se dotakao njenog jedinstvenog položaja koji ne bi smeo da se oskrnavi. Osim toga, Josif je povezivao Boga sa svojim seksualnim životom kao što ga je povezivao sa svim drugim oblastima svog života. Važno je zapaziti da promiskuitet po njegovom mišljenju nije bio samo greh protiv Potifara i protiv njegove žene, nego i protiv Boga. Zapazite da je Josif upotrebio zajedničku imenicu za Boga (tj. *Elohim*), jer ova žena očigledno nije bila upoznata s raznim verama i ne bi prepoznala Božije zavetno ime Jahve (vidite Posebnu temu – Božija imena).

39:10 „I mada ga je ona iz dana u dan nagovarala“ Ovo opisuje neprekidni teret stalnog seksualnog pritiska, a moguće i zapovesti žene njegovog gospodara. Josif je bio rob! On nije imao pravo da upravlja svojim postupcima!

39:11 Na osnovu nekih prizvuka u tekstu se čini da je ona bila naumila da druge sluge budu odsutne kada Josif uđe da obavi svoje redovne dužnosti u kući. Rabini kažu da se to dogodilo kad je bio neki egipatski praznik i da je ona rekla da je bolesna kako bi ostala kući da zavede Josifa.

39:12 „Ali on ostavi svoj ogrtač u njenoj ruci i pobeže napolje“ Neki kažu da je Josif bio glup što je ostavio svoj ogrtač (*BDB* 93, ne znamo tačno kakav ogrtač, ali u priručniku *A Handbook on Genesis*¹⁶³, izdavača *UBS*, se na str. 895 tvrdi da sluge u Egiptu u ono vreme nisu nosile gornji deo, nego samo prsluk), ali šta je Josif mogao da učini? To je bila dolična, duhovna reakcija na požudno iskušenje (vidite: Druga Timoteju 2:22; Druga Petrova 1:4).

39:13-18 Ovi stihovi beleže optužbe koje je Potifarova žena iznela pred drugim egipatskim slugama i kasnije pred svojim mužem.

39:14 „ona pozva svoje sluge, pa im reče“ Mora da su oni bili u blizini, ali ne u kući. Postoji nekoliko zanimljivih činilaca u njenoj izjavi:

1. optužila je svog muža što je doveo jevrejskog roba u kuću (vidite: Postanje 39:19)
2. snishodljivo je govorila o njegovoj rasi zato što je bio Jevrejin

Iz egipatskih spisa je jasno da su Egipćani smatrali da su viša rasa od svih drugih naroda.

▣ **„Jevrejin“** Reč „Jevrejin“ (*BDB* 720) ima dva moguća izvora: (1) potiče od imena Ever, koji je bio predak Avraamove porodice (vidite: Postanje 11:16); ova reč je upotrebljena za Avraama u Postanju 14:13 i za njegove potomke (vidite: Postanje 39:14,17; 40:15; 41:12; 43:32); (2) ili potiče od zajedničke imenice za nomadske narode koji su došli s druge strane reke i koji su u Pismima iz Tel El Amarne nazvani *Habiru* (doseljenici).

▣ **„da nas obeščasti“** Hebrejski izraz „obeščastiti“ (*BDB* 850, *KB* 1019, KONSTRUKTNI INFINITIV *piela*) verovatno je idiom koji je u onoj kulturi značio „da pokuša seksualno da nas zlostavlja“ (vidite: Postanje 26:8), pri čemu se podrazumeva da je Josif to više puta pokušavao s njom i s drugim pripadnicima Potifarovog doma.

POSTANJE 39:19-23 (SSP)

¹⁹Kada je njegov gospodar čuo priču svoje žene, koja mu je rekla: »Tako je tvoj sluga postupio sa mnom«, razgnevi se, ²⁰pa uhvati Josifa i baci ga u tamnicu, tamo gde su bili utamničeni carevi zatvorenici. Dok je Josif bio u tamnici, ²¹GOSPOD je bio s njim. Pokazao mu je svoju ljubav i dao mu da nađe milost u očima upravitelja tamnice, ²²koji sve zatvorenike u tamnici poveri Josifu, pa je Josif bio odgovoran za sve što se tamo radilo. ²³Upravitelj tamnice nije se brinuo ni za šta što je bilo povereno Josifu, jer je GOSPOD bio s Josifom i dao mu da bude uspešan u svemu što čini.

39:20 „njegov gospodar ... uhvati Josifa i baci ga u tamnicu“ Uobičajena kazna za ovakav zločin bila je smrt (prema komentaru *The IVP Bible Background Commentary*¹⁶⁴, str. 71). Izgleda da je Potifar donekle sumnjao u verodostojnost ženine optužbe. Siguran sam da se Josif u ovom trenutku, i pored svoje velike vere u Boga, pitao šta se to događa (vidite: Postanje 40:15)!

▣ **„tamo gde su bili utamničeni carevi zatvorenici. Dok je Josif bio u tamnici“** Ovo je veoma neobičan izraz za zatvor. Izgleda da potiče od korena koji znači „biti kružan“ (iz Pesme nad pesmama 7:2) ili „okružen“ (*BDB* 690, ovaj oblik se nalazi samo u Postanju 39:20-23 i 40:3,5) i neki biblijski komentatori tvrde da je to bio zatvor kružnog oblika. Drugi smatraju da je u pitanju bila posebna zgrada

163 Priručnik za Postanje, prim. prev.

164 Komentar o biblijskoj pozadini, izdavača *IVP*, prim. prev.

na području koje je pripadalo zapovedniku telesne straže (tj. Potifaru). Ako je to istina, onda to znači da je Josif bio premešten iz gospodarove kuće u gospodarov zatvor koji nije bio mnogo udaljen.

Božija „nevidljiva ruka“ bila je na delu kako bi počeo da se ostvaruje sledeći korak njegovog nauma. Josif je od Postanja 37 do sad doživeo korenitu promenu zbog svoje vere u Jahvea. Poznavanje Boga treba da utiče na našu narav i na naša dela!

39:21-23 Bog je bio s Josifom na jedinstven i njemu očigledan način. To ne znači da Josif nije doživeo neka teška telesna i duševna iskustva, ali Bog se očigledno starao za njega.

39:23 Opis je sličan kao u Postanju 39:6. Josif je upravljao svime. On je bio upravitelj s Božijim darovima, a kasnije saznajemo i da je tumačio snove.

POSTANJE 40

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Josif tumači san	Snovi zatvorenika	Josif – tumač snova	Josif tumači snove zatvorenika	Josif tumači snove faraonovih službenika
40:1-8	40:1-8	40:1-8	40:1-4 40:5-7 40:8a 40:8b	40:1-4 40:5-8
40:9-15	40:9-15	40:9-15	40:9-11 40:12-15	40:9-15
40:16-19	40:16-19	40:16-19	40:16-17 40:18-19	40:16-19
40:20-23	40:20-23	40:20-23	40:20-23	40:20-23

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 40:1-8 (SSP)

¹Posle nekog vremena, peharnik i pekar egipatskog cara ogrešise se o svoga gospodara, cara Egipta. ²Faraon se razgnevi na ova dva svoja službenika – glavnog peharnika i glavnog pekara – ³i zatvori ih u kući zapovednika straže, u istu tamnicu gde je i Josif bio utamničen. ⁴Zapovednik straže im odredi Josifa da ih poslužuje. Pošto su neko vreme proveli zatvoreni, ⁵i peharnik i pekar egipatskog cara, koji su bili u tamnici, sanjali su iste noći san, i svaki san je imao svoje značenje. ⁶Kada je Josif ujutro došao k njima, vide da su se snuždili, ⁷pa ih upita: »Zašto ste danas tako snuždjeni?« ⁸»Sanjali smo sne«, odgovoriše oni, »a nema nikoga da nam ih protumači.« Tada im Josif reče: »Zar tumačenje ne pripada Bogu? Ispričajte mi svoje snove.«

40:1 „peharnik“ Ova reč potiče od GLAGOLA „piti“ (BDB 1052), a često se prevodi rečju „domoupravitelj“. Aramejski prevod ove reči je „glavni peharnik“. Ova služba se u Bibliji spominje na još dva mesta: (1) u Nemiji 1:11 (BDB 1052 I) i (2) u reči *ravšake* (BDB 913 II, vidite: Druga o carevima 18:17,19,26,27,28,37; 19:4,8; Isaija 36:2,4,11,12,13,22; 37:4,8). To je očigledno bio veoma visok dvorski zvaničnik i osoba od velikog poverenja. On nije samo probao i donosio carevu hranu, nego je bio i njegov lični savetnik. Verovatno je uvek bio na oprezu i pazio da li postoji zavera da se caru naudi ili da ga se ubije. Bio je i kuvar i telohranitelj!

▣ **„pekar egipatskog cara“** Pekar (BDB 66, KB 78, AKTIVNI PARTICIP *kala*) je isto bio veoma važan zvaničnik i osoba od poverenja na dvorovima Starog bliskog istoka, a posebno u Egiptu, gde znamo za trideset osam vrsta kolača koji su se redovno pekli, kao i za pedeset sedam vrsta hleba. Neki od hlebova su bojani raznim bojama, a pravljene su od različitih vrsta žitarica i u različitim oblicima, da bi podsećali na neke od životinja ili predmeta svojstvenih Egiptu.

▣ **„ogrešise se o svoga gospodara, cara Egipta“** Ne piše kako su se ogrešili o cara. U pitanju je moglo da bude sledeće: (1) kvalitet njihove hrane ili pića, ili (2) neki njihov savet ili nedostatak saveta. GLAGOL „ogrešiti se“ (BDB 306, KB 305, PERFEEKAT *kala*) ima široko semantičko polje („promašiti cilj“, „zgrešiti“, „pogrešiti“, vidite: Postanje 39:9; 42:22; 43:9). Raši (jevrejski komentator iz srednjeg veka) kaže da su ova ogrešenja bila sledeća: (1) muva u carevom vinu i (2) kamenčić u carevom hlebu. Ovo je ipak samo nagađanje ili usmena tradicija.

40:2 „Faraon se razgnevi“ Ovaj GLAGOL (BDB 893, KB 1124, IMPERFEKAT *kala*) se često koristio da označi sledeće:

1. Božiji gnev, Levitska 10:6; Brojevi 16:22; Ponovljeni zakoni 1:34; 9:19
2. Ljudski gnev
 - a. Mojsije, Izlazak 16:20; Levitska 10:16; Brojevi 31:14
 - b. filistejski zapovednici, Prva o Samuilu 29:4
 - c. Neman, Druga o carevima 5:11
 - d. jedan Božiji čovek, Druga o carevima 13:19
 - e. Kserks, Jestira 1:12
 - f. careva straža, Jestira 2:21

Ova reč označava siloviti gnev koji izaziva određene postupke. Ta reč je drugačija od reči iz Postanja 39:19, gde doslovno stoji „njegov gnev se rasplamsa“ (BDB 354, KB 351).

40:3 „i zatvori ih u kući zapovednika straže“ Ovo zvanje „zapovednik straže“ odnosi se na Potifara (vidite: Postanje 37:36; 39:1). Potifarov upravitelj zatvora (*BDB* 978) je upravu poverio Josifu. Očigledno je da su ova dva zatvorenika bila politički nezgodna, jer je postojala mogućnost da će biti vraćeni na svoj položaj, a u tom slučaju bi mogli da postanu moćni neprijatelji na dvoru.

▣ **„utamničen“** Reč „utamničen“ doslovno znači „vezan“ (*BDB* 63, *KB* 75). Josif je neko vreme verovatno bio u okovima (vidite: Psalam 105:18). Iako je Bog bio s njim to je bio težak i okrutan život. Ne znamo koliko dugo je ostao u zatvoru – neki komentatori kažu da je to moglo trajati i do deset godina (na osnovu izraza „neko vreme“ iz Postanja 40:4).

40:4 „Zapovednik straže im odredi Josifa da ih poslužuje“ On je želeo da se s ovim visokim zvaničnicima dobro postupa, a Josif je bio savršena osoba za to.

Čitalac se pita da li je „zapovednik straže“ zapravo

1. Potifar, Postanje 37:36; 39:1, ili
2. upravitelj zatvora, Postanje 39:21-23

Moguće je da je to bio poseban zatvor pod Potifarovom upravom, ali da je on prepustio odgovornost nekom „upravniku zatvora“, a ovaj Josifu.

40:5 Ovaj stih postavlja pozornicu za Josifov drugi dar (to jest tumačenje snova). Jahve je svom narodu često otkrivao sebe (ili anđela Gospodnjeg) u viđenjima, ali narodima koji nisu potekli od Avraama se često objavljivao u snovima (vidite: Postanje 20:3; 31:24; 41:1; Danilo 2).

40:6-7 „Kada je Josif ujutro došao k njima, vide da su se snuždili“ Očigledno je da Josif u ovo vreme nije bio vezan, da mu je stvarno bilo stalo do ovih ljudi i da se starao i za njihovo fizičko i za njihovo emotivno stanje („snuždili“, *BDB* 277 II, *KB* 277, *AKTIVNI PARTICIP kala*).

40:8 Josif ovde ponovo otkriva svoj osnovni pogled na život (tj. da Bog upravlja svime, uključujući i snove, vidite: Postanje 41:16,25,28; Danilo 2:27-28,45). Znamo iz njegovog života da su snovi bili veoma važan način na koji mu je Bog govorio kad je bio dete (vidite: Postanje 37), iako je to izazvalo da ga njegova porodica odbaci.

GLAGOL „ispričati“ (*BDB* 707, *KB* 765, *IMPERATIV piela*) se pojavljuje i u sledećem stihu (*IMPERFEKAT piela*, vidite: Postanje 37:10).

POSTANJE 40:9-15 (SSP)

⁹I glavni peharnik ispriča Josifu svoj san. »U svom snu sam pred sobom video čokot«, reče, ¹⁰i na njemu tri loze. I samo što je propupeo, procveta i na grozdovima mu sazreše bobice. ¹¹U ruci sam držao faraonov pehar, pa uzeh ono grožđe, istisnuh sok u faraonov pehar i stavih mu ga u ruku.« ¹²»Evo šta to znači«, reče mu Josif. »Tri loze su tri dana. ¹³Za tri dana faraon će te pomilovati [*NASB* – faraon će ti podići glavu] i vratiti te na tvoj položaj, pa ćeš faraonu stavljati pehar u ruku kao i pre kada si bio njegov peharnik. ¹⁴A kada ti bude dobro, ti me se seti i pokaži ljubav prema meni – pomeni me faraonu i izbavi me iz ove tamnice. ¹⁵Jer, ja sam silom odveden iz zemlje Jevreja, a ni ovde nisam ničim zaslužio da me bace u tamnicu.«

40:9 „U svom snu sam pred sobom video čokot“ Mnogi komentatori tvrde da je ovo dokaz o istoričnosti tog sna, jer se fermentisano vino nije koristilo u Egiptu. Ipak, čini se da drevni istoričar Herodot nije dobro shvaćen po ovom pitanju. Istina je da fermentisano vino nije bilo često piće u Egiptu, ali ipak se koristilo u

sveštencičkim i carskim staležima. Stoga je vino bilo jedinstveni simbol carskog pića – vidite u knjizi Džejmsa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁶⁵, str. 45.

40:11 „istisnuh“ Ovaj GLAGOL (*BDB 965, KB 1315, IMPERFEKAT kala*) se nalazi samo na ovom mestu u Starom zavetu.

40:13 Peharnik će biti vraćen u svoju službu i car će mu ponovo ukazati svoje poverenje.

Reč prevedena „kao i pre“ doslovno znači „sud“ (*BDB 1048*), ali ovde je upotrebljena u retkom, neteološkom smislu. Obično se prevodi kao „sud“ ili „pravda“. Vidite Posebnu temu – Suditi, sud, pravda.

40:14-15 Josif je za svoje služenje i ukazanu dobrotu tražio uslugu od peharnika. Objasnio mu je nepravdu svoje situacije i zamolio ga da od faraona zatraži pomoć za njega. Nije trebalo da Josif bude faraonov zatvorenik pošto je bio zarobljeni rob.

40:15 Na osnovu izraza „silom odveden“ (doslovno: „ukraden“) možemo donekle da pojмимо kako je Josif razmišljao o braćinoj izdaji. Silina ove reči je ovde uvećana upotrebom APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB 170, KB 198*).

▣ „iz zemlje Jevreja“ Ovo bi mogao da bude

1. dodatak kasnijeg pisara ili urednika
2. naziv za zemlju gde su živeli izraelski praoci (ako je to istina onda je reč „Jevreji“ upotrebljena u drugačijem i veoma uskom smislu)

▣ „tamnicu“ Ova ista reč (*BDB 92*) je upotrebljena za i čatrnju (vidite: Postanje 37:24) u koju su ga njegova braća bacila u Hanaanu. On je iz jedne jame dospao u drugu!

Ista reč je upotrebljena za zatvor u Izlasku 12:29, Jeremiji 37:16 i ovde.

POSTANJE 40:16-19 (SSP)

¹⁶Kada je glavni pekar video da je Josif izneo povoljno tumačenje, reče mu: »I ja sam sanjao san: Na glavi su mi bile tri korpe od pruća [*NASB – tri korpe belog hleba*]. ¹⁷U gornjoj korpi su bile razne vrste peciva za faraona, ali su ga ptice jele iz korpe na mojoj glavi.« ¹⁸»Evo šta to znači«, reče mu Josif. »Tri korpe su tri dana. ¹⁹Za tri dana faraon će ti odrubiti glavu [*NASB – faraon će ti podići glavu s tebe*] i obesiti te o drvo, i ptice će jesti tvoje meso s tebe.«

40:16 „I ja sam sanjao san: Na glavi su mi bile tri korpe od pruća [*NASB – tri korpe belog hleba*]“ Hebrejska reč za „beli hleb“ (*BDB 301 I*) je veoma retka, a potiče od aramejskog i arapskog korena koji znači „belo“ (*NIDOTTE*, tom 2, str. 54). Ona možda označava belu pletenu korpu iz koje bi ptice mogle da jedu hleb i odozgo i sa strane (vidite: Postanje 40:17).

Zanimljivo je zapaziti da su u Hanaanu žene nosile velike terete na glavi, ali da su u Egiptu to činili samo muškaci, dok su ga žene nosile na ramenima, što pokazuje istoričnost ovog izveštaja.

40:17 „razne vrste peciva za faraona“ Ovo je istorijski veoma tačno, jer iz nekih egipatskih spisa saznajemo da je u Egiptu postojalo trideset osam vrsta kolača i pedeset sedam vrsta hleba (vidite belešku kod Postanja 40:1).

165 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

40:19 „faraon će ti odrubiti glavu [NASB – faraon će ti podići glavu s tebe]“ Iz Postanja 40:13-19 je očigledno da su u pitanju dva potpuno drugačija značenja fraze „podići tvoju glavu“ (*BDB 669, KB 724, IMPERFEKAT kala*). Ona u Postanju 40:13 znači „podići nečiju glavu i time mu učiniti dobro“ (vidite: Brojevi 6:26). To je idiom koji znači „osloboditi“ (vidite: Druga o carevima 25:27). Ali ovaj izraz u Postanju 40:19 znači „podići nečiju glavu da bi bila odsečena“ (*BDB 671,3,b*).

Očigledno je i da Postanje 40:19 ne govori o vešanju, jer je teško obesiti nekoga čija glava je odsečena! Ovo je verovatno označavalo javno vešanje ili nabijanje već mrtvog čoveka na kolac (vidite: Isus Navin 8:29; Prva o Samuilu 31:9-10; Druga o Samuilu 4:12). Na osnovu Ponovljenih zakona 21:23 se može zaključiti da je to bila namera ovakvog javnog izlaganja pogubljenog. To što će njegovo telo pojesti ptice bilo je posebno strašno za Egipćane koji su toliko naglašavali balsamovanje nakon smrti da bi se telo očuvalo.

Čitalac se pita da li postoji veza između sledećih reči:

1. „zatvor“ (doslovno: „krug“) iz Postanja 39:20-23; 40:3,5
2. „tamnica“ (doslovno: „jama“) iz Postanja 40:15
3. „podići“

Da li je zatvor možda bio velika okrugla rupa u zemlji?

POSTANJE 40:20-23 (SSP)

²⁰Trećega dana bio je faraonov rođendan i faraon priredi gozbu za sve svoje službenike, pa pred njih izvede [NASB – pa pred njima podiže glavu] glavnog peharnika i glavnog pekara.

²¹Glavnog peharnika vrati na njegov položaj, pa je ovaj opet stavljao pehar u faraonovu ruku,

²²a glavnog pekara obesi – baš kao što im je Josif u svom tumačenju i rekao. ²³Ali glavni peharnik sasvim zaboravi Josifa.

40:20-23 Ovo je ispunjenje Josifovog tumačenja i izveštaj o tome kako ga je glavni peharnik zaboravio (*BDB 269, KB 269, PERFEKAT kala*). Ponovo treba naglasiti da niko sem Jahvea ne može da pomogne Josifu. Bog je njegov jedini izvor pomoći!

GLAGOL „podići“ je ovde ponovo upotrebljen na suprotne načine (uz neke dvosmislenosti, vidite: Postanje 40:20).

PITANJA ZA RAZMATRANJE (POSTANJE 39-40)

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Potifar unapredio Josifa?
2. Kako je Josif u Postanju 39 u kontrastu s Judom iz prethodnog poglavlja?
3. Da li je Josif shvatio da je u zatvoru s određenom svrhom?
4. Da li Bog govori kroz sve snove ili samo kroz određene snove? Da li je moć tumačenja snova čest duhovni dar ili je bio ograničen samo na Stari zavet?

POSTANJE 41

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Faraonov san	Faraonov san	Josif uzdignut	Josif tumači careve snove	Faraonov san
41:1-8	41:1-8	41:1-8	41:1-8	41:1-4 41:5-7 41:8-13
41:9-13	41:9-13	41:9-13	41:9-13	
Josif tumači				
41:14-24	41:14-24	41:14-21	41:14-15 41:16 41:17-24	41:14-16 41:17-24
41:25-36	41:25-36	41:25-36	41:25-32 41:33-36	41:25-32 41:33-36
	Josifov dolazak na vlast		Josif učinjen upraviteljem Egipta	Josifovo unapređenje
41:37	41:37-45	41:37-45	41:37-46a	41:37-43
Josif učinjen vladarom u Egiptu				
41:38-45				41:44-45
41:46-49	41:46-49	41:46-49	41:46b-49	41:46-49
Josifovi sinovi				Josifovi sinovi
41:50-52	41:50-52	41:50-52	41:50-52	41:50-52
41:53-57	41:53-57	41:53-57	41:53-57	41:53-57

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 41:1-8 (SSP)

¹Posle pune dve godine, faraon je sanjao san: Stajao je kraj Nila, ²a kad tamo – iz Nila izađe sedam krava, lepih i debelih, i poče da pase među trskom. ³Posle njih iz Nila izađe drugih sedam krava, ružnih i mršavih, pa stade kraj onih na obali. ⁴Tada one ružne i mršave krave proždreše onih sedam lepih, debelih krava. I faraon se probudi. ⁵Kada je opet zaspao, sanjao je drugi san: Sedam klasova žita, jedrih i lepih, raslo je na jednoj stabljici. ⁶Za njima izniknu sedam drugih klasova, kržljavih i sasušenih istočnim vetrom. ⁷Tada oni kržljavi klasovi progutaše onih sedam jedrih i punih klasova. I faraon se probudi i shvati da je sanjao. ⁸Ujutro je [NASB – njegov duh] bio uznemiren, pa posla po sve egipatske čarobnjake i mudrace. Ispriča im svoje snove, ali nijedan od njih nije umeo da mu kaže šta znače.

41:1 „Posle pune dve godine“ Ovo je vezano za Postanje 40, gde je Josif tumačio snove dvojice ljudi. Obojica su se nadala da će biti oslobođeni iz zatvora, ali nije se tako dogodilo. Ovo vreme je prošlo od povratka jednog od tih slugu na svoj položaj i pogubljenja drugog. Zanimljivo je da su pisac ili urednik zabeležili nekoliko datuma u izveštaju o Josifu: (1) imao je sedamnaest godina kad je prodat u ropstvo (vidite: Postanje 37:2); (2) postao je upravitelj Egipta kad je imao trideset godina (vidite: Postanje 41:46). S tim brojkama je moguće videti da je ostao u zatvoru približno trinaest godina, ali to zavisi od toga koliko vremena je proveo u Potifarovoj službi pre nevolje s njegovom ženom.

▣ **„faraon“** *Faraon* je zajednička imenica za sve careve Egipta, kao reč *hadad* u Siriji, reč *cezar* kasnije u Rimu i reč *car* u Rusiji. Nismo sigurni koji je koren ove reči, ali većina egiptologa smatra da potiče od izraza „velika kuća“ (*BDB* 829, tj. kuća bogova). Postoje mnoga nagađanja o tome kad je Josif postao drugi po vlasti u celom Egiptu. Mnogi smatraju da je to moralo biti tokom vladavine Hiksa, u razdoblju koje je poznato kao razdoblje „pastira careva“, jer Hiksi su bili semiti, a ne Egipćani (vidite: *AB*, str. 316). Oni su vladali od 1730. do 1570. godine p.n.e. Ipak, zanimljivo je da se reč „reka“, koja se očigledno odnosi na Nil, u Postanju 41:1 nalazi u obliku koji se pojavljuje jedino u razdoblju XVIII dinastije, to jest od 1546. do 1085. godine p.n.e. Iz egipatskih spisa saznajemo i da je tokom cele egipatske istorije bilo semita na odgovornim mestima u mnogim egipatskim dinastijama, a ne samo u ove dve koje su gore spomenute.

▣ **„san“** I u Egiptu i u Mesopotamiji postoji obimna literatura o snovima i njihovom tumačenju. Zanimljivo je da su obojica Jevreja koji su tumačili snove radili za mnogobožačke careve, Danilo u Mesopotamiji i Josif u Egiptu.

U rečniku *NIDOTTE*, u 2. tomu, str. 154, nalazimo zanimljivo zapažanje o tri vrste snova:

1. prirodni san, Psalam 126:1; Isaija 29:7-8; Propovednik 5:7
2. lažno otkrivenje, Jeremija 23:25,27,32; 27:9-10; 29:8; Zaharija 10:2

3. pravo otkrivenje, Postanje 20:3; 28:12; Brojevi 12:6; Prva o carevima 3:5; Danilo 2:28; Matej 1:20

Viđenja se često javljaju noću, ali izgleda da su drugačija od snova, a nije objašnjeno koja je razlika među njima. Jahve tada s tom osobom komunicira na podsvesnom nivou, koristeći simbole i metafore koji su joj poznati.

▣ „iz Nila“ Ova reč (*BDB 384*) je prva u nizu jedinstveno egipatskih reči. Ne samo da su u pitanju jedinstveno egipatske reči, nego je čitav kulturni kontekst potpuno egipatski. Ova reka i njeno godišnje plavljenje bili su izvor života i plodnosti u Egiptu. Egipćani su je zbog toga smatrali bogom (vidite: Izlazak 1:22) koga treba umilostiviti.

41:2 „sedam krava“ Od rimskog historičara Plutarha i od Klimenta Aleksandrijskog, crkvenog oca iz rane crkve, saznajemo da je krava (*BDB 831*) u egipatskoj zemlji bila simbol obilja. Kao što je krava bila glavna životinja koja se gajila u krdima u Egiptu, tako je ovca bila u Palestini. Krava je bila očigledan izbor u egipatskom snu koji je vezan za poljoprivredno obilje (tj. zato su ove krave bile „lepe“, *BDB 421* i „debele“, *BDB 135*).

▣ „poče da pase među trskom“ Ovo je još jedna reč koja je pozajmljena iz egipatskog. Iz egipatskih izvora saznajemo da je stoka ulazila u vodu Nila iz nekoliko razloga: (1) da se rashladi; (2) da sa sebe spere insekte; i (3) da jede zelenilo s močvarnog tla (*BDB 28*).

41:3-4 Ove krave su sušta suprotnost kravama iz Postanja 41:2.

1. ružne (doslovno: „gadne za gledanje“), SPOJ hebrejskih reči *BDB 948 I* i *BDB 909*

2. mršave (doslovno: „tankog mesa“), SPOJ hebrejskih reči *BDB 201* i *BDB 142*

One su proždrlje (*BDB 37*, *KB 46*, IMPERFEKAT *kala*) one zdrave krave (Postanje 41:4).

41:5 Drugi san je isti, osim što su krave zamenjene suprotstavljenim klasovima žita (*BDB 987 II*).

41:6 „istočnim vetrom“ Pustinjski vetar (*BDB 870*), veoma ozloglašen zbog toga što uništava poljoprivredne plodove, zove se „široko“ (na aramejskom) u Palestini, gde duva sa jugoistoka, a u Egiptu se zove „kamsin“ i dolazi iz pravca jug-jugoistok. Spominje se u Jezekilju 17:10 i Osiji 13:15. Sva hrana za stoku (a time i za ljude) bi bila uništena.

41:8 „[NASB – njegov duh] bio uznemiren“ Reč prevedena kao „duh“ je hebrejska reč *ruah* (*BDB 924*), koja označava životnu silu životinja i ljudi na ovoj planeti. Ponekad se prevodi kao „vetar“, ponekad kao „dah“, a ponekad kao „duh“.

GLAGOL „uznemiriti“ (*BDB 821*, *KB 952*, IMPERFEKAT *nifala*) je retka reč. U *nifalu* je upotrebljena u Psalmu 77:4 i Danilu 2:1,3, a u *kalu* je upotrebljena u Sudijama 13:25, za Božijeg Duha koji „deluje“. Njegovo osnovno značenje jeste „gurnuti“ ili „primorati“.

▣ „egipatske čarobjake“ Izgleda da je ovo još jedna pozajmljenica iz egipatskog. Ona potiče od korena koji znači „urezati“ (*BDB 355*) i uvek se koristi za okultno znanje (vidite: Izlazak 7:11,22; 8:7,18,19; 9:11). Ne znamo zašto je egipatska reč upotrebljena za vavilonske sveštenike vidovnjake (vidite: Danilo 1:20; 2:2,10,27; 4:7,9). To znači da su ovi ljudi čitali, primenjivali i pisali drevne knjige o gatanju, tumačenjima, i tome slično. Oni se ne spominju samo u Egiptu, nego i u Vavilonu (vidite: Isaija 44:25; Jeremija 50:35; 51:57) i u Persiji (vidite: Jestira 1:13 i 6:13). Reči koje su upotrebljene u Danilu su drugačije, ali se odnose na ljude slične delatnosti.

Za opširnu raspravu o praktikovanju gatanja i tumačenja nova vidite Openhajmovu (A. L. Oppenheim) knjigu *The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East*¹⁶⁶, str. 184-307.

▣ „**i mudrace**“ Ovo se odnosi na dvorske savetnike (SPOJ hebrejskih reči BDB 481 i BDB 314, vidite: Izlazak 7:11; Isaija 19:11,12), a ne nužno na sveštenički stalež vidovnjaka na koje se odnosi prethodna reč.

▣ „**nijedan od njih nije umeo da mu kaže šta znače**“ Faraon je očigledno imao iskrenije mudrace od Navuhodonosora, koji svojim mudracima nije verovao dovoljno da im saopšti šta je sanjao, jer je smatrao da će izmisliti tumačenje (vidite: Danilo 2)!

POSTANJE 41:9-13 (SSP)

⁹Tada glavni peharnik reče faraonu: »Danas se setih jednog svog propusta. ¹⁰Kada se faraon jednom razgnevio na svoje slugе, mene i glavnog pekara zatvorio je u kući zapovednika straže. ¹¹Obojica smo iste noći sanjali san, i svaki san je imao svoje značenje. ¹²A tamo je s nama bio jedan mladić, Jevrejin, sluga zapovednika straže. Ispričali smo mu svoje snove, i on nam reče šta znače – svakom od nas je rekao šta njegov san znači. ¹³I sve se odigralo baš kao što nam je protumačio: ja sam vraćen na svoj položaj, a onaj drugi je obešen.«

41:9-12 „**jednog svog propusta**“ Ovaj pasus se odnosi na događaje zabeležene u Postanju 40. Skoro da zvuči kao da govori novom faraonu.

41:12 „**jedan mladić, Jevrejin**“ Vidite beleške kod Postanja 40:15.

POSTANJE 41:14-24 (SSP)

¹⁴Tada faraon posla po Josifa, koga brže-bolje dovedoše iz tamnice. Kada se obrijao i presvukao, Josif izade pred faraona. ¹⁵Faraon reče Josifu: »Sanjao sam jedan san, a niko ne ume da mi kaže šta on znači. Ali čuo sam da za tebe kažu da umeš da protumačiš san čim ga čuješ.« ¹⁶»Nije to od mene«, odgovori Josif, »nego će Bog dati pravi [NASB - povoljan] odgovor faraonu.« ¹⁷Tada faraon reče Josifu: »U snu sam stajao na obali Nila, ¹⁸a kad tamo – iz Nila izade sedam krava, debelih i lepih, i počе da pase među trskom. ¹⁹Posle njih izade drugih sedam krava, koščatih, vrlo ružnih i mršavih. Nikad u celom Egiptu ne videh tako ružne krave. ²⁰Tada mršave i ružne krave proždreše onih sedam debelih krava, koje su prve izašle. ²¹Ali, kada su ih pojele, nije im se poznavalo da su ih pojele – i dalje su bile isto tako ružne kao i pre. Tada sam se probudio. ²²A video sam u snu i sedam klasova žita, punih i lepih, kako rastu na jednoj stabljici. ²³Za njima izniknu drugih sedam klasova, sparušениh, kržljavih i sasušenih istočnim vetrom. ²⁴Tada ovi kržljavi klasovi progutaše onih sedam lepih klasova. Ispričao sam to čarobnjacima, ali nijedan od njih nije umeo da mi to objasni.«

41:14 „**brže-bolje dovedoše iz tamnice**“ Ovde ponovo imamo jednu pozajmljenicu iz egipatskog (vidite beleške kod Postanja 40:15), a to je reč „tamnica“. Izgleda da ova reč znači „utamničen unutar egipatske tvrđave“. Josif je očigledno bio u zatvoru s političkim zatvorenicima.

166 Tumačenje snova na Starom bliskom istoku, prim. prev.

▣ „obrijao i presvukao“ Ovdje ponovo vidimo egipatski običaj po kom se nije brijala samo brada, nego čitavo telo, i po kom se vršilo potpuno očišćenje pre pristupanja faraonu.

41:16 „Nije to od mene ... nego će Bog dati pravi [NASB - povoljan] odgovor faraonu“ Ovaj odgovor je bio sličan Danilovom odgovoru u Danilu 2:27-30. Josif je znao da izvor njegove moći da tumači snove nije gatanje ili čitanje drevnih dokumenata, nego Božija sila (vidite: Postanje 40:8). Josif je imao bogocentričan pogled na svet (vidite: Postanje 41:25,28,32).

Reč prevedena kao „povoljan“ je hebrejska reč *šalom* (BDB 1022), koja označava „mir“, „dobrostanje“, ili „blagonaklonost“. Vidite Posebnu temu – Mir (*šalom*). Reč *šalom* se u kontekstu Postanja 41 možda odnosi na faraonov duh („njegov duh je bio uznemiren“) iz Postanja 41:8.

41:17-24 Ovaj izveštaj o faraonovim snovima se pomalo razlikuje od izveštaja iz prvog dela poglavlja, a to potpuno odgovara situaciji. Niko ne može ponovo da ispriča neku priču na potpuno isti način, a da pri tom neke detalje ne ulepša, a neke ne ispusti. Ja ovo smatram znakom istoričnosti ovog izveštaja.

41:18 Reč prevedena kao „lepih“ je SLOŽENICA od hebrejskih reči „lep“ (BDB 421) i „oblik“ (BDB 1061). Ova SLOŽENICA je upotrebljena za:

1. krave, u ovom odlomku
2. žene, Postanje 29:17; Ponovljeni zakoni 21:11; Prva o Samuilu 25:3; Jestira 2:7
3. muškarca, Postanje 39:6
4. drvo, Jeremija 11:16

POSTANJE 41:25-36 (SSP)

²⁵Tada Josif reče faraonu: »Faraonovi snovi su jedan isti san. Bog je otkrio faraonu šta će da učini. ²⁶Sedam lepih krava sedam je godina, i sedam lepih klasova sedam je godina – to je jedan isti san. ²⁷Sedam mršavih i ružnih krava koje su došle posle njih, a tako i sedam praznih klasova, sasušeni istočnim vetrom, jeste sedam gladnih godina. ²⁸Tako je kako sam rekao faraonu: Bog je pokazao faraonu šta će da učini. ²⁹Sedam godina velikog izobilja dolazi celom Egiptu, ³⁰ali posle njih će doći sedam gladnih godina. Tada će sve izobilje u Egiptu biti zaboravljeno i glad će harati zemljom. ³¹Niko se neće sećati vremena izobilja, jer će glad koja će uslediti biti strašna. ³²A to što se san faraonu ponovio, znači da je Bog zaista tako odlučio i da će to uskoro učiniti. ³³Zato neka faraon potraži sposobnog i mudrog čoveka i postavi ga za upravitelja nad Egiptom. ³⁴Neka faraon [NASB – preduzme korake da] postavi poverenike nad zemljom i uzima petinu žetve u Egiptu tokom sedam godina izobilja. ³⁵Neka oni sakupljaju svu hranu u rodnim godinama koje dolaze i neka sa faraonovim ovlašćenjem skladište žito i čuvaju ga kao hranu za gradove. ³⁶Neka ta hrana bude zaliha za zemlju za onih sedam gladnih godina koje će biti u Egiptu, da glad ne upropasti zemlju.«

41:25 Josif ovde govori jednom Egipćaninu, koji nije znao za Jahvea, i zato je upotrebio uopšteniji naziv za Boga, reč *Elohim*. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

Bog je bio spreman i voljan da faraona, mnogobožackog cara, obavesti o svojim budućim naumima (vidite: Postanje 41:25,28,32). „Narodi“ su uvek bili u žiži Božijeg večnog nauma o otkupljenju (vidite: Postanje 3:15; 12:3; Izlazak 19:5-6; Isaija; Jona; Matej 28:19-20; Luka 24:47; Dela 1:8)!

41:26-32 Josif je faraonu počeo da objašnjava ovaj san. Zapazite da u Postanju 41:24 nijedan od njegovih čarbnjaka to nije mogao.

41:26 „sedam ... godina“ Sedmogodišnji ciklusi su bili česti u književnosti sa Starog bliskog istoka (vidite: *ANET*, str. 31).

41:27

NASB	„tankih klasova“
NKJV	„praznih klasova“
NRSV, JPSOA	„praznih klasova“
TEV	„tankih klasova žita“
NJB	„smežuranih klasova žita“
LXX	„tankih i sparušenih klasova“

Hebrejske reči za:

1. tanak (*BDB* 210), תַּנִּיק
2. prazan (*BDB* 938), תַּרֵּיק

Hebrejska slova **ד** (7) i **ר** (7) se često brkaju. U knjizi *Preliminary and Interim Report on the Hebrew Old Testament Text Project*¹⁶⁷ (1979, str. 62, izdavač: *UBS*) reč „tanak“ je dobila ocenu B (što znači da se u nju donekle sumnja).

41:32 „znači da je Bog zaista tako odlučio i da će to uskoro učiniti“ Josif ovde tvrdi da njegov Bog ima silu i predznanje vezano za događaje u Egiptu. Egipatski čarobnjaci (vidite: Izlazak 7-8), a samim tim i egipatski bogovi, nisu mogli to da znaju, niti da zaustave.

Jahve je kasnije, u Knjizi Izlaska, upotrebio pošasti da ponizi egipatski panteon, jer je želeo da ga Egipćani upoznaju.

41:33-36 Josif je u ovim stihovima izložio svoju mudru ideju o tome šta treba da se učini da bi se pripremili za obilje i zatim za ozbiljnu glad.

Zapazite sledeće GLAGOLE:

1. „neka faraon potraži sposobnog i mudrog čoveka“, Postanje 41:33, *BDB* 906, *KB* 1157, *JUSIV kala*
2. „i postavi ga za upravitelja nad Egiptom“, Postanje 41:33, *BDB* 1011, *KB* 1483, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
3. „Neka faraon preduzme korake“, Postanje 41:34, *BDB* 793, *KB* 889, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
4. „Neka faraon postavi poverenike“, Postanje 41:34, *BDB* 823, *KB* 955, *JUSIV hifila*
5. „i uzima petinu žetve u Egiptu“, Postanje 41:34, *BDB* 332, *KB* 331, *PERFEKAT piela* upotrebljen kao *JUSIV (NASB)*
6. „Neka oni sakupljaju svu hranu“, Postanje 41:35, *BDB* 867, *KB* 1062, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
7. „i neka sa faraonovim ovlašćenjem skladište žito“, Postanje 41:35, *BDB* 840, *KB* 999, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*
8. „i čuvaju ga“, Postanje 41:35, *BDB* 1036, *KB* 1581, *PERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV (NASB)*
9. „Neka ta hrana bude zaliha“, Postanje 41:36, *BDB* 224, *KB* 242, *PERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV* (u ovom odlomku postoje tri *PERFEKTA kala* koji su upotrebljeni kao *JUSIVI*)
10. zapazite i izraz „jer će glad koja će uslediti biti strašna“ u Postanju 41:31

167 Uvodni i prelazni izveštaj o radu na hebrejskom tekstu Starog zaveta, prim. prev.

41:33 Treba zapaziti da se s Jahveovim predskazanjem o sedam godina obilja i zatim sedam godina gladi (na koje niko nije mogao da utiče, a ipak nije u pitanju bila Božija kazna nego klimatski ciklus u palom svetu) moglo izaći na kraj samo planiranim ljudskim delovanjem. Povezivanje Božije svesti i znanja s jedne i ljudskih dela s druge strane svojstveno je Svetom pismu. Obe strane imaju ključni značaj (uporedite: Izlazak 3, Božije znanje/delovanje u Postanju 41:7-9, ali bilo je potrebno da se čovek odazove u Postanju 41:10-12).

POSEBNA TEMA – IZABRANJE / PREDODREĐENJE I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM

41:34 „i uzima petinu žetve u Egiptu“ Zapazite da reči „žetva“ nema u izvornom hebrejskom tekstu i da stoga GLAGOL „uzima petinu“ (*BDB 332, KB 331, PERFEKAT piela*) može da se odnosi na porez od 20%, za koji iz kasnijih egipatskih spisa saznajemo da je bio uobičajen, ili može da se odnosi na podelu egipatske zemlje u pet upravnih oblasti (*AB, str. 313*).

Neki komentatori smatraju da ovaj GLAGOL potiče od PASIVNOG PARTICIPA hebrejskog glagola *נמש* (*BDB 332*), koji znači „naoružan“ ili „opremljen“ (vidite: Isus Navin 1:14; 4:12; Sudije 7:11, *AB, str. 313*). Ovog značenja se drži i engleski prevod *JPSOA*, gde piše „ustrojiti egipatsku zemlju“.

41:36 „da glad ne upropasti zemlju“ Reč „zemlja“ (*BDB 75*) je ovde upotrebljena kao metafora za ljude i vlasti u Egiptu.

POSTANJE 41:37-45 (SSP)

³⁷I taj predlog se svide faraonu i svim njegovim službenicima. ³⁸Faraon upita svoje službenike: »Možemo li da nađemo čoveka kao što je ovaj, u kome je Božiji Duh¹⁶⁸?« ³⁹Onda faraon reče Josifu: »Pošto je Bog baš tebi sve ovo obznanio, nema nikog tako sposobnog i mudrog kao što si ti. ⁴⁰Bićeš upravitelj moga dvora i sav moj narod će se pokoravati tvojim naredbama. Jedino ću ja, jer sam na prestolu, biti iznad tebe.« ⁴¹Faraon još reče Josifu: »Ovim te postavljam za upravitelja nad celim Egiptom.« ⁴²Onda skinu pečatni prsten sa svoje ruke i stavi ga Josifu na ruku. Obuče ga u odeću od tankog lana, a oko vrata mu obesi zlatan lanac. ⁴³Dade mu da se vozi u kolima odmah iza njegovih [*NASB – u njegovim drugim kolima*], i pred njim su vikali: »Na kolena!« Tako ga postavi za upravitelja nad celim Egiptom. ⁴⁴Faraon reče Josifu: »Ja sam faraon, ali bez tvog odobrenja niko u celom Egiptu neće ništa preduzimati¹⁶⁹.« ⁴⁵Faraon dade Josifu ime Cofnat Paaneah, a za ženu mu dade Osnat, kćer Potifere, sveštenika u Onu. I Josif preuze vlast nad celim Egiptom.

41:38 „u kome je Božiji Duh“ Ovo je prevedeno od hebrejskih reči *ruah elohim* (*BDB 924, I BDB 43*). Zapazite da je faraon upotrebio isto ime za Boga kao i Josif. Izgleda da je to bio uobičajeni opis koji su nejevreji upotrebljavali za ljude koji mogu da tumače snove (vidite: Danilo 4:8,9,18; 5:11,14).

41:40

NASB

„odavati počast“

NKJV

„će se vladati njima“

NRSV

„će se ravnati“

168 **41,38 Božiji Duh** Ovaj izraz na hebrejskom može da znači i »duh bogova« (napomena iz SSP-a)

169 **41,44 ništa preduzimati** Doslovno: dići ni ruku ni nogu (napomena iz SSP-a)

TEV	„će se pokoravati tvojim zapovestima“
NJB	„poštovati tvoju zapovest“
LXX	„biti poslušni tvojoj reči“
JPSOA	„će se voditi“
REB	„poštovaće svaku tvoju reč“

Nismo sigurni koji je koren ove reči, ali izgleda da je vezan za hebrejsku reč koja znači „poljubac u usta“ (*BDB* 676, *KB* 30, *IMPERFEKAT kala*). Ona može da znači (1) „biti poslušan“ (*KB*) ili (2) „poljubiti zemlju u znak poštovanja“ (vidite: *Psalam* 2:12). Egipćani će poštovati Josifove reči (doslovno: usta) kao faraonove (vidite: *Postanje* 41:42,43,44). Josif je bio učinjen faraonovim „velikim vezirom“.

41:42 „pečatni prsten“ Ova reč potiče od istog korena kao *GLAGOL* „utonuti“ (*BDB* 371), što se možda odnosi na zvanični prsten koji utone u glinu ili vosak da bi se nešto ozvaničilo (vidite: *Jestira* 3:10,12; 8:8,10).

▣ **„Obuče ga u odeću od tankog lana“** Ovo je još jedna pozajmljenica iz egipatskog jezika (*BDB* 1058 III) koja se odnosi na tanak beli lan koji su nosili viši staleži egipatskog društva.

▣ **„a oko vrata mu obesi zlatan lanac“** Ovo je bio simbol vlasti kroz celu egipatsku istoriju, posebno u XII dinastiji (uporedite: *Danilo* 5:7,16,29). Svi ovi detalji verno odražavaju egipatsku kulturu onog razdoblja. To su detalji potekli od očevidaca!

41:43 „odmah iza njegovih [NASB – u njegovim drugim kolima]“ To je značilo da će Josif biti drugi čovek Egipta (tj. biće veliki vezir). Reč „drugi“ (*BDB* 1041) se često odnosila na političke ili upravne položaje (vidite: *Prva o Samuilu* 23:17; *Druga o carevima* 23:4; 25:18; *Prvi letopisi* 5:12; 15:18; *Drugi letopisi* 28:7; 31:12; *Nemija* 11:17; *Jestira* 10:3; *Jeremija* 52:24).

▣ **„Na kolena!“** O značenju ove egipatske reči („abrek“, vidite: *JPSOA*) se mnogo raspravlja. Zvuči kao hebrejski koren „klečati“, ali postoji i nekoliko drugih mogućih prevoda koje nalazimo u leksikonu koji su napisali Braun, Drajer i Brigs (*Brown, Driver and Briggs, BDB* 7). Ipak, *Vulgata*, *Akvilin* hebrejski prevod, *Origen* Aleksandrejski i jevrejski komentator *Kimši* smatraju da to znači „saviti kolena“, što potiče od jednog drevnog hebrejskog korena (*BDB* 7). Izgleda da se ovo značenje najbolje uklapa u ovaj kontekst.

41:44 „niko u celom Egiptu neće dići ni ruku ni nogu“ Ovo je idiom koji znači „nijedan posao ni poduhvat neće početi ni trajati bez Josifove dozvole“, što označava potpunu i sveobuhvatnu vlast.

41:45 „Faraon dade Josifu ime Cofnat Paaneah“ Ovo je zvanična titula (*BDB* 861) vezana za samog faraona (vidite: *Postanje* 45:8). To što mu je faraon dao ime je u onoj kulturi možda bio znak njegove vlasti nad Josifom. Predloženo je nekoliko mogućih korena za ovo ime. Najpopularniji koren glasi „bog govori i on živi“, što se možda odnosi na faraona kao sina boga sunca Ra ili možda na Josifovog Boga koji govori i spasava Egipat. Još jedna mogućnost glasi „onaj koji zna“, što bi se odnosilo na Josifa kao tumača snova.

▣ **„a za ženu mu dade Osnat“** Ovo je još jedno egipatsko ime koje znači „pripada Neiti“ (*BDB* 62, vidite: *Postanje* 41:45,50; 46:20), koja je bila egipatska boginja ljubavi.

▣ „**kćer Potifere, sveštenika u Onu**“ I ovo je egipatsko ime, nastalo produživanjem imena Potifar koje se pojavljuje u Postanju 37:36 i 39:1. Ono znači „onaj kome je (Ra) dao“ (BDB 806). Faraon je ovim brakom sa ćerkom važnog sveštenika učinio Josifa pripadnikom visokog staleža egipatskog društva (BDB 463).

▣ „**On**“ „On“ (BDB 58) je bio grad boga sunca. Na grčkom se zvao Heliopolis, a na hebrejskom Bet Šemeš (vidite: Jeremija 43:13). Nalazio se desetak kilometara severno od Kaira, na granici s gošenskom oblašću.

NASB, NKJV	„i Josif ode i obiđe egipatsku zemlju“
NRSV	„tako Josif dobi vlast nad egipatskom zemljom“
TEV	„obiđe celu onu zemlju“
NJB, LXX	„i Josif poče da putuje po celom Egiptu“
REB	„Josifova vlast se proširi nad celim Egiptom“
JPSOA	„Tako Josif postade vladar u egipatskoj zemlji“

Ova fraza je doslovno prevedena u engleskim prevodima *NASB* i *NKJV*, ali o njenom značenju se i dalje raspravlja:

1. Stihovi 45 i 46 su podudarni i stoga bi značenje bilo „poče da putuje po celoj onoj zemlji“ (*TEV, NJB, LXX, NIV*)
2. Ovaj veoma čest GLAGOL „ići“ ili „doći“ (BDB 422, KB 425, IMPERFEKAT *kala*) pojavljuje se u Jestiri 1:17, a upotrebljen je u smislu nečeg što se širi (poruka o Vaštinom prkosu). Stoga to znači da su se Josifova slava i vlast širili po egipatskoj zemlji (*NRSV, REB*).
3. Pošto se izraz „nad zemljom“ u Postanju 41:33,41,43 nalazi nakon GLAGOLA, a vezan je za Josifovu vezirsku vlast, to znači da i taj GLAGOL mora da se odnosi na nju (*JPSOA*).

POSTANJE 41:46-49 (SSP)

⁴⁶Josif je imao trideset godina kada je stupio u službu kod faraona, egipatskog cara. On ode od faraona i poče da putuje po celom Egiptu. ⁴⁷Tokom sedam godina izobilja, zemlja je obilno rađala, ⁴⁸a Josif je sakupljao svu hranu proizvedenu u tih sedam godina u Egiptu i skladištio je u gradovima. U svakom gradu je skladištio hranu sa okolnih polja. ⁴⁹Tako je Josif nagomilao žita kao morskog peska, pa je prestao i da ga meri, jer ga je bilo neizmerno mnogo.

41:46 „imao trideset godina“ Ovde doslovno piše da je Josif bio „sin trideset godina“, što je bio ustaljeni izraz (vidite: Levitska 27:5; Druga o carevima 8:26; Jeremija 52:1).

41:47-49 Josifovo tumačenje snova je bilo potpuno tačno. Izobilje je naglašeno na nekoliko načina:

1. „Tokom sedam godina izobilja“, Postanje 41:47
2. „zemlja je obilno rađala“, Postanje 41:47
3. „Tako je Josif nagomilao žita“, Postanje 41:49
4. „kao morskog peska“, Postanje 41:49
5. „pa je prestao i da ga meri, jer ga je bilo neizmerno mnogo“, Postanje 41:49

POSTANJE 41:50-52 (SSP)

⁵⁰Pre nego što su nastupile godine gladi, Osnat, kći Potifere, sveštenika u Onu, rodi Josifu dva sina. ⁵¹Svom prvorođenom sinu Josif dade ime Manasija, »jer je«, reče, »Bog učinio da

zaboravim svu svoju muku i sav dom svoga oca.«⁵²Drugom sinu dade ime Efrem, »jer me je«, reče, »Bog učinio plodnim u zemlji moga stradanja.«

41:51 „Manasija“ Ovo ime (*BDB* 586) je vezano za hebrejski GLAGOL „zaboraviti“ (*BDB* 674, *KB* 728, PARTICIP *piela*), jer slično zvuče. Ovo je neposredno povezano s bolom koji je bio izazvan postupcima njegove braće. Kasniji događaji u Postanju pokazuju da Josif nije potpuno preboleo njihovu mržnju i izdaju.

41:52 „Efrem“ Ovo ime (*BDB* 68) je vezano za reč „plodnost“ ili „dvostruki plod“ (*BDB* 826, vidite: Postanje 49:22). U pitanju je narodska igra reči. Zanimljivo je zapaziti da se jevrejski identitet u savremenom Izraelu određuje po jevrejskoj majci. Stoga ova dva dečaka nisu stvarno bili Jevreji! Oni će kasnije postati polu-plemena koja će naslediti Josifov dvostruki deo i biće ubrojani u dvanaest plemena Izraela, to jest trinaest, jer se Levi neće računati kao pleme u smislu nasledstva (vidite u Knjizi Isusa Navina).

POSTANJE 41:53-57 (SSP)

⁵³Sedam godina izobilja u Egiptu dođe kraju ⁵⁴i poče sedam gladnih godina, baš kao što je Josif i rekao. U svim zemljama je vladala glad, ali u celom Egiptu je bilo hleba. ⁵⁵A kada je i sav Egipat počeo da oseća glad, narod zavapi faraonu, tražeći hleba. Tada faraon reče svim Egipćanima: »Idite Josifu i uradite kako vam kaže.« ⁵⁶Kada se glad proširila po celoj zemlji, Josif otvori skladišta žita i poče da prodaje žito Egipćanima, jer je u Egiptu vladala strašna glad. ⁵⁷A i iz celog sveta su dolazili u Egipat da kupe žito od Josifa, jer je glad u celom svetu bila strašna.

41:53-57 To je istorijsko objašnjenje kako je faraon postao vlasnik cele egipatske zemlje (vidite: Postanje 47:20-26). Egipćani su caru prodali svoju zemlju da bi kupili žito da nahrane sebe i svoje porodice.

Treba zapaziti da je glad pokazala neuspeh egipatske religije, to jest boga sunca, bogova plodnosti i samog Nila, koji nisu uspeali da izbave Egipat – ali Jahve je mogao!

41:56

NASB, NKJV,

NRSV, TEV,

Vulgata

„sva skladišta“

NJB, LXX,

REB

„sve žitnice“

JPSOA

„sve što je bilo unutra“

Hebrejski tekst je doslovno preveden u engleskom prevodu *JPSOA*, a može da označava

1. sva mesta gde je Josif skladištio žito
2. sva mesta u zemlji gde su Egipćani mogli da kupe žito

41:57 Ovaj stih opisuje groznu sušu i glad na celom Bliskom istoku i u celoj sredozemnoj oblasti. Mnogi narodi su dolazili u Egipat da kupe hranu. Josif je spasao:

1. Egipat,
2. mnoge druge narode,
3. a posebno Jakovljevu izabranu porodicu!

Božije providenje deluje na nekoliko nivoa!

Zapazite preuveličavanje u izrazu „iz celog sveta“, koji je podudaran s izrazom koji je u Postanju 6–7 upotrebljen da se opiše domet potopa (vidite: Postanje 7:19, צרע, 'eres, BDB 75), vidite Posebnu temu – Područje, država, zemlja (erec).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Nabrojte sve pozajmljenice iz egipatskog jezika koje su upotrebljene u ovom poglavlju i sve jedinstveno egipatske običaje.
2. Opišite čarobnjake i njihovu ulogu na Starom bliskom istoku.
3. Nabrojte sve načine na koje je Josifov novi položaj opisan u Postanju 41:41-44.
4. Koje je značenje imenâ Josifovih sinova i koji je njihov značaj (Postanje 41:50-52)?

POSTANJE 42

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

<i>NASB</i>	<i>NKJV</i>	<i>NRSV</i>	<i>TEV</i>	<i>NJB (PRATI MT)</i>
Josifova braća poslata u Egipat	Josifova braća idu u Egipat	Josifova braća putuju u Egipat tokom gladi	Josifova braća idu u Egipat da kupe žito	Prvi susret između Josifa i njegove braće
42:1-5	42:1-5	42:1-5	42:1-4 42:5-7a	42:1-4 42:5-7
42:6-7	42:6-17	42:6-17	42:7b	
42:8-17			42:8-9 42:10-11 42:12 42:13 42:14-17	42:8-17
42:18-25	42:18-24	42:18-25	42:18-20a 42:20b-21 42:22-24	42:18-24
	Josifova braća se vraćaju u Hanaan		Josifova braća se vraćaju u Hanaan	Jakovljevi sinovi se vraćaju u Hanaan
42:26-28	42:25-28	42:26-28	42:25-28	42:25-28
Simon zadržan kao talac				
42:29-34	42:29-34	42:29-34	42:29-34	42:29-34
42:35-38	42:35-38	42:35-38	42:35-36 42:37 42:38	42:35-36 42:37-38

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 42:1-5 (SSP)

¹Kada je Jakov saznao [NASB – video] da u Egiptu ima žita, reče svojim sinovima: »Što samo sedite i zurite jedan u drugog?« ²Onda reče: »Čuo sam da u Egiptu ima žita. Idite onamo i kupite nam ga, da preživimo, a ne da pomremo od gladi.« ³Tada desetorica Josifove braće odoše da u Egiptu kupe žita. ⁴Ali Venijamina, Josifovog brata, Jakov ne posla s ostalima, plašeci se da ga ne snade neko zlo. ⁵Tako se Izraelovi sinovi nadoše među onima koji su išli da kupe žita, jer je i u Hanaanu vladala glad.

42:1 „Kada je Jakov saznao [NASB – video] da u Egiptu ima žita“ GLAGOL „videti“ pojavljuje se u ovom stihu dva puta:

1. „Kada je Jakov video“, BDB 906, KB 1157, IMPERFEKAT *kala*
2. „Što samo ... zurite jedan u drugog?“, IMPERFEKAT *hitpaela*

Ista reč upotrebljena je za faraonov san (vidite: Postanje 41:19,22,28), a upotrebio je i Josif kad je rekao da faraon treba da traži mudrog i pronicljivog čoveka (vidite: Postanje 41:33). Ovaj česti GLAGOL se u ovom poglavlju pojavljuje nekoliko puta (Postanje 42:1 [dva puta],7,9,12,21,27,35). Raši kaže da je Jakov imao viđenje od Boga, ali on je verovatno video da drugi ljudi iz Hanaana kupuju žito od faraona (vidite: Postanje 47:14).

42:2 Jakov je zapovedio svojim sinovima da idu u Egipat kako bi se postarali za porodicu („da preživimo, a ne da pomremo od gladi“):

1. „Idite onamo“, BDB 432, KB 434, IMPERATIV *kala*
2. „kupite nam“, BDB 991, KB 1404, IMPERATIV *kala*
3. „da preživimo“, BDB 310, KB 309, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV. Ta glad je bila rasprostranjena i ozbiljna!

42:3-4 Jakov i dalje nije verovao svojim sinovima. Oni su na neki način učestvovali u Josifovoj smrti i on nije želeo da se nešto slično dogodi Rahiljinom jedinom preostalom detetu, Venijaminu.

42:4 „da ga ne snade neko zlo“ Reč prevedena kao „zlo“ (BDB 62) je retka (vidite: Postanje 44:29; Izlazak 21:22,23) i označava nezgodu koja ugrožava život. Jakov se plašio za život jedinog deteta njegove voljene, preminule Rahilje (tj. za Venijamina, Josifovog mlađeg rođenog brata). Čitalac se pita da li je Jakov mislio da će Venijamin biti vođa porodice.

Ovaj GLAGOL (*BDB* 896, *II KB* 1131, *PERFEKAT kala*) je ovde upotrebljen u negativnom smislu, a tako je upotrebljen i u Levitskoj 10:19, Ponovljenim zakonima 31:29, Jovu 4:14, Isaiji 51:19 i Jeremiji 13:22 i 44:23. Obično se prevodi rečju „snađe“.

42:5 „Tako se Izraelovi sinovi nadoše među onima koji su išli da kupe žita“ Neki se pitaju zašto je Jakov poslao sve svoje sinove (jer ranije je delio svoju porodicu zbog sigurnosti, vidite: Postanje 32:22-32). To je moglo biti iz sledećih razloga: (1) pojedinci su možda mogli da kupe samo ograničenu količinu žita; (2) možda zbog toga što je bilo bezbednije putovati u grupi.

▣ „**jer je i u Hanaanu vladala glad**“ Iz istorije znamo da je glad povremeno harala ovim delom sveta. Glad je izazivao (1) nedostatak kiše u pravo vreme; (2) previše kiše ili hladnoće; (3) insekti ili (4) medljika i buđ. Hanaan je zavisio od ustaljenih prirodnih ciklusa, ali Egipat je zavisio od Nila (tj. od plavljenja).

POSTANJE 42:6-7 (SSP)

6A Josif je, kao upravitelj Egipta, bio onaj koji je svima prodavao žito. Njegova braća dodoše pred njega i pokloniše mu se do zemlje. **7**Josif prepozna svoju braću čim ih je ugledao, ali se prema njima odnosio kao stranac [NASB – ali im se nije otkrio] i razgovarao s njima grubo. »Odakle dolazite?« upita ih. »Iz Hanaana«, odgovoriše oni. »Došli smo da kupimo hrane.«

42:6 „Njegova braća dodoše pred njega i pokloniše mu se do zemlje“ Izgleda da ovaj stih ispunjava i Josifov san iz Postanja 37:6-9, ali i iz Postanja 43:28 i 44:14.

42:7 „Josif prepozna svoju braću“ GLAGOL „prepoznati“ (*BDB* 647, *KB* 699) se u ovom stihu pojavljuje dva puta (kao IMPERFEKAT *hifila* i kao IMPERFEKAT *hitpaela*), a tako i u Postanju 42:8 (IMPERFEKAT *hifila*, PERFEKAT *hifila*). Njegova braća su imala brade i bila odevena u tradicionalnu odeću svojstvenu nomadskim plemenima, ali Josif je bio glatko obrijan, lepo odeven, bio je na položaju i govorio egipatskim jezikom. Sve to ga je dobro sakrilo pred braćom.

▣ „**Josif prepozna ... ali im se nije otkrio**“ Oba ova GLAGOLA potiču od korena נָחַר (*nahar*):

1. prepoznati, *BDB* 647, *KB* 699, IMPERFEKAT *hifila*, vidite: Postanje 27:23; 37:33; 38:25,26; 42:7,8 (dva puta); Ponovljeni zakoni 33:9
2. ne otkriti (doslovno: „odnositi se kao stranac“), *BDB* 649, *KB* 699, IMPERFEKAT *hitpaela*, vidite: Prva o carevima 14:5,6

Nismo sigurni da li su u pitanju dva različita hebrejska korena ili dve različite upotrebe istog korena.

NASB, NRSV,

TEV, NJB „oštro“
NKJV „grubo“
LXX „teškim rečima“
AB „strogo“

Ovaj pridev (*BDB* 904) znači „tvrd“ ili „žestok“. U Prvoj o Samuilu 25:3 je upotrebljen da opiše Navalovu narav, a ovde opisuje ton Josifovog glasa (uporedite: Prva o Samuilu 20:10), kao i sadržaj njegovih optužbi (tj. da su uhode).

POSTANJE 42:8-17 (SSP)

⁸Iako je Josif prepoznao svoju braću, oni njega nisu prepoznali. ⁹On se seti i snova koje je sanjao o njima. »Vi ste uhode!« reče im. »Došli ste da izvidite slaba mesta ove zemlje!« ¹⁰»Ne, gospodar!«, odgovoriše oni. »Mi, tvoje sluge, došli smo da kupimo hrane. ¹¹Svi smo mi sinovi jednog čoveka. Mi, tvoje sluge, pošteni smo ljudi, a ne uhode.« ¹²»Ne«, reče im on, »došli ste da izvidite slaba mesta ove zemlje.« ¹³A oni rekoše: »Nas, tvojih slugu, bilo je dvanaestoro braće, sinova jednog čoveka iz Hanaana. Najmlađi je ostao s ocem, a jednoga više nema.« ¹⁴Josif im reče: »Tako je kako sam vam rekao: vi ste uhode! ¹⁵Ovako ću vas proveriti: Tako mi faraona živoga, nećete otići odavde ako vaš najmlađi brat ne dođe ovamo. ¹⁶Pošaljite jednog od vas da dovede vašeg brata, a ostali će u tamnicu. Tako ću proveriti vaše reči i videti da li ste rekli istinu. Ako niste, tako mi faraona živoga, onda ste uhode!« ¹⁷I sve ih zatvori na tri dana.

42:9 „On se seti i snova koje je sanjao“ Ovo se odnosi na Postanje 37. Josif je svom prvom sinu dao ime Manasija (što znači „učinio da zaboravim“), ali sećanja na izdaju njegove braće su ponovo navrla.

▣ **„Vi ste uhode!“** Rabini kažu da je Jakov rekao svojim sinovima da u grad uđu kroz različite kapije, ali da je Josif to primetio i upotrebio da ih optuži da su uhode (*BDB* 920, *KB* 1183, PARTICIP *piela*, vidite: Isus Navin 2:1; 6:22-23; Prva o Samuilu 26:4). On je to učinio da bi proverio njihove pobude i karakter.

<i>NASB</i>	„nebranjena mesta ove zemlje“
<i>NKJV, NRSV,</i> <i>JPSOA</i>	„ogoljenost ove zemlje“
<i>TEV</i>	„gde je ova zemlja slaba“
<i>NJB</i>	„slabe tačke ove zemlje“
<i>LXX</i>	„obeležja (tj. da pažljivo ispitajte puteve) ove zemlje“
<i>REB</i>	„slabe tačke naše odbrane“

Ova reč (*BDB* 788) doslovno znači „golotinja“ (vidite: Postanje 9:22-23) ili „ogoljenost“. Ona u ovom odlomku (shodno kontekstu) označava oblasti Egipta koje su bez utvrđenja i vojnih uporišta. To je bila lažna optužba za proveru Jakovljevih sinova.

42:11 „pošteni smo ljudi“ Reč „pošteni“ (*BDB* 467 II, vidite: Postanje 42:11,19,31,34) je ovde upotrebljena u ironičnom smislu, gledano u svetlu onoga što su ranije učinili Josifu. Izgledali su kao čestiti i iskreni ljudi, ali su činili zlo (vidite: Postanje 34 i Postanje 37).

42:13 „Nas, tvojih slugu, bilo je dvanaestoro braće, sinova jednog čoveka iz Hanaana. Najmlađi je ostao s ocem, a jednoga više nema“ Ovo poslednje se očigledno odnosilo na Josifa. Ironično je što su to govorili pred njim, ne znajući ko je.

42:15 „Tako mi faraona živoga“ Mnogi komentatori su kritikovali Josifa što se dva puta zakleo na ovaj način, ali to se uklapa s njegovim pretvaranjem! On to očigledno nije mislio u teološkom smislu. Ipak, u pitanju je odraz egipatke tradicije po kojoj je faraon bio sin Raa, boga sunca. Ova zakletva je pronađena na egipatskim spomenicima.

42:16 Josif je izneo nekoliko zapovesti i zahteva:

1. „Pošaljite jednog od vas“, *BDB* 1018, *KB* 1511, IMPERATIV *KALA*
2. „da dovede vašeg brata“, *BDB* 542, *KB* 534, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV

3. „a ostali će u tamnicu“, *BDB 63, KB 75, IMPERATIV nifala*
4. „Tako ću proveriti vaše reči“, *BDB 103, KB 119, IMPERFEKAT nifala* upotrebljen kao JUSIV

42:17 „I sve ih zatvori na tri dana“ Josif je očigledno želeo da oni donekle iskuse agoniju kroz koju je on morao da prođe zbog njih.

POSTANJE 42:18-25 (SSP)

¹⁸Trećega dana Josif im reče: »Učinite ovako, i ostaćete u životu, jer se bojim Boga: ¹⁹Ako ste poštenu ljudi, neka jedan od vas ostane u zatvoru, a ostali neka [*NASB – idu i neka*] odnesu žito vašim izgladnelim ukućanima. ²⁰Onda mi dovedite svog najmlađeg brata, da se tako potvrdi istinitost vaših reči i da ne poginete.« I oni pristadoše. ²¹»Ovo nas je sigurno stigla kazna zbog našeg brata«, rekoše jedan drugom. »Gledali smo kako se muči dok nas je preklinjao za milost, ali ga nismo uslišili. Zbog toga nas je snašla ova nevolja.« ²²A Ruvim reče: »Zar vam nisam rekao da se ne ogrešite o dečaka? Ali niste hteli da me slušate. Sada moramo da položimo račun za njegov život¹⁷⁰.« ²³Nisu znali da ih Josif razume, jer su s njim razgovarali preko tumača. ²⁴On se okrenu od njih i zaplaka, a onda se opet okrenu prema njima i nastavi s njima da razgovara. Izdvoji Simeona između njih i naredi da ga pred njihovim očima vežu. ²⁵Potom Josif naredi da im džakove napune žitom, da svakom od njih u džak stave njegov novac i da im daju sve što im treba za put. Kada je tako učinjeno...

42:18-20 Josifove zapovesti i zahtevi se nastavljaju:

1. „Učinite ovako“, Postanje 42:18, *BDB 793, KB 889, IMPERATIV kala*
2. „i ostaćete u životu“, Postanje 42:18, *BDB 310, KB 309, IMPERATIV kala*
3. „neka jedan od vas ostane u zatvoru“, Postanje 42:19, *BDB 63, KB 75, IMPERFEKAT nifala* upotrebljen kao JUSIV
4. „neka idu“, Postanje 42:19, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
5. „neka odnesu žito“, Postanje 42:19, *BDB 97, KB 112, IMPERATIV hifila*
6. „Onda mi dovedite svog najmlađeg brata“, Postanje 42:20, *BDB 97, KB 112, IMPERFEKAT hifila* upotrebljen kao JUSIV
7. „da se tako potvrdi istinitost vaših reči“, Postanje 42:20, *BDB 52, KB 63, IMPERFEKAT nifala* upotrebljen kao JUSIV

42:18 „jer se bojim Boga“ Ova fraza se mogla odnositi na Josifove zakletve u faraonovo ime (vidite: Postanje 42:15,16) ili na njegov strah od božanskog sveta uopšteno, a bila je vezana za njegove optužbe protiv ovih ljudi. Josif je izokola pokazivao svoju doslednost i duhovnost (vidite: Postanje 20:11). On se stvarno bojao *Elohim* i poštovao ga.

42:20 „potvrdi“ Vidite Posebnu temu kod Postanja 15:6 (II. A). Ova reč potiče od korena „verovati“, „uzdati se“, vidite Posebnu temu - Verovanje, pouzdanje, vera i vernost u Starom zavetu (ⲓⲗⲚ).

42:21 „Ovo nas je sigurno stigla kazna zbog našeg brata«, rekoše jedan drugom“ Oni su osetili da ih Bog kažnjava zbog njihovog greha protiv Josifa. To je očigledno iz Postanja 42:21,22,28 i 44:16. Mi, ljudi, u određenom smislu žanjemo šta smo posejali (vidite: Jov 34:11; Psalam 28:4; 62:12; Poslovice 24:12; Propovednik 12:14; Jeremija 17:10; 32:19; Matej 16:27; 25:31-46; Rimljanima 2:6; 14:12; Prva Korinćanima 3:8; Druga Korinćanima 5:10; Galaćanima 6:6-7; Druga Timoteju 4:14; Prva Petrova 1:17;

¹⁷⁰ njegov život Doslovno: njegovu krv (napomena iz SSP-a)

Otkrivenje 2:23; 20:12; 22:12). Ipak, postoji još jedna biblijska istina, a to je da se Bog prema nama ne ophodi u skladu s našim gresima (vidite: Psalam 103:10). Mi ne primamo trenutnu kaznu za sve svoje grehe, jer bismo inače svi bili mrtvi, ali ipak postoje neke okolnosti u kojima Bog sprovodi trenutnu kaznu.

42:22 „A Ruvim reče: »Zar vam nisam rekao da se ne ogrešite o dečaka? Ali niste hteli da me slušate«“ Josif je tada verovatno prvi put čuo da je Ruvim pokušao da ga zaštiti (vidite: Postanje 37:22-24). Njegova braća su sada verovala da Josifova nevina krv više tražeći osvetu, kao što je Aveljeva krv vikala protiv njegovog brata u Postanju 4.

42:23 „Nisu znali da ih Josif razume, jer su s njim razgovarali preko tumača“ Oni su govorili hebrejskim jezikom, a Josif je s njima očigledno govorio samo egipatski preko tumača. Ponavljam, to je bio deo njegove varke koju je koristio dok ne ustanovi da li su njegova braća prevazišla predrasude koje su uzrokovale da zgreše protiv njega pre više od dvadeset godina.

Ovaj hebrejski GLAGOL koji je preveden „razgovarali preko tumača“ (*BDB 539, KB 529, PARTICIP hifila*) obično označava ruganje ili prezir. U *hifilu* označava:

1. ruganje, Jov 16:20; Psalam 119:51
2. tumača, ovde u smislu izaslanika, Drugi letopisi 32:31

Ovaj GLAGOL se u Starom zavetu uvek upotrebljava s negativnim prizvukom (vidite: *NIDOTTE*, tom 2, str. 799).

42:24 „zaplaka“ Josif je očigledno bio osetljiv čovek (vidite: Postanje 43:30; 45:14,15).

▣ **„Izdvoji Simeona između njih i naredi da ga pred njihovim očima vežu “** Očigledno je Ruvim, koji je bio prvenac, bio vođa ove grupe, a bilo je očigledno da je on pokušao da pomogne Josifu, pa je zato Simeon bio očigledan izbor za to. On je bio drugorođeni i mnogi komentatori smatraju da ga je njegov žestoki gnev, koji se vidi u uništenju muškaraca u Sihemu (vidite: Postanje 34), možda nagnao da s braćom skuje zaveru da naude Josifu.

POSTANJE 42:26-28 (SSP)

... ²⁶oni natovariše žito na svoje magarce i odoše. ²⁷Kada je u konačištu jedan od njih otvorio svoj džak da nahrani svoga magarca, a ono – odozgo u džaku novac! ²⁸»Novac mi je vraćen!« viknu on svojoj braći. »Evo ga u mom džaku!« A njima se srce sledi, pa drhteći rekoše jedan drugom: »Šta nam to Bog učini?«

42:25-29 Devetorica braće su se plašila da bi to moglo da ugrozi Simeonovo oslobođenje. Nivo njihove brige izražen je na sledeće načine:

1. „njima se srce sledi“, Postanje 42:28 (doslovno: „njihova srca izadoše iz njih“), *BDB 422, KB 425, IMPERFEKAT kala*
2. „drhteći rekoše jedan drugom“, Postanje 42:28, *BDB 353, KB 350, IMPERFEKAT kala*, vidite: Postanje 27:33; Prva o Samuilu 16:4; 21:1; Prva o carevima 1:49

42:27 „džak“ Postoje dve hebrejske reči koje su u ovom stihu prevedene kao „džak“:

1. „džak“ (*BDB 974*), što je bila uobičajena reč za „sargiju“ (upotrebljena je ovde)
2. „džak“ (*BDB 607*), reč koja se pojavljuje samo u ovom izveštaju o Josifu i njegovoj braći, a označava vreću za pakovanje žita.

Odgovor za upotrebu ove dve reči mogao bi biti da se jedna odnosi na vrećicu za novac (vidite: *NIDOTTE*, tom 3, str. 843) a druga na vreću za žito – vidite knjizi Džejmsa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁷¹, str. 49.

42:28 „Šta nam to Bog učini?“ Oni su i dalje osećali da ih Bog kažnjava za njihova dela protiv Josifa.

POSTANJE 42:29-34 (SSP)

²⁹Kada su stigli svom ocu Jakovu u Hanaan, ispričaše mu sve što im se dogodilo. ³⁰»Čovek koji je gospodar one zemlje razgovarao je s nama strogo i optužio nas da uhodimo zemlju, ³¹ali mi smo mu rekli: „Pošteni smo ljudi, nismo uhode.“ ³²Bilo nas je dvanaestoro braće, sinova jednog oca. Jednog više nema, a najmlađi je sada s našim ocem u Hanaanu.“ ³³Tada nam gospodar zemlje reče: „Ovako ću znati da ste pošteni ljudi: jednog brata ostavite ovde kod mene, uzmite hranu za svoje izgladnele ukućane, pa idite.“ ³⁴Onda mi dovedite svog najmlađeg brata, i znaću da niste uhode, nego pošteni ljudi. Posle toga ću vam vratiti vašeg brata i moći ćete slobodno da se krećete zemljom [NASB – da trgujete u zemlji].«

42:29-34 Devetorica braće su ispričala svom ocu Jakovu sve što se dogodilo u Egiptu.

42:34 „moći ćete slobodno da se krećete zemljom [NASB – da trgujete u zemlji]“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 695, *KB* 749, *IMPERFEKAT kala*) je preveden kao „trgovati“ (vidite: Postanje 23:16), ali u Postanju 34:10 je upotrebljen u značenju „slobodno putovati“. Moguće je da se ovde izričito odnosi na povratak u Egipat radi nabavke još žita kada to bude potrebno (vidite: Postanje 43:2).

POSTANJE 42:35-38 (SSP)

³⁵Kako su praznili svoje džakove, svaki nađe svoju kesu s novcem. Kada su oni i njihov otac videli kese s novcem, uplašise se. ³⁶Njihov otac Jakov im reče: »Zbog vas ću ostati bez dece. Josifa više nema, nema ni Simeona, a sad hoćete i Venijamina da odvedete. Sve se zaverilo protiv mene!« ³⁷Tada Ruvim reče ocu: »Ubij moja dva sina ako ti ga ne dovedem nazad. Poveri ga meni, i ja ću ti ga dovesti nazad.« ³⁸Ali Jakov reče: »Moj sin neće s vama, jer brat mu je mrtav i samo je još on ostao. Ako ga na putu na koji idete zadesi neko zlo, oteraćete moju sedu glavu tužnu u Šeol.«

42:35-38 Porodica je raspravljala o situaciji i o tome šta treba učiniti. Odlučili su da za sada ne preduzmu ništa.

42:35 Razlika između Postanja 42:27 i Postanja 42:35 jeste jednina („jedan od njih“) u prvom slučaju, a množina („su praznili“) u drugom. Ovo nije dvostruki izveštaj, nego pojačavanje siline problema zbog kog su već bili u strahu (vidite: Postanje 42:28).

42:36 „Zbog vas ću ostati bez dece. Josifa više nema, nema ni Simeona, a sad hoćete i Venijamina da odvedete. Sve se zaverilo protiv mene!“ Zapazite da je Jakov sve ove događaje shvatio kao da su usmereni lično protiv njega. Izgleda da je on ovde između redova optužio devetoricu braće da su na neki način krivi za Josifov gubitak.

171 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

42:37 „Tada Ruvim reče ocu“ Ovo je bila zaista glupa ponuda! Zašto bi Jakov ubio svoje unuke zbog gubitka svojih sinova?! Ruvim je na taj način pokušao svom ocu da ulije poverenje, ali postigao je upravo suprotno. Jakov je nakon toga čekao sve do (1) Judine ponude u Postanju 43:8-9 i (2) do oskudice u hrani, koja je konačno dovela do njegove dozvole da Venijamin ide s njima.

42:38 „Šeol“ Ovo je starozavetna reč koja označava mesto gde su mrtvi. Učenje o zagrobnom životu je u Starom zavetu donekle nejasno, ali je očigledno da su ljudi tada verovali u zagrobni život u kom će porodice biti zajedno.

Šeol je mesto gde su ljudi u nekom čudnom stanju, bez radosti, ali ipak svesni. Reč „Šeol“ je u Novom zavetu prevedena rečju „Had“. Sva ljudska bića posle smrti očigledno idu u to boravište mrtvih. Zbog toga rabini nagađaju da u Hadu postoji deo za pravednike i deo za opake. Vidite Posebnu temu kod Postanja 15:15. Vidite Posebnu temu – Gde su mrtvi? (*Šeol/Had, Gehena, Tartar*).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Josif skrivao ko je?
2. Zašto je Josif grubo razgovarao sa svojom braćom i optužio ih da su uhode?
3. Zbog čega u ovom poglavlju možemo pomisliti da je Jakov nešto sumnjao o Josifovoj smrti?

POSTANJE 43

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Povratak u Egipat	Povratak u Egipat s Venijaminom	Drugo putovanje u Egipat	Josifova braća se vraćaju u Egipat s Venijaminom	Jakovljevi sinovi ponovo odlaze, s Venijaminom
43:1-10	43:1-7	43:1-10	43:1-2 43:3-5 43:6 43:7	43:1-10
	43:8-14		43:8-10	
43:11-15		43:11-15	43:11-14	43:11-14 Susret s Josifom
Josifov susret s Venijaminom	43:15-25		43:15-17	43:15-17
43:16-25		43:16-25		
			43:18-22 43:23 43:24-27	43:18-23 43:24-25
43:26-34	42:26-34	43:26-34	43:28 43:29-34	43:26-34

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus

3. Treći pasus

4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 43:1-10 (SSP)

¹A u zemlji je i dalje vladala teška glad. ²Kada su pojeli žito koje su doneli iz Egipta, otac im reče: »Vratite se i kupite nam još malo hrane.« ³Ali Juda mu reče: »Onaj čovek nas je ozbiljno upozorio: ,Ne izlazite mi na oči [NASB – nećete mi videti lice] bez svoga brata.« ⁴Ako si voljan da našeg brata pošalješ s nama, ići ćemo i kupiti ti hrane. ⁵Ali ako nećeš da ga pošalješ, nećemo ići, jer nam je onaj čovek rekao: ,Ne izlazite mi na oči bez svoga brata.« ⁶Tada Izrael upita: »Zašto ste me uvalili u ovu nevolju rekavši tom čoveku da imate još jednog brata?« ⁷»Potanko nas je ispitivao o nama i našoj porodici«, odgovoriše oni. »Je li vam otac još živ?«, »Imate li još kojeg brata?« i mi smo mu samo odgovarali na pitanja. Otkud smo mogli da znamo da će reći: ,Dovedite svoga brata?« ⁸Tada Juda reče svom ocu Izraelu: »Pošalji dečaka sa mnom, i odmah ćemo krenuti [NASB – ustaćemo i krenuti], da preživimo i mi, i ti, i naša nejač, a ne da pomremo. ⁹Ja ti jemčim za njega, mene smatraj odgovornim. Ako ti ga ne vratim, celog života ću biti kriv pred tobom. ¹⁰Da nismo odugovlačili, mogli smo već dvaput da se vratimo.«

43:2 Tekst ne kaže koliko dugo je trajala prva količina žita, ali Simeon je sve to vreme bio u zatvoru, a Jakov nije preduzeo ništa!

Konačno, kad su potrošili sve žito, Jakov se pokrenuo:

1. „Vratite se“, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV kala*
2. „kupite nam još malo hrane“, *BDB 991, KB 1404, IMPERATIV kala*

43:3 „Juda mu reče“ U ovom trenutku Juda postaje značajan sin. Ruvimo vodstvo se smanjilo.

▣ „**ozbiljno upozorio**“ Ovo je gramatička konstrukcija koja pojačava silinu izraza (spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA; isti spoj nalazimo i u Postanju 43:7 [dva puta] i u Postanju 43:20). Ovaj GLAGOL (*BDB 996, KB 1427, PERFEKAT hifila*) znači „biti svedok“ (vidite: Izlazak 19:21; Ponovljeni zakoni 32:46) ili „upozoriti“ (vidite: Izlazak 21:29; Prva o carevima 2:42; Nemija 13:15,21).

▣ „**Ne izlazite mi na oči [NASB – nećete mi videti lice]**“ Ovo je idiom koji znači da ih Josif neće primiti (vidite: Druga o Samuilu 14:24). On je nadgledao prodaju žita, što je značilo da neće moći da kupe žito ako ga ne budu videli (vidite: Postanje 43:5).

43:4-5 Juda je nastavio da se obraća svom ocu Jakovu, to jest Izraelu:

1. odmah ćemo krenuti, *BDB 432, KB 434, KOHORTATIV kala*
2. kupićemo ti hranu, *BDB 991, KB 1404, KOHORTATIV kala*

Postupci Jude (i njegove braće) zavisili su od Jakovljeve odluke o puštanju Venijamina.

43:6 Jakov ih je prekorio što su ispričali suviše o svojoj porodici.

Upotrebio je jak GLAGOL („uvalili u nevolju“, *BDB 949, KB 1269, PERFEKAT hifila*). Njegovo osnovno značenje u *hifilu* jeste „povrediti“ (vidite: Postanje 19:9; 31:7; Izlazak 5:22-23; Brojevi 11:11; 20:15; Isus Navin 24:20).

43:7 Braća su se snažno branila:

1. „Potanko nas je ispitivao o nama i našoj porodici“, *BDB 981, KB 1371, APSOLUTNI INFINITIV kala i PERFEKAT kala istog GLAGOLA*
2. „Otkud smo mogli da znamo...“, *BDB 393, KB 390, APSOLUTNI INFINITIV kala i IMPERFEKAT kala istog GLAGOLA*
3. „da će reći: ‚Dovedite svoga brata‘“, *BDB 432, KB 434, IMPERATIV hifila*

43:8-10 Juda (četvrti i poslednji Lijin sin, vidite: Postanje 29:35) ponovo je bio glasnogovornik za devetoricu najstarije braće (vidite: Postanje 44:14-34; 46:25-34):

1. „Pošalji dečaka sa mnom“, *BDB 1018, KB 1511, IMPERATIV kala*
2. „ustaćemo“, *BDB 877, KB 1086, KOHORTATIV kala*
3. „i krenuti“, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*
4. „da preživimo“, *BDB 310, KB 309, IMPERFEKAT kala upotrebljen kao KOHORTATIV*
5. „a ne da pomremo“, *BDB 559, KB 562, IMPERFEKAT kala upotrebljen kao KOHORTATIV (vidite: Postanje 42:2)*

Kad su pojeli sav hleb, bilo je vreme da se donese odluka. Juda je veoma praktično pristupio toj situaciji (vidite: Postanje 43:10) – ako ne odu po hleb, svi će umreti, uključujući i Venijamina i Jakova. Ta logika je bila neumoljiva. Morali su da odu u Egipat po još hrane, a Venijaminovo prisustvo je bilo uslov za dobijanje još hrane. Juda je u Postanju 43:9 ponovo pokušao da ulije poverenje svom ocu, a izgleda da se u njegovim rečima podrazumeva vera u zagrobni život.

43:9 „Ja ti jemčim za njega“ Reč „jemčim“ (*BDB 786 II, KB 876, IMPERFEKAT kala*, vidite: Postanje 44:32) povezuje ovo i 38. poglavlje (vidite: Postanje 43:17). Juda je postajao sve važnija i važnija ličnost u porodici (vidite: Postanje 49:8-12).

POSTANJE 43:11-15 (SSP)

¹¹Tada im njihov otac Izrael reče: »Ako tako mora da bude, onda ovako uradite: Stavite u torbe najbolje plodove ove zemlje i odnesite ih onom čoveku na dar: malo balsama, malo meda, začina i smirne, pistača i badema. ¹²I ponesite dvostruko više novca, jer treba da vratite novac koji vam je stavljen nazad u džakove – možda je to bila neka greška. ¹³Povedite i svog brata i odmah krenite [NASB – krenite i vratite se] onom čoveku. ¹⁴Neka Bog Svesilni učini da vam se onaj čovek smiluje, pa pusti i vašeg drugog brata i Venijamina da se s vama vrata. A ja, ako ostanem bez dece – ostanem.« ¹⁵Tako braća uzeše darove i dvostruko više novca, povedoše Venijamina, pa odmah odoše u Egipat i stadoše pred Josifa.

43:11-14 Jakov, to jest Izrael, shvatio je da je neophodno da se tako postupi i stoga je svojim starijim sinovima dao sledeća uputstva:

1. „ovako uradite“, Postanje 43:11, *BDB 793, KB 889, IMPERATIV kala*
2. „Stavite u torbe“, Postanje 43:11, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
3. „odnesite ih onom čoveku“, Postanje 43:11, *BDB 432, KB 434, IMPERATIV hifila*
4. „ponesite dvostruko više novca“, Postanje 43:12, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
5. „treba da vratite novac koji vam je stavljen nazad u džakove“, Postanje 43:12, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV hifila* (ovo su treća i četvrta upotreba ovog GLAGOLA u ovom odlomku)
6. „Povedite i svog brata“, Postanje 43:13, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
7. „odmah krenite“, Postanje 43:13, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
8. „vratite se onom čoveku“, Postanje 43:13, *BDB 996, KB 1427, IMPERATIV kala*

9. „Neka Bog Svesilni učini da vam se onaj čovek smiluje“, Postanje 43:14, *BDB* 678, *KB* 733, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV
10. „pa pusti i vašeg drugog brata“, Postanje 43:14, *BDB* 1018, *KB* 1511, PERFEKAT *piela*

43:11

<i>NASB</i>	„najbolje proizvode ove zemlje“
<i>NKJV</i>	„najbolje plodove ove zemlje“
<i>NRSV</i>	„birane plodove ove zemlje“
<i>TEV</i>	„najbolje proizvode ove zemlje“
<i>NJB</i>	„od najboljih proizvoda ove zemlje“
<i>REB</i>	„neke od proizvoda po kojima je naša zemlja poznata“

Ova reč (*BDB* 275 II) je u Starom zavetu upotrebljena samo ovde. Druge srodne reči bi mogle ukazivati na to da u ovom kontekstu postoji prizvuk koji bi dao značenje „hrana prihvatljiva u Egiptu“. Na 119. stranici prvog toma rečnika *NIDOTTE* piše da značenje te reči ima veze s pojmom snage, ali to se ne uklapa u ovaj kontekst.

Ovde je naveden spisak proizvoda koji su bili uobičajeni za karavane. Josif je veoma dobro znao za sve ove proizvode, jer je (kao rob) morao da putuje u Egipat u jednom od tih karavana.

43:12

<i>NASB, TEV,</i>	
<i>NJB, LXX,</i>	
<i>JPSOA</i>	„greška“
<i>NKJV, NRSV</i>	„previd“

I ova reč (*BDB* 993) je u Starom zavetu upotrebljena samo ovde. Njen koren je reč koja znači „zastraniti“ ili „pogrešiti“, a u Jovu 12:16 je prevedena kao „prevariti“. U rečniku *NIDOTTE* (tom 4, str. 44) piše da ovaj koren označava „namerno vršenje loših dela“ (vidite: Levitska 4:13; Prva o Samuilu 26:21; Psalam 119:21,118; Jezekilj 45:20).

43:14 „Neka Bog Svesilni učini da vam se onaj čovek smiluje“ Jakov ih je poslao u ime Boga s kojim je njegova porodica bila u savezu. Ovo ime, Bog Svesilni (*El Šadaj*), prvi put je upotrebio Avraam (vidite: Postanje 17:1; 28:3; 35:11; 43:14; 48:3). Reč *El* je bila zajednička imenica za boga na Starom bliskom istoku, a izgleda da potiče od korena koji znači „biti jak“. Reč *šadaj* možda potiče od reči za žensku dojku i podrazumeva „onoga koji je svedovoljan“. Iz Izlaska 6:3 se čini da je naziv *El Šadaj* bio uobičajeni naziv kojim su izraelski praoci oslovljavali Boga. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

43:15 Donošenje dara je bila veoma česta praksa u onoj kulturi i smatrala se prikladnom. Proizvodi koji su nabrojani u ovom odlomku bili su svojstveni Hanaanu i traženi u Egiptu, ali nisu bili dovoljni za ishranu ljudi i stoke. Ovo davanje „darova“ (*BDB* 585) je bilo slično Jakovljevom davanju darova Isavu u Postanju 32.

POSTANJE 43:16-25 (SSP)

¹⁶Kada je Josif video Venijamina s njima, reče svom domoupravitelju: »Odvedi ove ljude mojoj kući, zakolji jedno živinče i spremi ga, jer će oni jesti sa mnom u podne.« ¹⁷Onaj učini kao što mu je Josif rekao i odvede braću u Josifovu kuću. ¹⁸Oni se uplašiše kada su ih odveli u Josifovu kuću. Mislili su: »Doveli su nas ovamo zbog novca koji nam je onaj prvi put bio stavljen nazad u džakove. Napašće nas, savladati i učiniti od nas robove, i uzeće naše magarce.« ¹⁹Zato priđoše

Josifovom domoupravitelju i obratiše mu se na ulazu u kuću. ²⁰»Gospodaru«, rekoše, »mi smo već jednom dolazili da kupimo hrane, ²¹a u konačistu, kad smo otvorili svoje džakove, svaki od nas je našao svoj novac odozgo u svom džaku – u punom iznosu. Sada smo taj novac doneli sa sobom. ²²A doneli smo i još novca da opet kupimo hrane. Ne znamo ko nam je stavio naš novac u džakove.« ²³»Ne uznemiravajte se«, reče on. »Ne bojte se. Vaš Bog, Bog vašeg oca, stavio je blago u vaše džakove. Vaš novac je stigao do mene.« Onda im izvede Simeona. ²⁴Potom ih domoupravitelj uvede u Josifovu kuću, dade im vode da operu noge, a njihovim magarcima dade krme. ²⁵Oni pripremiše darove za Josifa kada dođe u podne, jer su čuli da će tu obedovati.

43:16 Kad je Josif video Venijamina dao je da se pripremi poseban podnevni obrok.

1. „Odvedi ove ljude mojoj kući“, *BDB 97, KB 112, IMPERATIV *hifila**
2. zakolji (jedno živinče), *BDB 370, KB 368, IMPERATIV *kala**
3. „i spremi ga“, *BDB 465, KB 464, IMPERATIV *hifila**

Egipćani su najčešće jeli ribu ili ptičije meso, s povrćem i mnogo hleba. Klanje veće životinje obavljalo se kod kuće i samo za posebne prilike – vidite u knjizi Džejmsa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁷², str. 50.

43:18 „Napašće nas“ Ovo je neobična i retka metafora. Ovaj GLAGOL (*BDB 164 II, KB 193, KONSTRUKTNI INFINITIV *hitpoela**) znači „valjati“ ili „odvaljati“, a ovde se koristi u značenju „valjati se preko nekoga da biste ga povredili“. Ova osnova je je upotrebljena u drugačijem smislu samo u Drugoj Samuilu 20:12, gde označava „valjanje u sopstvenoj krvi“.

▣ **„i savladati“** Ovaj GLAGOL (*BDB 656, KB 709, KONSTRUKTNI INFINITIV *hitpaela**) se u *kalu* koristi da označi da je neko napadnut (vidite: Isus Navin 11:7; Jov 1:15) ili za padanje u ruke (odnosno u vlast) neprijatelja (vidite: Sudije 15:18). Ovaj GLAGOL se u ovoj osnovi (*hitpaelu*) pojavljuje samo u ovom tekstu.

Braća nisu shvatila zašto su dovedena u Josifov dom i bila su veoma uplašena. Mislili su da je to povezano s njihovom prvom posetom i s novcem u njihovim džakovima (vidite: Postanje 43:20-22).

43:19 „Zato priđeše Josifovom domoupravitelju“ Ovaj čovek je izgleda bio veoma dobro obavešten, ne samo o detaljima Josifovog nauma, nego i o teologiji koja je bila osnova Josifove vere. Pretpostavljam da je Josif s pripadnicima svog doma i egipatskim saradnicima podelio svoju ličnu veru u Boga koji je sklopio savez sa Avraamom. Zanimljivo je da su Jakovljevi sinovi u Postanju 43:18 bili toliko preplavljeni sjajem Egipta da su zapali u nomadski strah da će im neko ukrasti životinje. To je najčešće tako sa „narodom sa sela koji dođe u veliki grad“.

43:20 „mi smo već jednom dolazili“ Silina ovog izraza je pojačana upotrebom APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA (*BDB 432, KB 434, oba su u *kalu**).

43:23 „Ne uznemiravajte se“ Ovde nema GLAGOLA, nego samo jedan PREDLOG i IMENICA *šalom*, pri čemu se IMPERATIV podrazumeva.

▣ **„Ne bojte se“** Ovaj GLAGOL (*BDB 431, KB 432*) je IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV.

¹⁷² Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

POSTANJE 43:26-34 (SSP)

²⁶Kada je Josif došao kući, oni mu dadoše darove koje su uneli u kuću i pokloniše mu se do zemlje. ²⁷On ih upita kako su, pa reče: »Kako je vaš stari otac, o kome ste mi pričali? Je li još živ?« ²⁸»Tvoj sluga, naš otac, još je živ i zdrav«, odgovoriše oni, pa mu se duboko pokloniše. ²⁹Josif ih dobro pogleda i vide među njima Venijamina, sina svoje majke, pa upita: »Je li ovo vaš najmlađi brat, onaj o kome ste mi pričali?« Onda reče: »Neka Bog bude milostiv prema tebi, sinko.« ³⁰Silno uzbuđen što vidi svoga brata, Josif izjuri napolje, jer samo što nije zaplakao. Uđe u jednu odaju, pa se tamo isplaka. ³¹Kada se umio, izađe, pa reče, savlađujući se: »Poslužite jelo.« ³²Njega poslužiše odvojeno, njegovu braću odvojeno, i Egipćane koji su s njim jeli odvojeno. Egipćani ne bi mogli da jedu s Jevrejima, jer bi im to bilo odvratno. ³³Braća posedaše pred njim prema svojoj starosti, od prvorođenog do najmlađeg. I samo su se z gledali u čudu. ³⁴Kada su im donosili jela sa Josifove trpeze, Venijaminov obrok bio je pet puta veći od svih ostalih. Tako su se s njim gostili [NASB – pili i gostili].

43:27,29 Josif im je postavio niz pitanja o njihovoj porodici. Oni su se sigurno sećali kako je njihov otac burno reagovao što su otkrivali takve podatke (vidite: Postanje 43:6).

1. „Kako je vaš stari otac“ (ovde nema GLAGOLA, za reč *šalom* vidite Postanje 29:6)
2. „Je li još živ“ (bez GLAGOLA)
3. „Je li ovo vaš najmlađi brat“ (bez GLAGOLA)

43:29 „Neka Bog bude milostiv prema tebi, sinko“ Josif je izdvojio Venijamina posebnim pozdravom („bude milostiv“, *BDB* 335, *KB* 334, *IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao *JUSIV*).

Zapazite da Josif ovde izražava svoj teološki pogled na svet.

43:30 „Silno uzbuđen što vidi svoga brata, Josif izjuri napolje“ Ovo je prevedeno doslovno „njegova saosećanja se zagrejaše“ (*BDB* 485, *KB* 481, *PERFEKAT nifala*, vidite: Prva o carevima 3:26). Reč „saosećanje“ (*BDB* 933) doslovno znači „osećanja za one koji su iz iste utrobe“ (tj. bratska ljubav).

43:31 „Poslužite jelo“ Ovde doslovno piše „postavite hleb“ (*BDB* 962, *KB* 1321, *IMPERATIV kala*). Zanimljivo je što u Postanju 43:31-33 vidimo da su Egipćani tokom jela sedeli na stolicama oko stola, dok su hanaanški Jevreji ležali naslonjeni na svoj levi lakat. Postojala je napetost između kulture Egipćana i kulture Hanaanaca (u ovom slučaju Jevreja), vidite: Postanje 43:32. To se potanko uklapa s istorijskom situacijom i pokazuje istoričnost ovog izveštaja – vidite u knjizi Džejmisa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁷³, str. 52.

43:32 „Njega poslužiše odvojeno“ Izgleda da Venijamin nije imao samo posebnu stolicu, nego je dobio i posebnu hranu (vidite: Postanje 43:34). Josif je ostalu braću očigledno hteo da učini ljubomornima, da bi video njihovu reakciju. Pokušao je da vidi da li u njima još postoje iste crte ličnosti koje su eksplodirale u njegovoj situaciji pre dvadeset godina ili su ipak postale blaže tokom godina.

▣ „Egipćani ne bi mogli da jedu s Jevrejima, jer bi im to bilo odvratno“ Ovo bi moglo biti objašnjenje za Postanje 39:6, za pitanje zašto se Potifar starao za pripremu svoje hrane. Neki ovde navode Herodota, 2:41, kao istorijsku podršku za ovaj stav. Izgleda da su Egipćani s prezirom gledali na sve koji jedu krupnu stoku, jer su je oni smatrali svetom, slično današnjim Indusima. To bi moglo biti objašnjenje i za Postanje 46:34 i za Izlazak 8:26.

173 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

43:33 Egipatske sluge su izgleda posele braću po uzrastu. Kako su to znali? Josif je nastavljao da otkriva svoj identitet.

43:34 „**Venijaminov obrok bio je pet puta veći od svih ostalih**“ Veoma je verovatno da je broj „pet“ bio važan u Egiptu, jer se često pojavljuje u ovom izveštaju (vidite: Postanje 43:34; 45:6,11,22; 47:2,24). Čitalac se pita šta su braća mislila kad ih je Josif poslužio sa svog ličnog stola i dao Venijaminu toliko veći obrok.

Reč „obrok“ (*BDB 673*) označava komad mesa (vidite: Druga o Samuilu 11:8; Jestira 2:18; Jeremija 40:5). To nije bila junetina!

▣ „**Tako su se s njim gostili [NASB – pili i gostili]**“ Ovi GLAGOLI („piti“, *BDB 1059, KB 1667*, i „napiti“, *BDB 1016, KB 1500*) zvuče veoma slično (vidite: Postanje 9:21). To je bila prava žurka!

POSTANJE 44

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Josifova braća vraćena	Josifov pehar	Josif proverava svoju braću poslednji put	Nestali pehar	Josifov pehar u Venijaminovom džaku
44:1-5	44:1-5	44:1-5	44:1-5	44:1-2 44:3-5
44:6-13	44:6-13	44:6-13	44:6-9 44:10-13	44:6-13
44:14-17	44:14-17	44:14-17	44:14-15 44:16 44:17	44:14-17
44:18-34	Juda preklinje za Venijamina 44:18-34	44:18-34	Juda preklinje za Venijamina 44:18-23 44:24-29 44:30-34	Judino zastupanje 44:18-34

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 44:1-5 (SSP)

¹Josif naredi svom domoupravitelju: »Napuni džakove ovih ljudi hranom, koliko god mogu da ponesu, i svakom odozgo u džak stavi njegov novac. ²A moj pehar, onaj srebrni, stavi odozgo u džak najmlađega, zajedno s novcem kojim je platio žito.« I ovaj učini kao što je Josif rekao. ³Kada je svanulo, otpremiše braću i njihove magarce na put. ⁴Dok još nisu odmakli daleko od grada, Josif reče svom domoupravitelju: »Smesta [NASB – ustaj] pođi za onim ljudima, pa kad ih stigneš, kaži im: „Zašto uzvraćate zlo za dobro? Zašto ste ukrali srebrni pehar moga gospodara? ⁵To je pehar iz koga moj gospodar pije i koji mu služi za gatanje. Učinili ste zlo!“«

44:1 Ovo je drugi put da Josif to čini (vidite: Postanje 42:25).

1. napuni, *BDB 569, KB 583, IMPERATIV piela*
2. stavi, *BDB 962, KB 1321, IMPERATIV kala*

44:2 Stavljanje Josifovog srebrnog pehara (vidite: Postanje 44:5) u Venijaminov džak bilo je novo. Josif je i dalje proveravao svoju braću, da vidi da li je prestala njihova ljubomora i nasilništvo protiv njegovog rođenog brata (protiv Rahiljine dece).

Treba zapaziti da reč prevedena kao „pehar“ (*BDB 149*) u stvari označava neku veću posudu. Možda je u pitanju bila zdela, a možda čak i krčag (vidite: Jeremija 35:5). Uobičajena reč za pehar se u rečniku *BDB* nalazi pod brojem 468 I (vidite: Postanje 40:11,13,21; Druga o Samuilu 12:3; Psalam 16:5; 23:5; Poslovice 23:31).

44:4 „od grada“ Od toga koji grad je bio u pitanju zavisi i koji faraon je bio u pitanju. Kasnije u Postanju se izgleda vidi da je Josif u istom danu razgovarao sa svojim ocem u gošenskoj oblasti i s faraonom u glavnom gradu. To verovatno znači da je glavni grad bio u oblasti delte Nila, a tamo su Hiksi imali svoje glavne gradove. Sledeći faraon koji je pomerio glavni grad u ovu oblast bio je Seti I. On je bio faraon koji je okrutno postupao s Izraelcima pre Izlaska, koji se dogodio verovatno tokom vladavine Ramzesa II.

Vidite *Pregled Starog zaveta u Uvodu u Izlazak* na adresi www.freebiblecommentary.org.

▣ Josif je svojim slugama zapovedio šta da učine:

1. „ustaj“, *BDB 877, KB 1086, IMPERATIV kala*
2. „pođi za onim ljudima“, *BDB 922, KB 1191, IMPERATIV kala*
3. „kad ih stigneš“, *BDB 673, KB 727, PERFEKAT hifila* upotrebljen kao IMPERATIV s vremenskim elementom. Ovo je lovački izraz za gonjenje plena. Upotrebljen je i za Lavana kad je gonio Jakova (vidite: Postanje 31:25).
4. Optuži ih za krađu (postavljajući pitanje)!

▣ „Zašto uzvraćate zlo za dobro?“ *Septuaginta* (koju slede i engleski prevodi *NRSV, TEV*) nakon ove rečenice dodaje reči: „Zašto ste ukrali srebrni pehar moga gospodara?“, a u *Pešiti* nema ovog dodatka.

44:5 „To je pehar iz koga moj gospodar pije i koji mu služi za gatanje“ Josif je u ova tri poglavlja pleo varku da proveriti narav svoje braće. Ipak, donekle je čudno što ovde spominje gatanje (*BDB 638, KB 690*) u gramatičkoj konstrukciji koja pojačava silinu izraza, a to je spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i IMPERFEKTA istog GLAGOLA (vidite: Postanje 44:15). To je mogao biti samo još jedan način na koji se Josif pretvarao da je Egipćanin, jer je većina egipatskih vođa u ovom razdoblju gatalo ili koristilo gataoće. Ova reč je izvorno značila „šaputati“ ili „siktati“ (vidite: Levitska 19:26 i Ponovljeni zakoni

18:10, gde je to kasnije osuđeno). Ova reč je u *Septuaginti* prevedena rečju koja znači „znamenje“, a odnosila se na saznavanje Božije volje posmatranjem ptica u letu.

U *Jerusalimskoj Bibliji* se u jednoj napomeni (str. 58 u izdanju Kršćanske sadašnjosti, prim. prev.) spominje da je gatanje vršeno na sledeće načine:

1. po tome kako bi voda pala u šolju (vodogatanje)
2. po zvuku vode koja pada u šolju
3. po obliku koji bi kapljice ulja napravile kada se sipaju u šolju (gatanje uljem)
Svi ovi načini su korišćeni na Starom bliskom istoku, a Drajer (S. R. Driver) dodaje još jedan način:
4. komadi srebra, zlata ili dragog kamenja bacani su u čašu i zatim se tumačio njihov raspored (vidite: *Handbook on Genesis*¹⁷⁴, str. 989, izdavač: UBS).

Imamo velik broj podataka o tehnikama gatanja koji potiču iz starih vavilonskih tekstova o tumačenju znakova (zapazite i kasnije tehnike u Jezekilju 21:21). Nemamo mnogo podataka o egipatskim metodima gatanja iz ovog razdoblja istorije – vidite u knjizi Džejsa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁷⁵, str. 52-54).

POSTANJE 44:6-13 (SSP)

6Kada ih je domoupravitelj stigao, on im ponovi sve ove reči, ⁷a oni mu na to rekoše: »Zašto nam tako govoriš, gospodaru? Daleko bilo da mi, tvoje sluge, učinimo tako nešto! ⁸Čak smo ti iz Hanaana vratili onaj novac koji smo našli odozgo u našim džakovima. Zašto bismo onda krali srebro ili zlato iz kuće tvoga gospodara? ⁹Ako se to nađe kod jednoga od nas, tvojih slugu, toga ubijte, a mi ostali ćemo postati tvoji robovi, gospodaru.« ¹⁰»Dobro kažete«, reče on. »Ali neka bude ovako: Kod koga se nađe pehar, taj će postati moj rob, a ostali će biti slobodni [NASB - nedužni].« ¹¹Tada svaki od njih brzo spusti svoj džak na zemlju i otvori ga. ¹²Domoupravitelj pretraži džakove počevši od najstarijeg brata, a završivši kod najmlađeg. I pehar se nađe u Venijaminovom džaku. ¹³Na to oni razdreše svoju odeću, pa svi natovariše svoje magarce i vratiše se u grad.

44:6-13 Ovi stihovi beleže razgovor između Josifovog domoupravitelja (zapazite i Postanje 43:16-25) i desetorice Josifove braće.

44:9 Ovaj odgovor je bio veoma sličan odgovoru koji je Jakov dao Lavanu kad ga je ovaj stigao (vidite: Postanje 31:32). To je bio iskren odgovor, ali oni su ipak zažalili što su tako govorili kad je pehar pronađen u Venijaminovom džaku.

44:10 „»Dobro kažete«, reče on. »Ali neka bude ovako: Kod koga se nađe pehar, taj će postati moj rob, a ostali će biti slobodni.«“ Izgleda da je i ovo bila varka da bi se videlo da li će braća napustiti Venijamina ili će se držati zajedno kao porodica. Mogli su veoma lako da ostave Venijamina (vidite: Postanje 44:17) i da odjure na sigurno (kao što su učinili kad je Simeon bio utamničen).

Reč koja je prevedena kao „nedužni“ (*BDB* 667) obično se prevodi kao „besprekorni“, a koristi se na nekoliko načina:

1. u pravnom smislu, Izlazak 23:7
 2. vezano za zakletvu, Postanje 24:41; Isus Navin 2:17,20
 3. uopšte za ljude, Jov 4:7; 9:23; 17:8; 22:19,30; 27:17; Psalam 10:8; 15:5; Poslovice 1:11
- Ova izjava Josifovog domoupravitelja najavljuje Josifovu izjavu iz Postanja 44:17.

174 Priručnik za Postanje, prim. prev.

175 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

44:12 „počevši od najstarijeg brata, a završivši kod najmladeg“ Ovo poznavanje redosleda kojim su Josifova braća rođena ih je i ranije iznenadilo (vidite: Postanje 43:33), a sada je domoupravitelj znao i ove podatke.

Ovaj domoupravitelj je bio veoma blizak Josifov sluga od velikog poverenja. Čitalac se pita koliko od Josifovog života i vere mu je bilo poznato.

44:13 „oni razdreše svoju odeću“ Reči nisu mogle da izraze njihovu potresenost! Ovo je jedan od nekoliko znakova tugovanja u jevrejskoj kulturi. Vidite Posebnu temu – Obredi oplakivanja, kod Postanja 37:29.

POSTANJE 44:14-17 (SSP)

¹⁴Kada su Juda i njegova braća ušli u Josifovu kuću, on je još bio tamo. Oni padoše ničice pred njim, ¹⁵a on im reče: »Šta ste to uradili? Zar ne znate da se čovek kao ja bavi gatanjem?« ¹⁶»Šta da ti kažemo, gospodaru?« odvrati Juda. »Šta da kažemo? Kako da dokažemo da smo nedužni? Bog je razotkrio krivicu nas, tvojih slugu. Mi smo sada tvoji robovi, gospodaru – mi i onaj kod koga se našao tvoj pehar.« ¹⁷Ali Josif reče: »Daleko bilo od mene da tako nešto učinim! Samo će čovek kod koga se našao pehar postati moj rob, a vi ostali se u miru vratite svom ocu.«

44:15 Ovo je lažna izjava koju je Josif izrekao da bi povećao napetost situacije. On nije gatanjem saznao za njihovu krađu, jer on ju je lažirao!

44:16 Juda je bio glasnogovornik grupe. On je postavio Josifu nekoliko retoričkih pitanja:

1. Šta da ti kažemo, gospodaru?
2. Šta da kažemo?
3. Kako da dokažemo da smo nedužni (*BDB 842, KB 1003, IMPERFEKAT hitpaela*)?
4. Pitanje je postavljeno i u Postanju 44:18,
5. a zatim i u Postanju 44:19
6. i u Postanju 44:34

▣ **„Bog je razotkrio krivicu nas, tvojih slugu“** Izgleda da su njihova izdaja i prodavanje Josifa ponovo izazvali ovaj osećaj krivice pred Bogom (*BDB 730, vidite: Postanje 4:13; 15:16; 19:15*) koji ih je pratio sve ove godine (vidite: Postanje 42:21-22,28). Ipak, izgleda da su se njegova braća stvarno promenila, jer su sada bili ujedinjeni u odbrani Venijamina, a Juda je čak ponudio sebe kao zamenu (vidite: Postanje 44:18-34, posebno Postanje 44:32-33). Ova molba je na istom nivou kao zastupničke molitve Avraama, Mojsija i Palva.

POSEBNA TEMA – ZASTUPNIČKA MOLITVA

44:17 „Daleko bilo od mene da tako nešto učinim“ Ovo je idiom kojim neko izražava da ne želi da učini nešto što bi prekršilo verska merila ili pravdu (vidite: Postanje 18:25; Isus Navin 22:29; 24:16; Prva o Samuilu 2:30; 20:2,9; 22:15; Druga o Samuilu 20:20; 23:17).

▣ **„a vi ostali se u miru vratite svom ocu“** Ovu zapovest (*BDB 748, KB 828, IMPERATIV kala*) im je očigledno dao da još poveća napetost situacije. Braća nisu mogla da se vrate kući bez Venijamina, jer su se plašili da bi Jakov umro (vidite: Postanje 44:30-31) i stoga im se činilo da nema nade za mir!

POSTANJE 44:18-34 (SSP)

¹⁸Tada mu Juda priđe i reče: »Molim te, gospodaru, dopusti meni, svome sluzi, da ti nešto kažem [NASB – da nešto kažem u tvoje uši] i ne ljuti se na mene, svoga slugu, iako si ravan samom faraonu. ¹⁹Ti si, gospodaru, pitao nas, svoje slugu: ,Imate li oca ili brata?‘ ²⁰i mi smo odgovorili: ,Imamo starog oca, a on ima još jednog sina, najmlađeg, koji mu se rodio u starosti. Brat mu je mrtav i samo je on ostao od sinova svoje majke, i otac ga voli.‘ ²¹Ti si onda rekao nama, svojim slugama: ,Dovedite mi ga, da ga i ja vidim.‘ ²²A mi smo ti, gospodaru, rekli: ,Dečak ne može da ostavi oca, jer ako ga ostavi, otac će umreti.‘ ²³Ali ti si rekao nama, svojim slugama: ,Ako vaš najmlađi brat ne dođe s vama, ne izlazite mi na oči!‘ ²⁴Kad smo se vratili tvom sluzi, mom ocu, rekli smo mu šta si ti, gospodaru, kazao. ²⁵Naš otac tada reče: ,Vratite se i kupite nam još malo hrane,‘ ²⁶a mi rekosmo: ,Ne možemo da idemo. Ići ćemo samo ako naš najmlađi brat pođe s nama, jer ne smemo onom čoveku na oči bez svog najmlađeg brata.‘ ²⁷Tvoj sluga, naš otac, reče nam: ,Znate da mi je žena rodila dva sina. ²⁸Jedan je otišao od mene, i ja sam rekao: »Sigurno je rastrgan na komade«, i nisam ga više nikad video. ²⁹Ako mi i ovoga odvedete, pa ga snađe neko zlo, oteraćete moju sedu glavu jednu u Šeol.‘ ³⁰Ako se sad ja vratim tvom sluzi, mom ocu, pa moj otac, čiji je život usko povezan sa dečakovim, ³¹vidi da dečak nije s nama, umreće. Tako ćemo mi, tvoje slugu, oterati sedu glavu našeg oca tužnu u Šeol. ³²Ja, tvoj sluga, zajemčio sam svom ocu za dečaka. ,Ako ti ga ne dovedem nazad,‘ rekao sam, ,celog života ću biti kriv pred tobom!‘ ³³Zato, gospodaru, daj da ja, tvoj sluga, ostanem ovde mesto dečaka kao tvoj rob, a ti dečaka pusti da se vrati sa svojom braćom. ³⁴Jer, kako da se vratim svom ocu ako dečak nije sa mnom? Ne bih mogao da gledam jad koji bi ga snašao.«

44:18-34 Juda je ispričao Josifu šta se dogodilo u raspravi o povratku braće u Egipat radi kupovine hrane i o napetosti koja je vladala kod kuće zbog Venijaminovog polaska na ovaj put.

44:18 „da nešto kažem u tvoje uši“ Ovo je idiom koji znači „mogu li nešto otvoreno da ti kažem“ (vidite: Postanje 20:8; 23:10,13,16; 50:4; Ponovljeni zakoni 5:1; 31:11,28,30).

▣ **„ne ljuti se na mene“** Juda je molio (*BDB 354, KB 351, JUSIV kala*) Josifa da se ne razljuti još više (vidite: Postanje 30:2; 39:19), nego da mu dozvoli da objasni njihovu porodičnu situaciju vezanu za najmlađeg brata.

44:28 „Sigurno je rastrgan na komade“ Ovo je gramatička struktura koja pojačava silinu izraza (spoj APSOLUTNOG INFINITIVA i PERFEKTA istog GLAGOLA, *BDB 382, 380*), koju nalazimo i u Postanju 37:33.

44:30 „Ako se sad ja vratim tvom sluzi, mom ocu, pa moj otac, čiji je život usko povezan sa dečakovim“ Ovo donekle pokazuje da je Jakov preterano voleo Venijamina. Ovaj pojam povezanih životâ (*BDB 905, KB 1153, PASIVNI PARTICIP kala*) upotrebljen je i u Prvoj o Samuilu 18:1 da se opiše ogromna ljubav i prijateljstvo između Davida i Jonatana. Jakov je bio potišten od kad je izgubio Josifa i utešio se usredsređujući se na jedinog preostalog sina svoje omiljene, preminule žene, Rahilje.

44:33 U ovom stihu se nalaze dva JUSIVA. Juda je preklinjao za Venijaminovo oslobođanje i povratak:

1. „daj da ja, tvoj sluga, ostanem“ (doslovno: „sit“), *BDB 442, KB 444, JUSIV kala*
2. „dečaka pusti da se vrati sa svojom braćom“, *BDB 748, KB 828, JUSIV kala*

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Josif tako okrutno postupao sa svojom braćom?
2. Zašto nam se u ovom poglavlju čini da Josif tako čudo postupa sa svojom braćom?
3. Zašto je Josif želeo da Venijamin dođe u Egipat?
4. Nabrojte teološke posledice stava da greh učinjen s predumišljajem određuje nečiju sudbinu.

POSTANJE 45

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Josif pokazuje dobrotu svojoj braći	Josif se otkriva svojoj braći	Josif se otkriva svojoj braći	Josif svojoj braći otkriva ko je	Josif se otkriva svojoj braći
45:1-3	45:1-15	45:1-3	45:1-8	45:1-2 45:3-8
45:4-15		45:4-15	45:9-11 45:12-13 45:14-15	45:9-13 45:14-15 Faraonov poziv
45:16-20	45:16-20	45:16-20	45:16-20	45:16-20 Povratak u Hanaan
45:21-23	45:21-24	45:21-24	45:21-24	45:21-24
45:24-28	45:25-28	45:25-28	45:25-26 45:27-28	45:25-28

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Josif je u Postanju 42-44 proveravao svoju braću, da vidi da li se njihov manipulativni stav promenio, posebno prema Rahiljinim sinovima. To se pre svega pokazalo u njihovom odnosu prema Venijaminu.
- B. Postanje 45 i 46 sačinjavaju završni deo priče o Josifovom usponu na najuzvišenije mesto i o ispunjenju Božijeg nauma za fizičko izbavljenje Jakova i porodice s kojom je Bog u savezu tokom sedam godina gladi.
- C. Postanje 45:5-9 je izvanredno važno, jer tu veoma jasno vidimo Božiju ruku u naizgled tragičnim okolnostima Josifovog života. Kad bismo mogli da naučimo ovu istinu u svom životu to bi nam donelo velike promene. S Božijom decom se ništa ne dešava slučajno – vidite knjigu Hane Vithol Smit (Hannah Whithall Smith) *The Christian's Secret of a Happy Life*¹⁷⁶.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 45:1-3 (SSP)

¹Josif nije više mogao da se savlađuje pred svojim slugama, pa povika: »Neka svi izadu!« Tako nikog nije bilo s Josifom kada je otkrio svojoj braći ko je. ²Ali toliko glasno je plakao da su ga i Egipćani čuli, pa se za to saznalo i na faraonovom dvoru. ³Josif reče svojoj braći: »Ja sam Josif! Je li mi otac još živ?« Ali oni se toliko zaprepastiše da nisu mogli da mu odgovore.

45:1 „Josif nije više mogao da se savlađuje“ Ovo je GLAGOL (*BDB* 407, *KB* 410, negacija PERFEKTA *kala* i KONSTRUKTNOG INFINITIVA *hitpaela*, *BDB* 67, *KB* 80) koji je bio upotrebljen za Josifa i u Postanju 43:31, gde je uspeo da ovlada svojim osećanjima. On je ovde plakao toliko glasno (vidite: Postanje 45:2) da su ga svi čuli kako plače!

▣ „**Neka svi izadu!**“ Ova zapovest (*BDB* 422, *KB* 425, IMPERATIV *hifila*) je verovatno bila izdata na egipatskom, jer je bila izdata svim njegovim slugama (čak i njegovom posebnom domoupravitelju). Ostao je nasamo s jedanaesticom svojom braće.

▣ „**kada je otkrio svojoj braći ko je**“ Kakav trenutak! Josif je izlio svoja osećanja, a zatim i oni (vidite: Postanje 45:3).

45:2 „Ali toliko glasno je plakao da su ga i Egipćani čuli, pa se za to saznalo i na faraonovom dvoru“ Josif je sve svoje egipatske sluge poslao van prostorije (1) da ne bi osramotio svoju braću ili (2) da ne bi pred Egipćanima pokazao tako velika osećanja u ovom ličnom pitanju. Ali sluge su ga ipak čule zbog istočnjačke prakse glasnog plakanja. Josifa su očigledno veoma voleli u Egiptu i njegove sluge su bile zabrinute lično za njega ili su se zabrinuli da će njegova stručnost i upravljanje Egiptom biti izgubljeni, pa su stoga preneli faraonu ono što su čuli.

45:3 „Ja sam Josif!“ Ovo je bio uzvik bez GLAGOLA. Pretpostavlja se da je tu govorio hebrejskim jezikom, pošto je najlogičnije pretpostaviti da njegova braća nisu govorila egipatski, a nijedan tumač

176 Tajna srećnog hrišćanskog života, prim. prev.

nije bio prisutan. Josif ih prenerazio obraćajući im se na njihovom maternjem jeziku i dajući tako dramatičnu izjavu (vidite: Postanje 45:4).

▣ „**Je li mi otac još živ?**“ Neki komentatori su sumnjali u istinitost ovog stiha, jer je Josif već postavio to pitanje u Postanju 43:27. Ipak, čini se mogućim da ova reč (BDB 311, vidite: Prva o Samuilu 25:6) označava više od fizičkog života. Izgleda da je on ovde mislio na očevo dobrostanje, koje se, kako saznajemo iz kasnijih stihova, promennilo od kad je pomislio da je Josif umro (vidite: Postanje 45:27).

▣ „**oni se toliko zaprepastiše**“ Ovo je jak GLAGOL (BDB 96, KB 111, PERFEKAT *nifala*, vidite: Sudije 20:41; Prva o Samuilu 28:21; Druga o Samuilu 4:1; Jov 21:6; 23:15; Psalam 6:3; 30:8; 48:6; 83:17; 90:7; 104:29; Isaija 13:8; 21:3; Jezekilj 7:27).

POSTANJE 45:4-15 (SSP)

⁴Tada im Josif reče: »Pridite.« Kada su prišli, reče: »Ja sam vaš brat Josif, onaj koga ste prodali u Egipat! ⁵Ali ne uzrujavajte se i ne ljutite se na sebe što ste me ovamo prodali, jer Bog me je pred vama poslao da se sačuvaju životi. ⁶Već dve godine vlada glad u zemlji, a još pet godina neće biti ni oranja ni žetve. ⁷Bog me je poslao pred vama, da bi vam velikim izbjavljenjem spasao život i omogućio vam da preživite¹⁷⁷. ⁸Tako me niste ovamo poslali vi, nego Bog. On me postavio za najvišeg faraonovog službenika¹⁷⁸, za gospodara nad svim faraonovim domom i za vladara nad celim Egiptom. ⁹A sada požurite nazad [NASB – vratite se gore] mome ocu i recite mu: ,Tvoj sin Josif kaže ovako: Bog me postavio za gospodara nad celim Egiptom. Dođi k meni bez oklevanja. ¹⁰Živećeš u gošenskom kraju i bićeš mi blizu – ti, tvoja deca i unuci, tvoja sitna i krupna stoka, i sve što imaš. ¹¹Ja ću se tamo starati o tebi, jer dolazi još pet godina gladi. Tako nećete oskudevati ni ti, ni tvoji ukućani, niti iko tvoj.‘ ¹²Sami možete svojim očima da se uverite, kao i vaš brat Venijamin, da to zaista ja [NASB – moja usta] s vama razgovaram. ¹³Ispričajte mom ocu o svoj časti koja mi je ukazana u Egiptu i o svemu što ste videli. I brzo mi dovedite oca ovamo!« ¹⁴Onda zagrlji svoga brata Venijamina i zaplaka, a i Venijamin je plakao u njegovom zagrljaju. ¹⁵Potom plaćući izgrli i izljubi svu svoju braću. Posle toga se njegova braća ispričaše s njim.

45:5 „ne uzrujavajte se i ne ljutite se na sebe što ste me ovamo prodali“ Reč „uzrujavati“ (BDB 780, KB 864, IMPERFEKAT *nifala* upotrebljen kao JUSIV) je u *nifalu* upotrebljena u sledećim stihovima: Prva o Samuilu 20:3,34; Druga o Samuilu 19:2 i Nemija 8:10,11. Njeno osnovno značenje je „povređenost“, „bol“, „tuga“.

Reč „ljutati“ doslovno glasi „goreti“ (BDB 354, KB 351, JUSIV *kala*, vidite: Postanje 31:36; 39:19; Izlazak 32:11).

Josif će sada izneti jedno od najzadivljujućih veroispovedanja koje nalazimo u Svetom pismu. Ovaj stih sadrži teološku svrhu cele priče o Josifu! Usred zlostavljanja i izdaje, on je verom uspeo da vidi Božiju (*Elohimovu*) ruku. Stihovi 5-9 sadrže jedno od najjačih potvrđenja Božije dobrote i prisustva, čak i u životnim teškoćama i problemima.

Evo još jednog zapažanja o ovom moćnom i divnom tekstu. Uvek sam se pitao: „Da li Bog ovako postupa samo sa porodicom s kojom je u savezu?“ Očigledno je da je Bog činio sve što je neophodno da podrži Avraamovu porodicu (vidite: Rimljanima 9-11), ali šta je s običnim vernicima? Da li je njegova ljubav samo za večnost (večno otkupljenje) ili je i za ovaj život i za večnost? Da li

177 *omogućio vam da preživite* Doslovno: da vam se sačuva ostatak na zemlji (napomena iz SSP-a)

178 *za ... službenika* Doslovno: faraonu za oca (napomena iz SSP-a)

je on i s nama na isti način? Ovaj svet je jedno zlo, pobunjeničko mesto – vidite Venamovu (Wenham) knjigu *The Goodness of God*¹⁷⁹. Vernici pate, doživljavaju progonstva i progonitelji ih ubijaju! Rekao bih da se u Novom zavetu jasno vidi istina da je Bog s nama i za nas, čak i usred okolnosti koje ne možemo da objasnimo – vidite knjigu Hane Vithol Smit (Hannah Whithall Smith) *The Christian's Secret of a Happy Life*¹⁸⁰. To je pretpostavka utemeljena na veri i otkrivenju iz Svetog pisma da su vernici dragoceni za Boga! Život je misterija, ali neviđena (još nespoznata) Božija ruka je s nama iz časa u čas. Naš mir treba da počiva na njemu, na njegovoj reči i na njegovom Sinu, a ne na okolnostima (vidite: Prva Korinćanima 10:13; 13:8-13). Mi smo Avraamova porodica (vidite: Rimljanima 2:28-29)!

45:6 „Već dve godine vlada glad u zemlji, a još pet godina neće biti ni oranja ni žetve“ Ovo je vezano za ono otkrivenje kroz faraonov san da će nastupiti sedam godina teške gladi.

45:7 Josifova izjava u Postanju 45:7, koja govori o tome da će im se sačuvati „ostatak“ (BDB 984), tiče se njegovog delovanja, a ne kasnije teološke upotrebe reči „ostatak“, koja se odnosi na onaj deo jevrejskog naroda koji veruje i koji je veran.

POSEBNA TEMA – OSTATAK, TRI ZNAČENJA

NASB, NKJV,

NJB	„velikim izbavljenjem“
NRSV	„mnogi preživeli“
TEV	„da potomci prežive“
LXX	„veliki ostatak (potomci)“
JPSOA	„izvanredno izbavljenje“

Ovde doslovno stoji reč „pobeći“ (BDB 812, vidite: Jeremija 25:35) i PRIDEV „velik“ (BDB 152). To što je Josif pomogao svojoj porodici zbog toga što je bio uzdignut u sam vrh Egipta nazvano je velikim izbavljenjem koje je osmislio sam Jahve (vidite: Postanje 45:5,8; 50:20).

45:8 „On me postavio“ Teološki problem vezan za učenje o predodređenju ne leži u pitanju da li Bog zna i sprovodi ljudska dela (kao i događaje u fizičkom svetu), nego do koje mere je on odgovoran za ljudski greh (dvouzročnost)? Teolozi Strong (Strong), u knjizi *Systematic Theology*¹⁸¹ (drugo izdanje, str. 423-425), i Erikson (Erickson), u knjizi *Christian Theology*¹⁸² (drugo izdanje, str. 424-426), ponudili su nekoliko teorija koje pokazuju da je Bog uključen u ljudska grešna dela, ali nije njihov pokretač (vidite: Jakov 1:14; Prva Jovanova 2:16).

1. On može da spreči delo (vidite: Postanje 20:16)
2. On može da dozvoli delo (vidite: Psalam 81:12-13; Rimljanima 1:24,26,28)
3. On može da usmeri delo (vidite: Postanje 37:21-22; 45:5,7,8; 50:20)
4. On može da ograniči delo (vidite: Prva Korinćanima 10:13)

POSEBNA TEMA – IZABRANJE / PREDODREĐENJE I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM: Kalvinizam nasuprot slobodne volje (arminijanizma)

179 Božija dobrota, prim. prev.

180 Tajna srećnog hrišćanskog života, prim. prev.

181 Sistematska teologija, prim. prev.

182 Hrišćanska teologija, prim. prev.

▣ „za najvišeg faraonovog službenika, za gospodara nad svim faraonovim domom i za vladara nad celim Egiptom“ Izgleda da je ovo trostruki opis Josifovog posla u Egiptu:

1. On je imao jedinstveni odnos sa faraonom. Arheološki je potvrđeno da ovo zvanje postoji bar od 3000. godine p.n.e. i izgleda da se odnosi na položaj velikog vezira.
2. Izraz „za gospodara nad svim faraonovim domom“ se izgleda odnosi na upravljanje faraonomovom ličnom imovinom (vidite: Postanje 41:40; 47:20-26).
3. Izraz „za vladara nad celim Egiptom“ označava njegovu uključenost u vladanje egipatskom zemljom (vidite: Postanje 41:41, 48-49, 55-56; 42:6-7).

Rolan Devo (Roland deVaux) u knjizi *Ancient Israel: Social Institutions*¹⁸³ (tom 1, str. 49) pokazuje da je reč „otac“ postala naziv za jednog od faraonovih glavnih savetnika. Očevi su bili najvažniji uitelji dece nakon što ova dostignu određenu zrelost, a pre toga je to bio zadatak majke. I sveštenici su za sebe upotrebljavali reč „otac“ (jevrejski učitelji mudrosti u Poslovicama takođe uzimaju ovo zvanje, kao i sveštenici u Sudijama 17:10 i 18:19).

45:9 Josif se obraća svojoj braći koristeći nekoliko zapovesti:

1. „požurite“, *BDB* 554, *KB* 553, IMPERATIV *piela*, vidite: Postanje 45:13
2. „vratite se gore“, *BDB* 748, *KB* 828, IMPERATIV *kala*
3. „Dođi k meni“, *BDB* 432, *KB* 434, IMPERATIV *kala*
4. „bez oklevanja“, *BDB* 763, *KB* 840, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV

45:10 „Živećeš u gošenskom kraju“ Iz stihova koji slede nije sigurno da li oni to treba da prenesu ocu (vidite: Postanje 46:31), ili je to prosto bilo logično zbog toga što su tamo živeli pastiri. Gošenski kraj (*BDB* 177) je bio na severu, na istočnoj strani Nila, blizu Hanaana. Kasnije je nazvan Ramzesova zemlja (vidite: Postanje 47:6,11). To je bio deo Egipta gde se gajila stoka (vidite: Postanje 46:32-34).

▣ „i bićeš mi blizu“ Ovaj stih se često koristi kao dokaz da su faraoni kojima je Josif služio pripadali dinastiji „pastira careva“, tj. Hiksima, koji su osvojili Egipat koristeći kompozitne lukove i strele i borna kola koje su vukli konji. Oni su vladali od 1720. do 1580. godine p.n.e. Znamo da su bili semitskog porekla i da je stoga za drugog semita, poput Josifa, bilo lakše da se među njima uzdigne na položaj. Pripadnici semitskih naroda su tokom egipatske istorije zauzimali važne položaje u vlasti. Glavni grad carstva Hiksa nalazio se u Tanisu ili Coanu (vidite: Psalam 78:12,43), koji je bio veoma blizu gošenskog kraja, a glavni grad kasnijih faraona koji su po narodnosti bili Egipćani bio je Teba, koja je više od 600 km južno. I dalje nismo potpuno sigurni u datum Josifove vladavine u Egiptu i ovaj tekst se ne može koristiti kao nedvosmisleni dokaz.

45:12 „Sami možete svojim očima da se uverite, kao i vaš brat Venijamin, da to zaista ja [NASB – moja usta] s vama razgovaram“ Tačno značenje svake od ovih fraza je donekle nesigurno (ovde verovatno nije koristio tumača), ali sveukupno značenje se lako shvata. Venijamin je bio povezan s Josifom na jedinstven način, jer su obojica bili Rahiljini sinovi. Izraz „moja usta“ je izgleda upotrebljen kao idiom za vlast (vidite: Postanje 45:21 i Rašijevo tumačenje).

▣ „Venijamin“ Rahilja ga je prvobitno nazvala „sin moje tuge“, zato što je umirala dok ga je rađala (vidite: Postanje 35:18), ali Jakov mu je promenio ime u „sin moje desne ruke“. Josif i Venijamin su Jakovu bili veoma posebni zbog njegove jedinstvene ljubavi prema Rahilji.

45:13 „o svoj časti koja mi je ukazana“ Ovo je hebrejska reč *kavod* (*BDB* 458). Njeno osnovno značenje (*BDB* 458 II) jeste „težina“ (vidite: Postanje 41:31, u engleskom prevodu *NASB* se još prevodi

183 Drevni Izrael: Društvene ustanove, prim. prev.

i kao „žestok“, a u Izlasku 4:10 se pojavljuje u izrazu „teškog jezika“). Ta reč se upotrebljavala za nešto što je vredno. Zapazite sledeće načine upotrebe ove reči:

1. bogatstvo, Postanje 31:1; Isaija 10:3; 61:6
2. veličanstvo/uspeh, Postanje 45:13
3. lepota, Isaija 35:2
4. teška glad, Postanje 12:10; 41:13; 43:1; 47:4,13
5. čast, Brojevi 24:11
6. gorko, Postanje 50:10,11 (misli se na naricanje)

POSEBNA TEMA – SLAVA (STARI ZAVET)

45:14 „Onda zagrlji svoga brata Venijamina i zaplaka, a i Venijamin je plakao u njegovom zagrljaju“ U ovom stihu mogu da se vide preterivanja jevrejskih tumača, čak i kod dobrog komentatora kao što je Raši. Oni kažu da je Josif plakao zbog uništenja Šatora u Šilu, koji je bio na području koje je kasnije dodeljeno Josifu (vidite u Knjizi Isusa Navina), a da je Venijamin plakao zbog uništenja Hrama, pošto je Jerusalim u stvari bio na području koje je bilo dodeljeno Venijaminovom plemenu. To pokazuje sklonost jevrejskih egzegeta da potpuno uklone istorijske okolnosti nekog stiha i da ga primene na bilo koji važan događaj iz života Izraela.

POSTANJE 45:16-20 (SSP)

¹⁶Kada je do faraonovog dvora došla vest da su stigla Josifova braća, faraon i njegovi službenici se obradovali. ¹⁷Faraon reče Josifu: »Kaži svojoj braći: ,Uradite ovako: Natovarite svoje životinje hranom, pa se vratite u Hanaan. ¹⁸Onda dovedite svog oca i svoje porodice meni, a ja ću vam dati najbolju zemlju u Egiptu, pa ćete se nauživati obilja ove zemlje.‘ ¹⁹A naređuje ti se i da im kažeš: ,Uradite ovako: Uzmite sebi nekoliko kola iz Egipta za svoju nejač i žene, pa povedite svog oca i dođite. ²⁰Ne žalite za svojim stvarima, jer će najbolje u celom Egiptu biti vaše.‘«

45:16 Braća su se oporavila (1) od preneraženosti zbog toga što im se Josif otkrio, (2) od straha od Boga zbog onog što su učinili Josifu i (3) zbog straha od samog Josifa.

45:17-20 Ovo je faraonova poruka Josifu i njegovoj porodici:

1. „Kaži svojoj braći“, Postanje 45:17, *BDB 55, KB 65, IMPERATIV kala*
2. „Uradite ovako“, Postanje 45:17, *BDB 793 I, KB 889, IMPERATIV kala*
3. „Natovarite svoje životinje“, Postanje 45:17, *BDB 381, KB 378, IMPERATIV kala* (ovaj GLAGOL se u Starom zavetu pojavljuje samo ovde)
4. „pa se vratite u Hanaan“, Postanje 45:17, *BDB 229, KB 246, IMPERATIV kala*
5. „dođite“ (nema u engleskom prevodu *NASB*; ni kod nas u SSP-u, prim. prev.), Postanje 45:17, *BDB 97, KB 112, IMPERATIV kala*
6. „dovedite svog oca i svoje porodice“, Postanje 45:18, *BDB 542, KB 534, IMPERATIV kala*
7. „[dođite] meni“, Postanje 45:18, *BDB 97, KB 112, IMPERATIV kala*
8. „a ja ću vam dati najbolju zemlju u Egiptu“, Postanje 45:18, *BDB 678, KB 733, KOHORTATIV kala*
9. „pa ćete se nauživati obilja ove zemlje“, Postanje 45:18, *BDB 37, KB 46, IMPERATIV kala*
10. „Uradite ovako“, Postanje 45:19, *BDB 793 I, KB 889, IMPERATIV kala*
11. „Uzmite sebi nekoliko kola“, Postanje 45:19, isti GLAGOL kao pod 6
12. „povedite svog oca“ (doslovno: donesite), Postanje 45:19, *BDB 669, KB 724, PERFEKAT kala* upotrebljen kao IMPERATIV

13. „dođite“, Postanje 45:19, isti GLAGOL kao pod 5 i pod 7, ali PERFEKAT *kala* upotrebljen kao IMPERATIV
14. „Ne žalite za svojim stvarima“ (doslovno: „neka vaše oko ne žali za vašim posudama“, Postanje 45:20, *BDB* 299, *KB* 298, *JUSIV kala*; isti idiom upotrebljen je u Ponovljenim zakonima 7:16, 13:8, 19:13,31 i 25:12)

POSTANJE 45:21-23 (SSP)

²¹I Izraelovi sinovi učiniše tako. Josif im dade kola, kao što je faraon zapovedio, i hrane za put. ²²Svakome od njih dade novo odelo, a Venijaminu dade tri stotine srebrnjaka i pet odela. ²³A ovo posla svom ocu: deset magaraca natovarenih onim najboljim što ima u Egiptu, deset magaraca [*NASB* – magarica] natovarenih žitom, hlebom i namirnicama za njegov put.

45:21 „kola“ Ova reč je pozajmljena iz egipatskog jezika, a znači „kola s dva točka, koja vuče stoka“ (*BDB* 722, vidite: Prva o Samuilu 6:7) i ne odnosi se na egipatska borna kola (*BDB* 939, vidite: Postanje 41:43). Kola su u Egiptu bila česta zbog veoma ravnog zemljišta, dok su u Palestini bila retka, a možda i nepoznata, zbog teškog, brdovitog zemljišta. Filistejci su mogli da vladaju priobalnim pojasom između ostalog i zbog upotrebe gvozdениh kola. Ipak, Izraelove prve pobede dogodile se su se u brdskom predelu, gde borna kola nisu mogla da se koriste. Kola koja se spominju u ovom stihu su sigurno bila veoma neobičan prizor u Hanaanu.

45:22 „novo odelo“ To je verovatno bila svečana odeća (Izlazak 3:22; 12:35), koja je bila jedan od izvora bogatstva u drevnom svetu. On je to možda učinio da bi njegova braća bila prikladno obučena za svoju novu kulturu (egipatski elitni stalež, vidite: Postanje 41:14). Ipak, moguće je da je u pitanju samo nova odeća koja nije bila posebno skupa (uporedite: Ruta 3:3).

▣ **„a Venijaminu dade tri stotine srebrnjaka i pet odela“** Josif bi trebalo najbolje da zna za probleme koji nastaju zbog miljenštva, ali on je u ovoj situaciji obasipao svog rođenog brata pažnjom (vidite: Postanje 43:34).

45:23 Setite se kako je Jakov u Postanju 43:11 poslao darove „čovjeku“ u Egiptu, i zato mu je Josif sada uzvratilo darovima, jer se to očekivalo u ondašnjoj kulturi:

1. „deset magaraca natovarenih onim najboljim što ima u Egiptu“ (SPOJ hebrejskih reči *BDB* 375 i *BDB* 595)
2. „deset magaraca [*NASB* – magarica] natovarenih žitom, hlebom...“
Sjajno! Šta li je Jakov pomislio kada je video da sve ovo stiže niz put!

POSTANJE 45:24-28 (SSP)

²⁴Onda otpremi svoju braću i na odlasku im reče: »Ne svađajte se na putu!« ²⁵Tako oni krenuše iz Egipta i stigoše svom ocu Jakovu u Hanaan. ²⁶Kada su mu rekli: »Josif je živ! I vlada nad celim Egiptom!« Jakov se prenerazi i ne poverova im. ²⁷Ali, kada su mu ispričali sve što im je Josif rekao i kada je video kola koja je Josif poslao da ga odvezu, njihov otac Jakov živnu duhom. ²⁸Tada Izrael reče: »Uverio sam se! Moj sin Josif je živ. Ići ću da ga vidim pre nego što umrem.«

45:24 „na odlasku im reče: »Ne svađajte se na putu!« Ovaj GLAGOL (*BDB 919, KB 1182, IMPERFEKAT kala*) upotrebljen kao JUSIV, u Postanju je upotrebljen jedino ovde i samo još dva puta u Petoknjižju) može da se protumači na sledeće načine:

1. procenjivanje krivice zbog svojih postupaka prema Josifu u Postanju 37 (Raši)
2. strah (vidite: Izlazak 15:14; Ponovljeni zakoni 2:25) da se vrate s celom porodicom jer bi Josif mogao tada da se osveti
3. razmišljanje o tome zašto je Venijamin onda dobio više hrane (Postanje 43:34), a sada i više odeće, a i srebra (Postanje 45:22)

On ih je na istančan način podsetio da je sam Bog upravljao svim tim okolnostima, što ne znači da njihova dela nisu bila grešna (vidite: Postanje 42:21,28; 44:16), nego da je Bog na umu imao viši cilj (vidite: Postanje 45:5,7,8; 50:20; Dela 7:9). Bog koristi čak i zlo za svoje ciljeve (vidite: Dela 2:23).

45:26 „Jakov se prenerazi“ Ova reč je izvorno značila „ukočiti se od hladnoće“ (*BDB 806, KB 916, IMPERFEKAT kala*, vidite: Psalam 77:2; Avakum 1:4). Braća su očigledno morala da priznaju svom ocu šta su učinili toliko godina pre, iako se to izričito ne spominje u tekstu. Zanimljivo je zapaziti da su se Josifovi snovi konačno ispunili. Jahve zna istoriju i upravlja njome. Predskazujući snovi i proroštva su jak dokaz jedinstvenosti Svetog pisma i Božije naravi.

▣ **„ne poverova im“** Ovaj GLAGOL (*BDB 52, KB 63*) je PERFEKAT *hifila*. Jakov im nije potpuno verovao ni po pitanju Josifove smrti (vidite: Postanje 37:31-35). Njegovi sinovi su mu često lagali i on je to osetio! Vidite Posebnu temu – Verovanje, pouzdanje, vera i vernost u Starom zavetu.

45:27 „Jakov živnu duhom“ Izgleda da se ovde podrazumeva da je Jakov, od kad je poverovao da je Josif mrtav, bio potišten i da nije bio čovek kakav je bio pre. Ponekad smrt omiljenog deteta može da razori roditelja gotovo do tačke iz koje nikad ne može da se oporavi.

45:28 Zanimljivo je da je ovaj praotac izraelskog naroda u Postanju 45:27 nazvan Jakov, što govori o njegovom starom životu, dok je u Postanju 45:28 nazvan svojim novim imenom, Izrael. To je verovatno zbog (1) njegovog obnovljenog stava vere prema Bogu i Božijem obećanom savezu koji je bio vezan za Josifa ili (2) zbog toga što je Jakov trebalo da donese odluku koja će uticati na ceo Božiji narod.

Ime Izrael je uvek bilo teško za tumačenje. Evo nekih teorija zasnovanih na Postanju 32:28-29:

1. „neka *El* istraje“
2. „neka *El* sačuva“
3. „vladanje s *Elom*“
4. „Božiji carević“

Vidite Posebnu temu – Izrael (ime). Mislim da ova različita imena ne ukazuju na to da je ova knjiga sastavljena na osnovu različitih izvora (kao što to tvrdi teorija *JEDP*)! Bez obzira na pitanje koji je tačan koren ovog imena, ono je usvojeno kao poseban naziv za Božiji narod. Ono se nakon 922. godine p.n.e. upotrebljavalo samo za deset severnih plemena, a nakon povratka iz Izgnanstva, 538. godine p.n.e, ponovo je postalo naziv za ceo Božiji narod.

Jakov se odazvao na četiri načina:

1. „Uverio sam se!“, u hebrejskom nema GLAGOLA (*BDB 912 I*)
2. „Moj sin Josif je živ“, ni ovde nema GLAGOLA
3. „Íci ću“, *BDB 229, KB 246, KOHORTATIV kala*
4. „da ga vidim“, *BDB 906, KB 1157, IMPERFEKAT kala* upotrebljen kao KOHORTATIV

POSTANJE 46

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakov se seli u Egipat	Jakov putuje u Egipat	Jakov se seli u Egipat	Jakov i njegova porodica idu u Egipat	Jakovljev odlazak u Egipat
46:1-4	46:1-7	46:1-4	46:1-2a	46:1-5
46:5-7		46:5-7	46b-46:3-4	46:6-7
Ko je došao u Egipat				Jakovljeva porodica
46:8-27	46:8-15	46:8-27	46:8-15	46:8a
	46:16-18		46:16-18	46:8b-15
	46:19-22		46:19-22	46:16-18
	46:23-25		46:23-25	46:19-22
	46:26-27		46:26-27	46:23-25
	Jakov se naseljava u Gošenu (46:28-47:12)	Jakov i njegovi sinovi se nastanjuju u Egiptu (46:28-47:12)	Jakov i njegovi sinovi u Egiptu (46:28-47:12)	Kako ih je Josif dočeka
46:28-34	46:28-34	46:28-34	46:28-30	46:26-27
			46:31-34	46:28-30
				46:31-34

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

- A. Jakov je želeo da mu Jahve potvrdi da je preseljenje u Egipat njegova volja. To je verovatno učinio iz sledećih razloga:
1. Setio se porodičnog predanja koje govori o ropstvu Avraamovih potomaka u Egiptu koje je Bog predskazao Avramu u Postanju 15:13-16
 2. Uplašio se jer je Isaaku bilo zabranjeno da ide u Egipat
 3. Oklevao je da napusti obećanu zemlju
- B. U napomenama engleskog prevoda *NKJV* (izdavač: *Nelson*, 1982.) nabrojane su različiti oblici imenâ iz ovog teksta koji su upotrebljeni u Brojevima 26 i Prvim letopisima 4 i 7.

OVDE

1. Jemuel, Postanje 46:10, Izlazak 6:15
2. Ohad, Postanje 46:10
3. Jahin, Postanje 46:10
4. Cohar, Postanje 46:10
5. Puva, Postanje 46:13, Brojevi 26:33
6. Jov, Postanje 46:13
7. Cifjon, Postanje 46:16
8. Ecbon, Postanje 46:16
9. Arodi, Postanje 46:16
10. Hupim, Postanje 46:21
11. Hušim, Postanje 46:23
12. Jahceel, Postanje 46:24
13. Šilem, Postanje 46:24

U BROJEVIMA I PRVIM LETOPISIMA

- Nemuel, Brojevi 26:12; Prvi letopisi 4:24
(nema ga na drugim spiskovima)
Jariv, Prvi letopisi 4:24
Zara, Prvi letopisi 4:24
Pua, Prvi letopisi 7:1
Jašuv, Brojevi 26:24; Prvi letopisi 7:1
Cefon, Brojevi 26:15, LXX
Ozni, Brojevi 26:16
Arod, Brojevi 26:17
Hufam, Brojevi 26:39
Šuham, Brojevi 26:42
Jahaciel, Prvi letopisi 7:13
Šalum, Prvi letopisi 7:13

- C. U rečniku *NIDOTTE* (tom 4, str. 354) postoji zanimljiv sažetak različitih načina na koje se Jahve otkrivao u Postanju:
1. Reči, Postanje 12:1-3; 13:14-17; 21:12-13; 22:1-2
 2. Viđenja, 15:1-6; 46:2-4
 3. Snovi, Postanje 20:3-7; 28:12-15; 31:10-13,24; 37:5,9
 4. Ukazanja, tj. bogojavljanja, Postanje 12:7; 16:7-14; 17:1; 18:1; 26:2,24; 35:1,9; 48:3
 5. Anđeo Gospodnji, Postanje 16:7-13; 18:2,16,17-33; 21:17-19; 22:11-12,15-18; 31:11,13; 48:15-16

Oduševljava me što je Bog na svaki mogući način pokušavao da komunicira s ovom posebno izabranom porodicom, kroz koju će se on otkriti celom svetu. Bog komunicira! Bog se otkriva!

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 46:1-4 (SSP)

¹Tako Izrael krenu na put sa svime što je imao. Kada je stigao do Beer-Ševe, prinese žrtvu Bogu svog oca Isaaka. ²Bog noću progovori Izraelu u viđenjima i pozva ga: »Jakove! Jakove!« »Molim!« odgovori Jakov. ³»Ja sam Bog, Bog tvoga oca«, reče. »Ne plaši se da ideš u Egipat, jer ću tamo od tebe načiniti velik narod. ⁴Ići ću s tobom u Egipat i opet ću te iz njega vratiti. A Josif će ti svojom rukom sklopiti oči.«

46:1 „Tako Izrael krenu na put sa svime što je imao. Kada je stigao do Beer-Ševe“ Iz Postanja 37:14 je jasno da je Jakov sve to vreme živeo u Hevronu i da se sada zaustavio u ovom južnom gradu, oko 40 km južno od Hevrona, na mestu gde je bio poseban bunar. Postanje 21:22-31 i 26:33 navode dva različita korena za izraz „Beer Ševa“ (BDB 92). To mesto je bilo posebno povezano s Avraamom (vidite: Postanje 21:31-33; 22:19) i Isaakom (vidite: Postanje 26:24-25; 28:13).

Jakov je uzeo svu svoju imovinu (vidite: Postanje 46:5-7). Ova selidba u Egipat je za njega bila trajna.

▣ **„prinese žrtvu Bogu svog oca Isaaka“** Zanimljivo je da su izraelski praoci prinosili žrtve obično nakon što bi im se Bog ukazao u viđenju, ali Jakov je ovde želeo da mu Bog potvrdi da treba da se preseli u Egipat.

Možda je to učinio iz sledećih razloga:

1. Setio se porodičnog predanja o tome da će Jevreji biti robovi u Egiptu, predanja koje je Avraam primio u Postanju 15:13-16
2. Plašio se da ide jer je Isaaku bilo zabranjeno da ode u Egipat
3. Oklevao je da napusti obećanu zemlju

Izraz „Bogu svog oca Isaaka“ ne označava nedostatak Jakovljeve lične vere u Boga, nego je upotrebljen da se naglasi da je u pitanju drevni Bog saveza koji je pozvao Avraama iz Ura i dao mu potomke u obećanoj zemlji Hanaan.

46:2 „Bog noću progovori Izraelu u viđenjima“ Iako je Josif značajna ličnost u poslednjim poglavljima Postanja, Bog mu nikad nije neposredno govorio u viđenju kao što je govorio izraelskom praocu Jakovu. Stoga je prikladnije da se ova poslednja poglavlja Postanja podele u veće odlomke koji se tiču Jakovljevog života. Ovo je bilo poslednje noćno viđenje koje je Bog dao nekom od izraelskih praotaca.

▣ **„Jakove! Jakove!“** Ovo je bio izraz ljubavi (vidite: Postanje 22:11).

▣ **„Molim!“** Ovo je bio uobičajeni idiom za odaziv kada Bog nekoga oslovi (vidite: Postanje 22:1,7,11,18; 27:1,18; 31:11; 37:13; 46:2).

46:3 „Ja sam Bog, Bog tvoga oca“ Ovo je Božije zavetno zvanje (vidite: Postanje 26:24; 28:13; 43:23). Tu doslovno piše „ja sam *El, Elohim* tvoga oca.“ Reč *El* (BDB 42) je bila zajednička imenica za boga na Starom bliskom istoku. Potiče od korena „biti jak“, a MNOŽINA ove reči (*Elohim, BDB 43*) je u prvim poglavljima Postanja često korišćena da opiše Boga kao tvorca. Vidite Posebnu temu – Božija imena.

▣ **„Ne plaši se da ideš u Egipat“** Neki smatraju da se ovaj strah (BDB 431, KB 432, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV) tiče sledećeg:

1. Porodičnog predanja vezanog za Avraamovo viđenje iz Postanja 15:13-16
 2. Zabrane Isaaku da ide u Egipat (Postanje 26:2)
 3. Straha od napuštanja obećane zemlje
- Nekoliko Božijih poruka sadrži ovu reč (Postanje 15:1; 21:17; 26:24; 46:3).

▣ **„jer ću tamo od tebe načiniti velik narod“** Ovo su nove informacije, koje Bog nije rekao ni Avraamu ni Isaaku, a tiču se ispunjenja obećanja koje je Bog dao Avraamu u Postanju 12:2, 17:4,6,20 i 18:18, gde je Bog rekao da će Avraamovih potomaka biti kao zvezda na nebu, peska u moru i prašine na zemlji.

Bog će biti s Jakovljevom porodicom i oni će se brzo umnožiti (vidite: Izlazak 1), slično kao što je bio s Jakovom u Haranu i zbog toga su se Jakovlje pegave i šarene životinje brzo razmnožavale.

Brojčani rast bio je jedan od znakova Božijeg blagoslova. Ovaj ubrzani rast je izazvao probleme s kasnijim vlastima u Egiptu (tj. Seti I; Ramzes II).

46:4 „Ići ću s tobom u Egipat“ Božije lično prisustvo je njegovo najveće obećanje. Ono pokazuje da je Bog po prirodi preduzimljiv otkupitelj (vidite: Postanje 26:3, 24; 28:15; 31:3; Psalam 23:4; 139:7-12). Ova gramatička struktura u hebrejskom služi za naglašavanje (a i sledeća), a pokazuje i da Jahve nije ograničen samo na Hanaan, nego je Bog celog sveta (vidite: Ponovljeni zakoni 32:8).

▣ **„i opet ću te iz njega vratiti“** Bog je izraelskim praocima obećao hanaansku zemlju, ali Jakov se trajno selio u Egipat. Ovo je Božije obećane da će se Izraelci vratiti u Hanaan (vidite: Postanje 15:16; 28:15).

▣ **„A Josif će ti svojom rukom sklopiti oči“** Ovo je hebrejski idiom koji opisuje prisustvo voljenih osoba u vreme smrti (vidite: Postanje 50:1), i na zatvaranje kapaka preminulog rukom.

POSTANJE 46:5-7 (SSP)

⁵Potom Jakov krenu iz Beer-Ševe. Izraelovi sinovi povezoše svog oca Jakova i svoju nejač i žene na kolima koja je faraon poslao za njihov prevoz. ⁶Sa sobom povedoše svoju stoku i poneše imovinu koju su stekli u Hanaanu, pa Jakov i sve njegovo potomstvo odoše u Egipat. ⁷On u Egipat povede svoje sinove i unuke, kćeri i unučice – sve svoje potomstvo.

46:7 „kćeri i unučice“ Stručnjaci se pitaju da li to znači da je Jakov imao više kćeri, a ne samo Dinu, ili se ove reči odnose na njegove snahe.

POSTANJE 46:8-27 (SSP)

⁸Ovo su imena Izraelaca – Jakova i njegovih potomaka – koji su otišli u Egipat: Ruvim, Jakovljevi prvorođeni sin. ⁹Ruvimovi sinovi: Hanoh, Palu, Esrom i Karmi. ¹⁰Simeonovi sinovi: Jemuel, Jamin, Ohad, Jahin, Cohar i Saul, sin jedne Hanaanke. ¹¹Levijevi sinovi: Geršon, Kehat i Merari. ¹²Judini sinovi: Er, Onan, Sala, Fares i Zara. Er i Onan su umrli u Hanaanu. Faresovi sinovi: Esrom i Hamul. ¹³Isaharovi sinovi: Tola, Pua, Jašuv i Šimron. ¹⁴Zavulonovi sinovi: Seređ, Elon i Jahleel. ¹⁵To su sinovi koje je Lija rodila Jakovu u Padan-Aramu. Ona mu je rodila i kćer Dinu. Ovih njegovih sinova i kćeri bilo je ukupno trideset troje. ¹⁶Gadovi sinovi: Cifjon, Hagi, Šuni, Ecbon, Eri, Arodi i Areli. ¹⁷Asirovi sinovi: Jimna, Jišva, Jišvi i Berija. Njihova sestra bila je Serah. Berijini sinovi: Hever i Malkijel. ¹⁸To su deca koju je Jakovu rodila Zilpa, koju je Lavan dao svojoj kćeri Liji – ukupno njih šesnaest. ¹⁹Sinovi Jakovljeve žene Rahilje: Josif i Venijamin. ²⁰Josifu je u Egiptu Osnat, kći Potifere, sveštenika u Onu, rodila Manasiju i Efrema. ²¹Venijaminovi sinovi: Bela, Beher, Ašbel, Gera, Neman, Ehi, Roš, Mupim, Hupim i Ard. ²²To su Rahiljini sinovi koji su se rodili Jakovu – ukupno njih četrnaest. ²³Danov sin: Hušim. ²⁴Neftalimovi sinovi: Jahceel, Guni, Jecer i Šilem. ²⁵To su sinovi koje je Jakovu rodila Bilha, koju je Lavan dao svojoj kćeri Rahilji – ukupno njih sedam. ²⁶Svih koji su s Jakovom otišli u Egipat – njegovih rođenih potomaka, ne računajući njegove snahe – bilo je šezdeset šest. ²⁷Sa dva Josifova sina koja su se rodila u Egiptu, bilo je ukupno sedamdeset članova Jakovljeve porodice koji su otišli u Egipat.

46:10-24 Ovi stihovi su veoma slični spisku iz Brojeva 26 i Prvih letopisa 4-7. Postoje još dva spiska s drugačijim oblicima imenâ i u nekim slučajevima s drugačijim imenima (vidite: Uvidi iz konteksta, pod

B. Smatram da se ovo može objasniti usmenim predanjem, ili da su ljudi u tom razdoblju često imali po dva imena.

46:10 „Saul, sin jedne Hanaanke“ Mnogo se raspravlja o tome zašto je ova osoba ovde spomenuta, jer očigledno nije u pitanju uobičajeni obrazac. Raši kaže da to bilo Dinino dete koje je začela sa Sihemom (vidite: R. 80).

46:12 Stihovi 10-27 bi trebalo da sadrže spisak svih ljudi koji su s Jakovom otišli u Egipat, ali pošto su tu navedena i dva Judina sina koja su već bila mrtva (tj. Er i Onan, vidite: Postanje 38:7,10) to pokazuje da je taj deo spiska dodat u kasnije vreme. To ne znači da je taj deo spiska netačan, nego da izvorno nije pripadao ovom odlomku.

46:13 „Jašuv“ Mnogi komentatori smatraju da bi ovo ime trebalo da glasi „Jov“ (BDB 398, ויוב), ali njegovo ime je u Prvim letopisima 7:1 i Brojevima 26:24 navedeno kao „Jašuv“ (BDB 1000, וישוב).

46:15 „njegovih sinova i kćeri bilo je ukupno trideset troje“ Stihovi 15, 18, 22 i 25 navode različite delove Jakovljeve porodice:

1. U Postanju 46:15 su Lijini sinovi i kćeri
2. U Postanju 46:18 su sinovi Lijine sluškinje Zilpe
3. U Postanju 46:22 su Rahiljini sinovi
4. U Postanju 46:25 su sinovi Rahiljine sluškinje Bilhe

U Postanju 46:26 je navedeno da je ukupan broj ljudi u svim ovim grupama zajedno bio „šezdeset šest“, a u Postanju 46:27 je navedeno da ih je bilo „sedamdeset“.

Mnogo se raspravlja o odnosu između ovog spiska i ova dva broja. Neki kažu da se broj „sedamdeset“, kad mu se doda kći Dina koja se spominje u Postanju 46:15, uklapa s brojem „sedamdeset jedan“ kad se od njega oduzmu Er i Onan koji se spominju u Postanju 46:12 i kad se oduzmu Josif i njegova dva sina, Efrem i Manasija (Postanje 46:27). Drugi smatraju da broju „šezdeset šest“ iz Postanja 46:26 treba dodati Jakova, Josifa i njegove sinove da bi se dobio broj „sedamdeset“. Zanimljivo je da je Stefan u Delima 7:14 spomenuo sedamdeset pet osoba, ali taj broj potiče iz *Septuaginte*, gde je očigledno nabrojano i petoro Josifove unučadi. Vidite kod Glisona Arčera (Gleason Archer), *Encyclopedia of Bible Difficulties*¹⁸⁴, str. 378-379 i u knjizi *Hard Sayings of the Bible*¹⁸⁵, str. 521-522.

46:17 „Njihova sestra bila je Serah“ Pošto je tu zabeležena i ova kći, to znači da su i kćeri zabeležene na ovom spisku. Moguće je da se u ovoj porodici rodilo više sinova nego kćeri.

46:20 Josifu je žena Egipćanka rodila dva sina. Jakov ih je kasnije usvojio i tako je broj njegovih sinova porastao na trinaest.

Izgleda da je Josif dobio dvostruko nasledstvo, koje se obično čuvalo za prvenca, ali mu nije bilo dato da postane poglavar porodice, nego je to mesto bilo sačuvano za Judu, Lijinog četvrtog sina. Ove neobične odluke pokazuju da je Bog vodio ovu porodicu s kojom je bio u savezu!

Od Efrema će kasnije nastati najveće i najmoćnije pleme severnog Hanaana, a od Jude će nastati najveće i najmoćnije pleme na jugu.

Septuaginta u ovom stihu navodi prošireni spisak. Neki stručnjaci smatraju da je taj deo teksta namerno izostavljen u masoretskom tekstu zbog Ponovljenih zakona 32:8 (*Preliminary and Interim Report on the Hebrew Old Testament Text Project*¹⁸⁶, str. 70, izdavač: UBS).

184 Enciklopedija biblijskih teškoća, prim. prev.

185 Teški delovi Biblije, prim. prev.

186 Uvodni i prelazni izveštaj o radu na hebrejskom tekstu Starog zaveta, prim. prev.

46:21 „Venijaminovi sinovi“ Izgleda da su ovde nabrojani Venijaminovi sinovi, ali u Prvim letopisima 7:6 se spominju samo tri njegova sina. Neki komentatori smatraju da su drugi ljudi koji su ovde nabrojani u stvari njegovi unuci (vidite: Brojevi 26:38-40; Prvi letopisi 7:6 i dalje; 8:1 i dalje).

46:26 „njegovih rođenih potomaka“ Ovaj deo spiska je donekle zbunjujuć iz sledećih razloga:

1. Nabraja imena sinova koji su već umrli
2. Neka imena su u množini i izgleda da se odnose na kasnija plemenska bratstava
3. U Postanju 46:21 piše da je Venijamin imao deset sinova, umesto tradicionalniheg podatka da je imao tri

POSTANJE 46:28-34 (SSP)

²⁸Jakov posla Judu napred Josifu da mu Josif pokaže put u Gošen. Kada su stigli u gošenski kraj, ²⁹Josif naredi da mu se upregnu kola, pa ode u Gošen da se sretne sa svojim ocem Izraelom. Čim je stao pred oca, baci mu se u zagrljaj i dugo ostade u njegovom zagrljaju plačuci. ³⁰Izrael reče Josifu: »Sada mogu da umrem, pošto sam se svojim očima uverio da si još živ.« ³¹Tada Josif reče svojoj braći i porodici svog oca: »Idem da razgovaram sa faraonom. Reći ću mu: ‚Došla su mi braća i drugi ukućani mog oca, koji su živeli u Hanaanu. ³²Ti ljudi su pastiri – bave se stočarstvom i sa sobom su doveli svoju sitnu i krupnu stoku i sve što imaju.‘ ³³Kada vas faraon pozove i upita: ‚Čime se bavite?‘ ³⁴vi recite: ‚Mi, tvoje sluge, bavimo se stočarstvom od svoje mladosti, kao što su to činili i naši preci.‘ Tako ćete moći da se nastanite u gošenskom kraju, jer su Egipćanima svi pastiri odvratni.«

46:28 „Jakov posla Judu napred Josifu“ Nije baš sve jasno u masoretskom tekstu. Engleski prevod RSV sledi *Septuagintu* i kaže „da se pojavi pred njim u Gošenu“. To bi značilo sledeće:

1. Da je Juda trebalo Josifu da pokaže put do njihovog oca u gošenskoj zemlji
 2. Da je trebalo da se pojavi pred Josifom u gošenskoj zemlji
- Ovim nije uspostavljeno Judino vođstvo u porodici.

46:29 „da mu se upregnu kola“ Postojale su najmanje tri vrste „kola“ s dva točka koja su vukle životinje:

1. Kola koja su vukli volovi, vidite: Postanje 45:21
2. Borna kola koja su imala metalne oklopne delove. Neka od tih kola su bila za jednu osobu, ali bilo je i većih, u koja su mogle da stanu dve osobe. Većinu su vukli konji (zbog brzine), vidite: Izlazak 14:7
3. Obredna kola koja se često mogu videti naslikana na egipatskim zidovima. Ova kola su bila ukrašena, a vukli su ih konji. Ona su bila obeležje položaja (kao beli magarci u Palestini), vidite: Postanje 46:29

46:34 „jer su Egipćanima svi pastiri odvratni“ Neki smatraju da je to bio slučaj iz sledećih razloga:

1. Egipćani iz gradova su bili netrpeljivi prema polunomadskim stočarima
2. To je bila egipatska reakcija na Hikse, to jest „pastire-careve“ koji su vladali u Egiptu tokom XVII dinastije i koji su bili semiti, a ne Egipćani. Josif Flavije to spominje u svojoj knjizi *Judejske starine* (11.7.5). Hengstenberg (Hengstenberg) smatra da je nacionalna svest Izraelaca bila očuvana upravo ovom egipatskom isključivošću i odvratnošću koju su osećali prema stočarima.
3. Egipćani su slavili bikove i stoga im je svako ko jede junetinu bio odvratan (vidite: Postanje 43:32; Izlazak 8:26, veoma slično kao kod današnjih Indusa)

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Josif u Postanju 45:1 zapovedio svojim egipatskim slugama da izađu?
2. Objasnite značajno teološko načelo koje je Josif izgovorio u Postanju 45:5-9.
3. Objasnite značenje reči „Jakov“ i reči „Izrael“ i način na koji se upotrebljavaju u Svetom pismu.
4. Zašto se Bog ukazivao Jakovu u viđenjima, a Josifu nije?
5. Zašto se spiskovi u Brojevima 26 i Prvim letopisima 4-6 razlikuju od spiska Jakovljevih potomaka iz Postanja 46:8-27?
6. Koji problemi su vezani za broj „sedamdeset“ u Postanju 46:27?
7. Kako je Bog upotrebio egipatsku mržnju prema pastirima u životu pridošlih Izraelaca?

POSTANJE 47

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Jakovljeva porodica se nastanjuje u Gošenu	Jakov se nastanjuje u Gošenu (46:38-47:12)	Jakov i njegovi sinovi se nastanjuju u Egiptu (46:28-47:12)	Jakov i njegova porodica u Egiptu (46:28-47:12)	Prijem kod faraona
47:1-6	47:1-6	47:1-6	47:1-3a 47:3b-6	47:1-5a,6b 47:5b,6a-11
47:7-12	47:7-12	47:7-12	47:7-8 47:9-12	47:12
47:13-19	Josif rešava glad 47:13-19	47:13-19	The Famine 47:13-15 47:16-17	Josifova poljoprivredna uredba 47:13-14 47:15-17
Posledica gladi 47:20-26	47:20-26	47:20-26	47:18-19 47:20-24 47:25-26	47:18-19 47:20-22 47:23-26
47:27-28 47:29-31	Josifova zakletva Jakovu 47:27-31	Jakov usvaja i blagosilja Efrema i Manasiju (47:27-48:22) 47:27-28 47:29-31	Jakovljeva poslednja želja 47:27-30a 47:30b 47:31	Jakovljeve poslednje želje 47:27-31

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 47:1-6 (SSP)

¹Josif ode i reče faraonu: »Moj otac i braća, sa svojom sitnom i krupnom stokom i sa svim što imaju, stigli su iz Hanaana i eno sada su u gošenskom kraju.« ²Onda povede petoricu svoje braće i dovede ih pred faraona. ³Faraon upita njegovu braću: »Čime se bavite?« »Mi, tvoje sluge, pastiri smo«, odgovoriše mu oni, »kao što su to bili i naši preci.« ⁴A rekoše mu i ovo: »Došli smo da izvesno vreme živimo ovde, jer je glad u Hanaanu strašna i nema pašve za stada tvojih slugu. Zato, molimo te, dozvoli nama, svojim slugama, da se nastanimo u gošenskom kraju.« ⁵Faraon reče Josifu: »Došli su ti tvoj otac i braća. ⁶Egipat ti je na raspolaganju: nastani svog oca i braću u najboljem kraju zemlje. Neka žive u gošenskom kraju. A ako znaš da među njima ima sposobnih, postavi ih za nadglednike moje stoke.«

47:1 „Josif ode i reče faraonu“ Izgleda da je ovaj sastanak Josifove porodice s faraonom bio unapred dogovoren (vidite: Postanje 46:33). Na taj susret se misli i u Delima 7:13.

▣ **„sada su u gošenskom kraju“** Postanje 46 i 47 su povezani na jedinstven način zato što je Josif uputio članove svoje porodice šta da kažu da bi dobili carevu dozvolu da žive u gošenskoj zemlji. Ta zemlja je bila poznata po plodnim pašnjacima, a u Postanju 47:6,11 je nazvana „najbolji kraj zemlje“ (vidite: Postanje 45:18).

47:2 „povede petoricu svoje braće“ Uvek su postojala nagađanja o tome zašto je izabrao samo petoricu. Rabini kažu da je uzeo najslabije i najružnije među njima da ih faraon ne bi uzeo u vojnu službu, ali to objašnjenje mi je sumnjivo. Komentatori serijala *The Anchor Bible Commentary*¹⁸⁷ smatraju upravo suprotno i kažu: „uzeo je najistaknutije među njima“ (str. 350). Stvarno postoji mogućnost da je broj pet imao poseban značaj za Egipćane, pošto se često pojavljuje u ovim poglavljima (vidite: Postanje 41:34; 43:34; 45:22).

47:3 „Mi, tvoje sluge, pastiri smo«, odgovoriše mu oni, »kao što su to bili i naši preci“ Veoma je važno zapaziti da su tvrdili da su potoci pastirâ (vidite: Postanje 13:7,8; 26:20; 46:32,34) i da zbog toga znaju samo kako se obavlja pastirski posao. Očekivalo se da sinovi naslede životni poziv svoga oca. Na pastire (koji čuvaju krupnu stoku) se u Egiptu gledalo s prezirom (vidite: Postanje 43:32; 46:34; Izlazak

187 Biblijski komentari *Anchor* (sidro), prim. prev.

8:26). To bi moglo značiti da Jakovljeve potomke manje-više niko nije dirao po dolasku u Egipat (1) zbog rasne arogancije Egipćana (2) i zbog netrpeljivosti njihove kulture prema pastirima. To je važno, jer je iz Postanja 38 jasno da su Jakovljevi potomci počeli da se utapaju u hanaansku kulturu. Tako je boravak u Egiptu stvorio priliku da se izdvoje kao prepoznatljiva nacionalna i verska zajednica.

47:4 „A rekoše mu i ovo“ Ovde vidimo četiri strane njihovog odgovora koji treba da ublaži strahove koje je faraon možda imao od njih: (1) bili su pastiri, (2) bili su došljaci, (3) bili su primorani da dođu u Egipat i (4) tražili su dozvolu da se nasele u zemlji na ograničeno vreme

47:5-6 U masoretskom tekstu postoji problem koji je postaje očigledan kad ga uporedimo s drugim drevnim prevodima Postanja. Faraon bi trebalo da se obraća petorici braće, a ne Josifu.

47:6 „ako znaš da među njima ima sposobnih, postavi ih za nadglednike moje stoke“ I faraon je imao stoku u gošenskoj oblasti. To je možda još jedan način da se pokaže njegovo staranje za njih zbog Josifa, ili možda da se pokaže da je želeo fizičko blagostanje koje je bilo povezano s Bogom ovih ljudi (vidite: Postanje 30:27; 39:5).

POSTANJE 47:7-12 (SSP)

⁷Onda Josif uvede svog oca Jakova i dovede ga pred faraona. Jakov blagoslovi faraona, ⁸a faraon ga upita: »Koliko imaš godina?« ⁹Jakov mu odgovori: »Godina moga lutalačkog života ima sto trideset. Malo ih je i teške su, i ne dostižu broj godina života mojih praotaca.« ¹⁰Tada Jakov blagoslovi faraona i ode. ¹¹Tako Josif nastani svog oca i braću u Egiptu i dade im imanja u najboljem delu zemlje, u Ramzesovom kraju, kao što je faraon naredio. ¹²Josif snabde hranom svog oca i braću i sve ukućane svog oca prema broju nejači.

47:7 „Jakov blagoslovi faraona“ Mnogo se raspravlja o tome zašto je Jakov dva puta blagoslovio faraona (vidite: 47:10). Neki smatraju da je to bio uobičajeni istočnjaki pozdrav prilikom dolaska i odlaska (vidite: Postanje 31:55; Ruta 2:4, engleski prevod *NJB*), ali ipak je neobično što se to ovde spominje dva puta. Veći uvek blagosilja manjeg (vidite: Jevrejima 7:7). Martin Luter je rekao da je Jakov propovedao faraonu evanđeje i da se njegov dvor obratio, a kao dokaz za to obraćenje je naveo Psalam 105:22. Kad uzmemo u obzir Božiji blagoslov koji je bio na Avraamovoj porodici i na ljudima koji su s njom bili u dodiru, ovo blagosiljanje faraona koji ih je toliko podržavao se čini sasvim prikladnim (vidite engleske prevode *NRSV*, *TEV*, *NIV*). U Bibliji *Jewish Study Bible*¹⁸⁸ su na 93. str. nabrojani stihovi koji opisuju kako su ljudi doživljavali blagoslov prilikom dodira s porodicom koja je bila u savezu sa Bogom (vidite: Postanje 12:3; 22:18; 26:4; 28:14; 30:27-30; 39:5,23).

47:9 „Godina moga lutalačkog života“ Jakov je sigurno bio depresivan prethodnih godina i melanholija njegovog duha (koja je nastala kad je čuo za Josifovu smrt) vidi se u ovom stihju.

47:11 „i dade im imanja u najboljem delu zemlje, u Ramzesovom kraju, kao što je faraon naredio“ Očigledno je da su „Ramzesov kraj“ (vidite: Izlazak 1:11; 12:37; Brojevi 33:3) i gošenska zemlja u stvari ista oblast. Ramzes se ovde spominje (1) kao dodatak nekog kasnijeg pisara ili (2) zato što je tamo postojao grad tog imena i pre nego što su ga Jevreji ponovo izgradili u čast Ramzesa II. Izgleda da je on bio faraon u vreme Izlaska i da to potvrđuje da se Izlazak dogodio 1290. godine p.n.e. U prilog tome govori i činjenica da je položaj egipatskog glavnog grada tokom razdoblja Hiksa bio relativno blizu gošenske zemlje, a tako i arheološki dokazi o osvajanju Palestine oko 1250. godine p.n.e.

188 Jevrejska Biblija za proučavanje, prim. prev.

47:12	
NASB	„u skladu s njihovim mališanima“
NKJV	„u skladu s brojem članova u porodicama“
NRSV	„u skladu s brojem usta“
TEV	„uključujući i najmlađe“
NJB	„sve do najmanjeg među njima“
JPSOA	„sve do mališana“
LXX	„za svaku osobu“
Pešita	„u skladu s njihovim porodicama“

Izraz „nejač“ (*BDB* 381, *KB* 378, vidite: Brojevi 14:3,31; 31:17) se možda odnosi na svakog člana porodice koji je dobio određenu količinu hrane (vidite: Postanje 45:11). Rabini kažu da deca troše mnogo hleba i da je ovo idiom koji pokazuje da im je Josif obilno dao. Moguće je da je izraz „nejač“ u stvari bila intimna porodična metafora za sve članove porodice koja je u savezu sa Bogom (vidite: Postanje 47:24).

POSTANJE 47:13-19 (SSP)

¹³Nigde na celom onom području nije bilo hrane, jer je glad bila vrlo teška, pa se Egipat i Hanaan iznuriše od gladi. ¹⁴Josif je sakupljao sav novac kojim je narod Egipta i Hanaana kupovao žito i donosio ga je u faraonov dvor. ¹⁵Kada je nestalo novca u Egiptu i Hanaanu, svi Egipćani dođoše Josifu i rekoše: »Daj nam hrane. Zašto da pomremo tebi naočigled? Novca više nema.« ¹⁶»Onda doterajte svoju stoku«, reče Josif. »Daću vam hranu u zamenu za vašu stoku pošto više nemate novca.« ¹⁷I oni doteraše Josifu svoju stoku, a on im dade hranu u zamenu za njihove konje, stada sitne stoke, stada goveda i magarad. Te godine ih je prehranio hranom koju je zamenio za svu njihovu stoku. ¹⁸Ta godina prođe, a sledeće godine oni mu opet dođoše i rekoše: »Ne možemo da sakrijemo od tebe, gospodaru, da nemamo novca i, pošto naša stoka pripada tebi, više ništa nije ostalo za tebe, gospodaru, osim nas samih i naše zemlje. ¹⁹Zašto da tebi naočigled propadnemo i mi i naša zemlja? Kupi nas i našu zemlju u zamenu za hranu, pa ćemo zajedno sa svojom zemljom postati faraonovi robovi. Daj nam semena, da preživimo, da ne umremo i da zemlja ne opusti.«

47:13-26 Mnogi komentatori smatraju da je Josif okrutno postupao s egipatskim narodom, ali on se ponašao u skladu s uobičajenom teološkom pretpostavkom da je faraon, kao predstavnik Raa, boga sunca, bio vlasnik egipatske zemlje i to je sproveo u praksi.

47:13 „iznuriše“ Ovaj GLAGOL (*BDB* 529, *KB* 520, IMPERFEKAT *kala*) se u Starom zavetu pojavljuje samo na ovom mestu. Njegovo osnovno značenje je „onemoćati“. Hanaanska zemlja nije rađala i bila je pod prokletstvom iz Postanja 3:17-19 (vidite: Rimljanima 8:20-22), a deo tog prokletstva su i neredovni prirodni ciklusi. Jahve je u to upotrebio (a ne izazvao) za svoje ciljeve. Ovo upravljanje klimom se vidi i u odlomku o „prokletstvima i blagoslovima“ u Ponovljenim zakonima (vidite: Ponovljeni zakoni 28-29). Ova glad je bila ozbiljna (vidite: Postanje 12:10; 41:31; 43:1; 47:4,13).

47:16 „doterajte svoju stoku“ Oni su već prodali sve što su imali da bi kupili hranu, a sada je i njihova stoka bila ugrožena. Uzimanje stoke („doterajte“, *BDB* 396, *KB* 393, IMPERATIV *kala*, vidite: Postanje 47:15,16) koju oni nisu mogli da hrane i koja bi svakako uginula u stvari predstavlja znak milosrđa vlasti, a ne iskorišćavanja.

POSTANJE 47:20-26 (SSP)

²⁰Tako Josif kupi svu obradivu zemlju u Egiptu za faraona. Svi Egipćani prodadoše svoje njive, jer ih je glad strašno pritislula. Zemlja postade faraonova, ²¹a narod s kraja na kraj Egipta postade njegovo roblje [NASB – on ih doseli u gradove od jedne egipatske granice do druge]. ²²Nije kupio jedino obradivu zemlju koja je pripadala sveštenicima, jer su oni dobijali redovan prihod od faraona i od njega su živeli, pa zato nisu prodavali svoju zemlju. ²³Josif reče narodu: »Pošto sam danas za faraona kupio vas i vašu zemlju, evo vam seme, pa zasejte zemlju. ²⁴Ali, kada se bude ubirala letina, jednu petinu dajte faraonu, a četiri petine neka ostanu vama kao seme za njive i kao hrana za vas, vaše ukućane i nejač.« ²⁵A oni rekoše: »Spasao si nam život. Pošto si nam se smilovao, gospodar, bićemo faraonovi robovi.« ²⁶Tako Josif donese uredbu o zemlji u Egiptu, koja i danas važi, da petina letine pripada faraonu. Samo zemlja sveštenikâ nije postala faraonova.

47:20 „Tako Josif kupi svu obradivu zemlju u Egiptu za faraona“ U šestoj godini gladi, nakon što je sva stoka bila prodana, Egipćani su faraonu (*BDB 888, KB 1111*, vidite: Postanje 47:19,20,22,23) prodali svoju zemlju i same sebe. Oni su u stvari postali njegovi kmetovi (vidite: Postanje 47:23-24). Iz Hamurabijevog zakonika, iz arheoloških otkrića u Ugaritu i iz tablica iz Nuzija znamo da su ljudi često padali u kmetstvo u kulturama Starog bliskog istoka. Josifovo zvanje koje se spominje u Postanju 41:40 i 45:8 pokazuje da je on bio upravnik faraonovih ličnih poslova. Stihovi 20-26 pokazuju kako je on, upravljajući Egiptom, donosio korist lično faraonu. Čitavo ovo iskustvo je „donekle“ dokumentovano u egipatskim istorijskim zapisima.

47:21 „narod s kraja na kraj Egipta postade njegovo roblje [NASB – on ih doseli u gradove od jedne egipatske granice do druge]“ Mnogi komentatori smatraju da je Josif to učinio radi organizacije podele hrane, jer ljudi svakako nisu mogli da obrađuju zemlju. Ipak, u *Septuaginti* i Samarjanskom Petoknjižju stoji: „on ih učini robovima“ („gradovima“, *BDB 746, לערים*, „robovima“, *BDB 713, לעבדים*). Ovaj prevod je usvojen u engleskom prevodu *RSV* i izgleda da se uklapa s kontekstom Postanja 47:19 i 25 i sa davanjem semena u Postanju 47:23. Raši kaže da ih je Josif primorao da se presele u grad da bi im dokazao da više nisu vlasnici svoje zemlje. U *Pešiti* i Onkelovom targumu stoji: „on ih je preselio iz grada u grad“, što je upravo suprotno od masoretskog teksta.

47:22 Ovo nije uticalo na sveštenike i njihovu imovinu (vidite: Postanje 47:26).

47:24 „kada se bude ubirala letina, jednu petinu dajte faraonu“ Iz Hamurabijevog zakonika, iz ugaritskih tekstova i iz arheoloških otkrića u Nuziju saznajemo da to nije bio velik postotak. Iz mesopotamijskih i drugih istorijskih spisa znamo da je bilo uobičajeno da se daje od 40 do 60 posto. Josif je postupao s ovim ljudima veoma pošteno, a oni su to znali, što se jasno vidi iz Postanja 47:25.

POSTANJE 47:27-28 (SSP)

²⁷Izraelci se nastaniše u Egiptu, u gošenskom kraju, i tamo stekoše posed. Bili su plodni i silno se namnožili. ²⁸Jakov je živio u Egiptu sedamnaest godina, pa tako broj njegovih godina dostiže sto četrdeset sedam.

47:27 Ovo postavlja pozornicu za sledeću egiptasku vlast koja će se plašiti Izraelaca.

47:28 „broj njegovih godina dostiže sto četrdeset sedam“ Ovo je jedan od nekoliko stihova u Postanju koji se koriste za datiranje glavnih događaja. Zanimljivo je što je Jakov mislio da će umreti mnogo pre nego što se to zaista desilo, kao što je to mislio i njegov otac Isaak u Postanju 27:2. To pokazuje da su oni, iako su bili veliki Božiji ljudi, ipak imali telesne teškoće koje dolaze sa starošću i da su imali sumnje. Poznavanje Boga ne izuzima čoveka od problema koje donosi starost.

POSTANJE 47:29-31 (SSP)

²⁹Kada se primaklo vreme da Izrael umre, on pozva svog sina Josifa i reče mu: »Učini mi ovu milost: stavi mi ruku pod bedro i obećaj da ćeš mi pokazati ljubav i vernost: Nemoj da me sahraniš u Egiptu. ³⁰Kada umrem, iznesi me iz Egipta i sahrani me tamo gde su sahranjeni i moji očevi.« »Učiniću tako kako kažeš«, reče Josif. ³¹»Zakuni mi se«, reče, i Josif mu se zakle. Tada se Izrael pokloni Bogu na uzglavlju svoje postelje.

47:29 „Kada se primaklo vreme da Izrael umre“ Smrt je u Božijoj ruci, a nisu u pitanju slučaj ili sudbina ili Zli. Ne postoji neumoljiva Smrt koja nosi kosu, samo Božiji anđeo.

Smrt nije neprijatelj, nego ponovni sastanak sa ljudima koji imaju odnos sa Jahveom. U Svetom pismu smrt nije tragedija, a tragedijom se smatraju samo rana smrt ili nasilna smrt. Nakon pada u Postanju 3 (vidite i Postanje 5) smrt je postala prirodni kraj fizičkog života. Kad je čovek star, smrt je blagoslov!

▣ **„stavi mi ruku pod bedro“** Izgleda da je ovo bio idiom koji je označavao zaklinjanje među drevnim Jevrejima. Postoje dva moguća razloga za ovaj postupak: (1) bedro je najveći mišić u telu i stoga je povezano s idejom snage; (2) bedro je blizu polnih organa i stoga se odnosi na obećano „seme“. Izgleda da je smisao ovog postupka bio da se naglasi da je pravi cilj ovog zaklinjanja vezan za Jakovljevo potomstvo. Sve to je očigledno bilo povezano s Božijim zavetnim obećanjima da će se njihovo potomstvo vratiti u Hanaan (vidite: Postanje 12:1-3).

NASB	„dobrotu i vernost“
NKJV	„dobro i istinito“
NRSV	„odano i istinito“
NJB	„verna ljubav“
LXX	„milosrđe i istinu“
Pešita	„milostivo i istinito“
REB	„odano i verno“
JPSOA	„postojanu odanost“

Ovo su posebne reči vezane za savez: *hesed* (BDB 388, חסד, vidite: Postanje 20:13; 21:23) i *emet* (BDB 54, אמֶן). Vidite Posebnu temu – Ljubav (*hesed*).

VEROVANJE, POUZDANJE, VERA I VERNOST U STAROM ZAVETU (אֱמוּנָה)

47:30 „iznesi me iz Egipta“ Ovo je najava Izlaska. Jakov je možda znao za to iz porodičnog predanja koje potiče od Avraama (vidite: Postanje 15:12-16), a izgleda da se to podrazumeva i u Postanju 48:21. Jakov je znao da sudbina Jevreja nije da ostanu u Egiptu.

47:31 „Zakuni mi se“ Jakov je veoma snažno naglasio (*BDB 989, KB 1396, IMPERATIV nifala*) da ne želi da ostane u Egiptu i nije tražio od svog sina samo da se zakune stavljajući svoju ruku pod njegovu bedro, nego i da mu se zakune rečima.

NASB, JPSOA „na uzglavlju svoje postelje“
NKJV, NRSV „kod uzglavlja svoje postelje“
LXX „oslonjen na vrh svoga štapa“
Pešita „naslonjen na vrh svoga štapa“
REB „na uzglavlju svoje postelje“

Hebrejska reč za krevet je *mita* (*BDB 641*), a za štap je *mate* (*BDB 641*). Zapazite da tu ne postoji problem samo sa suglasnicima, nego i sa samoglasnicima. Postoje mnoge rasprave o ovom izrazu iz masoretskog teksta. *Septuaginta* (vidite: Jevrejima 11:21 gde pisac sledi *Septuagintu*) menja ovu metaforu u reči „vrh svoga štapa“. Ovo deluje veoma moguće, jer je štap bio znak vlasti u starom Egiptu i to bi značilo da je Jakov pognuo svoje čelo i dotakao Josifov štap. To je moglo da simbolizuje sledeće:

1. Da Jakov ispunjava Josifov san iz Postanja 37:6-9
2. Jakovljevo poštovanje prema Josifu koji je ispunio Božiji naum za spasenje njegove porodice
3. Čin Jakovljevog priznanja Josifovog položaja (vidite: Postanje 48:2; Prva o carevima 1:47)

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Josif želeo da se njegova porodica naseli u Gošenu?
2. Zašto je Josif poveo samo petoricu braće pred faraona?
3. Zašto je Jakov bio tako melanholičan u Postanju 47:9?
4. Zašto je Jakov dva puta blagoslovio faraona?
5. Zašto ime Ramzes u Postanju 47:11 podržava kasniji datum Izlaska?
6. Da li se Josif okrutno odnosio prema egipatskom narodu tokom godina gladi?
7. Zašto je Jakov želeo da se Josif zakune na dva različita način da će ga odneti iz egipatske zemlje?

POSTANJE 48

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Izraelovi poslednji dani	Jakov blagosilja Josifove sinove	Jakov usvaja i blagosilja Efrema i Manasiju (47:27-48:22)	Jakov blagosilja Efrema i Manasiju	Jakov usvaja Josifova dva sina i blagosilja ih
48:1-7	48:1-7	48:1-7	48:1-4 48:5-7	48:1-6 48:7
48:8-16	48:8-16	48:8-16	48:8 48:9a 48:9b-12 48:13-16	48:8-12 48:13-16
(15-16)	(15-16)	(15-16)	(15-16)	(15-16)
48:17-22	48:17-22	48:17-22	48:17-18 48:19	48:17-19
(20)		(20)	48:20 (20) 48:21-22	48:20 (20) 48:21-22

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuta, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 48:1-7 (SSP)

¹Posle nekog vremena rekoše Josifu: »Otac ti je bolestan«, pa on povede svoja dva sina, Manasiju i Efrema, i ode k njemu. ²Kada su Jakovu rekli: »Došao ti je sin Josif«, Izrael prikupi snagu i sede u postelji. ³Jakov reče Josifu: »Bog Svesilni mi se pokazao u Luzu u Hanaanu i tamo me blagoslovio ⁴i rekao mi: ‚Učiniću te plodnim i mnogobrojnim. Od tebe ću učiniti mnoštvo narodâ i ovu zemlju dati u večan posed tvojim potomcima.‘ ⁵Neka sada tvoja dva sina, koja su ti se rodila u Egiptu pre nego što sam došao ovamo, budu moji. Neka Efrem i Manasija budu moji, baš kao što su Ruvim i Simeon moji. ⁶A deca koja ti se rode posle njih, neka budu tvoja. Neka se njihovo nasledstvo vodi pod imenom njihove braće Efrema i Manasije. ⁷Kada sam se vraćao iz Padana, na moju žalost, Rahilja umre u Hanaanu dok smo još putovali, nedaleko od Efrate, pa je sahranih kraj puta za Efratu«, to jest Vitlejem.

48:1 „rekoše Josifu“ Rabini kažu da je Efrem redovno učio sa svojim dedom Jakovom i da je upravo on ovo rekao Josifu, ali rabinski komentari su veoma često zasnovani na pretpostavkama, a ne na podacima iz konteksta ili iz teksta. Uvek je ispravno reći ljudima koji tvrde da govore za Boga: „Pokaži mi gde si to našao u Svetom pismu“.

▣ **„pa on povede svoja dva sina, Manasiju i Efrema“** Ovi dečaci su bili polu Egipćani. Sada se postavljala pozornica za praotački blagoslov (tj. usvojenje) kojim će oni postati punopravni naslednici.

48:3 „Jakov reče Josifu: »Bog Svesilni...“ Ovo je tradicionalno ime koje su izraelski praoci koristili za Boga (vidite: Izlazak 6:3), ime *El Šadaj*. *El* je zajednička imenica „bog“ i potiče od korena koji znači „biti jak“, a *šadaj* potiče od korena za „dojku“ i verovatno znači „svedovoljni“. Vidite opširniju belešku kod Posebne teme – Božija imena.

▣ **„mi se pokazao u Luzu u Hanaanu i tamo me blagoslovio“** Luz je hanaansko ime za Betel (vidite: Postanje 28:17,19; 35:9-15). Jahve je blagoslovio Jakova, a Jakov je sada nameravao da blagoslovi Josifove sinove. Zanimljivo je zapaziti da se Jahve nikad nije ukazao Josifu kao što se ukazivao praocima, iako je Josif bio toliko pobožan (vidite belešku kod Postanja 46:2). To pokazuje da je čak i ovaj deo knjige koji govori o Josifu u stvari odlomak o Jakovljevom životu.

48:4 „Učiniću te plodnim i mnogobrojnim“ Ovde su tri specifična blagoslova koja su vezana za Avraamov blagoslov iz Postanja 12:1-3: (1) učiniću te plodnim i mnogobrojnim, (2) učiniću od tebe mnoštvo naroda, (3) daću zemlju tvojim potomcima.

Zanimljivo je što Jakov nije uključio ovu rečenicu iz Postanja 35:11 (5. red): „biće careva među tvojim potomcima“. Taj blagoslov se očigledno čuvao za Judu (vidite: Postanje 49:10). Blagostanje i obilje će pratiti ovu porodicu, ali carevi će poteći od Jude (tj. Pomazanik, Isaija 9:6-7; Mihej 5:2).

▣ **„u večan posed“** Ovo je hebrejska reč *'olam*. Nju treba tumačiti u skladu s kontekstom. Kad uzmemo u obzir razdoblje izgnanstva, očigledno je da ova reč ne podrazumeva neprekidnost. Vidite Posebnu temu – Doveka (*'olam*).

48:5 „Neka Efrem i Manasija budu moji, baš kao što su Ruvim i Simeon moji“ Zanimljivo je što se Manasija spominje pre Efrema u Postanju 48:1, ali će se od Postanja 48:5 i Postanja 48:14 Efrem navoditi pre Manasije. Izgleda da je Jakov baš to i naumio (vidite: Postanje 48:13-14). Efrem i Manasija

će zameniti Simeona i Ruvima kao prvence i kao Jakovljevi najugledniji naslednici (vidite: Prvi letopisi 5:1). Mlađi, Efrem, biće jači od dvojice. To nije uticalo na Judin položaj poglavara porodice (vidite: Prvi letopisi 5:2)! Ovo je istovremeno bilo uključivanje Josifovih sinova i kazna za Ruvima (vidite: Postanje 35:22; 49:4; Prvi letopisi 5:1) i Simeona (vidite: Postanje 34:25; 49:5-7). Zamena suprotna očekivanjima se nije dogodila samo po pitanju Manasije i Efrema (kao i s Isavom i Jakovom), nego i po pitanju Josifa i Jude (vidite: Postanje 49:8-12). Josif je bio očigledan izbor za poglavara porodice, ali odluka je bila Jahveova i nije bila određena kulturom (setite se Davida i njegove braće).

48:6 „A deca koja ti se rode posle njih, neka budu tvoja“ Ovo je nagoveštaj da je Josif možda imao više dece, ali o njima nemamo zapis u Bibliji.

48:7 Ovo je istorijski sažetak o Josifovoj majci. Rahiljina smrt je bila bolna i potresna za Jakova. On je ova dva unuka Rahiljinog prvog sina Josifa smatrao Rahiljinim potomcima. Oni će se smatrati potpunim Rahiljinim „sinovima“ (u smislu nasledstva) i ona će zbog toga biti srećna čak i u zagrobnom životu!

POSTANJE 48:8-16 (SSP)

⁸Spazivši Josifove sinove, Izrael upita: »Ko su ovi?« ⁹A Josif odgovori ocu: »To su moji sinovi koje mi je Bog ovde dao.« Tada Izrael reče: »Dovedi mi ih, da ih blagoslovim.« ¹⁰A Izraelove oči bile su oslabile od starosti, pa je jedva video. Josif mu dovede svoje sinove sasvim blizu, a njegov otac ih poljubi i zagrli. ¹¹Izrael reče Josifu: »Mislio sam da više nikad neću videti tvoje lice, a, evo, Bog mi daje da vidim i tvoje potomstvo.« ¹²Josif ih tada skide s očevih kolena i ničice se pokloni. ¹³Onda uze obojicu, Efrema sebi zdesna, prema Izraelovoj levoj ruci, a Manasiju sebi sleva, prema Izraelovoj desnoj ruci, pa mu ih primaknu. ¹⁴Ali Izrael pruži desnu ruku i položi je na Efremovu glavu, iako je Efrem bio mlađi. Onda, ukrstivši ruke, položi levu ruku na Manasijinu glavu, iako je Manasija bio prvorođeni.

¹⁵Tada Izrael blagoslovi Josifa i reče:

**»Bog, pred kojim su moji očevi Avraam i Isaak
živeli čineći njegovu volju¹⁸⁹,
Bog koji mi je pastir celog mog života do dana današnjeg,**

**¹⁶Andeo koji me izbavljao od svakog zla,
neka blagoslovi ove dečake,
da sačuvaju moje ime
i ime mojih očeva Avraama i Isaaka
i da se silno namnože na zemlji.«**

48:8 „Spazivši Josifove sinove“ Iz Postanja 48:10 saznajemo da mu je vid bio veoma slab, ali da ga nije potpuno izgubio. Jakov je (sećajući se kako je prevario svog oca) želeo da bude siguran koga će blagosloviti!

48:9 „A Josif odgovori ocu: »To su moji sinovi koje mi je Bog ovde dao.«“ Rabini kažu da je Josif morao da pokaže Jakovu svoj venčani list da bi ga uverio da se njegova žena obratila, ali ja bih rekao da ovaj stih naglašava da je Josif video Božiju ruku u svim oblastima svog života.

▣ **„Dovedi mi ih, da ih blagoslovim“** Ova dva GLAGOLA su u sledećim oblicima:

189 **48,15 pred ... njegovu volju** Doslovno: pred kojim su hodali (napomena iz SSP-a, prim. prev.)

1. Dovedi, *BDB* 542, *KB* 534, IMPERATIV *kala*
2. Blagoslovim, *BDB* 138, *KB* 159, IMPERFEKAT *piela* upotrebljen kao KOHORTATIV

Reč „blagosloviti“ ovde ima potpunije teološko značenje i obuhvata metaforično usvojenje ova dva unuka i prenošenje na njih potpunih naslednih prava, kao što ih imaju Jakovljevi sinovi. Od tada postoji trinaest plemena.

48:10 „njegov otac ih poljubi i zagrlji“ Ovo iskustvo je bilo poseban izraz ljubavi, ali i zakonski čin (vidite: Postanje 48:12).

48:12

NASB, NRSV „skide s njegovih kolena“
NKJV „skloni od njegovih kolena“
TEV, REB „skide iz Jakovljevog krila“
LXX „uze s njegovih kolena“
Pešita „skloni od njegovih kolena“

Ovo je bio obred usvojenja o kom se govorilo u Postanju 48:5. Provođenje dece ispod slabina je izgleda bio sastavni deo postupka usvojenja (kao što žene rađaju među kolenima, 30:3; Jov 3:17, napomena iz *JB*, str. 73).

48:14 „Izrael pruži desnu ruku i položi je na Efremovu glavu“ On je ukrstio ruke da bi mu desna ruka – ruka prvenstva – blagoslovila mlađeg sina, koji će imati prvenstvo nad svojim bratom (kao Jakov nad Isavom). Zamena redosleda koji se očekivao u onoj kulturi (vidite: Postanje 48:18) pokazuje Božije upravljanje i svevlast (vidite: Postanje 48:19). To je prvi biblijski izveštaj u kom se pri blagoslovu spominje polaganje ruku i to od tog trenutka postaje redovna praksa.

POSEBNA TEMA – POLAGANJE RUKU U SVETOM PISMU

48:15-16 Stihovi 15-16 su dodatak porodičnom blagoslovu koji je zabeležen u Postanju 49. Jakov u konačnom blagoslovu za celu porodicu ne spominje Josifova dva sina po imenu (vidite: Postanje 49:22-26). Ovaj blagoslov je u obliku pesme (kao i Postanje 48:20). Zapazite tri načina na koji je Jakov oslovio Boga: (1) Bog praotaca, (2) pastir, (3) Anđeo. Očigledno je da Anđeo iz Postanja 48:16 mora biti Anđeo Gospodnji koji je fizička pojava (vidite: Postanje 16:7-13; 18:2,16,17-21,22-23; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16. Vidite Posebnu temu kod Postanja 12:7).

48:15 „blagoslovi Josifa“ Ova dva dečaka (Postanje 48:16) su primila praotački blagoslov koji je pripadao Josifu (Postanje 48:15). Čini se da Josif od Postanja 49 prima dvostruka nasledna prava (vidite: Postanje 49:22-26), koja su obično pripadala prvencu, a Juda će primiti Pomazanikovu lozu (vidite: Postanje 49:8-12).

▣ **„hodali“** Ovaj GLAGOL (*BDB* 229, *KB* 246) je često korišćen kao metafora za život po veri (vidite: Postanje 5:22,24; 6:9; 24:40; Efescima 4:1,17; 5:2,15). Bog to zahteva (vidite: Postanje 17:1), jer želi ljude koji odražavaju njegovu narav izgubljenom svetu u potrebi (tj. narodima). Izraelski praoci su uprkos svim svojim nedostacima živeli pred Jahveom poslušno, verno i kajujući se!

Drugim rečima, večni život je vidljiv. Mi nismo spaseni samo zato da bismo bili sa Bogom kad umremo, nego da bismo bili sa Bogom sada! Cilj biblijske vere je hristolikost u sadašnjosti (vidite: Rimljanima 8:28-29; Efescima 1:4; 2:10; 4:13)! Biblijski savezi imaju određene zahteve:

1. Vera (i početna i svakodnevna)
2. Pokajanje (početno i svakodnevno)

3. poslušnost (kao način života)

4. istrajnost tokom života

Sažetak ovih zahteva nalazimo u Ponovljenim zakonima 8:6; 19:9; 26:17; 28:9; 30:16!

48:16 „koji me izbavljao od svakog zla“ Ovo je reč *go'el* (BDB 145 I, KB 169, PARTICIP *kala*, vidite: Izlazak 6:6; 15:13), koja označava rođaka-otkupitelja (Ruta 4:6) ili krvnog osvetnika (vidite: Ponovljeni zakoni 19:6; Isus Navin 20:3). Odnosi se na bliskog rođaka koji bi osvetio ili otkupio nekoga iz ropstva u slučaju novčane propasti ili kad bi neko postao ratni zarobljenik. Ova reč se pojavljuje u Ruti 4:6, Brojevima 5:8, Prvoj o carevima 16:11 i Jovu 19:25.

POSEBNA TEMA – OTKUPNINA, OTKUPITI

▣ „**da sačuvaju moje ime**“ Ovo bi moglo biti vezano za drevni stav da je čovek nastavljao da živi u svojoj deci (tj. Druga o Samuilu 18:18; *NIDOTTE*, tom 3, str. 677), ili, što je još verovatnije, da će se Jakovljeva zavetna vera (vidite: Postanje 48:16, treći red) preneti na ova dva dečaka.

Poslednja tri GLAGOLA u Postanju 48:16 su u IMPERFEKTU koji je upotrebljen kao JUSIV:

1. Blagoslovi, BDB 138, KB 159, IMPERFEKAT *piela*
2. Sačuvaju, BDB 894, KB 1128, IMPERFEKAT *nifala*
3. Namnože, BDB 185, KB 213, IMPERFEKAT *kala*

POSTANJE 48:17-22 (SSP)

¹⁷Kada je Josif video da je njegov otac položio svoju desnu ruku na Efremovu glavu, to mu ne bi milo, pa uze očevu ruku da je premesti sa Efremove glave na Manasijinu. ¹⁸»Ne, oč«, reče mu. »Ovaj je prvorođeni – na njegovu glavu položi desnu ruku.« ¹⁹Ali njegov otac odbi i reče: »Znam, sine, znam. I od njega će postati narod, i on će postati velik, ali će njegov mlađi brat biti veći od njega i od njegovih će potomaka postati mnoštvo narodâ.«

²⁰Tako ih on toga dana blagoslovi i reče:

»Izrael će vas pominjati kad bude blagosiljao:

„Neka te Bog učini kao Efrema i Manasiju.“«

Tako je Efrema pretpostavio Manasiji. ²¹Onda Izrael reče Josifu: »Evo, uskoro ću umreti, ali Bog će biti s vama i vratiće vas u zemlju vaših praotaca. ²²A tebi dajem nešto više [NASB – deo više] nego tvojoj braći: planinski greben koji sam svojim mačem i lukom oteo od Amorejaca.«

48:17 „to mu ne bi milo“ Ovaj GLAGOL je u *kalu* (BDB 949, KB 1269, IMPERFEKAT *kala*), a u pitanju je snažan GLAGOL koji izražava Josifova osećanja po pitanju ove zamene. Ovaj GLAGOL može da ima sledeća značenja:

1. Uzrujati se, Postanje 21:11,12
2. Nezadovoljstvo, Brojevi 11:10; Isus Navin 24:15; Prva o Samuilu 8:6; 18:8; Druga o Samuilu 11:25; Nemija 2:10
3. Žaliti, Ponovljeni zakoni 15:10; Prva o Samuilu 1:8; Nemija 2:3
4. Zla volja, Ponovljeni zakoni 15:9; 28:54,56
5. Ne militi se, Postanje 38:10; Druga o Samuilu 11:27
6. Razjariti, Psalam 106:32; Druga o Samuilu 20:6

Broj 2 se očigledno najbolje uklapa u ovaj kontekst, ali to je jaka reč. Josifova osećanja o Jakovljevom postupku nisu bila mala stvar! On je prekinuo blagoslov u pokušaju da pomeri Jakovljevu ruku. Čak ni Josif nije uvek znao Gospodnju volju. Jakov, a ne Josif, bio je praotac porodice koja je u savezu sa Bogom.

48:19 GLAGOL „znam“ (*BDB* 393, *KB* 390, dva PERFEKTA *kala*) ponovljen je dva puta radi naglaska. Jakov je znao šta radi (očigledno pod Božijim vođstvom). Zamene suprotne očekivanjima će se nastaviti.

48:20 „Izrael“ Reč „on“ iz prvog reda odnosi se na Jakova, tj. Izraela, ali reč „Izrael“ u drugom redu mogla bi se odnositi na narod (vidite engleski prevod *TEV*).

▣ „Neka te Bog učini kao Efrema i Manasiju“ Ovo će biti uobičajene reči blagoslova koje će se koristiti u Božijem narodu.

48:21 „Evo, uskoro ću umreti, ali Bog će biti s vama i vratiće vas u zemlju vaših praotaca“ Jakov je bio izraelski praotac. Ovo je još jedno ukazivanje na to da će cela porodica biti izbačena iz Egipta i da će se vratiti u obećanu zemlju (vidite: Postanje 15:12-16).

48:22 „A tebi dajem nešto više [*NASB* – deo više] nego tvojoj braći“ Hebrejska reč „deo“ (*BDB* 1014 I) doslovno znači „rame“. To je ime grada Sihema. Neki misle da se ove reči odnose na taj grad kao podsetnik na Postanje 48:22 i pokolj Sihemaca, ali ovo je malo verovatno, pošto je to bio veoma loš događaj. Drugi smatraju da reč „rame“ znači da su dobili veći položaj, to jest nasledili dvostruko nasledstvo, poput prvenca. Neki kažu kako to znači da će Efrem naslediti područje Sihema, a drugi kažu da je to zbog toga što će Josif biti sahranjen u Sihemu (vidite: Isus Navin 24:32). Manasija će naslediti zemlju s obe strane Jordana (to će biti jedino takvo pleme), a Efrem će biti najmnogoljudnije pleme s najvećim područjem (Juda će biti drugi). Efrem će biti glavni u severnom delu Hanaana, a Juda u južnom. Izraelski vođa Isus Navin bio je iz Efremovog plemena, a tako i Samuilo!

▣ „koi sam svojim mačem i lukom oteo od Amorejaca“ Izgleda da je u pitanju određeni istorijski događaj, ali o njemu nemamo zapis. Rabini nagađaju da su nakon pokolja Sihemaca drugi hanaanski carevi krenuli protiv Jakova i da ih je on porazio u bici, ali o tome ne postoji nikakav zapis.

Reč „Amorejac“ je imenica koja se odnosi na sva hanaanska plemena (vidite: Postanje 15:16). Vidite Posebnu temu – Stanovnici Palestine pre dolaska Izraelaca.

POSTANJE 49

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Izrael prorokuje o svojim sinovima	Jakovljeve poslednje reči sinovima	Jakov blagosilja svojih dvanaest sinova	Jakovljeve poslednje reči	Jakovljevo zaveštanje
49:1-2	49:1-27	49:1-27	49:1-27	49:1-27
(2)	(2)	(2)	(2)	(2)
49:3-4 (3-4)	(3-4)	(3-4)	(3-4)	(3-4)
49:5-7 (5-7)	(5-7)	(5-7)	(5-7)	(5-7)
49:8-12				
(8-12)	(8-12)	(8-12)	(8-12)	(8-12)
49:13(13)	(13)	(13)	(13)	(13)
49:4-15				
(14-15)	(14-15)	(14-15)	(14-15)	(14-15)
49:16-18				
(16-18)	(16-18)	(16-18)	(16-17)	(16-17)
			(18)	(18)
49:19 (19)	(19)	(19)	(19)	(19)
49:20				
(20)	(20)	(20)	(20)	(20)
49:21				
(21)	(21)	(21)	(21)	(21)
49:22-26				
(22-26)	(22-26)	(22-26)	(22-26)	(22-26)
49:14:27 (27)	(27)	(27)	(27)	(27)
49:28-33	49:28	49:28	49:28	49:28
	Jakovljeva smrt i sahrana (49:29-50:14)	Jakovljeva smrt i Josifovi poslednji dani (49:29-50:26)	Jakovljeva smrt i sahrana (49:29-50:14)	Jakovljevi poslednji trenuci i smrt
	49:29-33	49:29-33	49:29-33	49:29-32
				49:33

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnutu, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus
3. Treći pasus
4. Itd.

UVIDI IZ KONTEKSTA

- A. Ova pesma je teška za tumačenje. Postoje razlike između masoretskog teksta i drevnih prevoda, a hebrejski tekst je veoma težak zbog
1. retkih reči,
 2. pesničkih podudarnika,
 3. i brojnih idioma.
- B. Korisno je uporediti kako je Jakov, na svojoj samrtničkoj postelji, opisao plemena koja su nastala od njegovih sinova i koja su nasledila njihove čudne osobine s opisom ovih plemena koji je Mojsije izrekao pre svoje smrti u Ponovljenim zakonima 33.
- C. Iako ovde postoje mnogi teški problemi, smatram da je 10. stih ključni. Tumači uvek treba da se čuvaju onoga što njihova omiljena doktrina, sistematska teologija ili denominacijska predanja nameću kao značenje nekog teksta. Na kraju krajeva...
1. kontekst
 2. uporedni odlomci
 3. i zdrav razum
- ...treba da vode svakoga od nas u ovim ključnim, važnim, ali dvosmislenim tekstovima!
- D. Spisak sinova je vezan za njihove majke:
1. Lija (navedeni redosledom rađanja)
 2. Zilpa (Lijina sluškinja)
 3. Bilha (Rahiljina sluškinja)
 4. Rahilja (navedeni redosledom rađanja)

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 49:1-2 (SSP)

¹Jakov tada pozva svoje sinove i reče im: »Okupite se oko mene da vam kažem šta će se s vama kasnije desiti.

²»Okupite se i čujte, sinovi Jakovljevi,
čujte svog oca Izraela.«

49:1-2 U ovim prvim stihovima se nalazi niz zapovesti:

1. „Okupite se“, Postanje 49:1, *BDB 62, KB 74, IMPERATIV nifala*
2. „da vam kažem“, Postanje 49:1, *BDB 616, KB 665, KOHORTATIV hifila*
3. „Okupite se“, Postanje 49:2, *BDB 867, KB 1062, IMPERATIV nifala*
4. „čujte ... čujte“; Postanje 49:2, *BDB 1033, KB 1570, dva IMPERATIVA kala*

49:1 „Jakov tada pozva svoje sinove i reče im“ Ovo je poslednji blagoslov, koji je bio uobičajen kod patrijarhalnih vođa i imao veliku težinu u onoj kulturi. Isaak je učinio isto u Postanju 27, Mojsije u Ponovljenim zakonima 33, Isus Navin u Knjizi Isusa Navina 24, a Samuilo u Prvoj o Samuilu 12. Lijini sinovi će biti prvi spomenuti, a Rahiljini poslednji.

U ovom blagoslovu ima mnogo toga dvosmislenog. U pitanju je poezija s mnogim igrama reči (vidite: Postanje 29:30-30:24). Ovaj izraelski praotac je uputio blagoslov svakom od svojih dvanaest sinova.

Celo ovo poglavlje podrazumeva da Bog ne upravlja samo sudbinama narodâ, nego i sudbinama pojedinaca (doslovno: „šta će vas snaći u danima koji dolaze“)!

NASB „u danima koji dolaze“
TEV „u budućnosti“

Ovaj izraz (SPOJ reči *BDB 31 i 398*) se u masoretskom tekstu koristi za poslednja vremena (vidite: Brojevi 24:14; Isaija 2:2; Jezekilj 38:16), ali to razdoblje ne odgovara ovom kontekstu. Ovaj blagoslov je za trinaest plemena (Josif je postao Efrem i Manasija) koja su nastala od Jakova i stoga se mora odnositi na osvajanje (Isus Navin) i naseljavanje (Sudije, vidite: Ponovljeni zakoni 31:29) Hanaana. Ako Postanje 49:10 zaista govori o vladaru iz Davidove loze, onda je moguće da se ovaj blagoslov tiče i ranog razdoblja carevine (Prva o Samuilu).

49:2 „Jakovljevi ... Izrael“ Očigledno je da je ovo podudarnik. Kad savremeni komentatori pretpostave da dva imena predstavljaju dva pisca (kao što to kažu i za imena *Elohim* i *Jahve*), to više govori o njima i njihovim pretpostavkama nego o značenju teksta. Drevni hebrejski jezik je imao svoje književne oblike, idiome i obrasce!

POSTANJE 49:3-4 (SSP)

³»Ruvime, moj prvenče.

Ti si moja snaga,
prvi znak moje muškosti.
Ističeš se čašću, ističeš se snagom.

⁴Ali uskovitlan kao voda
nećeš se više isticati,

**jer si se popeo na očevu postelju,
na moj ležaj, i ukaljao ga.«**

49:3 „Ruvime“ Treći stih je pun hvale (u njemu nema GLAGOLA) za snagu Jakovljevog prvenca, ali Postanje 49:4 opisuje oštre posledice razmetanja tom snagom. Ruvim je počinio sramno delo spavavši s očevom naložnicom Bilhom (vidite: Postanje 35:22). Taj događaj pokazuje njegovu prekomernu požudu. Neki smatraju da je on na taj način pokušao prevremeno da nasledi Jakovljevu imovinu, ali izgleda da se to više odnosi na seksualnu požudu, nego na pohlepu.

49:4

NASB, NJB „neobuzdan“
NKJV, NRSV „nepostojan“
LXX „drzak“, „razuzdan“
Pešita „zastranio“

Ova reč (*BDB* 808) ima sledeća moguća značenja:

1. bezobziran (arapski, vidite: Sudije 9:4; Jeremija 23:32)
2. goropadan (akadski)
3. nepostojan
4. razuzdan (vidite: Sofonija 3:4)

Rečnik *BDB* objašnjava značenje ove reči kao „kipuću vodu“ koja se preliva iz posude. Ruvim je potpuno odbacio očekivana merila ponašanja. Ova reč opisuje lične želje koje nadvladavaju svako uobičajeno svladavanje.

NASB „nećeš biti najistaknutiji“
NKJV, Pešita „nećeš se isticati“
NRSV, JPSOA „više se nećeš isticati“
TEV „nećeš biti najvjažniji“
NJB „nećeš biti najistaknutiji“
LXX „nemoj nasilno da provališ“

Ovaj GLAGOL (*BDB* 451, *KB* 451, *JUSIV hifila*) ima sledeća značenja u *hifilu*:

1. preostati, ostati, Izlazak 10:15; Ruta 2:14,18; Druga o carevima 4:43; Drugi letopisi 31:10
2. ostaviti ostatak, Jezekilj 6:8
3. sačuvati, Psalam 79:11 (samo tu)
4. isticati, Postanje 49:4 (samo tu)
5. imati više nego dovoljno, Izlazak 36:7; Druga o carevima 4:43; Drugi letopisi 31:10
6. učiniti obilnim, Ponovljeni zakoni 28:11; 30:9

Ova IMENICA je dvaput upotrebljena u Postanju 49:3! To ponavljanje ističe Ruvimovu snagu, ali zbog drugog i trećeg reda tog stiha sva njegova snaga bila je uzalud. Greh ima posledice i ostavlja trajne ožiljke!

POSTANJE 49:5-7 (SSP)

⁵»Simeon i Levije su braća;
mačevi im oruđa nasilja.
⁶Na njihova većanja ja ne ulazio,
njihovim se skupovima ne pridružio,

jer su u svom gnevu ubijali ljude
i u svojoj obesti saktali volove.
⁷Proklet bio njihov gnev, tako žestok,
i njihov bes, tako okrutan.
Razdeliću ih po Jakovu,
raspršiti ih po Izraelu.«

49:5 „Simeon i Levije su braća“ Ova dva brata vrele krvi očigledno su bila začetnici nauma za pokolj muškaraca u Sihemu (vidite: Postanje 34:25-30). U ovom tekstu stoji da su u svom gnevu (*BDB* 60 i *BDB* 720) osakitali čak i volove toga grada, što ne saznajemo iz Postanja 34. Možda je u pitanju idiom koji označava vodeće ljude Sihema.

▣ U izvornom tekstu Postanja 49:5 nema nijednog GLAGOLA.

NASB, NRSV	„njihovi mačevi“
NKJV	„boravišta“
NJB	„naumi“
LXX	„izbor postupaka“
REB, JB	„saveti“
Pešita	„priroda“

Nismo sigurni koji je smisao ovog hebrejskog teksta (*BDB* 468), ali ova reč (koja se pojavljuje samo ovde) znači „oruđa“. Neki smatraju da su oni otišli u Sihem naoružani samo poljoprivrednim alatima i da niko nije sumnjao da žele da učine zlo dok nisu počeli da napadaju ljude koristeći svoje alatke.

U knjizi *Preliminary and Interim Report on the Hebrew Old Testament Text Project*¹⁹⁰ (izdavač: *UBS*) navedene su dve mogućnosti u kojima se nalaze isti suglasnici:

1. njihovi mačevi (stručno nagađanje na osnovu sličnosti s grčkom rečju; tako je prevedeno u engleskom prevodu *NRSV*)
2. njihova razaranja

Pisci knjige su izabrali ovu drugu mogućnost, ali su je ocenili ocenom C (što znači da postoji prilična sumnja).

Postoji i treća mogućnost, da se radi o etiopskom korenu koji znači „savetovati“ – vidite u knjizi Džejsma Bara (James Barr) *Comparative Philology and the Text of the Old Testament*¹⁹¹, str. 57, i u engleskim prevodima *JB* i *REV*.

NASB	„alati“
NKJV	„oruđa“
NRSV, TEV	„oružje“

Ova reč (*BDB* 479) u osnovi znači „pribor“ ili „posuda“, a može da se odnosi na sledeće:

1. na kućni pribor
2. na novac
3. na prtljag
4. na ukrase
5. na oružje za lov

190 Uvodni i prelazni izveštaj o radu na hebrejskom tekstu Starog zaveta, prim. prev.

191 Uporedna filologija i tekst Starog zaveta, prim. prev.

6. na ratno oružje
7. na muzičke instrumente
8. na jaram
9. na pastirsku torbu
10. na lonac za kuvanje

Ova reč očigledno ima širok raspon značenja. U ovoj pesmi je podudarna reči „mačevi“ (tj. reči *BDB* 468, šta god ona značila). Ova reč (*BDB* 479) stoji prva u masoretskom tekstu, a zatim stoji reč *BDB* 468. U engleskom prevodu *JPSOA* stoji „njihovo oružje je oruđe bezakonja“. Nejasnoća ovog stiha se vidi u razlikama među drevnim prevodima.

Ipak, očigledno je da se ovaj stih odnosi na pokolj koji su ova dva brata izvršila nad Sihemcima (vidite: Postanje 34).

U knjizi *Preliminary and Interim Report on the Hebrew Old Testament Text Project*¹⁹² (str. 77) navedena su dva načina za razumevanje ove hebrejske fraze:

1. oružje nasilja
2. odlučili su o

Oni su usvojili mešavinu ove dve mogućnosti – izraz „oružje nasilja“ – ali su mu dali ocenu B (što znači da postoji određena sumnja).

49:6

<i>NASB</i>	„moja duša ... moja slava“
<i>NKJV</i>	„moja duša ... moja čast“
<i>NRSV, Pešita</i>	„ja ... ja“
<i>NJB, REV</i>	„moja duša ... moje srce“
<i>JPSOA</i>	„moje sopstvo ... moje biće“
<i>LXX</i>	„moja duša ... moja nutrina“

Prva reč (*BDB* 659, vidite belešku kod Postanja 35:18) je reč *nefeš*, koja znači „životna sila neke osobe ili životinje“ (tj. bića koje diše). Ona je u Postanju 46 upotrebljena nekoliko puta (46:15,18,22,25,26 [dva puta], 27 [dva puta]), ali je prevedena na razne načine.

Druga reč (*BDB* 458) je reč *kavod*, koja znači „obilje“, „čast“ ili „slava“ (vidite Posebnu temu – Slava). Ona se u ovom obliku pojavljuje samo ovde, u Postanju 31:1 i u Postanju 45:13. Ove dve reči se zajedno pojavljuju u Psalmu 7:5. Ipak, ona se u ovom kontekstu odnosi na samog Jakova i podudarna je reči *nefeš*. Obe reči se pojavljuju u *JUSIVU* u podudarnim delovima rečenice.

Prva dva reda poezije u Postanju 49:6 sadrže idiome kojima Jakov izražava da ne želi da bude poistovećen s naumima i delima svoja dva starija sina, koji su s predumišljajem pobili sve muškarce hanaanskog grada Sihema.

▣ „**jer su u svom gnevu ubijali ljude**“ Jakov nije želeo da bude poistovećen s naglim, nasilnim delima ove dvojice svojih sinova.

▣ „**i u svojoj obesti sakatili volove**“ Ovaj red je podudaran s trećim redom ovog stiha i očigledno o pokolju u Sihemu govori pomoću idioma. Ova dva brata su sa svim muškarcima Sihema postupila kao sa životinjama. Jakov ovde možda cilja na njihovo sporo kretanje (jer su bila prošla tri dana od njihovog obrezanja).

49:7 „Proklet bio“ Ovo (*BDB* 76, *KB* 91) je *PASIVNI PARTICIP* upotrebljen kao uzvik (vidite: Postanje 3:14,17; 4:11; 9:25; 27:29; Brojevi 24:9; Ponovljeni zakoni 27:15-26; Sudije 21:18; Prva o Samuilu

¹⁹² Uvodni i prelazni izveštaj o radu na hebrejskom tekstu Starog zaveta, prim. prev.

14:24,28). Ova reč se u Postanju 12:3 i 27:29 upotrebljava na poseban način u sklopu saveza s Avraamom, ali ovde ne može imati to značenje, jer su Jakovljevi sinovi bili deo tog saveza! Ovo prokletstvo je sigurno vezano za to što su njih dvojica bili odbačeni kao predvodnici porodice (gubitak prava prvorodstva). Jakov ovde proklinje njihov „gnev“ (BDB 60), a ne njih. Ipak, zapazite da ove reči govori sam Jahve („Razdeliću ih po Jakovu, raspršiti ih po Izraelu“, BDB 323, KB 322, IMPERFEKAT *piela*, PRVO LICE JEDNINE).

Zapazite jasne dopunjujuće podudarnosti između prvog i drugog reda i između trećeg i četvrtog reda Postanja 49:7. Ovaj primer dobro predstavlja strukturu većeg dela hebrejske poezije (vidite članak o hebrejskog poeziji).

▣ „Razdeliću ih po Jakovu“ Iz istorije znamo da je Simeonovo pleme, pošto mu je bilo dodeljeno područje blizu Filistejaca (vidite: Isus Navin 19:1-9), brzo bilo desetkovano i stopilo se s Judinim plemenom. Levijevo pleme je postalo zamena za prvence (vidite: Izlazak 13) i od njih su postali sveštenici koji su živeli širom zemlje, posebno u četrdeset osam levitskih gradova. Jedan od razloga da se veruje u drevno poreklo ovog blagoslova jeste nedostatak blagoslova za raspršivanje Levita koji je prisutan u Mojsijevom blagoslovu plemenâ u Ponovljenim zakonima 33.

POSTANJE 49:8-12 (SSP)

⁸»Judo, tebe će hvaliti braća.

Rukom ćeš neprijatelja držati za vrat.

Sinovi tvog oca tebi će se klanjati.

⁹Judo, ti si lavić.

Sine moj, dižeš se od plena.

Kao lav leži on potrbuške,

kao lavica – ko sme da ga razdraži?

¹⁰Od Jude se neće udaljiti žezlo

ni vladarska palica od njegovih nogu,

dok ne dođe onaj kome pripada,

kome će se pokoriti narodi.

¹¹On vezuje magarca za čokot,

magare za najbolju lozu.

Svoju odeću pere u vinu,

svoje odelo u krvi od grožđa.

¹²Oči su mu tamnije od vina,

a zubi belji od mleka.«

49:8-12 „Judo“ Reč „Juda“ (BDB 397) znači „veličanje“ (BDB 393, vidite: Postanje 29:35). On je opisan kao jako vojno pleme (vidite: Postanje 49:8-9) i kao carski vladar (vidite: Postanje 49:10-12) Jakovljevih sinova. Ova metafora se nastavlja opisom Jude kao mladog lava (SPOJ reči BDB 158 i BDB 71). Ova hebrejska reč ne označava mladunca, nego mladog lava koji upravo ulazi u punu snagu (vidite: Brojevi 24:9).

49:8 „neprijatelja“ Ova reč (BDB 33, KB 38, AKTIVNI PARTICIP *kala*) je česta u Starom zavetu, ali je četrdeset puta upotrebljena izričito za careve neprijatelje (vidite: NIDOTTE, tom 1, str. 366). To je u ovom carskom blagoslovu još jedan znak Judinog vrhovnog položaja.

▣ „Sinovi tvog oca tebi će se klanjati.“ Ovaj GLAGOL (BDB 1005, KB 295, IMPERFEKAT *hištafela* [OTPG] ili *hitpaela* [Owens, AKOT] označava čin klanjanja) upotrebljen je i u Josifovom snu u

Postanju 37:7,9. Josifovoj braći (uključujući i Judu) nije se dopala ideja da treba da se poklone bilo kom svom bratu, ali Jakov ovde tvrdi da će se svi oni klanjati Judi u Hanaanu kao što su se klanjali Josifu u Egiptu. Juda će biti carsko pleme!

49:10 „žezlo ... vladarska palica“ Ove reči (*BDB 986 i BDB 349, KB 347, PARTICIP poela*) su podudarne i naglašavaju da će car ujedinjenih plemena poteći iz Jude.

Frazu „vladarska palica od njegovih nogu“ treba shvatiti u skladu s drevnim slikama vladarâ sa Starog bliskog istoka koji drži znak svog položaja (obično palicu ili koplje) među svojim nogama dok sedi na prestolu. Treba zapaziti da ova reč označava simbol vlasti vojnog predvodnika (vidite: Brojevi 21:18).

NASB, NKJV	„Dok ne dođe Šilo“
NRSV	„Dok mu ne stigne danak“
TEV	„Narodi će mu donositi danak“
NJB	„dok mu se ne donese danak“
LXX	„dok ne dođe ono što je bilo pripremljeno za njega“
Pešita	„dok ne dođe Onaj kome pripada žezlo“
JPSOA	„da bi mu stigao danak“
REB	„dok ne primi ono što mu pripada“
Young	
(doslovni prevod)	„dok njegovo SEME ne dođe“

Postoje mnoge rasprave o značenju ove fraze:

1. Možda je u pitanju lično ime (*Sanh 98b*)
2. Možda je u pitanju ime mesta, ali to bi bilo čudno, jer se u tom malom gradu u Severnom carstvu nije dogodio nijedan važan događaj ni u Judinom životu, ni u Davidovom životu, ni u životu Pomazanika.
3. Neki smatraju da je u pitanju skraćeni zapis fraze „dok ne dođe ono što je njegovo“. Ovaj stih je tako preveden u *Septuaginti* i u Onkelovom targumu.
4. Neki kažu da je ova fraza citirana u Jezekilju 21:26-27, sa značenjem „dok ne dođe punopravni car koji je Judejin iz Davidove loze“, što označava Pomazanika. Ovaj stih je tako preveden u engleskom prevodu *RSV*.
5. Ovaj stih je u nekim targumima preveden rečima „dok ne dođe Pomazanik kome pripada carstvo“
6. Postoji malo verovatna mogućnost da reč „Šilo“ potiče od vavilonskog korena koji znači „carević“

U knjizi *Preliminary and Interim Report on the Hebrew Old Testament Text Project*¹⁹³ navedene su sledeće mogućnosti:

1. „on ne dođe Šilu ili dok Šilo ne dođe“
2. „dok ne dođe onaj kome pripada“ (promena samoglasnika)
3. „dok mu se ne donese danak“

Mogućnost pod brojem 1 su ocenili ocenom A (visoka verovatnoća) i povezali Šilo s jednim Judinim sinom (njegovo ime se piše „Šela“, vidite: Postanje 38:5,11,14,26; 46:12; Brojevi 26:20; Prvi letopisi 2:3; 4:21).

Ovaj stih govori o Pomazaniku iz Davidove loze, ali nismo sigurni u njegovo tačno značenje. I drevna sinagoga i prva crkva smatrale su da ovaj stih govori o Pomazaniku. Juda će vladati nad dvanaest plemena, ali Pomazanik (Judin potomak) će vladati svim carstvima sveta (vidite: Otkrivenje 11:15).

193 Uvodni i prelazni izveštaj o radu na hebrejskom tekstu Starog zaveta, prim. prev.

Ideja o caru Izraela koji će uticati na ceo ljudski rod najavljena je u Postanju na više mesta:

1. Proroštvo Avraamu, Postanje 17:6,16
2. Proroštvo Jakovu, Postanje 35:11
3. Proroštvo Judi, Postanje 49:8-12
4. Valaamovo proroštvo o Izraelu, Brojevi 24:7
5. Mojsijeva uputstva za cara, Ponovljeni zakoni 17:14-20
6. Izričita obećanja Davidu, Druga o Samuilu 7

NASB, NKJV,

NRSV	„poslušnost narodâ“
TEV	„pokloniti pred njim u poslušnosti“
NJB	„narodi će mu biti poslušni“
JPSOA	„narodi će mu se klanjati“
LXX	„njega očekuju narodi“
Pešita	„narodi će ga iščekivati s radošću“

U masoretskom tekstu piše „će biti poslušnost narodâ“ (SPOJ reči *BDB* 429 i 766), bez GLAGOLA. U *Septuaginti* i *Pešiti* podrazumevaju da se to tiče Pomazanika (tj. reč *BDB* 766 je u MNOŽINI [vidite: Postanje 27:29] i redovno se prevodi kao „narodi“, a odnosi se na narode koji nisu potekli od Avraama [na neznabošce]), a posebno i izričito u Psalmu 2:8 i Danilo 7:13-14!

49:11 „On vezuje magarca za čokot, magare za najbolju lozu“ Stihovi 11 i 12 obrazuju idiom koji se odnosi na blagostanje. Izvrsnog vina će biti u tolikom izobilju da se on uopšte neće ustručavati da veže životinju za najbolju lozu, iako ta životinja može da je pokida pokušavajući da se oslobodi.

▣ „Svoju odeću pere u vinu, svoje odelo u krvi od grožđa.“ Ovo je hebrejski podudarnik koji govori o obilju grožđa. Ipak, moguće je da se odnosi i na Judu kao izvršioca Božije kazne (vidite: Isaija 63:1-6; Otkrivenje 19:13,15).

49:12 „Oči su mu tamnije od vina, a zubi belji od mleka“ Ovo je još jedna metafora za blagostanje koja govori o obilju vina (engleski prevod *TEV* prevodi kao „oči su mu krvave“ [*BDB* 314]) i o obilju mleka (tj. zdravih stada).

Vidite Posebnu temu – Biblijski stavovi prema alkoholu i alkoholizmu, kod Postanja 14:18.

POSTANJE 49:13 (SSP)

¹³»Zavulon će živeti na morskoj obali,
lađama će biti utočište;
granica će mu se pružati do Sidona.«

49:13-14 „Zavulon ... Isahar“ Osim Simeona i Levija, i Zavulon i Isahar su povezani u tekstu. Zavulonovo pleme će biti veoma usredsređeno na trgovinu, a Isahar će biti veoma jako, ali izgleda neambiciozno pleme.

49:13

NASB	„prebivati na morskoj obali“
NKJV	„prebivati kraj morske luke“
NRSV	„će se naseliti na obali mora“

TEV	„će živeti kraj mora“
NJB	„će živeti kraj morske obale“
LXX	„boraviti na obali“

Ova fraza se doslovno prevodi „na morskoj obali“ (SPOJ reči *BDB* 342 i 410). Ovo pleme nikad nije boravilo baš na moru (vidite: Isus Navin 19:10-16), jer se Asir naselio između njega i okeana. Ipak, bavili su se trgovinom sa Tirom i Sidonom (vidite: Postanje 49:13c; Ponovljeni zakoni 33:19c i d).

POSTANJE 49:14-15 (SSP)

- ¹⁴»Isahar je koščato magare
koje leži među bisagama.
¹⁵Kad vidi da je mesto počinka dobro,
a zemlja lepa,
pleća će podmetnuti pod tovar
i pristati da kuluči.«

49:14 „Isahar je koščato magare koje leži među bisagama“ Ova dva reda poezije se tumače na dva načina:

1. neki smatraju da je u pitanju koren koji znači „nadničar“ (*TEV*)
2. drugi smatraju da to što leže među brdima, bisagama (*TEV*), ili torovima (*NRSV, NJB*) znači da su bili lenji i da će postati robovi (vidite: *NIDOTTE*, tom 2, str. 994, pod 4)

Nismo potpuno sigurni šta to znači, ali poenta je da će Isaharovo pleme odbiti da iskoristi svoju situaciju. *Septuaginta* ove reči prevodi na pozitivan način.

NASB, NRSV,	
NJB, JPSOA	„torovi“
NKJV	„dva tereta“
TEV	
(napomena u NASB)	„bisage“
LXX	„među nasledstvima“
Pešita	„kraj glavnih puteva“
REB	„u torovima“

Hebrejska reč **הַמִּשְׁפָּחָה** može da ima sledeća značenja:

1. *BDB* 1046
 - a. ognjišta
 - b. gomile pepela (tj. sela)
 - c. tor (vidite: Sudije 5:16)
2. *KB* 652
 - a. dve (hebrjska dvojina) vreće za magarca – iz arapskog, prema Olbrajtu (Albright)
 - b. kotao na ognjištu
 - c. razdeljeni torovi (vidite: Psalam 68:13)

Da, savremeni ljudi bi voleli tačno da znaju šta ova reč znači, ali celina ovog teksta čak i pored ove višesmislenosti obrazuje određenu sliku. Moramo čekati na nove leksičke i istorijske podatke, a do tada se moramo osloniti na širu sliku. Značenje ove reči nije među ključnim pitanjima!

49:15 Ovaj stih se može shvatiti na dva suprotna načina:

1. Isahar je bio lenj i postao rob

2. Isahar je prepoznao plodnost svog nasljedstva i vredno radio da postigne blagostanje

Tumačenje je vezano za smisao reči „leži“. Da li se taj izraz odnosi na lenjost ili na odmor nakon napornog rada?

POSTANJE 49:16-18 (SSP)

**16»Dan će svom narodu pribavljati pravdu
kao jedno od plemena Izraelovih.**

**17Dan će biti zmija pored puta,
guja pored staze koja konja ujede za petu,
pa se jahač preturi na leđa.**

18»GOSPODE, tvoje spasenje čekam.«

49:16 „Dan“ Ovo je igra reči s imenom Dan (*BDB* 192), koje znači „suditi“ (*BDB* 192), a Dina (*BDB* 192) je ženski oblik te reči i znači „sudija“. Ako je to istina, onda ova fraza govori o Danu kao o malom, ali smrtonosnom plemenu.

49:17 „Dan će biti zmija pored puta“ Jedan od mojih omiljenih starozavetnih komentatora, Lupold (Leupold), tumači Postanje 49:17,27 na pozitivan način (zapazite Postanje 49:18). Ipak, sagledano u kontekstu, ti stihovi bi mogli biti negativni. Imamo neke biblijske primere ljudi iz Danovog plemena (vidite: Sudije 18). Ipak, pošto su Sudije 18 prvi opis idolopoklonstva među biblijskim plemenima i pošto je Dan napustio svoje područje koje mu je Isus Navin dodelio, mnogi smatraju da je Danovo pleme žigosano tim delima. Dan je izostavljen sa spiska plemenâ u Otkrivenju 7:5-8. Mnogi od ranih crkvenih otaca – Irinej, Amvrosije, Avgustin i Teodor, smatrali su da će Antihrist poteći iz Danovog plemena.

49:18 „GOSPODE, tvoje spasenje čekam“ Postoje rasprave o tome koja je uloga ovog izliva molitve u datom odlomku. Da li je to rekao Jakov ili Dan? Da li je u pitanju zahvalnost zbog Božijeg (jedina upotreba imena Jahve u Postanju 49) staranja, na koje je Jakov pomislio kad je spomenuo reč „zmija“ u Postanju 49:17, misleći pri tome na Postanje 3? Možda je to bila molitva da Danovo pleme prepozna svoju zabludnost i da se vrati veri u Jahveovu zaštitu i izbavljenje (tj. na izvorno područje dodeljeno tom plemenu, područje kojim su vladali Filistejci).

POSEBNA TEMA – SPASENJE (STAROZAVETNI POJAM)

POSTANJE 49:19 (SSP)

**19»Gada će napadati razbojnici,
a on će im biti za petama.«**

49:19 „Gada će napadati razbojnici, a on će im biti za petama“ Ovde postoji očigledna igra reči s korenom ovog imena (*BDB* 151), koji se u ovom stihu pojavljuje četiri puta. Gadu će biti dodeljeno područje koje okolni narodi mogu lako da napadnu (tj. područje istočno od Jordana), ali on će ići za njima i uspevaće da povрати plen (tj. biće bogat i napredan).

Hebrejski tekst spominje reč „peta“ (*BDB* 784, I,a), ali rečnik *BDB* spominje da bi u pitanju mogla biti hebrejska reč עקב (slovo ע je prvo slovo sledećeg reda poezije, Postanje 49:20). Ako je to istina, onda značenje ne bi bilo „peta“, nego „napadaće ih s leđa“ (*BDB* 784, I,c).

POSTANJE 49:20 (SSP)

²⁰»U Asira će biti hrane izvrsne,
poslastica za careve.«

49:20 „Asir“ Osnovno značenje imena Asir jeste „srećnik“ (BDB 81). To se možda odnosi na kontrolu trgovačkih puteva koji prolaze kroz područje koje im je Isus Navin dodelio i zbog kog su postali veoma bogati. Isto tako, plodnost njihove zemlje omogućuje im da proizvode hranu za carsku trpezu (vidite: Ponovljeni zakoni 33:24-25).

POSTANJE 49:21 (SSP)

²¹»Neftalim je košuta puštena na slobodu
koja lepu lanad donosi na svet.«

49:21**NASB, NKJV****NKJV, JPSOA****TEV****NJB****LXX****Pešita****REB**

„košuta puštena na slobodu“

„jelen pušten na slobodu“

„jelen koji slobodno trči“

„brza košuta“

„razgranata biljka“

„strelovit glasnik“

„razgranata smrdljika“

Ovaj GLAGOL (BDB 1018, KB 1511, PASIVNI PARTICIP *kala*) može da ima sledeća značenja:

1. poslati
 - a. ljude
 - b. stvari
 - c. poruku
2. baciti
3. rastegnuti (tj. raširiti, vidite: LXX, REB)
4. odaslati (vidite: Postanje 3:23)
5. osloboditi (vidite: Psalam 50:19)

NASB**NKJV, Pešita****NRSV, TEV,****NJB, JPSOA****LXX****REB**

„on govori divne reči“

„on govori dobre reči“

„rada lepu lanad“

„prenosi lepotu svom plodu“

„koji širi divne grane“

Reč prevedena kao „lepota“ ili „divne“ (BDB 1051 I, רֶפֶא, vidite: Psalam 16:6) ima ista tri suglasnika koja tvore reč koja se može prevesti kao „rog“ (vidite engleski prevod *Rotherham's Emphasized Bible*¹⁹⁴).

194 Roterдамova naglašena Biblija, prim. prev.

U knjizi *Handbook on Genesis*¹⁹⁵ (izdavač: UBS) nalazimo ovo korisno zapažanje: „Promena od reči 'košuta' u reč 'smrdljika' i reči 'lanad' u reč 'reči' nastala je promenom hebrejskih tačkastih samoglasnika“ (str. 1094).

Pošto su životinjske, a ne biljne metafore česte u Postanju 49, i pošto postoji podudarnost između redova ove pesme, reči „lepu lanad“ ili „lanad lepote“ se u 21. stihu čine kao najbolji izbor.

POSTANJE 49:22-26 (SSP)

22»Josif je plodan čokot,

**plodan čokot pokraj izvora;
loze mu se preko zida popele.**

**23Ogorčeno su ga napadali strelci,
strele dušmanski odapinjali na njega,**

**24ali njegov luk ostade čvrst
i mišica gipka**

**zbog ruke Jakog Jakovljevog,
zbog Pastira, Stene Izraelove,**

**25zbog Boga tvoga oca, koji ti pomaže,
zbog Svesilnoga, koji te blagosilja
blagoslovom sa nebesa odozgo,
blagoslovom iz dubina odozdo,
blagoslovom dojke i utrobe.**

**26Blagoslovi tvoga oca veći su
od blagoslovâ drevnih gora [NASB – mojih predaka],
od obilja prastarih bregova [NASB – večnih bregova]:
neka se spuste na glavu Josifovu,
na čelo posebnoga među svojom braćom.«**

49:22-26 „Josif“ Kao što je Juda bio istaknut među Lijinim sinovima i primio poglavarSKI položaj u porodici (tj. Pomazanikovu lozu), tako je Josif sada istaknut među Rahiljinim sinovima tako što je primio dvostruko nasledstvo (tj. Efrem i Manasija). Ovo je veoma poetska, ali i snažno naglašena potvrda Josifovog prvenstva.

49:22 U ovom stihu postoji jedna igra reči i jedna metafora:

1. dva puta se pojavljuje **AKTIVNI PARTICIP kala**, *BDB 826, KB 963*

2. u drugom redu ovog stiha „čokot“ je doslovno „sin“, a u trećem redu doslovno „kći“

Ovo su poljoprivredne metafore za snažan rast i plodnu biljku (vidite: Ponovljeni zakoni 33:13-16).

Neki komentatori su sumnjičavi zbog napuštanja životinjskih metafora (vidite: Postanje 49:9,14,17,21,27, i uporedni odlomak u Ponovljenim zakonima 33:17) i smatraju da se radi o poetskoj slici divljeg magarca na brdu (vidite: *JPSOA, TEV*). Kad razmatramo poeziju koja je napisana na drevnom jeziku i koja koristi retke reči – na klizavom smo terenu!

Stih 22 postavlja mnoga pitanja o hebrejskom tekstu!

49:23-25 Ovi stihovi metaforično govore o sledećem:

1. O Josifovom iskustvu s braćom, s Potifarom i o njegovom životu u zatvoru

2. O plemenima Josifovih sinova (tj. Efrema i Manasije) i njihovog osvajanja područjâ koja su im kasnije dodeljena u Hanaanu (Isus Navin)

195 Priručnik za Postanje, prim. prev.

Zapazite ova različita Božija zvanja:

1. Jaki Jakovljevi, Postanje 49:24, SPOJ reči *BDB* 7 i 784, vidite: Psalam 132:2,5; Isaija 49:26 („Silni Izraelov“, Isaija 1:24)
2. Pastir, Postanje 49:24, *BDB* 944, *KB* 1258, *AKTIVNI PARTICIP kala*, vidite: Psalam 23:1; 80:1 (sličan pastirski idiom se nalazi i u Psalmu 78:52)
3. Stena Izraelova, Postanje 49:24, SPOJ reči *BDB* 6 i 975, vidite: Isaija 30:29; moguće je da je ovo zvanje povezano s mesijanskim zvanjem „ugaoni kamen“ u sledećim stihovima: Psalam 118:22; Isaija 28:16 (vidite sledeću Posebnu temu)
4. Bog tvoga oca, Postanje 49:25, vidite: Postanje 26:3,24; 28:13; 32:9 (tj. Avraama i Isaaka; zapazite *JEDNINU* kojom se naglašava da je u pitanju Jakovljevi Bog)
5. Svesilni (doslovno: *šadaj*, vidite: *JPSOA*), Postanje 49:25, *BDB* 994, vidite: Postanje 17:1; vidite Posebnu temu – Božija imena

POSEBNA TEMA – „KAMEN“ (*BDB* 6, *KB* 7) I „UGAONI KAMEN“ (*BDB* 819, *KB* 944)

49:25 „blagoslovom sa nebesa odozgo, blagoslovom iz dubina odozdo, blagoslovom dojke i utrobe“
Ovo je trostruko obilje: plodova, stada i broja potomaka. To je Jahve želeo da učini s celim ljudskim rodnom u Edenu.

Reči „nebesa“ i „dubina“ upotrebljene su kao metafore za najsveobuhvatnije i najveće moguće blagoslove. Obe se tiču vlage koja je potrebna za obilne useve i travu (vidite: Ponovljeni zakoni 33:13).

49:26 Drugi i treći red ovog stiha tvore podudarnik, ali u oba reda postoje teškoće u hebrejskom jeziku:

1. blagoslov drevnih gora (*BDB* 249) ili predaka (*BDB* 223 pretpostavlja da se to istovremeno odnosi i na večne gore, a isto je i u Septuaginti i u uporednom odlomku iz Ponovljenih zakona 33:15; u masoretskom tekstu piše „predaka“, ali to bi bila jedina upotreba te reči u tom obliku)
2. blagoslov večnih bregova

U kontekstu ovih podudarnika oba reda se verovatno odnose na gore i brda, što je bio idiom za snagu i trajnost.

▣ „na čelo posebnoga među svojom braćom“ Reč „poseban“ (*BDB* 634) potiče od korena od kog potiče i reč „nazirej“, koja znači „odvojiti“ (vidite: *TEV*) ili „osveštan za“. Moguće je da se odnosi na carevića ili zvaničnika (vidite: Nahum 3:17), a možda se odnosi na Josifov poglavarski položaj u Egiptu.

POSTANJE 49:27 (SSP)

²⁷»Venijamin je grabežljivi vuk;
ujutro plen proždire,
a uveče deli opljačkano.«

49:27 „Venijamin“ On je opisan kao grabežljivi vuk (*BDB* 382, *KB* 380, *IMPERFEKAT kala*). Neki smatraju da je pojeo svih pet obroka koji su bili postavljeni pred njega (vidite: Postanje 43:34). Otac je znao za njegove navike u ishrani! Stih 27 je negativan (zapazite Sudije 19-21).

Lupold (Leupold) tumači Postanje 49:17,27 na pozitivan način. Hebrejska poezija je veoma dvosmislena kao žanr, između ostalog i zato što koristi retke reči da bi se postigao odgovarajući ritam teksta (naglašeni slogovi).

▣ „plen“ Hebrejski koren מל (BDB 723 I) obično označava večitost (tj. Postanje 49:26; najčešće se pojavljuje u Psalmima i Isaiji), ali u malom broju tekstova (vidite: ovde; Isaija 33:23; Sofonija 3:8) označava plen uzet u bici, pa je tako u pitanju metafora „plen grabljivice“.

POSTANJE 49:28-33 (SSP)

²⁸Svi ovi su dvanaest Izraelovih plemena, a ovo im je otac rekao kada ih je blagosiljao, svakog njegovim posebnim blagoslovom. ²⁹Onda im Jakov naloži ovako: »Uskoro ću umreti [NASB – Uskoro ću biti pridružen svom narodu]. Sahranite me sa mojim očevima u pećini na polju Efrona Hetita, ³⁰u pećini na polju Mahpeli, kod Mamre u Hanaanu, polju koje je Avraam kupio od Efrona Hetita da mu bude mesto za sahranjivanje. ³¹Tamo su sahranjeni Avraam i njegova žena Sara, tamo su sahranjeni Isaak i njegova žena Reveka, a tamo sam i ja sahranio Liju. ³²Polje i pećina na njemu kupljeni su od Hetitâ.« ³³Kada je Jakov tako naložio svojim sinovima, diže noge na postelju, izdahnu i umre.

49:29 „pridružen svom narodu“ Ovo je idiom za smrt i sahranu (vidite: Postanje 25:8,17; 35:29; 49:33; Brojevi 20:26; 27:13; 31:2; Ponovljeni zakoni 32:50; Sudije 2:10; Druga o carevima 22:20). Nismo sigurni da li podrazumeva ponovni sastanak s porodicom u Šeolu ili su možda su u pitanju reči koje označavaju porodične grbove ili pećine za sahranjivanje. Zbog klanjanja *terafimima* (vidite: Postanje 31:19,34,35; vidite Posebnu temu kod Postanja 31:19) je moguće da ove reči imaju i šire značenje (vidite: Matej 22:31-32).

U knjizi *Hard Sayings of the Bible*¹⁹⁶, na str. 127-129, možete videti kratku raspravu o tome da se ova fraza odnosi na zagrobni život.

▣ „u pećini“ U pitanju je mesto za sahranjivanje izraelskih praotaca koje je kupljeno od Efrona Hetita, što je opisano u Postanju 23:1-19. U tom smislu, članovi porodice koja je bila u savezu sa Bogom zaista su se ponovo okupljali u zagrobnom životu.

Jakov ovde na posredan način govori da njegova porodica neće ostati u Egiptu, nego će se u određenom trenutku vratiti u Hanaan (vidite: Postanje 15:12-21). Josif je, prorokujući, postavio isti zahtev u Postanju 50:24-25. Egipat je bio privremeno sklonište koje će se pretvoriti u tlačionicu.

49:31 „Reveka ... i ja sahranio Liju“ Ovo je prvi izveštaj o njihovim sahranama. Rabini kažu da je Josif možda bio ljut što je njegova majka bila sahranjena negde kraj puta, ali izgleda da je u pitanju proročko ukazivanje na vreme kada će severna plemena otići u zarobljeništvo i kad će Rahilja plakati za svojom decom kad ih vidi kako prolaze putem kraj kog je sahranjena dok ih budu odvodili u izgnanstvo (vidite: Jeremija 31:15).

49:33 „diže noge na postelju“ Ako je Jakov sedeo sve to vreme, ovo prosto znači da je sada legao, a ako je ležao, onda to znači da je privukao noge da legne u položaj fetusa. Zatim je izdahnuo (to je idiom za smrt).

PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

196 Teški delovi Biblije, prim. prev.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Jakov usvojio Efrema i Manasiju?
2. Koji je značaj trostrukog oslovljavanja Boga u Postanju 48:15-16?
3. Kako su blagoslovi u Postanju 49 vezani za imena Jakovljevih sinova koja nalazimo u Postanju 29:30–30:24?
4. Koja dva sina su dobila najveći blagoslov i po kojim delovima tog blagoslova ih pamtimo?

POSTANJE 50

PODELA NA PASUSE U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB (PRATI MT)
Izraelova smrt	Jakovljeva smrt i sahrana (49:29-50:14)	Jakovljeva smrt i Josifovi poslednji dani (49:29-50:26)	Jakovljeva smrt i sahrana (49:29-50:14)	Jakovljeva sahrana
50:1-3	50:1-3	50:1-3	50:1-3	50:1-3a 50:3b-6
50:4-6	50:4-11	50:4-6	50:4-5 50:6	
50:7-11		50:7-14	50:7-9	50:7-9
Sahrana u Mahpeli			50:10-11	50:10-11
50:12-14	50:12-14		50:12-14	50:12-13 50:14
	Josif umiruje svoju braću		Josif umiruje svoju braću	Od Jakovljeve do Josifove smrti
50:15-21	50:15-21	50:15-21	50:15-17 50:18 50:19-21	50:15-17 50:18-21
Josifova smrt	Josifova smrt		Josifova smrt	
50:22-26	50:22-26	50:22-23 50:24-26	50:22-26	50:22-25 50:26

TREĆI KRUG ČITANJA (vidite str. xxiv-xxv)

PRATITE NAMERU BOGONADAHNUTOG PISCA NA NIVOU PASUSA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Pročitajte celo poglavlje odjednom. Prepoznajte njegove teme. Uporedite svoju podelu po temama s podelama u pet prevoda u tabeli koja je iznad. Podela na pasuse nije bogonadahnuti, ali je ključ za praćenje piščeve namere, a to je srž tumačenja. Svaki pasus ima samo jednu jedinu temu.

1. Prvi pasus
2. Drugi pasus

3. Treći pasus

4. Itd.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

POSTANJE 50:1-3 (SSP)

¹Josif se baci na svoga oca, rasplaka se nad njim i poljubi ga. ²Onda naredi lekarima koji su bili u njegovoj službi da balsamuju njegovog oca Izraela, i oni ga balsamovaše. ³To potraja četrdeset dana, jer toliko traje balsamovanje. A Egipćani su ga oplakivali sedamdeset dana.

50:1 Ovj stih pokazuje tri znaka tugovanja zbog smrti bližnjega:

1. „baci na svoga oca“, *BDB 656, KB 709, IMPERFEKAT kala*, slično kao u Postanju 33:4
2. „rasplaka se nad njim“, *BDB 113, KB 129, IMPERFEKAT kala*
3. „poljubi ga“, *BDB 676, KB 730, IMPERFEKAT kala*

50:2 „lekarima“ Ovo je **AKTIVNI PARTICIP kala** **GLAGOLA** „lečiti“ (*BDB 950, KB 1272*, vidite: Drugi letopisi 16:12). Postojali su ljudi koji se profesionalno bave balsamovanjem, ali moguće je da je Josif angažovao lekare kako bi zaobišao religijske elemente egipatskog balsamovanja (vidite: *NASB Study Bible*¹⁹⁷, str. 73). Jakov je sačuvan da bi kasnije mogao da bude sahranjen u porodičnoj grobnoj pećini u Hanaanu (vidite: Postanje 49:29-32).

▣ **„balsamovaše“** Ovaj **GLAGOL** (*BDB 334, KB 333, KONSTRUKTNI INFINITIV kala*) znači „začin“, „napraviti začin“ (vidite: Pisma nad pesmama 2:13) ili „balsamovati“. To je bio isključivo egipatski postupak i u Starom zavetu se spominje samo na ovom mestu. Balsamovanje je bilo povezano s verom u Ozirisa, a počelo je oko 2700 godina p.n.e. Bilo je povezano i s egipatskim verovanjem u zagrobni život.

Pri balsamovanju se preduzimalo sledeće:

1. Uklanjanje unutrašnjih organa i njihovo čuvanje u posebnim posudama
2. U kasnijem razdoblju uklanjali su i mozak i čuvali ga u posebnoj posudi
3. Umotavanje tela u lanenu tkaninu natopljenu smolom

Jedini pisani izveštaji o postupku balsamovanja nalaze se u Herodotovoj istoriji (*History* 2:85-90) i u istoriji kod Diodora sa Sicilije (*History* 1.91). Za potpuniju raspravu vidite rečnik *ABD*, tom 2, str. 490-495, i knjigu Džejmisa Frimana (James M. Freeman) *Manners and Customs of the Bible*¹⁹⁸, str. 56-58.

Ova rasprava nije povezana sa savremenim postupcima balsamovanja. Oni nemaju nikakve religijske prizvuke, ra zarliku od egipatskih rituala. Mnogi smatraju da je prokletstvo iz Postanje 3:19 i dalje važi. Lično smatram da ostaci ljudskih tela nisu toliko važni!

POSEBNA TEMA – KREMIRANJE

POSEBNA TEMA – POGREBNI OBIČAJI

197 Biblija za proučavanje (prevod *NASB*), prim. prev.

198 Ponašanje i običaji u Bibliji, prim. prev.

50:3 „četrdeset dana“ Broj četrdeset (*BDB* 917) može da bude doslovan i figurativan. Jevreji su svoje poglavare oplakivali trideset dana (vidite: Brojevi 20:29; Ponovljeni zakoni 34:8). To je bio znak poštovanja.

▣ **„sedamdeset dana“** Jakovljeva sahrana je bila carska. Samog faraona su oplakivali sedamdeset dva dana (prema grčkom istoričaru Diodoru [1.72]). Egipćani su oplakivali Jakova iz poštovanja prema Josifu.

POSEBNA TEMA – SIMBOLIČNI BROJEVI U SVETOM PISMU

POSTANJE 50:4-6 (SSP)

⁴Kada je prošlo vreme žalosti, Josif reče faraonovim dvoranima: »Učinite mi ovu milost: razgovarajte s faraonom u moje ime. Recite mu: ⁵Moj otac je tražio da mu se zakunem i rekao: »Uskoro ću umreti. Sahrani me u grobu koji sam sebi pripremio [*NASB – iskopao*] u Hanaanu.« Pusti me da idem da sahranim svog oca, a onda ću se vratiti.« ⁶Faraon reče: »Idi i sahrani svog oca kao što si mu se zakleo.«

50:4 „Učinite mi ovu milost“ Ovo je bio idiom kojim se traži odobrenje (vidite: Postanje 18:3; 47:29; Izlazak 33:13). Uvek ga je upotrebljavao podređeni obraćajući se nadređenom (npr. Ruta 2:13). Josif je ovde ukazao poštovanje faraonu.

50:5-6 U Postanju 50:5 Josif saopštava faraonovim dvoranima zakletvu (*BDB* 989, *KB* 1396, dva PERFEKTA *hifila*, Postanje 50:5,6) kojom se zakleo svom ocu Jakovu (vidite ispod pod 1 i 2) i obećao mu da će ga vratiti u Hanaan (vidite ispod pod 3).

1. „Pusti me da idem“, *BDB* 748, *KB* 828, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao KOHORTATIV
2. „da sahranim svog oca“, *BDB* 868, *KB* 1064, KOHORTATIV *kala*
3. „a onda ću se vratiti“, *BDB* 996, *KB* 1427, KOHORTATIV *kala*

Faraon je u Postanju 50:6 odgovorio na ovaj zahtev:

1. „Idi“, IMPERATIV *kala*
2. „sahrani“, IMPERATIV *kala*

50:5 „iskopao“ Rabinski midraš (i *Pešita* i *REV*) zamenjuju ovu reč rečju „kupio“ (vidite: Postanje 23:17-20; 47:27-31; 49:29-32). U pitanju je isti hebrejski koren:

1. kopati, *BDB* 500 I, vidite: Postanje 26:25; Brojevi 21:18
2. kupiti, *BDB* 500 II, vidite: Ponovljeni zakoni 2:6

POSTANJE 50:7-14 (SSP)

⁷Tako Josif ode da sahrani oca. Pratili su ga svi faraonovi službenici – svi dostojanstvenici sa njegovog dvora i svi dostojanstvenici Egipta – ⁸uz sve Josifove ukućane, njegovu braću i sve ukućane njegovog oca. U Gošenu ostade samo njihova nejač i njihova sitna i krupna stoka. ⁹A s njim podoše i kola i konjanici. Bila je to vrlo duga povorka. ¹⁰Kada su stigli do Atadovog gumna, istočno od reke Jordan, počеше glasno i gorko da nariču, i Josif tamo održa sedmodnevnu žalost za ocem. ¹¹Videći žalost kod Atadovog gumna, Hanaanci koji su tamo živeli rekoše: »Kako Egipćani svečano nariču!« Zato to mesto istočno od reke Jordan nazvaše Avel

Micrajim¹⁹⁹. ¹²Jakovljevi sinovi postupiše kao što im je otac zapovedio: ¹³odneše ga u Hanaan i sahraniše u pećini na polju Mahpeli, kod Mamre, polju koje je Avraam kupio od Efrona Hetita da mu bude mesto za sahranjivanje. ¹⁴Kada su sahranili njegovog oca, Josif se vrati u Egipat, zajedno sa svojom braćom i sa svima koji su pošli s njim da ga sahrane.

50:7-8 Stihovi 7-8 pokazuju koliko velika pogrebna povorka je otišla u Hanaan:

1. Josif
2. faraonovi službenici
3. dostojanstvenici s faraonovog dvora
4. dostojanstvenici Egipta
5. svi Josifovi ukućani
6. Josifova braća
7. Jakovljevi ukućani
8. vojna pratnja, Postanje 50:9

Stih 9 ukazuje na vojnu pratnju. Možda je faraon tako želeo da osigura povratak svog najboljeg upravnika i savetnika.

50:8 „ostade samo njihova nejač i njihova sitna i krupna stoka“ To je osiguralo njihov povratak!

▣ „U Gošenu“ Vidite beleške kod Postanja 45:10; 46:28.

50:10 „Atad“ Ova reč doslovno znači „trnje“ (*BDB* 31). Rabini kažu da je to bila zaštitna živica. To mesto nam je nepoznato, mada Jeronim kaže da se nalazilo blizu Jerihona. Tu je obavljeno obredno naricanje, ali ne i sahrana!

▣ Silina njihove tuge opisana je na sledeće načine:

1. počеше ... da nariču
2. glasnim
3. i gorkim
4. naricanjem
5. sedmodnevna žalost
6. vidite belešku kod Postanje 50:11

▣ „istočno od reke Jordan“ Ova fraza doslovno glasi „preko Jordana“ (SPOJ reči *BDB* 81 i *BDB* 719 I, vidite: Postanje 50:11) i ne saopštava izričito da li je u pitanju istočna ili zapadna obala, nego to zavisi od položaja govornika.

50:11 Ovo je igra reči *avel* (*BDB* 5 II), koja znači „livada“ (doslovno: „rast zelene trave“) i reči *avel* (*BDB* 5 I) koja znači „oplakivanje“ (u rečniku *AB* navedena je i treća mogućnost: „tok vode“, str. 376).

50:12-14 Ovo je sažetak koji opisuje njihovo obećanje Jakovu.

50:13 „u pećini“ Ovo je ona pećina o kojoj se govori u Postanju 23:16-20.

199 **50,11 Avel Micrajim** znači »egipatsko naricanje« (napomena iz SSP-a, prim. prev.)

POSTANJE 50:15-21 (SSP)

¹⁵Pošto im je otac umro, Josifova braća rekoše: »Šta ako je Josif ljut na nas, pa nam istom merom vrati za sve zlo koje smo mu učinili?« ¹⁶Zato poručise Josifu: »Otac je ovako zapovedio pre nego što je umro: ¹⁷,Ovako recite Josifu: »Molim te, oprosti svojoj braći prestup i greh koji su počinili kada su onako rđavo s tobom postupili.« Zato, molimo te, oprosti prestup slugama Boga tvoga oca.« Kada su mu preneli njihovu poruku, Josif zaplaka. ¹⁸Onda njegova braća dođoše, padoše ničice pred njim i rekoše: »Tvoji smo robovi.« ¹⁹Ali Josif im reče: »Ne bojte se. Zar sam ja na mestu Boga? ²⁰Vi ste to naumili za moje zlo, ali Bog je to naumio za dobro, da bi izvršio ono što se danas događa, da spase mnoge živote. ²¹Dakle, ne bojte se. Ja ću se starati o vama i vašoj nejači.« Tako ih je umirio blagim rečima.

50:15 Silina zabrinutosti njegove braće izražena je na sledeći način:

1. Pomoću GLAGOLA „ljut“ (*BDB 966, KB 1316*), koji je ranije bio upotrebljen za Isava (27:41) i čiji odjek nalazimo u Postanju 49:23. Upotrebio ga je i Jov (Jov 16:9; 30:21). To je veoma jak GLAGOL.
2. Pomoću izraza „pa nam istom merom vrati“, koja sadrži APSOLUTNI INFINITIV *hifila* i IMPERFEKAT *hifila* istog GLAGOLA (*BDB 996, KB 1427*).

50:16-17 Ovde su zabeležene Jakovljeve nepoznate reči koje su braća navela da bi dobila Josifovu naklonost.

50:17 Ovaj stih postavlja pozornicu za Josifovo veroispovedanje u Postanju 50:19-20. Strah njegove braće i njihova želja za oprostjenjem mogu se videti u sledećim rečima:

1. „Molim te, oprosti“, *BDB 609, KB 724, IMPERATIV kala*
2. preklinjemo te (dodatak u engleskom prevodu *NASB*)
3. svojoj braći prestup i greh (vidite: Postanje 37:18-28)
4. rđavo s tobom postupili
5. molimo te, oprosti prestup
6. Vidite 18. stih

Njihova molba je bila zasnovana samo na sledećem:

1. Na Jakovljevim rečima, Postanje 50:16-17
2. Na tome što su sluge Jakovljevog Boga, Postanje 50:17

50:19

NASB, NKJV,

<i>NRSV</i>	„Zar sam ja na mestu Boga“
<i>TEV</i>	„ne mogu sebe da stavim na mesto Boga“
<i>NJB</i>	„zar sam dostojan da se stavim na mesto Boga“
<i>LXX</i>	„jer ja sam Božiji“
<i>Pešita</i>	„jer ja sam Božiji sluga“
<i>JPSOA</i>	„zar sam ja zamena za Boga“

Ovo je bio Josifov način da kaže kako sebe smatra Božijim sredstvom za očuvanje Avraamove porodice (vidite: Postanje 45:5-15; Psalam 105:16-24)! On to objašnjava u Postanju 50:20. Sebe nije smatrao sudijom, jer to može biti samo Bog! Pitanje u hebrejskom postavljeno je tako da se očekuje odgovor „ne“. Isti taj izraz nalazimo i u Postanju 30:2.

50:20 „Vi ste to naumili za moje zlo“ Josif nije opravdavao greh svoje braće, ali je video Božiju „nevidljivu ruku“ u svom životu i okolnostima! Kada bismo samo i mi, po veri, mogli da prepoznamo „nevidljivu ruku“ u svojim životima!

Milard Erikson (Millard Erickson) je u knjizi *Christian Theology*²⁰⁰ (drugo izdanje, str. 425-426) napisao dobar članak o tome kako Bog koristi grehe ljudi da postigne svoje ciljeve.

▣ **„Bog je to naumio za dobro“** Ovo je dobar primer značenja odlomka iz Rimljanima 8:28-29.

50:21 Josif im je rekao šta će učiniti za porodicu:

1. Ne bojte se, *BDB* 431, *KB* 432, IMPERFEKAT *kala* upotrebljen kao JUSIV, kao u Postanju 50:19
2. Ja ću se starati o vama, *BDB* 465, *KB* 463, IMPERFEKAT *pilpela*, vidite: Postanje 45:11; 47:12
3. Ja ću se starati o vašoj nejači, *BDB* 465, *KB* 463, IMPERFEKAT *pilpela*, vidite: Postanje 45:11; 47:12
4. Tako ih je umirio, *BDB* 636, *KB* 688, IMPERFEKAT *piela*
5. Blagim rečima (doslovno: „govorio njihovom srcu“, vidite: Postanje 34:3; Sudije 19:3; Ruta 2:13)

POSTANJE 50:22-26 (SSP)

²²Josif ostade da živi u Egiptu zajedno sa porodicom svoga oca. Živeo je sto deset godina ²³i video treće koleno Efremove dece. A doživeo je da vidi i decu Manasijinog sina Mahira [NASB – rođeni su na njegovim kolenima]. ²⁴Josif reče svojoj braći: »Uskoro ću umreti, ali Bog će vam sigurno priteći u pomoć i izvesti vas iz ove zemlje u zemlju za koju se zakleo Avraamu, Isaaku i Jakovu.« ²⁵I Josif zakle Izraelce: »Kada vam Bog pritekne u pomoć, ponesite moje kosti odavde.« ²⁶Josif umre kada je imao sto deset godina. Kada su ga balsamovali, položise ga u sanduk u Egiptu.

50:22 „sto deset godina“ Ovo je bila idealna starost u egipatskoj književnosti tog razdoblja.

50:23 „Mahir“ Vidite: Isus Navin 17:1 i Sudije 5:14. Ovo ime bi moglo biti povezano s istim korenom koji označava „robu“ ili „vrednost“ (*BDB* 569).

▣ **„rođeni su na njegovim kolenima“** Ovo očigledno ne treba shvatiti doslovno. To je idiom koji je bio čest u kulturama Starog bliskog istoka i koji se koristio za usvojenje (vidite: Postanje 30:3; 48:12) ili za primanje nekoga u porodicu.

50:24 „Bog će vam sigurno priteći u pomoć“ Josif je verovao da će se Bog starati za Avraamovu porodicu kao što je i obećao (vidite: Postanje 15:16)! Josif je bio Božije oruđe, ali pošto je napuštao ovaj svet, Bog je podigao druga oruđa (tj. Mojsija, Aarona, Isusa Navina, itd.).

Silina Josifovih reči pojačana je upotrebom APSOLUTNOG INFINITIVA *kala* i IMPERFEKTA *kala* istog GLAGOLA (*BDB* 823, *KB* 955, ova reč doslovno znači „posetiti“, a upotrebljena na poseban način za Božije prisustvo i staranje, vidite: Izlazak 3:16; 4:31; Ruta 1:6; Sofonija 2:7). Ovaj oblik nalazimo i u Postanju 50:24 i u Postanju 50:25!

50:25 „ponesite moje kosti odavde“ On je znao da će se oni vratiti u obećanu zemlju i želeo je da bude sahranjen tamo, kao njegov otac (vidite: Izlazak 13:19; Isus Navin 24:32).

200 Hrišćanska teologija, prim. prev.

50:26 „sanduk“ Ova reč (*BDB* 75) može da ima sledeća značenja:

1. kovčeg (saveza, Izlazak 25:22; 26:33; 30:6; Brojevi 10:33; Ponovljeni zakoni 10:8; 31:9; Isus Navin 3:3), to je bio sveti, obredni kovčeg
2. sanduk, samo ovde (Izraelci nisu koristili sanduke)
3. kutija za novac (Druga o carevima 12:10; Drugi letopisi 24:8,10,11)

Druga hebrejska reč koja se prevodi rečju „kovčeg“ (*BDB* 1061) upotrebljena je u sledećim slučajevima:

1. Za nojevu barku (Postanje 6:14)
2. Za Mojsijevu košaru od papirusa (Izlazak 2:3)

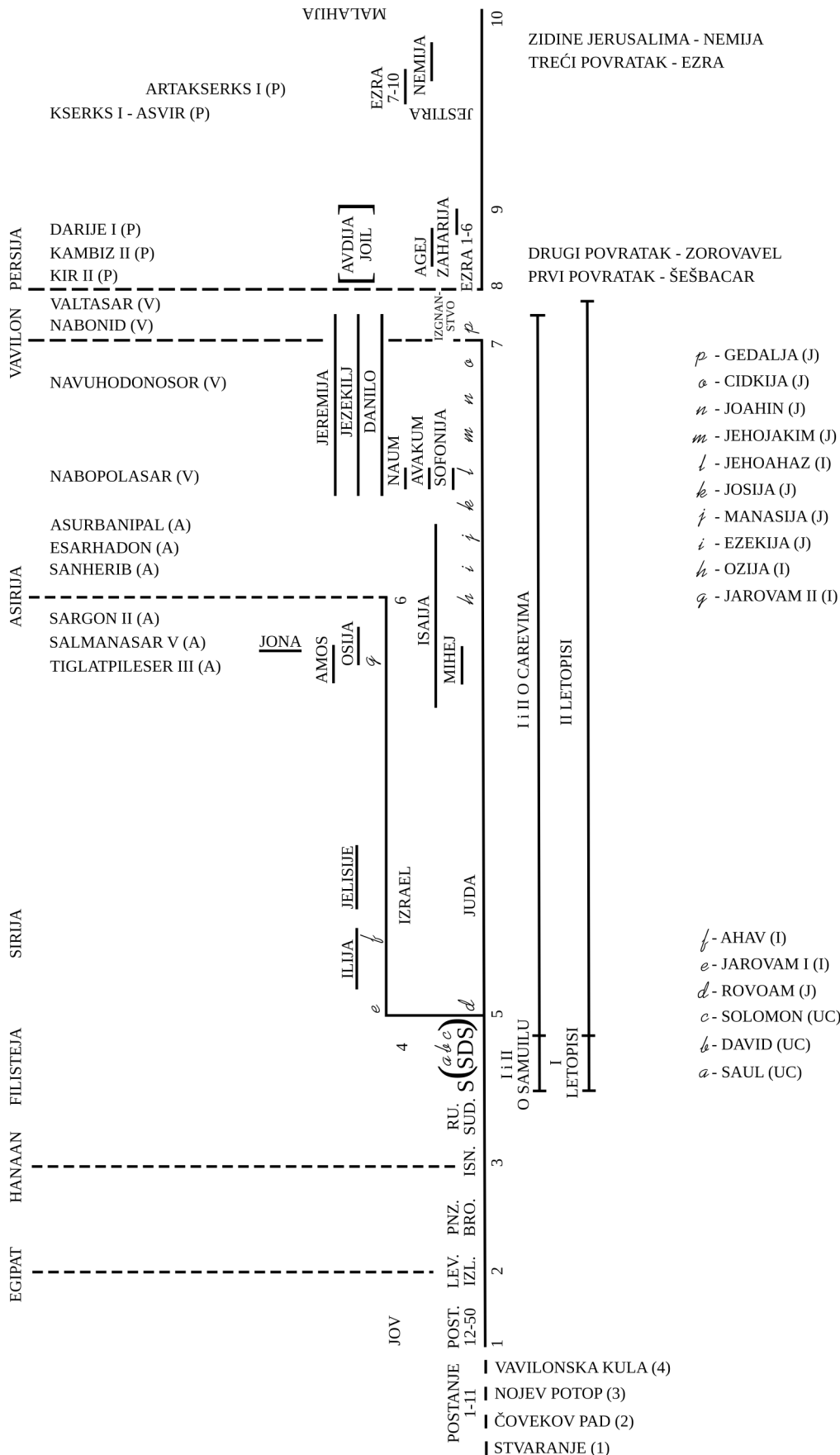
PITANJA ZA RAZMATRANJE

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste sami odgovorni za svoje tumačenje Svetog pisma. Svi treba da hodamo u svetlu koje imamo. Vi, Sveto pismo i Sveti Duh ste najvažniji u postupku tumačenja Svetog pisma i tumačenje ne smete prepustiti piscima komentara.

Ova pitanja za razmatranje su data da vam pomognu da razmislite o najvažnijim stavkama ovog dela knjige. Njihov cilj je da vas izazovu na razmišljanje, ali ona nisu sveobuhvatna.

1. Zašto je Jakov sahranjen kao egipatski carevi?
2. Zašto Josifova braća nisu imala poverenja u Josifa?
3. Zašto Postanje 50:19-20 ima tako veliki značaj, pogotovo kada ga uporedimo s Postanjem 45:5-15?

VREMENSKA OSA STAROG ZAVETA

DR BOB ATLI (DR. BOB UTLEY)
SLUŽBA BIBLE LESSONS INTERNATIONAL. 1996.

Događaji koji se ne mogu datirati (Postanje 1-11)

1. Stvaranje (Postanje 1-2)
2. Čovekov Pad (Postanje 3)
3. Nojev potop (Postanje 6-9)
4. Vavilonska kula (Postanje 10-11)

Događaji koji se mogu datirati

1. Razdoblje izraelskih praotaca (Postanje 12-50 i Jov)	2000. p.n.e.
2. Izlazak iz Egipta (Izlazak)	1445. ili 1290. p.n.e.
3. Osvajanje Hanaana (Isus Navin)	1440. ili 1250. p.n.e.
4. Ujedinjeno carstvo (Saul, David, Solomon)	1000. p.n.e.
5. Podeljeno carstvo (Rovoam, Jarovam I)	922. p.n.e.
6. Pad Samarije (Izraela) pod Asiriju	722. p.n.e.
7. Pad Jerusalima (Jude) pod Vavilon	586. p.n.e.
8. Kirov proglas o povratku iz izgnanstva (Persija)	538. p.n.e.
9. Obnova hrama	516. p.n.e.
10. Kraj starozavetnog razdoblja (Malahija)	430. p.n.e.

Spisak careva

A. Ujedinjeno carstvo

1. Saul (a)
2. David (b)
3. Solomon (c)

B. Izrael

1. Jarovam I (e)
2. Ahav (f)
3. Jarovam II (g)

C. Juda

1. Rovoam (d)
2. Ozija (h)
3. Ezekija (i)
4. Manasija (j)
5. Josija (k)
6. Jehoahaz (l)
7. Jehojakim (m)
8. Joahin (n)
9. Cidkija (o)
10. Gedalja (p)

D. Asirija

1. Tiglatpileser III (745-727)
2. Salmanasar V (727-722)
3. Sargon II (722-705)
4. Sanherib (705-681)
5. Esarhadon (681-669)
6. Asurbanipal (669-663)

E. Vavilon

1. Nabopolasar (626-605)
2. Navuhodonosor (605-562)

3. Nabonid (556-539)

4. Valtasar

F. Persija

1. Kir II (550-530)

2. Kambiz II (530-522)

3. Darije I (522-486)

4. Kserks I (486-465)

5. Artakserks I (465-424)

BOBOVO VEROISPOVEDANJE

Ne marim posebno za načela verovanja ili veroispovedanja i više mi je stalo da istaknem istinitost Biblije. Ipak, shvatam da veroispovedanje može ljudima koji me ne poznaju da pomogne u prosuđivanju mojih doktrinarnih stanovišta. S obzirom na to da u razdoblju u kom živimo ima mnogo teoloških grešaka i obmana, stavljam vam na raspolaganje kratak sažetak svoje teologije:

1. Biblija – i Stari i Novi zavet – jeste jedina, bogonadahnutna, nezabludiva, merodavna, i večna Božija reč. Ona je Božije samootkrivenje koje su zabeležili natprirodno vođeni ljudi (vidite Posebnu temu – Bogonadahnutost). Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i njegovim ciljevima (vidite Posebnu temu – Jahveov večni naum o otkupljenju). Ona je i jedini izvor vere i prakse za Božiju crkvu.
2. Postoji samo jedan večni Bog stvoritelj i otkupitelj (vidite Posebnu temu – Jednoboštvo [monoteizam]). On je tvorac svega, vidljivog i nevidljivog. On se objavio kao brižan Bog pun ljubavi, ali i kao pravedan i pravičan. Objavio se u tri različite osobe: Ocu, Sinu i Duhu, koji su istinski različite osobe, a ipak su jednosuštni (vidite Posebnu temu – Sveta Trojica).
3. Bog aktivno upravlja svojim svetom. Postoji večni nepromenjivi naum za njegovu tvorevinu, ali i naum koji je usredsređen na pojedince i omogućuje čovekovu slobodnu volju. Ništa se ne događa bez Božijeg znanja i dozvole, a on ipak i anđelima i ljudima dozvoljava lične odluke. Isus je Očev izabrani čovek i u njemu svi mogu da budu izabrani. Božije predznanje o događajima ne svodi ljude na predodređeni, unapred napisani program. Svi smo odgovorni za svoje misli i dela (vidite Posebnu temu – Predodređenje [kalvinizam] nasuprot slobodne volje [arminijanizma]).
4. Iako je bio stvoren na Božiju sliku i slobodan od greha, ljudski rod je izabrao da se pobuni protiv Boga. Iako ih je iskušavalo natprirodno biće (vidite Posebnu temu – Svesna zla bića), Adam i Eva su bili odgovorni za svojevoljnu samodovoljnost. Njihova pobuna je ostavila posledice i na ljudski rod i na ostatak tvorevine. Svima nam trebaju Božije milosrđe i milost, kako zbog našeg zajedničkog stanja u Adamu, tako i zbog naše lične, svojevoljne pobune.
5. Bog se postarao za način da pali ljudski rod primi oprosteno i obnovljenje. Isus Hristos, Božiji jedinstveni sin, postao je čovek, živeo bezgrešnim životom i svojom zameničkom smrću platio kaznu za grehe ljudskog roda. On je jedini put do obnovljenja i zajedništva s Bogom. Nema drugog načina za spasenje sem kroz veru u njegovo dovršeno delo.
6. Svako od nas mora lično da prihvati Božiju ponudu oproštenja i obnovljenja u Isusu. To se postiže putem svojevoljne odluke da se veruje u Božija obećanja kroz Isusa i putem svojevoljnog okretanja od znanih greha. Vidite Posebnu temu – Šta znači „prihvatiti“, „verovati“, „ispovediti/priznati“, i „zazvati“?
7. Svima nam je potpuno oprošteno i svi smo obnovljeni na osnovu svoje vere u Hrista (vidite Posebnu temu – Vera u Novom zavetu) i svog pokajanja od greha (vidite Posebnu temu – Pokajanje u Novom zavetu). Ali treba da postoje vidljivi dokazi ovog novog odnosa sa Bogom – život koji je promenjen i koji se neprestano menja. Božiji naum za ljude nije samo da jednoga dana budu u nebu, nego da budu hristoliki već sada. Oni koji su istinski otkupljeni će, iako povremeno zgreše, nastaviti u veri i pokajanju do kraja života.
8. Sveti Duh je „drugi Isus“ (vidite Posebnu temu – Isus i Sveti Duh). On je prisutan u svetu da bi izgubljene doveo Hristu i da bi razvijao Hristolikost u spasenima. Darovi Duha se primaju prilikom spasenja. Oni su Isusov život i služba koji su razdeljeni u njegovom telu, Crkvi. Darovi, koji su u osnovi Isusovi stavovi i pobude, treba da budu pokrenuti plodom Duha. Duh je aktivan u naše vreme kao što je bio i u biblijska vremena.

9. Otac je vaskrslog Isusa Hrista učinio vrhovnim sudijom. On će se vratiti na Zemlju da sudi celom ljudskom rodu. Oni koji su verovali Isusu i čija imena su zapisana u Jagnjetovoj Knjizi života primiće svoja večna proslavljena tela kad se on vrati. Oni će s njim biti zauvek. A oni koji su odbili da se odazovu Božijoj istini večno će biti odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno s đavolom i njegovim anđelima.

Ovo veroispovedanje svakako nije ni sveobuhvatno ni detaljno, ali se nadam da će vam pružiti predstavu o teološkim bojama moga srca. Sviđa mi se sledeće načelo:

„U bitnom – jedinstvo, u sporednom – sloboda, a u svemu – ljubav.“